HITTAN 6. ISTEN VILÁGOSSÁGÁBAN
TANÁRI SEGÉDLET

KÉSZÍTETTÉK:
Dr. Arany Erzsébet: Pedagógiai lektor és tanácsadó
Dr. Fodorné Dr. Nagy Sarolta: Teológiai lektor és tanácsadó
Pluhár Gáborné: A leckék óravázlatai
Szabóné Zimányi Noémi: Teológiai alapozások, Ó- és Újszövetség, élménypedagógiai ötletek
Dr. Szászi Andrea: Évfolyam bevezető, valláspedagógiai szempontsor a leckékhez
Cs. Szabó Sándor: Drámapedagógiai ötletek

BEVEZETŐ AZ ÉVFOLYAM ANYAGÁHOZ

I. AZ ÉVFOLYAM TEMATIKÁJA

Az évfolyam címe: Isten világosságában, szimbóluma a nap, mely azt fejezi ki, hogy Isten Igéje, Isten világossága beragyogja az életünket. Az egész év ennek megfelelően erről szól: mit jelent Isten fényében, Isten Igéjére nézve élni az életünket. Ez azt is magában foglalja, hogy akár takargatott vagy titkolt gondolatok előtérbe kerülnek (hiszen a fény rávilágít a hibákra is), viszont a fényben lehetőség van a helyes út felismerésére, önmagunk tisztán látására is.
A hatodik évfolyam anyagának részben összefoglaló, összegző jellege is van. Ezzel segíti a már tanultak összefoglalását – a továbblépést, illetve a konfirmációi előkészítőre való ráhangolódást is.

Az év nagy témakörei

Isten Igéje megvilágítja az életünket
Az egész év bevezetéseként hívjuk a tanulókat arra, hogy lássák meg életükben Isten fényét. Segíthetünk nekik abban is, hogy fölismerjék Isten szüntelen jelenlétét az életükben: akár az örömeikben, akár nehéz óráikban is. Isten Igéje a Szentírás által ismerhető meg, ezért a tematikai egység része az Isten által adott „könyvtár”, a Biblia könyveinek felosztása és tagolása is.

A Tízparancsolat: Isten útjelző táblája
Isten Igéje korlátokat ad a mindennapi élet számára. A Tízparancsolat olyan vezérfonal, amely segít megérteni azt, hogy mit jelent Istent és embertársainkat szeretni – konkrét élethelyzetekben. Bibliai történetek alapján tekinthetjük végig a parancsolatok értelmezését. A parancsolatokhoz bevezető vagy mélyítő lecke is kapcsolódik egyes esetekben, melyek a további mélyítést segítik.

A Tízparancsolat megélése a mindennapokban
Jézus tanításai és életpéldája segítséget ad ahhoz, hogy még egyértelműbb legyen a gyermekek számára az, hogy mit jelent Isten akarata, Isten Igéje szerint élni a mindennapokban. Ennek részeként kerül elő a megbocsátás, a megtérés, a hála, egészség témakörei.

Hitünk megvallása

Aki szereti Istent és felebarátait, az az ember bizonyságot tesz a hitéről is. A szóbeli kifejezésmódhoz ad segítséget a témakör. Egyrészt elindítja a tanulókat a hitről való gondolkodás útján, másrészt egyházunk hitvallása, az Apostoli Hitvallás segítségével gondolhatjuk át közösen azt, hogy mit is tanít a Biblia egyes témakörökről.

Hitvallók a történelem során
Az adott év történelmi tanulmányaihoz kapcsolódóan egyháztörténeti személyek mutatnak példát arra, hogyan lehetett különböző történelmi korokban megélni az Istenbe vetett hitet.

Ünnepeljünk együtt
Az ünneplésre, ünnepekre való közös készülődéshez nyújt segítséget a témakör. Az itt található leckék a tanév során az aktuális ünnephez kapcsolódóan felhasználhatóak.

II. A HITTANKÖNYV-CSALÁD (TANKÖNYV, MUNKAFÜZET, TANÁRI SEGÉDLET) KONCEPCIÓJA ÉS HASZNÁLATA

Az általános iskolai anyagok esetében, így a második évfolyamnál is, a hittankönyv-család leghatékonyabban a segédletek segítségével használható.

Tankönyv koncepció
A tankönyv az az alap, amellyel a tanórán a gyermekek közösen foglalkoznak. Az itt található rajzok, feladatok lehetőséget adnak a közös gondolkodásra és a témában való elmélyülésre.
A törzsanyag leckéi számmal vannak jelölve, míg az olvasmányok a kiegészítő anyagrészeket jelölik. Ez utóbbiak csak az egyházi iskolák számára kötelezőek – de arra is van lehetőség, hogy a gyülekezeti hittanoktatás során az olvasmányok közül a szabad órakeret terhére válogassanak a lelkipásztorok/hittanoktatók.

A tankönyvben található fő részek funkciói:

a) **Történetleírás.** Gyermekekre hangoltan hozza a történet fő vonalát. A *dőlt betűvel* jelölt részek mindig a Biblia szó szerinti szövegét (RUF,2014.) tartalmazzák.
b) **Beszéljétek meg!** – Általában motivációs célzatú, beszélgetős feladatok.
c) **Feladattár:** az adott leckéhez tartozó feladatok, melyek vagy motivációs célzatúak vagy az órai elmélyítést segítik.
d) Kiemelten, keretben található bibliai ige az adott leckéhez tartozó **aranymondás**.
e) **Tudod-e?** – Érdekesség az adott témával kapcsolatban.
f) **Bibliai kvíz:** az órai ismétlést, játékos emlékeztetést segítő, az adott történetre vonatkozó kérdéssor. Akár az összefoglaláskor is felhasználhatóak.

Munkafüzet koncepciója
A munkafüzet a tanórai feldolgozáshoz kínál anyagokat. Két munkafüzet létezik minden általános iskolai (1-8) évfolyam esetében. Az MFGY (Gyülekezeti munkafüzet) kóddal ellátott munkafüzet az állami általános iskolák és hat évfolyamos gimnáziumok számára készült. A kötelezően választható hittanon és a fakultatív hittanoktatáson belül, heti 1 órában a törzsanyagot dolgozza fel. Tehát minden leckéhez, amelynek a tankönyvben száma van, tartozik az MFGY munkafüzetben egy feladatsor. Ezek a feladatok általában a témafeldolgozás, elmélyítés során használhatóak. Előfordul olyan feladat is, mely a motivációt segíti – ez a tanári segédletben mindig megjelölésre kerül.
A tematikai egységeket összefoglalás zárja, melyet akár az ismétléshez, akár a számonkéréshez fel lehet használni.

Az MFEI (Egyházi iskolai munkafüzet) heti 2 órai hittanoktatáshoz kínál anyagot. Nemcsak a törzsanyaghoz, hanem az olvasmányokhoz is találhatóak motiváló, feldolgozó, elmélyítő feladatok. Az olvasmányok esetében a leckék az „olvasmány feldolgozás” alcímet kapják.

A tanári segédlet koncepció

Míg a tankönyv és a munkafüzet a diákok kezében van, addig a tanári segédlet abszolút a hittanoktatók, lelkipásztorok számára készül gondolatébresztőként, ötlettárként és a mindennapokban segítő háttéranyagként. A koncepciója is ezt mutatja.

Tartalmaz egy adott évfolyamhoz tartozó tematikai bevezetőt, illetve a korosztályi sajátosságok vélhető és tipikus sajátosságainak a gyűjteményét.
Ugyanakkor minden leckéhez (a törzsanyaghoz és a kiegészítő anyaghoz is) tartozik egy rövid teológiai alapvetés, valláspedagógiai szempontsor, célkitűzés, óravázlat. Ezek az anyagok összhangban vannak a tankönyv és a munkafüzet anyagaival. Ugyanazt a témát azonban több oldalról is meg lehet közelíteni. Ennek segítéseként a „további ötletek” rovat élménypedagógiai, drámapedagógiai és egyéb játékos feldolgozásokat, ötleteket kínál.
A munkafüzetekben található feladatok némelyike többféle módon is felhasználható. Ehhez találhatnak a hittanoktatók információkat az „Instrukciók a munkafüzet feladataihoz” címmel.

Nemcsak a gyülekezeti hittanoktatás, de az egyházi iskolák számára a Tanári segédlet (TS) és az egyházi iskolai munkafüzet (MFEI) ad a megfelelő óraszámra lecketervet és feldolgozást. A szabadon tervezhető óraszámok és az összefoglalások azonban mindezeken túl egyénileg tervezendőek be.

III. A KOROSZTÁLY TIPIKUS ÉS VÉLHETŐ ÉLETKORI SAJÁTOSSÁGAI

Általános tapasztalat, hogy napjaink gyermekei és fiataljai valahogy egészen mások. Nem csak abban különböznek, hogy jobban tudják a számítógépeket használni – hanem másképp is érnek. Testileg és néha úgy tűnik, hogy értelmileg hamarabb, míg érzelmileg és a felelősségvállalás szempontjából sokkal lassabban. Az 1995 után született – ma már gimnazista vagy éppen általános iskolás gyermekek és fiatalon az ún. „Z” generáció tagjai.
Amikor az általános iskolai csoportjainkban hittanórára készülünk, velük találkozunk. A tanári segédlet bevezetése néhány általános szempontot hoz és elgondolkodtató információt ahhoz, mire is érdemes odafigyelni egy-egy bibliai történet, ill. téma tanítása során. Természetesen ennél sokkal bőségesebb háttérinformációt és részletesebb kifejtést is hozzá lehetne kapcsolni egy-egy témához. A teljesség igénye nélkül, néhány fő szempont jelenik itt meg. Reméljük, hogy az érdeklődők tovább gondolják és elmélyülnek a készülés során a témákban. A további olvasáshoz javasoljuk a „Felhasznált segédletek” c. részben található szakirodalmat.

Felhasznált segédletek:

MRE hit- és erkölcstan kerettanterv, 2012.;
Ana-Marie Rizzuto: The Birth of the Living God, Chicago, 1979.
Charles S. Carver – Michael F. Scheier: Személyiségpszichológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2006.
Erikson, Erik. H. : A fiatal Luther és más írások, Budapest, Gondolat Kiadó, 2002.
Fowler, James W. : Stages of Faith, The Psychology of Human Development and the Quest for Meaning, Harper One Publishing, New York, NY, 1981.Erikson, Erik. H.: Gyermekkor és társadalom, Budapest, Osiris Kiadó, 2002.

Karl Frielingsdorf: Istenképek: ahogy beteggé tesznek – és ahogy gyógyítanak, Szent István Társulat, 2007.)
Mérei Ferenc-Binét Ágnes: Gyermeklélektan, Gondolat, Budapest, 2002.
Michael Cole-Sheila R.Cole: Fejlődéslélektan Osiris Kiadó Budapest, 1997
Salamon Jenő: Fejlődéslélektan Tankönyvkiadó Budapest 1966.
Schweitzer, Friedrich: Vallás és életút, Vallási fejlődés és keresztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban, Kálvin Kiadó, Budapest, 1999.
Tari Annamária: Z generáció, Tercium Kiadó, 2011.)
Tóth László: Pszichológia a tanításban, Pallas, Debrecen, 2003.
Várkonyi Hildebrand: A gyermekkor lélektana II. (A 6-12. életév) Szeged, 1940

A tanári segédlet óravázlataihoz tartozó valláspedagógiai szempontsorok szintén ezekből a háttéranyagokból készültek. Ahol más könyv, publikáció is felhasználásra került, ott külön jelölöm.

a. Testi változások

Gyermekeink életében 11 éves kor körül sok változás történik. Ez egészen felsős koruk végéig (és a középiskolai időszakban is) jelen van. Már elfogadott számukra, hogy felsősök, beilleszkednek az új tantárgyak korába is. A testi és érzelmi változások azonban nagy hullámzásokat okozhatnak az életükben. Mivel nem mindig tudják, hogy mi – miért történik velük, ezért ez komoly belső feszültséget okoz a számukra. A feszültség pedig gyakran ingerült, tüskés viselkedésmódban nyilvánul meg.
A formálódásnak, a határok és az identitás keresésének időszaka kezdődik el lassan a prepubertás korral, mely a hittanoktató részéről sok segítséget, szeretetteljes elfogadást, türelmet és kreativitást igényel. A fiúk – lányok közötti különbségek előtérbe kerülésével a klikkesedés is megjelenik, mely végigkíséri az egész serdülőkort. A testi jellemzőkhöz tartozik még az a tapasztalat is, hogy főként a lányok, egyre több gondot fordítanak a külsejükre, mely akár a hittanórai viselkedésükben (fésülködés órán, stb.) is megjelenhet.

A hittanoktatásban (és más tanórákon is) gyakori panasz, hogy a felsős osztályokba lépéssel a tanulók is megváltoznak. A hittanoktatók gyakran nem értik miért maradnak el egyre többen a hittanórákról, vagy éppen viselkedésük miért változik meg ennyire. Ez az időszak egyfajta átmeneti időszak a diákok életében, prepubertásnak is hívják, melyben a testi fejlődés és nemi érés egy viharzó, rendkívül érzékeny időszakot hoz a gyermekek életébe. Míg korábban 13-14 éves korra tették a serdülőkor kezdetét, napjainkra ez egyre inkább korábbra tevődik minden egyes vonzatával együtt. Igen gyakran már ötödik osztályos korban látványosak a serdülés jelei a gyermekekben (főleg a lányokban). Általános tapasztalat, hogy napjaink gyermekei és fiataljai gyorsabban érnek. Testileg mindenképpen. Egy mai 11-12 éves lány gyakran úgy néz ki, mint néhány évtizeddel korábban a gimnazisták. Öltözködése alapján pedig akár 16-18 éves, vagy idősebb is lehetne. A testi változás néha túl gyors és túl hirtelen érkezik, a hozzá kapcsolódó érzelmi és sokszor értelmi érettség azonban hiányzik.

A korosztály fontos sajátossága, hogy nagy a különbség a tanulók gondolkodásmódja és fejlődése között. Ez a különbözőség akár fiúk-lányok közötti szellemi, ill. fizikai érettség különbözőségében is megjelenhet, és folyamatosan jelen lehet minden felső évfolyamon. Az órákra való készülés során érdemes figyelembe venni a csoport összetételét és ehhez alkalmazni a tanári segédletben található ötleteket, ill. munkafüzet feladatokat

b. Kognitív fejlődés

Az énkép formálódás 10 éves kor után különösen nagy hangsúlyt kap. A gyermek addig azonosul azzal a szemléletmóddal, gondolattal, amit a környezete gondol róla. Igaz ez a médiában közvetített gyermek- és serdülő ideál képre, de a család, iskola és baráti közösségek által közvetített serdülő képre is. A negatív impulzusokat kapó gyermekek, fiatalok akár negatív énképet is kialakíthatnak. Éppen ezért a katechézis feladata, hogy a gyermek ebben az életkorban is megérezhesse azt, hogy Isten értékesnek tartja őt. A cél természetesen egy reális énkép kialakítása, mely a hatodik évfolyamban a következő hangsúlyokkal jelenik meg:

- Istennek fontos a gyermek élete, még a mindennapjai is. A részese (barátja, társa) kíván lenni ebben.
- Megismerhetjük reális magunkat, ha Isten Igéjének a tükrébe nézünk.
- Isten maga ad példát Igéjében (Szentírás) és Jézus Krisztuson keresztül egy önmagunk és a környezetünk számára is áldást jelentő, boldog életre ad példát.
- Isten számára értékes minden ember.

Ebben a korban még mindig fontos krízist jelent a teljesítménykényszer a csökkentértékűség érzésével szemben. (Erik. H. Erikson elméletét alapul véve.) Ez azt jelenti, hogy mindenképpen teljesíteni akar azért, hogy ne érezze „csökkent értékűnek", esetlennek magát. Ugyanakkor fokozatosan kezd már megjelenni egy új krízispont, melyben a prepubertás korban lévő gyermek (majd később a serdülő) saját identitását igyekszik meghatározni. Ebben keresi határait, lehetőségeit, az azonosulás és elhatárolódás alkalmait. Fő kérdése, hogy „Ki vagyok én?", ahol szeretné „kitalálni" saját magát. Az identitás keresése egy hosszú szakasz, melyben hittanoktatóként sok segítséget adhatunk a ránk bízott gyermekeknek. Az ötödik évfolyam során a kapcsolódó témákban a következőket lehet hangsúlyozni:

c. Érzelmi tényezők

Míg az ötödikesek még a konkrét tapasztalatokból indulnak ki, a hatodikos korra erősebben megjelenik a formális műveleti szakaszra való áttérés is megjelenik náluk. Ez azt jelenti, hogy egy probléma megoldásánál már kezdenek elvonatkoztatni, de elméleteik nem kidolgozottak, sokszor csak találgatás szintűek. A gondolkodásmód változása az Istenről való gondolkodásban is megjelenik. Bár még mindig jellemző az antropormorfikus (emberszerű) képek használata, de ötödik osztályos kortól kezdve, fokozatosan egyre inkább kezdik Isten komplexitását látni és az emberiségtől való különbözőségét sejteni. (Piaget)
Mivel a több szempontú gondolkodás már 9 éves korra tehető, ezért hatodikban szintén jelen van a decentrálás képessége. A valóság minél tágabb tartományait szeretnék megismerni, ezért fontos lesz a realitás. A bibliai történetekkel kapcsolatban is egyre inkább a háttér érdekli: megtörtént-e, ill. mennyire hitelesek az elhangzottak. Emiatt jó, ha ismerik a hátteret, látják a kortörténeti valóságot is a történetek mögött. Ekkor nem meseként kezelik (amit aztán el lehet felejteni), hanem fölmerül bennük a saját életvalóságukhoz való kapcsolódás szándéka és igénye is.

Az elvont fogalmakkal való komolyabb gondolkodásmód hatodikos korra tehető. Mivel a kezdeteinél járnak – és nagy különbség lehet a csoporttagok gondolkodásmódja között, ha elvont fogalmakkal akarunk dolgozni a hittanórán, érdemes azt kötni és konkrét tapasztalatok segítségével egyértelművé tenni (vagy szükség szerint magyarázni).

Napjaink gyermekének furcsa kettőssége, hogy néha akár „kis felnőttként" is képes viselkedni. Hamar megjelenik a kritika a gyermekekben, már viszonylag korai életkorban is alkotnak értékítéletet és véleményt. Sőt, többször igen élesen világítanak rá a számukra kritikusnak látott dolgokra. Egy-egy kiskamasz gyakran felnőttként fogalmaz, felnőttes kifejezéseket használ. Arra ugyanis már képes, hogy meglásson dolgokat – de a

feldolgozásukra még nem. Ez nem jelenti azt, hogy az érzelmi képességeivel baj van: általában teljesen „normálisan", gyermekként, kamaszként viselkedik. A kognitív fejlődése lett túlságosan gyors.

d. Társas fejlődés

E korosztály esetében már tapasztalhatjuk, hogy a kortárs csoport véleménye egyértelműen kezd irányadóvá válni a számukra. Ez az ún. „átpártolás" jelenség. Igyekszenek a többiekhez igazodni, hiszen sokkal biztonságosabbnak találják, ha hasonulnak másokhoz, mintha fölvállalnák saját egyéniségüket. Ugyanakkor már itt megjelenik annak a csírája, hogy szeretnék saját identitásukat megtalálni, ezért sok mindent kipróbálnak. Mivel nagyon odafigyelnek arra, hogy mit mondanak róluk a többiek, ezért egyre intenzívebbé válnak a rokonszenvi és ellenszenvi kapcsolataik. A közösségi, társas kompetenciák kialakítása, megerősítése ebben a korban a legeredményesebb.
A felnőttekkel kapcsolatban egyre inkább megindul az ún. önállósodási tendencia, és önérvényesítés jellemzi őket. Ez a hittanórákon és más tanórákon is megjelenik. Egyre inkább az osztálytársi, baráti közösség tiszteletét és elismerését akarják kivívni, kevésbé a felnőttét. Ez akár azzal is járhat, hogy a felnőttek nem nagyon tudnak mit kezdeni ezzel a korosztállyal (gyakran a gyerekek sem a felnőttekkel). A háttérben azonban nagyon is várnak az útmutatásra, segítségre. Ugyanakkor szükségük van a felnőtt pedagógus, katechéta, szülő támogatására ahhoz, hogy érzelmeiket megfelelően tudják kezelni. A felnőttek támogató szerepe a konfliktushelyzetekben való példamutató viselkedésben, illetve konfliktuskezelési stratégiák megismertetésében és alkalmazásában jelenhet meg főleg. A felső évfolyamok igénylik, hogy ez a megismertetés ne erőszakolt és prédikáló jellegű legyen, hanem sokkal inkább segítő és megoldást kereső, bátorító.

A társas kapcsolatok erősödésével megjelenik a klikkesedés, kiközösítés vagy éppen a társas elvárásoknak való megfelelni akarás és megfelelni nem tudás kettőssége is. Ezt már a hatodikos gyermekek egy része jól érzékeli és képtelen megbirkózni önmagában a helyzettel. Míg kisiskolás korban a felnőttek szeretetére vágyakozott, most a kortársak elfogadása és szeretete az, ami hiányérzetet vált ki. Ezt aztán több mindennel próbálja pótolni: azonosulással, beolvadással, vagy éppen valódi önmaga háttérbe szorításával is.
A tanév témái közül éppen ezért több lecke is kiemeli a környezet nyomásának, elvárásoknak az érzelmi hátterét. Ugyanakkor ezek a témák lehetőséget adnak arra, hogy kitartásról, csoport támogató vagy visszahúzó erejéről, a saját meggyőződés felvállalásáról is szó legyen.

e. A hit fejlődése és az erkölcsi fejlődés (Fohler, Kohlberg, Oser-Gmünder elméletének felhasználásával)

Fordulópont a hittel kapcsolatban, hogy míg korábban az Isten iránti szeretet, mint gyermeki hála jelent meg, itt már Isten hibáztatása is megjelenhet. A gyermekek vallásossága, hite sok esetben még mindig a szülőktől tanult, de itt találkozhatunk az elköteleződés, önálló hitvallásosság kezdeteivel is. Ez szintén egy olyan pont, melyben segítségére lehetünk a ránk bízott fiatalnak. Mivel szeretne tartozni valahová, szeretne elköteleződni, rámutathatunk neki az Istenhez tartozás lehetőségére és hozzásegíthetjük a Szentháromság Isten mellett való személyes állásfoglaláshoz. Erre különösen alkalmasak az évfolyamból az egyháztörténeti témák, illetve Pál apostolról és missziói útjairól szóló történetek, valamint azok az egyháztörténeti személyek, akik a saját hitüket sokszor külső nyomás ellenére is megélték.

Látásmódja és bibliai történet értelmezése azonban sok esetben a konkrét gondolkodásmód miatt még konkrét és antropomorf. Az elvont bibliai igazságokhoz is szükség van a

konkretizálásra, de nem erőszakoltan és direkt módon. A legjobb, ha a gyermek maga tudja megfogalmazni és kimondani az általa is megértett Igei üzenetet.
Erkölcsi fejlődésére (vallási ítéletalkotására) jellemző lehet még az ún. „adok-kapok" szemlélet, de már a többszempontúság kezdeteinél járunk. Hatással vannak rá a társadalom elvárásai, sőt a saját látásmódja is. Ne feledkezzünk el azonban arról, hogy ez a látásmód gyakran nem teljesen „saját" és egyéni, hanem még csak kialakulóban van. Annak ellenére is igaz ez, ha a külvilág felé gyakran a csoportközegének megfelelő látásmódot képviseli határozottan.

A számára kedvező vagy kedvezőtlen eseményeket Istennel hozza kapcsolatba, és azt gondolja, hogy Istent lehet rítusok által változtatni. (Pl. ha többet imádkozom, akkor megkapom, amit szeretnék. Vagy: nem imádkoztam eléggé, ezért kaptam egyest). A hittanórán különösen is fontos arra rámutatni, hogy Isten nem automataként működve reagál a mi imádságainkra.
Ahogyan már kicsit korábban, ebben az életkorban egyre inkább jellemző, hogy a diákok maguk alkotnak szabályokat, valamint azok kölcsönös megállapodáson alapszanak, melyekhez ragaszkodnak. Azokat, akik e szabályok ellen, vagy általuk elfogadott normák/szabályok ellen vét, a legsúlyosabb büntetésekkel is képesek lennének súlytani. A katechéta feladatai közé tartozik itt is a helyes egyensúlyra való rámutatás, valamint a könyörületesség, irgalom és testvéri szeretet felmutatása és tanítása a csoport számára.

Az értékrend fontos a számára, de leggyakrabban azt tartja értékesnek, amit az a közeg, ahová tartozónak vallja magát. Ugyanakkor a sokféle választás és alternatíva (iskola, barátok, család, gyülekezet, stb.) miatt önkéntelenül is választásra kényszerül a fiatal. Az év értékről, választásról, bibliai értékrendről szóló témái lehetőséget adnak a saját értékrend formálódására és keresztyén értékrend adaptálásra, beépítésére. Hagyjunk azonban teret a saját megfogalmazásoknak és felismeréseknek, hiszen e nélkül csak külső kényszerként éli meg és nem vonzó alternatívaként az Isten szerinti értékrendet.

f. Az istenkép formálódása

Mint minden tanév során a gyermekek itt is a „saját istenképükkel" érkeznek a hittanórára. Már egy-egy téma, bibliai történet tanulása előtt gyakran van valamilyen előzetes ismeretük. Ezek származhatnak korábbi tanulmányokból (bibliaóra, óvodai hittan foglalkozás, iskolai, gyermek-istentiszteleti tapasztalatok), vagy akár a családi és gyülekezeti közösségből is. Ugyanakkor ne feledkezzünk meg arról sem, hogy ez a korosztály már rendszeres tévénéző. A hatodikos gyermekek televízió nézési szokásait nem (vagy csak részben) kontrollálja a család. A filmekben, reklámokban közvetített információkon keresztül pedig sokféle istenkép árad feléjük. Ehhez társul ennek a korosztálynak a tipikus és vélhető szemléletmódja és gondolkodása. A szülőkép és az istenkép közötti különbséget tudnak már tenni, és van is egyfajta látásmódjuk Istenről. Attól függően, hogy milyen családból származnak, milyen kulturális környezetben élnek és mennyire ismerik a Bibliát, Istenre még használnak antropomorf jellemzőket, de egyre inkább sejtik és érzik, hogy Isten több az ember által megfoghatónál. (Egy 11 éves fiú pl. azt mondta: „Isten az az ember…". Aztán elhallgatott, mivel érezte, hogy ez így nem stimmel egészen. De nem tudta hogyan lehetne jobban mondani.) A „hozott istenkép" és a hittanórán közvetített (biblikus) istenkép nem mindig azonos. Nemcsak a hittanoktatónak, de magának a gyermeknek is feltűnik

A már említett „adok-kapok" személet megjelenése azt jelenti, hogy Istenről úgy gondolkodik, mint akit kapcsolatba lehet hozni életének kedvező és kedvezőtlen eseményeivel. De ezt a közép- és késő gyermekkorban úgy éli meg, hogy az ő imádságának,

tetteinek a jellegétől és a minőségétől függ Isten reakciója. (pl. Keveset imádkoztam, meghalt a kutyám.) A hittanórák Istenről szóló történeteiben rámutathatunk arra, hogy az imádság: kapcsolat Istennel és nem automatikus kérvény benyújtás. Ez a kor különösen is alkalmas arra, hogy a gyermekek megértsék, hogy az imádság lehet több mint kérések sorozata.

g. Néhány szó a kommunikációról és a szóhasználatról

Napjaink fiataljainak megvan a maguk szlengje. Kifejezéseikben gyakran használnak éppen divatos kifejezéseket, mint a normális hétköznapi nyelvezetet. Az ötödikes kiskamaszok szóhasználata részben még gyermeki, de már a kamaszodás jeleként megjelennek a számukra „menőnek" tartott szavak használata is. Az általuk ismert és megélt közegtől függően ezek lehetnek választékosabbak, míg akár egészen alpáriak is.
Élményviláguk szerves eleme a számítógép és a digitális világ, melynek kifejezéseit is szívesen használják a mindennapokban. A rendszeresen chaten kommunikáló fiatalok számára gyakran a hétköznapi beszédben (írásban) is természetes a rövidített mondatok és szavak használata. Miközben „digitális bennszülöttként", kiválóan ismerik sokan a digitális világ szavait – sok hétköznapi kifejezéssel nincsenek tisztában. A hittanórán pedig sokszor még inkább ismeretlen fogalmakkal találkoznak. Ezeknek a bevezetése, előkészítése és alapos tisztázása is fontos ahhoz, hogy a tartalmuk érthető legyen a számukra. E mellett a Bibliában előforduló fogalmak gyakran eléggé elvontak (pl. megváltás, reménység). A hittanoktatásban érdemes hangsúlyt fektetni a kulcsfogalmak (akár több éven vagy több órán keresztül tartó) felépítésére is. Ez az évfolyam azonban már az elvont fogalmakhoz is egyre bátrabban nyúl, és az elvonatkoztatásra alapjaiban késszé válik.

h. Az évfolyam módszertana

Mint minden év, a hatodik évfolyam esetében is fontos, hogy élményt adó, kreatív és érdekes legyen az óra. Ehhez változatos, és a korosztályhoz, ill. csoporthoz illő módszertani skálára van szükség. Az alábbiakban néhány, különösen jól alkalmazható módszer kerül felsorolásra.

- Beszélgetés, megbeszélés.
- Értelmes és érdemleges vitatkozás (ill. a megtanításának a kezdetei).
- Drámapedagógiai, élménypedagógiai módszerek.
- Társas és csoportos feladatok.

TEMATIKAI EGYSÉG:
ISTEN IGÉJE MEGVILÁGOSÍTJA AZ ÉLETÜNKET

1. ÉLETÜNK ISTEN ELŐTT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(139. Zsoltár)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Artur Weiser: Die Psalmen II. Göttingen, 1987; Kálvin János: Zsoltárok; Magyarázatos Biblia, Luther Bibliafordítása, Dr. Karasszon Dezső: A Zsoltárok könyvének magyarázata (J.K.), 1995, Budapest)

Bevezető óra az érzésekről, Istennel való kapcsolatunkról. Mit jelent Isten fényében élni az életünket?

Isten színe előtt: Az Isten színe előtt kifejezés többször előfordul a Szentírásban, többféle hangsúllyal:

1. Isten színe előtt, azaz a szent helyen:
Ez a szent hely lehet a sátor, a templom vagy maga a menny.
„Az Úr ládáját bevitték, és odatették a helyére, annak a sátornak a közepén, amelyet Dávid vont fel. Akkor Dávid égőáldozatokat és békeáldozatokat mutatott be az Úr színe előtt." (2Sámuel 6,17)
„Mert nem emberkéz alkotta szentélybe, az igazi képmásába ment be Krisztus, hanem magába a mennybe, hogy most megjelenjen az Isten színe előtt értünk. (Zsid 9,24)

2. Isten színe előtt, azaz szent időben:
Amikor Isten akaratát, vezetését, döntését keresi Isten népe.
„Hordozza Áron mindig a szíve fölött a döntéseket, amelyeket Isten színe előtt fog adni Izráel fiainak!"(2Móz 28,29) *„Hozzatok ide törzsenként három férfit, hogy elküldjem őket. Induljanak el, járják be az országot, készítsenek róla leírást örökségüknek megfelelően, majd jöjjenek vissza hozzám."* (Józsué 18,4)

3. Isten jelenlétében:
Amikor az ember nem szent helyen van, hanem annak a tudatában él, hogy Isten mindenhol mindig jelen van, és mérlegre teszi az ember tetteit.
„Ezekre emlékeztesd és Isten színe előtt bizonyságot téve kérd őket: ne folytassanak haszontalan szóharcot a hallgatók romlására. (2 Tim 2,14)
Az Istenben bízó ember pontosan tudja, hogy az egész élete Isten színe előtt történik. Nincs olyan tette, szava vagy gondolata, amelyről Istennek ne lenne tudomása. Ez bátorít, erőt ad, és egyben féken is tart.

139. Zsoltár:
A zsoltáros Istennek három alapvetően fontos tulajdonságát fogalmazza meg:
- Isten mindent tud (omniscientia) 1. 2. versek
- Isten mindenütt jelen van (omnipresentia) 7-10. versek
- Isten mindenható (omnipotentia) 13-16. versek

A zsoltár központi gondolata az, hogy Isten mindenhol jelen van. Azaz: az ember mindig Isten színe előtt van. Ezt az igazságot járja körbe különféle megfogalmazásokkal a zsoltáros,

aki a felirat szerint: Dávid. Kálvin úgy fogalmazza meg a zsoltár központi gondolatát, hogy a zsoltáros nem akar a képmutatás megtévesztő palástja alá elrejtőzni, ahol a legtöbb ember menedéket keres, mert tudja, hogy lehetetlen, hogy Aki minket megformált anyánk méhében, és minden tagunkat megfelelő feladattal ellátott, ne tudná és ismerné életünket.

1-6. versek, Isten mindentudó:

A zsoltár első egységében együtt jelenik meg az Isten jelenlétének és vizsgálódásának a gondolata. Ugyanezzel a gondolatpárral találkozunk a 11. zsoltárban is: *„Az ÚR ott van szent templomában, az ÚR, akinek trónja a mennyben van, lát a szemével, pillantása megvizsgálja az embereket. Az ÚR megvizsgálja az igazat és a bűnöst* (Zsolt 11,4-5)
A 3. versben szereplő kifejezés: „szemmel tartod", (zarah) azt is jelenti, hogy kiválogat, elkülönít, rostál. Ahogyan a gabonát megrostálják, Isten úgy válogatja ki az útjainkat, úgy különbözteti meg az ember életében a jót és a rosszat.
A 3. vers végén a „gondod van minden utamra" kifejezés (szakan ige hifil) azt is jelenti, hogy sikeressé tetted. Ez több mint az, hogy nem ér baj az úton. Isten megáldja a hívő ember életét. A hívő ember tudja, hogy Isten ismeri a szív titkát, amit előle elrejteni nem lehet. (Zsolt 7,10) Egy ártatlanul vádolt ember védőbeszédének tűnik ez a zsoltár. A zsoltáros megáll Isten előtt, és kéri, hogy a tetteinek a mozgatórugóját ő vizsgálja meg. Azt, ami az emberek előtt elrejtve marad. A 10. parancsolat beszél erről a fajta vágyról, ami az ember szívében másoktól elrejtetten van. Mintha egy vizsgálat után lenne a zsoltáros, és azt mondja ki, hogy pontosan tudatában van annak, hogy Isten elől nem lehet elrejteni egyetlen tettet sem. Ezért és a héber gondolatpárhuzamot gyakorló gondolkodás miatt az emberi különféle élethelyzeteit sorolja fel.
A 4. versben a szavakról beszél a zsoltáros, amelyeket még ki sem ejt, de Isten már előre ismeri. Ezt két módon is lehet értelmezni Kálvin szerint. Egyrészt ez azt is jelentheti, hogy Isten már akkor is tudja, hogy mit akarunk majd mondani, amikor még azt mi magunk meg sem fogalmaztuk. Másrészt ez azt is jelentheti, hogy hiába is próbálna meg az ember bármit is elrejteni, eltitkolni Isten elől, azt nem tudja megtenni, mert Isten mindent tud. Isten a szívet a szavaktól függetlenül ismeri. Az Istennel való kommunikációnak nem a nyelv az elsődleges csatornája. Az 5. versben arról van szó, hogy Isten minden oldalról körülvesz és a kezét rajtunk tartja. Mindkét kifejezés az oltalomra, védelemre utal. Isten nem csak passzívan, távolságtartóan van jelen a hívő ember életében, hanem aktívan, azaz kapcsolatban van az emberrel. Vigyáz rá, megőrzi. Isten egy láthatatlan pajzsot von az ember köré, védelmezi, nem csak tudja, hogy mi történik vele. „Isten keze" antropomorfizmus Isten védelme mellett az áldásnak is a szimbóluma. (1Móz 48,14) A hívő ember tudja azt, hogy Isten jelenléte védelmet jelent, ez számára magasztalásra és csodálatra ad okot.
6. versben Dávid megvallja, hogy Isten titkait felfogni, meghaladja az ember értelmi képességeit.

7-12. versek:
Isten mindenütt jelenvaló:
A második egység tovább fejtegeti a két korábbi gondolatot: Isten mindenhol jelen van, Isten oltalmaz.
A 7. versben a Zsoltáros Isten Lelkét említi meg, aki ebben az értelemben nem csak Isten ereje, hatalma, hanem Isten értelme és tudása is.
Költői kérdés, költői túlzással. Hiszen, az ember nem mehet sem a mennybe, sem a holtak hazájába. Ezek a végletek fejezik ki a lehetetlenségét az elrejtőzködésnek. Még ha az ember képes is lenne elmenni a világ legtávolabbi pontjára, a leghihetetlenebb helyszíneire, ott sem maradhatna rejtve Isten elől. Ismét Isten kezéről szól a zsoltáros (10. v.) ez most a gondviselő

vezetés szimbóluma. Az emberek elől el lehet rejtőzni azzal, ha az ember gyorsan eltűnik. Mint amilyen gyorsan a hajnalból reggel lesz. Az emberek elől el lehet menekülni a sötétben. De Isten elől nem lehet. A 11. vers Kálvin szerint arról szól, hogy az ember sebessége nem elég ahhoz, hogy szorult helyzetében ki tudjon menekülni Isten látóköréből.

13-18. versek:
Isten gondviselése után Isten teremtői mivoltáról szól a zsoltár. A zsidó gondolkodás szerint a vese a lélekkel összefüggő szerv. A szív a gondolatok és az akarat szülőhelye, a vesék pedig az érzelmek, a lelkiismeret, az önértékelés központja. A kifejezés, hogy Isten alkottam meg az ember veséjét, azt is jelenti, hogy Isten vásárolta meg a lelkiismeretet is. A 14. versben van egy fordítási nehézség. Az újfordítás Istenre alkalmazza a félelmetes és csodálatos jelzőket. A héber szöveget lefordítva azonban legjobban úgy lehetne visszaadni az eredeti értelmet: „félelmetesen és csodálatosan alkottattam meg". Luther fordítása: *"Ich danke dir dafür, daß ich wunderbar gemacht bin."* Lefordítva: Köszönöm Neked, hogy csodálatosan megalkottál. A 15. versben Dávid az anyaméhet a föld mélyén lévő emberi szem számára elrejtett helyhez hasonlítja. Isten szőtte-fonta-formálta meg az embert, az emberi szervezet szöveteit. A héber (rakam) ige azt jelenti, hogy Isten úgy alkotta meg az embert, ahogyan a kézműves sző, a fonalakat egymásba engedi és alkot belőle egy csodálatos és tökéletes szövetet. Hogyha egész éjjel ezen is gondolkodna, reggelre sem érne a végére. A végére kifejezés a reggelre utal.

19-24. versek:
A zsoltár utolsó szakaszában találkozunk azzal az okkal, ami miatt ez az imádság megszületett. Már a zsoltárelején kiderült, hogy egy bizonyos ügyben ártatlanul megvádolt ember Istenhez szóló imádságáról van szó, de a konkrét okokról nem beszélt. Panaszénekből ismert gondolatokat fogalmaz meg itt Dávid király. Életére törtek, ártatlanul megvádolták, és Istenhez fordult, mint végső Ítélő bírához. Isten ellenségeit személyes ellenségnek tekinti. Biztos abban a zsoltáros, hogy Isten igazságot fog szolgáltatni neki. Ahogy helyes úton járt eddig, ezután is azon szeretne járni.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A prepubertás – pubertás korában lévő gyermeknek fontos a jó kapcsolat és a csoport. A társak biztos hátteret, támaszt adnak neki. Ugyanakkor viszont jól is ismerik egymást, ami szintén biztonságérzet lehet a számára. Az óra alkalmas arra, hogy felismerje: Isten jobban ismeri őt bármilyen csoportnál, és emberi voltában szereti. Ez az elfogadás és szeretet különösen bátorító lehet a számára, mivel a kamaszok (kiskamaszok) állandó elfogadásra és szeretetre vágyakoznak.
A felnőttek nyomását elhárító mechanizmusuk nagyon erős ebben a korban, ezért fontos a valósághoz kötés és annak a segítése, hogy ő maga fedezze fel és mondja ki a felismeréseit. Emiatt szükséges, hogy a saját életében, élethelyzeteiben felfedezze, hogy Isten hogyan és milyen módon volt jelen. Viszont erős a kritikai érzéke is, tehát mindenképpen konkrét, de elfogadható és valóságos felismeréseknek kell lenniük ezeknek.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Isten jelen van az életedben!

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy a teremtő és mindenható Isten alkotta és kíséri életünket.

Affektív: Olyan érzések keresése, melyek átélése Isten jelenlétére utal.
Pragmatikus: Olyan élethelyzetek felidézése, keresése, átélése, melyek egy-egy szituációban Isten jelenlétét mutatják a tanuló számára.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1.Beszélgetési lehetőség: Tk-motivációs része alapján: A kép alapján beszéljük meg: Kik ismernek téged? Miben nyilvánul meg, hogy ismernek? Kit írnál a kérdőjel helyére, aki ismer téged? Miért jó az, ha valaki ismer bennünket? Mit jelenthet az, hogy Isten ismer téged? 2. MF-1. feladata alapján: élethelyzetek gyűjtése és megbeszélése a rajzon található kifejezésekhez	Tankönyv Munkafüzet – 1. feladat Különböző élethelyzetek gyűjtése – rámutatás arra, hogy Isten ismer és jelen van a különböző élethelyzetekben
Feldolgozási javaslat	1. Használjuk a három részre osztott mondanivaló kifejtéséhez a TK-ben szereplő képeket! Ügyeljünk arra, hogy az irányított kérdésekkel megalapozzuk a zsoltárban szereplő képek, kifejezések megértését! Beszélgessünk az 1. képről: - Fotó-montázs – gondoljuk végig együtt, kérdések segítségével: Milyen helyzetekre, milyen utakra emlékeztetnek a montázs képei? Ehhez kapcsolódva beszélhetünk arról, hogy Isten mindent tud, életünk apró mozzanatait és különleges fordulatait is ismeri. Ehhez a részhez kapcsolódva olvassuk el a zsoltár 1. szakaszát („Uram, te megvizsgálsz…” sortól a „kezedet rajtam tartod” sorral bezárólag) Beszélgessünk a 2. képről: - Gyerek a kosárba bújva – miért bújt el? Ha nem játszunk, miért szeretnénk elbújni? Milyen érzés, ha senki nem tudja, hol vagy? Érezted-e már, hogy mindenki elől szeretnél elbújni? A második gondolatkör: Isten mindenütt jelen van	Tankönyv beszélgetés a zsoltár mondanivalójának magyarázata a képek segítségével: a mindent tudó, mindenható, mindenütt jelenlévő Istenre való rámutatás

	Ehhez a részhez kapcsolódva olvassuk el a zsoltár 2. szakaszát („Hova menjek lelked elől…” sortól a „mint a világosság” sorral bezárólag) Beszélgessünk a 3. képcsoportról: - Magzat az anyaméhben – az élet csodája, hogyan él a magzat, hogyan táplálkozik, fejlődik Ehhez a részhez használhatjuk a Tudod-e? felület két egymással összefüggő gondolatát: Isten, mint szövőmester és a DNS spirális szerkezete. Az alkotó <u>Isten mindenható</u> voltáról beszéljünk itt: mindent megtehet, életünk fonalát kezében tartja. Ehhez a részhez kapcsolódva olvassuk el a zsoltár 3. szakaszát („Te alkottad veséimet…” sortól a „mily hatalmas azoknak száma” sorral bezárólag) <u>2. Aranymondás:</u> *„Uram, te megvizsgálsz és ismersz engem. Szemmel tartod járásomat és pihenésemet, gondod van minden utamra” (Zsoltárok 139,1;3)*	
	- Oldjuk meg a MF 2. , kapcsolódó feladatát! - Vigyük az órára az aranymondás szavait egy-egy külön lapra felírva! Osszuk ki a lapokat, majd kérjük meg a tanulókat, hogy alkossanak utat a lapokból a táblán úgy, hogy a szavak sorrendje megfelelő legyen!	MF- 2. feladat Annak hangsúlyozása, hogy Isten az, aki cselekszik az életünkben, aki ismeri útjainkat
	<u>3.</u> Egy megkezdett történet befejezése gondolatban és írásban. A MF 3. feladatát megoldhatják a gyerekek egyéni, csendes munkával. Az egyéni munka eredményét csak az mutassa be, aki vállalkozik rá,	MF-3. feladat Különböző élethelyzetek megoldása Isten jelenlétében
	<u>4.</u> Mit jelentenek az eddig megbeszéltek számomra? A témához való személyes viszonyulást formálhatja a MF 4. feladatának megoldása: Ki vagyok Isten előtt és hogyan fordulhatok hozzá?	MF-4. feladat
	<u>5. Énekjavaslat:</u> Áldd, lelkem, Istened… (TK - énekgyűjtemény, 1. ének)	

Munkáltatás	Fonás, szövés kipróbálása, egyszerűbb alkotás, esetleg könyvjelző fonat készítése Kapcsolódás a mondanivalóhoz: A Tudod-e részhez kapcsolódva A „Te alkottál” úgy is fordítható: te szőttél-fontál engem. Isten az alkotónk, életünk fonala kezében van. A DNS-spirál is fonalszerű szerkezetű	Tankönyv
Házi feladat	MF 3. vagy 4. feladata, ha az órán nem szánunk rá időt	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 8-9. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: egy fiú, körülötte gondolatbuborékban szövegek és egy kérdőjel
- Szemléltető illusztráció: egy gyermek kosárban, kinéz belőle
- Szemléltető illusztrációk: magzat az anyaméhben
- Szemléltetés: DNS

A szöveg: 139. zsoltár

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Min gondolkodik a fiú?
- Te mire gondolsz Istennel kapcsolatban?
- Ki elől bújt a kosárba ez a gyermek? Miért?
- Te elbújtál-e már valaki elől?
- Szoktál-e még bújócskát játszani? Miért jó ez a játék? Történt-e már olyan, hogy nem találtak meg? Mit éreztél?
- Isten elől senki sem tud elbújni. Miért?
- Gondoltál-e már arra, hogy Isten mindig lát téged, még ha nem is tudsz róla?
- Figyeld meg a 9. oldalon lévő apró képeket! Mit látsz rajtuk? Van-e otthon rólad vagy a testvéreidről ehhez hasonló kép?
- Mit örököltél a szüleidtől? Kire hasonlítasz inkább?
- Kihez hasonlítasz a viselkedésedben?
- Mi az a DNS? Nézd meg a képet a *Tudod-e*? szövege mellett?

2. *Szövegelemzés*

- Miről szól a 139. zsoltár?
- Mit tud Isten rólad?
- Mit tart szemmel?
- Mit jelent: „.. kezedet rajtam tartod”?

- Ha Isten elől el akarnál bújni, hova bújhatnál? Mit mond a zsoltáros? Sorold fel!
- Miért írja a zsoltáros „Mily drágák nekem szándékaid…”?
- Miért magasztalja Istent? Te hogyan magasztalod Istenedet?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„ Uram, te megvizsgálsz és ismersz engem. Szemmel tartod írásomat és pihenésemet, gondod van minden utamra.”

- Miért érezheti magát az ember biztonságban ezen a földön, ha hisz Istenben?

Szoborcsoport-fotó (aranymondáshoz)

Az osztályt négy részre osztjuk (nagy létszám esetén 8 részre) Minden csoport kap egy szöveget, amit szobor-formában meg kell jeleníteni. A kész „szobrot” lefényképezhetjük, ha a gyerekek is hozzájárulnak. Jó lenne, ha azonnal meg is tudnánk mutatni a képeket, egymás után kivetítve, és így tanulnák meg a gyerekek a szöveget.

Aranymondás felosztása:

1. *Örül a szívem és ujjong a lelkem.*
2. *Testem is biztonságban van.*
3. *Megismerteted vele m az élet útját.*
4. *Teljes öröm van tenálad.*

Órakezdéshez:

Ismerkedő játék: Amennyiben nem egy összeszokott csoportunk van, indíthatjuk az órát egy ismerkedő játékkal is, pl. a „hacsi-pacsi” játékkal. Az ismerkedő játék után is jól kapcsolódhatunk a TK motivációs részéhez, s beszélgethetünk arról, ki ismer bennünket, s miért jó ez, ill. hogyan ismer minket Isten.

Ismerkedős játék: HACSI-PACSI
Játék típusa: jégtörő, energetizáló, ismerkedős
Szükséges eszközök: székek
Előkészület:
Körbe rakunk székeket. Eggyel kevesebbet, mint ahány gyermek van.
Játék menete:
Egy önként jelentkezőt (kérdező) kiküldünk a teremből. Kiválasztjuk a hacsi-pacsi játékost. Behívjuk a kérdezőt, aki tetszés szerinti kérdéseket tesz fel. Amikor a hacsi-pacsi játékoshoz ér, akkor a kérdés feltevése után azt kiáltja, hogy: hacsi-pacsi. Ekkor helyet kell cserélni mindenkinek. Akinek nem jut hely, az fog kimenni, kérdezni.
Variációk:
A játékvezető megad egy témát, ami alapján kérdéseket kell feltenni.
Témakörök: - hobbi, - sport, - zene, - filmek, - legek (kedvencek)
Idegen nyelven is lehet játszani, akkor ugyanazt a kérdést lehet feltenni mindenkinek.

Órakezdéshez:

Szoborjáték – nagyobb létszám esetén kis csoportokban is játszhatjuk
A táblára felírunk különböző érzelmeket: pl. öröm, szomorúság, gyűlölet, harag, félelem, undor, megvetés, meglepetés, aggodalom, siker, unalom, türelmetlenség, rettegés, közöny, csodálkozás. A szívesen vállalkozó gyerek kiválaszt egyet és bemutatja társainak, úgy, hogy mozdulataival, testtartásával egy szobrot alakít. A társak kitalálják, mit jelenített meg. Aki eltalálta, bemutathat egy másik érzést (ha kedve van hozzá). (*alapötlet forrása: Kósáné Ormai Vera: Személyiségfejlesztő játékok – 6. o.*)
A játék végén rámutathatunk, hogy Isten jelen van az életünkben akkor is, amikor örömöt, akkor is, amikor szomorúságot érzünk, vagy más érzéseink vannak.

Feldolgozáshoz:
Indíthatjuk a feldolgozást a zsoltár szövegének felolvasásával is, rámutatva arra, hogy Dávid imádkozik Istenhez, aki minden helyzetben világosságot jelent számára.
A felolvasás után beszéljünk a hármas felosztású mondanivalóról, a TK képeiről beszélgetve mutassunk rá a zsoltár mondanivalójára.

Feldolgozáshoz:
Ha mozgalmasabbá szeretnénk tenni az órának ezt a részét, a MF 3. feladatát csoportmunkában is megoldhatjuk. Egy-egy csoport dolgozzon egy-egy történet-befejezéssel. Figyeljünk arra, hogy mindenképpen hagyjunk időt a csoportok munkájának bemutatására!

Énektanuláshoz:
Népdalzsoltárok:
A 139. és a következő leckékben szereplő zsoltárokhoz tanulhatunk népdalzsoltár-feldolgozásokat. A következő web-helyen találunk népdalzsoltárokat kottával:
http://www.szepi.hu/nota/zsoltar/index0.html

Zenehallgatás:
Meghallgathatjuk az órán a 139. zsoltárt a Gryllus Dániel - Sumonyi Zoltán: Tizenöt zsoltár c-ű CD-jéről. E változathoz kottát is találunk a következő web-helyen:
http://www.szepi.hu/nota/gryllus/

Drámapedagógiai ötlet: Védett személy:
Sorsoljunk/válasszunk ki valakit a csoportból. Állítsuk középre, majd a csoport többi tagjából (és magunkból) formáljunk egy védőkíséretet a számára. Kísérjük végig a termen (gondoljuk ki előre az útvonalat), rakjunk el mindent, ami az útjába kerülhetne, teljesen vegyük körbe, hogy még véletlenül se érje semmi bántalom. (Mint mikor pl. a rendőrök egy védett személyt kísérnek.) A végén kérdezzük meg a kiválasztott hittanost, hogy milyen érzés volt az, hogy ennyien figyeltek a biztonságára, hogy érezte magát ott középen? Utalhatunk Pál apostolra is, akit egy római különítmény védett hasonló módon a feldühödött tömegtől. (ApCsel.)

Drámapedagógiai ötlet: Megjelenítés:
Olvassuk fel a 139. zsoltár 1-12 verseit, gondoljuk végig, hogyan tudnánk szavak nélkül, pantomimmal, a mozdulatainkkal illusztrálni, megjeleníteni. Ha olyan a csoport, kisebb párokban-hármasokban is kidolgozhatjuk és megmutathatjuk egymásnak. Ne legyen verseny!

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 8. o. 2. feladat / MFGY 7. o. 2. feladat
A zsoltár szövegéhez, mint költeményhez közelít.

Alkalmas arra. hogy felmutassuk: Isten az, aki cselekszik, s az ő akarata és cselekvése határozza meg az én életemet.
Magyar nyelvből a mondatelemzéssel és a verselemzéssel is gyakorlatokban, feladatokban találkozott már e korosztály.

MFEI 9. o. 3. feladat / MFGY 8. o. 3. feladat

A tanulók különböző, összetett érzelmeket megmozgató helyzetek közül választhatnak. Mind a választással, mind a történetírással segítjük az átélést. Egyes sz. 3. személyben írjanak, így nem kell túlságosan kiadni magukat, akkor sem, ha saját érzéseiket mozgósítják.
Mivel érzékeny területek kerülnek elő, ne erőltessük a felolvasást, még akkor sem, ha szorgalmi, házi feladat volt e feladat. A szituáción való elgondolkodásnak, az érzések átélésének akkor is van értelme, ha nem osztják meg az eredményt velünk a tanulók. Tartsuk tiszteletben érzékenységüket, szégyenérzetüket! Ha erre nem figyelünk, könnyen elveszíthetjük a bizalmukat.

MFEI 9. o. 4. feladat / MFGY 8. o. 4. feladat

Az Isten könyve kép rámutat, hogy Isten ismeri életem napjait. A köszönetre, kérésre utaló feladat a személyes kapcsolatot hangsúlyozza. Isten nem idegen, mindenek feletti hatalom, hanem bizalommal fordulhatok hozzá.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 139. zsoltár - Uram, te megvizsgálsz engem (dall. RÉ.30. Zsolt. Dicsérlek, Uram)
Református Énekeskönyv: 329. dicséret 2. verse- Nem éltem még (+BS)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 272. 1-4. 6-7. verse- Mi kegyes Atyánk (dall. RÉ.161. dics. Siess keresztyén)
Hittankönyv: 19. Tebenned bíztunk-90. zsolt. 1.9. verse (+RÉ, BS)

ISTENNEL A FÉLELEMBEN ÉS A SZOMORÚSÁGBAN

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(91. Zsoltár)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Kálvin János: Zsoltármagyarázatok, Magyarázatos Biblia, Dr. Karasszon Dezső: A Zsoltárok könyvének magyarázata (J.K.), 1995, Budapest; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 2000)

Félelem: Isten úgy alkotta meg az embert, hogy nem félt. A legfőbb hatalomtól, Istentől csak a bűneset után kezdett félni, előtte nem félt Tőle. (1Mózes 3,10) A Biblia számtalan okát ismeri a félelemnek. Isten Szabadítóként jelenti ki magát a Szentírásban, aki a félelmektől is meg tud szabadítani. (1Móz 15,1) Egyetlen esetben helyénvaló a félelem. Amikor istenfélelemről van szó. Ez a félelem abból következik, hogy a hívő ember megismerte Isten hatalmát. Fontos, hogy ezt a félelmet az Istenbe vetett hit, az iránta való szeretet övezi. Az Isten iránti félelem arra buzdítja az embert, hogy egészen bízza rá magát minden helyzetben. Ezért hangzik el olyan sokszor a Bibliában Isten biztatása, hogy „Ne félj!"

Szomorúság: A Bibliában számos helyen beszél arról, hogy az ember elszomorodik. Van olyan szomorúság, ami éppen az öröm előszobája, az Istenben kapható örömhöz vezet el. Pál apostol szavaival élve az Isten szerinti szomorúságról van szó. „*Mert az Isten szerinti szomorúság megbánhatatlan megtérést szerez az üdvösségre, a világ szerinti szomorúság pedig halált szerez."* (2 Kor 7,10) Pál apostol egymás mellé állítja a szomorúságot és az örömet: *„mint szomorkodók, de mindig örvendezők, mint szegények, de sokakat gazdagítók, mint akiknek nincsen semmijük, és akiké mégis minden.* (2Kor 6,10)
Ha a Zsoltár szövegét nézzük, akkor nem tipikus imádsággal találkozunk. A Zsoltár 1-13. verse a templomba belépőt szólítja meg, Istenről tanít. A 14-16. versekben pedig Isten szólal meg és prófétikus ígéretet tesz.
Kálvin János szerint a tanítás lényege az, hogy ne csak elhiggyük, hogy Isten gondot visel rólunk, hanem bízzuk is rá magunkat. Az Istenről való tudást a hívő ember alkalmazza is az életében.

1-2. versek: A zsoltár bevezetésében egy hitvallástételről van szó. Istent oltalomnak és várnak nevezi a zsoltáros. A vár a védelem és a biztonság szimbóluma. A külső veszedelemtől oltalmaz meg és nyújt biztonságot a vár. Aki egy vár oltalmában tartózkodik, annak nem kell félnie. Ugyanilyen oltalom Isten is a hívő ember számára a félelem és a veszély idejében. Isten védelme stabil helyzetet teremt.

3-8. versek: A következő versek konkrét élethelyzeteket villantanak fel egyrészt metaforákkal, másrészt a konkrét helyzetek megnevezésével. Minden szituáció és hasonlat megerősíti a bevezetőben elmondottakat: Mit jelent az a hívő ember számára, hogy Isten védelme alatt él.
Metaforák Istenre:
- megmentő (3. v.)
- anyamadár (3. v.)
- pajzs és páncél (4. v.)

Az első két kép madárral kapcsolatos:

1. Az ember olyan, mint egy madár (3. v.), akivel megtörténhet, hogy a madarász csapdába ejti, de Isten, a szabadító, kimenti. A hasonlat azt a pillanatot ragadja meg, amikor a madár már nem szabad, nem élhet olyan szabadon, ahogyan addig élt. De még nincs is a sorsa véglegesen megpecsételve, mert még a madarász nem érkezett meg. És ezen a ponton jön el a megmentő. Ami után végre újra szabad lesz a madár. Bár a csapda nyomát lehet, hogy egész életében magán kell viselnie. Isten ebben a képben úgy jelenik meg, mint egy ember. Ebből a képből azt értheti meg a hívő ember, hogy egy reménytelennek tűnő helyzetből is kimenti Isten, ha Benne bízik.

2. A második hasonlatban a hívő embert ismét madárként említi a Zsoltáros, de Isten is madár, egy anyamadár. (4. v.). Ez a kép kiegészíti, jellemzi Isten gondoskodását. Kálvin „páratlanul gyenge" gondoskodásnak nevezi. Ebben a képben már az is benne van, hogy az oltalom hátterében az Isten ember közötti szeretetkapcsolat áll. Az Istenhez tartozás tudata segít abban, hogy komolyan vegye a hívő ember, hogy Isten őt megőrzi.

3. Pajzs és páncél Isten: Isten közénk és ellenségeink közé áll majd, hogy megőrizzen a támadásaiktól. Isten a személyes támadásoktól is megvéd.
Élethelyzetek, melyekről szó esik a 5-8. versekben:
- halálos járvány,
- éjszakai rémség,
- váratlanul kilőtt nyíl,
- déli hőségben terjedő fertőző betegség,
- háború.

Olyan élethelyzeteket említ meg, amelyek a Zsoltáros életében az ember életének a biztonságát a leginkább veszélyezteti.
A héber gondolkodás a nap 24 óráját négy részre osztja. Ez jelenik meg a veszélyek időbeli beosztásánál is:
- éjszakai rémség,
- suhanó nyíl nappal,
- homályban lopózó dögvész,
- délben pusztító ragály.

A nap minden órájára és minden helyzetre azt az ígéretet kapja a hívő ember, hogy ezekből megment Isten. Az az ember, aki Istenhez hűséges, még életében konkrétan megtapasztalja, hogy hűsége elnyeri jutalmát.
Olyan helyzetekben is fordulhat az ember Istenhez bizalommal segítségért, amelyek váratlanul érik, amikor felkészületlen, ami ellen nincs fegyvere. A Törvény betartásával például sok csapdát elkerülhet az ember (3. v.), de vannak olyan veszélyek is, amelyek bármilyen kegyes az ember, bármennyire is Istenfélő, nem tud elkerülni. Ilyen lehet egy betegség vagy rablótámadás is.
Kálvin szerint a kegyes ember speciális kiváltsága, hogy mentes a küszöbön álló közvetlen veszélyektől.

9-10. vers:
Megerősíti ez a két vers azt az ígéretet, hogy aki bízik Istenben, azt nem éri semmi rossz. Ez a védelem kiterjed a hívő ember családjára is, akik a sátrában laknak.

11-12. vers: Amikor a Sátán megkísérti Jézust, akkor ezt a verset idézi. (Mt 4,6) Az ember félelmét azzal oszlatja a Zsoltáros, hogy elmondja, hogy nem csak egy angyal, hanem egy egész seregnyi vigyáz az emberre. (Zsolt 34,6)

13. vers: Az oroszlán, a vipera és az oroszlánkölyök, tengeri szörny mind újabb metaforákat jelentenek. A hívő embert kísértések veszik körül, amelyek az elpusztítására törekszenek. Ahogyan az oroszlán nyíltan közeledik az emberhez, úgy vannak olyan kísértések, veszélyek, amelyekkel a kegyes ember nyíltan szembesül. Azonban vannak olyan támadások is, amelyek észrevétlenek, mint a kígyó. Váratlanul támadnak rejtekhelyről. Jézus a tanítványoknak ezt ígéri. (Luk 10,19)

14-16. versek: Isten nevében szólalnak meg ezek a versek. Isten nevének ismerete, Isten személyes ismeretét jelenti, a vele való személyes kapcsolatra utal. Isten ígérete az örök életre is vonatkozik. Isten szabadítását nem csak a veszélyekből való megmentésre érthetjük, hanem a bűn rabságából örök életre való megszabadításra. Hiszen, aki bizalmát Istenbe veti bűnei tekintetében is, az üdvözülhet.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A prepubertás – pubertás korában lévő gyermeknek fontos a jó kapcsolat és a csoport. A társak biztos hátteret, támaszt adnak neki. Ugyanakkor viszont jól is ismerik egymást, ami szintén biztonságérzet lehet a számára. Az óra alkalmas arra, hogy felismerje: Isten jobban ismeri őt bármilyen csoportnál, és emberi voltában szereti. Ez az elfogadás és szeretet különösen bátorító lehet a számára, mivel a kamaszok (kiskamaszok) állandó elfogadásra és szeretetre vágyakoznak.
A felnőttek nyomását elhárító mechanizmusuk nagyon erős ebben a korban, ezért fontos a valósághoz kötés és annak a segítése, hogy ő maga fedezze fel és mondja ki a felismeréseit. Emiatt szükséges, hogy a saját életében, élethelyzeteiben felfedezze, hogy Isten hogyan és milyen módon volt jelen. Viszont erős a kritikai érzéke is, tehát mindenképpen konkrét, de elfogadható és valóságos felismeréseknek kell lenniük ezeknek.

Az óra kimondottan a „nehéz" érzésekről szól. A félelem, nyomorúság, elkeseredés igen gyakori pubertáskorban. Félnek a változásoktól (főleg az ismeretlenektől), szomorúnak és elkeseredettnek érezhetik magukat. A pszichológia ismeri az ún. serdülőkori depressziót is, melynek a hátterében az el nem fogadottság reális vagy éppen képzelt érzése áll. Az óra lehet bátorító és bíztató abban, hogy Isten akkor is elfogad, ha a fiatal saját magát nem tudja elfogadni. Akkor is megért, ha éppen senki sem. Szintén fontos felismerés lehet, ha a tanuló rádöbben arra, hogy Istennel valóban megoszthatja a másoknak el nem mondott érzéseit, félelmeit is.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Isten megért és kezében tart a félelem és a nyomorúság idején is!

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy teremtő és mindenható Isten alkotta és kíséri életünket
Affektív: A félelem és szomorúság – bátorítás és vigasztalás érzelmi háttere.
Pragmatikus: Olyan élethelyzetek felidézése, keresése, átélése, melyek egy-egy szituációban Isten jelenlétét mutatják a tanuló számára.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció,	1.Beszélgetési lehetőség:	Tankönyv,

ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Beszélgessünk a TK madárfészket és anyamadarat ábrázoló képéről: Mire van szüksége a madárfiókának? Mit tesz érte az anyamadár? Mi történhetne a fiókával egyedül?	beszélgetés Közös gondolkodás a védettségre, oltalomra utaló szimbólumokról: fészek, anyamadár
Feldolgozási javaslat	1. - A madárfészek képéhez kapcsolódva egy-két mondattal bevezetjük a zsoltárt. A bevezető beszélgetésre visszautalva hangsúlyozzuk: a fészek a biztonság, az elrejtettség, a védelem szimbóluma. Isten az, aki nekünk védelmet nyújt minden helyzetben. - Felolvassuk a válogatott zsoltárverseket a TK-ből 2. A MF feladatainak segítségével: 1. és 2. feladat Veszélyhelyzeteket gyűjtünk össze – a zsoltárból és a mindennapi életből – itt segítünk az értelmezésben 3. A MF 3. feladatával: oltalomra, biztonságra utaló kifejezések keresése a 91. zsoltárban Oldják meg a tanulók a MF 3. feladatát önállóan, majd a következőképpen összegezzük és beszéljük meg a megoldást: Egy nagy lapon, csomagolópapíron készítsük elő egy vár sematikus rajzát! Erősítsük a táblára a rajzot, vagy kisebb csoport esetén tegyük egy asztalra! Erre a rajzra írjuk a zsoltárban talált kifejezéseket, amelyek Isten oltalmára utalnak! Közben utaljunk vissza a zsoltár szövegére, amelyben az erős vár a mindenható Istenre utal, s az evangélikus felekezetűek köszöntésére (Erős vár a mi Istenünk!) <u>4. Aranymondás:</u> *„Aki a Felséges rejtekében lakik, A Mindenható árnyékában pihen, Az ezt mondhatja az Úrnak:* *Oltalmam és váram, Istenem, akiben bízom.* *Zsoltárok 91, 1-2.* Írjuk fel az aranymondást is a vár rajzára! Hangsúlyozzuk, hogy Isten erős várhoz hasonlít,	Védettség érzésének felidézése A zsoltár üzenetének megismerése MF 1-2 Veszélyes, félelmetes helyzetek azonosítása MF 3. feladat Isten oltalmára utaló kifejezések magyarázata Vár sematikus rajza nagy méretben Az erős vár képének magyarázata, az oltalmazó, erős Istenhez tartozás átélésének segítése

	minden helyzetben bízhatunk benne. 5. MF 4. feladata: Önálló munka – téged mi tud megvigasztalni? Ha a csoportot nyitottnak látjuk a beszélgetésre, megbeszélhetjük a választásaikat a feladat kapcsán. 6. „Ne félj!” kezdetű igék felidézése Közös munkával: írjuk fel, nyomtassuk ki nagy betűkkel a MF 5. feladatának igéit! Tegyük ki a táblára, s beszéljük meg, kiknek szóltak a biztatások, s mi volt szomorúságuk oka! 7. Énekjavaslat*: Sűrű sötét van*	MF 4. feladat Csendes elgondolkodás a vigasztalás lehetőségeiről, Beszélgetés Frontális munka megbeszéléssel Ismert bibliai személyek és élethelyzetük felidézése, Isten vigasztalására való rámutatással
Munkáltatás	Ha a csoportban sokan szeretnek rajzolni, a gyerekekre bízhatjuk, hogy ők rajzoljanak csoportokban erős várat. Így saját alkotásukra írják fel az Isten oltalmára utaló kifejezéseket és az aranymondást.	
Házi feladat	MF 5. feladata	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv:10. oldal

A képen látható:

- Fénykép: gólyafészek a villanyoszlopon, rajta egy gólya
- Szemléltető rajz: vár

A szöveg: Az Úr biztos menedék - zsoltár

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Mit szimbolizál a gólya és a gólyafészek?
- Mit jelképez a rajzon lévő vár?

2. *Szövegelemzés*

- Mitől ment meg téged az Úr Isten?
- Mit jelent: „pajzs és páncél a hűsége”?
- Mit jelentenek a következő kifejezések: oltalmaz, hajlék, csapás, angyal, eltipor, tengeri szörny? Keress az interneten vagy kérdezd a hittanoktatódat!
- Az utolsó zsoltárszakaszt ki mondja? Miért?
- Szoktál-e kiáltani, szólni Istenhez? Mikor?
- Isten mivel jutalmazza azokat, akik hisznek Ő benne?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„ Aki a Felséges rejtekében lakik, a Mindenható árnyékában pihen, az ezt mondhatja az Úrnak: Oltalmam és váram, Istenem, akiben bízom!”

- Mit jelent: a „Felséges” és mit jelent a „Mindenható” kifejezés?
- Mit értünk a „rejt, rejtek, rejtekében” kifejezések alatt?
- Kire szoktuk mondani, hogy Felséges és Mindenható? Mondj még hasonló kifejezéseket!
- Kik azok, akik a Felséges és Mindenható rejtekében, árnyékában pihennek?
- Ki mondhatja: „Oltalmam és váram, Istenem, akiben bízom”?
- Te mondhatod-e? Próbáld mondani magadban! Milyen érzéseket élsz meg, ahogy ezt a mondatot magadban kimondod?
- Magyarázd el az aranymondást a társadnak! Hallgasd meg őt is!
- Keressetek összefüggést a tankönyvetek címe és az aranymondás között! Mondjátok el!

Nem szeretem, ha… (ráhangolódáshoz)
Megkérjük a gyerekeket, hogy vágjanak le egy darabot fonalból. Akármilyen hosszú lehet. Feladat: Mindenki fejezze be egyesével a mondatot: Nem szeretem, ha… Addig sorolhatja, amíg a levágott fonalat tekergeti a mutató ujjára és a fonal el nem fogy.

Órakezdéshez:
Ha az előző lecke 3. feladata házi feladat volt, akkor annak bemutatásával indíthatjuk az órát. (MFEI 9. o. 3. feladat / MFGY 8. o. 3. feladat)
Az önként vállalkozók felolvashatják a történetek befejezését, s azokról beszélgethetünk. Kiemelhetjük, hogy milyen érzések kerültek elő az egyes történetekben.

Órakezdéshez:
Személyiségfejlesztő játék
„Érzések a kalapban”
(*Forrás: Kósáné Ormai Vera: Személyiségfejlesztő játékok – 9. o.*)

A játék leírása:
A kalapba, vagy tálkába annyi papírlapot teszünk, ahány gyerek az osztályban van. A lapon 3 elkezdett mondat található: Annak örülnék…, Attól félek… Azt szeretném…
A gyerekek befejezik írásban a mondatot, név nélkül, összehajtva visszateszik a kalapba, majd a kalap körbemegy és mindenki húz egyet, Sorban felolvassák, mit húztak.

A játékhoz kapcsolódó élmény:

A gyerekek ritkán és nehezen nyilatkoznak félelmeikről és vágyaikról. Itt, mivel a leírás név nélküli, módjuk van félelmeiket kifejezni. A felolvasás során átélik, hogy társaikat is hasonló dolgok foglalkoztatják, s ez csökkentheti a szorongásukat.
Ha a csoport légköre, hangulata úgy alakul, a felolvasás után lehet egy kicsit beszélgetni a közös félelmekről és kívánságokról.

Elemzés:
A játék hatása az érzések megfogalmazásában, a közösségi érzés, a mi-tudat alakulásában várható. A hitoktató lelkigondozói érzékére van szükség, amikor a felolvasások során érzékeny dolgok, vagy az iskolai, családi ártalmakra utaló jelzések is előkerülnek. Még név nélkül is ráismerhetünk egy-egy helyzetre. Figyeljünk arra, hogy vannak problémák, amelyeket nem a hittancsoport körében kell kezelnünk, még akkor sem, ha úgy érezzük, hogy segítenünk kell.

Órakezdéshez:

Élménypedagógiai játék: KÍVÁNSÁGSAPKA

Szükséges eszközök: papírlapok, íróeszköz, Mikulás-sapka
Időigény: 15 perc
Típus: ismerkedős, önismereti

Játék lényege:
Felmérheti a hitoktató, hogy a gyerekeknek milyen elvárásai, kívánságai vannak a hittannal kapcsolatban. Névtelenül (és ezért talán nyitottabban és őszintébben) elmondhatják a gyerekek, hogy mit szeretnének. A játék során tisztázni lehet, hogy melyek a reális és melyek az irreális elvárások a hittan kapcsán.
Játék menete:
Kiosztunk mindenkinek egy lapot és egy íróeszközt. Elmondjuk a kerettörténetet.
Kerettörténet:
Köztudott, hogy a Mikulás egy évben egyszer nagyon elfoglalt. Vannak azonban az évben olyan időszakok, amikor jobban ráér. Ilyenkor persze nem tud ajándékot adni, de például különleges esetekben kívánságokat tud teljesíteni. Most éppen egy ilyen különleges nap van. Itt is van a sapkája. Nektek most az a dolgotok, hogy egy lapra írjátok fel, hogy milyen kívánságotok van a hittannal kapcsolatban. Azért, hogy a Mikulás pontosan megértse, hogy mit szeretnétek, majd mindenki húz egy lapot a sapkából, és felolvassa. Aztán együtt átgondoljuk, hogy vajon mit is jelenthet az, ami a lapon áll. Persze a kívánság írója inkognitóban maradhat. Nagyon fontos, hogy amit kértek, az komoly kérés legyen.
Hitoktató kérdései a lapra írt kívánságok felolvasásához:
- Szerinted mire gondolt, aki ezt írta?
- Vajon könnyen teljesíthető a kérés? Miért?
Megbeszélés:
Hogyan érezted magad, amikor felolvasták a kérésedet?
Megértettük-e, hogy mire gondoltál a kívánság kapcsán?
Miután megbeszélte a csoport a kérésedet, azután is ugyanazt kéred-e?
Mit gondoltok a sok kérésről összességében?
Mit tanultál ebből?
Variációk:
Ha a csoportot alkalmasnak tartjuk, akkor lehet a félelmekről is beszélni.

Eredeti játék:
Matthew D. Liddle: Tanítani a taníthatatlant, Pressley Ridge Alapítvány, Budapest, 200
Játék címe: Félelmek a kalapban

Feldolgozáshoz
„Ne félj!" kezdetű igék felidézése:
Páros munkával oldják meg a gyermekek a MF 5. feladatát, s közösen ellenőrizzük a megoldást!

Drámapedagógiai ötlet: Félelmek és szomorúságok
Gyűjtsünk össze (saját kútfőből vagy a megadott zsoltárokból) olyan dolgokat, amiktől az emberek félni szoktak, vagy ami szomorúságot szokott nekik okozni. (Meg lehet adni egy szűkítő kitételt is, ha túl általánosnak érezzük, pl. iskolai környezetben mitől szokott valaki félni vagy mi okoz neki szomorúságot, stb.) Figyeljünk arra, hogy maradjunk az általánosság talaján és ne menjünk bele személyes dolgokba! (NE kérdezzünk olyat, hogy Te mitől szoktál félni, stb. Úgy is a saját tapasztalataik, élményeik alapján fognak példákat hozni, de maradjon meg a határ a személyes/általános között!) Egy táblára/csomagolópapírra írjuk fel az összegyűjtött dolgok hívószavait, de ne listaszerűen, hanem össze-vissza, szófelhőben. (Be is karikázhatjuk őket.) Kisebb csoportokra felosztva a tanulókat kérjük meg őket, hogy válasszanak ki 2-3 dolgot és egy általuk választott módon jelenítsék meg. Ilyen mód lehet:

- rajz (akár pálcikaemberekkel is)
- szobor (saját maguk beállnak szoborba)
- hangeffekt
- rövid mozgássor / pantomim
- kép egy könyvből, újságból (tankönyveiket használhatják, vagy vihetünk mi képes újságokat)
- stb.

Mutassuk meg egymásnak a megjelenített félelmeket / szomorúságokat, de NE mondjuk meg előre, melyik az, a többieknek kell kitalálni.
A részt lezárhatjuk úgy, hogy közösen, akár soronként elosztva felolvassuk pl. a 23. zsoltárt, ahol a félelmeket, bánatot az Úr kezébe helyezi a szerző.

Énektanuláshoz:
Népdalzsoltárok:
A 91. zsoltárhoz is tanulhatunk népdalzsoltár-feldolgozást. A következő web-helyen találunk népdalzsoltárokat kottával:
http://www.szepi.hu/nota/zsoltar/index0.html

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 10. o. 1. feladat
Ha önálló munka, akkor feltétlenül beszéljük meg, milyen helyzeteket gyűjtöttek össze a tanulók. A megbeszélésnél vagy a közös munka kapcsán tisztázzuk a zsoltár kifejezéseit, bontsuk ki, magyarázzuk meg, milyen helyzetekről is van szó: ragály, háború, hőség, éjszaka sötétje.

MFEI 10. o. 2. feladat

A saját félelmekre való asszociációkhoz vezet. A megfogalmazottakat jó kimondani, ezzel is csökken a szorongás.

MFEI 10. o. 3. feladat
Magyarázzuk meg az oltalom, menedék fogalmakat! Használjuk a madárfészek- anyamadár-fióka és a vár, mint menedék képét!

MFEI 10. o. 4. feladat
Jó, ha ez a feladat személyes marad, ellenőrzése csak önkéntesen történik.

MFEI 10. o. 5. feladat
A bibliai példák különböző érzéseket, helyzeteket hoznak elő. Ha a tanulók aktívak, hosszabb időt is szánhatunk a helyzetek kifejtésére.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 23. zsoltár –Az Úr énnékem (+BS, HK)
Református Énekeskönyv: 46. zsolt.1. verse - Az Isten a mi reménységünk (+BS)
Református Énekeskönyv: 91. zsolt. 1. verse - Aki a felséges Úrnak
Református Énekeskönyv: 200. dics. 5-6. verse- Ó, maradj oltalmaddal
Református Énekeskönyv: 214. dics. 2-3. verse- Tégedet azért (dall. 161. dics. Siess, keresztyén)

ISTENNEL AZ ÖRÖMEINKBEN

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(103. Zsoltár)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Magyarázatos Biblia, Dr. Karasszon Dezső: A Zsoltárok könyvének magyarázata (J.K.), 1995, Budapest; Kálvin János: Zsoltármagyarázatok, Magyarázatos Biblia)

Öröm: A Bibliában nagyon sokszor előfordul az öröm kifejezése mind az Ószövetségben, mint az Újszövetségben. A Biblia bizonyságtétele szerint Isten az öröm forrása. Ezért, ha az ember tartós örömben szeretne részesülni, akkor Istennel kell közösségben lennie. Az ember az örömből a legteljesebben Istentől kaphat. *„Megismerteted velem az élet útját, teljes öröm van tenálad, örökké tart a gyönyörűség jobbodon."* (Zsolt 16,11) Az ember Istentől kaphat és kérhet örömet.*„Te pedig gyászomat örömre fordítottad, leoldoztad gyászruhámat, és örömbe öltöztettél."* (Zsolt 30,12)
Az üdvtörténet fontos eseményeinél mindig jelen van az öröm. A teremtésnél: Isten alapvetően szeretetre és örömre teremtette az embert. A férfi mellé nőt teremtett. Jézus születésekor örömet hirdetnek az angyalok. Jézus feltámadásának örömében. Amikor megtér valaki, a mennyben is öröm van.
Isten külön alkalmakat rendelt el arra, hogy az embernek ideje legyen az örömre. Ezek az alkalmak az ünnepek. Akkor is, ha nem az öröm az ünnep alapvető célja, mégis az ünnep vége az öröm. Az öröm oka mindig az Istenben való öröm. Visszaemlékezés Isten nagy tetteire az emberben a hála mellett az öröm érzését kelti.
Újszövetségi értelemben az öröm elválaszthatatlan Jézus Krisztus személyétől, illetve a benne nyert kegyelemtől. A görög szó, amely örömet jelent (khárá) közvetlen kapcsolatban van a kegyelem szóval (kharisz).
Pál apostol is figyelmeztet arra, hogy minden körülmény között örüljön a keresztyén ember.„*Örüljetek az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljetek*." (Filippi 4,4)

103. zsoltár:
A 103. zsoltár műfaját tekintve: himnusz. Két fajtája van a bibliai himnuszoknak.
1. Imperatívuszos himnusz: Olyan Istent magasztaló ének, amely Istent, mint a történelem Urát áldja olyan eseményekért, amelyeket a választott nép életében vitt véghez. Áldja a gondviselő Istent, aki a történelem Ura, aki az egyiptomi szabadulás és honfoglalás csodáit véghezvitte.
2. Participiumos himnusz: Olyan Istent magasztaló ének, amely Istent, a Teremtőt, Gondviselőt, Világ Fenntartóját áldja.
A 103. zsoltár imperatívuszos himnusz.
A címfelirat szerint Dávid zsoltára. Bibliamagyarázók szerint ezt a kifejezést több módon is lehet értelmezni:
- Dávid a szerzője. Ismerünk történeteket arról, hogy Dávid maga zenélt, énekelt (1Sám 16,17. kk.)
- Dávid utódai közül írta valaki. Több zsoltárban szerepelnek olyan utalások, amelyek Dávid kora utánra utalnak. (templom: Zsolt 24,7)
- Dávid gyűjteményéhez tartozó.

A zsoltár elején és végén Isten magasztalására szólít fel a zsoltáros. Ez refrénszerűen keretbe

foglalja a mondanivalót. Ez a felszólítás annak ellenére, hogy egyes szám első személyben hangzik el, a gyülekezetnek is szól. Isten magasztalását egyre táguló érintettségi körrel indokolja a zsoltáros:
1. Személyes hitvallás áll a zsoltár elején. Személyes élmény ad okot Isten dicséretére. (1-5 versek)
2. A második kör Isten népének köre (6-13. versek), a nép között végrehajtott nagy isteni tettekről van szó.
3. A harmadik körben (14-16. versek) a teremtett embervilágról van szó, és végül (19-22. versek) az egész világot szólítja fel a zsoltáros az Úr magasztalására.
A Zsoltáros fókusza önmagáról távolodik egészen a világűrig.

1-5. versek:
Az első versben a zsoltáros önmagát szólítja fel gondolatpárhuzamban arra, hogy Istent áldja. Himnikus imperatívusz formával találkozunk. Az „benső" kifejezés a Szentírásban olyan esetekben fordul elő, amikor erős érzelmekről van szó. Ez a megindultság legtöbb esetben szomorúságot aggódást jelent: *„Ha keseregne a szívem, és sajogna a bensőm…"* (Zsolt 73,21). A „benső" kifejezés pozitív érzelmi megindultságot is kifejez néhányszor a Szentírásban: *„Vigad a bensőm, ha ajkad őszintén szól.*" (Péld 23,16)
Itt a személyes élményét fogalmazza meg a zsoltáros, amiben a bűnbocsánatot és a betegség együtt jelenik meg. Az ószövetségi gondolkodásban ok okozati kapcsolat van a bűn és a betegség között. A bűnre Isten haragszik, ezért betegséget ad. De Isten a gyógyító is. A gyógyulás Isten megbocsátásának jele. Az Ő kezében van élet és halál, és ő gyógyít meg halálos betegségből is. (4 v.) Az 5. vers úgy beszél Istenről, mint egy jó házigazdáról, aki vendégül lát, nem csak egyszerűen annyit ad, amennyi elég, hanem jóval többet. A megújuló élet Ézsaiás könyvében is megjelenik. (Ézs 40,36)

6-13. versek:
A személyes hitvallás után arról vall a zsoltáros, hogy Isten nem csak vele szemben tanúsította kegyelmét, hanem népével szemben is. Ebben a szakaszban Istennek Izráelen bebizonyított irgalmasságáról van szó. A zsoltáros nem egyszerűen leírja, hogy Isten mit cselekedett, hanem értelmezi ezeket a tetteket. Istenre a következő jelzőket használja: igazságos, irgalmas, kegyelmes, türelmes, ő az, aki szeret. Különösen kihangsúlyozza az irgalmat és a szeretet. Az ember tetteit így szembeállítja Isten tetteivel. Így láthatóvá válik az aránytalanság. A vétkekkel és a bűnökkel szemben Isten megbocsátásáról szól. Isten haragja indokolható lenne, de mégsem haragszik. Ezzel az ellentétpárral akarja a zsoltáros a gyülekezetet Isten áldására és magasztalására buzdítani. A szakasz végén megjelenik a szeretetnek a szimbóluma: apa-fia kapcsolat.

14-18. versek:
Ebben a szakaszban folytatódik az Isten szeretetéről szóló gondolatmenetet. Az emberi élet törékeny, csak Isten tud erre a sérülékeny életre vigyázni. És meg is teszi. Hiszen nem azért teremtette meg az emberi életet, hogy sorsára hagyja. A Teremtő Isten továbbra is szeretete sátorába vonja a teremtményeit. Isten irgalmának nagyságát mutatja, hogy nem csak az istenfélők részesülnek áldásaiban, hanem a leszármazottaik is.

19-22. versek:
A zsoltár utolsó szakaszában mennyei távlatokat említ a zsoltáros. Nem csak a földi lényeket, hanem a mennyeieket is felszólítja Isten magasztalására. Az Úr a király, a mennyei lények az udvartartása. Azokat szólítja fel, akik cselekedeteikben kimutatták már Isten iránti engedelmességüket. Az egész mindenség áldja az Urat. Ez a felszólítás tulajdonképpen nem a

mennyei lényeknek szól, hiszen embernek nincs befolyása fölöttük. Ezzel a felszólítással erősíti meg a zsoltáros a gyülekezetet abban, hogy áldják az Urat.
A zsoltáros visszatér a kiindulóponthoz. Magát szólítja fel Isten áldására.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A prepubertás – pubertás korában lévő gyermeknek fontos a jó kapcsolat és a csoport. A társak biztos hátteret, támaszt adnak neki. Ugyanakkor viszont jól is ismerik egymást, ami szintén biztonságérzet lehet a számára. Az óra alkalmas arra, hogy felismerje: Isten jobban ismeri őt bármilyen csoportnál, és emberi voltában szereti. Ez az elfogadás és szeretet különösen bátorító lehet a számára, mivel a kamaszok (kiskamaszok) állandó elfogadásra és szeretetre vágyakoznak.
A felnőttek nyomását elhárító mechanizmusuk nagyon erős ebben a korban, ezért fontos a valósághoz kötés és annak a segítése, hogy ő maga fedezze fel és mondja ki a felismeréseit. Emiatt szükséges, hogy a saját életében, élethelyzeteiben felfedezze, hogy Isten hogyan és milyen módon volt jelen. Viszont erős a kritikai érzéke is, tehát mindenképpen konkrét, de elfogadható és valóságos felismeréseknek kell lenniük ezeknek.

Mivel az óra elsősorban az örömről szól, ezért ne feledkezzünk meg arról sem, hogy napjaink tipikus problémája –az öröm keresésében való felszínesség – megjelenhet a gyermekek életében is. Sőt, a virtuális valóság kiszoríthatja a személyes, valóságos kapcsolatot, valamint a találkozás örömét az életükben. Éppen ezért fontos a valóságos örömökre rámutatni.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Az örömödben se feledkezz meg Istenről!

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy a teremtő, fenntartó és mindenható Isten alkotta és kíséri életünket.
Affektív: Az öröm megélésének érzelmi háttere.
Pragmatikus: Olyan örömteli élethelyzetek felidézése, keresése, átélése, melyek egy-egy szituációban Isten jelenlétét mutatják a tanuló számára.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Beszélgessünk a tankönyv képei alapján: Milyen örömeik vannak a képeken szereplőknek? Mi jelent számodra örömöt? Milyen örömeid voltak tegnap és ma?	Tankönyv Örömteli élmények felidézése
Feldolgozási javaslat	1. Aranymondás: *„Örül a szívem és ujjong a lelkem,* *testem is biztonságban van.* *Megismerteted velem az élet útját,* *Teljes öröm van tenálad.* *Zsoltárok 16, 9. 11.”* A bevezetőhöz kapcsolódva olvassuk el az	TK, Biblia Isten Igéje arra mutat, hogy Isten közelsége örömöt jelent

	aranymondást, s mutassunk rá, hogy Isten örömöt akar nekünk adni. 2. Oldják meg a tanulók önállóan a MF 2. feladatát, amelynek megbeszélésével megmagyarázhatjuk azt a gondolatot, hogy minden örömünk Istentől van, akinek hálásak lehetünk ezért. 3. A saját örömeink felidézése után olvassuk el Dávid hálaadó zsoltárának részleteit (103. zsoltár) a tankönyvből (vagy a MF-ből: MF 4. feladatában) - 4. Emeljük ki az idézett 103. zsoltár fő gondolatait a MF 4. feladatának segítségével a, Kösd össze… - a zsoltárszöveg értelmezését segíti ez a feladat b, Mesélj róla… - e feladat alkalmat nyújt a zsoltár mondanivalója és a személyes élmények összekapcsolására c, Mit írnál még hozzá? – a motivációs részben előkerült örömforrások most előkerülhetnek úgy, mint amelyekért Istennek vagyunk hálásak (A „Gyűjts össze 5 embert…” sor tévedésként került e feladathoz.) 5. Te kinek és hogyan okozhatsz örömöt? – MF 3. feladata Oldjuk meg a MF 3. feladatát: gyűjtsenek össze embereket, akiknek szeretnének örömöt okozni, s ötleteket is arra nézve, hogyan okozhatnának örömöt 6. Énekjavaslat: Áldd, lelkem Istened (TK-1. ének); Hála…(TK-5. ének)	MF 2 Öröm, hála, Istentől való öröm fogalmához való közelítés Tankönyv MF4 Zsoltárszöveg megismerése és örömforrások azonosítása Örömteli élethelyzetek felidézése Az élethelyzetek és a Szentírás összekapcsolása Hálaadás érzésének átélése MF 3 Nézőpontváltás: én hogyan okozhatok örömöt
Munkáltatás	Készítsünk csoportokban, versszakonként háttérképet, illusztrációt a Hála című énekhez! Énekeljük is el, tanuljuk meg az éneket!	Érzések kifejezése alkotó munkával, rajzban és énekkel, a közös alkotás örömének megélése
Házi feladat	MF 3. feladata vagy a 4. feladat c, része	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 11. oldal

A képen látható:

Bélyegillusztrációk: Egyik tanuló ajándékot ad a másiknak. Az egyik fiú kosárra dob. A család karácsonykor a templomban van. Három gyermek bibliát olvas. Kérdőjel. Mosolygó jel.

A szöveg: Együtt örülni Istennel - zsoltár

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg a képeket! Mi történik és milyen érzések tükröződnek a szereplők arcán?

2. *Szövegelemzés*

- Kiket nevezhetünk istenfélőknek? Magyarázd meg!
- Olvasd el az első zsoltárrészt! Hogyan imádkozik a zsoltáros Istenhez?
- Sorold fel, mit tesz Isten azokkal, akik hisznek Benne?
- Magyarázd meg, mit jelent számodra: *megbocsájtja minden bűnödet, meggyógyítja minden betegségedet, megváltja életedet a sírtól, betölti javaival az életed, megújul ifjúságod, mint a sasé*?
- Olvasd el a második zsoltárrészletet! Mit nem tesz Isten az Ő benne bízókkal? Sorold fel!
- Mit jelent? *Nem perel mindvégig, nem vétkeink szerint bánik velünk, nem bűneink szerint fizet nekünk*?
- Mihez hasonlítja a zsoltáros Isten szeretetét és irgalmát?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Örül a szívem, és ujjong a lelkem, testem is biztonságban van. Megismerteted velem az élet útját, teljes öröm van tenálad”

- Olvassátok el közösen, hangosan az aranymondást! Ki milyen érzéseket élt meg?
- Miért örülhetsz most? Miért ujjonghatsz most? Van-e rá okod? Keress, mert ma is ért téged valamilyen öröm.
- Mit jelent: az élet útja?
- Mit jelent: *„… teljes öröm van Tenálad”*?
- Mit jelent számodra: *Isten világosságában*?

Órakezdéshez
Indíthatjuk az órát a MF 1. feladatával is. *Neked mi okoz örömöt*? – erről a kérdésről gondolkodjunk, s kérjük meg a tanulókat:
Rajzolj le 3 dolgot, ami az örömeidre emlékeztet!
A rajzoltakat megbeszélhetjük közösen, vagy kérjük meg a tanulókat, hogy beszéljék meg padtársaikkal, mit rajzoltak!

Drámapedagógiai ötlet: Öröm-megjelenítés
Kérjük meg a hittanosokat, hogy válasszanak ki egy pillanatot, esetet vagy tárgyat az életükből, ami nagy örömet okozott nekik. Ezt próbálják valahogy megjeleníteni: lerajzolni, elmutogatni, ha tárgy, barkochbában kitaláltatni a többiekkel, stb. Közösen próbáljuk meg az egyes örömöket a zsoltárhoz kötni, találunk-e valami hasonlót?

Órakezdéshez
Személyiségfejlesztő játék: *„Három kívánság”*: Mindenki kap egy írólapot. Képzeljük el, hogy jön egy tündér és teljesítené 3 kívánságodat! A lap egyik oldalára írd rá, mit kívánnál!
Ezt a részt nem kell feltétlenül megbeszélni. Esetleg a következő órára összesíthetjük, a csoport kívánság-listájaként.
E játék segítheti az asszociációt a kívánságokra, az öröm vélt forrásaira.

Feldolgozáshoz
Ha nem a TK képeinek megbeszélésével kezdtük az órát, folytathatjuk a következőképpen is:
- Használjuk a TK képeit! Osszuk be a képeket párok számára, s kérjük, beszéljék meg, milyen örömökre gondolhatunk a képek alapján!
Közösen beszéljük meg az eredményt! A beszélgetés eredményeként összegyűjtött gondolatokat, kulcsszavakat felírhatjuk a táblára.
- Olvassuk el a zsoltárszöveget, majd keressünk a képekhez, ill. az összegyűjtött kulcsszavakhoz kapcsolható mondatokat a zsoltárból!

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 11.o. 3. feladat

Önálló, elgondolkodtató feladat, elegendő időt szánjunk rá, vagy otthonra ajánljuk.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 163. dics.1-2.verse- Örvend mi szívünk
Református Énekeskönyv: 196. dics.1-3. 5. verse- Mondjatok dícséretet(+BS, DU)
Református Énekeskönyv: 255. dics.1-3. verse- Mely igen jó (+BS)
Dicsérjétek az Urat: 6. Szolgáljál vígadozva – kánon
Hittankönyv: 12. No, minden népek-47. zsolt. (+RÉ, BS, DU)

2. AZ ISTEN ÁLTAL ADOTT KÖNYVTÁR

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Teológiai Alapismeretek, Budapest, 1985; Jubileumi Kommentár, Budapest, 1995)

Istent csak úgy ismerheti meg az ember, ha Ő megismerteti magát. Isten magáról a Bibliában szól. Kálvin tanítása szerint Isten alkalmazkodik az emberhez a kijelentésében. Így a nem látható dolgokat a látható világ dolgaihoz hasonlítja. Így a Biblia Istenről antropomorfizmusokat és antropopatizmusokat használ (emberhez és emberi érzésekhez hasonlítja). A hívő ember számára a Szentlélek belső bizonyságtétele alapján lesz több mint egyszerű könyvgyűjtemény. Isten Szentlelke hitünk szerint jelen volt akkor, amikor a bibliai üzenet lejegyzői Isten szavát leírták. A Szentírás hitelességét nem a szentírók személyes adja, hanem Isten. Nem csak a lejegyzéskor van jelen a Szentlélek, hanem akkor is, amikor a lejegyzett szavak élővé válnak, és a mai olvasót megszólítják. Ahhoz, hogy a leírt Igében az ember megértse Isten akaratát és üzenetét, a Szentlélek megvilágosítása kell. A Biblia élő könyvtárrá válhat a Lélek munkája által. Isten írott Igéje hitünk és életünk mércéje. A megértett üzenet összhangban kell, hogy álljon a teljes Írás üzenetével, mondanivalójával, összefüggéséből kiragadni nem lehet.
A Biblia könyvei nagyjából időrendben követik egymást Bibliában található könyveket műfaja szerint 3 csoportra oszthatjuk:

Ószövetség:

1. Történeti könyvek:

Ide tartozó könyvek:

- Mózes könyvei,
- Józsué,
- Bírák könyve,
- Sámuel könyvei,
- Királyok könyvei,
- Krónikák könyvei,
- Ezsdrás könyve,
- Nehémiás könyve

Az Ószövetség történeti könyvei a teremtéstörténettel kezdődnek és a babiloni fogságból való hazatéréssel végződnek. Az ószövetségi történetírás különösen nagy hangsúlyt fektet az események belső összefüggésének a megmutatására. Ezért a választott nép történetét úgy beszélik el ezek a könyvek, fókuszpontjukba áll Istennek az az ígérete, hogy Szabadítót küld a földre. A történetek kiemelik, hogy mennyire szükségszerű volt, hogy a Teremtő Isten önmaga szabadítsa meg a teremtményeit. A történeti könyvek nem csak egy népnek a történetei, hanem Isten története is az emberekkel. Értelmezett történelemmel találkozunk, az értékelési szempont az Istenhez való hűség, a szereplők Isten iránti szeretete, az attól való elhajlás, a bűn. A lejegyzésre kerülő történetek egy részét nem foglalták azonnal írásba,

hanem szájhagyomány útján őrizték. Más események megtörténte és lejegyzése között nem telt el meghatározó hosszúságú idő.

2. Tanítói könyvek:
A tanítói könyvek körébe tartozik a bölcsességirodalom, az ószövetségi gyülekezet imádságos és énekeskönyve, valamint az ünnepek során felolvasott tanítói könyvek. A tanítói könyvek között vannak olyanok is, amelyekben történetek vannak leírva, de eredeti céljuk és felhasználásuk szerint nem a történeti könyvek csoportjába tartoznak.
Idetartozó könyvek: (zárójelben jelezve, hogy melyik ünnepen olvasták fel)

- Ruth könyve (aratás ünnepén),
- Eszter könyve (purim ünnepén),
- Jób könyve,
- Zsoltárok,
- Példabeszédek könyve,
- Prédikátorok (lombsátor ünnepén),
- Énekek éneke (páska ünnepén),
- Jeremiás siralmai (böjt ünnepén)

3. Prófétai könyvek:
Bár maga a történetírás is prófétai volt Izráelben, mégis megkülönböztetjük a történeti könyvektől a prófétai könyveket. Ezekben a könyvekben konkrét próféciákat olvashatunk, némelyben történeteket is, melyekből megismerhetjük azt a történelmi helyzetet, melyben Isten adott prófétája által üzenetet küldött népének. A prófétai könyveket két nagy csoportra lehet osztani: kisprófféták és nagyprófféták csoportjára. Ez a jelző nem a tartalomra és jelentőségre vonatkozik, hanem kizárólag a prófétai könyv hosszára.

Nagyprófféták: Ézsaiás, Jeremiás, Ezékiel és Dániel (4 nagyprófféta)
Kisprófféták: Hóseás, Jóél, Ámósz, Abdiás, Jónás, Mikeás, Náhum, Habakuk, Zofóniás, Haggeus, Zakariás és Malakiás. (12 kisprófféta)

Újszövetség:

1. Történeti könyvek:
Az újszövetségi történeti könyvek lényegesen rövidebb időszakot ölelnek fel Jézus születésének ígéretétől az első keresztyénüldözésekig tart. Az evangéliumok története folytatása az ószövetségi történeti könyveknek. Az evangéliumok azt mesélik el, hogy konkrétan hogyan teljesedett be mindaz, amit Isten megígért az Ószövetségben.

Ide tartoznak:

- Máté evangéliuma,
- Márk evangéliuma,
- Lukács evangéliuma,
- Apostolok cselekedeteiről írott könyv.

2. Tanítói könyvek:
Olyan könyvek tartoznak ebbe a csoportba, melyek a Krisztusban újjászületett keresztyén közösségeknek szóló tanításokat tartalmaznak. Ezek a könyvek formájukat tekintve levelek. Többségében Pál apostol levelei. Ezek első sorban gyülekezeteknek szólnak, de vannak

egyéneknek szóló levelek is.

Ide tartoznak:

- Gyülekezethez szóló levelek: Római levél, 1-2 Korinthus, Galata, Efézus, Filippi, Kolossé, 1-2 Thesszalonika;
- Személyeknek szóló levelek (ezeket a leveleket pásztori leveleknek is hívják): 1-2 Timótheus, Titusz, Filemon
- Egyetemes leveleknek hívjuk azokat az apostoli leveleket, amelyek nem egy konkrét gyülekezetnek vagy személynek szólnak, hanem általánosságban keresztyén testvéreknek. Ide tartozik: Zsidókhoz írt levél, Jakab levele, Péter levelei, János levelei, Júdás levele.

3. Prófétai könyv:
Az egyetlen prófétai irat az Újszövetségben: Jelenések könyve. Prófétai nyelven, látomásokat tartalmazó könyv.

Biblia keletkezése:

Szájhagyomány:
A zsidó családok generációról generációra mesélték el, adták tovább az Istenről szóló történeteket, tapasztalatokat, a teremtésről szóló bizonyságtételt. Idővel a történetmesélés a család mellett a közösségben is megjelent.

Az Ószövetségi kánon kialakulása:
A héber kánon legkorábbi része a „Törvény". A Pentateuchos a végső formáját a Kr. előtti 4. században nyerte el. A „Törvény" mellett a „Próféták" Kr. e. 3. században került a „Törvény mellé". Az „Írások" csoportja a Kr. u. 1. sz. végén és 2. sz. elején került a héber kánon végére. Kr. u. 100-ban a jamniai zsinaton történt meg az ószövetségi kánon véglegesítése. Részben a keresztyénség terjedése váltotta ki a véglegesítést. A kanonizálás mércéjéül JosephusFlavius által megfogalmazott négy ismérvet vettek alapul:
- Isten inspirálta,
- Mózes és Ezsdrás kora között keletkezett,
- 22 részből áll (héber abc betűinek a száma szerint),
- tilos elvenni vagy hozzátenni a szent iratokhoz.

Az Újszövetségi kánon kialakulása:
Pál leveleit és az evangéliumokat írásba foglalásuk után Kr. u. a 2. században kezdték el másolatban gyülekezeti istentiszteleteken felolvasni. A 4. században kerültek a kánonhoz az úgynevezett katolikus levelek. Az újszövetségi kánon ismérvei:
- valamelyik gyülekezetben olvasták,
- apostoli eredetű,
- tartalma nem mond ellent az egyházi tannal.
A ma ismert 27 újszövetségi könyv számát 367-ben Athanasius állapította meg. Majd a tridenti zsinaton a nyugati egyház is elfogadta 1546-ban. A kánon megállapításának a célja az volt, hogy a használatban lévő iratokból összeállítsák azokat, amelyek kétségtelenül Istentől ihletettek és így gyülekezeti alkalmakra használhatók. Illetve azért is szükséges volt mielőbb megállapítani a kánont, hogy a tévtanokkal szembeni védekezéshez nyújtson segítséget.

Apokrif könyvek:
Azokat az iratokat nevezik így, melyek nem kerültek be a Kánonba, de kapcsolatban állnak a

bibliai könyvekkel. Vannak ószövetségi és újszövetségi apokrif könyvek. Az intertestamentális korba és a korai keresztyénség időszakába adnak betekintést. Azonban nem tekintjük ihletettnek. Ószövetségi apokrif könyvek pl: Bárúk könyve, Jézus ben Sirák könyve; újszövetségi apokrif könyvek: Tamás evangéliuma, András Cselekedetei stb.

Magyar nyelvű bibliafordítások:
A Biblia-fordítások is Isten Szentlelkének a jelenlétében kell, hogy megszülessenek. Első teljes fordítás: Huszita-Biblia. Pécsi Tamás és Újlaki Bálint (ferences szerzetesek) a Vulgata alapján fordították le 1416 és 1440 között. Csak részletei maradtak fenn.
Jelentős, de nem teljes fordítást 1516-19 között az úgy nevezett Jordánszky-kódexbe másolták.
Komjáthy fordítás már a könyvnyomtatás idejében jelent meg 1533-ban. Pál leveleit tartalmazza.
Sylvester János 1541-ben a teljes Újszövetséget fordította le.
Heltai Gáspár 1551-56 között fordította le a bibliai könyvek jelentős részét.
Az első teljes magyar nyelvű bibliafordítást Károli Gáspár készítette el. 1590-ben jelent meg Vizsolyban.
1608-ban a Hanauban, majd 1612-ben Oppenheimben adta ki Szenci Molnár Albert Károli fordítását javításokkal.
Újabb és újabb magyar nyelvű fordítások ma is készülnek, ezeket már nem egy ember, hanem szakemberek csoportja készíti. (Magyar Bibliatársulat)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A hatodikos gyermek számára egyre fontosabb lesz az összefüggések keresése, illetve a reális értelmezések megtalálása. A Biblia betű szerinti értelmezése ebben az életkorban folyamatosan elmozdul az elvontabb megértés felé. Ehhez azonban szükség van háttérismeretekre, illetve az előzetes ismeretek feltérképezésére és azok beépítésére az új összefüggések megalkotásához. Az óra során tehát a már meglévő ismeretei rendszereződhetnek a Bibliával kapcsolatban, illetve az a felismerése erősödhet, hogy itt róla van szó. Azaz: Isten Igéje őt is megszólítja.

Mivel ebben az életkorban a tekintély szerepe kiemelkedik, ezért arra is rámutathatunk, hogy a Biblia tekintély: vezérfonal, iránymutató. Tekintélyszemélyeket, tekintélyt keres és követ: maga a Szentírás is lehet ilyen értelemben is tekintély a számára.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Isten a Szentírásban ad útmutatást az emberi élet helyzeteire ma is.

Kognitív: Annak felmutatása, hogy Isten megszólítása, útmutatása az emberi élethelyzetekre nézve jelen van a Szentírásban.
Affektív: Annak a felidézése, átélése, hogy a „rólam van szó”, gondolatot milyen érzések kísérik és ez milyen módon jelenik meg az igeolvasás során.
Pragmatikus: A Biblia helyes használatának a gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció,	1.Beszélgetési lehetőség:	A Biblia mint

ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	- Beszélgessünk a könyvekről! Mitől izgalmas egy könyv? Melyik a kedvenc könyved, miért? Van-e Bibliád, gyerekbibliád otthon? Melyik a kedvenc bibliai történeted? 2. - Olvassuk el a TK bevezető gondolatait: „Hogyan lehetséges?” Beszélgessünk arról, hogyan jutott el hozzánk a Biblia, mit jelent az, hogy a Biblia könyvei hozzánk szólnak!	könyv
Feldolgozási javaslat	Erre az órára feltétlenül gondoskodjunk arról, hogy Bibliát tudjunk a gyerekek kezébe adni, ha nincs elég, akkor legalább két-két gyereknek egyet. 1. Nyissuk ki a Bibliát az elején, nézzük meg, melyik fordítás van a kezünkben! Olvassuk fel a könyveket az Ószövetség tartalomjegyzékéből! Adjunk segítséget ahhoz, hogy az Újszövetséget is kikeressék! Olvassuk fel az Újszövetség könyveit is! Beszéljük meg: van-e számukra ismerős bibliai könyv? Tudják-e valamelyikről, hogy miről szól? 2. Ismertessük a TK ábrája alapján a bibliai könyvek műfaji felosztását! 3. Oldjuk meg a MF 2. feladatát: Tedd helyre a polcon a könyveket! Segítségként használhatják a TK ábráját is. 4. Olvassuk el a TK-ből a bibliai könyvek sorrendjét bemutató verset! Kérjük a gyerekeket, hogy otthon próbálják megtanulni! Gyakorolhatjuk több órán át is, hagyjunk időt a megtanulására! 5. Mi hogyan olvassuk a Bibliát? Hogyan szólhat hozzánk? Beszéljünk erről a TK bevezető gondolatai alapján, ill. a MF 4. feladatának segítségével! A feladat feldolgozza a lecke aranymondását: *„Lábam előtt mécses a Te igéd, ösvényem világossága.” (Zsoltárok, 119,105)* E feladattal gyakorolhatjuk, hogyan keresünk ki egy igehelyet, és elgondolkodunk azon is, mit jelent a kikeresett ige.	TK Műfaji felosztás, könyvek sorrendjének bemutatása MF-2. feladat A bibliai könyvek műfajának és sorrendjének gyakoroltatása Tankönyv MF- 4. feladat A Biblia helyes használatának gyakoroltatása Annak átélése,

	Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a Biblia nem olyan, mint egy horoszkóp, amit felütve összefüggések nélkül magunkra érthetünk. Isten nem a fatális véletlenek, hanem a gondviselés Istene. Ő az, aki ismer, szól hozzánk. Ezért egyrészt keressük meg egy adott ige kontextusát, szövegkörnyezetét, mondanivalóját az egész Szentírás fényében, másrészt saját élethelyzetünket imádságos szívvel tárjuk Isten elé, így keressük akaratát. 6. Tudod-e? A magyar fordítás elkészültét életközelibbé, személyesebbé teszi Károlyi Gáspár neve mellett a gyermek futár, Szenci Molnár Albert megismerése. Felhívhatjuk a figyelmet arra, hogy ő Isten akaratát keresve életcélt, feladatot talált magának. Ehhez kapcsolódhat a MF 5. feladata. 7. A bibliai kvíz a TK-ben segít az óra végén összefoglalni a tanultakat. <u>8. Énekjavaslat</u>: Kegyes Jézus, itt vagyunk…(RÉ 164, TK 11. ének)	hogy „Isten hozzám is szól” TK: Tudod-e? MF-5. feladat TK – Bibliai kvíz
Munkáltatás	Írjuk fel a gyerekekkel közösen a bibliai könyvek nevét kartonlapokra! A TK bibliai könyveket ábrázoló polcos rajza, ill. a megtanulandó versike segítségével csoportosítsuk a kartonlapokra írt könyveket, rakjuk sorba a bibliai sorrendnek megfelelően! Játszhatunk is az elkészült feliratokkal: valaki húz egy lapot, s meg kell mondania, a Biblia melyik nagy részében szerepel a rajta található könyv, ill. melyik műfaji csoportba tartozik!	Tankönyv Kemény kartonlapok A bibliai könyvek neveinek és sorrendjének gyakoroltatása
Házi feladat	Az órán nem használt MF-i feladatok egyike, a csoport adottságaihoz illeszkedő módon A bibliai könyvek sorrendjéről szóló vers megtanulása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 12.-13. oldal

A képen látható: Szimbolikus illusztráció: Könyvespolc, melynek polcain az Ó- és Újszövetség könyvei találhatók.

A szöveg: Ószövetség, Újszövetség ismertetése.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Mit tudtok a Bibliáról? Kinek milyen Bibliája van?
- Nézzétek meg a tankönyv 12. oldalán lévő „könyvespolcot". Milyen feliratokat láttok? Hallottatok-e róluk valamit? Mondjátok el!
- Figyeljétek meg az Ószövetség könyveit! Először a történeti könyveket figyeljétek meg, olvassátok el a címeket! Milyen témákról szólnak ezek a könyvek?
- Most a tanító könyveket nézzétek! Kikről, illetve miről szólnak ezek a könyvek?
- Kik írták a prófétai könyveket? Mit jelenthet a „próféta", „prófécia" kifejezés?
- Vizsgáljátok meg az Újszövetség polcain lévő könyveket! Itt is találunk történeti könyveket! Kik írták ezeket? Van-e ismerős név közöttük?
- Figyeljétek meg a tanító könyveket! Milyen feliratokat láttok? Mire lehet következtetni a feliratokból?
- Prófétai könyvből itt csak egyet találtok. Milyen feliratot láttok? Miről szólhat ez a könyv?
- Mit jelent a „Biblia" szó?
- Nyisd ki a Bibliádat! Hol nyitottad ki? Az Ó- vagy Újszövetségnél?
- Szoktad-e olvasni a Bibliát? Mikor? Van-e kedvenc olvasmányod, Igéd? Mondd el!

2. *Szövegelemzés*

    - Ki fordította magyar nyelvre a Bibliát? Mit tudsz róla?
    - Olvasd el a tankönyv 13. oldalán található szöveget az Ószövetségről! Miről írt Mózes az öt könyvében?
    - Kik vannak még a történeti könyvek szerzői között Mózesen kívül? Miről írtak?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Lábam előtt mécses a te igéd, ösvényem világossága."

- Láttál-e már mécsest? Ha nem, nézz utána az interneten! Mire szolgál a mécses?
- Mit jelent az „ösvény" szó? Mondd másképpen!
- Miért jó világosságban menni egy úton?
- Mihez hasonlítja az aranymondás az Isten igéjét? Miért?
- Neked melyik a kedvenc Igéd?

Órakezdéshez:
Alakítsunk az osztály létszámának megfelelően két vagy három csoportot! Versenyezzünk! Mondjanak a csoportok bibliai történeteket, a címük szintjén! Az a csapat nyer, amelyik a legtöbb történetet fel tudta idézni.

Drámapedagógiai ötlet: Tippelős Biblia
(akár rendszeres, rövid bevezető is lehet az órák elején).
Tegyünk fel olyan kérdéseket a Bibliával kapcsolatban, amikre mindig egy szám a válasz – fejből, megadott időre (pl. öt másodperc) adjanak rá választ, majd az, akinek a válasza a legközelebb volt a jó értékhez, kap egy pontot. A pontokat a táblán vezetjük, a nyertesnek

felajánlhatunk valami apró nyereményt, de ez nem feltétlenül szükséges. A kérdésekre a hitoktatónak nem kell előre felkészülnie, elég, ha van nála egy Biblia, kinyitja egy-egy helyen és feltesz egy kérdést, pl.

- Hány könyv van az Újszövetségben?
- Mennyi levelet írt Pál az Újszövetségben?
- Mózes öt könyve közül melyik a leghosszabb/legrövidebb (fejezetszámot tekintve)?
- Hány vers van a Bírák második részében?
- X. könyv melyik részében van a következő igevers...

Az egy órán feltett kérdések száma legyen viszonylag kevés (pl. 10), hogy akkor hagyjuk abba, amikor még jól megy, így legközelebb is lesz kedv hozzá. Ha kicsit több időt tudunk rá szánni, legyen náluk a Bibliájuk és kérjük meg őket, hogy a tippelés után (a segítségünkkel) keressék ki a választ is. Ezzel játékosan sokat forgatják a Szentírást és jobban ki fogják ismerni magukat benne.

Órakezdéshez:

Ha nagyon kevés bibliaismerettel rendelkezik az osztályban több gyerek, új, nemrég bekapcsolódott hittanosaink vannak, akkor nem építhetünk a Bibliával kapcsolatos tudásukra, élményeikre. Behozhatunk különböző nyelvű Bibliákat (héber, görög, Septuaginta, Vulgata, modern nyelvi fordítások). Adjuk kézbe a gyerekeknek, s próbálják megállapítani, melyik milyen nyelvű.

A kerettanterv negyedikes anyaga a Bibliáról célul tűzi ki a Biblia eredeti nyelveinek, nemzeti fordításoknak a bemutatását, ám az újonnan bekapcsolódók számára ez új lehet.

Feldolgozáshoz:

A *Tudod-e* rész megbeszélése és a MF 5. feladata helyett szánhatunk időt a MF 3. feladatára is:

Igehelyek kikeresése a Bibliából, tartalmuk megfogalmazása: MF 3. feladatát oldjuk meg.

Páros munkában vagy csoportokban is megoldhatják a tanulók a feladatot, vagy eloszthatjuk közöttük, ki melyik igét keresse ki.

Feldolgozáshoz:

Válasszunk ki egy-egy ismerős bibliai történetet az Ószövetségből és az Újszövetségből is! Keressük ki, olvassuk fel!

Élménypedagógiai játék: AKADÁLY NÉLKÜL

Szükséges eszközök: Akadálykiépítéshez tárgyak. Szembekötő kendő.

Időigény: 20 perc

Teológiai kapcsolódás: Isten a Szentírás üzenete által vezet az úton, hogy ne kövessünk el bűnt, mert a bűnnek az is lehet a következménye, hogy az elkövető maga is megsérül. (Pl. Egy gyerek azt hazudja a biciklis osztálykirándulás előtt, hogy kiválóan tud biciklizni, és amikor elindulnak, elesik és csúnyán megsérül.)

Előkészület: A teremben kiépítünk egy akadálypályát. Figyeljünk, hogy balesetmentes legyen.

Játékban rejlő lehetőségek:

A gyerekek megtapasztalhatják, hogy hogyan lehet elkerülni a sérülést, ha egy külső vezetőre hallgatnak.

Játék menete:

1. Párokat alkotunk. Egyikük lesz a vezető, másik a vezetett.
2. Elmondjuk a kerettörténetet.

3. Megbeszéljük a történteket.

Kerettörténet:
Át kell jutnotok ezen a komoly akadálypályán. Két dolog azonban nehezíti az átjutást. Az egyik, hogy egyikőtök szeme be lesz kötve, és csak a másik hangját követve mehet az akadálypályán. A másik nehezítés az, hogy egyszerre több pár halad az akadálypályán.

Megbeszélés:
I. Tények: Meséljétek el a tapasztalatotokat. Mi volt a feladat? Melyek voltak a szabályok? Hogyan tudtátok elvégezni? Mi is történt? Tudtál-e hallgatni a vezetésre? Világos és érthető volt? Hallgatott-e rád a vezetett? Könnyű volt-e vezetni? Ütköztetek-e össze valakivel?
II. Érzések: Milyen érzés volt vezetettnek lenni? Milyen érzés volt, amikor valaki neked ütközött? Mire gondoltál eközben? Mi volt a lényeges a játékból?
III. Tapasztalat: Mi volt a tanulság számodra? Mit mond neked ez a játék arról, hogy a Biblia szava által vezet Isten? Van-e ilyen tapasztalatod? Milyen akadályai vannak annak, hogy Isten üzenete megérkezzen hozzád? Mi az, amit ezután másként szeretnél tenni? Mit tudnál átültetni a mindennapokba ennek a játéknak a tanulságából?

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 13. o. 3. feladat / MFGY 9. o. 3. feladat

Az igeversek tartalmának megfogalmazását, a lényeg kiemelését segítjük, ha hangsúlyt teszünk a felsorolt igék felszólító módú igealakjaira: ismertesd meg, taníts meg (25. zsoltár), örüljetek (Filippi 4,4), jöjjetek (Máté 11,28), kövess (Márk 2,14), hívj segítségül (Zsoltárok 50,15). E kifejezések felmutatják, mi mindenre buzdít bennünket Isten Igéje.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 19. zsolt.1-2. verse- Az egek beszélik
Református Énekeskönyv: 119. zsolt. 37. 45. verse- Kezeiddel formáltál engem
Hittankönyv: 9. Jézus Krisztus -485. dics. 1-3. verse(+RÉ)
Hittankönyv: 15. Siess keresztyén-161. dics. 1-2. verse (+RÉ, BS)

A TÍZPARANCSOLAT: ISTEN ÚTJELZŐ TÁBLÁJA

AZ ÉLETET SEGÍTŐ SZABÁLY

(bevezető óra)
(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013)

A Tízparancsolat egy szövetségkötésnek a dokumentuma. Ezt a törvénygyűjteményt egy bemutatkozás vezeti be. Bár ez a bevezető nem tartozik a törvények sorába, mégis fontos minden egyes parancsolatnál tudni, hogy ez van a háttérben. Ezen a preambulumon keresztül kell minden egyes parancsolatot értelmezni.
Ez a bevezető a törvény adója és a törvény betartója közötti viszonyt mutatja be. Ez a bevezető három fontos dolgot mond el Isten és nép kapcsolatáról. Illetve Isten és az ember kapcsolatáról is.

1. A törvényadója és a törvény címzettje közötti viszony alá és fölé rendelt:
Isten az Úr. Ez azt jelenti, hogy az a nép, akinek szólnak ezek a törvények, az Isten alárendeltjei. Isten a hatalmas. Ezt az erőt és hatalmat fejezték ki azok a természeti és hangjelenségek: a mennydörgés, villámlás és sűrű felhő. (2. Mózes 19,16) Tiszteletet követel a törvény adója magának. Az ókorban más népeknél is megjelentek a kőtáblára írt szövetségkötési törvények. A győztes király a legyőzötteknek, mint hatalmas és tiszteletet követelő király mutatkozik be, és azokat a törvényeket az alá,- és fölé rendelési viszony határozza meg.
A Tízparancsolatban bevezetője egy egészen másfajta kapcsolatra is utal.

2. A törvény adója és a törvény címzettje között van egy személyes viszony. Egy én-te viszony. *„Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom földjéről, a szolgaság házából."* (2 Mózes 20,2) Ez az Úr egyes szám első személyben mutatkozik be a népének. Ez a kifejezés a kapcsolat jellegét határozza meg. Azt, hogy aki a törvényt adja, nem idegen, hogy köze van a törvény címzettjeihez. A „te Istened" kifejezésben benne van a kiválasztottság gondolata. Nem másé, nem másik népnek, hanem éppen ennek a népnek az Istene.

3. A harmadik fontos tény, amit elmond a bevezető: Isten a Szabadító. Tehát a törvények hátterében áll egy olyan cselekedet, amelyet a törvény adója a törvény címzettjeiért már megtett. Ez a tett fejezi ki még inkább azt az érzelmi kötődést, ami Isten és népe között fennáll. Ez pedig a szabadító szeretet. Bár Isten Úr, azaz uralkodó a nép fölött, de ezt az alá és fölé rendeltséget az Úr nem a nép kárára használja, hanem javára. Ezt igazolja az, hogy Isten végrehajtott egy minden reménységet meghaladó szabadítást. Isten, aki a törvényt adja, szeretetből adja.

A bevezetőből kiderül, hogy a törvények adása szeretetből, a nép javára történnek, egy olyan Úr adja őket, aki a történelemben ott állt népe mellett, és már bizonyított. Isten Szabadítóként

és Megmentőként áll a népe mellett. Isten az, aki meghallott a népe panaszát és fájdalmát, és cselekedett. És csak ezután következett a szövetségkötés és a törvényadás. Nem egy zsarnoknak a parancsszava ez, aki könyörtelenül elvárja, hogy minden az ő érdekében történjen. Ellenkezőleg, ebből a bevezetőből az derül ki, hogy azok a törvények, amik ezután következnek, mind az általa kiválasztott és megszabadított nép javára és érdekében hangzanak el. A törvények olyanok, mint védőfal, korlát, amely megvédi a nép tagjait a bűnbeesés utáni állapotukban önmaguktól és egymástól.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ebben a korban a tudat és magatartás gyakran kettős. Egyrészt tudja, hogy mit kellene tennie, másrészt viszont gyakran nem azt teszi. Akár a társak nyomására, akár a belső megfeleléskényszer következtében.

A törvények, szabályok iránti tisztelethez való hozzáállása is kettős. A konvencionális erkölcsi ítéletalkotás szakaszában (Kohlberg elmélete szerint) a morált a kisközösségek elvárásai határozzák meg. Mások jóindulatát szeretné elnyerni, ugyanakkor elkerülni a rosszallást, éppen ezért igyekszik beleilleszkedni a normálisnak, rendnek tartott elvárásokba. Különösen a kortársak elvárásainak felel meg. A kortárscsoportok íratlan szabályai néha fontosabbak – különösen később, középiskolás korban – mint a társadalmi elvárások.
A büntetést igyekszik elkerülni, de gyakran dacos és öntudatos – és akár még a büntetéssel is szembe megy, hogy az akaratát megmutassa.
A Tízparancsolat, és a szeretet kettős parancsolatának felmutatása konkrét és egyértelmű mintákat ad arra, hogy az Isten szerinti közösségben milyen szabályok a mérvadóak. Bizonyos parancsolatoknál lehet, hogy az újdonság erejével fog a gyermekre hatni, mivel más a „szokás", más a „norma" az általa ismert közösségekben. Ugyanakkor az értékrend formálódásának fontos része a határok meghatározása (meddig lehet elmenni és mi nem fogadható el). Ne felejtsük el, hogy az egyértelmű és következetes, mindenkire érvényes határokkal tud ez a korosztály boldogulni!

A Tízparancsolat fogalmazásmódja az eredeti héber szövegben a legerősebb felszólító módban (jussivus) szerepel. Ez azt jelenti, hogy a megfogalmazása nem tiltás, hanem kijelentés. Pl. „Nem ölsz." Ez azt mutatja, hogy olyan belső indíttatásról van itt szó, mely nem egy kívülről kijelölt, ráerőszakolt korlát és szabály az emberre, hanem egy belső elhatározás kérdése. Minden parancsolat elé odatehető az 1. parancsolat kezdő gondolata: „Én az Úr vagyok a te Istened…" Mivel az egyén Istene a szabadító Úr, aki az ő egyéni megszólítója, megszabadítója, támasza, szerető és elfogadó Istene –ezért az ember az Istentől kapott jót akarja továbbadni mások számára is. Ezért nem öl, nem lop, nem okoz kárt másoknak, stb. Ezt a hatodikos gyermek már nagyon jól megérti. Tudja, hogy mit jelent, ha valaki vele jó volt, jót tett és ismeri a hála érzését is. Az Isten iránti hála és tudatosság azonban még nehezen megfogható a számára. Éppen ezért folyamatosan és fokozatosan lehet segíteni azt, hogy ne csak tudja (a gondolataiban), hanem akarja is megélni. Éppen a már említett kettős hozzáállás (tudat és magatartás kettőssége) miatt ez a korosztály alkalmas arra is, hogy a szándékot, akaratot, belső tudatosságot fejlesszük.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A Tízparancsolat Isten útjelző táblája az életünkben.

Kognitív: Rámutatás arra, hogy az ember életében fontos helye van a szabályoknak. Isten ezért adja a Tízparancsolatot a népének útjelzőként.
Affektív: Szabálytisztelet, szabályok megtartásának haszna és örömének a gyakorlása.
Pragmatikus: A szabályok betartásának a gyakorlása különböző körülmények között.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK- Gondold végig! Beszéljétek meg! Mi a közös a képekben? Milyen szabályokat kell betartani a közlekedésben, a sportban, egy társasház lakóinak? Mivel járhat az, ha figyelmen kívül hagyják ezeket a szabályokat? Ti milyen szabályokat ismeretek? 2. MF - 1 – Beszélgessünk az élet különböző területein fontos szabályszerűségekről!	Tankönyv A szabályok helye életünkben MF- 1. feladat
Feldolgozási javaslat	1. Csoportmunka: együttélési szabályok alkotása MF -2 alapján Beszéljük meg, melyik csoport melyik közösség számára alkot szabályokat! Minden csoportnak egy közösség jusson. Fogalmazzanak meg és írjanak le legalább három szabályt! Fontos, hogy a szabályokat a csoport minden tagja elfogadja. Szánjunk a csoportmunkára 3-4 percet! Az eredmények ismertetésére is szánjunk időt! A csoportmunka eredményének összegzésekor emeljük ki: minden közösségben fontos, hogy alkalmazkodjunk a közösség által elfogadott szabályokhoz, s az is fontos, hogy ezekről a közös szabályokról beszélni tudjunk egymással	MF – 2. feladat A szabályokról való közös gondolkodás gyakorlása az élet különböző területein, különböző közösségekben
	2. A szabály szerepe: megvéd a veszélyekkel szemben MF-3 A MF feladatának képe alapján beszéljük meg: Hogyan segít a szabály a veszélyekkel szemben? Miért van szükségünk korlátokra? Adjunk lehetőséget arra is, hogy a gyermekek őszintén elmondják, értik-e és el tudják-e fogadni a számukra felállított korlátokat. Milyen korlátok zavarják őket? Melyeket érzik értelmetlennek? Milyen korlátok azok, amelyekről belátják, hogy a	MF – 3. feladat a szabály mint korlát fontosságára való rámutatás

	javukra vannak? (Pl. az idejük beosztása, az otthonról távol töltött idő, a számítógép előtt töltött idő, az öltözködésük, a zsebpénzük adta lehetőségeik tekintetében) 3. Isten is adott együttélési szabályokat - Bibliai történet elolvasása Kérjük meg a tanulókat, hogy keressenek választ a történet felolvasása közben a két következő kérdésre: Mit adott Isten a népnek? Mit ígért meg a nép? A két kérdést fel is írhatjuk a táblára. A felolvasás után hallgassuk meg a válaszokat. A kapcsolódó MF-i feladat segít rögzíteni az eredményt: - Hogyan adta Isten a Tízparancsolatot a népnek? – MF-4 A MF ábrája alapján mutassunk rá az Isten és a nép közötti szövetségkötés folyamatára: Isten megszabadította a népet és útmutatást adott Mózes kezébe, Mózes átadta a népnek Isten üzenetét, a nép megígérte, hogy megtartja a parancsolatokat, amelyeket Isten adott 4. Tudod-e? az ikerház ábrájának segítségével a Tízparancsolat szövegének, két nagy egységének megismerése Olvassuk el a Tudod-e részt! Kérdezzük meg: ismertek-e parancsolatokat a Tízparancsolatból? Melyekre emlékeztek? Olvassuk fel az ikerház ábrájáról a parancsolatokat (rövidített változatok szerepelnek)! Beszéljük meg: mit jelképez a ház alapján a „szeress” felirat? Hangsúlyozzuk: a szeretet az az alap, amely összeköti a parancsolatokat, s amely nekünk is segít figyelni a parancsolatokra és egymásra. Mondjuk el, hogy a ma elkezdett, új témakörben a Tízparancsolat útmutatásairól lesz szó! <u>5. Énekjavaslat:</u> Elmúlt az éj (TK-4)	Tankönyv MF 4. feladat Az életünkhöz szükséges szabályok és Isten jó akaratának összekapcsolása Az Isten által adott szabály, a Tízparancsolat megismerése
Munkáltatás	**Kézműves ötlet:** (Időigény: kb. 10 perc) Ez az ötlet a következő szimbólumokat tartalmazza:	

	• a Tízparancsolat parancsainak összetartozása • a Tízparancsolatban Isten szeretete jelenik meg • a Tízparancsolat a gondviselés jele (tenyér, ami hordoz) Két félig nyitott tenyeret vágunk ki papírból. A hüvelyk és mutató ujj szívet formázzon. Minden egyes ujjra jut egy parancsolat. Az előre kinyomtatott parancsolatokat ráragaszthatjuk a kézre. Elkészítés menete: 1. Egy A/4-es lapot összehajtjuk, hogy két db A/5-ös lapot kapjunk. 2. Egyik tenyerünket rátesszük a lap hajtási vonalára úgy, hogy a mutató és a hüvelykujjunk egy-egy ponton a hajtáshoz érjen. 3. Körberajzoljuk a tenyerünket. 4. Kivágjuk.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 14.-15. oldal

A képen látható:

- Rajzos illusztrációk: Kanyargós hegyi úton haladó autó, útjelző tábla. Focimeccs, a bíró szabálytalanságot mutat. Aludni kívánó gyermek szobája mellett doboló fiú.
- KRESZ-táblák.
- Szimbolikus ábra: a Tízparancsolat két egységének összefüggését jelzi az ikerház rajzával.

A szöveg: Isten a Tízparancsolatot adja népének

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg az első képet! Mit ábrázol? Mire kell figyelnie az autó vezetőjének? Miért?
- Mi történhet, ha a sofőr nem veszi figyelembe a KRESZ-táblát? Mi lehetne a következménye?
- Mit ábrázol a második kép? Milyen esemény zajlik? Hol történik az esemény? Mit jelez a bíró?
- Mi lett a következménye a szabálytalan játéknak?
- Mit látsz a harmadik képen? Ki van az első szobában? Mire készül?

- Mit csinál a fiú a másik szobában? Mi ennek a következménye? Mi az a szabály, amit a fiú figyelmen kívül hagyott? Mit tehet az, akit zavar a zaj?
- Figyelmesen nézzétek meg a KRESZ-táblákat! Milyen szabályokat jelentenek? Soroljátok fel!
- Beszéljétek meg, mi lesz a következménye az egyes KRESZ-táblák által jelzett szabályok megszegésének?
- Miért kell betartani a szabályokat? Mi az oka, hogy szabályok szerint élünk?

- Alkossatok szabályokat, amelyek a hittancsoportot jó közösséggé alakíthatják!
- Olvasd el a *Tudod-e?* - részt! Figyeld meg az „ikerházat" amihez a Tízparancsolatot hasonlítja a tankönyv. Milyen összefüggést tudsz megfogalmazni?

2. *Szövegelemzés*

- Mi történt Egyiptomban az izráeliekkel? Hogyan éltek ott?
- Isten hogyan szabadította ki őket? Mit jelent, hogy Isten „sasszárnyakon hordozta" őket?
- Mit mondott Isten Mózesnek?
- Mit jelent az, hogy Isten szövetséget kötött az ő népével? Mit jelent: szövetséget kötni?
- Mit ígért Isten Izráel népének? Mit kellett tenniük az izráelieknek?
- Mit jelentett a Tízparancsolat az izráelieknek?
- Miért fontosak ezek a parancsolatok ma is?

Ráhangolódáshoz:
Drámapedagógiai ötlet: Gyakorlat a szabályok hasznához

Válasszunk ki minimum két tanulót (önként jelentkezőt), akiknek majd bekötött szemmel kell végigmenniük egy akadálypályán. A pályát a teremben, a teremben található bútorokból, felszerelésekből alakítsuk ki, de csak azután, hogy a jelentkezőknek bekötöttük a szemét. Az egyik jelentkező úgy menjen végig a pályán, hogy kap hozzá tíz „szabályt", gyakorlatilag instrukciót. (Menj előre tíz lépést... Ne fordulj jobbra! … Lépj egy nagyot...) Az instrukciók mindig legyenek pontosak és segítsenek a haladásban, de természetesen nem kötelező engedelmeskedni nekik (csak célszerű). A másik jelentkezőt indítsuk máshonnan, hogy a hallott instrukciókat ne tudja felhasználni (lehet visszafelé is indítani), de neki nem mondunk semmit, csak azt, hogy hova kell eljutnia – ő „szabályok" nélkül haladhat.

A végén beszéljük meg, hogy kinek volt könnyebb dolga és mennyire voltak/lettek volna hasznosak a kapott szabályok, útmutatások. Ezt felhasználhatjuk saját élményanyagként a Tízparancsolattal kapcsolatos tanításhoz.

Feldolgozáshoz:

Élménypedagógiai játék: KI AKAR JÓT NEKEM?

Időigény: csoportlétszámtól függ, egy-egy játék 5-10 perc, plusz a megbeszélés

Teológiai kapcsolódás: Isten a törvényeket azért adja a népének, mert jót akar a népének, mert szereti őket. Ezek a törvények védelmet jelentenek az embereknek önmagukkal és egymással szemben. Szeretetből adja Isten a törvényeket. A Tízparancsolat olyan útmutatás, mint amikor egy kisgyermek járni tanul, járni kezd, és a szülei mondják, hogy mihez érhet, mihez nem. Álljon meg az út szélén. Isten a népe érdekében és a népi miatt adja a törtvényeket.

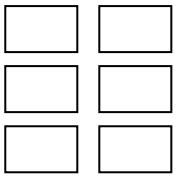

Szükséges eszközök:
6 szőnyegdarab
Tojáshéj vagy száraztészta
3 kártya (barát, ellenség és idegen felirattal)

Előkészület:
A teremben a földre lerakjuk a szőnyegdarabokat egymás mellé két oszlopban. Három-három szőnyeg legyen oszloponként. Az ábrán jelzett módon.
Kiválasztunk 4 gyereket.
Egyikük lesz az Útkereső. Megkérjük az Útkeresőt, hogy menjen ki egy kicsit a teremből (hallótávolságon kívülre).
A három gyerek húz egy-egy kártyát.
Az egyik szőnyeg alá odarejtjük a tojáshéjat (vagy száraztésztát).

Instrukció:
Behívjuk az Útkeresőt.
Kedves Útkereső! Hosszú utad során elértél egy veszélyesen hömpölygő folyó partjára. Itt kell átmenned a túlpartra. Két híd is van. Ahogy látod, mind a két hídnak van három-három gerendája. Azonban van egy kis gond: az egyik hídnak egy egyik gerendája elkorhadt. A többi gerenda jó. De ha erre a korhadtra léptek rá, akkor elnyel a folyó. De a túlparton ott áll három ember. Nem tudod, hogy kik ők. Ők sem árulhatják el. Egyikük a barátod, a másik az ellenséged, a harmadik idegen. A barátod igazat mond. Az ellenséged hazudik neked. Az idegen pedig mondhat igazat is de az is lehet, hogy hazudik.
Amikor a folyó partjára érsz, tanácsot kérhetsz azoktól, akik a túlparton állnak.

1. Először megkérdezhetsz a háromból két embertől, hogy:
Melyik hídon induljak?
Miután meghallgattad a két tanácsot, döntened kell.
Ezután állj oda a mögé a híd mögé, amelyiket választottad.
Útonjáró dönt és lép.

2. Másodszor két embertől (nem kell, hogy ugyanaz a kettő legyen) kérdezd meg a túlparton:
Hányat lépjek? Egyet vagy kettőt?
A válaszokat meghallgatva lépj egyet vagy kettőt.
Ha korhadt gerendára léptél, akkor beleesel a folyóba. Ha azonban egészséges, jó gerendára lépsz, akkor kérhetsz még egy tanácsot.
Útonjáró dönt és lép.

3. Megkérdezheted: Hányat lépjek? Egyet vagy kettőt?
Meghallgatod a választ, és lépsz.
Vagy kijutsz, vagy pedig lezuhansz.
Útonjáró vagy túlél vagy zuhan.

Ezután megkérdezzük, hogy az Útonjáró szerint ki volt a barát, az ellenség és az idegen.

Megbeszélés:
1. Mi alapján döntöttétek el, hogy kire hallgattok? Mi volt a taktika? Aki idegen volt, hazudott-e vagy igazat mondott, és miért? Rájöttél-e, hogy ki kicsoda a túlparton? Miből jöttél rá, ha igen? Mi volt az egyes szerepekben a feladat? Tudtál-e a szerepkártyádnak megfelelően viselkedni?
2. Milyen érzés volt lépni? Tartottál-e, hogy leesel? Milyen volt az, hogy túlélted? Milyen volt, hogy leestél? Milyen volt, amikor hallgatott rád az Útonjáró? Milyen volt, amikor nem hallgatott rád?
3. Mit tanultál a tanácsadásról a játékból? Isten határozott tanácsai, törvényei mögött húzódó érzelmekről mit mind neked ez a játék? Mit tanít ez a játék neked Isten törvényadásáról? Ha Isten törvényeire úgy gondolsz, hogy egy barát jót akar neked, akkor az mit változtat benned a későbbiekben?

Feldolgozáshoz:

Társasjátékok

A szabályok betartásának fontosságát jól szemlélteti a gyerekek számára a társasjáték. Ha az órán hagyunk rá időt, játszhatunk bibliai, vagy más, érdekes társasjátékokat. Két-három gyermek is alkothat egy-egy csoportot, akik egy bábuval, egy „szerepben" játszanak. Nagyobb létszám esetén bevihetünk több játékot, s párhuzamosan több csoport is játszhat. A társasjáték közben sok dolgot megtudhatunk a gyermekekről: mennyire tartják tiszteletben a szabályt, van-e türelmük egymáshoz, hogyan viselik a kudarcot, örülnek-e egymás sikerének… S mindez a játék közben is formálódik.

A játék kiválasztásánál figyeljünk arra, hogy a rá fordítható idő alatt be tudjuk fejezni.

Kb. 20-30 perc alatt is befejezhető játékok pl.:
- Logosz – Ószövetségi oldala, az Újszövetségi oldal több időt igényel
- memóriajátékok
- Úton útfélen – csak ha egyszerűsített változatban játsszuk, a teljes játékra több idő kell, de érdemes akár a szabadon felhasználható órakeretből is szánni rá
- szójátékok, betűjátékok (pl. Blanco) – sokféle változatban, az időbeosztásunkhoz jól igazítható, játszhatjuk úgy is, hogy egy bizonyos témához kapcsolódó szavak plusz pontot érnek

Drámapedagógiai ötlet: Sorrend
Tízparancsolat, mint memoriter gyakorlása: írjuk (írassuk?) le a parancsolatokat külön-külön cetlikre, de ne írjuk oda a számukat. Ha a csoportban van tíz hittanos, akkor tíznek adjunk egy-egy cetlit összekeverve (tehát mindenkinek egy, de nem sorban kapják). Ezután kérjük meg őket, hogy álljanak sorba a parancsolatok sorrendje szerint, de NEM szabad megmutatniuk egymásnak a cetliket, csak szóban mondhatják el, melyik az ő parancsolatuk. Adjunk egy időkorlátot hozzá (pl. két percetek van), vagy ha ezt a gyakorlatot visszatérően használjuk, több órán keresztül, akkor stopperrel mérjük az időt és tűzzük ki célul, hogy mindig javítsunk az időn az előző órához képest. Ha tíznél többen vannak, a parancsolatokból kimaradókat kérjük meg, hogy a Bibliájuk segítségével ellenőrizzék a sorrendet. Ha tíznél kevesebben vannak a csoportban, akkor arányosan osszuk el a cetliket és ne a hittanosok álljanak sorba, hanem csak a papírokat rakják sorba!

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 19. zsolt.4. verse- Az Isten törvénye tiszta
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.1.4. verse- Az oly emberek

Református Énekeskönyv: 473. dics. 1. verse - Emeld fel szíved -dall. RÉ. 140. zsolt.
Szabadíts meg (+BS)
Hittankönyv: 15. Siess keresztyén-161. dics.1-3. verse (+RÉ, BS)

3. AZ EGYETLEN ISTEN
AZ 1. PARANCSOLAT-EGYIPTOMI SZABADULÁS TÖRTÉNETE

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(2Móz 14,15-31)

„Ne legyen más istened rajtam kívül!”

2. Mózes 20,3

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Kálvin: A keresztyén vallás rendszere, Pápa, 1909; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013)

Az Egyiptomi szabadulás története:

Az egyiptomi szabadulás története fontos szerepet játszik a Bibliában. Egyrészt azért, mert ez az esemény határozza meg leginkább Isten és nép viszonyát, és ezáltal gyakorlatilag az Ószövetség minden lapján a háttérben ott van. Másrészt azért is, mert ebben a szabadító tettben Isten előképét adta a Krisztusban bekövetkezett szabadulásnak, Jézus messiási küldetésének. Isten Szabadító Isten. Ugyanaz az Isten mutatta meg népén szabadító akaratát az Ószövetségben, mint aki az Újszövetségben. Jézus Krisztus váltsághalála által immár az egész világ Szabadítója lett. Az ószövetségi szabadítás-történet segít abban, hogy a bűnből való megszabadulást könnyebben megértsük.

A szabadulás történetét megelőzi a rabszolgává válás története. Maga a Biblia nem szán sok időt annak az elmondására, hogy hogyan vált egy szabad nép szolgává. Csak annyit olvasunk, hogy ahogy eltelt valamennyi idő, féltékeny lett Izráel fiaira a befogadó ország királya. Nem tartja saját népének őket, hanem idegennek. Ezért lassan, szép fokozatosan tette a szabad népet rabszolgává. Olyan élethelyzetbe kényszerítette őket, amiből nem lehetett szép fokozatosan visszaszabadulni. (2Mózes 1.)

A szabadulástörténet kulcselemei:

- reménytelen helyzet: Az az állapot, amibe kerültek Izráel fiai az egyiptomi rabszolgasággal fokozatosan a pusztulásukhoz vezetett. Ha fennmarad az az állapot, akkor megszűnt volna a nép. Mert semmilyen kisebb szabadító akció nem mentette volna meg őket. A bábák sokat segítettek, de mégsem jelentettek végleges megoldást. Mózes mentőakciója sem hozott eredményt. (2Móz 2.)
- a Szabadító: Isten megjelenik és bemutatkozik annak, akit a szabadulás élére állít vezetőként. Fontos, hogy Isten személyesen, létezőként mutatja be magát. Különös bemutatkozása a gondviselés ígéretét hordozza népe számára.
- vezető: Isten kiválasztott egy különleges hátterű vezetőt. Aki Istent képviseli. Alkalmatlansága ellenére lesz alkalmas. Nem csak a nép meggyőzése volt a feladata, hanem a nép irányítása és az egész kivonulás koordinálása.
- nehézségek: A szabadulást nem csak a szolgaságot tartó egyiptomi hatalom nehezíti meg. Mózes is ellenkezik. Sőt Mózes számít arra, hogy a nép is ellenkezik. És be is következik. Legnagyobb nehézséget természetesen a fáraó folyamatos ígérete és becsapása jelenti.
- Isten közbeavatkozása: A szabadulás nem következett be a rabszolgasorban élő nép önerejéből. Isten csapásokkal avatkozott közbe. Tíz rendkívüli eseményt hívott segítségül.
- csoda: Maga a tényleges kiszabadulás egy természeti csoda révén vált valósággá. Isten olyan csodát választott, ami maga is a szabadság szimbólumát hordozta magában: szabaddá vált az

út a nép előtt.

Az első parancsolat:

Nem azért óv Isten attól, hogy ne legyenek más istenei a népének, mintha ezek valóságosan léteznénk. Sokkal inkább ebben a parancsban az érződik, hogy komolyan kell venni azokat a veszélyeket, amit jelenthet, ha valaki egy másik istent imád. Vagy bármi mást imád Isten helyett.
Ebben a parancsolatban megjelenik a választás gondolata.
Isten népe az őt körül vevő világban azzal találkozott, hogy a többi nép más isteneket, bálványokat imád. Tehát neki el kellett dönteni, hogy imádja a láthatókat vagy a láthatatlant. Választani kellett. Ennek a választásnak az alapja az, hogy Isten már korábban a népét választotta. Egy megelőző választás ad okot az ember jelenlegi választására. Isten elkötelezte magát egy nép mellett és ezt az elköteleződést mutatta meg a szabadító cselekedetével. Lefordíthatjuk úgy is ezt a parancsot, hogy: Válaszd Istent, mert Isten már előbb téged választott.
Isten kizárólagosságot vár el. A hitben nincsen „és". Isten és még valaki vagy valami. Csak ő, egyedül. Az ember nem oszthatja meg a szívét. A Káté ezt a kizárólagosságot három területre vonatkoztatja.
- Először is Istent kell megismerni. Ez az istenismeret nem tanbeli tudásra vonatkozik, hanem személyes kapcsolatfelvételre. Őt megismerni annak, aki az ember számára magát megmutatta a történelemben, a szabadításban. Ez az istenismeret lesz az alapja az Isten iránti engedelmességnek.
- Másodszor csak Istenben kell bízni. Kálvin szerint „Az ember szelleme öröktől fogva bálványokat gyártó műhely." (Kálvin: A keresztyén vallás rendszere) Az emberben meg van a késztetés, hogy olyan tárgyakat, szokásokat találjon ki, amelyek kézzelfoghatóak, és látszatra iránymutatásra, vagy akár a belső bizonytalanságok és félelmek kezelésére alkalmasak. Minden korszakban újabb és újabb módszerek és személyek jelennek meg, akik Isten helyett akarnak útmutatást adni. Ezeket tiltja az első parancsolat.
- Harmadszor minden jót csak Istentől várjunk. Semmit ne vegyünk igénybe, ami bár a szabadsággal kecsegtet, mégis szolgaságba, függőségbe sodor. Mivel Isten már megmutatta népe iránti végtelen jóságát, ezért minden jót ezután az ember bizalommal várhat Istentől.
Ha a Tízparancsolat bevezetőjén keresztül vizsgáljuk ezt a parancsolatot, akkor azt mondhatjuk, hogy úgy értelmezhető ez a parancsolat, hogy Isten megadott minden alapot a kizárólagosságra egy meghatározó ténnyel: a szolgaság házából szabadította meg a népét.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ebben a korban a tudat és magatartás gyakran kettős. Egyrészt tudja, hogy mit kellene tennie, másrészt viszont gyakran nem azt teszi. Akár a társak nyomására, akár a belső megfeleléskényszer következtében.

A törvények, szabályok iránti tisztelethez való hozzáállása is kettős. A konvencionális erkölcsi ítéletalkotás szakaszában (Kohlberg elmélete szerint) a morált a kisközösségek elvárásai határozzák meg. Mások jóindulatát szeretné elnyerni, ugyanakkor elkerülni a rosszallást, éppen ezért igyekszik beleilleszkedni a normálisnak, rendnek tartott elvárásokba. Különösen a kortársak elvárásainak felel meg.

A Tízparancsolat fogalmazásmódja az eredeti héber szövegben a legerősebb felszólító módban (jussivus) szerepel. Ez azt jelenti, hogy a megfogalmazása nem tiltás, hanem kijelentés. Pl. „Nem ölsz.” Ez azt mutatja, hogy olyan belső indíttatásról van itt szó, mely nem egy kívülről kijelölt, ráerőszakolt korlát és szabály az emberre, hanem egy belső elhatározás kérdése. Minden parancsolat elé odatehető az 1. parancsolat kezdő gondolata: „Én az Úr vagyok a te Istened…” Mivel az egyén Istene a szabadító Úr, aki az ő egyéni megszólítója, megszabadítója, támasza, szerető és elfogadó Istene –ezért az ember az Istentől kapott jót akarja továbbadni mások számára is. Ezért nem öl, nem lop, nem okoz kárt másoknak, stb. Ezt a hatodikos gyermek már nagyon jól megérti. Tudja, hogy mit jelent, ha valaki vele jó volt, jót tett és ismeri a hála érzését is. Az Isten iránti hála és tudatosság azonban még nehezen megfogható a számára. Éppen ezért folyamatosan és fokozatosan lehet segíteni azt, hogy ne csak tudja (a gondolataiban), hanem akarja is megélni. Éppen a már említett kettős hozzáállás (tudat és magatartás kettőssége) miatt ez a korosztály alkalmas arra is, hogy a szándékot, akaratot, belső tudatosságot fejlesszük. Erre jól használhatóak a szituációs játékok, melyekben egy meghatározott vezérfonal (pl. az adott parancsolat) szerint kell „megoldást” találnia.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Istenünk szabadító Úr! Ő bennünket is felszabadított és lehetőségeket ad!

Kognitív: Istennek, mint Szabadító Úrnak a bemutatása, ami meghatározza az Isten és ember között lévő jó kapcsolatot.
Affektív: Éljék át annak az örömét, hogy mit jelent szabadnak lenni!
Pragmatikus: Keressenek olyan élethelyzeteket, szituációkat a gyerekek, melyekben nem pusztító indulatok, hanem szeretet alapján cselekszenek.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK ábrája segítségével (kék mezőben): Hogyan fejeznéd be a mondatot: Isten az, aki… Milyen jelzőket használnátok Istennel kapcsolatban? Miért éppen azokat? Olvassuk fel az ábra válaszait, s fogalmazzuk meg a sajátjainkat!	Tankönyv Közös gondolkodás a kérdésen: Kicsoda Isten?
Feldolgozási javaslat	1.Isten bemutatkozik: ő szabadító Isten Olvassuk fel a bibliai történetet! Megfigyelési szempont a történethez: E történet alapján milyennek ismertétek meg Istent? Mit tudtatok meg róla? Vagy: A TK képének segítségével elevenítsük fel közösen a történetet (ha úgy gondoljuk, hogy előzetesen már ismerték). Ebben az esetben is kérdezzük meg a tanulókat: Szerintetek mit mond el ez a történet	Tankönyv Az egyiptomi szabadulás történetén keresztül rámutatni a szabadító Istenre

	Istenről? Milyennek ismerjük meg a történet segítségével Istent? 2. Az 1. parancsolat értelmezése Aranymondás: „Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából. Ne legyen más istened rajtam kívül!” 2 Mózes 20,2-3 Olvassuk fel a parancsolat szövegét! Beszéljük meg, hogyan kapcsolódik a bibliai történethez! Értelmezzük: „ne legyen más istened rajtam kívül” – Isten legyen a legfontosabb! Használjuk a lila mező összefoglaló gondolatait! 3. A szabadító Istenről, az egyiptomi szabadulásról szóló történet feldolgozása: MF 1 4. Képzeljük el a megszabadított nép helyzetét, érzéseit! -MF – 2. feladatát oldják meg önállóan a gyerekek, néhány önként vállalkozó olvassa fel a beszámolóját! 5. Mit jelenthet a szabadulás ma? MF-4 A rajzokon ábrázolt élethelyzetek alapján beszélgetés 6. Jézus Krisztus szabadító: Tudod-e? rész alapján utaljunk arra, hogy Jézus neve azt jelenti, „szabadító”, s ő a mi szabadítónk is 7. A TK-ben szereplő bibliai kvíz rövid kérdéseinek segítségével összefoglalhatjuk az órán tanultakat. 8. Énekjavaslat: No, minden népek, örvendezzetek (RÉ 47, TK 12. ének)	Tankönyv az 1. parancsolat értelmezése: annak felmutatása, hogy a szabadító Isten a legfontosabb szeretne lenni az életünkben MF 1. feladat MF 2. feladat elgondolkodtatás azon, milyen lehet átélni a szabadítást MF 4. feladat élethelyzetek elképzelése, megbeszélése, amelyek segítenek átélni, mit jelenthet ma szabadnak lenni, és ez hogyan kapcsolódik az Istenhez fűződő viszonyunkhoz TK – Tudod-e? Jézus szabadítónk – újszövetségi kapcsolódásra való rámutatás
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat	

	szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: piramis körvonala – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	Az aranymondás, vagyis az 1. parancsolat megtanulása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 16-17. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: egy lány gondolkodik, körülötte szövegbuborékokban szövegek
- Tematikus kép: a kettéváló tenger, Mózes a tenger felé fordulva, háta mögött az izráeliek csodálkozva nézik a jelenetet.

A szöveg: Az egyiptomi szabadulás története.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeld meg a képen látható lányt! Mit csinál? Miért?
- Mit gondol Istenről?
- Te mit gondolsz Istenről?
- Mit látsz a képen? Kiket látsz a képen? Mi történik?
- Mi lehet a kép előzménye?
- Mire adott lehetőséget a tenger kettéválása az izráelieknek?
- Hol áll Mózes és mit tesz?
- Mire vár a nép? Milyen érzések tükröződnek az emberek arcán?
- Képzeld el az esemény következő jelenetét! Milyen képet „alkottál” a képzeleted segítségével?

2. *Szövegelemzés*

- Mit mondott az Úr Mózesnek?
- Mit tett az Úr parancsára Mózes? Az Úr hogyan segítette?
- Hogyan jutottak át az izráeliek a tenger túloldalára?
- Kik üldözték Izráel népét? Mit akart megmutatni a fáraó?
- Mi történt velük?
- Hogyan mutatkozott be az Úr ebben a történetben?
- Miről szól az első parancsolat? Olvasd el a piktogrammal jelzett szöveget!
- Mire figyelmeztet az utolsó sor?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

„Én az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából. Ne legyen más istened rajtam kívül!”

- Mit jelent ki Isten a parancsolat első részében?
- Mit tett Isten a választott népével? Mitől mentette meg őket?
- Mit jelent: a „szolgaság háza”? Próbáld másképpen fogalmazni!
- Mire figyelmeztet az első parancsolat utolsó mondata?
- Mi lehet a „más isten” az emberek életében?

Órakezdéshez

MF 3. feladata alapján
Írjátok fel mindannyian kis lapokra, hogy számotokra kicsoda Isten! Keverjétek össze a lapokat egy tarisznyában! Mindenki húzzon egyet, s olvassa fel, amit húzott! Beszélgessetek a lapokon található gondolatokról!

Órakezdéshez

Élménypedagógiai ötlet: KÉZENFOGVA VEZETÉS

Szükséges eszközök:
Szembekötő kendő
Időigény: 10 perc
Teológiai kapcsolódás:
Isten kivezette a népét az egyiptomi fogságból. Azért tudott megszabadulni a nép, mert Isten a népét irányította, a nép pedig engedelmeskedve ment Isten vezetése után.
Játék menete:
Gyerekek párokat alkotnak. Egyikük szemét bekötjük. A teremben biztonságos terepen a látó vezeti a bekötött szeműt. Szavával irányítja. Majd párcsere.
Játékban rejlő lehetőségek:
Megtapasztalhatják a gyerekek, hogy mit jelent az, ha úgy kell követni valakit, hogy nem tudja az ember, hogy hova kell menni, mit jelent ráhagyatkozni valakire.
Megbeszélés:
1. Mi volt a feladat? Milyen módszerrel vezettetek? Mi nehezítette meg a vezetést? Mi könnyítette meg a vezetést? Hogyan oldottátok meg a feladatot? Rá tudtál hagyatkozni a vezetésre?
2. Milyen érzés volt bekötött szemmel menni egy hang vezetésére? Milyen érzés volt ráhagyatkozni valakire? Mi volt ebből a játékból a legfontosabb?
3. Mit tanultál ebből a játékból a bizalomról? Meg szoktál-e bízni másokban? Tudsz bízni másokban?

Feldolgozáshoz:
A MF 4. feladatának rajzaihoz nemcsak beszélgetést, hanem csoportmunkát is kapcsolhatunk, többféleképpen is:
- Egy-egy rajzot dolgozzon fel egy-egy csoport. Írjanak párbeszédet a szereplőknek, s játsszák el azokat!
- Minden csoport mindhárom rajzhoz írjon párbeszédet, s azokat olvassák fel!
- Egy csoport válasszon ki egy rajzot, s fogalmazzák meg a szereplő gondolatait, élményeit ezzel a címmel: „megszabadultam”!

- Osszuk el a csoportok között a három helyzetet, s kérjük meg őket, hogy írjanak egy képzeletbeli interjút azzal a szereplővel, aki megszabadult valamitől!

Élménypedagógiai játék: HEGYIMENTŐK

Előkészület:
I. Előkészítünk két lapot. Egyikre ráírjuk: SZAKADÉK, másikra: MENEKÜLÉS.
II. Előkészítjük a játékteret a rajz szerint:

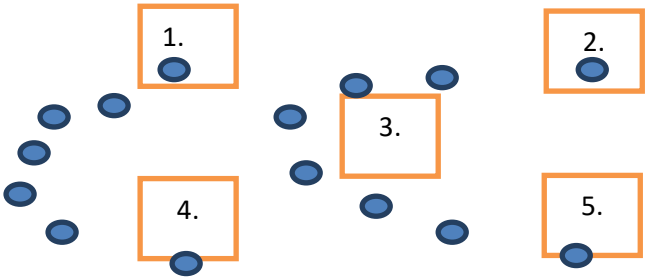

1. Széken egy fejjel lefelé fordított lap a következő szóval: SZAKADÉK.
2. Széken egy fejjel lefelé fordított lap a következő szóval: MENEKÜLÉS.
3. Szék: akadály.
4. Egyik csapat kiinduló pontja.
5. Másik csapat kiinduló pontja.

III. Két lapot készítünk elő a következő szövegekkel:

Jó Túravezető:
Én vagyok a jó Túravezető. Én ismerem az utat, ami kivezet benneteket innen. Régóta foglalkozom mentéssel. Azt tudom nektek ígérni, hogy mindig a helyes cél felé terellek benneteket. Az út nem mindig lesz könnyű. Tele lesz akadállyal. Még az is lehet, hogy megsérültök egy kicsit. De ha hallgattok rám, akkor egészen biztosak lehettek abban, hogy kivezetlek innen titeket.

Rossz Túravezető: *(Mivel rossz Túravezető, szándékosan mondja magáról, hogy ő a jó.)*
Én vagyok a jó Túravezető. Én ismerem az utat, ami kivezet benneteket innen. Régóta foglalkozom mentéssel. Azt tudom nektek ígérni, hogy mindig a helyes cél felé terellek benneteket. Az út könnyű lesz. Nem lesznek akadályok, ha figyeltek rám. Megígérem nektek, hogy sérülések nélküli útra vezetlek benneteket. De ha hallgattok rám, akkor egészen biztosak lehettek benne, hogy kivezetlek innen benneteket.

Játék menete:
- Túravezetők kiválasztása
- Csapatbontás
- Kerettörténet
- Vezetés
- Megbeszélés

Kerettörténet:
Egy hegyi túrára indultatok. Azonban útközben eltévedtetek. Lassan be is esteledett. Hívtatok segítséget. Kaptatok két segítőt. Azonban az egyik rossz szándékú. Azt tervezi titokban, hogy egy szakadékba vezet benneteket, és ott kirabol és elvesz tőletek mindent. A másik segítő azonban jó szándékú. A csapatot ketté kell osztani, mert csak úgy tudnak vezetni. Először meg kell hallgatni a Túravezetőket. Aztán a csapatnak dönteni kell, hogy melyik vezetőt

választjátok. Persze azt nem tudhatjátok, hogy ki a jó és ki a rossz szándékú. Ez csak az út végén derül ki. Azonban megkérhetitek őket, hogy mutatkozzanak be. Ez alapján kell eldönteni, hogy kit választotok. Ha döntöttetek, akkor indulhat a mentés.
Miután megegyeztek, hogy ki legyen a vezetőjük, így folytatjuk:
Most, hogy megvan a Túravezetőtök, van egy feladatotok még, mielőtt elindultok. Választanotok kell egy első embert a csapatból. Beesteledett. És sajnos már csak az első ember látja majd a Túravezető útmutatását. A többiek sajnos nem látnak. Viszont egymásba kapaszkodva haladhatnak az úton. A Túravezetőtök előttetek megy az első ember előtt, és folyamatosan mutatja az utat. Sajnos megszólalni nem tud egyikük sem, mert a sok túravezetéstől elment a hangjuk.
Most, mindenkinek bekötjük a szemét, az első embereket kivéve. A két csapat álljon a saját kiindulópontjára.
A hitoktató a Rossz Túravezetőt az 1. számú szék mellé állítja, a jó Túravezetőt a 2. számú mellé. Amikor mindenki beállt a sorba, akkor indulhat a játék.
A Túravezetők mutogatnak az első embernek, aki elindul, vezeti a csapatot. Amikor mindenki megérkezik a székhez, a túravezetők megfordítják a széken lévő lapot. Ekkor kiderül, hogy a csapat hova jutott.

Megbeszélés:
1. Mi alapján választottatok Túravezetőt? Hogyan tudtatok haladni az úton? Mi volt a legnehezebb? Az első ember értette-e jól a Túravezetőjét? A csapat engedelmeskedett-e a vezetésnek? Értetted-e első emberként a Túravezető utasításait?
2. Milyen érzés volt első emberként segíteni? Milyen volt bekötött szemmel menni? Milyen volt, amikor megtudtátok, hogy hova jutottatok? Most milyen érzés van bennetek?
3. Mit tanultatok ebből a játékból? Mit jelent számotokra a két út?

<u>Élménypedagógiai ötlet:</u> <u>AKADÁLYOK ELLENÉRE</u>

Szükséges eszközök: szembekötő kendők, kisebb tárgyak, amelyek az akadályokat jelképezik (papírlapok, könyvek stb.)
Időigény: 15 perc
Típus: bizalmi
Előkészítés:
Csoportlétszámtól függően építünk pár akadályokkal teli utat. Kijelöljük a kiindulópontot és a célt. Megfelelő méretű helyszín kell, ahol nem zavarják egymást a gyerekek. Biztonságra vigyázni kell.
Játék lényege:
A gyerekek megtapasztalhatják, hogy a célok elérése akadályok között is lehetséges, ha valaki vezeti őket.
Játék menete:
1. Párokat alkotunk, azok legyenek együtt, akik megbíznak egymásban.
2. Kerettörténet.
3. Először egyik, majd másik gyereknek lesz bekötve a szeme.
4. Megbeszélés.

Kerettörténet:
Képzeld el, hogy több száz évvel ezelőtt élsz. És eladnak téged rabszolgának. Nehéz sorsod van, mert keveset kapsz enni, de sokat kell dolgozni. Egyik nap azonban találkozol egy szabad gyerekkel, akivel összebarátkozol. Elmeséled neki a szörnyű életedet. Meghallgat. És

azt tervezi, hogy kiszabadít innen, és elvisz a szomszédos királyságba, ahol nincsenek rabszolgák. Megbeszélitek, hogy az éjszaka leple alatt szöktet meg. A ház körül sok csapda van, ami megakadályozza, hogy egy rabszolga megszökjön. Ezeket csak a hegytetőről lehet látni. Ezért a szabad fiú a szavaival a hegytetőről irányít. A rabszolgafiú azonban a közelről sötétben nem látja az akadályokat. Úgy kell kijutni, hogy egy akadályra sem szabad rálépni, és még azelőtt, mielőtt az őr nem jön ellenőrizni, hogy alszanak-e a rabszolgák.

Megbeszélés:
1. Hogyan oldottátok meg a feladatot? Tudtál-e figyelni a vezetésre? Mi zavarta meg a legjobban a figyelmedet?
2. Milyen érzés volt, amikor elindultál bekötött szemmel? Féltél-e, hogy nem tudsz kikerülni egy akadályt? Milyen érzés volt megérkezni?
3. Mit tanultál a játék során? Mit tanultál a bizalomról? Mit tanultál az akadályok kikerüléséről? Hogyan tudod átültetni a játék tapasztalatát? Mit tanultál a játékból a saját céljaid eléréséről?

<u>Élménypedagógiai ötlet:</u> <u>SZABADULJUNK KI!</u>

Szükséges eszközök: 1 db strandlabda (biztonságos helyszín, kényelmes ruházat)
Teológiai kapcsolódás:
Isten népe az egyiptomi kivonulás során eljutott a Vörös-tengerig. Előttük volt a tenger, mögöttük az üldöző katonák. Ekkor szabadult meg a nép Isten csodája révén.
Ismerkedés a játékkal:
1. Feldobunk egy strandlabdát, és elmondjuk, hogy igyekezzenek minél tovább a levegőben tartani. Egymás után kétszer nem érhet hozzá senki. Megkérünk valakit, hogy számolja meg, hogy hányszor ér a csapat a labdához. (Játékvezető eközben méri az időt titokban.)
2. Most úgy kell a levegőben tartani, hogy a kihívást növeljük. Megmondjuk, hogy hányszor kell a labdához érni. (Időt mérni.)
3. A kihívást tovább növeljük. A magasabb mért időhöz adunk még pár másodpercet. (kihívási idő). Ha a csoport képességei megengedik, a mozgásterületet is lehet csökkenteni. Ki lehet jelölni kötéllel vagy szalaggal a területet. Hívjuk fel a figyelmet a biztonságra.
Kerettörténet:
Képzett katonák vagytok. Egy bevetés során sajnos beszakadtatok egy titkos üregbe. Nagyon mély az üreg, magatoktól nem tudtok kijönni. Már útban van a segítség, csakhogy van egy kis gond. Az ellenség észrevette, hogy ott vagytok, ezért egy különleges bombát készül ledobni rátok. A bomba akkor robban fel, ha leesik az földre. A segítség már útban van. Nektek az a dolgotok, hogy addig, amíg nem érkezik meg a segítség, addig kitartsatok. Addig kell a bombát a levegőben tartani. Egymás után most sem érhet hozzá ugyanaz az ember, mert a bomba azt két másodpercnek érzékeli.
Lehetősége van a csapatnak arra, hogy stratégiát dolgozzon ki addig, amíg le nem dobják a bombát 3 perc múlva. Vigyázzatok, mert a szabadulás csak akkor lehetséges, ha a bomba nem robban fel.
Játékban rejlő lehetőségek:
Előfordulhat, hogy a bomba felrobban, és ezt frusztrálja a csapatot, bűnbakot keresnek, egymást hibáztatják. Ezt is fel lehet használni a tanulás céljára. Azonban lehetőséget is adhatunk arra, hogy megismételjék a játékot még egyszer.
Az együttműködést, megbeszélést, újratervezést is gyakorolhatják a gyerekek.

Megbeszélés:
1. Milyen módszerrel tudtátok a bombát hatástalanítani? Milyen szereped volt? Mit gondoltál, hogy ki tudtok-e szabadulni? Min múlt a siker? Min múlt a sikertelenség? (ha felrobbant a bomba)
2. Elégedett vagy-e a közös munkában való részvételeddel? Milyen érzés volt, amikor kiszabadultatok a csapdából.

<u>Drámapedagógiai ötlet: Páska</u>
A páska („átugrani, kihagyni") szó jelentésére alapuló illusztrációs gyakorlat:
Kellék: tanulóként egy-egy olyan könyv, aminek nem gond, ha leesik a földre, festőszalag (gyengén tapadó ragasztószalag) vagy bármi más mód, amivel jelet lehet tenni egy ember homlokára.

A csoportból kiválasztunk valakit, ő lesz Isten angyala, a többiek fognak egy-egy könyvet, a fejükre teszik (próbálják úgy, hogy ne essen le, ha nem tudnak vele egyensúlyozni, egy ujjal tarthatják, de ne szorosan). Az angyalt küldjük egy pillanatra ki az ajtó elé. A csoport felének tegyünk jelet a homlokára (pl. egy festőszalag-csík, amit beszínezhetünk pirosra – ez az áldozati bárány vérét jelképezi majd, amit az ajtó fölé kentek), a többiek legyenek jel nélkül. Ezután a könyves hittanosok szóródjanak szét a teremben, ülhetnek-állhatnak, nem kell egyfelé nézniük, de miután elfoglalták a helyüket, már nem mozoghatnak. Indulhat a tízedik csapás!
Az angyalt behívjuk. Az a feladata (ezt már előre tudja), hogy minél gyorsabban leverje a könyvet azoknak a fejéről, akiknek a homlokán nincsen jel. (Nem tudja előre, kinek van.) Akinek van jel a homlokán, azt békén kell hagyja („kihagyni"). Mérhejtük az időt is, hogy mennyi idő alatt sikerül neki. (Ha olyat ver le, akit nem kellett volna, büntetőmásodperceket kap az idejéhez még.) Ha tetszik nekik és van idő, akkor többen is megpróbálhatnak angyalok lenni. Figyeljünk arra, hogy ne legyen belőle (véletlen vagy szándékos) pofozkodás, ha indulatos lesz a játék, állítsuk le azonnal. Ezt a szabályt már az elején célszerű letisztázni!

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 105. zsolt.23. verse- Népét vígsággal (+BS)
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.32. verse- Az oly népekhez adom
Református Énekeskönyv: 122. zsolt.- Örülök az én szívemben
Református Énekeskönyv: 473. dics.2. verse- Én vagyok Istened - dall. RÉ. 140. zsolt.
Szabadíts meg (+BS)
Jézushoz Jöjjetek: 111. Várni jó- kánon (+DU)

4. AZ ÉLŐ ISTEN TISZTELETE
2. PARANCSOLAT- AZ ARANYBORJÚ

(2Mózes 32,1-10)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

[4]Ne csinálj magadnak semmiféle istenszobrot azoknak a képmására, amik fenn az égben, lenn a földön, vagy a föld alatt a vízben vannak. [5]Ne imádd, és ne tiszteld azokat, mert én, az ÚR, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok! Megbüntetem az atyák bűnéért a fiakat is harmad, sőt és négy nemzedéken át, ha gyűlölnek engem. [6]De irgalmasan bánok ezer nemzedéken át azokkal, akik szeretnek engem, és megtartják parancsolataimat. (2 Mózes 20,4-6)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013)

Az aranyborjú

A törvény megszegésének kísértése abban az időpontban következett be Isten népének az életében, amikor várakozni kellett Mózesre. Amikor elbizonytalanodtak, amikor már Isten képviselője sem volt a közelükben. A bibliai leírásból kiderül, hogy Mózest ekkor még idegennek tartották. Az aranyborjú készítését megelőzte az, hogy a nép megismerte és elfogadta Isten parancsolatait egyhangúan. *„Akkor lement Mózes, és elmondta a népnek az Úr minden igéjét és valamennyi törvényét. Az egész nép pedig ezt felelte egy akarattal: Megtesszük mindazt, amit elrendelt az Úr.”*(2Móz 24,3) Elkötelezték magukat a Szabadító Isten mellett. Amikor azonban Mózes távol maradt a népétől, mégis eltértek ettől a fogadalomtól. Az aranyborjú elkészítését Isten kiábrázolásának szánták, nem pedig egy másik istenség kiábrázolásának, hiszen ezt mondták: *„Ez a te istened, Izráel, aki fölhozott Egyiptomból.”(2Móz 32,4)* Nem az volt a szándéka itt Izráelnek, hogy elszakadjon Istentől. Sokkal inkább az, hogy a környező népek vallásához hasonlóan neki is kézzelfoghatóan kiábrázolt Istene legyen. De Istent nem viheti magával a nép, mert Isten viszi és hordozza tenyerén a népét.

Áron készítette el a szobrot a saját kezével, ahelyett hogy Mózes képviselőjeként további türelemre intette volna a népet.

Találkozunk még a Bibliában olyan történetekkel, amikor Istent bika formájában ábrázolták ki. Ez azért is volt Isten népe számára veszélyes, mert a kánaáni népek az általuk imádott Baalt bikaborjú formában is kiábrázolták. Számukra az erőt jelképezte.

- Miká a bírák korában a birtokán épített egy kápolnát, ahol elhelyezett egy faragott és öntött bálványszobrot. Szerződtetett egy lévita papot. Ő is Jahvét imádta, de ennek ellenére a második parancsolat ellen vétkezett, és egy egész törzset (Dán) vitt bele a törvényszegésbe.
- Később Jeroboám az ország kettészakadása után Dánban és Bételben szentélyeket állított fel, ahol Istent aranyborjú lakjában ábrázolták ki. Így akarta megakadályozni azt, hogy az északi országrészből a délibe menjenek az emberek Isten imádni. Szinte ugyanazokkal a szavakkal bátorítja az embereket, mint amit a nép mondott a Hóreb-hegy lábánál.

2. parancsolat:

A második parancsolat arra vonatkozik, hogy Istent nem szabad máshogyan imádni, mint ahogyan ezt ő megengedi. Az első parancsolat arra bíztat, hogy az ember forduljon el minden istennek vélt hamis dologtól. Ez a második parancsolat már azt veszi alapul, hogy ez az

elfordulás megtörtént, és a következő lépés az, hogy az igaz Istent igaz módon kell imádni.

Istent semmilyen formában nem lehet kiábrázolni. E mögött a tilalom mögött az áll, hogy Isten nem zárható be semmilyen véges tárgyba. Isten fenntartja magának azt a jogot, hogy akkor és úgy mutassa meg magát az embernek, amikor és ahogyan szeretné. Az egyetlen kiábrázolása Istennek, ami legitim és igaz volt: maga Jézus Krisztus. Krisztus a láthatatlan Istennek a képe (Kolossé 1,15).
A legnagyobb veszély a kiábrázolásában abban rejlik, hogy hamis biztonságot ad. Elhiteti az emberrel, hogy Istent kézben tarthatja, befolyása lehet rá. Miközben Istent sem befolyásolni, sem irányítani nem lehet. Ez a parancsolat attól óv, hogy ne forduljon meg a rend. Ne az ember akarja Istent a hatalmában tartani. Hiszen ez egyébként sem lehetséges.
A parancsolatok közül ez az, amely leginkább foglalkozik a parancs megtartásának a következményeivel. Amilyen komolyan veszi Isten a népe iránti elkötelezettségét, ugyanezt várja el a népétől is. Az a kifejezés, hogy Isten féltőn (féltékenyen) szeret, kifejezi, hogy ő maga is szenved a hűtlenségtől. A szövetségi hűség nem egy ember ügye, hanem nemzedékek láncolatának ügye. Ha megvizsgáljuk az áldás és az átok arányát, akkor látható, hogy Isten irgalma mennyivel meghaladja az ítéletét. Harmadik és negyedik nemzedék a szülők, nagyszülők és dédszülők generációja, akik együtt éltek, és egymásra minden tekintetben hatással voltak, ezért a törvényben ígért átok a törvény be nem tartásának a következménye lett. Ez nem egy misztikus átokátörökítődést jelent, hanem az Istenhez való hűtlenség egyenes következményét. Ezzel szemben az áldás olyan mértékű, amit már nem lehet rokonsági fokozattal megnevezni. Az atyák bűne miatti bűnhődés kérdése felvetődik később Ezékiel prófétánál. (18. fejezet) Egy izráeli közmondás szerint „az atyák ettek egrest, és a fiak foga vásott el tőle” (Ez 18,2). A prófécia szerint Isten azt ígéri, hogy mindenki kizárólag a saját bűne miatt felelős. Különösen nagy jelentősége volt ennek az üzenetnek babiloni fogság után. Ott valóban azt élték át, hogy az előző generációk bálványimádása, szövetségszegése miatt Isten fogsággal büntette a népet, és az utódok is viselték őseik hitetlen tetteinek a következményét. *„A fiú nem bűnhődik az apa bűne miatt, az apa sem bűnhődik a fia bűne miatt.”* (Ezékiel 18,20) A kollektív felelősség helyett az egyéni felelősséggel találkozunk itt, mint az Újszövetségben is. Az atyák által elkövetett bűn nem teheti tönkre végzetesen a fiaknak a történetét. Az irgalom az újrakezdés lehetőségét hordozza magában. Az ezres szám a három és néggyel szemben a történelem végéig tartó kegyelemre utal. Isten időben fel nem fogható szeretetére és irgalmára.

Törvény megszegése:

A képtilalom kérdése a teológiatörténetben sokszor vitákat indított. A reformáció idején egyértelműen úgy értelmezték ezt a parancsolatot, hogy Istent tilos képekben kiábrázolni. Ezért nem is látható semmiféle festmény vagy kép a református templomokban. Tilos Isten kultikus célra történő kiábrázolása. A templomon kívül szabad a szemléltető képek használata.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A hatodik osztályos életkor, ill. a serdülőkor teljes egészében a kötődésekről és elengedésekről szól. Az első kapcsolatok, szerelemek (még akkor is, ha ezek csak rajongások!) időszaka, ugyanakkor a mélyebb barátságok kialakulásának a kezdeti ideje is. Mindezekben nagyon fontos számára a bizalom. Ez a bizalom azonban nagyon képlékeny,

könnyen meginog – akár felnőttben, akár a kortársában, és az elveszített bizalmát (mivel általában erős érzelmek társulnak hozzá), nehéz visszaszerezni.
Ugyanakkor kapaszkodókat keres. Mintákat, példákat, akikkel azonosulni tud – olyan elveket, amelyeket rajonghat. Így jönnek létre a túlzott rajongásból a mindennapi bálványai. A média ebben sajnos nemcsak partnere, hanem indítója is a fiatalnak. A „sztárformálás", „bálványgyár" igaz a TV-re ugyanúgy, mint a virtuális világra. A fiatal pedig elhiszi, hogy neki is olyanná kell válnia, mint a bálványának – ahhoz, hogy boldog legyen, és jól érezze magát.
Saját felismerése alapján ezért a második parancsolat éppen ezért felszabadító erejű lehet a számára. Isten az egyedüli Isten és Úr – mindenki más lehet példakép, de senki nem irányíthatja és befolyásolhatja ilyen módon az életét.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Bálványok helyett egyedül az Úrhoz, Istenedhez ragaszkodj!

Kognitív: Annak a segítése, hogy a tanuló meglássa a különbséget Isten és a bálványok között.
Affektív: Az Istenhez való ragaszkodás érzelmi hátterének a feltárása.
Pragmatikus: Bátorítás arra, hogy nehéz helyzetekben is Istenhez forduljon a tanuló segítségért.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Használjuk a TK-i lecke bevezető részét, s a rajzok alapján beszéljük meg: Mit jelent a bálvány szó? Mi lehet bálvány? Miért veszélyes, ha valaki bálványként tisztel valamit? Használjuk a MF 1. feladatának kérdéseit! 2. MF-1. feladatának c) része: példák gyűjtése arra, hogy ma mit tesznek az emberek Isten helyére – a tanulók leírják vagy lerajzolják a példákat	Tankönyv MF-1. feladat A bálvány fogalmának értelmezése
Feldolgozási javaslat	1.A parancsolat értelmezése Aranymondás: *„Ne csinálj magadnak semmiféle bálványszobrot… Ne imádd, és ne tiszteld azokat, mert én, az Úr, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok!"* *2 Mózes 20, 4-5* A bevezető beszélgetéshez és feladathoz kapcsolódva olvassuk fel a parancsolatot! Oldjuk meg a MF 2. feladatát Kapcsolódó feladat: MF-2 Értelmezzük:	A 2. parancsolat értelmezése MF – 2. feladat

	Mit tilt a parancsolat? Mi lehet a parancsolat szerint bálvánnyá? Mi a különbség a teremtő és a teremtmény között? <u>2. Egy bibliai példa</u> Olvassuk fel az aranyborjú történetét! Kérjük meg a tanulókat, hogy figyeljék meg: Hogyan jelenik meg a 2. parancsolat a történetben? A történet feldolgozása – e történet a minimum követelmények része, feldolgozásánál hangsúlyozzuk a parancsolat üzenetét MF 3 – vázlatpontokat állítsunk sorrendbe és keressük meg a hozzájuk illő kulcsszavakat – frontális módszerrel vagy önállóan, esetleg páros munkában MF 4 – a szöveg alapján állapítsuk meg, mi lehetett bálvány Izráel számára 3. Mit jelent a parancsolat az Istenről és egymásról való gondolkodásunkra nézve? Olvassuk el a Tudod-e? részt a beskatulyázásról, címkézésről! Beszélgessünk arról, van-e erről tapasztalatuk a tanulóknak! 4. Bálvány helyett: Istenhez ragaszkodni: MF-5 Mi kell ahhoz, hogy Istenhez ragaszkodhass? A tiltó parancsolat pozitív megfogalmazására tegyünk hangsúlyt: tiszteld az élő Istent, ragaszkodj hozzá! <u>5. Énekjavaslat:</u> No, minden népek, örvendezzetek (RÉ 47, TK 12. ének)	Tankönyv A 2. parancsolat üzenetére való rámutatás egy bibliai példán keresztül MF – 3. feladat MF – 4. feladat TK – Tudod-e? A 2. parancsolat nemcsak tárgyakhoz, emberekhez való ragaszkodásra, hanem a gondolatainkra is vonatkozik: milyen képet alkotunk magunkban Istenről és az emberekről MF – 5. feladat A parancsolat pozitív megfogalmazása: Istenhez ragaszkodni
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: bálványra emlékeztető mellszobor egyszerű körvonala, személyes vonások nélkül – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	A 2. parancsolat megtanulása (a rövidített szöveggel)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 18-19. oldal

A képen látható:

- Egyiptomi bálványszobor
- Piktogramok: telefon, stb.
- Ápisz-bika szobrának rajza

A szöveg: „Ne csinálj magadnak bálványszobrot!" A 2. parancsolat. Az aranyborjú.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

3. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeld meg az első képet! Ez egy egyiptomi bálványszobor. Mit látsz rajta? Mit jelképezhet?
- Miért imádták ezt a bálványt az akkori emberek?
- Mire figyelmeztet az 1. parancsolat utolsó mondata?
- Nézd meg a piktogramokat! Ezek is bálvánnyá válhatnak az emberek számára. Ismersz-e olyan embereket, akik jobban szeretik a focit, a számítógépes játékot stb., mint az Istent?
- Láthatsz még egy bálvány-képet a 19. oldalon. Aranyból készült Ápisz bikaszobor. Mit látsz rajta? Keress utána, mit jelképezett ez a szobor az akkori embereknek?

4. *Szövegelemzés*

- Olvasd el az aranyborjú történetét! Kik a szereplői? Hol történnek az események?
- Hova és miért ment el Mózes? Ki ment vele? Miért?
- Miért türelmetlenkedtek az izraeliek? Miért sereglettek Áron köré?
- Mit tett Áron? Miért tette?
- Miből készítette az aranyborjút?
- Mit tett a nép, amikor kész lett a bálvány?
- Isten látta és elmondta Mózesnek, hogy mi történik. Miért haragudott Mózes?
- Mit kérdezett Árontól? Mit felelt Áron?
- Mózes hogyan fejezte ki haragját, indulatát?
- Mit tett Mózes a népéért?
- Miért bocsátott meg Isten az izráelieknek?
- Mi volt a kőtáblákra írva?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„ Ne csinálj magadnak semmiféle bálványszobrot… Ne imádd és ne tiszted azokat, mert én, az Úr, a te Istened féltőn szerető Isten vagyok!"

- Mit mond a 2. parancsolat? Milyen a te Istened?

Hegyi mentők
Játékleírást ld. 3. lecke.

Feldolgozáshoz:
Drámapedagógiai ötlet: Bálvány
Térépítés, makett munkaforma: a teremben található dolgokból (asztal, szék, terítő, táskák, könyvek, virágcserép, stb.) építsünk egy minél nagyobb aranyborjút (tényleg jó nagyot!). Próbáljunk meg minél kevésbé belefolyni a tervezésbe és kivitelezésbe, csak akkor segítsünk egy-egy tanáccsal, ötlettel, ha zavaróan sokáig elakad a munka. Ha elkészül a mű, megörökíthetjük fényképpel, a csapatot is odaállítva mellé,

Miután mindent elpakoltunk, idézzük fel, hogy miből építettük a bálványt. Mutassunk rá arra, hogy nem az „arany" a lényeg, az ember mindig abból épít bálványt, amihez hozzáfér, bármiből képes („a szív bálványgyár"). Rákérdezhetünk, hogy a mai ember az arany helyett (mellett) miből építi szerintük a bálványait?

Képekkel:
Ha úgy érezzük, hogy a csoport szívesen hallgatja a képekhez kötődő történetmondást, a felolvasás helyett nagyítva tegyük a táblára a téma részösszefoglalásánál lévő képeket, s azokhoz kapcsolódva mondjuk el a történetet! (MFEI 28.o.)

Feldolgozáshoz:
Bálvány helyett: Istenhez ragaszkodni: a MF 5. feladatát csoportmunkában is megoldhatják:
Mi kell ahhoz, hogy Istenhez ragaszkodhassunk? Gyűjtsék össze csoportokban egy-egy szívformára! Így talán kevésbé lesz személyes a feladat, de mások ötleteivel is találkozhatnak.

Feldolgozáshoz:
Utalhatunk Tamásra, akinek szüksége volt arra, hogy lássa a feltámadott Jézust. Jézus válasza Tamásnak: „Boldogok, akik nem látnak és hisznek", nekünk is szól. Nekünk is a láthatatlan Istenhez kell ragaszkodnunk, úgy, mint Izráel népének.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.36. verse- Jómra lett nékem
Református Énekeskönyv: 473. dics. 3. verse- Ne csinálj semmi bálványképet -dall. RÉ.140. zsolt. Szabadíts meg (+BS)

5. ISTEN TISZTELETE SZAVAKKAL
3. PARANCSOLAT- DÁVID ÉS GÓLIÁT
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(1Sám 17)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat,)

3. Parancsolat:
Az Ószövetségben a név a személyiségnek a kifejezése volt. A név kifejezte viselőjének a személyiségét. A név nem azt jelentette az ókorban, hogy kit hogyan hívtak, hanem azt, hogy ki az, akit a név takar. Az Ószövetség több történetében találkozunk azzal, hogy Isten nem mondja meg a nevét, nem mutatkozik be. Az embernek nem fontos tudnia az Isten nevét. Isten nem mondja meg a nevét Jákóbnak a küzdelme során. Amikor először bemutatkozik Isten, akkor is titokzatos nevet használ: „Vagyok, aki vagyok." Semmi más biztosítékot nem ad Isten önmagáról, mint az ígéretet, hogy a néppel lesz. Megmentőként és szabadítóként ígéri önmagát. Isten nevét hiába felvenni azt jelenti, hogy visszaélni Istennek a nevével. Kísérlet arra, hogy az ember Istent a befolyása alá vegye, Isten irányítsa. Ilyen eset volt a varázslás például. Azért mondták ki ennek során az Isten nevét, hogy Isten odahívják és erőforrásként használva őt emberi célok megvalósítására vegyék rá. Istennel ezt nem lehet. Nem használhatja az ember arra Istent, hogy másoknak rosszat kívánjon vagy megjósolja a jövőt. Nem lehet Isten erejét öncélúan használni. Ez a parancsolat eredeti értelmezése. A zsidó nép annyira komolyan vette ezt a parancsolatot, hogy Isten nevének a kimondását tiltotta meg, hogy ezzel előzze meg a helytelen használatot. Miközben a parancsolat eredeti értelme szerint, hasonlóan a második parancsolathoz, Isten azt akarja megtiltani, hogy az ember kísérletet tegyen Isten irányítására. A második parancsolatban azt tiltja, hogy ne zárja be Isten tárgyakba, a harmadik parancsolat azt tiltja meg, hogy az ember ne zárja szavakba Istent. Az Isten neve nem lehet kényszerítő eszköz az ember kezében arra, hogy Isten tegyen meg valamit.
Az ószövetségi történetek szerint Isten nevével több módon visszaéltek. A varázslás az egyik ilyen mód, amit szigorúan megtilt Istent. (5Mózes 18,10kk.) Ebben az esetben parancsolni akar a varázsló Istennek. A varázslással való gyógyítás helyett a Biblia azt tanítja, hogy Istent segítségül lehet hívni, hogy gyógyuljon meg valaki. Isten megígéri, hogy a varázslók helyett prófétákat fog kiválasztani, elküldeni, akik egészen pontosan az Ő akaratát és üzenetét fogják közvetíteni. A próféták szájába adja az igéjét. (Ez 18,18)
De maga Isten dönti el, ahogyan ő akarja, hogy meggyógyít-e valakit, vagy nem. És nem az ember rendelkezik ilyen döntések felett. A másik visszaélési mód, amiről olvasunk: a hamis próféták esete. Akik Isten nevében szólnak, Isten akaratát közlik látszólag. Isten nevében a saját vagy a király kívánsága szerinti gondolatokat mondták. A hamis eskü is Isten nevével való visszaélést jelenti. A hazugságot azzal akarja megerősíteni valaki, hogy Isten nevét is kimondja.
Jézus Krisztus neve is az ő személyiségének a lényegét jelenti. A Heidelbergi Káté 19. kérdés-felelete fogalmazza meg azt, hogy Isten a kezdetektől fogva kijelentette a teremtményeinek az igazságát. Már az Éden kertben, később a pátriárkák, próféták által, majd áldozatokkal és a törvény által előírt szertartásokkal kiábrázolt, és legvégül Jézusban teljesített be. Az Isten nevével való visszaélés helyett a Biblia az isten nevének a magasztalását és dicsőítését tanítja. Amikor az ember nem Isten akarja hatalmában tartani,

hanem Isten hatalmáért ad hálát.

Isten nevének hiába felvétele, azaz amit a parancsolat megtilt:
- Ha Istennel kapcsolatban olyasmit gondolunk, mondunk, ami nem felel meg neve fenségének, és nem neve magasztalására szolgál. A modernkori káromkodás a hitetlenség demonstrációja, az Istentől elidegenedett ember önleleplezése.
- Ha Isten igéjével vagy titkaival kapcsolatban elhamarkodottan, gonoszul visszaélünk nagyravágyásból, kapzsiságból vagy élcelődésből.
- Ha Isten munkáit lekicsinylően, gyalázva illetjük.
- Ez a parancsolat tiltja a hamis esküt. Ha esküt teszünk, akkor az ne legyen elhamarkodott, hanem igazi szükségből hangozzon el. Az eskünek rendkívülinek kell maradnia. Jézus maga is tette esküt (Mt 26,63 k.), tehát nem tilt meg ez a parancsolat mindenféle esküt, sokkal inkább annak a komolyan vételét várja el.
- Tilt mindenféle erőfitogtatást Isten nevében.
- Isten akaratának hívni az emberi akaratot.

Dávid és Góliát története a 3. parancsolat tükrében:
A filiszteus Góliát úgy provokálta harcra az izrealieket, hogy a számukra legféltettebbet és legszentebbet bántotta meg: Istent. (1Sámuel 17,43) Dávid és Góliát harcában Dávid győzelmének nem az a jelentősége, hogy egy gyengébb legyőzi bölcsességgel vagy furfanggal a nála kategóriákkal erősebb ellenfelet. Ebben a küzdelemben, amit Dávid és Góliát folytatott, valójában Isten küzdött meg a bálványokkal, és bizonyította be hatalmát. Ennek a küzdelemnek nem elsősorban a filiszteusok számára volt nagy tanulsága, hiszen ők továbbra is imádták a saját bálványaikat. Isten népe számára volt jelentősége annak, hogy egy konkrét eseményen keresztül láthatták meg azt, hogy Isten nevét nem lehet büntetlenül gyalázni és szidalmazni. A parancsolatok mögött ott van Isten hatalma. És ha kell, ő maga védi meg a nevét azokkal szemben, akik hiába veszik fel, vagy nevetségessé akarják tenni. A név mögött ott áll Isten.
Dávid és Góliát történetében nem véletlenül van olyan részletesen leírva a két harcos közötti erőbeli különbség. Nem lehet semmibe venni Isten hatalmát akkor sem, ha a képviselője nem a fizikai erő vagy a hatalom képviselője.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Napjaink fiataljainak megvan a maguk szlengje. Kifejezéseikben gyakran használnak éppen divatos kifejezéseket, mint a normális hétköznapi nyelvezetet. A hatodikos kiskamaszok szóhasználata részben még gyermeki, de már a kamaszodás jeleként megjelennek a számukra „menőnek” tartott szavak használata is. Nagyon igyekszenek a „nagyokra” hasonlítani. Az általuk ismert és megélt közegtől függően ezek lehetnek választékosabbak, míg akár egészen alpáriak is.
Élményviláguk szerves eleme a számítógép és a digitális világ, melynek kifejezéseit is szívesen használják a mindennapokban. A rendszeresen chaten kommunikáló fiatalok számára gyakran a hétköznapi beszédben (írásban) is természetes a rövidített mondatok és szavak használata. Miközben „digitális bennszülöttként”, kiválóan ismerik sokan a digitális világ szavait – sok hétköznapi kifejezéssel nincsenek tisztában. A hittanórán pedig sokszor még inkább ismeretlen fogalmakkal találkoznak. Ezeknek a bevezetése, előkészítése és alapos tisztázása is fontos ahhoz, hogy a tartalmuk érthető legyen a számukra. E mellett a Bibliában előforduló fogalmak gyakran eléggé elvontak (pl. megváltás, reménység). A hittanoktatásban érdemes hangsúlyt fektetni a kulcsfogalmak (akár több éven vagy több órán keresztül tartó)

felépítésére is. Ez az évfolyam azonban már az elvont fogalmakhoz is egyre bátrabban nyúl, és az elvonatkoztatásra alapjaiban késszé válik.

Az Istennel kapcsolatos szavak, illetve Istenre vonatkozó kifejezésmód vonatkozásában azonban nagyon sokszor instrukcióra szorulnak. Ha nincs előttünk családi, illetve környezeti (gyülekezeti) példa az Istenre vonatkozó tiszteletteljes kifejezésmódban, akkor a hittanórákon adjunk példát rá, saját viselkedésmódunkkal is.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Isten tiszteletre méltó.

Kognitív: Isten neve helyes használatának és helyes írásának a tanítása.
Affektív: Az Isten neve iránti tisztelet ébresztése a gyerekekben.
Pragmatikus: Olyan helyzetek keresése, melyekben Isten nevét a tanulók helyesen és tisztelettel használják.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK- bevezető ábra alapján Téged hogyan szólítanak? Miért fontos a név? Hogyan használhatjuk helyesen és helytelenül Isten nevét?	TK A név és a név tisztelete
Feldolgozási javaslat	1. A ráhangoló beszélgetéshez kapcsolódva ismerjük meg a parancsolat szövegét! (le is írhatjuk – lsd. munkáltatás) Aranymondás: *„Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak a nevét!” 2 Mózes 20,7* Isten nevének értelmezéséhez a MF-4. feladatát oldjuk meg: beszélgessünk arról, mit jelent: vagyok, aki vagyok… 2. Egy bibliai példa a 3. parancsolat megszegésére és betartására: Dávid és Góliát története. Fontos, hogy felolvassuk, akkor is, ha ismerik a gyerekek, mert itt a szereplők szavai a hangsúlyosak. Megfigyelési szempont a történethez: Hogyan beszél Istenről Góliát és Dávid? A történet elmélyítéséhez kapcsolódó feladat: MF 1 3. A történet és a parancsolat egymáshoz való	TK A 3. parancsolat megismerése, értelmezése MF – 4. feladat TK Isten nevének tisztelete egy bibliai példán keresztül MF- 1. feladat

	kapcsolását segítő feladatok: MF – 2 – Mikor írjuk nagy és kis betűvel az „Isten” szót? Mi a különbség a kettő között? MF - 3 – keresztrejtvény megfejtése Beszéljük meg, hogyan kapcsolódik a megfejtés a parancsolathoz! <u>4. Isten neve és helyes használata a gyakorlatban:</u> MF 5 Csoportokban vagy páros munkában oldják meg a tanulók, hogy azok is kapjanak ötleteket, akik kevésbé kötődnek az egyház életéhez, s ezért kevés tapasztalatuk van a témáról <u>5. Imádság és ének – Dávid zsoltárai ma</u> Olvassuk el a Tudod-e? részt! Elevenítsünk fel olyan zsoltárt, amit a tanulók ismerhetnek (pl. a 23. zsoltárt gyermekének változatban: Az Úr a pásztorom, ill. a korábbi években tanult énekek közül) <u>6. Összefoglalhatjuk az órán körüljárt gondolatkört</u> a TK összefoglaló, a parancsolatot magyarázó lila mezőjének segítségével. <u>7. Énekjavaslat</u>*: <u>23. zsoltár</u>*	MF – 2. feladat Isten neve helyes írásának gyakoroltatása MF – 3. feladat A történethez és a témához kapcsolódó kifejezések összegyűjtése a keresztrejtvényen keresztül MF – 5. feladat Példák, helyzetek gyűjtése Isten nevének helyes használatára TK – Tudod-e? Az ima és ének, mint Isten nevének tisztelete, s hitünk erősítője, érzelmeink megmozgatója jelenik meg TK
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: száj körvonala – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	A parancsolat megtanulása	

<u>TOVÁBBI ÖTLETEK</u>

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 20-21. oldal

A képen látható:

- Fiú képe, mellette gondolatok és egy kérdőjel
    - Illusztráció: Góliát harci öltözékben, parittya, kövek, lant

A szöveg: Dávid és Góliát.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Adj nevet ennek a fiúnak! Miről gondolkodik?
- Olvasd el a fiú gondolatait! Te szoktál így gondolkodni?
- Milyen hasonló gondolataid vannak Istennel kapcsolatban?
- Hogyan szoktad megszólítani Istent?
- Figyeld meg a rajzokat a 21. oldalon! Mit ábrázolnak?
- Játszol-e valamilyen hangszeren?
- A képen látott hangszer melyik mai hangszerhez hasonlít?

2. *Szövegelemzés*

- Kik voltak a filiszteusok? Miért ellenségeskedtek a zsidó néppel?
- Milyen tulajdonságai voltak Góliátnak a történet alapján?
- Ki volt Dávid? Hány testvére volt? Mivel foglalkozott?
- Milyen tulajdonságai voltak Dávidnak?
- Mire határozta el magát?
- Miért akarták lebeszélni erről a testvérei?
- Hogyan akarta segíteni Saul király Dávidot? Miért nem sikerült?
- Hogyan történt az összecsapás?
- Mit kiabált Góliát?
- Miben hitt Góliát?
- Kiben bízott Dávid?
- Honnan vette a bátorságát Dávid?
- Mi lett az összecsapás vége?
- Mi a véleményed a történetről? Mire világított rá?
- Volt-e már a te életedben „Góliát”, akit, amit legyőztél? Hogyan sikerült?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak a nevét!”

- Mikor szoktad emlegetni Isten nevét? Miért?
- Sorolj fel néhány imát, amit gyakran szoktál mondani! Hogyan szólítod meg Istent?
- Idézz fel néhány éneket, amelyben megszólítod Istent!
- Mire figyelmeztet a harmadik parancsolat?

- Tudsz példát mondani, amikor hiába veszed a szádra Isten nevét? Miért nem szabad ezt tennünk?

Órakezdéshez:

Játék: FEKETE-FEHÉR-IGEN-NEM

Játék leírása:
A játék során egyik játékos kérdez, a másik pedig válaszol. A lényeg, hogy a válaszokban tilos kimondani négy szót: fekete, fehér, igen, nem.
A játékot több módon lehet játszani:
1. Kiesős módszer: Kis létszámú csoport esetén ez ajánlott. Egy kérdező van. (Legjobb, ha a hitoktató, mert gyorsan tud kérdezni.) Feltesz 4-5 kérdést. Aki kimondja a tiltott szót, kiesik, aki nem, az marad a következő körben. Ebben az esetben lehet győztese a játéknak.
2. Páros játék: Kettesével játszanak a gyerekek. Szerepcserével.

Teológiai kapcsolódás:
Ezt a klasszikusan ismert játékot felhasználhatjuk arra, hogy világossá tegyük a gyerekek számára, hogy mit jelent a tiltás, a név kimondásának a megtiltása.

Játék utáni megbeszélés:
1. Mennyire volt könnyű figyelni a kérdés mellett a tiltott szavakra? Milyen módszerrel lehet elkerülni azt, hogy ne mondjátok ki a szavakat? Könnyű volt? Nehéz volt a feladat?
2. Milyen érzés volt, amikor kimondtad a tiltott szavakat? Milyen érzés, hogy sikerült nem kimondani a tiltott szavakat?
3. Milyen tapasztalatot szereztél a tiltott szavak kimondásáról? Hogyan lehet elkerülni, hogy Isten nevét ne mondjuk ki hiába?

Feldolgozáshoz:

Játék: ISTEN NEVÉNEK HELYES HASZNÁLATA

Az alábbi feladatsorral a gyerekek gyakorolhatják, hogy mit jelent Isten nevének helyes használata.
Eszközök: szókártyák, íróeszköz, lapok
Előkészület: Készítsünk szókártyákat a következők szerint a csoport létszámának megfelelően két különböző szófajú kártyacsomagot.
a. Főnevek: öröm, szeretet, kar, út, fény, világosság, szárny stb.
b. Igék, melléknevek: ad, vigyáz, gondoskodik, fog, vezet, hatalmas, erős stb.

1. Párokat alkotunk. Két kártyát húz minden pár. Egyik kártyán egy fogalom vagy tárgy van, a másikon pedig egy ige vagy egy melléknév. Ezeket a szavakat kell felhasználni, hogy a párok Istenről alkossanak egy mondatot. Lehet hasonlatot is kitalálni. A párok írják le a mondatot egy lapra.

2. Mielőtt felolvassák a párok a mondataikat, mutassák be egy mozdulattal némán. (Felkészülésre 5 percet adjunk.) Minden mozdulat után próbálja meg a csoport kitalálni, hogy mit ábrázol a mozdulat. (Lehet szobor is.) A találgatás után olvassák fel a párok a megírt mondatot.

3. Két pár alkosson egy nagyobb csoportot. A feladat, hogy a két mondatból írjanak egy rövid imádságot.
Amikor az imádság készen van, akkor a csapatok együtt elmondják hangosan az imádságot egymás után.

Záró feladat: Foglaljuk össze, hogy mit jelent Isten nevét helyesen használni.
Gyerekek hozzászólásait felírhatjuk a táblára. A gyakorlat végén elmondhatjuk, hogy Isten nevének ez a helyes használata.

Drámapedagógiai ötlet: parittya

Lőjünk parittyával! A célba lövést ez a korosztály (is) nagyon szereti, a parittya viszont annyira nem közismert eszköz. Itt az ideje kipróbálni!

Kellék: zokni, vékonyabb, nagyobb konyharuha.

A zokniból csináljunk kemény gombócot, a konyharuhát fonjuk hengeresre, a közepébe tegyük a zokni, a konyharuha végeit fogjuk össze: az egyik végét a mutató- és a középső-, a másik végét a mutató- és hüvelykujjunk közé. Pörgessük meg, majd a hüvelykujjunkat eltartva indítsuk útjára a zoknit. (Otthon nem árt gyakorolni!) Az eszközök puhák, nem ütnek nagyot, de arra figyeljünk, hogy értékesebb, törékenyebb dolgot ne verjünk le vele a teremben (a nappalinkban gyakorlás közben.)
Vihetünk több készletet is, engedjük próbálkozni, gyakorolni a hittanosokat a teremben. Ha már valamennyire megy nekik, rendezhetünk célba lövő versenyt is, akár úgy is, hogy valaki kiáll szembe, a fején egy dobozzal. (Nem valószínű, hogy eltalálják.)
A saját próbálkozásaik után rá lehet mutatni, hogy Dávid győzelme mennyire nem volt magától értetődő...

Az óra befejezéséhez:

Imádkozzatok együtt!
Alkossatok egy kört! Mindenki találjon ki egy egymondatos imádságot, amelyben a szomszédjáért imádkozik! Mondjátok el hangosan az imákat, s együtt mondjátok az imák után az Ámen!

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 22.o. 3. feladat / MFGY 16.o. 3. feladat

A keresztrejtvény megfejtése:

1. Ima más szóval
2. Isten szava
3. nagyra becsül
4. megjelöl, azonosít
5. bátorít
6. az ének jellemzője
7. beszél
8. jó kívánság, amit Isten adhat
9. Istent dicsérő költemény

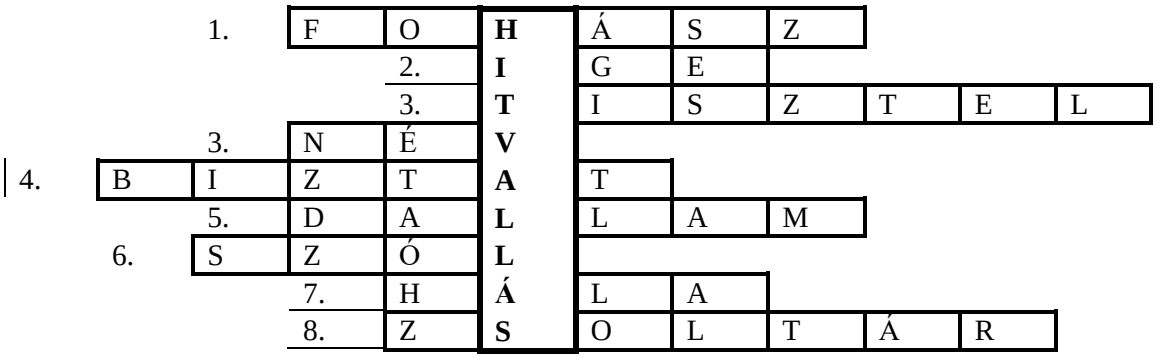

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.27-28. verse- És miként az istentelen népek
Református Énekeskönyv: 473. dics.4. verse- Uradnak, Istenednek - dall. RÉ.140. zsolt. Szabadíts meg (+BS)
Hittankönyv: 15. Siess keresztyén-161. dics.1.5. verse (+RÉ, BS)

6. A NYUGALOM NAPJA
4. PARANCSOLAT- SALAMON TEMPLOMOT ÉPÍT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(1Kir 6; 8,22-61)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013)

4. parancsolat:

A szombat szó maga fellélegzést, megkönnyebbülést jelent. A Tízparancsolat két előfordulási helyén (2Mózes 20,1-17; 5Mózes 5,6-21) két különböző magyarázatot olvasunk a szombat megünneplése indoklásaként. Mind a két indoklás ugyanarra az Úrra utal. Mózes második könyve a teremtéssel hozza összefüggésbe. Isten a teremtés utáni napon megpihen. Ő megnyugszik, és ebből a nyugalomból ajándékoz az embernek is. A hetedik nap azért áldott, mert Istené. Ez az idő először az Isten ideje volt, azután kapta meg az ember arra, hogy egészen Istennel töltse el a hetedik napot. Ez a nap nem a munka utáni megpihenésre adatott, hiszen a megteremtett ember a nyugalom napjára ébred fel. A nyugalom napja az a nap, amiből erőt meríthet az ember. Nem utólag ad erőt, hanem előre. A teremtéskor Isten nem csak az embernek ad nyugalmat, hanem a természetnek is. A szombatnap megünneplése az ember figyelmét a saját munkájáról, eredményeiről, tetteiről Isten munkájára irányítja. Hogy az ember ne becsülje túl a saját maga képességeit, és mindig tisztában legyen azzal, hogy ki is adja az erőt neki.

Mózes 4. könyvében az egyiptomi szabaduláshoz köti a Szentírás a szombat megünneplésének a törvényét.

A szombat megszentelése az istentiszteletben teljesedik ki. A jeruzsálemi templomban minden nap volt istentisztelet. A babiloni fogság idején lett a szombat a pihenőnap. Ekkor lett meghatározóvá a szombati zsinagógai gyülekezés. Ez volt a rend már Jézus korára is. A keresztyénség nem a szombatot ünnepli meg, hanem a vasárnapot, ami Jézus feltámadásának ünnepe. A keresztyén ember Krisztus váltságműve fellélegzést adó ünnepéből indul a munkába.

Az ószövetségi szombat csak ideiglenes volt. Az igazi nyugalmat Jézus Krisztus az Atyával való megbékélés által szerezte meg váltsághalála révén. A szombati nyugalom előre mutat a mennyei, végső nyugalomra. „*[1]Mivel még nem teljesedett be az ő nyugalmába való bemenetel ígérete, gondosan ügyeljünk arra, hogy közülünk senki le ne maradjon erről. [2]Mert nekünk is hirdették az evangéliumot, mint azoknak is; de nekik nem használt a hirdetett ige, mivel nem párosult hittel azokban, akik hallgatták. [3]Mi, akik hiszünk, bemegyünk abba a nyugalomba, amint megmondotta: „Ezért megesküdtem haragomban, hogy nem mennek be az én nyugalmam helyére”.Jóllehet, munkái készen voltak a világ teremtése óta, [4]és valahol így szól az Írás a hetedik napról: „És megnyugodott az Isten a hetedik napon minden alkotó munkája után.” [5]Itt viszont ezt mondja: „Nem mennek be az én nyugalmam helyére.” [6]Mivel tehát még várható, hogy némelyek bemennek abba, és akiknek előbb hirdették az evangéliumot, nem mentek be engedetlenségük miatt, [7]egy napot ismét „mának” jelöl ki. Dávid által annyi idő múlva így szól, ahogyan előbb mondtuk: „Ma, ha az ő hangját halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket!” [8]Mert ha Józsué bevitte volna őket a nyugalom helyére, nem szólna azután egy másik napról. [9]A szombati nyugalom tehát még ezután vár az Isten népére. [10]Aki ugyanis bement az Isten nyugalmába, maga is megnyugodott a munkáitól, mint Isten is a*

magáétól. [11]Igyekezzünk tehát bemenni abba a nyugalomba, hogy senki el ne essék az ehhez hasonló engedetlenség következtében." (Zsid 4,1-11)

Az új élet ad új erőt a mindennapoknak. A keresztyén gyülekezet számára az ünneplés Isten igéje által történik. A Heidelbergi Káté magyarázata szerint a szombat megszentelése az istentiszteleten való részvételt, az igehirdetés szolgálatának a megtartását jelenti. Nem a munkától való tartózkodásra esik a hangsúly, ami inkább egyfajta passzív magatartás, hanem az Isten Igéjével való aktív találkozásra. Isten Igéjében szólal meg, és ez teszi szentté a napot, ezzel szenteli meg az ünnepet. A negyedik parancsolat keresztyén olvasata szerint az ember egész élete váljon istentiszteletté. A nyugalmat a hetedik napban Jézus Krisztus jelenléte hozza meg. A vasárnap jelezi a hívő ember számára, hogy kettős állampolgár. A mennyei istentiszteletnek előíze a földi.

Salamon temploma:

Salamon számára megtiszteltetés volt, hogy ő építhette meg az Úr számára a templomot. Bár a templom szentsége nem az építtető szentségétől függött, mégis Dávid Istennel szemben elkövetett bűne akadállyá vált abban, hogy a templomot megépíthesse. A szent időhöz (szombat) kapcsolódik a szent hely (templom). A hely, ahol az Istennek elkülönített időben az Istenhívő ember megerősítheti az Istennel kötött szövetségét, ahol hallhatja az Isten igéjét, törvényét.

Salamon temploma az Istennel való kapcsolat megélésének a helye. Emlékezteti a mindennapok teendői mellett az embert a Szabadító Istenre, a bűnbánat, a hála és Istendicsőítés szükségességére.

A templom megépítéséhez a legjobb minőségű alapanyagokat használták.

A templom berendezése, az ott folyó kultusz, az engesztelési rítusok és áldozatok mind egyre mutatnak, az Istennel való megbékélésre, a majdani végső nyugalomra, amely Jézus Krisztus személyében és váltságában összpontosul.

A különböző templomi berendezési tárgyakról, füstölőoltárról, az oltár talapzatát képező lényekről – amelyek a Jelenések könyve mennyei istentiszteletében is megjelennek, a Czeglédy-Hamar: Bibliai lexikonban lehet részletesebben olvasni.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A pihenés ennek a korosztálynak elsősorban az iskolamentes időszakot jelenti. Sajnos a családok többsége a vasárnapot és az ünnepet, mint munkamentes időt éli meg. Kevésbé van jelen az a szándék, amiről a 4. parancsolat is szól. Az óra ugyanakkor alkalmas arra, hogy az elkülönített, valamire szánt időről és a különleges alkalmakra felfigyeljenek a tanulók.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Isten közelsége jó: vasárnaponként is megélhetjük ezt tudatosan.

Kognitív: Annak a tudatosítása, hogy az Istennel töltött idő szenteli meg a nyugalom napját, és a következő munkanapokat.
Affektív: A hitoktató segítse az Istennel töltött idő örömének megtapasztalását.
Pragmatikus: Keressen a tanuló alkalmakat az Istennel való találkozásra!

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz Kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1 Beszélgetési lehetőség: TK –bevezető része alapján: nézegessük az órarendet és beszélgessünk arról, hogyan töltjük és osztjuk be az időnket Használjuk a „Gondoljátok át! Beszéljétek meg!” rész kérdéseit! 2. Készítsük el saját órarendünket is a MF 1. feladata alapján! A feladat segít abban, hogy összegyűjtsék a tanulók, mivel is töltik az idejüket. Mivel telnek a hétköznapjaik és mivel telik a vasárnapjuk? A további feladatoknál visszautalhatunk ezekre a kérdésekre, s átgondolhatják, vajon tükrözi-e az ő időbeosztásuk a nyugalom napjáról szóló útmutatást.	TK Idő és időbeosztás MF – 1. feladat
Feldolgozási javaslat	1. A 4. parancsolat értelmezése Aranymondás: *„Emlékezz meg a nyugalom napjáról és szenteld meg azt!” 2 Mózes 20,8* Beszéljük meg: Mit jelent a „nyugalom napja” kifejezés? Mit kíván tőlünk Isten a hétköznapokra és a nyugalom napjára nézve? A tanulók válaszainak összegzése után segít a TK lila mezős része a magyarázatban. 2. A parancsolat és a mi időnk Oldjuk meg a MF 2. feladatát: időmérleges feladatok Az időmérleg segít átlátni, mivel is töltjük az időnket. Nem kell, hogy mindenki egyenként beszámoljon az eredményéről. Hangsúlyozzuk, hogy a cél az, hogy a tanulók őszintén nézzenek szembe azzal, mivel töltik idejüket, vasárnapjukat, s maguk gondolják át, miben lehetne változtatni. MF-3: Beszélgessünk a feladatban felvetett lehetőségekről – mit jelent a vasárnap megszentelése? 3. A nyugalom napja és a templom Bibliai példa: Salamon templomépítése	TK A 4. parancsolat értelmezése: Isten adta a nyugalom napját is MF – 2. feladat Saját időbeosztásunk a parancsolat mérlegén MF – 3. feladat Példák megbeszélése arra nézve, hogyan szentelhetjük meg a vasárnapot TK A bibliai példa és a parancsolat

	Olvassuk el a történetet! Megfigyelési szempont: Mit gondoltok, hogyan függ össze a templom felépítése a nyugalom napjának megszentelésével? Segítő kérdés lehet: Mire való a templom? Salamon temploma az Istennel való találkozás helye volt! A nyugalom napjának is ez a célja. A Bibliai kvíz kérdéseinek segítségével emeljük ki a leglényegesebb információkat a történetből! <u>4. Templomok régen és ma</u> <u>A Tudod-e?</u> részt olvassuk el – nézzük meg a bibliai szöveg melletti templom-alaprajzot Beszélgessünk a templomos fotó-montázsról: Ismeritek-e valamelyik templomot ezek közül? Milyen templomokban jártatok már? A tietek melyikhez hasonlít leginkább? <u>5. MF -5. meghívó készítése</u> Páros munkával vagy 3 fős csoportokban oldják meg a gyerekek a MF 5. feladatát! Készítsenek meghívót egy korosztályuknak szánt gyülekezeti alkalomra, majd adjunk lehetőséget arra, hogy bemutassák a többieknek a készített meghívót! Elkészíthetik papíron, kartonlapon is, nemcsak a MF-ben. A feladat megoldása segít a tanulóknak összegyűjteni azokat az érveket, amelyek miatt vonzónak, érdekesnek tarthatják a vasárnap megszentelését valamely gyülekezeti alkalom keretében. Számunkra is visszajelzés lehet arról, hogy ők hogyan gondolkodnak erről, milyen tapasztalataik és igényeik vannak. <u>6. Énekjavaslat:</u> Igéddel áldj meg bennünket, Urunk… (TK 6. ének)	összefüggésére való rámutatás TK Tapasztalatok felelevenítése az Istennel való találkozás helyéről, a templomról MF – 5. feladat Alkotó munka a gondolatkörben: milyen alkalom lenne alkalmas arra, hogy Istennel töltsünk időt
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: templom körvonala – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	MF -4	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 23-25. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: hetirend táblázat
- Montázs: templomok órái
- Fényképek, rajzok: Jeruzsálemi templom maradványai, makettje, szövetségládájának makettje, menóra rajza

- 25. oldal: Montázs: templomok, templom részletek fényképei

A szöveg: Salamon templomot épít az Úrnak.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Mire szánod az idődet? Figyeljétek meg ezt a heti rendet! Hasonlítsd össze a te heti rendeddel! Miben hasonlít, és miben tér el? Miért?
- Mit szoktál vasárnap csinálni? Miért?
- Jársz-e vasárnaponként a templomba? Miért?
- Mikor szoktál pihenni? Miért szükséges ez?
- Mit jelent számodra a pihenés?
- Hogyan szoktál kikapcsolódni, feltöltődni? Miért van erre szükség?
    - Figyeld meg a 22. oldalon lévő montázst! Mire utalnak a tornyok órái? Mit jelképez számodra az óra?
- A 24. oldalon a – Salamon király által építetett templom – makettjét, maradványait, láthatjátok. Figyeljétek meg aprólékosan! Hol lehetett a Szentek Szentje? Hol lehettek az udvarok? A belső és külső udvar? Hol lehetett a csarnok és az oldalépítmények?
- Mit őriztek a Szentek Szentjében? Miért?
- Hol volt a menóra?
- Hol volt az égőáldozati oltár?
- Hol gyülekezhetett a nép?
- Hol tartották a templomi kellékeket?
    - A 25. oldalon montázst látsz. Felismered-e valamelyik részletet? Nevezd meg! Oszd meg a felismerésedet másokkal is!
    - Milyen a ti templomotok? Mondjátok el!
    - Miért van szükségünk a templomainkra?
    - Te miért szeretsz templomba járni?

2. *Szövegelemzés*

- Ki volt Dávid király? Ki volt az ő fia? Milyen feladatot bízott az apa a fiára?
- Miről volt híres Salamon király?
- Miért akart templomot építeni? Miért lehetett ezt a feladatot elvégezni? Miből épült fel a templom?
- Meddig épült Salamon király által építtetett templom? Miért tartott ennyi ideig?
- Milyen részei voltak a templomnak?

- Hol tartották a frigyládát? (Mit jelent a frigyláda?)
- Hol tartották a menórát?
- Ki mehetett be a Szentek Szentjébe?
- Hol gyülekezett a nép?
- Amikor kész lett a templom, ünnepséget tartottak. Mit mondott Salamon király ekkor?
- Miért mondta: „Áldott az Úr, aki nyugalmat adott népének…”?
- Amikor imádkozol, tudsz-e nyugalomban, csendességben lenni? Hogyan sikerül?
- A hét melyik napján tartjuk a nyugalom napját?
- Miért kell megszentelni a nyugalom napját? Mit jelent „megszentelni” ezt a napot?
- Te hogyan szenteled meg a nyugalom napját?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„ Emlékezz meg a nyugalom napjáról, és szenteld meg azt!”

- A nyugalom napja számunkra a vasárnap. Hogyan töltötted az elmúlt vasárnapot?
- Miért tartjuk a templomunkat szent helynek, Isten házának?

Alakzatfotók:
Kiscsoportokban készítsenek alakzatokat az ujjaikból a gyerekek. Fotózzák le.
Javasolt alakzatok (tankönyv képeit vehetjük kiindulásként):
- templom
- torony
- gyertya
(Eredeti ötlet: http://kateteka.hu/04-csillagalakzatok/)
A kész fotókat ki is lehet nyomtatni.

Feldolgozáshoz: Istentiszteletre járó gyerekek körében: Elevenítsük fel, hogyan imádkozunk az istentisztelet előtt és után! Beszéljük meg, mit jelentenek ezek az imádságok!

Drámapedagógiai ötlet: Térépítés:
Padok, székek (stb...) segítségével építsük fel Salamon templomának alaprajzát. Használjuk fel hozzá a bibliai leírást és/vagy képeket róla. (Figyeljünk oda, hogy az első templomot ábrázolják, ne a későbbieket!). Ha kész, „járjuk be”, mondjunk pár szót arról, hogy az adott helyen milyen dolgok voltak, milyen célt szolgáltak. (Akár szorgalmi feladatként is ki lehet adni, egy-egy részt valakinek, hogy otthon nézzen utána.)

Alternatív: ehelyett/később felépíthetjük a gyülekezetünk templomának alaprajzát is, a személyes emlékek mellett fényképek vagy tervrajzok is segíthetnek, ez esetben ezt be kell előre szereznünk. (Vagy használhatjuk a Google Maps / Streetview képeit is.)

Házi feladathoz: Önreflexiót segítő projekt-feladat: Kérjük meg a tanulókat, hogy két héten át vezessenek naplót arról, hogyan találkoztak Istennel. A letelt idő után kérdezzünk rá, kinek hogyan sikerült, s aki igényli, arra szánjunk időt, hogy személyesen beszélgessünk vele a napló tapasztalatairól.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.66. 68. verse- Felfohászkodom gyakran

Református Énekeskönyv: 473. dics. 5. verse- Hat nap minden dolgodat -dall. RÉ.140. zsolt. Szabadíts meg (+BS)

LECKE: RÉSZÖSSZEFOGLALÁS

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Kognitív cél: A tanultak elmélyítése és felidézése.
Affektív cél: A parancsolatok megtartására irányuló szándék erősítése.
Pragmatikus cél: Keresse a saját életében a parancsolatok megtartásának lehetőségeit.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz Kapcsolódás
Feldolgozási javaslat	**1. változat** A MF feladatait oldjuk meg. MF: 1-6 Frontális munka, ellenőrzéssel MF-7: személyes jellegű feladat, egyéni munka **2. változat** A MF első 6 feladatát 2-3 fős csoportokban oldják meg a tanulók, csapatversenyként. A MF 7. feladata lehet szorgalmi házi feladat. **3. változat** 1. Rajzoljuk fel a táblára a munkáltatásnál javasolt szimbólumokat (piramis körvonala, mellszobor körvonala, száj, templom körvonala), s azokhoz kapcsolódva elevenítsük fel a parancsolatokat! 2. Társasjáték segítségével ismételjük át az eddig tanult parancsolatokat és a hozzájuk tartozó bibliai történeteket. Többféle játéktábla is megfelelő lehet, amin találunk valamilyen módon kiemelt (pl. színes) mezőket. A kiemelt mezőkön húzzanak a tanulók (nagyobb létszám esetén csoportok) kérdéskártyát! A helyes válaszokat pontozzuk. A pontgyűjtés és a célba érés együttesen dönthetik el, ki lesz a győztes. A játéktáblához igazodva előre tisztázzuk a gyerekekkel a játék szabályait. A kérdéskártyákat előkészíthetjük az órára, vagy a tanulókkal együtt is elkészíthetjük. A kérdéskártyákon állhatnak pl.: - a TK Bibliai kvíz kérdései, - a MF összefoglaló leckéje 1. feladatának kérdései, azzal a kiegészítéssel: Melyik parancsolathoz kapcsolnád a kérdést?, - Mondj példát az 1. (vagy bármelyik) parancsolat megtartására!	MF-1-7. feladat MF 1-6. feladat A munkáltatásoknál készített kártyák a parancsolatokhoz Társasjáték-tábla Bábuk Előre elkészített, vagy előre átgondolt kérdéskártyák A társasjáték a tananyag átismétlése mellett a szabályokhoz való alkalmazkodás megélését is lehetővé teszi

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Kinek a széke? (ismétléshez játék)
Beültetünk egy tanulót egy székbe, akinek az a feladata, hogy kitalálja, hogy ő kicsoda.
Lehet választani az eddigi bibliai szereplőkből, fogalmakból és lehet vicces is, mert lehet néha magára az önként jelentkező gyerekre gondolni.

Játék menete:

- önként jelentkező kimegy
- osztály kitalálja, hogy ki legyen ő
- gyorsan felidézzük a jellemzőket
- bejön a gyerek, leül a székre, és megkérdezi: Mi a véleményetek rólam?
- jelentkezik, aki szeretné mondani.

  Pl.: Dávid:
  - Te egy gazdag ember vagy.
  - Te önző vagy.
  - Téged szeret Isten.
  - Szerelmes lettél. stb.

  Pl. Szomorúság:
  - Téged nem szeretnek az emberek.
  - Téged Isten megváltoztat.
  - Utálod az örömöt. stb.

Ha kitalálja, akkor a játék végén elmondja az önként jelentkező:
Ez a szék … széke.
Javaslat: legyen pörgős a játék, ha nem találja ki valaki, akkor az legyen a büntetése, hogy a következő körben ő kérdezzen először.

7. SZERETET ÉS TISZTELET A CSALÁDBAN
5. PARANCSOLAT- DÁVID ÉS ABSOLON
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(2Sám 15,1-16)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Magyarázatos Biblia)

5. parancsolat:
Az ötödik parancsolat első értelmezésében az apa és az anya iránti tiszteletre hívja fel a figyelmet. A héber nyelvből hiányzik a szülő fogalom, ez az oka annak, hogy a törvény nem a szülők tiszteletét fogalmazza meg. A gyermekeknek egyaránt kell tisztelni mind a két szülőt.

A szülők tisztelete azzal kezdődik, hogy a gyermek a saját életéről hogyan gondolkozik. Az életet Isten adja, Ő akarja, és a szülők ajándékba kapják a gyermeket Istentől. „*Bizony, az ÚR ajándéka a gyermek, az anyaméh gyümölcse jutalom."* Zsolt 127,3 Ez a kiindulás. Ezért mondja Ézsaiás is, hogy:
„Jaj annak, aki ezt mondja apjának: Miért nemzettél? - és anyjának: Miért vajúdtál velem?!"
(Ézsaiás 45,10)

Az Ószövetség idején a szülők voltak azok, akik a hit útjára tanították a gyerekeket. Ezért is fontos volt, hogy a szülőket tiszteljék a gyermekek, hogy a tanításukat is tiszteljék. A szülők Isten képviselői a gyermekeik számára. Áttételesen ezért a gyermekek a szülők tiszteletével Istent is tisztelték.
A szülőség és az oktatás között szoros kapcsolat volt. A szülők tisztelete és a hosszú élet összefügg egymással az ószövetségi gondolkodásban. (Péld. 4,10) De megfordítva is igaz ez. Izráelben az számított jó szülőnek, aki betöltötte Istentől kapott feladatát, az Úr igéjét a szívükben megőrizték, és azt továbbadták gyermekeiknek. (5Móz 6,1)
Az ószövetségi gondolkodásban az apa nem csak az édesapát jelenti, hanem az ősöket. Az atyák jelentik a néphez való tartozást. Ezért is jelentett különösen nagy problémát, ha valakinek nem született gyermeke.
A szülők tekintélye abból ered, hogy a szülők Isten gondviselésének az eszközei, akiket Isten arra rendelt, hogy a rájuk bízott gyermekeket Isten útján tanítsák. A szülőknek a tekintélyükkel a gyermekek érdekeit kell, hogy szolgálják. Isten igéje nem ismeri az abszolút szülői hatalmat a gyermek fölött. A gyerek nem a szülő tulajdona, hanem Istené, és csak egy időre bízta a gyermeket őrá. Egyedül Isten a forrása minden jognak. A szülő nem tehet azt gyermekével, amit akar. A szülő iránti engedelmességnek van határa. Ha Isten törvénye ellen tesz, akkor nem köteles a gyermek engedelmeskedni. Csak annak a népnek van jövője, amely tisztelettel tekint az előtte járó nemzedékre.
A Heidelbergi Káté 104. kérdése foglalkozik az ötödik parancsolattal. Alapvetően Kálvin gondolatait követi, ezért tükröződik benne a korabeli szemléletmód is. De van néhány útmutatás, ami minden korban érvényes törvényértelmezést fogalmaz meg. A tisztelet szót a káté négy másik fogalommal egészíti ki, magyarázza:
- szeretet,
- hűség,

- engedelmesség és
- türelem.

2. Sámuel 15.

Történet:

Absolon, Dávid fia vétett az 5. parancsolat ellen. Absolon az apja ellen kezdett el tényked ni a háttérben. Az összeesküvését hosszan és megfontoltan készítette elő. Ez az előkészület sokáig tartott, 4 évig, és jól megtervezett lépésekből állt. Absolon nem hirtelen felindulásból fordult apja ellen. Saját testőrséget állított fel. Megtalálta apja királyi hatalmának a gyengepontját, és azt támadta meg. Kételyt kezdett ébreszteni a király igazságszolgáltatási rendszerével szemben. A kételyt hazugsággal ébresztette. Hazudott a jelenről és a jövőről. Igyekezett elnyerni az emberek jóindulatát egyesével, hazug viselkedéssel. Maga mellé akarta állítani az izráelieket. Absolon szülővárosa Hebront volt. Ez lett a lázadás központja. A hebróniakat Absolon maga mellé tudta állítani, hiszen könnyű volt bennük haragot ébreszteni Dávid iránt, aki Jeruzsálemet tette fővárossá. Hazugsággal elérte, hogy a híveit összegyűjthesse Jeruzsálemen kívül. Végül elérte Absolon, hogy Dávid elmeneküljön előle. Absolon később be is vonul Jeruzsálembe, és tovább fokozta apja ellen elkövetett bűnét azzal, hogy másodrangú feleségihez bement. Absolon lázadása még életében elnyerte a büntetését. Még apja irgalmas parancsa sem tudta ettől megmenteni. Dávid tanítását és viselkedését nem követte Absolon. Dávid soha nem volt hajlandó Saul ellen kezet emelni, bármennyi lehetősége is volt, hiszen a király az Isten felkentje. Ebben sem követte őt fia. Nemcsak a Tízparancsolat ellen vétett a lázadással Absolon.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A serdülőkor a generációk közötti kapcsolat vonatkozásában mindig problémás területet jelentett. A szülő néha nem tud mit kezdeni a serdülő gyermekével, a gyermek pedig a szülővel. Azt feltételezik, hogy a másik nem érti, vagy akár szándékosan akadályozza őket. A korai serdülés még inkább fokozza a generációs ellentéteket.

A generációk közötti ellentétek csökkentését segítheti, ha ráébrednek arra, hogy minden életkorú emberben van érték.

Ugyanakkor a serdülőben (már hatodikos korban is) sokkal több sokszor az indulat, mint a józan gondolkodás, éppen ezért segítséget jelent a számukra, ha egy nyugodt pillanatban tudatosan végig tudják gondolni azt, hogyan oldottak meg korábban békésen és nyugodtan egy vitás helyzetet, amit máskor esetleg túlreagáltak.

Mivel ez az időszak a szülőkről leválás kezdete is, teljesen természetes, hogy vitás helyzetek alakulnak ki. A távolodás része ez – azonban lehet segítséget nyújtani a gyermeknek abban, hogy a felnőtté válás nem jelent egyet a másokkal való vitával, illetve a teljes eltávolodással.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A családtagok nem tökéletesek, de a család minden tagjának jár a tisztelet.

Kognitív: Rámutatás arra, hogy a gyermek és szülő közötti konfliktusokat fel kell ismerni és megoldást kell rájuk keresni, mielőtt rögzülnek.

Affektív: A szülőtisztelet és megbecsülés érzelmi kapcsolópontjainak feltárása.

Pragmatikus: Olyan élethelyzetek felidézése, amikor családi viták, konfliktusok esetén békésen meg tudták oldani a problémákat.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK –bevezető képei alapján beszélgessünk: Mi jellemző a képeken látottak közül a ti családotokra? Melyiket szeretnétek, hogy jellemző legyen? Szerintetek mi a szülők és a gyermekek feladata a családban? Kérjük meg a csoport egyik felét arra, hogy a 24. oldalon található rajzok, a másik felét arra, hogy 25. oldalon található képek alapján gondolkodjanak el csendben a kérdésekről, s aztán mondják el hangosan válaszaikat!	Tankönyv Beszélgetés a családról, családi szerepekről: szülő-gyermek szerep, viszony
Feldolgozási javaslat	1. Az 5. parancsolat értelmezése Aranymondás: *„Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú ideig élhess azon a földön, amelyet Istened, az Úr ad neked!”* *2 Mózes 20,12* Beszéljük meg: mit jelent a tisztelet szó? Hogyan szeretheted és tisztelheted a szüleidet? – MF -1. feladatát oldjuk meg, s beszéljünk is róla 2. Konfliktusok megoldása a családban MF -2: mely mondatok segíthetnek? Válaszd ki! MF -3: padtársaikkal játsszanak el a tanulók egy szülő-gyermek közötti vitás helyzetet, amelyben alkalmazzák a 2. feladat fordulatait. Néhány önként vállalkozó pár bemutathatja a többieknek is a vitáját. 3. Bibliai példa – szomorú példa, amelyben nem oldódott meg a családi konfliktus Olvassuk el Dávid és Absolon történetét! A felolvasás előtt írjuk fel egymás mellé a két nevet a táblára, s a két név közé tegyünk egy kérdőjelet: DÁVID ? ABSOLON Kérjük meg a gyerekeket, hogy figyeljék meg a történetben, mi jellemezte Dávid és Absolon, az apa és a fia kapcsolatát! Segítő kérdések lehetnek: Mire vágyott Absolon? Mivel bántotta meg apját? Hogyan viselkedett az apa, amikor ő győzött?	TK Tisztelet és szeretet fogalmának magyarázata MF – 1. feladat MF – 2. feladat MF – 3. feladat A konfliktusmegoldás gyakorlása A bibliai történet és a parancsolat összekapcsolása

	MF-4: Jellemezzük Dávidot és Absolont! Beszéljünk arról, mi segíthetett volna rajtuk! MF -5: Kérdések Dávidhoz és Absolonhoz 4. A parancsolat üzenete és a megbocsátás Olvassuk le a Tudod-e? részt! Beszéljük meg, hogyan kapcsolódik a megbocsátás fogalma ehhez a parancsolathoz! Emeljük ki: Csak a megbocsátás és egymás szeretetteljes elfogadása segít azokon a konfliktushelyzeteken, amelyekben hajlamosak vagyunk pillanatnyi indulatainkra, sértődöttségünkre hallgatni. Isten útján járva éppen abban áll a csoda, hogy Istenhez imádkozva megváltozhatnak az indulataink és tudunk újra nyitott szívvel fordulni egymáshoz. 5. Énekjavaslat: Isten szívén megpihenve… (RÉ 395), Hála…(TK – 5. ének)	MF – 4. feladat MF – 5. feladat TK – Tudod-e? Rámutatni, hogy az Isten szerinti megoldás a konfliktushelyzetre: Szeretet, tisztelet, megbocsátás
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: annyi pálcika-ember, ahányan vannak a családban – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	A parancsolat megtanulása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 26-28. oldal

A képen látható:

- Nyolc fénykép családokról. Öt kép derűs, kiegyensúlyozott családi viszonyokat ábrázol, három konfliktusokat.
- A 27. oldalon: fényképek: anya két gyermekével, két gyermek póznán szerel, két gyermek születésnapot ül, három gyermek: két nagyobb tartja a csecsemőt.
- 28. oldalon: rajzos illusztráció: Absolon és Dávid

A szöveg: Dávid és Absolon.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Vizsgáljátok meg a fényképeket! Mi a témája a képsorozatnak? Kiket ábrázolnak a fényképek?
- Válogassátok azokat a képeket, amelyek derűs, kedves hangulatot fejeznek ki! Mondjátok, el mi történik ezeken a képeken? Miért kelt bennünk jó érzéseket, miközben ezeket nézzük?
- Válogassátok ki azokat a fényképeket, amelyek valamilyen családi konfliktust mutatnak be! Beszéljetek ezekről: mi fejezi ki, hogy a személyek között konfliktus van? Mi lehet az oka az ellenségeskedésnek? Mit lehet ilyenkor tenni egy tizenéves tanulónak? Milyen érzéseket vált ki belőlünk a konfliktusos helyzet? Miért?
- Hogyan lehet elkerülni a szülők és gyermekek között kialakult konfliktusokat?
- Hogyan lehet megoldani, ha már kialakultak?

2. *Szövegelemzés*

- Mit jelent tisztelni másokat? Mit jelent tisztelni a szüleinket? Hogyan tudjuk a tiszteletünket kifejezni?
- Ki volt Dávid? Melyik fiát ismered?
- Absolon is Dávid fia volt. Miért alakult ki konfliktus az apa és a fia között? Mi a véleményed erről az ellenségeskedésről?
- Mire törekedett Absolon és mit tett? Miért?
- Dávid király az apa, hogyan szerzett tudomást Absolon törekvéséről?
- Mit tett Dávid király? Miért?
- Miért került mégis nyílt összecsapásra a sor? Mit parancsolt Dávid a szolgáinak? Miért?
- Hogyan halt meg Absolon? Miért kellett meghalnia?
- Dávid miért nem örült a győzelmének?
- Hogyan gyászolta meg fiát?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

„Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú ideig élhess azon a földön, amelyet Istened, az Úr ad neked”!

- Mit jelent a tisztelet? Válaszd ki az alábbi kifejezések közül azokat, amelyek a tiszteletet fejezik ki!

Elismerés, megbecsülés, méltónak tart, tekintély, félelem, kedvesség, kölcsönösség, megbocsátás

- Hogyan fejezed ki a tiszteletedet a szüleid iránt?
- Milyen esetben nem sikerül tisztelettel viselkedned a szüleid iránt? Mit tesztek ilyenkor?
- Mikor szoktál konfliktusba kerülni a szüleiddel? Hogyan oldjátok meg?
- Milyen megoldásokat tudsz, amelyek a legkevesebb fájdalommal, feszültséggel járnak? Sorold fel, hogy tanulhassunk tőled!

Órakezdéshez:

Drámapedagógiai ötlet: Legyek a falon

Tanári narráció: Képzeljük el, hogy van egy apró kameránk, ami olyan kicsi, hogy egy légy nyakába tudjuk akasztani. Ez a légy azután repked erre, repked arra, mi pedig a kamera segítségével belátunk rejtett helyekre, házak falai mögé. Ez a légy most egy olyan házba repült be, ahol egy korotokbeli gyerek lakik a szüleivel. Legyünk épp a gyerek szobája előtt jár, amikor ezt látjuk a kamerán keresztül:
Nyissuk ki a tanterem ajtaját, majd egy erős, határozott, mérges mozdulattal csapjuk be.
Kérdés: (csoporttól függően lehet közösen vagy kisebb csoportokra osztva őket):
- miért csapta be a gyerek az ajtót (a gyerek csapta be?)
- mi volt a gyerek és a szülő utolsó mondata az ajtóbecsapás előtt? (ha több csoport van, írják le és utána hasonlítsuk össze)
- a táblára gyűjtsünk össze egyéb konfliktusforrásokat, amik szülő-gyermek között történnek, történhetnek
- vezessük át a beszélgetést a bibliai történethez, közben próbáljunk felismerni benne olyan dolgokat, amiket konfliktusforrásként felsoroltunk (nem biztos, hogy lesznek, de valószínű).

Élménypedagógiai játék: HÁZÉPÍTÉS

Időigény: 35 perc
Teológiai kapcsolódás:
A Tízparancsolatban a szülők tisztelete a nép hosszú életének a feltétele.
Játék lényege:
Család együttműködése segíti a túlélést. A gyerekek megtapasztalhatják, hogy az utasításnak nem a hatalomgyakorlás a célja, hanem az, hogy egy közös célt elérjenek együtt.
Szükséges eszközök:
Újságpapír, cellux, szerepkártyák (lehet nyakba akasztható is, így ellenőrizni is lehet, ha valaki valamit elfelejt)
Javaslat: egy újságot hengerré tekerjük és rögzítjük celluxszal, hogy lássák a gyerekek, hogy miből kell építkezni.
Előkészület:
Készítsük el a szerepkártyákat a következők szerint:
Szerepkártyák: apa, anya, nagyszülő, nagygyerek, kisgyerek
Kártyákra felírva:
Apa: utasítást adhatsz a gyerekeknek és az anyának.
Utasíthat téged: Nagyszülő.
Anya: utasítást adhatsz a gyereknek.
Utasíthat téged: apa és a Nagyszülő.
Nagygyerekek: utasítást adhatsz a kisgyereknek.
Utasíthat téged: szülők.
Kisgyerek: senkinek nem adhatsz utasítást.
Utasíthat téged: szülők, nagygyerek
Kerettörténet:
Osszuk a csoportot 4-5 fős csapatokra. (*csoport létszámtól függ, hogy egy vagy két gyerek van a családban)*
Ti egy család vagytok. Egy kirándulás során sajnos hajótörést szenvedtetek. Egy szigetre vetődtetek. Az est beállta előtt a nagy vihar előtt építenetek kell egy menedékházat, amiben mindenki elfér. A szigeten találtok alapanyagot. Ebből kell építkeznetek együtt. Ezekből az

alapanyagokból a ház vázát építhetik meg. (*itt megmutatjuk a hengerré tekert újságpapírt)* A szigeten vannak hatalmas levelek, amelyeket majd rá tudtok teríteni a házatok vázára, ha az elkészült. A menedékház vázát azonban nem lehet akárhogyan megépíteni. Először meg kell tervezni a vázat.

1. Feladat: Meg kell tervezni a menedékház vázát. A tervezésben részt vehet: nagyszülő, szülők. A gyerekek csak figyelnek. Lehet rajzolni közben. A tervezésre öt perc van.
De: ha nem tudtok megegyezni, akkor a nagyszülő ötletét kell elfogadni, és azt kell majd megvalósítani.
Ha letelt a tervezési idő, akkor:

2. Feladat: Meg kell építeni a ház vázát. Van 15 percetek, mielőtt jön a vihar.
De fontos:
Az építkezésben mindenkinek egyformán részt kell venni.
Utasításokat mindenki a kártyáján leírtak szerint adhat és fogadhat el.
Akkor mondhatjuk, hogy sikeresen végeztétek el a feladatot, ha beálltok a házba, és mindenki belefér. Ezt a végén ellenőrizni fogjuk.

Amikor lejárt az idő, akkor valóban álljon be minden családtag a kész ház vázába, és ellenőrizzük, hogy befférnek-e.

Megbeszélés:
1. Könnyű volt-e tervezni? Hogyan sikerült együttműködni? Sikerült-e betartani a szabályokat? Mi okozott nehézséget? Mi segített a cél elérésében?
2. Milyen érzés volt tudni, hogy engedelmeskedni kellett a szülőnek? Milyen érzés konkrét tanácsot adni másoknak? Milyen, amikor hallgatnak rád? Milyen, amikor nem hallgatnak rád? Milyen érzéssel engedelmeskedtél?
3. Mit tanultál a tanács adásáról ebből a játékból? Mit tanultál a barátok tanács adásából? Mit tanít neked ez a játék Isten törvényadásáról?

<u>Élménypedagógiai ötlet:</u> <u>SZMOGRIADÓ</u>

Szükséges eszközök: A csoport létszámnak megfelelően tárgyak három különböző színből. Javaslat: műanyag kislabdák vagy plüss játékok, műanyag építőkockák, textilek, színes ceruzák stb.
Időigény: 15 perc
Teológiai kapcsolódás:
A Tízparancsolat direkt és indirekt módon is felszólít a tiszteletre. Direkt módon Isten és a szülők tiszteletére, indirekt módon mások élete, tulajdona, kapcsolata iránti tiszteletre.
Játékban rejlő lehetőségek:
A gyerekek azt gyakorolják, hogy a saját egyéni feladatuk végrehajtása közben figyeljenek egymásra. Tiszteljék egymást a játék közben.
Játék menete:
1. Kiosztjuk a színeket jelző tárgyakat egyenlően három részre osztva a csoportot. Beállítjuk a gyerekeket egy nagy körbe, hogy kényelmesen elférjenek.
2. Elmondjuk a kerettörténetet.
3. Megbeszéljük a történteket.

Kerettörténet:
Színes város lakói vagytok. Mindenkinek van egy klassz versenyautója. Van, akinek fehér, van, akinek piros, és van, akinek sárga autója van. Igen ám, de szmogriadót rendelt el a polgármester, ő szabja meg, hogy melyik nap melyik autó közlekedhet. Hétfőn a hófehér, kedden a kék, szerdán a sárga autók közlekedhetnek. Csütörtök-péntek-szombaton a polgármester dönti el (Csütörtök: fehér-kék, Pénteken: fehér-sárga, Szombat: kék-sárga). Vasárnap mindenki. Csakhogy a város elég kicsi. Szóval vigyáznotok kell a gyönyörű autótokra, hogy meg ne sérüljön. Nehogy koccanjatok, vagy ütközzetek, mert akkor megsérül, behorpad a csodálatos autótok. A versenyautókkal át kell menni a város másik felébe.
Most hétfő van, a hófehér autók induljanak! stb.
Amikor átjutottak, akkor megkérdezzük:
Ki ütközött, ki koccant?
Amikor letelik a hét, akkor vége a játéknak.

Megbeszélés:
I. Tények: Meséljétek el a tapasztalatotokat. Mi volt a feladat? Hogyan tudtátok elvégezni? Mi is történt? Hányszor ütköztetek? Milyen módszert találtatok ki az ütközések elkerülésére? Tisztelték-e a többiek a te autódat? Tudtál-e figyelni a többiek autójára?
II. Érzések: Milyen érzés volt ütközni? Milyen érzés volt, amikor valaki neked ütközött? Mire gondoltál eközben?

III. Tapasztalat: Mi volt a tanulság számodra? Hogyan reagálsz arra, ha hibázol? Hogyan viselkedsz, ha valakit téged megsért?

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt. 77.81.87-88. verse- Vedd eszedbe én nagy ínségemet
Református Énekeskönyv: 473. dics. 6. verse- A te Atyádat és Anyádat -dall. RÉ.140. zsolt. Szabadíts meg (+BS)

8. AZ ÉLET TISZTELETE
6. PARANCSOLAT- KAIN ÉS ÁBEL
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(1Móz 4,1-16)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest 1993; Jan Milic Lochman: A szabadság útjelzői, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Magyarázatos Biblia)

A 6. parancsolat:
Ez az a parancsolat, amelyet a nem hívő emberek a leginkább megértenek, és amivel a leginkább egyet is értenek. A parancsolatban szereplő héber szó (rácáh) eredetileg elsősorban a személyes ellenfél megölését tiltja, a bosszúvágyból önkényesen elkövetett gyilkosságot. Illetve a közösségellenes, törvénytelen gyilkosságot.
Az Ószövetségben különbséget látunk a gyilkosság és az ölés között. Hiszen az az ember, aki véletlenül oltotta ki valakinek az életét, számíthatott megfelelő feltételek mellett a megmenekülésre. Ezért jött létre az úgynevezett menedékvárosok intézménye. A menedékvárosok törvénye utánakérdez a tett mögötti szándéknak. És ennek a szándéknak a kutatása az, ami Jézus törvényértelmezésében is jelentkezik. Ezekben a menedékvárosokban mód nyílt a nem szándékosan elkövetett gyilkosságok körülményeinek a vizsgálatára és a város bíráinak a döntése alapján arra, hogy ne kelljen az életével fizetnie. Már a Tízparancsolat élet kioltására vonatkozó törvénye előtt érvényben volt a választott nép körében a Noéval kötött szövetség, amely számon kéri egyik embertől a másik ember életét. (1Mózes 9,5) Ennek a számonkérésnek az alapja az, hogy az ember Isten képe, és Isten uralma, fennhatósága alá tartozik, tehát az életet adni és elvenni is neki van joga. Azt olvassuk az egész Ószövetségben, hogy Isten tiltja az emberáldozatot. Az emberáldozat helyett a helyettes áldozat szerepel a Bibliában, amikor az állat veszi magára az ember helyett a bűn büntetését. Ennek ellenére a Biblia az állatok élete felett sem biztosít korlátlan hatalmat az ember számára.
Az ölés tiltásának a parancsolata a tiltást megfordítva, pozitívan értelmezve az élet védelméről szól. Isten, aki az élet Ura, és az életet ajándékozza az embernek, egyetlen úr az élet felett. Nem az ember az úr, ezért nem is neki van joga meghatározni az élet hosszát. Kizárólag Istennek. Ez a törvény az emberi életet egyértelműen az Isten sajátos védelem alá helyezi.
Jézus törvényértelmezéséből látjuk, hogy bár maga a törvény rövid és egyszerű, a vonatkozási területe szerteágazó. Jézus nagyon szigorúan értelmezi ezt a tiltást. A cselekedetek gyökerére irányítja a figyelmet, az indulatokra. *„aki haragszik testvérére…”* Máté 5,22. A bosszú, a harag az első lépés, ami a másik ember élete ellen irányulhat. Ebből az indulatból származnak olyan tettek, amelyek gyilkossághoz vezetnek. Ebből kiindulva ez a parancsolat sokkal többre vonatkozik, mint a gyilkosság megtiltására. A Heidelbergi Káté 105-107. kérdés-feleletei erre vonatkoznak. Ezek szerint az ölés kategóriájába tartozik egyrészt minden olyan indulat és érzés, amivel másokban vagy magamban kárt okozhatok, azaz a gyilkosság gyökerét, és minden olyan cselekedet is, amellyel megbántok a másikat, amivel fájdalmat okozok neki. Illetve a káté tovább is megy egy lépéssel, és azt mondja, hogy proaktívnak kell lenni. Azaz nem csak indulatokat és cselekedeteket kell kerülni, hanem még az ellenségnek is jót tenni, és a rossz helyett jót kell vele tenni.

Mai kérdések, amelyekre ennek a törvénynek az összefüggésében kell érteni:
- abortusz, eutanázia, öngyilkosság, függőségek (addiktív és averzív) egészségtelen életmód, bántalmazások, környezetszennyezés, élelmiszergyártás.
Ezeknek az életellenes cselekedeteknek a gyökere nem a bosszúvágy, hanem egyéb olyan indulatok vagy érzések, amelyeket az ember nem helyezett Isten kezébe, és az indulat, szándék, vágy, érzés életellenes cselekedetben ölt testet.
Például az abortusz oka lehet például a szégyen vagy a félelem, kényelem, lustaság. Ha ezek az indulatok vezérlik az embert, akkor az élet kioltása bűn. Azonban előfordulnak olyan esetek is, amikor két élet közül kell választani. Ezekben az esetben nem a jó és a rossz közül kell választani, hanem két rossz közül.
Alapvetően minden olyan kérdést ennek a törvénynek az összefüggésében kell értelmezni, ami során olyan cselekedetről van szó, amely az élet szentsége ellen vét, ami az élet megrövidítésére irányul. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a legfontosabb szempont az élet meghosszabbítása. Mert bár a mai orvostudomány az élet hosszát gépekkel és egyéb eszközökkel képes jelentősen befolyásolni, ezzel egyúttal azonban a szenvedést és a fájdalmat is.
Az újszövetségi tanítás szerint létezik egy súlyosabb formája a test megölésének: a lélek megölése. Jézus törvényértelmezése szerint a harag a gyilkosság gyökere. A gyűlöletté fokozódó harag pusztító indulatokat képes kiváltani. Ezért a megbocsátás élet-fontosságú. Az ördögi körből csak a gyűlölet megtagadásával lehet kilépni.

Káin és Ábel története:
Az Édenkerten kívüli első történet egy gyilkosság története. Az Édenkerttől távol a legnagyobb emberi érték került azonnal veszélybe. A két testvér két különböző kultúrát képvisel. Káin a földműves, Ábel a pásztorember. A két alapvető korabeli foglalkozás képviselői. A két testvér áldozata hálaáldozat. A hálaáldozat elfogadása nem csak azt jelentette, hogy Isten örül-e annak, hogy hálaáldozatot mutatnak be neki. Az áldozat elfogadása előre utalta arra, hogy lesz-e áldás a jövőben azon az emberen, aki bemutatja az áldozatot. Ábel a munkája eredményének a legjavát adta, a kövérjét. (3Móz 3,16kk) Káin áldozatából nem derül ki, hogy a legjavát adta volna Istennek. Isten nem egyforma áldás ígéretét fejezte ki, amikor Ábel áldozatát elfogadta, Káinét, pedig nem. Azonban a történetből kiderül, hogy végül mégsem aszerint alakult a két testvér jövője, ahogyan az áldozat elfogadása ezt mutatta volna. Ábel többé nem kapott áldást a munkájára. Káin azonban még évtizedekig élt a föld gyümölcséből. Ez a történet pontosan megmutatja, hogy hogyan alakulhat át egy konfliktus a harag révén gyilkossággá. Az is kiderül a történetből, hogy nem volt szükségszerű az, hogy gyilkossággá fajuljon a harag. Hiszen, amikor Káin az elutasítással és a jövője bizonytalanságával szembesült, akkor Isten elmondja neki, hogy a harag legyőzhető. A harag nem erősebb, mint az ember, és erre Isten bátorította Káint. *„Ha jót cselekszel, emelt fővel járhatsz. Ha pedig nem jót cselekszel, emelt fővel járhatsz. Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta.”* (1Mózes 4,7) Káin haragja csendes bosszúvággyá alakult. Megtervezte a gyilkosságot, és elvette a testvére életét. Az igazi áldásmegvonás azonban csak ezután következett be Káin életében, a gyilkosság büntetéseként. Az áldozat nem elfogadása ezek szerint csak próbatétel volt.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A parancsolat arról szól, hogy mások sérelme, lelki-testi bántása helyett az élet védelmére törekedjünk. A hatodikos gyermek számára sajnos természetes közeg a megbántás. A családokban gyakori a testi-lelki fájdalom okozása, akár szülő-gyermek, gyermek-gyermek

között. A kortárscsoport számára is „normális” már ebben a korban, ha a csoportból kilógó gyermeket bántó szavakkal illetik. Nem is tudatosul sokszor bennük, hogy ezzel mekkora fájdalmat és sérülést tudnak egymásnak okozni. Vagy éppen, ha érzik is, hogy nem helyes az, amit tesznek – fontosabb a csoport általi befogadás, ezért mégis követik a többieket.
Éppen ezért erről a témáról mindenképpen beszélni kell, és akár szituációs játékokkal, akár több szempontú megközelítéseket használva esettanulmányok által közösen átgondolni azt, hogy ki – miért és hogyan sérül egy-egy ilyen helyzetben. Ha lehetséges, ne maradjunk csak az utólagos kezelésnél. Segítsük hozzá gyermekeket ahhoz, hogy preventív módon, előre készülhessenek ezekre a helyzetekre és megfelelően reagálhassanak rájuk!

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Testi-lelki sérülés helyett törekedjünk az élet védelmére!

Kognitív: Annak a tudatosítása, hogy szavakkal és tettekkel is lehet testi és lelki sérülést okozni.
Affektív: A szeretetteljes és szeretetlen viselkedés érzelmi hátterének a feltárása.
Pragmatikus: A tanuló bátorítása arra, hogy keressen minden helyzetben olyan megoldásokat, amivel az életet védi.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Olvassuk el a TK-ben az Albert Schweitzerről szóló történetet! Beszéljük meg: miért mondhatta az édesanya: „minden életet tisztelni kell”! Gyűjtsünk érveket amellett, hogy miért kell az életet tisztelni! A történet alapján kiemelhető gondolatok: - a csúfolódás is sérti az életet - az egyszerű, nagyon szegény ember ugyanolyan értékes, mint a többi ember - a bántásra lehet türelmesen, csenddel is válaszolni - fontos, hogy észrevegyük, ha megbántottunk valakit - egy bántó, lelkiismeret-furdalást okozó esemény megbánása vezethet változásra, jó irányba is	Tankönyv Közös gondolkodás arról, miért kell az életet tisztelni
Feldolgozási javaslat	1. Mivel védjük, és mivel veszélyeztetjük az életet? Beszélgessünk a TK 29. oldalán található piktogramokról! Fogalmazzuk meg, mit tehetünk az élet védelméért, s mit kell elkerülnünk, hogy saját életünket és másokét is védjük! Kapcsolódó feladat a MF 2. feladata: 2. Aranymondás: *„Ne ölj!” 2 Mózes 20,13*	TK Példák gyűjtése az élet tiszteletére és károsítására MF – 2. feladat A 6. parancsolat üzenetének

	Az előző feladat példáit összefoglalva fogalmazzuk meg: Isten e parancsolatban az élet tiszteletét és védelmét kéri tőlünk. <u>3. Bibliai példa</u> Olvassuk fel, vagy elevenítsük fel Kain és Ábel történetét! Ha ismerik a történetet, a vállalkozó tanulók egy-egy mondattal folytatva mondhatják el a bibliai történetet. A történetet feldolgozó feladat: MF 1. feladata A történetpiramis kitöltésével összehasonlíthatjuk a két szereplő személyét, érzéseit és cselekedeteit. Beszéljük meg: Milyen érzések vezettek Kain tettéhez? Hogyan fejeződhetett volna be másként a történet? <u>4. Az élet védelme különböző élethelyzetekben</u> MF – 3. feladata – Vállalkozó tanulók játsszák el a felsorolt élethelyzeteket! Gyűjtsünk még hasonló helyzeteket! <u>5. „Tiszteld az életet!” címmel plakát készítése</u> MF – 4. feladat Csoportokban készítsenek a tanulók plakátot! Vigyünk az órára kartonlapokat, amelyeken dolgozhatnak! Adjunk lehetőséget a plakátjaik bemutatására! Ha van rá lehetőségünk, elhelyezhetjük az osztályteremben az elkészült alkotásokat. <u>6. Énekjavaslat:</u> Áldd, lelkem, Istened (TK – 1. ének), Ó, felséges Úr… (TK- 13. ének)	megfogalmazása: az élet védelmére törekedjünk! TK A bibliai példa és a parancsolat összekapcsolása MF – 1. feladat A pusztító tettek és a mögöttük húzódó indulatok, érzések összefüggésére való rámutatás MF – 3. feladat Az élet védelmét szolgáló helyzetek gyűjtése és eljátszása MF – 4. feladat Az élet védelmére buzdító üzenet kifejezése alkotó munkával
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: mosolygó arc – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	A parancsolat megtanulása. Szorgalmi feladat lehet: Nézz utána, ki volt Albert Schweitzer!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 29-30. oldalak

A képen látható:

- Montázs: fényképtöredékek egy felkiáltó jelbe sűrítve (gyümölcs, víz, virág, fás liget, tojások, macska, cserép virág, sündisznócska egy kézben, csiga, út, nap stb.)
- 30. oldalon: KRESZ-táblák rajzai

A szöveg:

- Albert Schweitzer története
- Káin és Ábel története.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Nézzétek meg a felkiáltó jelet! Mit jelent a felkiáltó jel számotokra?
- Vizsgáljátok meg a montázst! Mire szólítanak fel bennünket a képrészletek?
- Miért kell vigyáznunk minden élőlényre? Milyen fényképpel egészítenéd még ki a montázst? Miért?
- Csoportosítsátok az a felfedezett élőlényeket! Milyen csoportokat alkottatok?
- Figyeld meg a KRESZ-táblákat! Mit ábrázolnak? Soroljátok fel! Elemezzétek egyenként! Mire figyelmeztetnek ezek a táblák?

2. *Szövegelemzés*

- Ki a történet főszereplője? Ha többet akarsz tudni róla, keress az Interneten adatokat róla! Mire jutottál? Oszd meg a társaiddal!
- Ki és mivel foglalkozhat az őszeres? Mára hogyan alakult át ez a foglalkozás?
- Mit csináltak a gyermekek Albert Schweitzerrel együtt? Miért tették ezt?
- Az öreg őszeres hogyan válaszolt erre a magatartásra? Miért?
- Miért szégyellte magát Albert? Mit fogadott meg?
- Édesanyja miért nem büntette meg? Mit mondott neki?
- Te szoktál-e csúfolódni?
- Ha csúfolódókat látsz, mire gondolsz? Mit tennél?
- Voltál-e már nagyon dühös, mérges és gonoszkodó? Mi váltotta ki belőled ezt az érzést? Hogyan viselkedtél? Mit lehet tenni ellene?
- Tudod-e, hogy vannak indulatkezelő foglalkozások? Ott olyan gyakorlatokat tanulhatsz, amivel tudod kezelni a dühödet.
- Emlékszel még az Édenkerti történetre? Ádámnak és Évának két fia született: Káin és Ábel.
- Mivel foglalkozott Káin? Mivel foglalkozott Ábel?
- Mit jelentett az áldozatbemutatás Istennek abban az időben? Miért tették ezt az akkori emberek? Hogyan történt az áldozat bemutatása?
- Káin milyen áldozatot vitt az Úrnak? Ábel milyen áldozatot vitt az Úrnak? Miért ezeket vitték?
- Miért az Ábel áldozatára tekintett az Úr? Káinéra miért nem?

- Káin mit érzett a történet alapján?
- Mit kérdezett Káintól az Úr? Mit jelent: „… a bűn az ajtód előd leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta!” ?
- Mit tett Káin a mezőn? Miért tette? Miért nem tudott uralkodni magán?
- Miért kérdezte az Úr Káintól, hogy hol van a testvére?
- Káin mit és hogyan válaszolt erre a kérdésre? Mi a véleményed a válaszáról?
- Hogyan értelmezed az Úr válaszát: „Testvéred kiontott vére hozzám kiált a földről!” ?
- Káin hogyan válaszolt a büntetésére? Mitől félt Káin? Miért?
- Hogyan gondoskodott Isten Káinról?
- Mi a véleményed a történetről? Mire világított rá?
- Isten téged is megvéd, és gondoskodik rólad. Érezted ezt már? Gondolkozz el ezen!

Órakezdéshez:
Mutassuk be kivetítő segítségével a Lambarénében található Albert Schweitzer Centrumot! Beszélgessünk a képek alapján arról, ki volt Albert Schweitzer, s mire szánta oda az életét!
A következő honlapon találunk információkat és képeket:
http://www.cermel.org/

Drámapedagógiai ötlet: Halmazok
Rajzoljunk fel a táblára (vagy egy nagy csomagolópapírra, amit akár körbe is ülhetünk) két nagy kört, aminek legyen egy kis közös halmaza is. Az egyikhez rajzoljunk egy +, a másikhoz egy - jelet. A hittanosokkal közösen gyűjtsünk össze olyan jelzőket, dolgokat, amiket az emberek szeretnek, ha rájuk mondják (+), és olyanokat, amiket nem (-). Ha nem tudjuk egyértelműen eldönteni, akkor beírhatjuk a közös halmazba. Gyűjtsünk össze minél többet!
Ha ezzel végeztünk, post-it cetlikre (amik ragadnak) írjuk fel mindet külön-külön. (Lehet közös munka, de fontos, hogy olvashatóan írjuk!) Tegyük le a cetliket az írott felükkel lefelé, majd válasszunk ki egyet és ragasszuk fel a saját homlokunkra, de úgy, hogy ne lássuk, mi van rajta. Kérdezzük meg a csoportot, hogy szerintük örülnénk-e annak, ha annak neveznének, ami a cetlin van? (Ne mondják meg, mi van rajta, csak azt, hogy örülnénk-e neki.) Ezután megnézhetjük és eldönthetjük, mit szólnánk hozzá. Majd ragasszunk mindenki homlokára egy cetlit, járjanak körbe és kérdezzék meg egymástól, hogy örülnének-e neki vagy sem? (Esetleg miért/miért nem örülnének). Fontos, hogy ne mondják meg egymásnak se, hogy mi van a papíron!
Amikor nagyjából mindenki megtudta, hogy örülne-e (ne csak egyvalakitől kérdezze!), akkor megnézhetik. Beszélgessünk ezek után a jelzőkről. Kérdezzük meg, hogy attól, hogy ránk ragasztottak egy cetlit, azzá váltunk, ami a cetlin van? Mutassunk rá arra, hogy attól, hogy mondanak rólunk valamit (csúfolnak), nem válunk azzá. Mutassunk rá arra is, hogy ezek a szavak lehetnek pozitív és negatív hatással is a másik emberre, ezért felelősek vagyunk a szavainkért!

Feldolgozáshoz:

A 6. osztály tananyagában szerepel Arany János Toldi című műve. A következő versszak alkalmas arra, hogy beszéljünk az indulatok, „gyilkos”, bántó szavak jelentőségéről.

„György az édesanyját hidegen köszönté,
Bár ez a lelkét is majd elébe önté!
„Hát a másik hol van?” fanyalogva kérdi,
Senki sem hinné, hogy kedves öccsét érti.
„Szénát hord szegényke künn a béresekkel,

Hívatom” – de György úr ezt rikoltja: „Nem kell!”
Nem kell! És e két szó úgy esik anyjának,
Mintha a szívébe nagy kést mártanának.”

(Arany János: Toldi 2. ének, 7. versszak)

Beszéljük meg:
Milyen indulatok húzódnak meg a szavak mögött? Hogyan bántja meg viselkedésével, szavaival Toldi György édesanyját és testvérét?

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 33. o. 3. feladat / MFGY 24.o. 3. feladat

Ha úgy ismerjük a csoportot, hogy nem valószínű, hogy lesznek önként vállalkozók, akik eljátsszák a helyzeteket, akkor csoportokban kérjük meg a gyerekeket, hogy készítsék elő a szerepjátékot egy-egy helyzethez.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.48. verse- Istentelenek énreám
Református Énekeskönyv: 473. dics. 7. verse- Embert ne ölj -dall. RÉ.140. zsolt. Szabadíts meg (+BS)

KAPCSOLAT A MÁSIK NEMMEL

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(7. parancsolat előtti bevezető óra)

Felkészítés egészséges emberi kapcsolatokra és a párválasztásra.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Teológiai Alapismeretek, Budapest, 1985; Jubileumi Kommentár, Budapest, 1995)

Házasság:

A teremtéskor Isten a férfit és a nőt egymás mellé rendelte. Az embernek az Isten számára való teremtettségét a másik nemmel való kapcsolatában tükrözi. (Szűcs Ferenc) Ahhoz, hogy az ember emberségét meg tudja élni, egy társra van szüksége. (1. Móz 2,28) A férfi és a nő összetartozásának az első igazolása az volt, hogy a nő a nevét a férfi nevéből kapta (ís-issá). Ketten egy testté lesznek. A házasság az Ószövetségben az Istennel kötött szövetség szimbóluma. A bűneset során megromlott ez a kapcsolat. A házasság lényegét két szóval fogalmazza meg a Biblia a teremtéstörténet során: „elhagyja" és „ragaszkodik" (1Mózes 1,24). Az Ószövetségben olvasunk arról, hogy a bűn romboló hatása miatt megengedi a törvény a házasság felbontását, a válást.

Az Ószövetségben találkozunk szerelmi házassággal is, de sokkal inkább gazdasági megfontolásból, a név fenntartása szempontjából kötöttek házasságot. (Pl. Ábrahám feleséget keresett Izsáknak a saját hazájában. 1Mózes 24)

A házasságkötést megelőzte a jegyesség. Ekkor a menyasszony már feleségnek számított. A Biblia ismeri a többnejűséget, bár azt nem Isten rendelte. A bibliai történetírók nem alkottak érték életet a többnejűség ténye fölött. Azonban nem csak a gazdagabb rétegek között találunk példát erre, hanem a szegények esetében is. Így például Jákóbnak már akkor volt két felesége Ráhel és Lea), amikor még szegény volt. A többnejűség nagyon sok esetben a bálványimádattal járt. Ezt látjuk Dávid történetében.

A keresztyén házasságkötésnél is azt kell komolyan venni, hogy Isten szerzi a segítőtársat. A házasságkötés során egy férfi és egy nő életre szóló szövetséget köt egymással. A keresztyén házasság megjeleníti Isten szeretetét a világban.

A Biblia néhány esetben a házasságkötési ceremóniát is megemlíti. A menyasszony lefátyolozva jelent meg a vőlegénye előtt (1Mózes 24,65). Az esküvőt nagy vendéglátással, evéssel és tánccal ünnepelték meg. Hét napig tartott (Bír 14,12)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Felkészítés egészséges emberi kapcsolatokra és a párválasztásra.

Kognitív: Rámutatás arra, hogy mit jelent a másik nemmel való helyes (egészséges) kapcsolat.
Affektív: A fiú és lány, férfi és nő szerepek és kapcsolati háttér korosztályi szintű feltárása.
Pragmatikus: A tanuló bátorítása arra, hogy a párkapcsolataiban a helyes megoldásokat keresse.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<u>1. Beszélgetési lehetőség:</u> Kinek van lány vagy fiú testvére? Miért jó, ha van? Miben ügyesek a lányok és miben a fiúk? Mi a feladata a családban az apának és az anyának? A beszélgetéshez, válaszkereséshez ötleteket adnak a TK 30. oldalán található képek.	TK
Feldolgozási javaslat	<u>1. Lánynak lenni – fiúnak lenni – játékos beszélgetés</u> Alkossatok párokat! Minden párban csak fiúk vagy csak lányok legyenek! Fejezzétek be párotokkal a következő mondatot: *Lányok: Azért jó lánynak lenni, mert…* *Fiúk: Azért jó fiúnak lenni, mert…* Három okot találjatok! Ha elkészültetek, két pár alkosson négy fős csoportot! Négyen egyezzetek meg három okban, amivel mindenki egyetért! Ezután két négy fős csoport fogjon össze! Ott is egyeztessetek 3 érvet! Amikor már nem lehet növelni a csoportot, a fiúk és lányok csoportja mondja el, mi az 3 érv, amellyel minden lány / fiú egyetértett. <u>2. Csak fiúknak – csak lányoknak</u> Mely tulajdonságok miatt szimpatikus egy lány, vagy egy fiú? A másik nemmel való kapcsolat gondolata kerül elő MF – 1., 2., 3.a feladatát oldják meg önállóan a tanulók, nem kell beszámolni az eredményről, a cél az, hogy maguk elgondolkodjanak a kérdésről <u>3. Fiúk a lányokról – lányok a fiúkról</u> Előzőleg írjuk fel a TK 31. oldalán lévő véleményeket kis kartonlapokra (a lányokról szólókat rózsaszín, a fiúkról szólókat kék színű lapra, vagy különböző színekkel)! Osszuk ki a lapokat a tanulók között! Olvassák fel, kinek milyen vélemény jutott, s	

	egyetért-e vele, vagy sem. Végül megkérdezhetjük: Ti mivel egészítenétek ki a véleményeket? 4. Illemszabályok Beszéljük meg a MF 4. feladata alapján, milyen illemszabályok vonatkoznak a fiúk és a lányok viselkedésére! 5. Aranymondás: *„Kérve kérlek titeket, Jeruzsálem leányai. Ne keltsétek, ne ébresszétek föl a szerelmet, amíg nem akarja!” Énekek éneke 2,7* Beszéljük meg: mit jelenthet ez a mondat? Segítenek a TK-ben a piros szív melletti kérdések: Mi a szerelem? Miben különbözik a barátság a szerelemtől? Milyen tanácsot adnál egy veled egykorú lánynak vagy fiúnak a szerelemmel kapcsolatban? Tegyünk hangsúlyt a beszélgetés során a következő gondolatokra: Fontos, hogy: - tiszteletben tartsd a másik embert, a másik ember érzéseit – a szerelem, a párkapcsolat nem játék, a másik ember nem játékszer, akit egyszer szeretünk, egyszer elhagyunk - a szerelem ajándék, amit nem érdemes idő előtt elpazarolni - beszélni tudj az érzéseidről, gondolataidról a szerelemmel kapcsolatban 6. Imádság fiúknak – imádság lányoknak Olvassuk fel a TK 31. oldalán található két imádságot! Beszélgessünk ezekről az imádságokról: Éreztetek-e már hasonlót? Mely gondolatok segítenek nektek ezekből az imádságokból? 7. Énekjavaslat: Teremts bennem tiszta szívet,… (Erőm és énekem az Úr – 130. ének)	
Munkáltatás		
Házi feladat	Aki tud, hozzon esküvői fotót a következő órára!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Feldolgozáshoz:

A fiúk és a lányok közötti kommunikációs formákról, a helyes viselkedésről, a másik nem tiszteletéről összeállíthatunk egy „Kis etikett”-et is. Használhatjuk a következő kiadványokat:

Dizseri Eszter: Illik, nem illik? Viselkedési tanácsok 12-18 éveseknek. Kálvin Kiadó, 2012
Paola Dessanti: A jólneveltség kézikönyve. Don Bosco Kiadó

Feldolgozáshoz:

Kisebb létszámú csoportban játszhatunk Ungame társasjátékot, a témához illeszkedő kérdésekkel. Az Ungame játék és nem játék egyszerre, nincs vesztes, csak a játék közbeni beszélgetés nyertesei lehetnek a játékosok. A játéktábla bizonyos mezői hozzászólásra, kérdezésre, mások a hallgatásra, mások kérdés húzására adnak lehetőséget. Mindenki csak akkor beszélhet, ha sorra kerül. Akkor azonban biztosan szóhoz jut. Ez a játék segít abban, hogy a csoport csendesebb tagjai is kifejezzék gondolataikat, s hogy a tanulók megtanulják türelemmel meghallgatni egymást. Fontos, hogy itt nincs jó és rossz válasz, vélemények hangzanak el, amelyeket tiszteletben kell tartanunk. A játékvezetőnek is önfegyelmet kell gyakorolnia: ne szóljunk hozzá lépten-nyomon a felvetődő kérdésekhez, legjobb, ha mi is részt veszünk a játékban.
A társasjáték sok kérdést tartalmaz, amelyeket számos témában alkalmazhatunk a hittanórákon is. Írhatunk magunk is kérdéseket a játékhoz a választott témában, pl:
- Egyetértesz-e azzal, hogy a lányok hisztisek?
- Szerinted miben különbözik a barátság a szerelemtől?
- Van-e fiútestvéred? Ha nincs, szeretnéd-e, hogy legyen? Miért?

A tanulókat is megkérhetjük, hogy írjanak kérdéseket, s azokat is hozzáadhatjuk a kérdéskártyákhoz.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 234. dics. 3. verse- Ó, szeretet áraszd ránk
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 49. 1. 3. 5. verse- A jöttöd miként várjam
Jézushoz Jöjjetek: 28. Áldott a férfi (+BS, DU)
Hittan Könyv: 5. Hála, hogy itt e csöndes reggel (+BS, DU)

9. HŰSÉG ÉS KITARTÁS
7. PARANCSOLAT- DÁVID ÉS BETSABÉ
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(2Sám 11,1-12,23)

Felkészítés egészséges emberi kapcsolatokra és a párválasztásra.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Magyarázatos Biblia; Jan Milic Lochman: A szabadság útjelzői, 1993, Budapest)

A 7. parancsolat:
A Bibliai két estben használja a paráznaság kifejezését. Az egyik eset, amikor a bálványáldozati oltár előtt paráználkodtak. Azaz a pogány vallás részeként bálványáldozati helyen folytattak prostitúciót. A bálványáldozati oltár előtt megtermékenyítési rítust végeztek. Ezt Isten szigorúan tiltotta. A másik eset, amikor a paráznaság kifejezést használja az Ószövetség, a házasságtörés. A héber szó ezt tiltja. Azt tiltja, hogy egy férfi, akár házas, akár nőtlen, egy férjes asszonnyal kapcsolatra lépjen. Hiszen az a nő máshoz tartozik. Ezzel megtöri a felebarátjának a házasságát. Ez a házasságtörés vonatkozott a már eljegyzett menyasszonyra is. Ha egy asszony elhagyta a férjét, de nem másik férfi miatt, az is a házasság megtörésének számított. Ha azonban egy házas férfi lépett szexuális kapcsolatra egy hajadon vagy el nem jegyzett nővel, akkor azt nem nevezték házasságtörésnek. A döntő az, hogy a nő egy másik férfié volt-e vagy sem. Így találkozunk olyan bibliai történetekkel, amikor egy férfinak több felesége is volt, és ez nem számított törvényszegésnek. A házasságtörés Izráelben tulajdon elleni bűncselekménynek számított. Az asszony a felebarátnak a tulajdona, akihez nem lehetett hozzányúlni. A rabszolganővel folytatott kapcsolatot nem tekintették házasságtörésnek. A törvény megszegéséért kiszabott büntetés minden más törvénynél szigorúbb.
A férfi és a nő eredendő összetartozása kifejeződik a teremtés-történetben azzal, hogy a férfi a saját nevéből nevezi el a nőt (ís-issá), de ebben kifejeződik az egymás mellé rendeltetésük is. A házasság Isten rendelése. Isten a férfit és a nőt azzal a közös céllal teremtette meg, hogy szaporodjanak és sokasodjanak. (1Móz 1,28) Gyermekek nemzésére és életközösség kialakítása. A házasság egysége ezt célozza meg. A házasságban a férfi elhagyja apját és anyját, ragaszkodik a feleségéhez és lesznek egy testté. (1Móz 2,24) A férfi is a nő közötti egység nem korlátozódik a testre. Ahogyan Ádám és Éva történetéből is látjuk, ez az egység vonatkozik a mindent átfogó személyes közösségre. Amikor az ószövetségi történetekben poligámiával találkozunk, akkor a szeretet mindig egy irányba fordul. A mózesi törvények a házassági visszaélésekkel szemben védelmet nyújtottak. Akinek volt két felesége, annak tilos volt a kedvenc asszony elsőszülöttjét a másik asszony elsőszülöttjével szemben előnyben részesíteni.(5Mózes 21,15kk.) A házasság akkor is házasság, nem születnek gyermekek. A közösség akkor is létrejön. Isten áldása a gyermektelen házasságot is szeretetben fennálló testvéri közösség teheti.
A Szentírásban a házasság közösséget is érintő ügy. Nyilvánosság előtt zajlott, sokkal inkább, mint manapság. Magát a házasságot is komoly meggondolások után lehetett megkötni, és nem csupán két ember döntése volt, hanem sokkal inkább a közösség, a családok döntése, amely során nagyon sok szempontot figyelembe vettek. Mivel a házasság nem csak két fél szeretetén

alapult, ezért a házasság fennmaradása is sokkal megalapozottabb volt.
A házasság az Ószövetségben a szövetség szimbóluma. (Hóseás 2,16kk.) Olyan szövetség, amelynek megkötéséhez Istent és embereket hívnak tanúul. Ezért veszi annyira komolyan az Ószövetség ezt a bűnt. Amikor Isten azzal vádolja választott népét, hogy elfordult tőle, akkor nagyon gyakran azt mondja, hogy paráználkodik a nép. *„Mert aki alkotott, az a férjed, akinek Seregek URa a neve, és aki megváltott, az Izráel Szentje, akit az egész föld Istenének hívnak."* (Ézs 54,5)
A Heidelbergi Káté 108. kérdés-felelete a házasságot szentnek nevezi, de nem sákramentum. Szent ügy a házasság. A keresztyén ember élete minden területén meg kell, hogy látszódjon az Isten iránti elkötelezettsége. A Biblia tanítása szerint a testi és a lelki paráznaság összefügg. A lelki paráznaság következménye a testi.
Az Újszövetségben a paráznaság tiltására vonatkozó törvény nem csak magát a tettet tiltja meg, ahogyan ezt Jézus tanította, hanem minden parázna viselkedést, beszédet, gondolatot, vágyat, és mindent, ami erre buzdíthatná az embert. Jézus korában a 7. parancsolat tekintetében változás következett be. Ekkor már csak a nőkön kérték számon a házasságtörést. A paráznaság tényének a megállapításánál az asszony jogi helyzete számított. (Jn 8) Jézus a Hegyi Beszéd törvénymagyarázatában nem csak a már megtörtént tényt érti törvényszegésnek, hanem már a lelkületet is, a kívánságot. Pál szerint azért számít súlyos bűnnek, mert az ember vétkezik a tulajdon teste ellen (1Kor 6,18) A házasságban Krisztusnak és az egyháznak a kapcsolata ábrázolódik ki. (Ef 5,21-33) A házasság az Isten és ember közötti szövetség tükre. Ezért lényeges a kizárólagosság. Egy férfi és egy nő, egy házasság. A keresztyén házasság olyan lelki kapcsolat is, amelyben a házasfelek közösen élik meg a hitüket. A házasságot az isteni szeretet erőterében kell megélni.
A 7. parancsolat betartására már a párválasztáskor kell gondolni. Isten vezetésével kezdeni és vezetése alatt élni a házasságot. A házasságtörés tiltása kizárja a házassági előtti próbaházasságot. A házasság a Biblia tanítása szerint élethosszig tartó testi és lelki közösség.

Dávid és Betsabé története:
Dávid király elérte uralkodásának a csúcspontját, amikor Betsabéval találkozott. Háborúba sem ő ment már, hogy vezesse a hadjáratot, hanem Jóábot, a hadvezérét küldte. Bár tudomást szerzett arról Dávid, hogy Betsabé házas, és ismerte jól Dávid Isten törvényét, mégis küldött hozzá követeket. Ekkor tudatosan kezdett el az Isten törvénye ellen vétkezni, miközben korábban annyira ragaszkodott ahhoz, hogy az Isten felkentje ellen nehogy vétkezzen. Betsabé férje jeruzsálemi őslakos volt, hettita. A történetből nem derül ki, hogy Betsabé ellenkezett-e vagy nem. A királyi hatalommal szemben azonban minden ellenállás értelmetlen lett volna. Dávid az egyik bűnt a másikkal tetézte. Hazugsággal folytatta a házasságtörést. Aztán Uriást haza akarta küldeni a feleségéhez, hogy ezt higgye, hogy a gyermek az övé. Úriás azonban ravasz volt, és bizonyára megtudta, hogy mi történt a felségével. De a ravaszsága okozta végül a halálát. Ekkor határozta el Dávid, hogy a házasságtörés bűnét egy gyilkossággal leplezi el. Ha kiderül a házasságtörés, akkor azért halálbüntetés járt volna. Dávid terve sikerült, meghalt Úriás. Dávid mintegy megölette Betsabé férjét. Amint letelt a gyász ideje, Dávid azonnal Betsabéért küldetett. Gyorsan összeházasodtak, így a gyermek már házasságból született. A Biblia leírja, hogy bár formailag Dávid igyekezett megfelelni az előírásoknak, mégsem Isten akarata szerint cselekedett. Dávid egyrészt elvette más tulajdonát, másrészt valóban nem gondolt tettei következményeire. Csak önmaga megmentésével volt elfoglalva.
Így a házasságtörés bűne miatt sokan megbűnhődtek:

- Úriás: meghalt;
- Betsabé: nem tudjuk, hogy mennyire szerette a férjét, de elveszítette, gyászolta; meghalt az

első gyermeke;
- gyermek: akinek apja bűne miatt kellett meghalnia;
- szolgák, akiket Dávid a háborúba küldött, hogy együtt haljanak meg Úriással az élvonalban;
- névtelenek, akik Úriást szerették;

Végül maga Dávid is megbűnhődött a vétkéért, mert meghalt a gyermeke, és később Isten nem engedte meg neki, hogy megépítse a templomot.

Dávid mégis megmaradhatott Isten felkentjeként a királyi székben. Ennek oka az, hogy bűnbánatot tartott. Isten rámutatott Dávid bűnére Nátán próféta segítségével, amit Dávid elfogadott, és megbánt. Ezt a bűnbánatot böjttel fejezi ki. A körülmények leírásából kiderül, hogy Dávid valóban bánta a tettét. Földön feküdt, nem evett. Végül Betsabé és Dávid gyermeke lesz a királyi trón törvényes örököse.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Felkészítés egészséges emberi kapcsolatokra és a párválasztásra.

Kognitív: Rámutatás arra, hogy mit jelent a másik nemmel való helyes (egészséges) kapcsolat. Annak a felismertetése, hogy milyen következményekkel jár a helytelen kapcsolat.
Affektív: A férfi- nő lét örömeinek, fájdalmainak és kihívásainak korosztályi szintű feltárása.
Pragmatikus: A tanuló bátorítása arra, hogy a szerelemben az Isten szerinti megoldásokat keresse.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Mit jelképez a kézmozdulat a TK 32. oldalán lévő fotón? (házasságkötés megáldása, összetartozás) Ha hoztak esküvői fotókat, azokhoz is kapcsolódhatunk: Voltál-e már esküvőn? Mi történik ott? Mi a legfontosabb? 2. Idézetek megbeszélése Csoportokban válasszák ki a tanulók a TK idézetei közül, melyik tetszik nekik a legjobban! Mondják el, szerintük mit jelent az idézet és miért tetszik nekik!	Tankönyv Az összetartozás, a férfi és nő kapcsolatának ajándékára való rámutatás
Feldolgozási javaslat	1.A házasság: Isten ajándéka Mi a házasság Mit jelent a hármas fonál? (Prédikátor könyve, kép a TK-ben) Egy férfi és egy nő életre szóló szövetsége, amelyet	TK Annak tisztázása, hogy Isten akarata a házasság, mint életre szóló

	Isten tarthat egyben 2. Aranymondás: *„Ne paráználkodj” 2 Mózes 20, 14* Magyarázzuk meg a szót: paráznaság: házasságtörés, hűtlenség a házastárs és hűtlenség Isten iránt A házasság védelmére szól a parancsolat 3. Bibliai példa Olvassuk el Dávid és Betsabé történetét! A felolvasás után kérjük meg a tanulókat, hogy keressenek választ a szövegben a következő kérdésekre: - Szerinted a király mely cselekedetei nem voltak helyesek Isten szemében? - Milyen következményekkel járt Dávid tette? - Hogyan válaszolt Isten Dávid tetteire? A hosszú, fordulatos történet feldolgozásában segít a Bibliai kvíz és a MF feladatai A bibliai történet feldolgozásához kapcsolódó feladatok: MF–1: a kulcsszavak alapján értelmezzük a történteket MF–2: gyűjtsünk tulajdonságokat a szereplőkhöz! 4. Paráznaság helyett: hűség és kitartás a házasságban Olvassuk el a Tudod-e? részt– a karikagyűrű a hűség jele MF-4: A házassági eskü szövegéhez kapcsolódó feladat MF-5: Mi segíthet a házasság megőrzésében, az egymás melletti kitartásban? 5. Énekjavaslat*:* Vezess, Jézusunk (RÉ 434), Teremts bennem tiszta szívet… (Erőm és énekem az Úr – 130. ének)	szövetség TK A parancsolat magyarázata A bibliai történet és a parancsolat összekapcsolása A bibliai történet feldolgozása MF – 1. feladat Értelmezés kulcsszavak alapján MF – 2. feladat Tankönyv – Tudod-e? MF – 4. feladat MF – 5. feladat A parancsolat pozitív megfogalmazása: mit jelent és hogyan lehetséges a hűség és a kitartás
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt:	

	szív körvonala – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	A parancsolat megtanulása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 33-35. oldal

A képen látható:

- Fénykép: Esküvői fénykép részlete: fogadalomtétel
- Rajz: fonalak
- Fénykép: legelésző juhnyáj – illusztráció
- Rajzos illusztráció: juhnyáj, az előtérben, egy férfi ölében egy bárány, mellette egy másik férfi rámutatva a bárányra.

A szöveg: Dávid és Betsabé története.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

    - Mit látsz a 34. oldalon lévő fényképen? Mit juttat eszedbe ez a kép?
    - Mit ábrázol a 35. oldalon lévő rajz? Kiket, miket látsz a képen?

2. *Szövegelemzés*

- Mondjátok el, mit tudtok Dávid királyról?
- Kik voltak az ammóniaiak, akikkel küzdött Dávid király serege? Miért?
- Dávid király miért maradt Jeruzsálemben?
- Mi a véleményed Dávid király tettéről? Milyennek ítéled meg ez után a tette után?
- Ki volt az az asszony, aki megtetszett Dávidnak? Ki volt a férje?
- Mit talált ki Dávid, hogy megszerezze Betsabét?
- Milyen bűnöket követett el Dávid? Melyik parancsolatot nem tartotta be?
- Kit küldött az Úr Dávidhoz, hogy szembesítse a tetteivel?
- Milyen példázatot mondott Nátán próféta Dávidnak?
- Mit üzent Dávid királynak az Úr? Hogyan büntette meg a királyt?
- Mit mondott Dávid király az Úrnak? Miért?
- Mit jelent a hűtlenség? Hogyan értelmezed?
- Mit mond a hetedik parancsolat?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

Ne paráználkodj!

- Mit jelent a hetedik parancsolat?

- Mit jelent a hűség?
- Te mihez, kihez vagy hűséges?

Feldolgozáshoz:

Élménypedagógiai játék: ÖSSZEKÖTÖTT LÁBAK

Időigény: 15 perc
Teológiai kapcsolódás:
A házasságban azok, akik összekötötték az életüket, együtt haladnak egy cél felé egymást támogatva.
Játék lényege:
A gyerekek megtapasztalhatják, hogy ahhoz, hogy a célt elérjék, egymásra kell figyelni, egyszerre haladni, megbeszélni a kivitelezés módját.
Szükséges eszközök:
A lábak összekötéséhez:
Fonal vagy ragasztószalag, vagy papírszalag
Olló
Előkészület:
Kijelölünk egy akadálymentes útvonalat akár a tanteremben akár a szabadban.
Instrukciók:
Keressetek magatoknak egy párt.
Álljatok egymás mellé. Bokánál kössétek össze a lábatokat a fonallal (papírszalaggal/ragasztószalaggal)
A feladat: jussatok el a kiindulástól a célig úgy, hogy egyikőtök sem esik el, és nem szakad szét a fonal.
Variációk:
Versenyt is hirdethetünk.
Megbeszélés:
1. Milyen technikával jutottatok el a célig? Mi okozott nehézséget? Elszakadt-e a szalag? Mit kell ahhoz tenni, hogy a párok szövetsége megmaradjon?
2. Milyen érzés volt együtt haladni? Milyen érzés volt, amikor elszakadt a szalag?
3. Mi volt a tapasztalatotok, mit tanultatok ebből a játékból? Mit tanít ez a játék a házasságról?

Drámapedagógiai ötlet: Dávid
Írjuk fel a táblára a Tízparancsolatot (a rövidebb változatát), majd a történet megismerése után próbáljunk meg mindegyik parancsolathoz egy részt kapcsolni, ahol Dávid megszegte azt a parancsolatot. Ha nagyobb a csoport, akkor kioszthatunk „parancsolatfelelősöket" is, akik kapnak egy-két parancsolatot és figyelik a történetet, és amikor úgy érzik, hogy az ő parancsolatuk került megszegése, akkor jelzik. A hitoktató felveheti Dávid (vagy az ördög) ügyvédjének szerepét és vitatkozhat, beleköthet (pl. Dávid nem szegte meg a „ne ölj" parancsolatot, mert az ellenség ölte meg Úriást, stb.) Nem baj, ha vita alakul ki egyes dolgokról, ez csak segíti a mélyebb megismerést. Mutassunk rá arra, hogy nem igazán lehet „csak" egy parancsolatot megszegni.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.2-3. verse-Boldogok azok is
Református Énekeskönyv: 473. dics. 7. verse- Embert ne ölj -dall. RÉ.140. zsolt. Szabadíts meg (+BS)

10. SEGÍTS ÉS AJÁNDÉKOZZ
8. PARANCSOLAT- GÉHÁZI KAPZSISÁGA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(2Kir 5,19-27)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Magyarázatos Biblia; Jan Milic Lochman: A szabadság útjelzői, 1993, Budapest)

8. parancsolat:

A lopás tilalmára vonatkozó parancsolat eredeti jelentése szerint az emberrablás a tilos, illetve az izráeli ember rabszolgává tétele. Az izráeli törvények csak az adósrabszolgaságot engedélyezték. Rabszolga csak idegen népből való ember lehetett. Az emberi életet nem szabad sem számításból, sem kényszerűségből nem szabad eszközül használni valamilyen cél érdekében, mert a legjobb cél is így értelmét veszíti. Ez a törvény védi az ember személyes szabadságát.

Függetlenül attól, hogy a törvény eredetileg az emberrablásra vonatkozott értelmezhetjük mindenféle lopás tiltásaként ezt a törvényt. Mint minden parancsolatnak, ennek is van önmagán túl mutató értelme. A lopás nem csak azért bűn, mert az egyik ember elveszi a másik ember tulajdonát jogtalanul. Hanem azért is bűn minden lopás, mert minden Istené, és aki lop, az tulajdonképpen Istent lopja meg.

Isten valamennyi teremtményével szemben az ember az egyetlen, amelynek szüksége van tulajdonra. Nem a tulajdon maga az, ami Isten és ember közé állhat, hanem a tulajdonhoz való viszony. Ebből a szempontból mindegy, hogy valaki sok vagy kevés tulajdonnal rendelkezik, ha nem tudja Isten ajándékának és tulajdonának tekinteni a vagyonát. A Heidelbergi Káté magyarázata szerint a lopás tiltása vonatkozik mindenre, ami nem a mienk, hanem a felebarát tulajdona. Kiemeli a káté a kereskedelmi lopásokat, ami a csalásra vonatkozik. Ezeket a lopásokat hazugsággal elkövetett lopásnak lehet nevezni. A másik ember pénzét csalja ki valaki. A káté lopásnak nevezi a saját tulajdonban lévő tárgyakkal szembeni visszaélést is. Két végletet nevez meg: a fövénységet és a tékozlást. Mindkettőben visszatükröződik a tulajdonnal szembeni rossz viszonyulás: a túlzott kötődés.

Vannak olyan lopások is, amelyek nem tárgyakra vonatkoznak. Mégis sorolhatjuk a lopások körébe: az Istentől kapott tálentumok elpazarolása, az alkalmak, lehetőségek ki nem használása.

Ha a törvényt a pozitív értelmében szeretnénk megfogalmazni, akkor ebben a parancsolatban Isten a felebarát javának az elősegítésére hívja fel a figyelmet. A mások megrövidítése helyett az adásra helyezi a hangsúlyt. A másoknak való károkozás helyett a javára cselekedni. A mások jól-létének a elősegítésére buzdít. A tulajdonhoz való helyes viszonyulásról Pál fogalmazta meg a legszebben:

„Tudok szűkölködni és tudok bővölködni is, egészen be vagyok avatva mindenbe, jóllakásba és éhezésbe, a bővölködésbe és a nélkülözésbe egyaránt.” (Filippi 4,12)

Géhazi kapzsisága:
Elizeus prófétának volt a szolgája. Az ő története egy tipikus példa arra, hogy valaki hazugsággal, csúsztatásokkal akar anyagi előnyökhöz jutni.
Géhazi viselkedése azért volt különösen is romboló, mert Elizeus szándékosan azért nem fogadott el semmiféle honoráriumot a gyógyításért cserébe, hogy világos legyen Naámán számára, hogy Isten kezében vagy a gyógyítás hatalma, és csak a hála legyen az egyetlen lehetőség arra, hogy kifejezze a gyógyulás feletti örömét Istennek.
Hazugsággal szeretett volna Géhazi valamit megszerezni abból a rengeteg ajándékból, amit Naámán kész lett volna Elizeusnak ajándékozni. Már az is furcsa, hogy Géhazi nem ért egyet Elizeus döntésével, és felülbírálja azt. Miután hazudott Naamánnak, bajba került, mert kapott kíséretet maga mellé. De nem szerette volna, ha Elizeus észreveszi, tehát pontosan tudta, hogy amit tesz, az mennyire helytelen. Ezért a csalással, hazugsággal megszerzett javakat elrejtette Elizeus elől. Majd mintha semmi sem történt volna, visszament Elizeushoz és hazudott neki. Elizeus mindent tudott, és végül a hazugsággal Géhazi magára és családjára szörnyű büntetést hozott. Géhazi halálos betegséget kapott. A látszólag kis bűnnek szörnyű következményei lettek. És a büntetést nem csak Géhazinak kellett elhordoznia, hanem a családjának is.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK
(***Felhasznált irodalom:***)

szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A lopás a másik ember valamilyen módon való megkárosítása. Ne elvegyél – hanem adj inkább másoknak!

Kognitív: Rámutatás arra, hogy a lopás a másik ember megkárosítása, és a szerzés evangéliumi mértékének megismertetése.
Affektív: A lopás és a meglopottság érzelmi hátterének feltárása.
Pragmatikus: Megoldások keresése a vágyak kielégítésére mások megkárosítása nélkül.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1.Beszélgetési lehetőség: Mit gondoltok a következő mondatokról: „Jobb adni, mint kapni” „Csak az marad meg, amit továbbadunk” 2. Hallottatok-e már a Nyilas Misi karácsonya akcióról? Meséljenek élményeikről a gyerekek! Ha nincsenek ezzel kapcsolatos tapasztalataik, olvassuk el a Tudod-e részt! Beszéljük meg, miért jó, hogy vannak, akik szívesen adnak a sajátjukból!	Közös gondolkodás a következő kérdéseken: Mit jelent adni és kapni? Hogyan bánunk azzal, amink van? TK: Tudod-e?

Feldolgozási javaslat	1. Minden, amink van, Isten ajándéka. Aranymondás: *„Ne lopj!” 2 Mózes 20,15* Beszéljük meg: Mit jelent a lopás? Mondjunk rá példákat! Isten azt kéri, hogy lopás helyett adjunk másoknak abból, amit tőle kaptunk. Rajzold körbe a kezedet! Vágd ki a körvonal mentén! Az egyik oldalon írj az ujjakra egy-egy dolgot, amit Istentől kaptál! A másik oldalon írd a tenyérbe az aranymondást, az ujjakra pedig egy-egy dolgot, amit másoknak adhatsz! 2. Bibliai példa Olvassuk el a történetet! Adjunk közösen választ a kérdésekre: - Miért nem fogadott el ajándékot Elizeus? - Mit kért Géhazi Naamántól? - Hogyan palástolta tettét Géhazi? - Mit szólt Géhazi tettéhez Elizeus? Kérjünk három önként vállalkozó gyereket, hogy vállalják Géhazi, Naámán és Elizeus szerepét! Játsszák el a szereplők párbeszédeit: Géhazi és Naámán Géhazi és Elizeus Beszéljük meg: Miért volt lopás Géhazi tette? Mutassunk rá: Nemcsak az a lopás, ha egy tárgyat titokban elveszünk valakitől, hanem az is, ha csalással, hazug szavakkal szerezzük meg. 3. Lopás, egymás megkárosítása egy mai gyermek életében MF-1: Panni története Olvassuk fel az egyes részleteket, majd önállóan írjanak érzéseket az egyes részekhez! Végül beszéljük meg, milyen érzelmeket gyűjtöttek össze! A történet és a parancsolat összekapcsolását segíti a	TK A parancsolat értelmezése A parancsolat pozitív megfogalmazásának értelmezése munkáltatással TK A bibliai példa és a parancsolat összekapcsolása MF – 1. feladat Gondolkodtató, érzelmeket felszínre hozó feladat arról, mit jelenthet a lopás tágabb értelemben, egy mai gyermek életében MF – 2. feladat

	MF 2. feladata 4. A mulasztás is lopás: MF-3 – Mit gondoltok erről: „Nemcsak az a lopás, ha elveszünk valamit, hanem az is, ha nem tesszük meg másokért, amit megtehetnénk.” MF-4: Olvassuk fel párbeszédes formában (két vállalkozó tanuló) a szemelvényt! Az idézett történet alapján beszéljük meg: Milyen érzés, ha valaki csak ígérget neked, de nem segít? 5. Összefoglaló gondolatok, pozitív megfogalmazás: segíts és ajándékozz! 6. Énekjavaslat: Elmúlt az éj, felkelt a nap (TK – 4. ének)	MF – 3. és 4. feladata Egy szemelvény alapján beszélgetés a mulasztás és az ígérgetés jelenségéről TK – lila, összefoglaló mező A parancsolat értelmezésének összefoglalása
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: kéz körvonala – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	A parancsolat megtanulása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 36-37. oldal

A képen látható:

- Montázs: fényképrészletek: tolvajló kéz, egy kerékpár kereke, pénztárca, „puska”
- Fénykép: egy autó csomagtartójában dobozok - illusztráció

A szöveg: Géhazi kapzsisága és bűnhődése.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg aprólékosan a fényképrészletekből összeállított montázst! Foglaljátok össze, mi történik, mi történt?
- Szerinted mi számít lopásnak?
- Miért jó ajándékozni, adni? Te szoktál ajándékot adni?

2. *Szövegelemzés*

- Kikről szól a történet? Kik a szereplői?
- Ki volt Naamán? Honnan származott? Mi volt a foglalkozása?
- Tudsz-e valamit Naamán betegségéről, a lepráról?
- Kihez ment segítséget kérni a gyógyulásához Naamán?
- Ki volt Elizeus? Milyen ember volt? Miből következtetsz erre?
- Ki volt a szolgája? Milyen ember volt? Miből következtetsz erre?
- Naamán hogyan gyógyult meg?
- Miért nem fogadott el ajándékot Elizeus Naamántól?
- Géhazi milyen elhatározásra jutott? Hogy vitte végbe?
- Hogy vélekedsz Géhazi hazugságairól?
- Mi volt Géhazi büntetése?
- Mi a véleményed a történetről?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

Ne lopj!

- Mit jelent a lopás?
- Miért került ez a történet a 8. parancsolathoz? Mire világít rá a történet?
- Mit jelent: „a jókedvű adakozót szereti az Isten!”? Te szoktál adakozni? Mikor és kinek?
- Mit jelent: „Jobb adni, mint kapni.” ?

Motivációhoz:

Drámapedagógiai ötlet: Sokat akar a szarka...

A tanári asztalra vagy egy másik, a terem egyik végében álló asztalra gyűjtsünk össze minél több (tan)könyvet, ami kéznél van. (Bármilyen könyv lehet, nem csak hittankönyv.) Kérjük meg a hittanosokat, hogy tippeljenek, hány könyvet tudnak átvinni a terem másik végében álló asztalra segédeszköz használata nélkül, csak a kezükkel. (Se táska, de még a ruhájukat sem használhatják kötényként). Ezután próbáljuk ki, hogy tényleg tudnak-e annyit, vagy esetleg többet. Nincs felső határ, aki a legtöbbet tudja átvinni, az nyer. (Ha útközben egy könyv leesik a földre, azt nem vihetik tovább.)
A gyakorlathoz kapcsolódva rámutathatunk a kapzsiság működésére: nehéz megállni, ha látunk lehetőséget egy kicsit többre.

Feldolgozáshoz:

Disputa-gyakorlat

A következőképpen zajlik:
A terem egyik sarkába kitűzzük egy A/4-es lapon az „IGEN” szót, vele ellentétes sarokba pedig a „NEM” szót. A tanulóknak mondunk egy ÁLLITÁST, pl:

„AKI HAZUDIK, AZ LOP IS.”

„GÉHAZI LOPOTT AKKOR, AMIKOR ELKÉRTE AZ AJÁNDÉKOT”
„AZ IS LOPÁS, HA VALAKI NEM TARTJA BE AZ ÍGÉRETÉT.”

A tanulók az állítás elhangzása után abba a sarokba állnak, amivel egyetértenek. (igen /nem)
Ezután indokolják egyenként az állítást. Igen, mert. Egy indoklás elhangzása után a másik sarokból valaki válaszol a saját érvével: igen te azt állítod, de én meg azt mondom, hogy nem, mert. Ez így megy, ameddig van jelentkező.
Ezután kérjük meg a tanulókat, hogy cseréljenek helyet. Próbáljanak az új helyről meggyőző indoklásokat mondani, egészen addig, amíg van jelentkező. Ezzel egy nézőpontváltás történik. A saját érveik összegyűjtése után bele kell helyezkedniük egy másik szempontrendszerbe. Nehéz a másik szempontjait megérteni, de ha rákényszerülnek a gyakorlat során, akkor könnyebben megérthetnek másokat.

Fontos, hogy képzeletben, vagy akár valóságosan is próbáljuk ki mi magunk a játékot, mielőtt a tanulókkal játszunk. Mi magunk kell, hogy leellenőrizzük, hogy a megfogalmazott állítás alkalmas-e arra, hogy több szempontból érveket gyűjtsünk, mellette vagy ellene.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 38. o. 2. feladat / MFGY 29. o. 2. feladat

Ha a tanulók nem találnak választ a kérdésre, vezessük rá őket segítő kérdésekkel! Amit Kati elvett Pannitól: a projektmunkát, a sikerélményét, a lehetőségét a javításra, az örömét, a jókedvét. Amit Zoli adott neki: segítséget, lehetőséget, örömet. E feladat segít megérteni, hogy nemcsak tárgyak elvételével rabolhatjuk és ajándékozhatjuk meg egymást.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.11. 35. verse- A kevélyeket Uram
Református Énekeskönyv: 473. dics. 7. verse- Embert ne ölj -dall. RÉ.140. zsolt. Szabadíts meg (+BS)

11. HAMIS ÉS IGAZ SZAVAK
9. PARANCSOLAT- A NAGYTANÁCS ELHATÁROZZA JÉZUS HALÁLÁT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(Jn 11,45-57; Mk 14,56-64)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Magyarázatos Biblia; Jan Milic Lochman: A szabadság útjelzői, 1993, Budapest)

9. parancsolat:

Ez a parancsolat az igazságszolgáltatásra vonatkozik. Az eredeti szöveg szó szerint hamis tanúról beszél. Ettől függetlenül ezt a parancsolat minden bíróságon kívüli hamis tanúskodást megtilt. Izráelben a joggyakorlat az volt, hogy a peres, vitás ügyekben a vének tanácsa döntött (Ruth 4,1) Ügyvédek nem voltak, és minden attól függött, hogy a tanúk mit vallottak. Ezért volt nagyon fontos, hogy senki se hazudjon a vallomások során. Olvasunk a Bibliában olyan esetről, amikor a hamis tanúknak hittek, és így vették el Nábót életét (1Kir 21,13) Két vagy három tanú egybehangzó vallomása elegendő volt ahhoz, hogy valakire halálos ítéletet mondjanak ki. Így a tanúknak élet és halál tekintetében nagy szerepe volt. Ezért érthető, ha a Tízparancsolatban egy külön törvény foglalkozik ezzel. Ha a hamis tanú vádlóként lép fel a felebarátja ellen, akit elítélnek, akkor haláláért ő lesz a felelős, és ha kiderül a hamis tanúzás, akkor őt is felelősségre vonják. Ha valakire halálos ítéletet mondtak ki, akkor a vádló tanúknak kellett az első követ dobni (5Móz 17,7) Ha valakiről kiderült, hogy hamisan tanúskodott, akkor ugyanazt a büntetés kapta, mint amit kapott volna a vádlott. A törvény a jogos igazságszolgáltatás elvére épül. Senkit sem szabad jogtalanul társadalmi helyzete miatt az igazságszolgáltatásban hátrányban részesíteni. Izráelben a jogszolgáltatás nem elzárt helyen, bíróságokon történt, hanem ott, ahol az emberek laktak, a városkapuban. A kilencedik parancsolat az emberek tisztességét és a jó hírét védi. A felebarát jó hírét azzal is lehet rontani, hogy valakiről pletykálnak. Ebben ugyan lehet igazság, de a szándék miatt, túlozva igazságtalan. Ha valakiről megtudunk valamit, nem feltétlenül szükséges azonnal a mások tudomására hozni. Különbség van a között, hogy tudunk a bűnről vagy beszélünk a bűnről. Ez a törvény nem csak a pletykától, hanem a könnyelmű ítéletalkotástól is óv. Jézus ezért mondja a Hegyi Beszédben, hogy ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek. A hazugság legmélyebb pontja a rágalmazás, a szándékos és nyilvános hazugság. Ennek a törvénynek az alkalmazásához tartozik a szavak kiforgatása is. Ez a parancsolat a felebarátra vonatkozik. Ez az a parancsolat, amely először említi a felebarátot. A többi parancsolat a közelebbi kapcsolati körbe tartozókat említi. Izráelben felebarátnak a honfitárs számított. Háromféle kategóriába szokták a hazugságot csoportosítani. Káros, tréfás és kegyes hazugságról szoktak beszélni. Káros hazugságnak azt lehet nevezni, amellyel kárt okozunk a felebarátnak Tréfás hazugság az, amelyből kiderül, hogy hazugság, és a többiek szórakoztatására szolgál. Kegyes hazugság az, amelyet általában szükségből történő hazugságnak neveznek, mert ezzel valakinek az életét mentik meg. A kilencedik parancsolat az igazság szeretetét hirdeti. A titoktartás sok hivatásnál olyan követelmény, amely nem jelenti a 9. parancsolat megszegését. Az újszövetségi gondolkodás szerint azzal kell megbeszélni a tudomásunkra jutott bűnt, hogy magával az érintettel beszéljük meg először, és nem másokkal. Ha ez nem hat, akkor lehet másokat is bevonni. A kilencedik parancsolat a felebarátért való kiállásra buzdít. Akkor

leszünk igaz tanúk, ha szavainkkal felebarátainkat segítjük. A keresztyén ember számára nem jöhet szóba a hamis tanúzás.

A Nagytanács elhatározza Jézus halálát: (Jn 11,45-57 és Mk 14,56-64)
Jézus perében találkozunk a kilencedik parancsolat elleni vétkezéssel. Az ítélethez szükséges két-három tanú helyett azt olvassuk, hogy a tanúvallomások két körben történtek Először *„sokan tettek ellene hamis tanúbizonyságot”*(Mk 14,56) Azonban nagyon hamar kiderült, hogy ezek a tanúk hamis tanúk, mert a vallomások nem egyeztek. Ekkor lecsökkentették a tanúk számát, és már csak néhányan (Mk 14,57) vallottak, de ekkor sem egyezett a vallomás. Mivel ezek a vallomások nem egyeztek, a főpap Jézustól próbált vallomást kicsikarni. Miután Jézus egy próféciát mondott el magáról, ami a főpap szerint Istenkáromlás, ezért úgy döntött, hogy nincsen szükség a tanúkra, hiszen Jézus maga lett a tanú maga ellen. A történetből kiderül a prekoncepció. A Nagytanács mindenképpen el akarta ítélni Jézust. A hamis tanúk például nem részesültek semmiféle büntetésben, ahogyan azt egyébként meg kellett volna tenni. A főpap kérdése arra vonatkozott, hogy Jézus magát Messiásnak tartja-e. Az önmagában még nem számított halálos bűnnek, hogy valaki messiási igénnyel lép fel. A tanácsa tagjai számára azonban Jézus szavai istenkáromlásnak hatottak. Jézus vállalja azt, hogy Ő a Messiás, magát Emberfiának nevezve. Végül egyhangúan elítélték a hamis tanúk nélkül is. Az istenkáromlás büntetési tétele: halál. (3Mózes 24,16) Így nem volt már szükség a megbeszélt hazugságokra. Jézust, mint prófétát kigúnyolják, megalázzák.

Jn 11,45-57:
A nagytanács félt attól, hogy az a mozgalom, amit elindított Jézus, végül politikai színezetet kap, és a rómaiak elleni lázadásnak lesz a kirobbantója. Ezt nem szerették volna. A nagytanács szemében ez a mozgalom akkor kezdődött, amikor Jézus feltámasztotta Lázárt. Félelmükben ezért megegyeztek abban, hogy megölik Jézust. Már csak a módot és az eszközt kellett hozzá megtalálni. Kajafás szerepe nagyon érdekes ebben a történetben. János evangéliuma prófétai tettnek nevezi azt, hogy Jézus haláláról beszél. De emellett azt mondja, hogy jobb, ha egy ember hal meg, mintha az egész nép elvesszen. Ez a prófécia volt a nagytanács gyilkossági szándékának az elvi kiindulópontja. Ezután keresni kezdték Jézust, de Jézus elvonult egy közeli városba. És a nagytanács nem volt biztos bene, hogy a tervüket meg tudják valósítani, hiszen nem találták Jézust. Efraim városa Jeruzsálemtől 20 kilométerre feküdt.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A szavaknak következményük van. Használd jól és jóra a szavaidat!

Kognitív: Annak a tudatosítása, hogy a kimondott szavaknak következménye van. (súlya, hatalma)
Affektív: A kommunikáció mögött lévő érzelmi töltetek feltárása.
Pragmatikus: Különböző szituációkban a helyes és őszinte kommunikáció gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Mit jelenthet ez a kifejezés: „hamis szavak”? Beszéljétek meg a TK 37. oldalának 1. ábrája, annak szavai alapján! 2. Játsszátok el a következő jeleneteket: (Sajnos tördelési hiba miatt a feladattárhoz kapcsolódó képek kimaradtak a TK-ből) - Kitört ablak mellett egyik fiú a másikra mutat - Két lány összesúg, hátrapillantva egy harmadik lányra Játsszátok el a jeleneteket szavak nélkül! Játsszátok el szavakkal is! Figyeljétek meg, milyen mozdulatok segítettek a mondanivaló kifejezésében! Milyen szavakat használtatok? Mit gondoltok, milyen érzelmek állnak az ilyen szavak mögött?	TK A „hamis szavak” kifejezés értelmezése Szituációs játék A szavak mögötti indulatok, érzések megkeresése a non-verbális kommunikáció segítségével
Feldolgozási javaslat	1. Szavainknak hatalma van Hamis és igaz szavak Aranymondás: *„Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!”* *2 Mózes 20,16* Mit jelent: ne tanúskodj Izráelben a tanú szerepe – ítélethozásban – Tudod-e? rész kapcsolódik hozzá Nemcsak bírósági tárgyaláson, hanem: beszéded mindig igaz legyen 2. Bibliai példa: Jézus elítélése Olvassuk el a történetet úgy, hogy előre osszuk el a szerepeket a felolvasáshoz: - elbeszélő - a Nagytanács egyik képviselője (a Nagytanács gondolataihoz) - Kajafás, a főpap - Hamis tanúk - Jézus A szereplők és az elbeszélő olvassák fel a saját részüket! (Előkészíthetjük a szöveget külön lapon is az ő számukra, bejelölve a szerepeket.) A felolvasás után keressünk választ a következő	TK A parancsolat magyarázata A Tudod-e? rész és a bevezető beszélgetésre való visszautalás segítségével TK A bibliai példa és a parancsolat összekapcsolása

	kérdésekre: Mit gondolt Jézusról a Nagytanács? Mit tanácsolt a főpap? Miről beszéltek a hamis tanúk? Milyen vád alapján ítélték el Jézust? (Használhatjuk a Bibliai kvíz kérdéseit is.) MF 1: a történetben különböző formában előforduló szavak, mondatok kiemelése <u>3. MF-2: Igaznak vagy hamisnak találod az állítást?</u> Az egyéni gondolkodás, feladatmegoldás után hallgassuk meg a tanulók véleményét. Kérjük, hogy érveljenek döntésük mellett! <u>4. MF-3: a nyelv bűne</u> Csoportmunkában oldják meg a feladatot, az összegyűjtött helyzeteket sorolják fel a végén <u>5. MF-4: példák a pusztító és szeretetteljes beszédre</u> <u>6. Énekjavaslat:</u> Az Úrnak irgalmát örökké éneklem… (RÉ 89)	MF-1. feladat MF-2. feladat Véleményalkotás az igaz és hamis beszéd eseteiről határesetekről Mf-3. feladat Helyzetek gyűjtése a nyelv, beszéd jelentőségével kapcsolatosan Példák megbeszélése a pusztító és a szeretetteljes beszédről
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: száj körvonala – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	A parancsolat megtanulása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 38-39. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: jelzésszerű arc és szavak
- Illusztráció: Jézus imája a Gecsemáné-kertben.
- Tematikus rajz: Jézus a Nagytanács előtt

A szöveg: A nagytanács elhatározza Jézus halálát.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Olvassátok el az infógrafikán látott szavakat! Mit jelentenek: hazugság, ítélkezés, vádaskodás, rágalmazás, hamisság, gyűlölet, rosszindulat, megbélyegzés, pletyka?
- Keressétek meg a szavak ellentétét! Magyarázzátok, meg mit jelentenek!
- Figyeljétek meg a 39. oldalon lévő ábrát, ahol Jézus imádkozik a Gecsemáné kertben! Mit éreztek és mit gondoltok a kép nézegetése közben? Miért?
- Jézus a nagytanács előtt. Egyenként nézzétek meg a szereplőket! Kik ők? Miért vannak ott? Mi a véleményed a szituációról?

2. *Szövegelemzés*

- Mitől ijedtek meg a főpapok és a farizeusok?
- Soroljátok fel, milyen csodás tetteket vitt véghez Jézus! A nép hogy viszonyult ezekhez a jelekhez?
- Mire határozták el magukat a főpapok és a farizeusok? Milyen módon tették ezt? Mi a véleményed az eljárásukról? Miért?
- Ki volt Kajafás? Hogyan befolyásolta a nagytanács tagjait? Mire határozták el magukat?
- Hol fogták el Jézust? Hová vitték? Miért? Mi történt ott?
- Mit jelent: hamis tanúvallomás? Miért volt szüksége erre a nagytanácsnak?
- Mit kérdezett a főpap Jézustól? Miért nem válaszolt Jézus az első kérdésre?
- Mit válaszolt a második kérdésre? Mit jelent ez a mondat?
- Miért szaggatta meg a ruháját a főpap? Mit mondott?
- Mi történt ezután, hogyan alázták meg Jézust?
- Miért kellett ezeket elszenvednie Jézusnak? Miért hozta ezt az áldozatot?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!”

- Mit jelent a tanúskodás? Fogalmazzátok meg más kifejezésekkel!
- Mit jelent a hamis tanúskodás? Milyen következményekkel járhat?
- Te mindig igazat mondasz, vagy előfordult már, hogy füllentettél?
- Miért olyan nehéz igazat mondani? Mindig meg kell mondani az általad igaznak vélt véleményt? Miért?
- Hallottál /olvastál e már bírósági tárgyalásról? Hallottál/olvastál már a tanúk kihallgatásáról? Mit kér a bíró a tanúvallomás előtt a tanúktól? Miért?
- Volt-e már az életedben olyan eset, amikor tanúskodnod kellett? Milyen tapasztalatokat szereztél?

Feldolgozáshoz:

Alakítsátok át a következő párbeszédeket úgy, hogy a pusztító indulatok helyett a szeretet hangja szólaljon meg! Lehet egyéni vagy csoportmunka is. El is játszhatják a csoporttagok a párbeszédek mindkét verzióját.

1.
- Nem veszed észre, hogy a táskámon állsz?
- Miért nem vetted a hátadra?

2.
- Hallottad, hogy Zolinak hármas lett a matek felmérője?
- Megérdemli, legalább nem száll a fejébe a dicsőség!

3.
- Látom, szomorú vagy. Rosszul sikerült valami?
- Hagyj békén! Már te is kezded?

Feldolgozáshoz:

Disputa-gyakorlat

A következőképpen zajlik:
A terem egyik sarkába kitűzzük egy A/4-es lapon az „IGEN" szót, vele ellentétes sarokba pedig a „NEM" szót. A tanulóknak mondunk egy ÁLLITÁST. Ehhez a témához alkalmazhatjuk a MF 2. feladatának állításait:

„Aki valamit elmond a tanárnak, az árulkodik."
„A pletykával megsértjük azt, akiről beszélünk."
„A gúnynév becenévvé is válhat."
„A tréfás füllentés nem hazugság."
„Amit gondolok, azt ki is kell mondanom."

A tanulók az állítás elhangzása után abba a sarokba állnak, amivel egyetértenek. (igen /nem)
Ezután indokolják egyenként az állítást. Igen, mert. Egy indoklás elhangzása után a másik sarokból valaki válaszol a saját érvével: igen te azt állítod, de én meg azt mondom, hogy nem, mert..... Ez így megy, ameddig van jelentkező.
Ezután kérjük meg a tanulókat, hogy cseréljenek helyet. Próbáljanak az új helyről meggyőző indoklásokat mondani, egészen addig, amíg van jelentkező. Ezzel egy nézőpontváltás történik. A saját érveik összegyűjtése után bele kell helyezkedniük egy másik szempontrendszerbe. Nehéz a másik szempontjait megérteni, de ha rákényszerülnek a gyakorlat során, akkor könnyebben megérthetnek másokat.

Fontos, hogy képzeletben, vagy akár valóságosan is próbáljuk ki mi magunk a játékot, mielőtt a tanulókkal játszunk. Mi magunk kell, hogy leellenőrizzük, hogy a megfogalmazott állítás alkalmas-e arra, hogy több szempontból érveket gyűjtsünk, mellette vagy ellene.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.12. verse- A fejedelmek énreám
Református Énekeskönyv: 473. dics. 7. verse- Embert ne ölj - dall. RÉ.140. zsolt. Szabadíts meg (+BS)

12. BÁRCSAK NEKEM IS LENNE! (VÁGYAINK)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Magyarázatos Biblia; Jan MilicLochman: A szabadság útjelzői, 1993, Budapest)

10. parancsolat:

A 10. parancsolat tiltása szoros összefüggésben van a „Ne lopj!" parancsolattal. Mivel minden tett alapja a szándék, a vágy és a kívánság, Jézus tanításában a szándék már ugyanolyan elbírálás alá kerül, mint maga a tett. A 8. parancsolat és a 10. parancsolat ezért szoros összefüggésben állnak egymással. A másik ember tulajdonára való vágyakozás jelenti a konkrétan elkövetett lopás alapját. Ha a korábbi parancsolatok jelentésében benne van már nem csak a tett, hanem a vágy tiltása is, akkor vajon miért volt szükséges egy külön törvényt alkotni erről? Kálvin tanítása szerint különbséget kell tenni a vágy és a terv között. A vágyból lehet terv és a tervből tett. Ha a kívánság belül marad, rövid ideig tart, az ember nem foglalkozik vele, nem őrzi a gondolataiban nap, mint nap, akkor az elhal. A kívánságban vannak fokozatok. A kívánság lehet lassan jelentkező, de lehet hirtelen feltörő és elsöprő is. A kívánságokat meg lehet vizsgálni, hogy vajon jó vagy bűnös kívánság-e. Amennyiben bűnös, akkor nem kell dédelgetni. De amikor az ember az akaratával egy lépéssel tovább megy, akkor a vágyból terv születik, ami a tett előszobája. A tervből megszületik a tett. Kálvin szerint a 10. parancsolat a vágy születése ellen szól, ami a szívben van és ott is marad. Ez az, amit egyetlen bíróság sem tud bizonyítani, hanem csak Isten előtt nyilvános. Ő ismeri a szív legelrejtettebb titkait. És ez a parancsolat azt mondja ki, hogy Isten megvizsgálja a vágyakat is. A parancsolatban szereplő „kívánni" szó jelentését pontosabban visszaadhatjuk, ha törekvések fordítjuk. Ne törekedjünk mások tulajdonának a megszerzésére. Ne mesterkedjünk soha a mások jogos tulajdonának a megkaparintására. A 10. parancsolat az élet nagyon sok területét érinti. Nem a tulajdonlást tiltja meg a törvény, hanem a jogtalan bírvágyat, a túlzott bírvágyat, a kapzsiságot is. Az Isten előtt nem kedves vágyakozás jelentkezett már a bűnesetnél is. Az ember olyannak a megszerzésére kezdett el vágyakozni, amiről Isten világosan elmondta, hogy ez tilos. Ez a vágyakozás tettben meg is jelent, és súlyos következménye lett. Ha szeretnénk megfogalmazni ezt a parancsolatot az Isten gondviselésébe vetett bizalom oldaláról, akkor azt mondhatjuk, hogy arról szól a 10. parancsolat, hogy az embernek nincsen szüksége arra, hogy vágyakozzon arra, ami a másé, akár tárgyra, akár családra, mert Isten megadja mindenkinek a sajátját, mindenkinek ad eleget. A 10. parancsolat nem tilt mindenféle kívánságot, vágyat. Csak rákérdez a birtoklási vágyunk miértjére. Az Istenben hívő embernek nem kell mindenféle vágyakozástól megszabadulnia, ez a törvény nem erről szól, és ha a Bibliát nézzük teljes összefüggésében, ott sem ezt a tanítást találjuk. Hiszen vannak olyan vágyak, amelyek igenis az Isten kedves szerint való vágyak. Ezeket nem tiltja meg a Szentírás. (42. Zs.)

Jézus Krisztus önmaga megüresítésével jött a földre (Fil 2), és ez azt is jelentette, hogy az akaratát, vágyait az Atya kezébe helyezve lemondott az akaratáról. Semmit sem kívánt, amit nem az Atya kezéből fogadhat. Ebben is követni kell a keresztyén embernek Jézust. Nem önmaga vágyainak él, hanem Isten akaratának. Megelégszik azzal, amit kap. Elég az, amit tisztességes és becsületes úton megszerzett az ember. Jézus világosan tanít arról, hogy minden

gonosz gondolat a szívből származik. (Mt 15,19)

Nábót szőlője (1Kir 21.)
Ez a történet nagyon jól mutatja, hogy mit jelenthet, ha valaki megkíván valamit, ami nem az övé, jogosan nem szerezheti meg, de tovább nő benne a kívánság, és azután bűnre viszi őt. Aháb királynak megtetszik egy telek a palotája mellett. Úgy véli, jó lenne, ha övé lehetne. A szőlőskert tulajdonosának felajánl egy cserét vagy egy megfelelő ellenértéket a földterületért. Ebben a történetben ráadásul maga a vágy is olyan, amit már csírájában el kellett volna Ahábnak fojtani. Aháb helyzeti előnyben volt, hiszen ő a gazdag király. És neki a királyi tekintélyét nem lett volna szabad kihasználni, amikor ez a gondolat benne megszületett. Hasonló helyzet volt Dávid és Betsabé történetében is. Nábót azonban elutasítja az ajánlatot. De nem is tehet mást, minthogy elutasítja ezt az ajánlatot. A telek a családi örökséghez tartozik, ami a törvények szerint elidegeníthetetlen. Ezt a jogot a királynak is figyelembe kellett venni. Az igazi gond ezután kezdődött, amikor a király nem tudta a birtoklási vágyát kielégíteni. A vágy továbbra is megmaradt, erről nem tudott lemondani. Csalódását elég gyermeki módon fejezte ki. A beteljesületlen kívánságra passzív haraggal reagált. A házastársa, Jezábel főníciai (1Kir 16,31) lévén nem tisztelte a törvényeket, és férje kívánságának jogszerűségével a legkevésbé sem törődött. Kezébe vette az ügyet. Aháb nem hivatkozik a törvényre, hanem fontosabbá válik számára a saját kívánsága, mint az ország törvényei, amelyeknek ő volna a leginkább a hivatalos képviselője. Jezábel olyan tervet eszel ki, amely a Tízparancsolat több pontja ellen is vét. El akarta venni Nábót életét, és hamis tanúzással szándékozta a halálos ítéletet meghozatni. Ráadásul nem csak egy egyszerű hamis tanúzásról volt szó, hanem egy színjátékkal egybekötött eseményről. Istent is belekeverték. Hamisan kellett böjtöt tartani. Megvádolták a 2. parancsolat megszegésével. Ennek a büntetési tétele: a halálos ítélet. És Jezábel révén elvették Nábót életét, hogy megszerezzék Nábót szőlőjét. A földterület iránti vágy egy ember életébe került. A Nábót szőlőjéről szóló történet megmutatja, hogy mekkora lavinát tud elindítani maga után, ha egy Istennek nem tetsző vágynak megengedik, hogy terv és tett legyen a végeredménye. A böjt gyakorlatát kihasználták a saját hasznukra, és nem a böjt eredeti célja és értelme szerint gyakorolták. Hazugságra, hamis tanúskodásra bírtak rá embereket. A népet félrevezették.
Akik áldozatul estek Aháb vágyának:
- Nábót: elveszítette az életét,
- Aháb: férfi utódaira Isten ítélete várt,
- Jezábel: csúfos halál várt rá.

Ez a történet bemutatja, hogy mennyire fontos az, hogy a vágyat a kezdetektől fogva Isten mércéjével mérjük, és ne engedjük, hogy belőle akkor is tett legyen, ha az Isten törvényével nem egyezik.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A jó kívánságok teljesíthetőek, a rossz kívánságok kordában tarthatóak.

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy a kívánságaink fölött uralkodhatunk.
Affektív: Vágyakozás, kívánságok, akarás érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus: A tanulók bátorítása arra, hogy a kívánságaikban is keressék Isten útmutatását, és a megvalósítható vágyak beteljesítésére törekedjenek.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK képei alapján: Mire vágynak ezek a gyerekek? Miért elégedetlenek? Minek örülhetnének? Neked milyen vágyaid vannak? 2. Játsszátok el a képeken látható lányok találkozását! (TK-39.o.) Az előző beszélgetés adja az elképzelt találkozás alapját: mire vágynak, mit hiányolnak, minek örülhetnének a saját helyzetükkel elégedetlen lányok. Az egyiknek testvére van, s nincs saját számítógépe, a másiknak van gépe, de nincs testvére. A párbeszéd segíthet rámutatni arra, hogy mindkettejük helyzetében van olyan, amit értékelhetnének, s arra is, hogy mindig könnyű okot találni az elégedetlenségre. Ezt a gondolatot továbbvezetve térhetünk át a saját vágyak, kívánságok kérdésére.	TK Beszélgetés a vágyakról és az elégedetlenségről Szituációs játék
Feldolgozási javaslat	1. Te mire vágysz? Mi a szükséges és mi nem? MF-1: Mire vágysz, mire lenne szükséged Egyéni, önálló feladat, a vállalkozók elmondhatják, mit választottak és írtak, de ne erőltessük azt, aki nem szeretné elmondani 2. Vágyak és érzések MF-2: oldják meg a tanulók önállóan, majd beszélgessünk a felvetett kérdésekről: Előfordult-e veled, hogy megkaptál valamit, amire nagyon vágytál? Milyen érzés volt? Előfordult-e veled, hogy nagyon vágytál valamire, amit végül nem kaptál meg? Mit éreztél? Volt-e már olyan vágyad, amiről beláttad, hogy nem is olyan fontos? A válaszok megbeszélése során emeljük ki: Lehetnek jó kívánságaink, amelyek beteljesülésének örülhetünk. Jó érzés, ha beteljesülnek a vágyaink. Mégis fontos, hogy elgondolkodjunk, mi az igazán fontos számunkra, s a vágyaink ne az állandó elégedetlenségbe csapódjanak át. Hangsúlyozzuk azt is, hogy Isten akkor is szeret minket, amikor	MF – 1. feladat Saját vágyak és szükségek átgondolása MF-2. feladat Saját élmények és érzések felidézése

	csalódottnak érezzük magunkat, mert nem kaptuk meg, amire vágytunk. 3. Miért nem kaphatom meg, amire annyira vágyom? Fontos, hogy Istennek elmondhatjuk vágyainkat és érzéseinket. Olvassuk el a TK-ben lévő imádságot! Beszélgessünk: Nektek voltak már hasonló gondolataitok? Tudtatok-e megoldást találni? 4. Aranymondás: *„Tudja a ti Atyátok, mire van szükségetek, mielőtt még kérnétek tőle.”Máté 6,8* Beszéljük meg: Mi következik ebből a mondatból? Emeljük ki: Isten tud a vágyainkról és a szükségeinkről, odafigyel a kéréseinkre, sőt, a kérésben meg nem fogalmazott gondolatainkra is. Szívesen teljesíti azokat a kívánságainkat, amelyek valóban javunkra válnak, és segít békességre jutni abban is, ha le kell mondanunk valamiről. 5. „Reklámozás” Személyiségfejlesztő játék Kapcsolódása a témához: A reklámok igyekszenek vágyat ébreszteni bennünk, számunkra fölösleges dolgok iránt is – ezt a gondolatot tudatosíthatja ez a játék. Segít abban is, hogy meglássuk az értékét, s hálásak tudjunk lenni a mindennapinak, egyszerűnek tűnő dolgokért is. Eszközök: két-három tárgy, pl. egy labda, alma, tankönyv, sapka (ahhoz, hogy a célhoz kapcsolódjunk, ne okostelefont vagy más, drága dolgot válasszunk!) Leírás: Az egymáshoz közel ülő gyerekekből 3-4 fős csoportokat alakítunk. Minden csoportnak odaadunk egy-egy tárgyat, amit megnézhetnek, használhatnak. A csoportok írnak róla egy reklámszöveget, ami kedvet ébreszt a tárgy megvételére, használatára. Felolvassák a csoportok a kész szövegeket. A többiek elmondják, mennyire lett számukra vonzó a tárgy a reklám alapján.	TK Rámutatás arra, hogy az imádság segítség a vágyaink helyes kezelésében Az aranymondás megismerésével rámutatás arra, hogy vágyaink és terveink fontosak Istennek Személyiségfejlesztő játék: Segíti egyrészt annak átélését, hogy vágyaink befolyásolhatók, másrészt hogy hálásak lehetünk életünk apró ajándékaiért is

	(Alapötlet: Kósáné Ormai Vera: Személyiségfejlesztő játékok. 27.o.) 6. Énekjavaslat: Hála… (TK – 5. ének), Mindenkoron áldom az én Uramat (RÉ 254), Istenünk, itt hozzuk néked mindenünk…(Dicsérjétek az Urat – 29. ének)	
Munkáltatás		
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 40. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: testvérpár egy számítógéppel, a lány gondolata buborékban
- Infógrafika: egy leány, egy számítógéppel, gondolata buborékban

A szöveg: Miért nem kaphatom meg, amire annyira vágyom?

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg a számítógéppel foglalkozó fiút! Milyennek találjátok?
- Mi olvasható le a testvére arcáról? Mire gondol? Miért?
- Mit kellene tenniük, hogy ne vitatkozzanak, veszekedjenek?
- Te kerültél-e már hasonló helyzetbe? Hogyan oldottátok meg a konfliktust?
- A rajzon látható lánynak van egy számítógépe, mégis panaszkodik! Olvasd el, mi bántja?
- Te mire vágysz? Mi az, amid van? Örülsz-e annak, amid van?

2. *Szövegelemzés*

    - Olvassátok el az imádságot! Mire vágyik az imádkozó? Miért?
    - Miért érzi és gondolja, hogy igazságtalanság veszi körül?
    - Miért imádkozik?
    - Te hogyan imádkoznál, mit kérnél Jézustól? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Tudja a ti Atyátok, mire van szükségetek, még mielőtt kérnétek tőle.”

- Olvasd el az aranymondást! Miért érzed megnyugtatónak az Igét?

Piktogram (aranymondáshoz) *„Tudja a ti Atyátok, mire van szükségetek, mielőtt még kérnétek tőle.”* Az aranymondás szövegéhez csoportonként rajzoljanak a gyerekek egy-egy piktogramot, hogy összeolvasva az aranymondás szövegét kapják meg. (Piktogramhoz példákat lehet találni a 8. leckénél, továbbiakat az interneten is kereshetnek.)

Lottóötös

Mindenki kap 3 különböző színű cetlit, amire lehet írni. A következőket kellene felírni:

- Ha nyernék a lottón 10.000 forintot, akkor erre költeném:
- Ha nyernék a lottón 1 millió forintot, akkor erre költeném:
- Ha nyernék a lottón 1 milliárd forintot, akkor erre költeném:

Ha készen vannak a válaszokkal, akkor az a feladat, hogy:

Minden egyes választ pontozzanak 1-től 3-ig.
1: nagyon-nagyon szeretném
2: szeretném
3: nélküle is megvagyok

Gondolja végig, hogy hogyan tudná elérni ezeket a célokat lottó nélkül, Erre írjon legalább 3 ötletet.
Megbeszélés: mindenki elmondhatja, hogy milyen stratégiákat talált ki.
Kérdés: vajon az imádságot belekalkulálták-e? Miért?

Feldolgozáshoz:

A MF. 1. feladatának alternatívája lehet:
A feladatban szereplő, a polcon lévő dolgokat írjuk fel kis kartonlapokra, több példányban. Minden tanulóra jusson 5-6 db összességében. Kérjük meg a tanulókat, hogy tegyék maguk elé a könyvüket, az lesz a polcuk. Majd válasszanak a kartonlapok közül 4-5 db-ot, amiről úgy gondolják, hogy vágynak rá. Ezután kérjük meg őket, hogy nézzék át a polcukat, s válasszák külön azokat a kártyákat, amelyeken nem igazán szükséges dolgok vannak. Adjunk mindenkinek két üres lapot, amire ráírhatják, mire vágynak még, amire valóban szükségük lenne.

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 119. zsolt.18. 86.verse- Vezess, hogy benned leljem örömöm
Református Énekeskönyv: 254. dics.2-3. 5.8. verse- Igen vígad (+BS, HK)
Református Énekeskönyv: 479. dics. -Hinni taníts, Uram, kérni taníts
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 49. 1-3.verse- A jöttöd miként várjam

13. VÁGYAINK ISTEN MÉRLEGÉN
10. PARANCSOLAT- NÁBÓT SZŐLŐJE

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(1Kir 21)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Magyarázatos Biblia; Jan Milic Lochman: A szabadság útjelzői, 1993, Budapest)

10. parancsolat:

A 10. parancsolat tiltása szoros összefüggésben van a „Ne lopj!" parancsolattal. Mivel minden tett alapja a szándék, a vágy és a kívánság, Jézus tanításában a szándék már ugyanolyan elbírálás alá kerül, mint maga a tett. A 8. parancsolat és a 10. parancsolat ezért szoros összefüggésben állnak egymással. A másik ember tulajdonára való vágyakozás jelenti a konkrétan elkövetett lopás alapját. Ha a korábbi parancsolatok jelentésében benne van már nem csak a tett, hanem a vágy tiltása is, akkor vajon miért volt szükséges egy külön törvényt alkotni erről? Kálvin tanítása szerint különbséget kell tenni a vágy és a terv között. A vágyból lehet terv és a tervből tett. Ha a kívánság belül marad, rövid ideig tart, az ember nem foglalkozik vele, nem őrzi a gondolataiban nap, mint nap, akkor az elhal. A kívánságban vannak fokozatok. A kívánság lehet lassan jelentkező, de lehet hirtelen feltörő és elsöprő is. A kívánságokat meg lehet vizsgálni, hogy vajon jó vagy bűnös kívánság-e. Amennyiben bűnös, akkor nem kell dédelgetni. De amikor az ember az akaratával egy lépéssel tovább megy, akkor a vágyból terv születik, ami a tett előszobája. A tervből megszületik a tett. Kálvin szerint a 10. parancsolat a vágy születése ellen szól, ami a szívben van és ott is marad. Ez az, amit egyetlen bíróság sem tud bizonyítani, hanem csak Isten előtt nyilvános. Ő ismeri a szív legelrejtettebb titkait. És ez a parancsolat azt mondja ki, hogy Isten megvizsgálja a vágyakat is. A parancsolatban szereplő „kívánni" szó jelentését pontosabban visszaadhatjuk, ha törekvések fordítjuk. Ne törekedjünk mások tulajdonának a megszerzésére. Ne mesterkedjünk soha a mások jogos tulajdonának a megkaparintására. A 10. parancsolat az élet nagyon sok területét érinti. Nem a tulajdonlást tiltja meg a törvény, hanem a jogtalan bírvágyat, a túlzott bírvágyat, a kapzsiságot is. Az Isten előtt nem kedves vágyakozás jelentkezett már a bűnesetnél is. Az ember olyannak a megszerzésére kezdett el vágyakozni, amiről Isten világosan elmondta, hogy ez tilos. Ez a vágyakozás tettben meg is jelent, és súlyos következménye lett. Ha szeretnénk megfogalmazni ezt a parancsolatot az Isten gondviselésébe vetett bizalom oldaláról, akkor azt mondhatjuk, hogy arról szól a 10. parancsolat, hogy az embernek nincsen szüksége arra, hogy vágyakozzon arra, ami a másé, akár tárgyra, akár családra, mert Isten megadja mindenkinek a sajátját, mindenkinek ad eleget. A 10. parancsolat nem tilt mindenféle kívánságot, vágyat. Csak rákérdez a birtoklási vágyunk miértjére. Az Istenben hívő embernek nem kell mindenféle vágyakozástól megszabadulnia, ez a törvény nem erről szól, és ha a Bibliát nézzük teljes összefüggésében, ott sem ezt a tanítást találjuk. Hiszen vannak olyan vágyak, amelyek igenis az Isten kedves szerint való vágyak. Ezeket nem tiltja meg a Szentírás. (42. Zs.)

Jézus Krisztus önmaga megüresítésével jött a földre (Fil 2), és ez azt is jelentette, hogy az akaratát, vágyait az Atya kezébe helyezve lemondott az akaratáról. Semmit sem kíván, amit nem az Atya kezéből fogadhat. Ebben is követni kell a keresztyén embernek Jézust. Nem önmaga vágyainak él, hanem Isten akaratának. Megelégszik azzal, amit kap. Elég az, amit

tisztességes és becsületes úton megszerzett az ember. Jézus világosan tanít arról, hogy minden gonosz gondolat a szívből származik. (Mt 15,19)

Nábót szőlője (1Kir 21.)
Ez a történet nagyon jól mutatja, hogy mit jelenthet, ha valaki megkíván valamit, ami nem az övé, jogosan nem szerezheti meg, de tovább nő benne a kívánság, és azután bűnre viszi őt. Aháb királynak megtetszik egy telek a palotája mellett. Úgy véli, jó lenne, ha övé lehetne. A szőlőskert tulajdonosának felajánl egy cserét vagy egy megfelelő ellenértéket a földterületért. Ebben a történetben ráadásul maga a vágy is olyan, amit már csírájában el kellett volna Ahábnak fojtani. Áháb helyzeti előnyben volt, hiszen ő a gazdag király. És neki a királyi tekintélyét nem lett volna szabad kihasználni, amikor ez a gondolat benne megszületett. Hasonló helyzet volt Dávid és Betsabé történetében is. Nábót azonban elutasítja az ajánlatot. De nem is tehet mást, minthogy elutasítja ezt az ajánlatot. A telek a családi örökséghez tartozik, ami a törvények szerint elidegeníthetetlen. Ezt a jogot a királynak is figyelembe kellett venni. Az igazi gond ezután kezdődött, amikor a király nem tudta a birtoklási vágyát kielégíteni. A vágy továbbra is megmaradt, erről nem tudott lemondani. Csalódását elég gyermeki módon fejezte ki. A beteljesületlen kívánságra passzív haraggal reagált. A házastársa, Jezábelfőníciai (1Kir 16,31) lévén nem tisztelte a törvényeket, és férje kívánságának jogszerűségével a legkevésbé sem törődött. Kezébe vette az ügyet. Áháb nem hivatkozik a törvényre, hanem fontosabbá válik számára a saját kívánsága, mint az ország törvényei, amelyeknek ő volna a leginkább a hivatalos képviselője. Jezábel olyan tervet eszel ki, amely a Tízparancsolat több pontja ellen is vét. El akarta venni Nábót életét, és hamis tanúzással szándékozta a halálos ítéletet meghozatni. Ráadásul nem csak egy egyszerű hamis tanúzásról volt szó, hanem egy színjátékkal egybekötött eseményről. Istent is belekeverték. Hamisan kellett böjtöt tartani. Megvádolták a 2. parancsolat megszegésével. Ennek a büntetési tétele: a halálos ítélet. És Jezábel révén elvették Nábót életét, hogy megszerezzék Nábót szőlőjét. A földterület iránti vágy egy ember életébe került. A Nábót szőlőjéről szóló történet megmutatja, hogy mekkora lavinát tud elindítani maga után, ha egy Istennek nem tetsző vágynak megengedik, hogy terv és tett legyen a végeredménye. A böjt gyakorlatát kihasználták a saját hasznukra, és nem a böjt eredeti célja és értelme szerint gyakorolták. Hazugságra, hamis tanúskodásra bírtak rá embereket. A népet félrevezették.

Akik áldozatul estek Aháb vágyának:
- Nábót: elveszítette az életét,
- Aháb: férfi utódaira Isten ítélete várt,
- Jezábel: csúfos halál várt rá.

Ez a történet bemutatja, hogy mennyire fontos az, hogy a vágyat a kezdetektől fogva Isten mércéjével mérjük, és ne engedjük, hogy belőle akkor is tett legyen, ha az Isten törvényével nem egyezik.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Isten Igéje segít abban, hogy különbséget tegyünk jó és káros vágyak között.

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy a vágyainkat lehet kontrolálni.
Affektív: Vágyakozás, akarás érzelmi hátterének feltárása.
Pragmatikus: A tanulók bátorítása arra, hogy a vágyaikban is keressék Isten útmutatását, és a megvalósítható vágyak beteljesítésére törekedjenek.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK bevezető része, ábrája alapján: Mit fejeznek ki a képek? (szem: vágyakozás arra, amit látunk, szív, gondolatok, kívánságok, mérleg: mérlegre tenni, mérlegelni, vajon jók e a vágyaink) Te milyen vágyakat írnál a mérleg serpenyőibe? Milyen út vezethet oda, hogy egy kívánság veszélyessé válik? Példaként feleleveníthetjük Géhazi történetét is – vágyott az ajándékokra, s csalással, hazugsággal szerezte meg azokat. Mit jelent a közmondás: „A szomszéd kertje mindig zöldebb”?	TK Beszélgetés a vágyakról, kívánságokról
Feldolgozási javaslat	1. Mit jelent a vágyainkat Isten mérlegére tenni? Hogyan kapcsolódik ehhez a 10. parancsolat? Emeljük ki az előző beszélgetésből a következő gondolatokat: Vannak vágyaink – természetes Nem mindegy, mire irányulnak, s milyen úton akarjuk elérni a célunkat Vizsgáljuk meg Isten előtt, mely vágyainkért érdemes küzdeni is, s melyekről kell lemondanunk A parancsolat korlátot szab: Olvassuk el az aranymondást! Aranymondás: *„Ne kívánd, ami a felebarátodé!”* 2 Mózes 20,17 Beszéljük meg: milyen magatartásra biztat ez a parancsolat a kívánságainkkal kapcsolatban! Mi állíthat meg abban, hogy csak a saját kívánságainkhoz ragaszkodjunk? A magyarázat összefoglalásában segít a TK lila, összefoglaló, magyarázó szakasza: Kérjük meg a tanulókat, hogy olvassák el önállóan az összefoglaló részt, majd az olvasottak alapján	A parancsolat értelmezése A bevezető beszélgetéshez kapcsolódva annak tisztázása: mit jelent az, hogy „Isten mérlegén”, Milyen magatartást jelent: „ne kíván d” TK- lila felület

	beszéljük meg, mit jelenthet a cím: „vágyaink Isten mérlegén”?	
	2. Bibliai példa Amikor nem tesszük Isten mérlegére vágyainkat, az súlyos következményekkel jár	TK A bibliai példa és a parancsolat összekapcsolása
	Írjuk fel a táblára: Aháb király kívánsága, s rajzoljunk utána egy nyilat Kérjük meg a tanulókat, hogy figyeljék meg, milyen érzések következtek a király kívánsága után! Olvassuk el a történetet! A csoport tagjai sorban haladva olvashatnak egy-egy bekezdést.	A tettek mögötti érzések szerepére való rámutatás
	A felolvasás után gyűjtsük össze a király érzéseit a történet során! Írjuk fel a táblára, hogy látható legyen a folyamat: Sóvárgás, vágy Elégedetlenség Elkeseredés Harag Öröm Bűnbánat	
	Mutassunk rá: Aháb nem szabott határt a vágyakozásának akkor sem, amikor tudta, hogy Nábót Isten törvényének engedelmeskedik azzal, hogy nem adja el örökségét. Érzései és a belőlük következő események lavinaszerűen követték egymást.	
	Beszéljük meg: mikor és hogyan szabhatott volna határt érzéseinek, maga és felesége tetteinek a király?	
	MF-1: segíti a történet átlátását, megértését	MF-1. feladat A bibliai történet feldolgozása
	3. Vágyak és döntéshelyzet, imádság Tudod-e? rész és a hozzá kapcsolódó kép alapján mutassunk rá: imádságunkra válaszolva Isten segít megállni a rosszban és jól dönteni	TK- Tudod-e? Annak felismertetése, hogy az imádság segít kontrollálni vágyainkat
	4. Jó vágyak, kívánságok és tettek MF-2	Versrészlet alapján beszélgetés arról, hogy pozitív vágyak és célok is

		vannak MF – 3. feladat Példák gyűjtése megvalósítható, eltúlzott és káros vágyakra
	5. Megvalósítható, eltúlzott és káros vágyak MF-3 Csoportmunkában oldjuk meg a feladatot! Minden csoportnak adjunk három szívformát, s kérjük meg a csoportokat, hogy gyűjtsenek és írjanak az egyikre megvalósítható, a másikra eltúlzott, a harmadikra káros vágyakat! Nemcsak a saját vágyaikat írhatják, hanem példákat kereshetnek együtt. A csoportok számoljanak be róla, milyen példákat gyűjtöttek! A szívformákat tegyük végül a táblára három csoportban, a három kérdés alapján. A gyűjtött vágyak három csoportját szemünk előtt látva, összegzésként emeljük ki: Az emberi szívben születnek a jó és a rossz gondolatok, kívánságok is. Fontos tudnunk, hogy isten ezekről is tud és fordulhatunk is hozzá, hogy segítsen mérlegre tenni kívánságainkat. 6. Imádkozzunk az óra végén együtt: - kérjük Istent, hogy segítsen megvalósítani az akarata szerinti terveinket - kérjük, hogy szabadítson meg az eltúlzott és káros vágyaktól - kérjük, hogy segítsen eldönteni, mi az, amire ne vágyjunk, hanem engedjük inkább el - kérjünk Istentől hálás szívet, hogy tudjunk örülni annak, amink van! 7. Énekjavaslat: Hála… (TK – 5. ének), Mindenkoron áldom az én Uramat (RÉ 254), Istenünk, itt hozzuk néked mindenünk…(Dicsérjétek az Urat – 29. ének)	Az Istenre való ráhagyatkozás átélése a vágyaink tekintetében is – az imádság segítségével
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, s kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: szem körvonala – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	A parancsolat megtanulása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 41-42. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: Szem, mérleg, fiú, homlokán kérdőjel, mellén egy szív rajza látható
- Rajz: Aháb király nézi a szőlőskertet
- Infógrafika: egy fiú gondolatai, egy kéz mely mutat valamit

A szöveg: Nábót szőlője.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg az infógrafikát! Mit lehet leolvasni ezekről a rajzokról? Mit fejeznek ki?
- Kit látsz a királyi palota erkélyén? Ki volt ő? Hol uralkodott? Ki volt a felesége?
- Kié volt a szomszédságában lévő szőlőskert?
- Mi kavarog a fiú agyában? Mikre gondol? Miért? Ki segíthetne neki a döntésben?

2. *Szövegelemzés*

- Mire vágyott a király? Miért?
- Miért nem adhatta a szőlőskert gazdája a királynak a szőlőjét?
- Jezábel hogyan oldotta meg a király kívánságát? Miért tette?
- Melyik parancsolat ellen vétett?
- Kit küldött Isten Aháb királyhoz? Miért küldte?
- Mit tett a király? Miért?
- Miért bocsátott meg Isten a királynak?
- Mi a véleményed a történetről? Jellemezd a szereplőket!
- Neked melyik parancsolatot a legnehezebb betartani? Miért?
- Melyik parancsolat betartása könnyű neked? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Ne kívánd, ami a felebarátodé!”

- Kik a te felebarátaid?
- Mit jelent a „felebarát” kifejezés?
- Te minek örülsz a legjobban, azok közül, ami a tied? Miért?

Élménypedagógiai játék: KÉT IGAZSÁG EGY HAZUGSÁG

Játék típusa: ismerkedős, (óra elején jégtörőként is játszhatjuk)
Szükséges eszközök:
Íróeszköz, papír.

Játék menete:
1. Megkérjük a résztvevőket, hogy írjanak le három dolgot egy lapra magukról. Ebből kettő legyen igaz, egy pedig hazugság.

2. Mindenki felolvassa a mondatait. A többiek pedig megpróbálják kitalálni, hogy melyik a hazugság a három mondatból.

Megbeszélés:
1. Könnyű volt-e hazudni? Szerinted a többiek abból jöttek rá, hogy hazudsz, amit mondtál, vagy ahogyan mondtad? Te miből jöttél rá, hogy valaki hazudik? Milyen jelekből láttad a társaidon, hogy nem igazat mondtak? Te hogyan próbáltad leplezni azt, hazugságot mondasz?

2. Milyen érzés hazudni? Milyen érzés, amikor rájönnek, hogy hazudtál? Mi volt a játék lényege? Milyen érzés volt, ha volt olyan, hogy az igaz mondásodat hazugságnak hitték? Milyen érzés volt, amikor a hazugságot elhitték?

3. Mit tanultál meg az igazmondásról? Mit tanultál meg a hazugságról? Mit gondolsz, hogy an tudod a most megszerzett tapasztalataidat beépíteni a későbbiekbe? Mit szeretnél átgondolni eddigi viselkedésedből a játékból szerzett tapasztalatok után?

Megjegyzés:
Megbeszélés nélkül alkalmazhatjuk ezt a játékot jégtörőként foglalkozás elején.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.20. 43-44, verse- Végy el rólam minden gyalázatot
Református Énekeskönyv: 473. dics. 8. verse- Felebarátodnak ő házát -dall. RÉ.140. zsolt. Szabadíts meg (+BS)

ÖSSZEFOGLALÁS: TÍZPARANCSOLAT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A Tízparancsolat Isten útjelző táblája.
Kognitív cél: A Tízparancsolatról tanultak összefoglalása.
Affektív cél: Megerősíteni a tanulókat abban, hogy útkeresésükben hallgassanak Isten útmutatására.
Pragmatikus cél: Keressenek a tanulók példákat és fogódzókat, útjelzőket a tízparancsolatból arra nézve, hogyan oldják meg élethelyzeteiket.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Feldolgozási javaslat	**Ha volt részösszefoglalás**, akkor a feldolgozás itt a második kőtábla parancsolataira, s összességében a Tízparancsolat mai hatására, az azzal való szembenézésre irányulhat.	
	1. változat - Oldjuk meg a MF első 7 feladatát frontális munkával! - A MF 8. feladata személyes jellegű, hagyjunk rá önálló gondolkodási időt, s aki szeretné, ossza meg a gondolatait a többiekkel.	MF 1-7. feladat MF-8. feladat: Választ keresni arra a kérdésre, mi a Tízparancsolat hatása a tanuló életére
	2. változat - Csapatverseny a MF kiválasztott feladatainak felhasználásával. Csapatversenyhez, csoportban való megoldásra alkalmasak a következő feladatok: MF: 1,2,4,5,6,7	MF feladatai Csapatverseny
	- Ha a csapatverseny után még marad idő: hangsúlyt tehetünk a MF 3. feladatával a Tízparancsolattal és annak megtartásával, saját hiányosságainkkal való szembenézésre,	MF- 3. feladat Dávid imájának megbeszélése
	vagy a MF 8. feladatával a Tízparancsolathoz való személyes viszonyulásra	MF-8. feladat

	3. változat A részösszefoglaláshoz hasonlóan társasjáték keretében is összefoglalhatjuk a Tízparancsolatról tanultakat. A részösszefoglalásnál használt kérdésekhez hozzátehetjük: - az 5-10. parancsolthoz használt Bibliai kvízek kérdéseit - a MF 1. feladatában szereplő neveket a következő kérdéssel: Melyik parancsolathoz tudod kapcsolni a következő személy történetét? (a személyek lehetnek: : Mózes, Áron, Góliát, Salamon, Kain, Ábel, Dávid, Absolon, Betsabé, Kajafás, Aháb, Jezábel, Nábót) - A MF 6. feladatában szereplő közmondásokat, a következő kérdéssel: Melyik parancsolatot juttatja eszedbe a következő közmondás? A közmondások: Jobb adni, mint kapni. A hazug embert hamarabb utolérik, mint a sánta kutyát. A szomszéd kertje mindig zöldebb. Nézd meg az anyját, vedd el a lányát! Sok beszédnek sok az alja. Ami a szívemen, a számon. Nem esik messze az alma a fájától.	A Tízparancsolat, mint tükör felmutatása

TOVÁBBI ÖTLETEK

Kézfotók

Alkossunk kiscsoportokat. Osszuk ki a parancsolatokat a csoportok között. Akár több parancsolat is juthat. Feladat:
Alkossanak kézszobrokat a csoportok az adott parancsolathoz. Ezeket fényképezzék le. Következő órán kinyomtathatjuk számokkal, akár kőtáblaformában is.

Forrás: IMG 2913 (Etika alapmodul)

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Feldolgozási javaslat	**<u>Heti egy hittanóra esetén, ha nem volt részösszefoglalás</u>** **<u>1. változat</u>** - Oldjuk meg a MF első 7 feladatát frontális munkával! - A MF 8. feladata személyes jellegű, hagyjunk rá önálló gondolkodási időt, s aki szeretné, ossza meg a gondolatait a többiekkel. **<u>2. változat</u>** - Csapatverseny a MF kiválasztott feladatainak felhasználásával. Csapatversenyhez, csoportban való megoldásra alkalmasak a következő feladatok: MF: 1,2,4,5,6,7 - Ha a csapatverseny után még marad idő: hangsúlyt tehetünk a MF 3. feladatával, a Tízparancsolattal és annak megtartásával, saját hiányosságainkkal való szembenézésre, vagy a MF 8. feladatával a Tízparancsolathoz való személyes viszonyulásra **<u>3. változat</u>** Társasjáték segítségével ismételjük át az eddig tanult parancsolatokat és a hozzájuk tartozó bibliai történeteket. Többféle játéktábla is megfelelő lehet, amin találunk valamilyen módon kiemelt (pl. színes) mezőket. A kiemelt mezőkön húzzanak a tanulók (nagyobb létszám esetén csoportok) kérdéskártyát! A helyes	MF 1-7. feladat MF-8. feladat: Választ keresni arra a kérdésre, mi a Tízparancsolat hatása a tanuló életére MF feladatai Csapatverseny MF- 3. feladat Dávid imájának

	válaszokat pontozzuk. A pontgyűjtés és a célba érés együttesen dönthetik el, ki lesz a győztes. A játéktáblához igazodva előre tisztázzuk a gyerekekkel a játék szabályait. A kérdéskártyákat előkészíthetjük az órára, vagy a tanulókkal együtt is elkészíthetjük. A kérdéskártyákon állhatnak pl.: - a TK Bibliai kvíz kérdései, - Melyik parancsolathoz kapcsolnád a következő kérdést? A kérdések lehetnek: Szeretsz énekelni? Te kihez fordulsz, ha bajban vagy? Neked van kabalád? Szerinted ki a legerősebb a világon? Hogy töltöd a vasárnapot? Te szoktál imádkozni? - Melyik parancsolathoz tudod kapcsolni a következő személy történetét? (a személyek lehetnek: Mózes, Áron, Góliát, Salamon, Kain, Ábel, Dávid, Absolon, Betsabé, Kajafás, Aháb, Jezábel, Nábót) - Melyik parancsolatot juttatja eszedbe a következő közmondás? A közmondások: Jobb adni, mint kapni. A hazug embert hamarabb utolérik, mint a sánta kutyát. A szomszéd kertje mindig zöldebb. Nézd meg az anyját, vedd el a lányát! Sok beszédnek sok az alja. Ami a szívemen, a számon. Nem esik messze az alma a fájától. - Mondj példát az 1. (vagy bármelyik) parancsolat megtartására!	megbeszélése MF-8. feladat A Tízparancsolat, mint tükör felmutatása Társasjáték-tábla Bábuk Előre elkészített, vagy előre átgondolt kérdéskártyák A társasjáték a tananyag átismétlése mellett a szabályokhoz való alkalmazkodás megélését is lehetővé teszi

TOVÁBBI ÖTLETEK

Élménypedagógiai ötlet: TALÁLT TÁRGYAK

Előkészület:
1 Szerepkártyák készítése a következő nevekkel:
Mózes, Dávid, Góliát, Salamon, Káin, Ábel, Betsabé, Géházi, Illés, Főpap, Nábót
2. Tárgyak előkészítése:
Egy nagyobb bot, apró kövek, fém láncszem, fénymásolt templomalaprajz, leveles ág/gyümölcs, kis darab nemez (gyapjú), kendő, fásli (vagy egy textilcsík), fénymásolt héber szöveg, szőlő (vagy egy maroknyi föld)
Mózes: bot
Dávid: kis kövek
Góliát: fém láncszem
Salamon: jeruzsálemi templom alaprajz (fénymásolat összetekerve)
Káin: faág levéllel vagy valamilyen gyümölcs
Ábel: nemezdarab
Betsabé: kendő
Géházi: fásli
Főpap: tóratekercs (fénymásolt héber bibliai oldal összetekerve)
Nábót: szőlő (vagy maroknyi föld)
Igazi tárgyakkal érdekesebb a játék, de szükség esetén lehet fénymásolt képeket is használni.
Amennyiben a csoport nagyobb létszámú, egyszerűen megkétszerezhető a szerepkártyák és a szereplőkhöz tartozó tárgyak száma.

Játék menete:
1. A tárgyakat elhelyezzük egy asztalon.
2. Mindenkinek kiosztunk egy-egy névkártyát. Megkérjük a gyerekeket, hogy ne mutassák meg egymásnak.
3. Elmondjuk, hogy a Bibliai Talált Tárgyak Osztálya annyira megtelt talált tárgyakkal, hogy ideje átvenni a jogos tulajdonosának. Mindenki menjen, válogasson a tárgyak közül egyet, ami hozzá tartozott.
4. Miután megvannak a tárgyak, egyesével mutassák be a tárgyakat. (Plusz feladat lehet: a tárgyat egy olyan mozdulattal fogják, ami utal a személyükre.) A csoport próbálja meg kitalálni, hogy vajon kiről van szó.
5. Ha nem találják ki a többiek azonnal, akkor meg kell mondani, és meg kell indokolni, hogy miért azt a tárgyat választotta.

TEMATIKAI EGYSÉG:
A TÍZPARANCSOLAT MEGÉLÉSE A MINDENNAPOKBAN

JÉZUS ISTEN FIA - ŐRÁ HALLGASSATOK!

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(Mt 17,1-8)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Keresztyén Biblia Lexikon, Budapest, 1995; Eduard Schweizer, Das Evangelium nach Lukas, Göttingen, 1986; Magyarázatos Biblia; Dr. Varga Zsigmond: Máté evangéliumának magyarázata. (JK), Budapest, 1995; Kálvin János: Magyarázat Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához III, Budapest, 1941; Ravasz László: Az újszövetség magyarázata I., Budapest, Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, 1991, Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest, 1992; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985; http://www.lelkesztovabbkepzo.hu)

Jézus megdicsőülésének a története megtalálható mindhárom szinoptikus evangéliumban. (Márk 9,2-13; Lukács 9,28-36) Mindhárom evangélium leírása szerint ezt az eseményt a haláláról és feltámadásáról szóló prófécia és a követésre hívás előzi meg. Utána pedig gyógyítási történetek következnek.
A kereszt felvételéről szóló biztatással Jézus arra tanítja a tanítványokat, hogy aki elindul az Ő útján, annak az egész életét oda kell szánni. Legyen kész az életéről lemondani.

A haláláról és a feltámadásáról szóló prófécia és a megdicsőülés történetének egymás mellé állítása utal Jézus kettős természetére: Ő a szenvedő Jézus és a dicsőséges Krisztus is.
Ezek a csodák is, mint a megdicsőülés története, Jézus mennyei hatalmáról tesznek bizonyságot.
A megdicsőülés történetében megmutatja Jézus, hogy honnan jön az az erő, amely képessé teszi Őt ennek az emberi képességeket meghaladó küldetésnek a teljesítésére. A földi Jézus arcán egy pillanatra a mennyei Isten dicsősége szemmel láthatóan tükröződik vissza. Jézus, aki általában szegény vándortanítóként mutatkozott meg a világban, ebben a történetben mennyei fényben és dicsőségben tündököl.
Aki a kereszten teljesen kiszolgáltatottnak látszik, megmutatja, hogy milyen hatalom rejtőzik a magát önként halálra adó Mesterben. Jézus megdicsőülésének története bepillantást is enged abba, hogy hogyan készül fel Jézus arra, hogy elveszti az életét.
A megdicsőülés hegyén Jézus fellebbenti egy pillanatra Isten titkáról a fátylat, és a három legszeretettebb tanítványát egy egyszeri, különleges élményben részesíti.
A történet Jézus életének két fontos eseményét köti össze. A keresztségét és mennybemenetelét. A mennyei szózattal találkozunk a keresztségnél, és az elváltozott arccal pedig a mennybemenetel.

1. vers: Jézus a legszűkebb tanítványi körét viszi magával, Pétert, Jakabot és Jánost. Kiemeli a szöveg, hogy Jézus viszi magával a három tanítványt, ő vezeti őket, és nem mintegy együtt mennek. Máté nem jegyzi le, hogy pontosan hol van ez a hely. Annyi derül ki, hogy egy magas hegyen. Jézus életében sokszor a fontos események hegyen történtek. (Hegyi Beszéd, Jézus megkísértése, keresztre feszítés és mennybemenetel). A magas hegy szimbolizálja az

Istenhez való közelséget. Az Ószövetségben is számtalan fontos esemény hegyen történt. (törvényadás.) Felmenni a hegyre azt is szimbolizálja, hogy az ember a mindennapok fölé emelkedik Istenhez közelebb, felülről, mintegy Isten perspektívájából lát rá az életre, a mindennapokra.

2. vers: Jézus a hegyen átváltozott. A görög szöveg szerint metamorfózison ment át. A földi, emberi forma változik mennyeivé. Ez a csodálatos átalakulás a zsidó apokaliptika szerint az eszkatológia üdvkorszak ajándéka az igazak számára. Jézus valamit megmutatott, leleplezett magából a három hozzá legközelebb álló tanítványa előtt egy olyan helyen, ami távol van a többi embertől, de szimbolikusan Istenhez közel. A három kiválasztott előtt Jézus a mennyei arcából mutatott meg valamit. Az átváltozás azt jelentette, hogy az arca olyan lett, mint a napé, és a ruhája, mint a fény. Ez az esemény előreutal Jézus dicsőséges feltámadására és mennybemenetelére. Mózes arcán volt hasonló fényesség, amikor Istennel találkozott a Sínai-hegyen. (2 Mózes 34, 29-35) Mózes arca csak visszatükröződést mutatott. A két személy, aki megjelenik Jézusnak és a tanítványoknak Mózes és Illés Izráel népének, a törvénynek és a prófétáknak két legfőbb képviselői. A fehér ruha a mennyei lényeknek öltözete. A fehér ruha utal a mennyei testre, amelyet majd a választottak viselnek. (Ravasz László)

3. vers: A megjelenés azt jelenti görögül, hogy látni lehetett. Látszódott, látták. Máté elbeszélése szerint Jézus megdicsőülésének a lényege ez a beszélgetés. Az, hogy Jézus előtt Mózes és Illés jelent meg, arra utal, hogy az Ószövetség prófétái is meghódolnak Jézus előtt (Ravasz László).

4. vers: A három tanítvány közül az első, aki reagál, mint ahogy ezt máshol is tapasztaljuk, Péter. Itt azonban nem olyan heves, hanem inkább visszafogottan viselkedik. Jézust Úrnak szólítják már. Péter ünnepet szeretne tartani a helyen, ezért javasolja, hogy készít három sátrat.

5. vers: Fényes felhő takarta be őket. Ez nem egy természetes felhőt jelent, hanem olyat, amely Isten jelenlétét szimbolizálja. Isten megszólal úgy, mint ahogyan az Ószövetségben gyakran olvassuk: „íme". A felhők közül szólal meg Isten, ahogyan Jézus megkeresztelkedésekor. Elismétli Isten azt, amit akkor mondott (Máté 3,17), de kiegészíti azzal, hogy hallgassák Jézust. A felhő-motívumról olvasunk Jézus mennybemenetelekor, (ApCsel 1,9), Jézus visszajövetelekor (Lukács 21,27) a hívők elragadtatásakor (1Thessz 4,17) Kálvin szerint azért árnyékolta be őket felhő, mert még nem alkalmasak a tanítványok arra, hogy a mennyei dicsőséget szemléljék.

6. vers: A tanítványok reakciója a nagy félelem. Ahogyan az embereket mindig is egyfajta félelemmel töltötte el a Szenttel való találkozás.

7. vers: Jézus felszólítása, hogy keljenek fel a tanítványok, ugyanúgy hangzik görögül, hogy: Támadjatok fel! (Máté 9,25) Amikor Jézus feltámadt, akkor esik szó megint arról, hogy odamegy, odalép a tanítványokhoz, akik a feltámadott Jézus előtt leborultak, és féltek, és kiküldi őket. (Máté 26,17-18)

8. vers: Amikor a tanítványok felemelik a szemüket, csak egyedül Jézust látják. Eltűnik a látomás, és ott marad velük Jézus, és rá kell figyelni. Az ószövetség nagy embereinek eltűnése arra utal, hogy az Ószövetség ideje lejárt, helyette itt egy új időszak és korszak vette kezdetét Jézussal. A látomás csak a Jézusra mutató jel volt. Gyorsan tűnt el, hogy a tanítványok figyelmét ne terelje el Jézusról, hanem csak rámutasson.

Jézus előtt leborulni és az ő szavára feltámadni: ez az, amit a későbbi tanítványoknak is tenni kell. Mert akit Jézus megérint, az életre támad fel.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Jézus Isten Fia, akire hallgathatunk.

Kognitív: Arra való rámutatás, hogy Jézus Isten Fia, akinek a tanítására kell hallgatnunk.
Affektív: Az útkeresés érzelmi és motivációs hátterének feltárása.
Pragmatikus: Annak a segítése, hogy a tanuló a mindennapokban keresse, hogy mi Jézus útmutatása egy-egy élethelyzetben.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Te kire hallgatsz? Kinek az útmutatását veszed először figyelembe? Használjuk a TK útjelző-táblás rajzát! 2. Gondolják tovább a tanulók a felvetett kérdést: kik azok a személyek, akikre leginkább hallgatok? MF-1: a kérdés végiggondolását segítő feladat	TK Beszélgetés: te kire hallgatsz? MF- 1. feladat
Feldolgozási javaslat	1. Hogyan lehet Istenre hallgatni? Írjuk fel folyamatábraként a táblára a következő szavakat, s magyarázzuk el, hogy Isten a törvényen, a prófétákon, majd Jézuson keresztül mutatott utat: Törvény Próféták Jézus Isten akaratát, a Tízparancsolat betöltését Jézus szavai és magatartása mutatta meg a legjobban. Az Ige rá irányítja a figyelmünket: Rá hallgassatok! (E gondolatok megfogalmazásában segítséget nyújt a TK összefoglaló, lila hátterű része) 2. Bibliai történet Kérjünk meg egy kifejezően olvasó tanulót, hogy a rövid történet eseményeit, és a tanítványok érzéseit	TK – lila, összefoglaló mező Rámutatás a törvény, a próféták és Jézus szerepének összefüggésére TK A bibliai történet megismerése

	kifejezve, érzékeltetve olvassa fel a történetet! Keressünk együtt választ a következő kérdésekre: - Hogyan látják a tanítványok Jézust? Mire utalhat az őt körülvevő fényesség, világosság? Mutassunk rá: a világosság Isten megjelenésének jele is, a nagy fényesség Jézus Istennel egyenlő hatalmára utal - Milyen útmutatást hallanak a tanítványok a felhőből? Mutassunk rá: Jézus Isten fia, az ő útmutatására kell hallgatniuk a tanítványoknak Kapcsolódó feladat a MF-ben: Ki hogyan vezette helyes útra Isten népét? A történetben szereplő személyek szerepéről: MF -2	MF-2. feladat A történetben szereplő személyek szerepének megértése
	3. Aranymondás: *„Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm, őt hallgassátok!”* Máté 17,5	
	A történethez kapcsolódva, abból kiemelve értelmezzük az aranymondást, s beszéljük meg: Mit tudunk meg arról, ki Jézus? Mit jelenthet: őt hallgatni, rá hallgatni? Munkáltatás az aranymondáshoz kapcsolódva: Boríték vagy tarisznya hajtogatása, amelynek külsejére ráírjuk az aranymondást. A további aranymondásokat ebbe gyűjtjük majd össze, jelképezve ezzel, hogy mi mindent jelent Jézusra hallgatni. Az összegyűjtött aranymondásokat elővehetjük az óra eleji ismétlések során és az összefoglaláskor is.	Rámutatás a lecke és a történet fókuszára: Jézusra hallgassatok!
	4. MF-3: csoportmunkában Kisebb csoportokban kérjük meg a gyerekeket, hogy: - beszéljék meg, mit jelentenek a feladatban szereplő igék, - idézzenek fel, vagy találjanak ki mindegyikhez egy-egy helyzetet, amelyben segíthet az ige, - válasszanak ők maguk egy igét, ami segíthet nekik!	MF-3. feladat Csoportmunka Példák értelmezése: bibliai igehelyek jelentése, útmutatása mai helyzetekben

	A csoportmunka eredményéről hallgassuk meg a tanulókat, úgy, hogy egy-egy igéhez kapcsolódó értelmezést és példákat hallgassunk meg egymás után, azután térjünk át a következő igékre, végül a maguk által választottra! Mutassunk rá a feladat kapcsán: Isten Igéje, a Biblia segít abban, hogy ma hogyan hallgathatunk Jézusra 5. Énekjavaslat: Sűrű sötét van…(TK- 16. ének), Kegyes Jézus, itt vagyunk…(TK-11. ének, RÉ 164)	
Munkáltatás	Boríték vagy tarisznya hajtogatása, amelynek külsejére az aranymondást: *„Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm, őt hallgassátok!”* *Máté 17,5* A további aranymondásokat ebbe gyűjtjük majd össze. Az összegyűjtött aranymondásokat elővehetjük az óra eleji ismétlések során és az összefoglaláskor is.	A témához kapcsolódás: E témában olyan dolgokat fogunk összegyűjteni, amelyek megmutatják nekünk, mit jelent Jézusra hallgatni
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 43-44. oldal

A képen látható:

- Rajzos illusztráció: Elágazó utak rajta útjelző táblával. Feliratok: Jóban, rosszban a haverokkal. Ami először eszembe jut. A szüleim azt mondták, Jézus azt tanítja:
- Fénykép: A Tábor hegy ma

A szöveg: Hallgass Jézusra!

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Képzeljétek el, hogy az útjelző tábla előtt állva azon gondolkodtok, hogy kire hallgassatok, amikor a helyes utat kell megválasztanotok! Olvassátok el a tábla szövegeit és gondolkodjatok!
- Milyen helyzetekben hallgattok a társaitokra?
- Milyen szituációiban hallgattok a szüleitekre?

- Mikor van olyan eset, amikor spontán cselekszel?

2. *Szövegelemzés:*

    - Kiket választott Jézus maga mellé, mikor a hegyre ment? Kik ők? Mit tudtok róluk?
    - Milyen látomásuk volt? Kiket láttak? Kik ők? Mit tudtok róluk?
    - Mit akart Péter építeni a látomásuk szereplőinek?
    - Mit hallottak? Mit jelent ez a mondat? Ki mondhatta?
    - Mit éreztek a tanítványok? Miért?
    - Jézus hogyan nyugtatta meg őket?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm, őt hallgassátok”!

- Ki mondta ezt a mondatot? Kik hallották?
- Mit jelent ez a mondat? Mi vonatkozik belőle rád is?
- Miért kell Jézusra hallgatni?

Motivációhoz:

Drámapedagógiai ötlet: Legbelső kör
Gyakorlat annak az illusztrálására, hogy Jézus miért csak a legbelső tanítványi körét vitte fel a hegyre.
Ha valakinek valami nagyon fontosat akarunk mondani: félrehívjuk, és úgy beszélünk vele.
Először is küldjünk ki három hittanost a teremből, vagy valami más módon érjük el, hogy a csoport maradék részével tudjunk úgy beszélni, hogy ne hallják.
A csoportot állítsuk fel egy kijelölt útvonal mentén, létszámtól függően két oldalról vagy egy oldalról. Akik ki lettek küldve, végig fognak menni az útvonalon, de az út mellett állók közül néhányan, akikkel ez előre meg van beszélve, fognak csinálni valamit. (Pl. ha van egy jó nagyhangú gyerek, akkor váratlanul ráordít, amikor mellé ér, egy másik megpróbálja összekócolni a haját, a harmadik tart egy cukrot a bezárt öklében, de szívesen odaadja, ha elkérik tőle, stb. Olyanokat próbáljunk meg kitalálni, ami testhezálló, de nem kell mindenkinek adni valami feladatot, a többség csak álljon és nézzen sokatmondóan.

Ha megbeszéltünk mindent, akkor álljunk fel a helyünkre és hívjuk be a kiküldötteket. Elmondjuk nekik, hogy végig kell menniük az útvonalon és lehet, hogy fog velük történni ez-az, így figyeljenek. Miután ezt elmondtuk, a három kiküldött hittanos közül az egyiket vonjuk félre és suttogva, hogy mások ne hallják, mondjuk el neki pontosan, hogy kitől mire számíthat – a pozitív és negatív dolgokat egyaránt. Ezért se legyen sok meglepetés, mert három-négy dolognál többet nem lehet megjegyezni egyszeri elmondásra! A másik két kiküldött hittanosnak ne mondjunk el semmit.

Ha ezekkel az előkészületekkel végeztünk, indulhatnak a körök – egyenként mennek végig az útvonalon. A három volt kiküldött hittanos közül azok, akik nem mennek éppen, húzódjanak a terem sarkába, csukják be a szemüket és fogják be a fülüket, hogy ne lássanak, halljanak semmit, így mindegyikük számára tiszta lappal indul a gyakorlat. (Arra is figyeljünk, hogy az, akit beavattunk, de adja tovább az információt!) Járják végig mindhárman az útvonalat, majd

kérdezzük meg, hogy láttunk-e különbséget a beavatott és a nem beavatottak viselkedése között, aki tudta, mire számíthat, ő is mondja el, hogyan ment neki az útvonalnak, meg a többiek is.

Jézus is beavatta a legközelebbi tanítványait, hogy lássák azt, hogy mi a végkifejlete annak, amiben benne vannak, hova vezet az az út, amin járnak. Feltehetjük azt a kérdést is, hogy az életünk útját hogyan járjuk szívesebben, úgy, hogy beavatnak abba, mire számíthatunk, vagy úgy, hogy nem tudunk semmit róla?

Feldolgozáshoz:

Szerepjáték: Egy tanuló vállalja Péter szerepét, s mesélje el a többieknek, mi történt vele a hegyen.
Vagy:
Interjú: Egy tanuló Péter szerepét, egy az interjúkészítőét vállalja, s a történtekről kérdezi Pétert.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 47.o. 1. feladat/ MFGY 38.o. 1. feladat

Önálló munka, személyes irányultságú feladat, ne ellenőrizzük. Szolgálja a tanulók őszinte elgondolkodását a témáról.

14. JÉZUS ÉS A TÍZPARANCSOLAT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(Máté 22,35-40)

Ő pedig így válaszolt: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, és felebarátodat, mint magadat.”

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Jubileumi Kommentár, Eduard Schweizer: Das Evangelium nach Matthäus, Göttingen 1986; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest, 1992; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; www.bibelwissenschaft.de; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985)

Jézus és a Tízparancsolat:
Jézus nem csapán magyarázza a Törvényt, nem egy egyszerű írásmagyarázó, hanem közvetlen tekintéllyel szólaltatja meg Isten akaratát.
Az Újszövetségben több helyen olvashatjuk, hogy Jézus a törvény előírásait megtartja (étkezés előtti hálaima: Márk 6,41). Sőt, nagyon szigorú a Törvény megtartásával szemben: a legkisebb törvény megtartása is olyan fontos a számára, hogy a mennyek országában való helyét is befolyásolja. (Máté 5,19)
Jézus azzal kezdi a Törvény magyarázatát (Máté 5,17), hogy nem akarja érvénytelenné tenni, azaz nem akarja lerombolni, felrúgni, meglazítani a törvényeket (katalüó). Jézus után is érvényes a törvény. Jézus nem csak egyszerűen megtartotta, hanem betöltötte, teljessé tette, egésszé. Jézus a Tízparancsolatot direkt és indirekt módon is értelmezi. Direkt módon, amikor magyarázza a Törvényt a Hegyi Beszédben. Indirekt módon pedig, amikor elsősorban a cselekedeteiben, csodatételeiben, az életpéldáján keresztül magyarázta.

A Hegyi Beszéd törvényértelmezése (direkt értelmezés):
Jézus a parancsolatok értelmezésénél Istennek azt a tulajdonképpeni akaratát mutatta fel, amely az egyes törvények mögött meghúzódik. A törvény magyarázatának a bevezetőjében elmondja Jézus (Máté 5,17-18), hogy számára a törvény örökérvényű norma, amelynek hatályát az idő nem befolyásolja, hiszen teljes, egész és tökéletes. Kétszer három ellentétpárban (antitézisben) magyarázza Jézus a törvényt. Jézus a törvényértelmezése során máshova teszi a határt a törvény megszegése szempontjából. Nem csak a konkrét cselekedet, hanem a cselekedet gyökere, a gondolat már a törvény megszegését jelenti. Így valójában Jézus sokkal szigorúbban értelmezi a törvényt, mint az írástudók. Mert nála már a vágy születése is ugyanolyan ítélet alá esik, mint maga a cselekedet. Jézus ezzel arra akar rámutatni, hogy komolyan kell venni a vágyat is, amelyből a tett megszületik.

Jézus cselekedeteinek törvényértelmezése (indirekt értelmezés):
Jézus a csodatételei által, a gyógyításai által is értelmezte a Törvényt. Megmutatta, hogy az ember és a Törvény milyen viszonyban áll egymással, melyik az Isten szemében a fontosabb. Amikor szombaton meggyógyítja a sorvadt kezű férfit, azzal azt tanítja, hogy az ember fontosabb Isten számára, mint a törvény (Máté 12,9-14). A tisztaságról való tanítás kapcsán kiemeli Jézus, hogy a törvényből eredő emberi hagyományok helyett magát a törvényt kell követni, és az eredeti értelmet keresni a törvényben. Az emberi hagyományokat az isteni törvény alá rendeli. Jézus a törvény külső megtartásával szemben a tetteivel azt tanította, hogy a törvény lelke szerint kell élni és cselekedni. Sőt, találkozunk olyan történetekkel is, amikor

Jézus és tanítványai a szokással, emberek hagyományával szemben a törvény eredeti értelmét képviseli. (Máté 7,1-13)

35. vers:
A nagy parancsolatot megelőző történet arról szól, hogy a szadduceusok megpróbálták a feltámadás kapcsán bebizonyítani, hogy Jézus nem ismeri a törvényt. Ez nem sikerült nekik. Ekkor léptek színre a farizeusok, ugyanezzel a céllal. A törvénytudó kísérteni akarta Jézust. Ugyanaz a szó szerepel a kísértésre, mint az Úri imádságban.

36. vers:
Mesternek szólítják meg Jézust, mintha gúnyból tennék ezt, és nem tiszteletből. Megpróbálták őt nehéz helyzetbe hozni, bebizonyítani, hogy nem érti a törvényt, nem ért hozzá, és hogy nem érdemli meg, hogy Mesternek nevezzék. A nagy parancsolat kifejezés arra vonatkozik, hogy Jézus melyik törvényt tartja fontosnak. A kicsit homályos megfogalmazással szerette volna az írástudó nyitva hagyni azt a lehetőséget, hogy a választ meghallva beleköthessen Jézus törvényismeretébe, szavaiba.

37-40. versek:
Jézus válaszának elején azt a bibliai szakaszt idézi, amit naponként elmondtak népének tagjai, a 5 Mózes 6,5. versét. „*Szeresd azért az URat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből!”* Találkozunk az Ószövetségben azzal, hogy ezt a két parancsolatot egymással összekötik: A törvények felsorolása után következik: „*Szeresd felebarátodat, mint magadat! Én vagyok az ÚR!”* (3Mózes 19,18) Az jelenti az újdonságot, hogy a szeretet parancsa fogja össze az összes törvényt. Arra hívja fel Jézus a figyelmet, ami hiányzik a szadduceusok, farizeusok és törvénytudók hozzáállásból. Az ismeret önmagában nem elég az Istennel való kapcsolat ápolásához. Az összes törvény és az összes bibliai előírás fölé rendeli Jézus a szeretet parancsát. A szeretet parancsának betartása jelenti a törvény igazi betartását. Jézus tanítása szerint a lényeg nem az egyes törvények szőrszálhasogató betartásában van, hanem a szeretet betöltésében. Ez a kiindulópont. Az Isten iránti szeretet nem szorítkozhat a törvény halott betűinek a tökéletes betartására. Amíg az írástudók a törvényt apró darabjaira szedték, addig Jézus itt egy ellentétes irányú gondolkodást mutat be. A törvénynek nem a szétszabdalásra, hanem az eggyé, egésszé összerakására van szükség.
A vita nem fejeződött be. Az írástudó nem szól semmit a történet leírása szerint. Ez a hallgatás jelenti Jézus győzelmét.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A Tízparancsolat a hívő ember értékrendjének az alapja.

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy a Tízparancsolat, amit Jézus az Isten és az embertárs szeretetében összegez, nemcsak egy régi szabálysorozat, hanem a hívő ember értékrendjének az alapja.
Affektív: A parancsolatok megtartásából fakadó szorongás és az Istenhez való spontán és örömteli odafordulás érzelmi háttérének a feltárása.

Pragmatikus: Annak a gyakoroltatása, hogy miben más annak a szemléletmódja és a viselkedése, akinek a kiindulópontja az, hogy ő az Istent és a felebarátját szereti.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Melyik a legfontosabb parancsolat? Alakítsunk 3-4 fős csoportokat! A hittancsoport létszámától és a tanulók kapcsolataitól, a csoport jellegzetességeitől függően többféleképpen is alakíthatunk csoportokat. Pl.: - Ha pl. 4 csoportot szeretnénk, sorban minden gyereknek mondunk egy számot (1,2,3,4), s egy csoportba kerülhetnek az egyes, kettes, hármas, négyes számot kapók. - Választhatunk csoportvezetőket, akik választanak maguk mellé csoporttagokat. - Ha jól ismerjük a hittancsoportot, és jónak látjuk, hogy az adott feladatot az egymáshoz közelebb álló, egymással szorosabb kapcsolatban lévő tanulók együtt oldják meg, egy kérdést együtt beszéljenek meg, akkor arra is kérhetjük őket, maguk rendeződjenek csoportokba. Csoportokban válasszák ki a tanulók, hogy szerintük melyik a legfontosabb parancsolat! A döntéshez használhatják a TK ikerházas, a Tízparancsolatot összefoglaló rajzát! Kérjük, hogy gyűjtsenek érveket döntésük mellett, legalább 2-3 érvet fogalmazzanak meg! A választásukat a többiek számára is támasszák alá érveik előadásával! Hangsúlyozzuk, hogy ha ellentétes is a véleményük, tartsák tiszteletben egymás véleményét. Minden parancsolat mellett lehet helyes érveket felhozni. Az óra további részében ki fog derülni, hogy Jézus nem emelt ki egy parancsolatot sem a többi közül, hanem egy hangsúlyt tett: a szeretet hangsúlyát.	TK Beszélgetés a kérdésről: Melyik a legfontosabb parancsolat?
Feldolgozási javaslat	1. Jézus és a Tízparancsolat, a nagy parancsolat Bibliai történet Megfigyelési szempontok: Keressünk választ a kérdésekre a történet	TK Rámutatás arra, mit hangsúlyoz Jézus a Tízparancsolatban

	elolvasásával: - Mit jelentett Jézus számára a Tízparancsolat? - Mit emelt ki? Hogyan foglalja össze? <u>Emeljük ki:</u> Isten akaratát, a Tízparancsolat betöltését Jézus szavai és magatartása mutatta meg a legjobban Jézus hangsúlya: a szeretet. Erre a szeretetre szavaival és tetteivel, egész életével példát adott. Kapcsolódó MF-i feladat: MF-1: A Tízparancsolat szavai betűhálóban A betűhálóban megtalálható 13 szó: Isten, ne, lopj, szenteld, szobor, nyugalom, mondd, anyádat, kíván, nevét, Úr, nap, Egyiptom A fennmaradó betűkből összeolvasható: „Szeresd az Urat”	
	<u>2. A verembe esett juh</u> MF -2: mit jelent Jézus számára megtartani a törvényt? Példája erre: a verembe esett juh A történet, a példa megbeszélése a MF kérdései alapján: Olvassák el önállóan a tanulók, majd beszéljük meg: - Melyik parancsolat betartását kérték számon Jézustól? - Szerintetek betartotta-e a parancsolatot? Miért?	MF-2. feladat Jézus törvényhez való viszonyulásának felmutatása a példázat értelmezésével
	<u>3. Aranymondás:</u> *„Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem a törvényt vagy a próféták tanítását. Nem azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem, hanem hogy betöltsem azokat.”* *Máté 5,17* <u>Beszéljük meg:</u> Hogyan kapcsolódik a verembe esett juh példázatához az aranymondás? Mit jelent érvénytelenné tenni és betölteni a törvényt? Emeljük ki a következő gondolatokat: - érvénytelenné teszi: nem tartja fontosnak, nem alkalmazkodik hozzá, mást tanít - betölti a törvényt: úgy tartja be, hogy a lényegét érvényesíti, az Isten és az emberek szeretete dönt a kérdéses esetekben	TK Munkáltatás Az aranymondás értelmezése: Jézus összefoglaló gondolata a törvényről

	Két egymás melletti kőtábla körvonalú kartonlapot osszunk ki, vagy a tanulók vágják ki! Egyik oldalára írjuk fel a nagy parancsolatot, a két részét elosztva a két kőtáblára! A másik oldalára írjuk fel az aranymondást! Tegyük be az előző órán elkészített borítékba/tarisznyába! (Ha úgy látjuk, hogy nem fogják óráról órára elhozni a tanulók a borítékot/tarisznyát, inkább szedjük össze, s tároljuk az iskolában, vagy mi vigyük mindig magunkkal az órára. A téma végén így is kioszthatjuk, hazavihetik.) <u>4. Szabályok ma</u> Mai szabályok az iskolában MF-3 Szeretetteljes cselekvés az élet különböző területein MF-4 A parancsolatok határa: a másik embert megmentő szeretet MF-5 <u>5. Énekjavaslat:</u> Sűrű sötét van…(TK- 16. ének), Siess, keresztyén…(TK-15. ének)	MF-3. feladata MF-4. feladat MF-5. feladat A MF feladatainak segítségével példák gyűjtése, átgondolása a szeretetteljes cselekvésre nézve
Munkáltatás	Két egymás melletti kőtábla körvonalú kartonlapot osszunk ki, vagy a tanulók vágják ki! Egyik oldalára írjuk fel a nagy parancsolatot, a két részét elosztva a két kőtáblára! A másik oldalára írjuk fel az aranymondást! Tegyük be a korábban elkészített borítékba/tarisznyába! Használhatjuk a tarisznyát és az összegyűjtött aranymondásokat az óra eleji ismétlésekkor: Vegyük elő, s beszéljük meg: mit találunk benne? Milyen üzenetre, vagy történetre emlékeztet az elővett mondat, kép, szimbólum? (Ha úgy látjuk, hogy nem fogják óráról órára elhozni a tanulók a borítékot/tarisznyát, inkább szedjük össze, s tároljuk az iskolában, vagy mi vigyük mindig magunkkal az órára. A téma végén így is kioszthatjuk, hazavihetik.)	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 45-46. oldal

A képen látható:

- Rajzok: „ikerházak”- Tízparancsolat – a nagy parancsolatok
- Illusztráció: Templombelső oszlopokkal. Jézus tekercscsel, a templomban a hallgatóság. Menóra a tekercs mellett.

A szöveg: A nagy parancsolat.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Mit is jelent az „ikerház” a parancsolatokkal kapcsolatban? Milyen összefüggésre világít rá?
- Olvassátok el a „tetőre „írtakat! Mit jelentenek ezek a parancsolatok?
- Olvassátok el az „alapra” írt szót! Milyen összefüggéseket tudtok megfogalmazni?
- Olvassátok el a két nagy parancsolatot! Keressetek összefüggéseket a két nagy parancsolat között!
- Kit látsz a képen? Ki lehet az, aki olvas a tekercsből? Kik hallgatják? Miért?
- Hogyan és miből készül a tekercs? Emlékszel még rá?
- Miért van ott a menóra?
- Mit mondott Jézus a parancsolatokkal kapcsolatban?

2. *Szövegelemzés*

- Kik és mit kérdeztek Jézustól a parancsolatokkal kapcsolatban? Miért?
- Hogyan válaszolt a kérdésre Jézus?
- Magyarázzátok meg az Nagy Parancsolatot! Mit jelent ez a mindennapokban? Hogyan tudjátok betartani?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem a törvényt vagy a próféták tanítását. Nem azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem, hanem hogy betöltsem azokat.”

- Mit jelent érvényesíteni a Tízparancsolatot és a próféták tanítását?
- Miért mondta Jézus, hogy ő azért jött, hogy a parancsolatokat „betöltse”? Mit jelent ez?

Feldolgozáshoz: Rajzos házirend

Készítsenek a tanulók csoportokban rajzos „házirendet”, a szeretetteljes cselekvésre figyelmeztető szabályokkal! Az elkészített plakát, tabló vonatkozhat az egész iskolára, az osztályra, vagy magára a hittancsoportra is.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 49.o. 1. feladat /MFGY 40.o. 1. feladat

A betűhálóban megtalálható 13 szó:
Isten, ne, lopj, szenteld, szobor, nyugalom, mondd, anyádat, kíván, nevét, Úr, nap, Egyiptom

A fennmaradó betűkből összeolvasható:
„Szeresd az Urat”

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt 24. 45.verse- Gyönyörködöm a te törvényedben
Református Énekeskönyv: 225. dics. 5-6. verse- Adjad, hogy lássuk (+BS)
Református Énekeskönyv: 234. dics. 3. verse- Ó Szeretet áraszd ránk meleged
Református Énekeskönyv: 373. dics. 3-4. verse- Mondatol élő kútfőnek
Református Énekeskönyv: 395. dics. 2. verse- Szeretetben összeforrva

15. MIT JELENT ÖNMAGUNK ÉS MÁSOK SZERETETE?

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 2.

(1Kor 13)

[1]Ha emberek vagy angyalok nyelvén szólok is, szeretet pedig nincs bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy pengőcimbalom. [2]És ha prófétálni is tudok, ha minden titkot ismerek is, és minden bölcsességnek birtokában vagyok, és ha teljes hitem van is, úgyhogy hegyeket mozdíthatok el, szeretet pedig nincs bennem: semmi vagyok. [3]És ha szétosztom az egész vagyonomat, és testem tűzhalálra szánom, szeretet pedig nincs bennem: semmi hasznom abból. [4]A szeretet türelmes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. [5]Nem viselkedik bántóan, nem keresi a maga hasznát,nem gerjed haragra, nem rója fel a rosszat. [6]Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. [7]Mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr. [8]A szeretet soha el nem múlik. De legyen bár prófétálás: el fog töröltetni; legyen nyelveken való szólás: meg fog szűnni; legyen ismeret: el fog töröltetni. [9]Mert töredékes az ismeretünk, és töredékes a prófétálásunk. [10]Amikor pedig eljön a tökéletes, eltöröltetik a töredékes. [11]Amikor gyermek voltam, úgy szóltam, mint gyermek, úgy éreztem, mint gyermek, úgy gondolkoztam, mint gyermek; amikor pedig férfivá lettem, elhagytam a gyermeki dolgokat. [12]Mert most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre; most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogyan engem is megismert az Isten. [13]Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** HolgerFinze-Michaels: Szeretet nélkül semmi vagyok, Budapest, 2013; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; www.bibelwissenschaft.de; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest, 1992; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985)

Szeretet a Bibliában:

Az Ó- és az Újszövetségben egyaránt központi fogalom a szeretet. A héber nyelvben Isten és ember iránti szeretetre ugyanaz a szó szerepel (ahab). Isten és népe közti viszonyt a szeretet határozza meg. Ez a szeretet a kiválasztásban és a megszabadításban mutatkozik meg. „*és mivel szerette atyáidat, és kiválasztotta utódaikat, azért hozott ki ő maga nagy erővel Egyiptomból."* (5Mózes 4,37) Isten a szeretetéért viszonzásul azt várja el, hogy az ember a felebarátját szeresse. „*Olyan legyen a közöttetek tartózkodó jövevény, mint a közületek való bennszülött! Szeressétek, mint magatokat, mert jövevények voltatok Egyiptomban. Én az Úr vagyok, a ti Istenetek!*" (3Mózes 19,34) A szeretetnek ez az oda-visszaható jellege jelenik meg Jézus szeretetparancsában. A Bibliában leggyakrabban az emberek egymás közötti kapcsolatára vonatkozóan jelenik meg a szeretet jelzője.

A görög nyelvben három szó szerepel a szeretetre:

- agapaó: Isteni szeretet szava,
- eraó: szerelem,
- fileó: felebaráti szeretet.

Az Újszövetség tanítása szerint Isten szeretete a Jézus Krisztus kereszthalálában mutatkozott meg. (Jn 3,16) Az Újszövetségben nem csak elválaszthatatlan egymástól az Isten iránti szeretet és a felebarát iránti szeretet, sőt kétségbevonandó az első léte a második hiányában

(1Jn 4,20). A szeretet a keresztyén ember legfőbb jellemvonása, hiszen erről lehet megismerni Jézus tanítványait (János 13,25) A Lélek gyümölcsei közötti is az első a szeretet (Gal 5,22).

Szeretet kettős nagy parancsa:
Jézus a Törvény lényegét a szeretet kettős parancsában fogalmazta meg: *„Mester, melyik a nagy parancsolat a törvényben?" Jézus így válaszolt: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és a nagy parancsolat. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. E két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták."* (Máté 22, 36-40)
Minden igaz emberszeretet gyökere az igaz Istenszeretet. A Jézus által adott szeretetparancsolat a keresztyén élet útmutatója és szabályozója. Jézus a Törvény lényegét nem tiltásokban fogalmazza meg, hanem a szeretet parancsában.
Isten teljes szeretetet vár el az embertől. Az ember értelmének, érzelmének és akaratának teljességét, a teljes egzisztenciáját átható magatartást várja el Isten. Az embertársi szeretet kiindulópontja az Isten iránti szeretet. A felebarát szeretete szükségszerű következménye az Isten iránti szeretetnek.

Korinthus városa:
A szeretethimnusz megértéséhez fontos néhány információt megemlíteni a korabeli korinthusi életről. A Földközi-tenger vidékének egyik legjelentősebb és legnagyobb városa volt Korinthus. Lakói az akkor világnyelvet, a görögöt beszélték. Kelet és nyugat találkozási pontján fekvő városnak a kereskedelem és a hajózás jelentette a megélhetést. Kézművesipara is fejlett volt, sok fazekas, fémműves, szőnyegszövő élt itt. Időnként megjelentek vándor kézművesek is, mint maga Pál apostol is, aki sátorkészítő volt. A városlakók idejük legnagyobb részében az utcákon tartózkodtak, ott zajlott az élet. Így terjedtek el gyorsan a vallási gondolatok, a hírek. A város lakói sokféle népből származtak, többféle vallás jelen volt. Görög istenkultusz, egyiptomi misztériumvallások, római császárkultusz, zsidó vallás mind megtalálható ekkor ebben a világvárosban. A városi laza erkölcsiségéről volt híres. A kikötővárosokra jellemző kicsapongó életmód miatt is élt egy kifejezés: „korinthizálni", ami nem mást jelentett, mint kicsapongó életmódot folytatni.

Gyülekezet:
Mivel a város lakossága nagyon összetett volt, így a keresztyén gyülekezet tagjai között is sokféle származású tag volt. A gyülekezet külső körülményeiről keveset tudunk meg a levelekből. Nehéz megbecsülni, hogy hány tajga volt ennek a közösségnek. Házi gyülekezetekkel találkozunk még ebben a korban. Egy átlagos házban legfeljebb 30-40 ember fért el agy közösségi alkalomra. Ennél azonban feltehetően nagyobb számú taggal rendelkezett a korinthusi közösség. A város több pontján is lehettek házi gyülekezetek Így olvasunk Gájuszról is (Róma 16,23) A város keleti részén lévő házi gyülekezetben Fébé volt a diakonissza. (Róma 16,1) Pál levele idejében a gyülekezet inkább maroknyinak nevezhető. A gyülekezet tagjai között rabszolgákat és szabadokat egyaránt találni lehetett. (1Kor7,21-23) Pál a két Korinthusi levélben sok gyülekezeti problémára és konfliktusra reagál. A szeretet-himnusza arra reagál, hogy *agapé* nélkül nincsen keresztyén élet, és megoldhatatlanok a problémák. Ahol hiányzik a szeretet, ott a „semmi" léte fenyeget.

A szeretet-himnusza:
Pál apostol egy különleges hangnemet üt meg. Ünnepélyes, de egyúttal kemény beszéd is ez, ahogyan ezt Luther megfogalmazta. A keresztyén élet legnagyszerűbb megjelenési formáira mondja rá költői formában Pál, hogy mindez semmit sem ér. Semmi, ha csak ennyi. Értéktelen akkor is, ha angyalok nyelvén szólni hihetetlen nagy dolog. Üres a leggazdagabb

beszéd is. Értéktelen, sőt semmi a legnagyobb emberi teljesítmény is. Ha nincs mögötte a szeretet. Mert mindennek csak és kizárólag az ad értelmet és értéket Krisztusban, ha a kiindulópont a szeretet. Ez a szeretet-himnusza súlyos támadás (Barth) a szeretet nélküli, cselekedetekben gondolkozó, szeretet nélküli hitet gyakorló keresztyénség ellen.

1. vers: Költői én-nel találkozunk. Egyes szám első személyben szól az apostol. Érdekes, hogy a levél címzettjeinek sokkal könnyebb így azonosulni az üzenettel, mintha egyes szám második személyben szólítaná meg őket. Az olvasó azonnal a téma közepében van, azonnal tud azonosulni, és azt érzi, hogy itt rólam van szó. Ezzel a költő fogással azt is elérte Pál apostol, hogy tudjuk, hogy őrá is vonatkozik mindez. Vagy elsősorban őrá. A szeretet nélküli szavak, bizonyságtétel, prédikáció, tanítás nem ér semmit. Az igazság kimondása, elmondása sem ér semmit, ha az embert nem a szeretet motiválja. Talán azért kezdi ezzel Pál, mert az evangélium terjedésének a legalapvetőbb formája a beszéd. A hit hallásból van, a beszéd, az üzenet meghallásából. Az evangélium szó jelentése is jó hír. Az Ige maga is a beszéddel függ össze. De önmagában a szó, beszéd nem a formájától és a külsejétől lesz valami, nem attól lesz az Isten mércéjén súllyal bíró, hogy akármilyen a megjelenése, a tartalma szeretet. Pál a nyelveken szólást említi legelőször. A magyar fordításban ez azért nem olyan szembetűnő, mert egyes számban van, de a görög eredetiben nyelveken szólásról van szó. Korinthusban a legnagyobb értéknek a glosszoláliát tartották, a nyelveken szólást. Úgy tekintettek rá, hogy ez a legfontosabb az összes lelki ajándék közül. A beszédnek egy olyan formája, amely olyan, mintha egy másik világból származna. Mintha az angyalok nyelve lenne ez az imádságnak, dicsőítésnek, könyörgésnek keveréke, ami nem érthető mindenki által. Nem véletlen, hogy ezzel kezdi Pál. A „zengő érc" és a „pengő cimbalom" olyan két eszköz, amely csak egy-egy hang megszólaltatására képes. Szeretet nélkül még a legcsodálatosabb nyelveken szólás is csak egy hang az igazi hangszerekkel szemben.

2. vers: A folytatásban Pál három olyan fogalma említ, ami a nyelveken szólással szemben már valami érthetőbben takar. A prófétálás nem a jövőre vonatkozó kijelentésre utal, hanem sokkal inkább az adott élethelyzet felismerésére, a jelen Ige szerinti pontos megértését jelenti, és a hozzá kapcsolódó tanítást. (1Kor 14,3) A „titkok ismerete" nem valami különleges tudomány, hanem a kereszt titkának az ismeretét, a Krisztus-hit lényegének az ismeretét jelenti. A „titkok ismerete" a „bölcsesség" is összefügg és kapcsolódik a prófétáláshoz. Isten Lelke köti össze e három tevékenységet. A bölcsesség szó görögül úgy szerepel: gnószisz. Ebben a korban ez nem csak egyszerű bölcsességet jelentett, hanem egy vallási mozgalom gyűjtőfogalma. Különböző vallásokból vegyítettek elemeket azért, hogy a test formájában sínylődő lélek a magasabb világok megismertetése révén megváltásban részesedhessen.
A hegyeket mozgató hit kifejezésével Pál visszautal Jézus szavaira (Mk 11,23) Pál az önmaga körül keringő hit ellen szól. A csodákat gyártó, de mégis másokra nem tekintő cselekedetekkel önigazoló hit ellen szól. Semminek lenni a legkevesebb, ami lehet valaki.

3. vers:
Ebben a versben Pál olyan cselekedeteket sorol fel, amelyek alapvetően a Krisztus iránti szeretet bizonyítékai a keresztyén ember életében. A cselekedetek felsorolása között fokozatot látunk. A vagyonról való lemondás az, amit Jézus maga is az egyik legnehezebb tettnek tekinti. A gazdag ifjú történetében is látjuk, hogy a legkegyesebb ember számára is mekkora akadályt jelenthet a vagyon. Nem tud lemondani róla. Hiába tudja megtartani az összes törvényt, ami azért nem egy egyszerű dolog, mégis fogyatékos a hite a vagyona miatt. A vagyonnak nem a nagysága a mérvadó, hanem a hozzá való viszony. Érdekes, hogy azt hinnénk, hogy nem lehetséges a vagyonról önzésből lemondani. De itt Pál pontosan arról beszél, hogy le lehet mondani mindenfajta tulajdonról úgy, hogy közben nem a szeretet,

hanem más motiválja az embert (Averzív függőség például). Megdöbbentő, hogy Pál azt mondja, hogy lehetséges úgy mártírhalált halni, lehet úgy vállalni mindenféle testi szenvedést is, hogy mégsem a szeretet az alap. Az ember odaadhatja a legtöbbjét, amije van, mégsem ér semmit, ha nem a szeretet a kiinduló.
Ez az első három vers a bevezetője annak, amit Pál pozitívan majd elmond ezután a szeretetről. A semmi után jön a valami megfogalmazása. A szeretet nincs jelen automatikusan minden úgynevezett keresztyéni cselekedetben. A szeretet mivoltát nem a tettek mennyisége adja meg.

4-7. versek:
Pál itt megváltoztatja a mondatok alanyát. Eddig a fiktív én volt a gondolatmenet alanya, most a szeretet. Egy új hangnem is üt meg. Az agapé, a szeretet úgy jelenik meg, mint egy önálló személy. A szavak mögött érezhetjük a konkrét gyülekezeti problémákat. A szeretet ismertető jegyeit sorolja fel. Eddig tettekről beszélt, most tulajdonságokról szól. A görög szövegben azonban mindez sokkal dinamikusabban hangzik, mivel nem melléknevek állnak itt, hanem 15 ige. Az igealak arról beszél, hogy ezek a cselekedetek, amiket a szeretet visz véghez, folyamatosak. Ez a szeretet definíciója.

Türelmes szeretet: Ez a kifejezés a hosszútűrésre utal. Minden versenyben az a lényeg, hogy az sportoló az utolsó kört is teljesítse. Az Ószövetségben Isten egyik legfontosabb tulajdonsága a hosszútűrés (2Móz 34,6). A szeretet időt ad a másik számára. Reménykedik, hogy az idő eltelte alatt Isten kegyelme működik. A hosszútűrés alapja a remény. A türelmes szeretet képes tolerálni azt, ha valaki lassabban cselekszik, dönt. A türelmes szeretetben meg van az a nagyvonalúság, hogy a jelen pillanatot nem tartja kicsinyesen mindennél fontosabbnak. A türelem számol a jó változásának a lehetőségével.

Jóságos szeretet: A jóság Isten tulajdonsága, amit a Szentírás gyakran említ együtt a türelemmel. A jóság a másik emberre irányuló jóakarat Odafordulás a másik emberhez. A Galatákhoz írt levélben Pál a jóságot és a türelmet a lélek gyümölcsének nevezi (Gal 5,22)

Nem irigykedő szeretet: A szeretet nem vágyik arra, ami a másik embert jogosan megilleti, hanem örül annak, ami a másiknak örömet szerez.

Nem kérkedő szeretet: A görög szó itt fordul elő csak az Újszövetségben. Ez a kifejezés a beszédmódra vonatkozik eredetileg. A szeretet nem henceg, nem akarja magát többnek mutatni, mint aki. Ha valaki dicsekszik, kérkedik önmagával, az minden esetben azzal jár, hogy másokat kisebbnek, kevesebbnek mutat. A kérkedés ellentéte az alázat.

Nem felfuvalkodó szeretet: A kérkedéshez hasonló jelentésű a felfuvalkodottság. A görög szó nem csak a szavakra, hanem sokkal inkább a tettekre utal. Amikor valaki a tulajdonával akarja magát nagyobbnak láttatni. Manapság a házra, az autóra, a diplomák számára, a fizetés nagyságára, a gyerek verseny eredményeire lehet gondolni a felfuvalkodottság alatt.

Nem bántó viselkedés: Az eredeti görög kifejezés a fordítóknak sok gondot okoz, sokan, sokféle módon fordították le. Így jelenti a következőket: nem tapintatlan, nem nagyravágyó, nem viselkedik illetlenül, nem veszti el a formáját. Az ember, aki szeret, nem viselkedik úgy, hogy másoknak azzal megbántódást okozzon.

Nem keresi a maga hasznát: Ez a kifejezés az önzetlenségre utal. Az Újszövetségben csak Pál használja ezt a szót. Nem önmagára koncentráló önzés. Jézus soha sem a maga hasznát

kereste. Az odaadás az ellentéte ennek a kifejezésnek. Krisztus követésre hívása együtt jár azzal, hogy a saját érdekeim mindenek elé helyezése helyett számolok a másik emberrel is, aki a testvérem Krisztusban.

Nem gerjed haragra: Pál apostol itt egy szokatlan igét használ. Ez jelentheti azt is, hogy nem hagyja, hogy felingereljék, felhecceljék. Azaz a másik emberrel szemben a tűrőképessége nagy, mert szeretet van benne.

Nem rója fel a rosszat: Azt is jelentheti ez a kifejezés, hogy nem gondol rosszat. Aki szeret, nem fizet rosszal a rosszért. Aki Krisztus szeretetével szeret, felismeri a rosszat, nem tagadja le, de mégsem fizet meg, nem áll bosszút, hiszen a bosszúállás nem az ember joga, hanem az Istené.

Nem örül a hamisságnak és együtt örül az igazzal: A hamisság egyaránt vonatkozik a magunk és mások által elkövetett igazságtalanságra. Aki szeret, abban nincsen káröröm, hanem csak a jó feletti öröm. Nem csak örömről, hanem együtt örömről van szó. A másik ember is ott van, jelen van. Ez a közös öröm.

A kezdetben megemlített semmivel szemben Pál most a mindenről ír:

Mindent elbír: A nehézségeket is képes elhordozni az az ember, aki a másikat Isten szeretetében élve szereti.

Mindent hisz: Kálvin szerint itt nem arról van szó, hogy az ember naiv, és mindent elhisz, amit csak mondanak neki. Nem azt jelenti, hogy az ember hagyja magát becsapni. Nem kell félretenni minden óvatosságot és elővigyázatosságot. Hanem inkább jelenti ez a kifejezés a bizalmat, ahogyan a másik emberrel kapcsolatban állok. Nem feltételezek eleve rosszat és gonoszat.

Mindent remél: Vagyis állhatatosan hisz (Kálvin) Ez egy alapvetően nyitott hozzáállást jelent a felebaráttal szemben. A reménység a keresztyén lét egyik alapvető eleme. A szeretet számára nem létezik reménytelen eset.

Mindent eltűr: Ez nem a rossz elviselésére buzdít. Hanem a kitartásra, a hosszútűrésre. Az akadályok elviselésének a módjára.

Pál úgy értelmezi a szeretetet, mint ami mindent áthat, meghatároz és befolyásol a keresztyén ember életében.

8-13. versek:
Pál arról beszél ezekben a versekben, hogy a szeretethez képest minden csak viszonylagos, ideiglenes, átmeneti. A szeretetnek nem az a dolga, hogy mindent egyszerűen elfogadjon. Mindent szembeállít Pál a szeretettel, minden elmúlik, csak egyedül a szeretet az, ami megmarad az idő fölött és az időn túl. Ami ma annyira értékesnek és nagy eredménynek is tűnik a keresztyén gyülekezet számára, Isten szemében ideiglenes, végleges. Ami maradandó, az a szeretet. A múlandó és a maradandó éles ellentétbe állításával emeli ki Pál a szeretet időkön át ívelő fontosságát.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK
(***Felhasznált irodalom:***)
Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT
Hangsúly: Merj szeretni!

Kognitív: Annak a tudatosítása, hogy a tettek mögött mindig van valamilyen szándék és érzelem.
Affektív: A tetteink mögött lévő pozitív és negatív érzelmi töltet feltárása.
Pragmatikus: A tanuló motiválása és bátorítása arra, hogy a tetteit a szeretet szándékával és érzületével vigye végbe.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Hogyan lehet kifejezni a szeretetet? Milyen lehetőségek jutnak eszedbe a TK fotómontázsa alapján? 2. Az öt szeretet-nyelv, mint a szeretet kifejezésének lehetősége MF-1	TK Közös gondolkodás a szeretet kifejezésének lehetőségeiről MF-1. feladat
Feldolgozási javaslat	1. Érző emberek vagyunk – szükségünk van a szeretetre Bibliai rész: a szeretet himnusza Olvassuk fel a szeretet himnuszát! MF – 2: a szeretet himnuszának feldolgozása E feladat szembesít a szeretet himnusza alapján tulajdonságainkkal, érzéseinkkel A feladat kérdései segítenek a szeretet himnuszának és a tanuló világának összekapcsolásában. Először elgondolkodnak azon, mi jellemző rájuk az olvasottak közül. Kiválasztanak két sort, s jelölik. Aztán elgondolkodnak azon is, mi az, amin változtatniuk kellene, s ezt is jelölik. A saját tulajdonságaiknak ez a mérlegelése segíti önismeretüket. Ezek után padtársukra nézve is kiválasztanak két jellemző dolgot, s padtársaikkal meg is beszélik az eredményt. Megélhetik ezzel, hogy Isten igéje fényében és őszinte beszélgetésben válaszokat kaphatnak arra is, „milyen vagyok a	TK A szeretet himnuszának megismerése A szeretet himnusza személyes vonatkozásainak keresése

	másik szemében”. 2. Aranymondás: *„Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.”* *1 Korinthus 13,13* Összefoglaló gondolat lehet az aranymondás, feldolgozhatjuk a munkáltatással Mutassunk rá: a hit, a remény és a szeretet örökre megmaradó értékek. A mi tulajdonságaink, kitartásunk és érzéseink változhatnak, de ezek a dolgok minden élethelyzetben segítenek. Ezért nagy dolog, ha van hitünk, reménységünk, s tanuljuk a szeretetet. 3. Élethelyzetek és a szeretet himnusza Dolgozzatok csoportokban! Osszátok el a csoportok között a szeretet himnuszának sorait! Pl.: - a szeretet türelmes, jóságos - a szeretet nem irigykedik - a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel - a szeretet nem viselkedik bántóan - a szeretet nem keresi a maga hasznát - a szeretet nem gerjed haragra - a szeretet nem rója fel a rosszat - a szeretet nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal Attól függően, hogy hány csoportunk van, kaphatnak a csoportok egy vagy két sort. A feladatuk, hogy keressenek iskolai élethelyzetet az egyes sorokhoz! Végül mondják el, milyen élethelyzet jutott eszükbe, s az hogyan kapcsolódik a kapott sorhoz a szeretet himnuszából! 4. Énekjavaslat: Emberek vagy angyalok nyelvén… (Erőm és énekem az Úr – 34. ének)	Összefoglaló gondolat kiemelése Csoportmunka Iskolai élethelyzetek keresése a szeretet himnuszának soraihoz, mondanivalójához
Munkáltatás	Egy szív körvonalú kartonlapot osszunk ki, vagy a tanulók vágják ki! Írják rá az aranymondást! Tegyük be a korábban elkészített borítékba/tarisznyába! Használhatjuk a tarisznyát és az összegyűjtött aranymondásokat az óra eleji ismétlésekkor: Vegyük elő, s beszéljük meg: mit találunk benne? Milyen üzenetre, vagy történetre emlékeztet az elővett mondat, kép, szimbólum?	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 47-48. oldal

A képen látható:

- Szabályos keretekben fényképek: virágok, testvérpár, szülő és gyermek, szívek (koszorú, ékszer stb.)
- Cintányérok és gong rajza

A szöveg: A szeretet himnusza

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg képeket! Milyen virágokat ismertek fel? Ha valakinek virágot adunk, vagy valakitől virágot kapunk, mit fejez ki ez a gesztus?
- Keresd meg a szomorúfűzfát! Hol láttad már ezt a fát? Mit fejez ki? Mit jelképez?
- Milyen állatot látsz a képen? Mit jelképez számodra?
- Milyen játékot látsz? Neked volt-e kedvenc játékod? Mi volt az?
- Keress olyan képeket, ahol embereket látsz! Mit fejeznek ki ezek a fényképek? Rólad készült-e hasonló fénykép? Mikor?
- Keress szív-alakú ábrákat! Sorold fel, mik ezek? Mit jelképeznek? Miért?
- Figyeld meg a két hangszert! Mi a jellemző a hangjukra?
- Láttál-e már cimbalmot? Hol? A bibliai kor cimbalma más volt, mint a mai. Milyen lehetett a régi korban?
- Te játszol-e valamilyen hangszeren? Ha nem, min szeretnél játszani? Miért?

2. *Szövegelemzés*

    - Mit jelent a himnusz kifejezés? Ismersz-e himnuszokat? Melyek ezek? Miről szólnak? Miért?
    - Olvassátok el a szeretet himnuszát! Milyen az az ember, akiből hiányzik a szeretet?
    - Kitől tanulunk meg szeretni? Hogyan?
    - Milyennek írja le a szeretet az apostol? Sorold fel!
    - Magyarázd meg: „A szeretet soha el nem múlik.”
    - Miért a szeretet a legfontosabb a hit és a remény mellett?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

„Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három: ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.”

- Számodra mit jelent a hit?
- Mi a remény? Most épp miben reménykedsz?

- Mi a szeretet? Téged kik szeretnek?
- Milyen lennél, ha nem lenne benned szeretet?

Feldolgozáshoz:

Elolvashatjuk, s akár illusztrálhatjuk is Gaál Éva: az igazi szeretet című versét.
Kiemelhetjük a versből: milyen az életünk szeretet nélkül, s milyen szeretettel?

Gaál Éva: Az igazi szeretet

A szeretet teli bögre
belefér a két kezedbe.

A szeretet fürge labda,
visszadobja, aki kapja.

A szeretet meleg kesztyű,
simogató, ezerszínű.

A szeretet virág kelyhe,
kis méhecske lakik benne.

A szeretet égi madár,
fészekrakó helyekre vár.

A szeretet szivárványhíd,
íve hajlik szívtől-szívig.

Szeretet nélkül
szomjas a szád,
elgurul a labdád,
kihűl a kezed,
hervad virágod,
lehull madarad,
elszürkül szivárványhidad.

A szeretet teli bögre,
édes ital minden csöppje.
Szívet-lelket megmelenget,
igyon minden szomjas gyerek!

Indulj újra, kicsi cipő,
szivárványhídon tipegő,
juss el Jézus tenyerébe,
AZ IGAZI SZERETETBE!

Feldolgozáshoz:

Állapítsuk meg, hogy a szeretet himnuszából mely sorok kapcsolódnak a következő parancsolatokhoz:

- Ne ölj!
- Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!

Feldolgozáshoz:

Keressünk ellentétes kifejezéseket a szeretet himnuszának soraihoz, pl:

Nem irigykedik, hanem…
Nem keresi a maga hasznát, hanem…

Ezzel a feladattal hangsúlyt tehetünk a pozitív oldalra is. Segíthetjük azt, hogy a tanulók megértsék: Isten igéje segít abban, hogy eldöntsük, milyen magatartásra mondjunk nemet vagy igent, s milyen irányba formálhatjuk negatív tulajdonságainkat és szokásainkat.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 53.o. 1. feladat /MFGY 44.o. 1. feladat

A feladat rámutat a szeretet kifejezésének „öt szeretetnyelvként" ismert formáira:
ajándékozás, testi érintés, figyelmes meghallgatás, elismerő szavak, minőségi idő.

Kapcsolódó irodalom: Gary Chapman – Dr. Ross Campbell: Gyerekekre hangolva - A gyerekek öt szeretetnyelve. Harmat Kiadó

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 133. zsolt.- Ímé, mily jó
Református Énekeskönyv: 234. dics. 3. verse- Ó, szeretet áraszd ránk meleged
Református Énekeskönyv: 395. dics. – Isten szívén megpihenve
Hittan Könyv: 5. Hála, hogy itt e csöndes reggel (+BS,DU)

MIT JELENT ÖNMAGUNK ÉS MÁSOK SZERETETE? B
(a 2. iskolai órára)

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Gondolkodj és beszéld meg a padtársaddal: Kik szeretnek téged? Te szereted-e önmagadat? Te kiket szeretsz? Nem szükséges, hogy az egész csoportnak elmondják a gyerekek ezekről a kérdésekről a gondolataikat. A cél itt, hogy egy személyes beszélgetésben felvetődjön a téma: „engem kik szeretnek, én is szerethető vagyok"	A téma felvetése: Én is szerethető vagyok, Szeretetkapcsolataim
Feldolgozási	1. Önmagunk szeretete – ki mit szerethet bennem?	MF-1-2. feladat

javaslat	Ahhoz, hogy szeretetet adhassunk, önmagunkkal is békességre kell jutnunk, önmagunkat is szeretnünk kell. Ez a változásban lévő gyermek számára nem könnyű. Ebben támogathatjuk, segíthetjük a következő feladatokkal: MF-1: A pozitív tulajdonságok összegyűjtése, önállóan MF-2: Gyűjtsék össze, hogy mit szeretnek bennük azok, akik a legközelebb állnak hozzájuk: szüleik, testvéreik vagy unokatestvéreik, barátaik	A tanuló önismeretének és önbizalmának támogatása: tulajdonságok összegyűjtése, amiért szerethető vagyok
	<u>2. A regényrészlet elolvasása és megbeszélése</u> Részlet A kis herceg című regényből MF 3-4: Mit tudunk meg az emberi kapcsolatokról, a szeretetről? Beszéljük meg, ki olvasta, ki ismeri A kis herceg című regényt! Kinek tetszett és miért? Olvassa fel a hitoktató a regényrészletet, a tanulók kövessék a munkafüzetben! A MF kérdéseire keressék meg a választ, s húzzák alá a szövegben! Kérdésenként beszéljük meg a válaszokat, azután haladjunk tovább a következő kérdéssel. A kérdések és válaszok segítenek elgondolkodni az emberi kapcsolatokban a szeretet szerepéről: - Mit keresett a kis herceg? – embereket, barátokat keresett - Mit jelent „megszelídíteni”? – kapcsolatokat teremteni - Mit jelent kapcsolatban lenni egymással? – szükségünk lesz egymásra, egyetlen leszel a számomra, én is egyetlen leszek a te számodra - Mely mondatokból derül ki, hogy a szereplők szeretetre vágynak? – „Légy szíves, szelídíts meg!”, „Barátokat kell találnom…” A MF 4. feladata kapcsán, amelyben kiválaszthatják a tanulók, mi szükséges a szeretet kifejezéséhez, a regényrészlethez kapcsolódva kiemelhetjük: Barátságot, kapcsolatokat, szeretetet nem lehet készen vásárolni, hanem fáradozni kell érte. „Megszelídíteni” azt jelenti: időt szánni, figyelmet fordítani valakire, áldozatot hozni érte.	MF 3-4. feladat A szemelvény segítségével rámutatás a szeretet kifejezésének nehézségeire és fontosságára Az illusztráció elkészítése lehetőséget ad az érzelmek kifejezésére az alkotás során

	3. Illusztráció készítése a regényrészlethez MF 3e, 4. Énekjavaslat: Emberek vagy angyalok nyelvén… (Erőm és énekem az Úr – 34. ének)	
Munkáltatás		
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Feldolgozáshoz:

Ajándék könyvjelzők/ képeslapok készítése a szeretet kifejezésére

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 55.o. 1-2. feladat

Személyes jellegű kérdések, biztassuk a tanulókat az őszinte elgondolkodásra, s ne kérjük számon az eredményt. Csak azt a tanulót hallgassuk meg, aki szeretné elmondani, milyen gondolatai támadtak.

16. BOCSÁSSATOK MEG EGYMÁSNAK! AZ ADÓS SZOLGA PÉLDÁZATA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(Mt 18,21-35)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai, Iránytű Kiadó, 2002; Joachim Jeremias: Jézus példázatai, Budapest, 1990; Tarjányi Béla (ford): Példabeszédek, Budapest, 1991; Keresztyén Biblia Lexikon, Budapest, 2000; Gary Chapman és Jennifer Thomas: Ha nem elég a „sajnálom” A bocsánatkérés öt nyelve, Budapest, 2010, Barth Károly: Kis dogmatika, Budapest, é.n.)

Példázat fogalma:
Az Újszövetség maga nem ad definíciót arra, hogy mi a példázat. Az antik görög retorika fogalmát szoktuk használni, amikor a példázat műfaját, tartalmát, jelentését szeretnénk meghatározni. Példázatról akkor beszélünk, ha a szókép, hasonlat, metafora kibővített, terjedelmesebb formában jelenik meg.
Jézus példázatai Isten országáról szólnak. Jézus a példázataiban az erről szóló üzenetet egy terjedelmesebb képi anyaghoz köti, és a kettő között analogikus viszony van. A példázat a képes beszéd egy formájának a kibővítése. Az üzenet mellé „veti” (parabolé) a képi anyagot. A képi anyagban egy történés jelenik meg. A történés eseménysorozatban bomlik ki. A

történés azonban egységes, azaz állhat jelenetekből (pl. adós szolga példázata), de minden jelenet összetartozik.
Három különböző formája van a példázatnak:

1. A tulajdonképpen példázat: parabola: Kibővített hasonlat. A kép egy teljesen szabályos, természetes, a természet törvényszerűségei szerint megfelelő történésben jelenik meg. A szereplők úgy viselkednek, ahogyan általában az emberek viselkedni szoktak. Erre a történetre a hallgató csak igent mondhat.

2. A túlzó példázat:hiperbola: A kép egy érdekes, általában egyedi estet mutat be, ahol a történetben valami szokatlan jelenik meg, például egy szereplő szokatlan módon cselekszik. Határhelyzet elé állatja a hallgatót. Az ember rácsodálkozik arra, hogy Isten csodálatosabb, mint gondolná, Isten országa csodálatosabb, mint ahogyan azt elképzeli.

3. A példaelbeszélés: embola: A képi anyag egyrészt az üzenethez, másrészt a valósághoz viszonyul. (pl. Farizeus és vámszedő példázata). A kép és az üzenet azonos szinten van. A kép előkép, az üzenet az előkép szerinti cselekvéshez kapcsolódik. A hallgatónak az egyszerű történetet kell általánosítani és alkalmazni magára. Egy új rendet hirdet meg Jézus ezekben a példázatokban azáltal, hogy konfrontáltatja a emberi, szokásos viselkedést az istenivel. (Irgalmas samaritánus történetében a pap és lévita viselkedése nem szokatlan, de az új rendet a samaritánus képviseli.) A példaelbeszélések etikai töltetűek. Helytelen és helyes emberi cselekvést mutatja be.

Adósság:
Adósság kiegyenlítetlen számla miatt keletkezik. Leggyakrabban a Szentírásban kölcsön révén keletkezik adósság. Nagyobb összegű adósságról adóslevelet állítottak ki. (Lukács 16, 5-7) Ha az adós nem tudott fizetni, akkor a hitelező a kezestől követelhette az adósság kiegyenlítését. (Péld 22,26) Amennyiben a tartozást nem tudta kiegyenlíteni az adós, vagyontárgyait zálogba lehetett venni. (Ám 2,8) Végső esetben adósok börtönébe került a fizetésképtelen adós. Isten azonban különösen figyelt azokra, akik a társadalom szélén éltek, így törvényekkel védte az özvegyeket az eladósodástól. (5Móz 24,17) Elszegényedett ember adósságát meg lehetett váltani, azaz ki lehetett egyenlíteni. Általában családon belül váltották vissza az elszegényedett rokon házát. Az ilyen segítőt nevezték megváltónak.

Megszánás:
A héber gondolkodás szerint a belső, a nem látható szervekhez kapcsolódnak az érzelmek. A szánalom, az együttérzés helye az anyaméh, amely körbeöleli a születendő életet. A szánalomból eredő tett olyan, mint az anyai gondoskodás. Bibliai értelemben nem csupán együttérzést, sajnálkozást jelent, hanem a részvétből fakadó segítőkészséget is és a cselekedetekben megnyilvánuló szeretetet.

Könyörületesség:
A könyörület az ószövetségi gondolkodás szerint nemcsak érzelmet jelent, hanem egy olyan magatartást, amely a szövetséghez való hűséget fejezi ki. Egy szolidáris magatartást jelent. Így kell a szövetség tagjainak egymáshoz viszonyulni. A könyörületesség jelenti a segítségnyújtást, jóságot, kegyelmet, irgalmat. A könyörület elsősorban az ember cselekvésében mutatkozik meg.

Megbocsátás:
A Szentírásban a megbocsátásról két szinten olvasunk:
1. Isten megbocsátja az embernek a bűneit,
2. Egyik ember megbocsátja a másiknak a bűneit.

1. Isten megbocsát az embernek:
Az Ószövetségben Isten bűnbocsánatára leggyakrabban az a kifejezés szerepel, amelynek a jelentése: adósság elengedése (1Kir 8,30-51; Ám 7,2). (sz-l-h) Amikor Isten megbocsát, elengedi az ember adósságát. Isten és ember között a kapcsolat megromlott. Isten megbocsátása révén visszafogadja az embert abba a jó viszonyba, amelyből kiesett. Az ember adósságot halmoz fel Istennel szemben. A kapcsolat helyreállításának egyetlen módja, ha Isten elengedi ezt az adósságot. Az adósság elengedése a bűnvallás, a bűnbánat, bűnért való áldozat által történik meg. Isten elfogadja az ember szándékát a megromlott viszony helyreállítására, és kegyelméből megbocsát. Az ember szándéka, hogy az Istennel helyreálljon a kapcsolata megjelenik a bűnbánatban.
A bűnbánatnak több külső megnyilvánulása is van:
- bűnvallás: Az ember szavaival megvallja, hogy mit követett el Isten ellen. A bűnbánati zsoltárokban találkozunk bűnbánó imádságokkal. A törvényi előírás szerint a főpap minden évben egyszer tart egy bűnvallást a nép egészének a vétkei miatt (3Móz 16,21 kk.).
- a sírás. Dávid sír Betsabéval való házasságtörése miatt (2Sám12,13).
- gyász: Ninive lakosai a bűnbánatukat a gyász kifejezőeszközeivel mutatták meg: böjtöltek, hamuba ültek, ruháikat megszaggatták.
A próféták nagy hangsúlyt helyeztek arra, hogy a bűnbánat külső kifejezési formái mellett a belső egész embert átható bűnbánatra is felhívják a figyelmet.
Bűnért való áldozat: Kétféle bűnért való áldozatról beszél a Biblia:
- vétekáldozat: A nép vétkeiért való áldozat. (3Mózes 4,21)
- jóvátételi áldozat: Bűnadósság elengedéséért való áldozat. (3Móz 5,5)

Az Újszövetségben a bűnbocsánatra egyetlen megoldás a Jézus Krisztus áldozatának az elfogadása. Isten maga lépett Jézus Krisztusban az ember helyére. Isten Jézusért bocsát meg. Bár az ember oldaláról a bűn megvallása, megbánása az Isten számára elvárás, mégsem ez az előfeltétele a bűnbocsánatnak, hanem Jézus bűnökért való áldozata az előfeltétel:*„Nem is bakok és bikák vérével, hanem a tulajdon vérével ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, és örök váltságot szerzett.”*(Zsid 9,12)
A keresztyén ember útja a bűnbocsánattal kezdődik és vezet a feltámadáson át az örök életre.
Az Újszövetségben is gyakorolja Isten népe a bűnbánatot. És egyúttal átéli a bűnbocsánatot az úrvacsora sákramentuma által. A megbocsátás a keresztyén embernek az az útja, amelyet Isten készít el számára a kegyelem által. Isten a bűnbocsánat révén megajándékoz Krisztus igazságával.
A Heidelbergi Káté 56. kérdés-felelete a reformátorok bűnbocsánatról szóló tanítását tükrözi. A lényege, hogy az ember a bűnbocsánatot nem szerezheti meg sem jócselekedetek által. A bűnbocsánat egyedül Isten kegyelméből kapható meg, Krisztus áldozatáért a Szentlélek ajándéka.

2. Egyik ember megbocsát a másik embernek:
Az Istentől elnyert bűnbocsánat hálára indítja az embert. Ennek következtében nem történhet meg, hogy az ember hátradől, hanem törekednie kell arra, hogy a szeretetparancsolatot feltétlenül megtartsa. Isten bűnbocsánata hatással van az emberi élet minden területére. Így a másik emberrel való kapcsolatra is. Aki átéli Isten megbocsátását, az megbocsát embertársainak. A megbocsátás révén áll helyre a szeretetközösség az emberek között. A keresztyén megbocsátás megmutatkozásának elsődleges helye a gyülekezet.

Az adós szolga példázata egy hiperbola. Isten országáról tanít. Isten másképp viselkedik, mint ahogyan ezt az ember elképzeli, ezért más cselekvést vár az embertől is. Isten országa új értékrendjét mutatja be a megbocsátás kapcsán. Isten országában a megbocsátásnak az ember által képzelt felső határa fölött van a határa. Az emberi képzelet felső határa a hétszeres megbocsátás. De Jézus tanítása szerint nem lehet határa. Mégpedig azért nincsen határ ember-ember közötti megbocsátásnak, mert Isten bűnbocsátó kegyelmének sincsen határa.
A példázat bevezetése egy konkrét kérdés. Egy fontos kérdés a keresztyén ember számára a megbocsátás. De Jézus válasza nem az elvárás szerint alakul. A példázat címzettjei a tanítványok és elsősorban Péter. Jézus elsősorban a tanítványoktól várja el a megbocsátást.

A szakasz két világosan elkülöníthető részre tagolódik:
21-22. versek: Péter kérdése
23-35. versek: Jézus felelete

21-22. vers:
A példázat keretét Péter kérdése vezeti be. Mi a megbocsátás felső határa? Erre vonatkozik Péter kérdése. Mikor nem vagyunk kötelesek már megbocsátani? A hetes szám a teljességre utal. A Bibliában sokszor találkozunk a 7-es számmal. A teremtés hetedik napja a szent nap, amikor megpihen Istent. A Bibliában a hetes számnak különleges jelentősége van. Istennel van kapcsolatban. A tökéletességet, a teljességet szimbolizálja. Így Jerikót a hetedik napon sikerül elfoglalni. Nagy ünnepeket hét napig tartották. Illés hétszer küldi el szolgáját a Karmel-hegyre. (1Kir 18.) József történetében a fáraó hét szűk és hét bő esztendőről álmodott. A templomban lévő gyertyatartónak hét karja van. János a látomásában hét gyülekezetnek és azok hét angyalának szól az üzenet (Jel 1,11-3,22). Amikor Péter a hetes számot nevezi meg, akkor egy olyan magas mértéket gondol megnevezni, amire nemleges választ vár, vagy legfeljebb azt, hogy ez a legfelsőbb mértéke a megbocsátásnak. Ehelyett egészen más választ kap. Az atyámfia kifejezés gyülekezeti tagra vonatkozik, arra, aki Jézus követője. Jézus a válaszában úgy mond igent, hogy egyúttal nemet is mond. Akár hétszer is, igen. De ennél többször is. A végességgel szemben Jézus a végtelenségre utal.
A tulajdonképpeni példázat három jelentet tartalmaz.

23. vers:
Jézus kihangsúlyozza a válaszban, hogy itt most Isten országáról lesz szó. Mivel beköszöntött, ezért egészen más világrenddel kell számolni. A farizeusi vallásosság pontosan kidolgozott megbocsátási menetrendben gondolkozott. Ezzel szemben Jézus arról tanít, hogy Isten országában a kegyelem rendje érvényesül. A bevezetés azt jelenti, hogy Isten országában megtörténik az a helyzet, mint ami a következő történtben. A mennyek országa nem valaki, vagy valami, hanem egy esemény, egy történés.

24. vers:
A 10000 tálentum 60 millió dénárnak felel meg. Összehasonlításul: Nagy Heródes évi jövedelme 900 tálentum volt. Ez mutatja, hogy a példázatban szereplő összeg irreálisan és elképzelhetetlenül magas. Nem reális. Ezért ez a szám azt jelenti, hogy van egy adós, aki olyan mérhetetlen nagy mennyiségű adósággal rendelkezik, amit lehetetlen megfizetni. Jézus erre a lehetetlenséget akarja kiemelni. Még ha az ország leggazdagabb szolgájáról is lenne szó, akkor sem várhatta el senki, hogy ezt képes legyen visszafizetni. Arról nem szól Jézus, hogy hogyan állhatott elő ennyi adósság.

25. vers:

Jézus úgy készíti elő a könyörület bemutatását, hogy a legszélsőségesebben elkeserítő helyzetet vázol fel. Mindenét elveszíti az adós. Jézus bemutatja, hogy az emberi természettel mit tett a bűn. Egy képtelen helyzetbe hozta. Ahonnan magától nem tud megmenekülni.

26. vers:
A szolga kérése egyszerűen képtelenség, ezért semmi másra nem tud apellálni, mint az úr hosszútűrésére.

27. vers:
A példázatban ez a második megdöbbentő tény. A tartozás hihetetlen mértéke mellett a megbocsátás még hihetetlenebb tényével találkozunk. Az úr bizonyára tisztában volt azzal, hogy lehetetlenre vállalkozik a szolga, ennek ellenére megadja, amit az kér. De előtte egy érzésről olvasunk. Megszánja a szolgát. Az adósság elengedésére használt görög szó a bűnbocsánatra vonatkozó kifejezés.

28-31. vers:
A második jelent itt kezdődik. Hasonlóan történik minden, mint az előzőekben, egy adós találkozik a hitelezővel. A szolgatárs adóssága azonban szembetűnően kevés az előzőekben megnevezett adóssághoz képest. 100 dénár egy megfizethető tartozás. A kérés reális. Ez 100 munkanapi bér. Az, hogy a szolgatársat megragadta, fojtogatta, szembetűnő ellentéte annak, ahogyan az úr viselkedett. Nincs könyörület, hanem könyörtelenség. A szolgatárs börtönbe kerül. Jézus kiélezi a két helyzet közötti különbséget. Mennyire máshogyan viselkedik az, akinek a nagy adósságát elengedték, mint ahogyan az úr. A különbség a két eseményben éles.

32-34. versek:
Döbbenetes a példázat befejezése. A gonosz szolgát számon kéri az ura, hogy miért nem viselkedett hasonlóan irgalmasan ő egy olyan helyzetben, amilyenben ő megtapasztalta a kegyelmet. Jézus a végítéletre utal ebben. Az a szolga, aki az első jelenetben megkegyelmezett volt, most gonosszá vált, mert nem tudott hasonlóan cselekedni, mint ahogyan vele cselekedetek.

35. vers:
A záró vers már nem tartozik a példázathoz, hanem a tanítványoknak szól. Jézus azt feleli ezzel a történettel Péternek, hogy a másik embernek való megbocsátás ne az ítélettől való félelemből szülessen, hanem abból, hogy végtelenül hálásak vagyunk Istennek, hogy megbocsátotta minden bűnünket. Az az ember, aki átélte, hogy neki Isten a végtelen mennyiségű, kifizethetetlen bűnadósságát megbocsátotta, nem lehet embertársával olyan könyörtelen, hogy neki nem bocsát meg.
Isten kegyelme hatalmas. Mértéke fel nem fogható. Ez a kegyelem kötelez arra minket, hogy mi is hasonlóan viselkedjünk és cselekedjünk.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK
(***Felhasznált irodalom:***)

szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Tanulj megbocsátani!

Kognitív: Annak a tudatosítása, hogy a megbocsátás azt jelenti, hogy megszánunk valakit és könyörületesek vagyunk iránta, illetve elengedjük a haragunkat és a bosszúvágyunkat a másik felé.
Affektív: A szánalom és könyörületesség (együttérzés, és ebből fakadó tett a másik felé), harag és bosszúvágy érzelmi hátterének feltárása.
Pragmatikus: Annak a segítése, hogy a tanuló keressen és gyakoroljon az életében olyan helyzeteket, amikor neki bocsátanak meg és ő bocsáthat meg másoknak.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Mit jelent megbocsátani valakinek? Gyűjtsünk olyan helyzeteket, amikor megbocsátásra van szükség! Szerintetek könnyű-e megbocsátani? 2. A TK bevezető ábrája alapján próbáljuk megfogalmazni, mi történik két ember között a megbántódás és a megbocsátás során!	Mit jelent megbocsátani? – a tanulók előzetes tapasztalatainak, gondolatainak összegyűjtése TK
Feldolgozási javaslat	1. Bibliai példa a megbocsátásra: az adós szolga példázata Mi a példázat? - Tudod-e? rész 1. pontját felolvasva tisztázzuk: a példázat egy példatörténet, amely egy fontos üzenet megértését segíti A példázat felolvasása: Kérjünk meg három tanulót, hogy olvassák fel a szöveg három részét: - Az adós szolga példázata cím kezdetétől – „Majd egy példázattal magyarázta el Jézus, hogy mire gondol” mondattal bezárólag - „Ezért hasonló a mennyek országa…” mondattól – „Az úr pedig megszánta a szolgát…” mondattal bezárólag -„Amikor azonban kiment az a szolga…” mondattól a példázat végéig A felolvasás után a TK 49. oldalán található rajzok segítségével beszéljük meg: Mit kért a szolga? Hogyan viselkedett az Úr? Hogyan viselkedett a szolga az ő adósával szemben? A példázat megértését segítő feladatok:	TK Az adós szolga példázatának megismerése A példázat feldolgozása MF-1-2. feladat

	MF-1: kulcsszavak megfejtése alapján a példázat elmondása MF-2: Az úr és a szolga magatartásának jellemzése	
	<u>2. Megbocsátás folyamatábrája</u> Értelmezzük a TK folyamatábráját! A megbocsátás lényegét kifejezhetjük a folyamatábra három lépésével: - megsajnálom a másik embert – ez a megsajnálás szánakozás a másik emberen, akinek fontos lenne, hogy a kapcsolatunk rendeződjön, s az, amivel megbántott, ne akadályozza a kapcsolatunk megélését, ne álljon közénk - kifejezem, hogy megbocsátok neki – szóban elmondom, hogy megbocsátok, viselkedésemmel jelzem, hogy nem haragszok rá - lezárom az ügyet, nem gondolok rá többé – igyekszem félre is tenni az ügyet, újabb vita, nézeteltérés esetén sem emlegetem többé Rámutathatunk itt, hogy Isten olyan irgalmas, megbocsátó Isten, aki a bűneinket „a tenger mélyére veti”, nem emlékezik meg azokról.	TK A megbocsátás értelmezése
	Kapcsolódó feladatok: MF-3-4	MF-3-4. feladat
	<u>3. Aranymondás:</u> *„Viseljétek el egymást, és bocsássatok meg egymásnak, ha valakinek panasza volna valaki ellen: ahogyan az Úr is megbocsátott nektek, úgy tegyetek ti is.”* *Kolossé 3,13* Az aranymondást értelmezve beszéljük meg, hogyan kapcsolódik a példázathoz! Mutassunk rá az adósság-elengedés és a megbocsátás párhuzamára: a szolgának elengedte adósságát ura, de ő nem engedett a neki tartozónak – nekünk megbocsát Isten, nekünk is meg kellene bocsátanunk egymásnak	Az aranymondás értelmezése
	Munkáltatással dolgozzuk fel, s utaljunk vissza a TK bevezető rajzára (48.o.): Egy szív körvonalú kartonlapot osszunk ki, vagy a tanulók vágják ki! Kérjük meg őket, hogy mindenki a szomszédjáét szakítsa ketté! (Ilyen az, amikor	A megbocsátás jelentésének szemléltetése

	megbántunk valakit, vagy valaki megbánt bennünket) Próbálják meg aztán a gyerekek cellux ragasztóval minél pontosabban összeragasztani a szíveket, segítve a szomszédjuknak! (Ilyen nehéz és figyelmességet igénylő dolog, amikor bocsánatot kell kérnünk vagy meg kell bocsátanunk, és rendeznünk kell az elrontott kapcsolatainkat.) Írják rá az aranymondást az összeragasztott szívre! Tegyük be a korábban elkészített borítékba/tarisznyába! Használhatjuk a tarisznyát és az összegyűjtött aranymondásokat az óra eleji ismétlésekkor: Vegyük elő, s beszéljük meg: mit találunk benne? Milyen üzenetre, vagy történetre emlékeztet az elővett mondat, kép, szimbólum? 4. Kikkel kell megbékülnöd? MF-5 A kézfogás, mint a kibékülés szimbóluma: Körberajzolt kezük ujjaira írják fel a tanulók, kiknek kell megbocsátaniuk és kiktől kell bocsánatot kérniük! 5. Énekjavaslat: Sűrű sötét van…(TK-16. ének)	MF-5. feladat Biztatás a személyes szembenézésre a témával: azok összegyűjtése, akiktől bocsánatot kell kérni, s akiknek meg kell bocsátani

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 49-50. oldal

A képen látható:

- Piktogramok
- Infógrafika: megbocsátás
    - Szemléltető rajzok: mérleg, zacskó pénz, zsákok
    - Rajzos illusztrációk: Király és szolga, szolga és adós +börtönrács

A szöveg: Az adós szolga példázata.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Nézzétek meg a piktogramok által ábrázolt folyamatot! Találjatok ki rá konkrét történeteket! Mondjátok el!
- Figyeljétek meg az infógrafikát! Mi a megbocsátás?

- Próbáld végiggondolni egy konkrét eseted kapcsán, hogyan is működik a megbocsátás folyamata? Mire jutottál? Milyen következtetést vonsz le magadnak belőle?
- Nézd meg a rajzokat! Láttál már ilyen mérleget? Hogy mérhetnek vele?
- Mi van a zacskóban? Honnan tudod? Mi lehet a zsákokban? Hasonlítsd össze a két mennyiséget a látvány alapján! Mire következtettél?
- Figyeld meg a két illusztrációt! Mit látsz az első képen? A testtartásukból, öltözékükből mire következtetsz? Kik lehetnek ők?
- Mit látsz a második képen? Kik lehetnek ők?

2. *Szövegelemzés*

- Mit kérdezett Péter Jézustól? Miért?
- Mi volt Jézus válasza? Mit gondolsz Jézus válaszáról? Amikor megbocsátasz valakinek, milyen érzéseid vannak?
- Kik a példázat szereplői?
- Mihez hasonlította Jézus a királyt, akiről a példázat szól? Miért?
- Miért vitték az adóst a király elé?
- Mit mondott az adósnak a király?
- Mit kért az adós? Miért?
- A király mit tett? Miért?
- Mi történt ezután?
- Kivel találkozott a király adósa? Mit mondott neki?
- Mit mondott a szolgatárs?
- Mivel fenyegette meg a király adósa a szolgatársát?
- Mit tett a király, mikor meghallotta, hogy mi történt?
- Mivel fejezte be a példázatot Jézus? Hogyan értelmezitek a befejező gondolatokat?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

„Viseljétek el egymást, és bocsássatok meg egymásnak, ha valakinek panasza volna valaki ellen: ahogyan az Úr is megbocsátott nektek, úgy tegyetek ti is."

- Mi az a tulajdonságod, amit másnak el kell viselnie?
- Ha valaki megsért, megbánt, vagy úgy érzed, hogy ez történt, meg tudsz-e neki bocsátani?
- Ha te sértesz, bántasz meg valakit, ő meg tud bocsátani neked?
- Mit jelent megbocsátani? Miért fontos ez?
- Mit jelent a fenti Ige? Magyarázd meg!

Ráhangolódáshoz:

Kérdezzük meg, hogy a hittanosok adtak vagy kaptak-e már kölcsön valamit? Ezeket a tárgyakat, pénzösszegeket felírhatjuk a táblára szófelhőben is. Kérdezzünk meg azt is, hogy amit kölcsönadtak/kaptak, az visszakerült-e a jogos tulajdonosához, illetve milyen állapotban került vissza? Hogy érezték magukat, ha valami nem ment jól egy ilyen kölcsönadásnál?

Ezután külön lapokra írjuk fel az óra elején összegyűjtött kölcsönadott dolgokat és mindenki húzzon egyet. Ezt kapta kölcsön. Találja ki, hogy ezt a kölcsönkapott dolgot miért nem akarja

vagy tudja visszaadni, majd játsszunk le néhány párbeszédet. Ha kicsi a csoport, mindenki sorra kerülhet, ha nagyobb, akkor sorsoljunk ki pár hittanost vagy kérjünk önként jelentkezőket. Ki kell jönni előre és elmondani, hogy mit kapott kölcsön. (Kölcsönkaptam egy biciklit.) A hitoktató kérdezze meg, hogy kitől kapta kölcsön, az pedig, aki eredetileg említette ezt a tárgyat, jelentkezzen, és szintén jöjjön ki előre. (Le is ülhetnek, bár nem kell sokáig beszélgetni.) A kölcsönadó kérdezze meg, hogy mikor kapja már vissza a tárgyát, aki pedig a papírt húzta, közölje vele, hogy nem kapja vissza, mert. (találja ki, miért). Innen indítsanak egy párbeszédet, nem kell teljesen kibontani, elég két-három interakció és utána le lehet állítani és indítani a következőt.

Ha végeztünk a párbeszédekkel, gyűjtsünk össze néhány érzést (mindkét oldalról), amit észrevettünk a beszélgető feleknél. Később ezt kössük a példázathoz.

Feldolgozáshoz:
Ha úgy látjuk, hogy a csoportunk képes az elvont gondolkodásra a verssel kapcsolatosan, megbeszélhetjük, mit jelent Illyés Gyula versében a „szörnyű fegyver”:

Illyés Gyula: Szörnyű fegyver
(részlet)

Minden ütésed, átkod
Hiába ellenem.
Szörnyű a fegyverem:
megbocsátok.

Feldolgozáshoz:
A kézfogás, mint a béke jelének gyakorlása:
Az óra végi imádságot körben állva mondjuk el, s utána mindenki fogjon kezet a két szomszédjával, s mondjuk egymásnak: „Békesség neked!”.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 254. dics.6-8. verse- Valamíglen élsz (+BS, HK)
Jézushoz Jöjjetek: 58. Mindig legyetek kegyesek-kánon

A KRISZTUSI LELKÜLET (JÉZUST NEM FOGADJÁK BE EGY SAMÁRIAI FALUBAN)

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Keresztyén Biblia Lexikon, Budapest, 1995; Eduard Schweizer, DasEvangeliumnach Lukas, Göttingen 1986, Rainer Kessler: Az ókori Izráel társadalma, Történeti bevezetés, Budapest, 2011; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985)

Samaritánusok:

Samária város és környéke lakóinak elnevezése. Egy keverék nép, amely izraelita és betelepült idegen népből jött létre. A samaritánusok a Jahve-tisztelet mellett megtartották a saját isteneik tiszteletét is, miközben az őslakosság egy része részt vett a jeruzsálemi istentiszteleten. A Garizim-hegyén építettek templomot. A papság eredetileg Jeruzsálemből származott, és belső ellentétek miatt hagyta el Jeruzsálemet. Mózes öt könyvét ismerték el kanonikusnak. A zsidók és a samaritánusok közötti gyűlölködés kölcsönös volt. Jézus nem kapcsolódik bele a gyűlölködésbe, hanem a samaritánusok hitét és magatartását szembeállítja a zsidók hitetlenségével és szeretet nélküli életgyakorlatával.

Történet bevezetése:

Az elutasítás története mintegy bevezetőként történik meg Jézus kereszthalála előtt. Ezzel vetítette előre Lukács, hogy Jézus kereszthalálát és feltámadását elutasítás is fogja kísérni. Az emberek nem fogják felismerni és megérteni. Jézus Krisztus halál feletti győzelme előtt elutasításon ment keresztül többször is. Erre példa ez a történet. Lukács az evangéliumában mindig kiemeli azokat az embereket, akik a társadalom kitaszítottjai. És bemutatja, hogy Jézus hozzájuk különösen is figyelmes volt. De itt nem hallgatja el, hogy azért nem mindig fogadták Jézust be.

Jézust nem irányította a bosszúvágy, a harag. Aki Krisztust követi, ugyanezen az úton járhat. Jézus nem vonta kétségbe, hogy a tanítványok szavára valóban égi tűz szállt volna le, és pusztította volna el azt a falut. De a Krisztus követője nem él azokkal a lehetőségekkel, amelyekkel élhetne, ha az a másik ember kárára van. A krisztusi lelkületű ember a másik javát keresi akkor is, ha a másik ember akármi okból, tudatlanságból vagy ostobaságból vagy bármi más okból elutasító, vagy bántó módon szól vagy tesz. A bosszú nem alternatíva. A lehetőség, hogy az elutasítás felelősségét arra hagyjuk, aki elutasít, és tovább megyünk, mint Jézus és a tanítványai.

51. vers:

Jézus Isten küldötteként pontosan tudta, hogy mi fog bekövetkezni az életében. Tudta, hogy három év után itt az idő, hogy bekövetkezzen a lényeg, amiért eljött. Szavai, tettei mind bevezetők voltak ahhoz a feladathoz, amit felemeltetésnek mond a Biblia. Ez a görög kifejezés (felemeltetés) egyetlen egyszer fordul elő a Bibliában. Azonban nem véletlen, hogy az evangélista nem a halálra, hanem a győzelemre helyezi a hangsúlyt. Beteljesedett, eljött az az idő, aminek meg kellett történnie Isten emberek iránti szeretete miatt. Az a kifejezés, hogy elhatározta, hogy felmegy Jeruzsálembe, szó szerint így fordítható le: tekintetét a Jeruzsálembe való bemenetelre fordította. Ez a kifejezést egy árnyalattal többet jelent, mint csak egy elhatározás, Jézus cselekedett. Szembenézett a jövőjével, azzal, ami a küldetésével

együtt jár.

52. vers:
Maga előtt küldött Jézus követeket. A követek szó görögül: ’angelos’. Jézus sokszor küldött maga előtt követőket, akik előkészítik az utat. Így küldte el a 12 tanítványt, és kettesével a 72 tanítványt (Lk 10,1kk.), majd jeruzsálemi bevonulása előtt két tanítványt is elküldött. Ebben az esetben nem a tizenkettő közül egyet küld, mert akkor úgy írta volna Lukács. Szó szerint úgy lehet fordítani a maga előtt kifejezést, hogy ’arca előtt’ küldte el őket. Ebben a kifejezésben érezhetjük azt, hogy Jézus szembenéz mindennel. A küldöttek kérdés nélkül mennek a samáriai kis faluba.

53. vers:
Jézust nem fogadják el. Elutasítják. Nincs számára hely, mint a születésekor, azzal a különbséggel, hogy nem a lehetőség hiányzik, hanem az akarat. És ennek oka az, hogy Jézus Jeruzsálembe megy, vagyis Jeruzsálemhez tartozónak tartják Jézust. A samáriaiak előítélete akadályozza meg azt, hogy egy vissza soha nem térő lehetőséggel éljenek. Az előítélet miatt, akármennyi alapja is van, ebben az esetben a Világ Megváltójától fosztja meg a falu lakóit. Amikor elutasítják Jézust, akkor csak egyetlen egy dologra koncentrálnak: hova utazik Jézus. Ehhez a saját sérelmeiket kapcsolják. És a lényeget kihagyják: Miért megy Jézus Jeruzsálembe. Ha ugyanis beszéltek volna Jézussal, és megtudták volna, hogy azért megy Jeruzsálembe, hogy őértük is meghaljon, hogy a gyűlölet helyett szeretet legyen az emberi kapcsolatok alapja, akkor nem utasították volna el.

54. vers:
Az elutasításra a tanítványok haraggal reagálnak. Aki nem fogadja szeretettel Jézust, azt meg akarják ölni. Még azok szívén is sebet üt az elutasítás, akik ott vannak Jézus közvetlen közelében, és már sokszor látták, hogy Jézus fegyvere a szeretet.

55. vers:
Jézus nem csak odafordult a tanítványokhoz, hanem megfordult. Ebben a kifejezésben benne van, hogy Jézus Jeruzsálem, azaz a kereszt felé fordul alapvetően. Előre néz a küldetése irányába. A legrégebbi kéziratok nem tartalmazzák azt, hogy mivel feddte meg Jézus a tanítványokat.

56. vers:
Jézus meg akarja szabadítani az ember a bűneiből. Ez a történet azt is elmondja, hogy Jézus el lehet utasítani, nem kényszerít senkit az üdvösségre, a megszabadulásra. Ha elutasítják, másnak ajánlja fel a lehetőséget. A történet nem mondja el, de a másik helyen bizonyára befogadták őket.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK
(***Felhasznált irodalom:***)

szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Engedd Istennek, hogy irányítsa az életed!

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy a tetteink mögött mindig van valamilyen érzelmi töltet. Jézus irányító érzülete a szeretet volt.
Affektív: Olyan lehetőség szervezése, ahol a tettek mögött lévő érzelmi háttér átélhetővé válik.
Pragmatikus: Annak a gyakoroltatása, hogy a tanuló keresse a tettei mögött lévő indítóokokat és érzelmeket; a negatívakat akarja a szeretet lelkületével felváltani.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK bevezető képe alapján: Mit jelenthetnek a veszekedő lányok mögötti gondolatok? Voltál már hasonló helyzetben? Mit éreztél? 2. Milyen helyzetekhez illenek a gondolatok? MF-1 Vajon mi történhetett? Milyen indulatok álltak a tettek mögött?	TK Beszélgetés a szavaink mögötti indulatokról MF-1. feladat Szavak, jó és rosszindulat meglátása szituációkban
Feldolgozási javaslat	1. A kalapács Olvassuk el a történetet! Olvassa valaki a csoportból, aki kifejezően olvas! Beszéljük meg: Miért furcsa a főszereplő viselkedése? Mi vezette a főszereplő tetteit? Mit gondolhatott a szomszédja? Hogyan végződhetne másként a történet? - Keressünk választ a TK rajzának segítségével! Mutassunk rá: ha elragadnak az indulataink, meggondolatlanul cselekszünk, ám ezen nem lehetetlen változtatni MF-2: a történet pozitív befejezése írásban 2. Hogyan végződhetne másként a példatörténet? Játsszátok el az új befejezést párokban!	TK Indulataink és azok következményére való rámutatás-példatörténet segítségével MF-2. feladat Szituációs játék-annak átélése, hogy az indulatainknak korlátot szabhatunk, cselekvésünket jó irányba fordíthatjuk

	3. Aranymondás: *„Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!”* *1Korinthus 16,14* Beszéljük meg, hogyan kapcsolódik az aranymondás a megismert történethez és a „krisztusi lelkület” kifejezéshez! 4. Hogyan fejeződik ki krisztusi lelkület az igeversekben? MF-3 A bibliai igék példák arra, hogy: - a krisztusi lelkülettel cselekvő ember először meghallgatja a másik embert, csak azután alkot véleményt, s nem beszél elhamarkodottan - a krisztusi lelkülettel, szeretettel cselekvő ember le tud mondani a saját előnyeiről, ha barátjáért tenni akar – ebben az odaszánásban maga Jézus a példa számunkra 5. Énekjavaslat: Elmúlt az éj (TK – 4. ének)	TK A krisztusi lelkület fogalmának magyarázata MF-3. feladat Bibliai példák megbeszélése a szeretetből fakadó cselekvésre nézve
Munkáltatás	Szív alakú kartonlapra írjuk fel az aranymondást, tegyük a tarisznyába! Használhatjuk a tarisznyát és az összegyűjtött aranymondásokat az óra eleji ismétlésekkor: Vegyük elő, s beszéljük meg: mit találunk benne? Milyen üzenetre, vagy történetre emlékeztet az elővett mondat, kép, szimbólum?	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 51. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: két lány rajza, körülöttük mondatok
- Folyamatrajz: az olvasmány főszereplőjéről

A szöveg: A kalapács.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg a két lányt! Olvassátok le az arcukról, a gesztusaikról, a testtartásukról, hogy mit érezhetnek, és mit gondolhatnak?
- Olvassátok el a képen látható szövegeket! Mire utalnak ezek a mondatok? Milyen szituációban gondolhatták ezt a lányok? Találjatok ki hozzá történeteket!
- Nézzétek meg a folyamatábrát! Figyeljétek meg a kalapácskérő arcát? Mire gondol?
- Figyeljétek meg a zöld nyíllal jelölt képet! Mi történhetett? Mire következtettek? Mik lehettek az előzmények?
- Figyeljétek meg a piros nyíllal jelölt képet! Mi történt? Mik lehettek az előzmények?
- Hogyan folytatnád a folyamatábrát?

2. *Szövegelemzés*

- Mi volt a problémája a főszereplőnek?
- Hogyan végződött a kalapács kölcsönkérése? Milyen előzmények okozták ezt a viselkedést? Mi a véleményed az előzményekről?
- Mire gondolhatott a kalapács tulajdonosa? Nézd meg a képet!
- Hogyan kellett volna megoldania a főszereplőnek a problémáját? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!”

- Gondolkozz el a mai napodon! Minden dolgod, kapcsolatod szeretetben ment végbe? Hogyan tudtad ezt megvalósítani?
- Mi lehet az oka annak, hogy nem mindig szeretetben végzed a dolgaidat?
- Fogalmazzátok meg mit jelent: „A krisztusi lelkület”?
- Tanuld meg az aranymondást és próbáld gyakorolni minden nap!

Ráhangolódáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Akadályoztatva
Vigyünk magunkkal egy képet, amin történik valami, viszonylag sok részlettel (egy piac képe, tüntetés, sportesemény, stb, nem kell hittanhoz kapcsolódnia, jó egy magazin, újság képe is, az se baj, ha nem túl nagy.) Még ne mutassuk meg a képet! Válasszunk ki valakit a csoportból, az ő feladata az lesz, hogy egy percig nézze a képet, próbáljon megjegyezni róla minél több részletet, majd felteszünk neki 5-10 kérdést a képpel kapcsolatban (pl. hányan voltak az asztal körül, milyen színű volt a férfi kalapja, stb.) DE: miután ezt a feladatot megértette, a többieknek is adunk egy feladatot: álljanak be a képet mutató tanár köré és próbálják meg az eredetileg kiválasztott hittanost távol tartani, eltakarni a képet. SZABÁLY: nem szabad kézzel lökdösni, rúgni, csípni, harapni, csak helyezkedni, esetleg vállal furakodni. (Figyeljünk arra, hogy ne durvuljon el a dolog!) Ezután fogjuk meg a képet, indítsuk a stoppert és kezdjük a gyakorlatot. (Az órát kezelheti valaki külön, ha elég sokan vannak, mindig hálás egy ilyen apró feladatot is kiadni.)

Ha letelik az egy perc, ne kérdezzünk a kép részleteivel kapcsolatban, hanem inkább arról kérdezzünk/beszélgessünk kicsit, hogy milyen érzés volt akadályozónak/akadályozottnak lenni, mérgesek lettünk-e valakire, mennyire tudtunk a feladatra koncentrálni, stb. Ezt az élményanyagot ezután fel tudjunk majd használni a bibliai történethez is.

Feldolgozáshoz:

Belső hang - játék

a) Alakítsatok csoportokat! Válasszatok az alábbi beszédhelyzetek közül:

- A tanár néni megkérdezi Zolit, hogy ő törte-e ki az ablakot. Nem Zoli volt a hibás, de mindenki őt gyanúsítja, mert gyakran keveredik bajba.

- Új lány érkezett az osztályba. Sokan gúnyolják a vörös haja miatt. Kati beszélgetni kezd vele a szünetben, bár kicsit fél, hogy mit szónak majd a többiek ehhez.

b) Osszátok ki a szerepeket úgy, hogy mindenki mellé kerüljön még egy személy, aki a belső hangja lesz.
c) Kezdjetek el játszani. Amikor a tanárotok tapssal jelez, akkor a szereplők mögött álló belső hangok szólalnak meg. Ők azt mondják, amit az illető gondolhat, amit nem mond ki. Újabb taps után megint folytatódik az eredeti szereplőkkel a játék.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 59.o. 3. feladat

Megpróbálhatunk példákat is gyűjteni az igékben kifejezett gondolatokra:
- Gyors a hallásra, késedelmes a szólásra: kit ismersz, aki előbb meghallgat, csak azután beszél?
- Életét adja barátaiért: te mit teszel a barátaidért? Érted mit tesznek? Maga Jézus a barátunk, s ebben példát adott nekünk.

A témához felhasználható énekek:
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 89. 1.3. verse- Bocsásd meg Úr Isten (+RÉ)
Hittankönyv: 11. Kegyes Jézus-164. dics. (+RÉ)

17. LECKE: BOSSZÚ HELYETT SZERETET
JÉZUST NEM FOGADJÁK BE EGY SAMÁRIAI FALUBAN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(Lk 9,51-56)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Keresztyén Biblia Lexikon, Budapest, 1995; Eduard Schweizer, Das Evangelium nach Lukas, Göttingen 1986, Rainer Kessler: Az ókori Izráel társadalma, Történeti bevezetés, Budapest, 2011; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985)

Samaritánusok:
Samária város és környéke lakóinak elnevezése. Egy keverék nép, amely izraelita és betelepült idegen népből jött létre. A samaritánusok a Jahve-tisztelet mellett megtartották a saját isteneik tiszteletét is, miközben az őslakosság egy része részt vett a jeruzsálemi istentiszteleten. A Garizim-hegyén építettek templomot. A papság eredetileg Jeruzsálemből származott, és belső ellentétek miatt hagyta el Jeruzsálemet. Mózes öt könyvét ismerték el kanonikusnak. A zsidók és a samaritánusok közötti gyűlölködés kölcsönös volt. Jézus nem kapcsolódik bele a gyűlölködésbe, hanem a samaritánusok hitét és magatartását szembeállítja a zsidók hitetlenségével és szeretet nélküli életgyakorlatával.

Történet bevezetése:
Az elutasítás története mintegy bevezetőként történik meg Jézus kereszthalála előtt. Ezzel vetítette előre Lukács, hogy Jézus kereszthalálát és feltámadását elutasítás is fogja kísérni. Az emberek nem fogják felismerni és megérteni. Jézus Krisztus halál feletti győzelme előtt elutasításon ment keresztül többször is. Erre példa ez a történet. Lukács az evangéliumában mindig kiemeli azokat az embereket, akik a társadalom kitaszítottjai. És bemutatja, hogy Jézus hozzájuk különösen is figyelmes volt. De itt nem hallgatja el, hogy azért nem mindig fogadták Jézust be.
Jézust nem irányította a bosszúvágy, a harag. Aki Krisztust követi, ugyanezen az úton járhat. Jézus nem vonta kétségbe, hogy a tanítványok szavára valóban égi tűz szállt volna le, és pusztította volna el azt a falut. De a Krisztus követője nem él azokkal a lehetőségekkel, amelyekkel élhetne, ha az a másik ember kárára van. A krisztusi lelkületű ember a másik javát keresi akkor is, ha a másik ember akármi okból, tudatlanságból vagy ostobaságból, vagy bármi más okból elutasító, vagy bántó módon szól vagy tesz. A bosszú nem alternatíva. A lehetőség, hogy az elutasítás felelősségét arra hagyjuk, aki elutasít, és tovább megyünk, mint Jézus és a tanítványai.

51. vers:
Jézus Isten küldötteként pontosan tudta, hogy mi fog bekövetkezni az életében. Tudta, hogy három év után itt az idő, hogy bekövetkezzen a lényeg, amiért eljött. Szavai, tettei mind bevezetők voltak ahhoz a feladathoz, amit felemeltetésnek mond a Biblia. Ez a görög kifejezés (felemeltetés) egyetlen egyszer fordul elő a Bibliában. Azonban nem véletlen, hogy az evangélista nem a halálra, hanem a győzelemre helyezi a hangsúlyt. Beteljesedett, eljött az az idő, aminek meg kellett történnie Isten emberek iránti szeretete miatt. Az a kifejezés, hogy elhatározta, hogy felmegy Jeruzsálembe, szó szerint így fordítható le: tekintetét a Jeruzsálembe való bemenetelre fordította. Ez a kifejezést egy árnyalattal többet jelent, mint csak egy elhatározás, Jézus cselekedett. Szembenézett a jövőjével, azzal, ami a küldetésével

együtt jár.

52. vers:
Maga előtt küldött Jézus követeket. A követek szó görögül: ’angelos’. Jézus sokszor küldött maga előtt követőket, akik előkészítik az utat. Így küldte el a 12 tanítványt, és kettesével a 72 tanítványt (Lk 10,1kk.), majd jeruzsálemi bevonulása előtt két tanítványt is elküldött. Ebben az esetben nem a tizenkettő közül egyet küld, mert akkor úgy írta volna Lukács. Szó szerint úgy lehet fordítani a maga előtt kifejezést, hogy ’arca előtt’ küldte el őket. Ebben a kifejezésben érezhetjük azt, hogy Jézus szembenéz mindennel. A küldöttek kérdés nélkül mennek a samáriai kis faluba.

53. vers:
Jézust nem fogadják el. Elutasítják. Nincs számára hely, mint a születésekor, azzal a különbséggel, hogy nem a lehetőség hiányzik, hanem az akarat. És ennek oka az, hogy Jézus Jeruzsálembe megy, vagyis Jeruzsálemhez tartozónak tartják Jézust. A samáriaiak előítélete akadályozza meg azt, hogy egy vissza soha nem térő lehetőséggel éljenek. Az előítélet miatt, akármennyi alapja is van, ebben az esetben a Világ Megváltójától fosztja meg a falu lakóit. Amikor elutasítják Jézust, akkor csak egyetlen egy dologra koncentrálnak: hova utazik Jézus. Ehhez a saját sérelmeiket kapcsolják. És a lényeget kihagyják: Miért megy Jézus Jeruzsálembe. Ha ugyanis beszéltek volna Jézussal, és megtudták volna, hogy azért megy Jeruzsálembe, hogy őértük is meghaljon, hogy a gyűlölet helyett szeretet legyen az emberi kapcsolatok alapja, akkor nem utasították volna el.

54. vers:
Az elutasításra a tanítványok haraggal reagálnak. Aki nem fogadja szeretettel Jézust, azt meg akarják ölni. Még azok szívén is sebet üt az elutasítás, akik ott vannak Jézus közvetlen közelében, és már sokszor látták, hogy Jézus fegyvere a szeretet.

55. vers:
Jézus nem csak odafordult a tanítványokhoz, hanem megfordult. Ebben a kifejezésben benne van, hogy Jézus Jeruzsálem, azaz a kereszt felé fordul alapvetően. Előre néz a küldetése irányába. A legrégebbi kéziratok nem tartalmazzák azt, hogy mivel feddte meg Jézus a tanítványokat.

56. vers:
Jézus meg akarja szabadítani az ember a bűneiből. Ez a történet azt is elmondja, hogy Jézus el lehet utasítani, nem kényszerít senkit az üdvösségre, a megszabadulásra. Ha elutasítják, másnak ajánlja fel a lehetőséget. A történet nem mondja el, de a másik helyen bizonyára befogadták őket.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT
Hangsúly: Kontrolláld a tetteid!

Kognitív: Arra való rámutatás, hogy Jézust nem irányította sem a bosszúvágy, sem a harag. Ő irányította a saját tetteit.
Affektív: A harag, bosszúvágy, megbocsátás és elengedés érzelmi háttere és hatása az életünkre.
Pragmatikus: Annak a gyakoroltatása, hogy a tanuló felismerje egy-egy tette mögött a haragot, bosszúvágyat és keresse annak a lehetőségeit, hogyan lehet ezeket elengedni és leküzdeni.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK bevezető rajza alapján: Vajon mi történhetett a fiúkkal? Képzeljünk el egy helyzetet, ami miatt a leírtak szerint gondolkodnak! Milyen megoldásokat lehetne találni a helyzetükre? Gyűjtsünk érveket a különböző megoldások mellett!	TK Nézeteltérés, bosszúállás, megbocsátás kérdéséről beszélgetés
Feldolgozási javaslat	1. Jézus is került olyan helyzetbe, amikor megbántották, visszautasították Bibliai történet Megfigyelési szempont: Figyeljétek meg, mit tett Jézus akkor, amikor megbántották, visszautasították! Olvassuk fel a történetet! Kérdezzük meg a tanulókat, mit figyeltek meg! A válasz összességében: Jézus nem állt bosszút. Írjuk fel a táblára a történet szereplőit: Falubeliek – tanítványok – Jézus Kérjük meg a tanulókat, hogy jellemezzék a magatartásukat! Mit tettek? Mi volt a szándékuk? A válaszok megbeszélésénél értelmezzük a történetet, emeljük ki: Falubeliek – visszautasították Jézust, ennek oka: a zsidók és a samáriaiak ellenségeskedése Tanítványok – bosszút akartak állni, ennek oka: haragjuk, felháborodásuk azon, hogy nem fogadták be Jézust Jézus – nem állt bosszút, ennek oka: az emberek iránti szeretete	TK A történet megismerése, A szereplők szándékának, magatartásának megfigyelése

	Kapcsolódó feladat: MF-1 A feladat segítségével a tanulók gyűjtsék össze önállóan a történet kulcsszavait! Írjuk fel az összegyűjtött szavakat a táblára! Próbálják meg a tanulók a kulcsszavakat használva, azokat megfelelő sorrendbe rakva elmondani a történetet!	MF- 1. feladat A történet feldolgozása kulcsszavak segítségével
	<u>2. Te mit tehetsz, ha megbánt valaki?</u> MF-2: választás lehetőségek közül – maradhat önálló feladat MF-3: imádság szövegét beszéljük meg – valaki olvassa fel hangosan az imádság szövegét, s beszéljük meg: Ti voltatok-e már hasonló helyzetben? Mit lehet tenni ilyenkor? Hogyan kapcsolódnak az ilyen helyzetek a tanult történethez? Emeljük ki: - Az imádság arra is lehetőség, hogy a harag helyett a szeretet győzhessen bennünk - a tetteink irányíthatóak: Tudod-e? rész kapcsolódása, amit el is olvashatunk	MF-2-3. feladat A harag és a bosszúvágy kezelése lehetséges módjainak összegyűjtése, a figyelem felhívása az imádság lehetőségére TK- Tudod-e?
	<u>3. Aranymondás:</u> *„Az az indulat legyen bennetek, amely Krisztus Jézusban is megvolt.”* *Filippi 2, 5* Mit jelent a krisztusi lelkület, krisztusi indulat? Kérjük meg a tanulókat, hogy az előző órán, az olvasmány-feldolgozásnál és a mai órán megbeszéltek alapján próbálják megfogalmazni röviden, mit jelent a krisztusi lelkület! Megerősíthetjük a válaszokban: szeretetteljes, szeretetre törekvő gondolkodás és cselekvés, türelmes, megbocsátó lelkület	rámutatás az ige üzenetére: a krisztusi indulat legyen bennünk!
	<u>4. Bibliai igék, amelyek példák a krisztusi lelkületre</u> MF-4 – a tanulók válasszanak maguknak egy párt és páros munkában, megbeszélve a megoldást dolgozzanak. Olyan bibliai mondatokat értelmeznek, amelyek példát adnak a krisztusi lelkületre: az ellenség szeretetéről, a haragról és a megbocsátásról, az aranyszabály elvárásáról <u>5. Mai példák, helyzetek</u> MF-5 – Gondolkozzanak el a tanulók először önállóan a három élethelyzetről, s oldják meg a	MF-4. feladat MF-5. feladat Bibliai példák és mai helyzetek gyűjtése a krisztusi indulat szerinti cselekvéssel kapcsolatosan

	feladatot. A három szituáció előhozza a megbántottság esetén a válasz lehetőségének kérdését, a gúnyolódást, és a szülővel való konfliktushelyzetet. Az önálló munka után beszéljük meg, ki milyen megoldásokat talált: mit tenne ő, s vajon mi lenne Jézus tanácsa az adott helyzetben. 6. Énekjavaslat: Amint vagyok,… (RÉ 460)	
Munkáltatás	Kartonlapra írjuk fel az aranymondást, a lap másik oldalára a kulcsszót: „megbocsátás”. Tegyük a tarisznyába! Használhatjuk a tarisznyát és az összegyűjtött aranymondásokat az óra eleji ismétlésekkor: Vegyük elő, s beszéljük meg: mit találunk benne? Milyen üzenetre, vagy történetre emlékeztet az elővett mondat, kép, szimbólum?	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 52-53.oldal

A képen látható:

- Illusztráció: négy fiú, fölöttük mondatok
- Rajz: térkép: Samária

A szöveg: Jézust nem fogadják be egy samáriai faluban.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg a képen látható fiúkat egyenként! Milyen a testtartásuk, az arckifejezésük és a gesztusaik? Mi olvasható le ezekből?
- Mi történhetett, hogy ezek a gondolatok megfogalmazódtak bennük?
- Olvassátok el az első gondolatot! Mire következtettek? Mi a véleményetek?
- Olvassátok el a második mondatot! Mire lehet ebből következtetni? Mi a véleményetek?
- Ki mellé álltok, kinek a gondolatával tudtok azonosulni? Miért?
- Figyeljétek meg részletesen a térképet! Keressétek meg Samáriát, Júdeát, Galileát! Mely népek laknak ezeken a helyeken? Milyen tenger öleli körül a földrészt? Nézzétek meg ezt a helyet a térképeteken! Mit találtok? Hasonlítsátok össze! Mire jutottatok?
- Samáriában milyen településeket láttok a tankönyv térképén? Jézus hol járhatott?
- Milyen messze van Samáriától Jeruzsálem? Becsüld meg hány napi járóföldre lehetett!

2. *Szövegelemzés:*

- Hova indult Jézus tanítványaival? Miért ment oda?
- Milyen népek laktak Samáriában? Mi volt a véleményük? Miért?
- Hol található a Garizim-hegy? Miért gondolták a samáriaiak, hogy csak itt lehet imádni Istent?
- Miért haragudtak a zsidókra?
- Miért kellett szállást kérni az utasoknak Samáriában?
- Miért nem fogadták be Jézust?
- Hogy reagáltak az elutasításra a tanítványok?
- Miért fedte meg őket Jézus? Mit mondott nekik? Mi a véleményed erről?
- Mit tett Jézus? Miért?
- Merre mentek tovább? Nézd meg a térképedet!
- Te voltál-e már olyan helyzetben, hogy elutasítottak? Mit éreztél és gondoltál?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„ Az az indulat legyen bennetek, amely Krisztus Jézusban is megvolt.”

- Mit jelenthet az indulat kifejezés ebben a mondatban?
- Milyen a krisztusi indulat szerinted? Gondolj a történetre!
- Hogy viselkedtek a tanítványok, mikor elutasították a samáriaiak?
- Mit mondott Jézus nekik?

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 60.o. 1. feladat/ MFGY 48.o. 1. feladat

A megtalálható kulcsszavak:
Samária, Jézus, tanítványok, követek, falu, harag, megbocsát

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 133. zsolt.- Ímé, mily jó
Jézushoz Jöjjetek: 66. Nem erővel, erővel, hatalommal-kánon
Hittankönyv: 11. Elménket, értelmünket-164. dics.2-3. verse (+RÉ)

18. A TÉKOZLÓ FIÚ PÉLDÁZATA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 2.

(Lukács 15,11-32)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai, Iránytű Kiadó, 2002; Példabeszédek, Ford: Tarjányi Béla, Budapest, 1991; Joachim Jeremias: Jézus példázatai, Budapest, 1990; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995;Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985;GaryChapman és Jennifer Thomas: Ha nem elég a „sajnálom" A bocsánatkérés öt nyelve, Budapest, 2010, Barth Károly: Kis dogmatika, Budapest, é.n.)

Megtérés:

A megtérés kifejezését (metanoia) a Jordánban úszó halaknak arra a mozdulatára mondták, amikor a Holt-tengerhez közelítve visszafordultak a holt víztől az élő víz felé.

Az Ószövetségben nem individuális értelemben szerepel a megtérés, hanem kollektív értelemben (súb). Az Istennel kötött szövetséghez való visszatérésre vonatkozik.

„De ha megtér gonoszságából az a nép, amelyről beszéltem, akkor én is megbánom, hogy veszedelmet akartam hozni rá." (Jer 18,8)

A görög kifejezés a 'metanoia' jelentése: a gondolkozásmód megfordulása.

Az Újszövetségben Jézus és Keresztelő János is egyaránt azzal kezdi a működését, hogy a megtérésre hív. A megtéréshez kapcsolódik a bűnbánat. (Apcsel 3,19)

A megtérés elsődlegesesen a régitől, a bűntől való elfordulást jelenti, és az Istenhez való odafordulást.

A megtérés időben lehet egyszeri vagy folyamat.

A megtérés során az ember megvallja bűnös voltát Istennek. Majd elfogadja Jézus bűnbocsátó kegyelmét az életére. A bűnbánatban zajló megtérés nem egy egyszeri dolog. A megigazulás útján járva az ember gyakran elesik, visszaesik, de győzelem is kíséri életét.

A megtérés következményeként az ember életében Jézus Krisztus lesz az Úr.

A megtérésnek következménye láthatóvá válik az ember életében: *„Teremjetek hát megtéréshez méltó gyümölcsöket*…"(Lukács 3,8)

A Heidelbergi Káté 88-92. kérdései foglalkoznak a megtéréssel. A Káté igazi bűnbánatnak nevezi a megtérést. Az igazi bűnbánat két részből áll:

az óember megöldökléséből és az új ember megelevenítéséből.

Az óember megöldöklése azt jelenti, hogy nincs lehetőség arra, hogy az ember önerőből megjavuljon, csak a Szentlélek újjászülő ereje képes az embert megváltoztatni. Az óember megöldöklése, a bűnbánat nem teszi az ember bűnös múltját meg nem történtté. A bűnbánat annak az elismerése, hogy a múltat egyedül Isten teheti meg nem történtté. Kálvin szerint az óember megöldöklése az önimádat, az egoizmus a dicsőségvágy letörését jelenti, ami a keresztyén ember állandó feladata. Nem a magunk önvizsgálata alapján jövünk rá a bűnös voltunkra, hanem Krisztusban nyílváníttatunk bűnösnek.

Az új ember megelevenítése a Káté 90. kérdés-felelete szerint az új ember egész életére hat. Jele az öröm, és a jócselekedetekben megnyilvánuló szeretet.

Megbocsátás:

A Szentírásban a megbocsátásról két szinten olvasunk:

1. Isten megbocsátja az embernek a bűneit,
2. Egyik ember megbocsátja a másiknak a bűneit.

1. Isten megbocsát az embernek:
Az Ószövetségben Isten bűnbocsánatára leggyakrabban az a kifejezés szerepel, amelynek a jelentése: adósság elengedése (1Kir 8,30-51; Ám 7,2). (sz-l-h) Amikor Isten megbocsát, elengedi az ember adósságát. Isten és ember között a kapcsolat megromlott. Isten megbocsátása révén visszafogadja az embert abba a jó viszonyba, amelyből kiesett. Az ember adósságot halmoz fel Istennel szemben. A kapcsolat helyreállításának egyetlen módja, ha Isten elengedi ezt az adósságot. Az adósság elengedése a bűnvallás, a bűnbánat, bűnért való áldozat által történik meg. Isten elfogadja az ember szándékát a megromlott viszony helyreállítására, és kegyelméből megbocsát. Az ember szándéka, hogy az Istennel helyreálljon a kapcsolata megjelenik a bűnbánatban.
A bűnbánatnak több külső megnyilvánulása is van:
- bűnvallás: Az ember szavaival megvallja, hogy mit követett el Isten ellen. A bűnbánati zsoltárokban találkozunk bűnbánó imádságokkal. A törvényi előírás szerint a főpap minden évben egyszer tart egy bűnvallást a nép egészének a vétkei miatt (3Móz 16,21 kk.).
- a sírás. Dávid sír Betsabéval való házasságtörése miatt (2Sám12,13).
- gyász: Ninive lakosai a bűnbánatukat a gyász kifejezőeszközeivel mutatták meg: böjtöltek, hamuba ültek, ruháikat megszaggatták.
A próféták nagy hangsúlyt helyeztek arra, hogy a bűnbánat külső kifejezési formái mellett a belső egész embert átható bűnbánatra is felhívják a figyelmet.
Bűnért való áldozat: Kétféle bűnért való áldozatról beszél a Biblia:
- vétekáldozat: A nép vétkeiért való áldozat. (3Mózes 4,21)
- jóvátételi áldozat: Bűnadósság elengedéséért való áldozat. (3Móz 5,5)

Az Újszövetségben a bűnbocsánatra egyetlen megoldás a Jézus Krisztus áldozatának az elfogadása. Isten maga lépett Jézus Krisztusban az ember helyére. Isten Jézusért bocsát meg. Bár az ember oldaláról a bűn megvallása, megbánása az Isten számára elvárás, mégsem ez az előfeltétele a bűnbocsánatnak, hanem Jézus bűnökért való áldozata az előfeltétel:*„Nem is bakok és bikák vérével, hanem a tulajdon vérével ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, és örök váltságot szerzett.”*(Zsid 9,12)
A keresztyén ember útja a bűnbocsánattal kezdődik és vezet a feltámadáson át az örök életre.
Az Újszövetségben is gyakorolja Isten népe a bűnbánatot. És egyúttal átéli a bűnbocsánatot az úrvacsora sákramentuma által. A megbocsátás a keresztyén embernek az az útja, amelyet Isten készít el számára a kegyelem által. Isten a bűnbocsánat révén megajándékoz Krisztus igazságával.
A Heidelbergi Káté 56. kérdés-felelete a reformátorok bűnbocsánatról szóló tanítását tükrözi. A lényege, hogy az ember a bűnbocsánatot nem szerezheti meg sem jócselekedetek által. A bűnbocsánat egyedül Isten kegyelméből kapható meg, Krisztus áldozatáért a Szentlélek ajándéka.

2. Egyik ember megbocsát a másik embernek:
Az Istentől elnyert bűnbocsánat hálára indítja az embert. Ennek következtében nem történhet meg, hogy az ember hátradől, hanem törekednie kell arra, hogy a szeretetparancsolatot feltétlenül megtartsa. Isten bűnbocsánata hatással van az emberi élet minden területére. Így a másik emberrel való kapcsolatra is. Aki átéli Isten megbocsátását, az megbocsát embertársainak. A megbocsátás révén áll helyre a szeretetközösség az emberek között. A keresztyén megbocsátás megmutatkozásának elsődleges helye a gyülekezet.

Bevezető a példázathoz:
Arról szól Jézus legterjedelmesebb szövegű példázata, ami Jézus legfontosabb üzenete volt a világ számára: Az Emberfia eljött, hogy megkeresse és megmentse azt, aki elveszett Isten

számára.
Két jól megkülönböztethető egységből áll a példázat. 11-24. versekben a fiatalabb fiú a főszereplő, míg a 25-32. versekben az idősebbik fiú. A 15. rész bevezetőjében olvashatunk a példázat elmondásának a körülményeiről. Két csoport gyűlt Jézus köré. A keresők csoportja (vámszedők és bűnösök Lukács 15,1), és azok, akik azt hiszik magukról, hogy már megtalálták Istent (farizeusok és írástudók Lukács 15,2). Jézus eredetileg a legnagyobb valószínűség szerint a farizeusoknak és írástudóknak címezte elsősorban a történetet. Ám fontos volt, hogy hallják azok is, akik Jézus szerint a megtaláltak körében tartoztak. A két fiú személyével azonban nemcsak az eredeti hallgatóság tud azonosulni, hanem akár úgy is érthetjük a példázatot, hogy a két fiú személyében olyan életek állnak előttünk, amelyek akár egy ember életén belül is előfordulhatnak. Ha valaki elidegenedik Istentől, akkor elidegenedik önmagától és a környezetétől is. A fiatalabb fiú az elidegenedésében kiszolgáltatta magát a szabadság utáni vágynak, majd kizárta magát a szabadságból. Az idősebb fiú pedig kiszolgáltatta magát a féltékenységének, és kizárta magát az örömből. Mindkét fiú önmaga körül forgott, csak a saját vágyaikat vették alapul. Végül mind a ketten egy boldogtalan helyzetbe kerültek. Az apa azonban mind a kettőnek lehetőséget ad arra, hogy a saját maguk által okozott kizárás helyett a befogadottak szabadságában részesüljenek. A példázat hallgatóinak lehetősége van arra, hogy azonosuljanak egyik vagy másik fiúval, hogy a saját életüket egy kicsit kívülről is láthassák.

11. vers:
Egy hétköznapi, különösen gazdag ember megnevezésével kezdődik a történet. A két fiú az apával képezi ebben a történetben a családot. A két fiú megnevezése már sejteti, hogy konfliktus következik, valamilyen ellentéttel fogunk találkozni.

12. vers:
Jézus korában, az anyaországban kb. félmillió zsidó élt, míg a diaszpórában négymillió. Többen voltak, akik a meggazdagodás reményében vágtak útnak. A mezőgazdasági lehetőségek végesek voltak, ezért sokan szükségszerűnek tartották az otthon elhagyását. Idegenben egyesek feladták zsidó mivoltukat, mások megtartották Azok, akik otthon maradtak, gyakran elítélték azokat, akik elmentek, mert beleolvadtak valamely pogány népbe. A farizeusok bizonyára előítélettel viseltettek azok iránt, akik kivándoroltak. Ezért a kisebbik fiú története az egész nép számára fontos kérdést is feszeget. Ha a történetet a nemzet oldaláról is nézzük, akkor kiderül, hogy nemcsak a család ellen vét a fiú, hanem a nemzet ellen is. Vissza lehet-e fogadni azt, aki magát tisztátalanná tette, ráadásul önként? Természetesen a külső vagy gazdasági kényszer mellett egy belső, lelki kényszerről is beszélhetünk. A fiú el akarta hagyni a szülői házat. Jézus korában a teljes vagyon a legidősebb fiúra szállt. A fiatalabb fiú ingóságokat kaphatott, annak is csak az egyharmadát, mert a kétharmad ebből is a legidősebbre szállt. A fiatalabb gyermek sokszor megkaphatta a rá eső részt még az apa életében. Az apa érdekes módon nem mond semmiféle értékítéletet a kisebbik fiú cselekedetére, nem is tartja vissza.

13-16. versek:
Jézus nagyon röviden, három igével mondja el a történet drámáját. A távoli vidék kifejezés a tengeren túlra is utalhat. Mindenképpen egy olyan helyre, ahol az etnikai beolvadás és a vallási beolvadás veszélye egyaránt reális veszélyt jelentett a fiatalabb fiúra nézve. A nagy gond az volt, hogy a befektethető vagyont nem kezelte megfelelően. A fiú élete egy ideig gondtalan. Nem gondolkozik előre, nem gondolkozik hosszútávon. Ami azért érthetetlen, mert nem otthon él, nincsen mögötte semmiféle háttér. Sem anyagi, sem emberi. Ahogyan az várható volt, a fiú kénytelen lett előbb utóbb tisztátalanná válni a munkájában is. Egy

pogánynak a szolgálatába szegődött el. Mert az állattartás heti hét napot követelt, a szombat törvényét sem tudta megtartani. A hallgatóság ekkor érezhetett némi elégtételt, hiszen csak azt kapta, mit megérdemelt. De az ítélkezés helyett mégis inkább sajnálatot vált ki a hallgatókból a történet. Egy éhező fiatalember, még akkor is, ha saját hibájából került oda, a hallgatókban sajnálatot kelt. A jólét után a fiú élete gyökeresen megváltozik. Az életben maradásért küzd. A fiatalabb fiú senkibe sem tud kapaszkodni, magányos és semmije sincsen. A ki nem használt lehetőségekkel minden lehetőséget eljátszott. Számára egyetlen út marad, vissza az Atyához. Egyébként a másik fiúnak is csak ez az egy lehetősége maradt.

17-19. versek:
A fiú hihetetlen mélyre került. A szentjánoskenyérfa termését ették a disznók. Ez önmagában is valami olyasminek számított, mint ma a száraz kenyér. És még azt sem ehette. Éhezésre ítélte magát a viselkedésével. Ez az emberi élet abszolút zsákutca. Jézus azonban azt meséli el, hogy ez nem így van. A fiú belső monológjában van az üzenet. Vissza kell menni az atyai házhoz. A bűnbánat kifejezése: vétkeztem. A fiatalabb fiú vallomása szerint az atyai ház ellen elkövetett bűn Isten ellen elkövetett bűnnek számít. A fiú bűnbánata hasonlít Dávid bűnbánó imádságára. (Zsolt 51,6)

20. vers:
Amit kigondolt a fiú, az végre is hajtja. Amit itt a fiú tesz, az, amit Jézus metanoianak, megtérésnek nevez. A bűnös ember elhagyja a mennyei Atya házát. Aztán bűnbánatot tart, és visszafordul az útjáról és visszamegy a mennyei Atyához. A fiatalabb fiú hasonlóan a kapernaumi pogány századoshoz nem tartja magát méltónak. Ez a magát méltatlannak tartás teszi őt mégis méltóvá a megbocsáttatásra. Az apa nem várja meg a fiút. Csak egy ideig vár. Utána ő maga megy és siet a fia elé. Azt sem engedi meg, hogy a fia térdre boruljon előtte. Csókkal köszönti, nem úgy, mint azt, aki elhagyta, elment, hanem úgy, mint azt, akinek megbocsátott. Nem érdemei és tettei szerint, hanem az atya fia iránti érzései szerint köszönti. Szeretettel. Az apa ünnepelni akar. Ez a történet rávilágít arra, hogy mit is jelent Jézus értelmezésében a megbocsátás.

21-22- vers:
Az a különös ebben a példázatban, hogy az apa nem beszél a fiához. Az apa megbocsátása nem feltételhez kötött. Együttérző azonosulás a másikkal. A megtaláltatott passzív alakban arra utal, hogy nem csak a fiú a cselekvő ebben a megbocsátásban. A ruha, amit kap a fiú nem csak a legjobb, hanem a szöveg szerint az a ruha, amit régen otthon hagyott. A fiú mielőtt megjött, béres szeretett volna lenni legalább. De e helyett gyűrűt kap, ami azt jelképezi, hogy hatalma van, hatalmat kap a béresek fölött. A pecsétgyűrű jogot ad okmányok hitelesítésére is. Az apa teljesen visszaadja fiának az elveszített státuszát. A saru a szabadság jelképe. A „hamar” szó kifejezi azt, hogy Isten szeretete nem elhalasztható.

23. vers:
Örömlakomát rendez az apa a fiú hazatérésekor. Ez nem az a fajta viselkedés, amit sokan ma gyakorolnak. A visszafogadás eseménye nem titokban történik, hanem az egész háznép előtt Minden ünnepélyes, és a fiú szinte nem is cselekszik, mindent megtesznek neki. A megtérő bűnösön nem megbotránkozni kell, hanem örülni annak, hogy visszatért. Az apa bevon mindenkit a közös örömbe, ahogyan a fiú elvesztése is bizonyára közös fájdalom volt.

24. vers:
Ez a mondanivalója a példázatnak. Ez a lényeg. Ezzel indokolja meg az ünnepséget. Az apa

nem vár semmilyen elkötelezést a fiától, hanem egyszerűen örül neki. Isten is ilyen, örül, ha valaki megtér.

25-32. versek:
A példázat akár be is fejeződhetett volna a fiatalabb fiú hazatérésével. Jézus azonban az idősebb fiú történetével fejezi be ezt a példázatot. Az idősebb fiú a mezőn van. Nem otthon. Ezzel érzékelteti Jézus, hogy az idősebb fiú egészen más, mint a fiatalabb, nem csak hogy nem hagyta el az atyját, hanem aktívan segít neki és a javát keresi. Egy kötelességét ismerő és teljesítő fiú az idősebb. Alapvetően egészen már, mint a fiatalabb. Az ő viselkedésében nincsen semmi kivetnivaló. Mindaddig nem is találhatott benne senki semmi rosszat, amíg haza nem jött a testvére. Amikor megtudja egy szolgától, hogy mi történt, akkor az idősebb megharagszik. Ő viselkedik úgy, mint nagyon sok megbocsátani nem tudó szülő. Amit az idősebb fiú mond, abban nincsen tiszteletlenség. Szembeállítja önmagát a testvérével. Az idősebb fiú tényszerűen felsorolja, hogy mi mindent tett a fiatalabb. Az apa azonban nem reagál az idősebb fiú által felsorolt tényekre. Egyet érte vele. Nem vonja kétségbe azt, hogy igaza van, mert igaza van. Valóban azokat a dolgokat követte el, amiket felsorol az idősebb testvér. Arra reagál, ami a szavak mögött megjelenik. A haragra. Az idősebb fiú érzelmeire és tetteire. Azt mondja, hogy örülni kellene neki is, hogy az öccse visszatért.

Záró gondolatok:
A tékozló fiú története a megtérés, a bűnbánat és bűnbocsánat története. Az irgalmas, kegyelmes, megbocsátó Istenről beszél, aki szereti a gyermekeit. Az atyai ház mindenki előtt nyitva áll, akármilyen múlttal is rendelkezik. Az atyai megbocsátás már azelőtt készen van, hogy a fiú azt kérné. A kegyelem megelőzi a bűnbánatot. Az ember testi szükséglete, önmagával való elégedetlensége elvezetheti ahhoz, hogy komolyan magába szálljon. A kilátástalan helyzet számbavétele elvezethet az igazi és őszinte bűnbánathoz. A bűnbánat elvezet az atyai házhoz. A mennyei Atya kegyelmének a végtelenségét mutatja, hogy a megbocsátást annak is felajánlja, aki látványosan fordít neki hátat, és annak is, aki úgy él, mintha nem fordult volna el tőle.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A megtérés az élet egészére hatással van.

Kognitív: A tékozló fiú történetén keresztül annak a felismertetése, hogy a megtérés a rossztól való elfordulást és az Istenhez való teljes odafordulást jelenti.
Affektív: Annak a feltárása, hogy milyen érzelem és attitűd vonz a helytelen (rossz), és mi segít a jó felé felindulni.
Pragmatikus: Korosztályi szinten ismerje a tékozló fiú történetét és tudjon élethez kapcsolódó példákat hozni arra, hogy mit jelent megtért embernek lenni.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció,	1. Beszélgetési lehetőség:	TK

ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	A TK labirintus ábrája alapján: Mit gondolsz, mit ábrázol ez a labirintus? Te melyik utat választanád és miért éppen azt? Mi történhet, ha valaki rossz útra tévedt és belátta, hogy rossz helyen jár? (MF 5. feladata is ezt a célt szolgálja)	Beszélgetés a helyét, útját kereső fiatal helyzetéről, döntési lehetőségeiről
Feldolgozási javaslat	<u>1. Jézus példázata az útján megforduló fiúról</u> Bibliai rész: Olvassuk el a tékozló fiú példázatát úgy, hogy kiosztjuk a szereplők részeit és az elbeszélő részeket gyerekeknek: elbeszélő, apa, fiatalabb fiú, idősebb fiú! Vagy: ha tudjuk, hogy több gyermek ismeri a példázatot, akkor a TK 54. oldalán lévő rajzok segítségével elevenítsük fel a példázatot! Mondják el a képek alapján, mire emlékeznek, s egészítsük ki, ahol szükséges. A történet feldolgozását folytassuk a MF 1-2-3. feladatával: MF-1: megoldhatják önálló munkával – a képeknek címet adva, mintegy rövid vázlat születik a példázathoz. Beszéljük meg az eredményeket! MF-2: a szereplők érzelmeinek azonosítása – ez is lehet önálló munka, utólagos megbeszéléssel MF-3: a két fiú kapcsolatának, párbeszédének elképzelése – Ez a feladat képzeletbeli folytatása a példatörténetnek. Mi lett volna, ha a nagyobb fiú megfontolja apja tanácsát (örülnöd kellene…), s annak alapján viszonyul az öccséhez. Vajon hogyan hangzana a megbékélésre törekvő, vagy a már megbékélt testvérek párbeszéde? Mit is lehet ilyenkor mondani? Ez az, amit megbeszélhetünk a születő ötletek párbeszédek alapján. <u>2. Aranymondás, fogalmak:</u> *„Tartsatok tehát bűnbánatot, és térjetek meg, hogy eltöröltessenek a ti bűneitek…”* *Apostolok Cselekedetei 3,19* Magyarázzuk meg a példázathoz kapcsolódva és megbeszéléssel a bűnbánat és a megtérés fogalmát:	TK A példázat megismerése és feldolgozása MF-1. feladat MF-2-3. feladat A példázatban előkerülő érzelmek azonosítása TK MF-4. feladat A bűnbánat és a megtérés fogalmának magyarázata

	Hogyan jelentek meg ezek a dolgok a példázatban? Mit bánt meg a tékozló fiú? Mit jelentett számára a megtérés? Mit jelenthet ma a bűnbánat és a megtérés? Miért van szükség bűnbánatra? Kinek van szüksége megtérésre? A beszélgetés során emeljük ki: - A bűnbánat azt jelenti, hogy belátjuk hibáinkat, azt, amit úgy tettünk, ahogyan azt Isten nem szeretné, s bánkódunk is emiatt. A bűn belátása és megbánása vezet el a megtéréshez. - A megtérés elfordulás a rossztól és odafordulás az élő Istenhez. - Isten olyan, mint egy szerető apa, aki kész megbocsátani a hozzá forduló gyermekének. Annyira szeret, hogy megbocsát és eltörli a bűnt.	
	MF-4: a fogalmi értelmezéshez kapcsolódó írásos feladat, a megbeszélés közben is megoldhatjuk MF-4,b: példák gyűjtése a fogalmakhoz A példák gyűjtése során rámutathatunk, hogy a megtérés jelentheti alapvetően a gondolkodásunk megváltozását, egy nagy fordulatot az életünkben. Ez azonban nem jelenti azt, hogy soha többé ne volna szükségünk Istenhez fordulni, megbánni bűneinket. Újra és újra szükségünk van arra, hogy a megbocsátó Istenhez forduljunk.	MF-4.b. feladat Példák gyűjtése arra, mit jelent a bűnbánat és a megtérés ma
	<u>3. A példázat üzenetének ismeretében mit mondhatunk útjainkról?</u> Térjünk vissza a kezdő ábrához vagy a MF 5. feladatához! Mutassunk rá arra, hogy Isten olyan szerető édesapához hasonlít, aki bármely helytelen utunkról visszavár minket, s azt akarja, hogy örömteli úton járjunk. <u>4. Énekjavaslat:</u> Ott a messze földön, … (TK-14. ének)	TK, MF-5. feladat Rámutatni: Isten szerető Atya, aki hív a jó irányba
Munkáltatás	Kartonlapra írjuk fel az aranymondást, a lap másik oldalára a kulcsszót: „megtérés”. Tegyük a tarisznyába! Használhatjuk a tarisznyát és az összegyűjtött aranymondásokat az óra eleji ismétlésekkor: Vegyük elő, s beszéljük meg: mit találunk benne?	

	Milyen üzenetre, vagy történetre emlékeztet az elővett mondat, kép, szimbólum?	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 54-56. oldal

A képen látható:

- Rajz: labirintus a kék színnel jelölt részben: Istennel közösségben felirat, szétszórva a következő szavak: drog, kórház, temető, család, siker, iskola munka, betegség, magány, szerelem, szórakozás, sport, barátság, börtön, repülőtér, alkohol, művészet, pénz, vasútállomás – középen piros színnel egy emberi alak.
- Rajz: illusztráció – folyamatábrák: apa átadja a pénzt a fiúnak, italozó fiatalok, disznók között a fiú, apa és fia átölelik egymást, terített asztal mellett apa és fiú mellettük áll összevont karral egy másik férfi.
- Illusztráció: díszes kabát, saru, gyűrű, pénzes zacskó és pénz

A szöveg: A tékozló fiú.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

   - Nézzétek meg a labirintus ábráját! Te középen állsz! Olvasd el a labirintusba írt szövegeket! Mi a fontos számodra?
   - Találd meg azokat a csoportokat és tevékenységeket, amelyek segítségével eljuthatsz Isten közösségéhez! Mondd el, melyek ezek?
   - Mik azok, amiket mindenképpen szeretnél elkerülni? Miért?
   - Miért jó Istennel közösségben élni?
   - Vizsgáld meg a folyamatábrát! Mi történik az első rajzon? Mit szemléltet?
   - Mi történik a második képen? Mivel töltik az idejüket a fiatalok? Hogyan szórakoznak?
   - Mit ábrázol a harmadik kép? Mi történt a fiúval? Miért ül a disznók között?
   - Mit látsz a negyedik képen? Mi történt? Miért?
   - Mit ábrázol az ötödik kép? Miért áll ott az idősebb fiú, miért nem ül az asztalhoz?
   - Mi jutott eszedbe a képek nézegetése közben? Mire következtetsz?
   - Figyeld meg azokat a rajzokat, amiket ajándékként kapott a tékozló fiú, amikor visszatért atyjához! Mit jelképeznek ezek?

2. *Szövegelemzés*

- Kik a szereplői a történetnek?
- Mikor örökölhetnek a fiúk az apjuk vagyonából?

- Miért kérte a fiatalabb fiú a vagyon rá eső részét idő előtt? Mire vágyhatott?
- Hová ment? Mit csinált? Mi történt a vagyonával? Mit jelent a tékozlás? Mi történt vele?
- Miért gondolt arra, hogy visszamegy apja házába?
- Hogyan fogadta az apa a visszatérő fiát? Miért?
- Mit mondott a fiú az apjának?
- Mit tett az apa?
- Mit gondolt és mondott az idősebb fiú az apjának? Milyen választ kapott?
- Mi a véleményed a történtekről? Hogyan jellemeznéd az apát? Hogyan jellemeznéd a tékozló fiút? Hogyan jellemeznéd az idősebb fiút?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Tartsatok tehát bűnbánatot és térjetek meg, ahogy eltöröltessenek a ti bűneitek…”

- Mit jelent a bűnbánat?
- Mit jelent a megtérés?

Öltözetek, tárgyak (feldolgozáshoz)

Ha a tékozló fiú története most játszódna, vajon hogy néznének ki a történet szereplői?
Előkészület: elkészítjük a kártyákat. (Ld. a leírás végén.)

Játék menete:

- bibliai történet ismertetése és megbeszélése
- csoportbontás (3-4 fős)
- kártyák kiosztása (íróeszköz szükséges)
- kártyák kitöltése (kiscsoport)
- személy bemutatása (valaki a kiscsoportból)
- kitalálás (többi csoport)
- megbeszélés (nagycsoport)

Példa:
Így lehet kitölteni egy kártyát:

Személy: ANYA		
Helyzet: MIUTÁN FIA ELMENT OTTHONRÓL ISMERETLEN HELYRE		
Öltözet, külső megjelenés: - sötét ruha - elhanyagolt külső - gyűrött a	Tárgy: - mobil a kezében	Cselekedet: - nyugtalanul járkál - várja, hogy felhívják

ruhája - nincs kifestve		

Így lehet bemutatni az adott személyt:

- Ez a nő sötét ruhát visel. Eléggé elhanyagolt a külseje, nem foglalkozik magával, gyűrött a ruhája. Nincsen rajta smink. Mobiltelefonnal a kezében nyugtalanul járkál, próbál telefonálni, de nem veszik fel. Várja, hogy felhívják.

Ha a többiek kitalálták, hogy kiről van szó, akkor a kártyát felragasztjuk a táblára, és jön a következő csoport.

Kérdések megbeszéléshez

- Meglátszik-e az ember ruháján, külsején, amit érez?
- Mennyire lehet kifejezni a külsőnkkel azt, ami bennünk van?
- El szokták-e az emberek titkolni, ha rossz belül valami?
- Meglátszik-e valakinek a külsején, ha megváltozik?
- Meglátszik-e, ha valaki hitetlenből hívővé válik?
- Miért?

Kártyajavaslatok: (osztály létszámtól függően használjuk a kártyákat)

Személy: FIATAL FIÚ		
Helyzet: ATYAI HÁZ, AZ ELHAGYÁS ELŐTT		
Öltözet, külső megjelenés:	Tárgy:	Cselekedet:

Személy: FIATAL FIÚ		
Helyzet: IDEGENBEN, GAZDAGON		
Öltözet, külső megjelenés:	Tárgy:	Cselekedet:

Személy: FIATAL FIÚ		
Helyzet: IDEGENBEN, TELJESEN ELSZEGÉNYEDVE		
Öltözet, külső megjelenés:	Tárgy:	Cselekedet:

Személy: FIATAL FIÚ		
Helyzet: ATYAI HÁZ, VISSZAFOGADÁS UTÁN		
Öltözet, külső megjelenés:	Tárgy:	Cselekedet:

Személy: APA		
Helyzet: AMIKOR ELMENT A FIA		
Öltözet, külső megjelenés:	Tárgy:	Cselekedet:

Személy: APA
Helyzet: AMIKOR VISSZAJÖTT A FIA

Öltözet, külső megjelenés:	Tárgy:	Cselekedet:

Személy: IDŐSEBB TESTVÉR		
Helyzet: AMIKOR ELMENT A FIATALABB		
Öltözet, külső megjelenés:	Tárgy:	Cselekedet:

Személy: IDŐSEBB TESTVÉR		
Helyzet: AMIKOR VISSZAJÖTT A FIATALABB		
Öltözet, külső megjelenés:	Tárgy:	Cselekedet:

Feldolgozáshoz: Hangok a történetben

A történet megismerése után gyűjtsük össze a csoporttal közösen, hogy milyen hangokból áll össze a példázat. Nem muszáj időrendi sorrendben gyűjteni, de a végén mindenképpen a történet szerinti sorrendbe kell őket rakni! A beszédet tartalmazó részeknél nem a konkrét szavakra van szükség, hanem inkább a beszéd hangulatára, a lényeg átadására (pl. veszekedés, eltöprengés/hümmögés, stb.) Ha időrendbe raktuk, próbáljuk meg csak hangokkal átadni a történetet (értelmes, szavakból álló beszéd ne legyen benne, hanem érzelmeket átadó halandzsa szöveg legyen helyette, de alkalmazható még mindenféle hang(effekt), pl. disznóröfögés vagy a mulatozáshoz valakinek az MP3 lejátszójáról vagy telefonjáról egy

partizene részletének bejátszása, pénzcsörgés, engedjük szabadjára a fantáziánkat.) Osszuk el, hogy ki milyen hangért, hogyan és mikor felelős, majd játsszuk el a példázatot csak hangokkal. Fel is vehetjük!
Változat: olvassuk fel szakaszonként a példázatot és keverjük a szakaszok közé a hangillusztrációt. Ha ezt rögzítjük, néhány kép alávágásával akár közösségi médiában is megosztható videót is készíthetünk (valószínűleg a csoportban lesznek olyanok, akiknek ez technikailag nem jelent kihívást, bízzuk rájuk!)

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 118. zsolt.3. 4. 9-10.verse- Az Úrhoz én nagy ínségemben (dall. RÉ.66. zsolt. Örvendj)
Református Énekeskönyv: 142. dics.4-5. verse- Bezárattak útak, ajtók.(dall. RÉ.100. zsolt. E földön)
Református Énekeskönyv: 180. dics.- A töredelmes szívet (dall. RÉ. 341. dics. Ó krisztusfő)
Református Énekeskönyv: 215. dics.1 3.verse- Eltévedtem, mint juh

A 2. órára: Bibliodrámás feldolgozás

TÉKOZLÓ FIÚ
Bibliodrámás foglalkozás

Ez a bibliodrámás feldolgozás a megtérés és megbocsátás lényegét szeretné közelebb vinni a gyerekekhez.

Ráhangolódás:
Felidézzük a tékozló fiú történetét. Nagyobb csoportnál csoportbontást végzünk, és minden kis csoport másik feladatot kap. Ha kisebb a csoport, akkor lehet választani, hogy melyik módszerrel idézzük fel a történetet.
A tárgyak, hangok, illatok felidézésével nem csak a történet eseményeit tudják felidézni a gyerekek, hanem a részletek felvillantásával bele is tudnak helyezkedni a történetbe.

1. Felidézés: történetben szereplő tárgyakkal.
Kártyákat osztunk ki a gyerekeknek, amelyen a történetben szereplő tárgyak neve van leírva. Megkérjük őket, hogy rakják sorrendbe aszerint, ahogyan a történetben előjönnek.
vagy
Üres kártyákat osztunk ki, hogy arra írják fel a gyerekek a tárgyakat.

Tárgyak:
- otthon
- pénz
- teli erszény
- útravaló
- szállás
- szép ruha
- finom ételek
- finom italok
- rongyos ruha
- üres erszény

- eleség
- kenyér
- ruha
- gyűrű
- saru
- borjúétel

(A foglalkozás végén javasolt riportban a riportalany tárgyakat sorol fel.)

2. Felidézés: a történetben szereplő hangok segítségével.

Kártyákat osztunk ki a gyerekeknek, amelyen a történetben lévő hangokat nevezzük meg. Megkérjük őket, hogy rakják sorrendbe aszerint, ahogyan a történetben előjönnek.
vagy

Üres kártyákat osztunk ki, hogy arra írják fel a gyerekek, hogy szerintük milyen hangokat lehetett hallani a történetben.

- állathangok
- morgolódás
- pénzcsörgés
- lépések
- zene
- tánc
- nevetés
- koccintás
- sóhaj
- röfögés
- gyomorkorgás
- lassú lépések
- nevetés
- tánc

3. Felidézés: a történetben szereplő illatok szempontjából.

Kártyákat osztunk ki a gyerekeknek, amelyen a történetben lévő illatokat nevezzük meg. Megkérjük őket, hogy rakják sorrendbe aszerint, ahogyan a történetben előfordulhatnak.
vagy
Üres kártyákat osztunk ki, hogy arra írják fel a gyerekek, hogy szerintük milyen hangokat lehetett hallani a történetben.

- tiszta ruha
- tűzhely
- friss kenyér
- út pora
- vendéglős ételek
- bor
- mező
- koszos ruha
- sár

- fűszeres étel
- ünnepi ital

Ha mind a három variációt kipróbáljuk, akkor a kártyákat el lehet helyezni úgy az asztalra, hogy egymás alá sorba rendezzük azokat, amik ugyanazon jelenethez tartoznak.

Székinterjú
A játék során a gyerekeknek lehetősége van arra, hogy belehelyezkedjenek a tékozló fiú szerepébe. A történetet jelenetekre osztjuk. Kirakunk egy széket középre.
Ezt mondhatja a hitoktató:
Ez a szék itt a tékozló fiú széke. A tékozló fiú székébe bárki beülhet. Bárki lehet a tékozló fiú egy kis időre.
Van itt egy másik szék. Ez a kérdező széke. Ebbe a székbe is beülhet akárki. Kérdezhet tőle.
És lehetőséget kaptok arra, hogy jelenetről jelenetre kérdéseket tegyetek fel a tékozló fiúnak. Megtudhatjátok tőle, miért is cselekedett úgy, ahogyan cselekedett. Elmondhatjátok a véleményeteket is.

Játék menete:
A hitoktató minden egyes jelenethez mond egy rövid bevezetőt, ami után lehetőség van arra, hogy a két székbe beüljön egy-egy diák. Ha nem vállalkozik senki, akkor maga a hitoktató is beállhat egy-egy szerepbe, ezzel bátorítva a gyerekeket.
A játék végén megbeszélik a gyerekek, hogy mi az, ami kiderült ebből a játékból.

<u>1. Otthon:</u>
Egy apának két fia van. Mind a két fiának megad mindent, amit tud. Van egy gazdaságuk, vannak állataik, de növényeket is termesztenek. Vannak szolgák, akik segítenek a gazdaságban, háztartásban. Az apa mind a két fiát nagyon szereti. A két fiú azonban nagyon különbözik. A fiatalabb fiú egy tervet forgat a fejében.

<u>2. Az elköszönés:</u>
A fiatalabb fiú elhatározza, hogy elkéri az örökségét. Az apa megteszi, amit kér tőle a fia. Elengedi. Odaadja az örökségét. A fiú otthagyja az apja házát, és elmegy világot látni.

<u>3. Jó idők:</u>
A fiú elmegy. Van pénze, jól él. Gondtalan. Végre teljesült a vágya.

<u>4. Rossz idők:</u>
A pénz egyszer csak elfogyott. Úgy tűnik nem volt az olyan sok. Így aztán a fiúnak komoly gondjai adódtak. Honnan is legyen pénze a megélhetésre? Nehéz döntés hozott. Disznókat kezd el pásztorolni. Olyan munkát vállal, amit családjában soha senki el nem vállalt volna. Dolgozni kezd.

<u>5. A megbánás:</u>
Hiába kap munkát, a fiú nem érzi jól magát. Egyedül van, magányos. Éhezik. És akkor eszébe jut az atyai ház. Eszébe jut az apja szeretete, hogy mennyire védte, óvta őt egész életében. Eszébe jut, hogy ezzel szemben ő mit tett. Visszagondol a finom ételekre, ruhákra, puha ágyra, kedves szavakra. És nagyon rosszul érzi magát. Rájön, hogy mit követett el az apja ellen. Elhatározza, hogy hazatér, és megkéri az apját, hogy fogadja vissza, ne fiaként, hanem úgy, mint egy szolgája.

6. A megérkezés:
Ahogy közeledik az atyai házhoz, arra gondol, hogy mit fog mondani otthon. És közben látja, hogy az apja közeledik.

7. Az ünnep:
Az atya mindent megbocsát. Ünnepi vacsorát készít. Mindenki boldog. Az idősebb testvér nem.

Mai történet:
A Református Egyház 2014-es 1%-os kampányának a történetében szereplő „tékozló fiú” története.

http://reformatus.hu/public/egyszazalek/2014/zsolt/

Vetítsük le a történetet. A riportban Kincses Zsolt szavakat, fogalmakat, tárgyakat nevez meg. Beszélgessünk a gyerekekkel arról, hogy honnan hova jutott a fiatalember Isten szeretetének és kegyelmének megélése révén.

Kinyomtatva fekete-fehéren egy A/3-as lapra azt a képet, amin az előtte és az utána állapot is látható.
Post’it cetlikre írjanak szavakat, amik jellemezték a két állapotot.
Mi történt a két állapot között? A két kép közötti körre cetlikre ráírni.

Beszélgetés:
Beszélgessünk arról, hogy mi változtatta meg a fiatalember életét.

(Arra szeretnénk rávezetni a gyerekeket, hogy a kettő között Isten megbocsátotta azokat a bűnöket, amit elkövetett saját maga és mások ellen.
Erőt adott egy új élethez. Erőt a megszabaduláshoz.)

19. HÁLÁS SZÍVVEL ISTEN ELŐTT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Keresztyén Biblia Lexikon, Budapest, 1995; Eduard Schweizer, Das Evangelium nach Lukas, Göttingen 1986, www.bibelwissenschaft.de; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest, 1992; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam,1985)

Hála: A bibliai tanítás szerint a hála az a megfelelő válasz, amit az ember az Istentől kapott javakért tud adni. A hívő embert a háláját több módon is kifejezheti Istennek. Mondhat hálaimát, hálaéneket. Hálaáldozatot is hozhat. A legnagyobb dolog, amit tehet az ember, ha egész életét hálaáldozatul Istennek adja. Kálvin kifejezésével élve: szívemet égőáldozatul az Úrnak áldozom. A hálás ember az életében megtapasztalt jót Istennek tulajdonítja, ezért azt nem kiérdemelt jónak, hanem áldásnak tekinti.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Keresd az életedben, hogy miért lehetsz hálás!

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy minden ember életében vannak dolgok, amiért hálás lehet. Ez a hála tettekre indíthatja az embert.
Affektív: A hála érzelmi hátterének feltárása és átélése az órán.
Pragmatikus: Annak a segítése, hogy a tanuló a saját életében felismerje, hogy mi mindenért lehet hálás. Arra bátorítás, hogy a tanuló vegyen részt egy közös hálaadó imádságban.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Mit jelent a „hála” szó? A TK rajzának segítségével gyűjtsünk példákat: te miért lehetsz hálás? A rajzok alapján a tanulók összegyűjthetik saját tapasztalataikat különböző területeken: kirándulás, a csodálatos természet, sikerélmény, jó helyezés versenyen, anya szeretete, meglepetés, gyógyulás, barátok biztatása. Kérdezzük meg azt is, ezeken kívül milyen helyzetek jutnak eszükbe, amelyekben hálát érezhetnek. 2. Kinek miért lehetsz hálás? –MF-1 A személyes kapcsolatok tekintetében keressenek a gyerekek példákat a hálaadás okaira, a család, a	TK Példák gyűjtése a hálára MF-1. feladat

	barátaik és az iskola tekintetében. Lehet személyes feladat, nem feltétlenül szükséges közösen ellenőrizni.	
Feldolgozási javaslat	1. Mit jelent: hálát adni? Hogyan fejezheted ki köszönetedet? Kapcsolódó feladat: MF-2 Tarthatunk ötletbörzét: Először padtársukkal gyűjtsenek a tanulók példákat arra, hogyan fejezhetik ki a köszönetüket. Írjuk fel a tábla, vagy egy előkészített nagy lap közepére: HÁLA. Kérjük meg a párokat sorban, hogy mondjanak egy-egy ötletet. Ami még nem fordult elő, írják a „hála" szó köré a lapra vagy a táblára. A második körben már csak az új ötleteket mondják el és írják is fel. A felírtakra reflektálva kiemelhetjük: lehetünk leleményesek a hálánk, köszönetünk kifejezésében. Hangsúlyozzuk, hogy fontos a „köszönöm" szó használata a családban és minden kapcsolatunkban. Szavainkon kívül kifejezheti hálánkat pl. a mosoly, a segítségnyújtás, az ajándékozás, a látogatás, az érdeklődő kérdés, egy üzenet, képeslap,… Rácsodálkozni, mi mindenért lehetünk hálásak MF-3: Reményik-vers feldolgozása Olvassa fel a hitoktató vagy egy tanuló a verset! Aztán a tanulók a verset önállóan olvasva keressenek benne olyan dolgokat, amelyeket természetesnek veszünk, pedig hálásak lehetnénk értük. Beszéljük meg, melyeket találták (pl. szívdobogás, csillagok az égen, árnyák, tükörkép) Köszönetmondás Istennek: A fenti üzenetek fényében értelmezzük az aranymondást, beszéljük meg: Mit jelent „mindenért hálát adni"? Lehet-e mindig örülni és imádkozni? Aranymondás: *„Mindenkor örüljetek, szüntelenül imádkozzatok, mindenért hálát adjatok, mert ez Isten akarata Jézus Krisztus által a ti javatokra."* *1 Thesszalonika 5,16-18*	MF-2. feladat Példák gyűjtése a köszönetmondás módjára MF-3. feladat Felhívni a figyelmet arra, hogy mennyi természetesnek tűnő dologért adhatunk hálát Aranymondás értelmezése

	A megbeszélés során erősítsük meg: Az ige szeretne ráébreszteni minket arra, hogy minden élethelyzetben lehetőségünk van imádkozni, mindig van miért hálát adni, s Isten mindig adhat örömöt is nekünk. Isten azt akarja, hogy ennek örüljünk, ez a javunkra váljon. <u>2. Hála-doboz készítése</u> Hála-doboz készítése: Készítsetek papírból egy „hála-dobozt”! (A TK-ben láthatunk egy mintát) Egyik oldala maradjon kinyitható! Külső lapjaira írjátok rá az aranymondást! A jövő hét minden napján írjatok fel egy kis lapra egy-egy dolgot, amiért hálásak lehettek, s tegyétek a lapokat a dobozba! <u>3. Közös hálaadó imádság</u> Mindenki írjon egy kis lapra egy egy mondatos imát, amelyben megköszön valamit a mai napra vonatkozóan. Az imákat körben állva, egymás után mondják el, s együtt mondjunk Ámen. A kis lapot beletehetik a háladobozba. <u>4. Énekjavaslat:</u> Áldd, lelkem, Istened…(TK-1. ének), Hála…(TK 5. ének), Isten nevét dicsérem…(TK-8. ének)	TK-feladattár Témához kapcsolódása: Hálás szívvel gyűjtsük össze, amiért hálásak lehetünk Istennek A hála kifejezése imádságban
Munkáltatás	Hála-doboz készítése (Lsd. fent)	TK: feladattár
Házi feladat	Szorgalmi feladat lehet: MF3.c: rajz készítése a Reményik-vers versszakaihoz	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 57. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: szív alakú keretben ábrák és szöveg, kérdőjel
- Rajz: doboz, az oldalain írás

A szöveg: Legyünk hálásak Istennek

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Vizsgáld meg a szívábrába zárt képeket! Mit tudsz megköszönni?
- A kérdőjel arra irányítja a figyelmedet, hogy ezeken kívül, személy szerint mit köszönhetsz meg másoknak és Istennek?
- Figyeld meg a dobozt, amit el is készíthetsz! Mi van ráírva? Hogyan értelmezed?

2. *Szövegelemzés*

- Miért adsz hálát a szüleidnek, a tanáraidnak, a társaidnak, a barátaidnak, a testvérednek, ha van?
- Miért adhatsz hálát Istennek? Sorold fel! Ebben a pillanatban miért lehetsz hálás?

Órakezdéshez: Ének

Kezdhetjük az órát a Hála című énekkel, amelynek alapján összegyűjthetjük, mi mindenért lehetünk hálásak. Esetleg írhatnak hozzá a tanulók további versszakokat csoportokban.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 105. zsolt.1-2. verse- Adjatok hálát (+BS)
Református Énekeskönyv: 167. dics. – Jöjj, mondjunk hálaszót (+BS)
Református Énekeskönyv: 296. dics.6. verse- Szóljon tehát az orgona
Dicsérjétek az Urat: 134. Zengjen hálaének
Hittankönyv: 5. Hála, hogy itt e csöndes reggel (+BS,DU)

20. EGÉSZSÉG ÉS HÁLA

A TÍZ LEPRÁS MEGGYÓGYÍTÁSA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(Lk 17,11-19)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Keresztyén Biblia Lexikon, Budapest, 1995; Eduard Schweizer, Das Evangelium nach Lukas, Göttingen 1986, www.bibelwissenschaft.de; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest, 1992; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam,1985)

Betegség: A Bibliában sokszor esik szó betegségekről. Sokat azonban nem lehet beazonosítani. A héber nyelvben nincs elvont fogalom a betegség kifejezésére. Nincs elvont betegség, hanem csak megélt gyengeség. Az Ószövetségben elsősorban a szemmel látható betegségekről lehet olvasni, és ezek közül a leggyakrabban a bőrbetegségekről és a szembetegségekről esik szó. A Biblia egyaránt betegségnek nevezi a testi és a lelki gyengeséget. *„A megcsalt reménységtől beteg lesz a szív…”*(Péld 13,12). A fertőző betegségek ebben a korban különösen veszélyt rejtettek, mert tömeges megbetegedéseket okoztak, ezért gyakran a fegyverrel, éhínséggel együtt említi a süketség és a némaság. A betegségnek jelképes értelme van a Bibliában.
- Egyrészt az Istentől való eltávolodás büntetésének tekintették, ha valaki megbetegedett.

„*Mert ezt mondja az ÚR: Én most kiröpítem parittyámból az ország lakosait. Sarokba szorítom őket, rájuk fognak találni. Jaj nekem, összetörtem, gyógyíthatatlan a sebem! Azt gondoltam, hogy majd csak kibírom ezt a bajomat.”*(Jer 10,18)
- Másrészt a betegséget úgy is értelmezték, mint az ősök bűnei miatti következményt. Jób könyve foglalkozik különösen a bűn és betegség összefüggésével. Jób barátai képviselték azt a nézetet, hogy Jób betegsége a bűnének a jogos következménye. A könyv tanítása ezzel vitatkozik. Az igaz ember reménysége, hogy Isten majd igazságot szolgáltat neki. Az Úr Szenvedő Szolgája mások bűne miatt kapott betegségét hordozta, ártatlanul szenvedett mások helyett „*Pedig a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei árán gyógyultunk meg.”* (Ézs 53,5) Pál apostol a betegségét úgy tekinti, mint ami hozzátartozik a Krisztus követéséhez. És ezért annak elhordozásában Isten kegyelme mutatkozik meg. *„elég neked az én kegyelmem..”* (2Kor12,5) Jézus gyógyításai olyan jelek voltak, amelyek meghirdették Isten országának a beköszöntését. Amikor új eget és új földet teremt majd Isten, akkor megszűnik minden betegség. (Jel 21,4)

Gyógyulás:
Az Ószövetségben a betegségből való gyógyulásra azt a szót használták, amely azt jelenti, hogy élő lesz (h-j-h). A betegség a beteg ember (férfi) életének minden területét érintette, mivel gyakran elveszítette munkaképességét is azonnal, így a jövedelmét, és ezzel magát és egész családját is nagyon gyorsan a társadalom szélén találta magát. Ezért a gyógyulás nem csak az egészség visszanyerését jelentette, hanem az egész élet rendbejövetelét, a felborult rend újra visszaállítását. A gyógyulást Isten adja, ezért Tőle lehet kérni. Az Ószövetségben a gyógyítás célja az Isten hatalmának a megmutatása. (1Kir 17,17-24)
Jézusa gyógyításai mind a messiási mivoltának a bizonyítékai voltak. Azt olvassuk Jézusról, hogy neki nagyon fontos volt az ember, ezért minden beteget, akit csak odavittek hozzá, meggyógyított (Mt 4,23) Jézus nem csak a test betegségét gyógyította meg, hanem az ember életének egészét állította helyre, és hit által gyakorlatilag új életre támasztotta fel, mert a gyógyítások során Jézus bűnbocsánatot is hirdetett.

Lepra: A Biblia korában a lepra hosszú lefolyású fertőző betegségvolt, aminek több év is lehet a lappangási ideje. A bibliai korban gyógyíthatatlan betegségnek számított, ma már gyógyítható. Mózes törvényei szigorúan elkülönítették a leprásokat. Akinél beigazolódott a betegség, annak megszaggatott ruhában kellett járnia, és ha találkozott valakivel, akkor kiáltania kellett, hogy tisztátalan. Így a leprásokat Istennel való kapcsolata eleve kizárt volt. Gyógyulás esetében, miután megfelelő eljárást követve a pap egészségesnek nyilvánított valakit, két áldozatot kellett bemutatni. Először két madarat vettek, egyiket levágta a pap, a másikat pedig tisztának nyilvánította és elengedte. Ez a szimbolikus cselekedet mutatta, hogy a gyógyult beteg a halálból támadt fel. Másodszor nyolc nap múlva a szent helyen kellett bemutatni bárányáldozatot és növényáldozatot.

Hála: A bibliai tanítás szerint a hála az a megfelelő válasz, amit az ember az Istentől kapott javakért tud adni. A hívő embert a háláját több módon is kifejezheti Istennek. Mondhat hálaimát, hálaéneket. Hálaáldozatot is hozhat. A legnagyobb dolog, amit tehet az ember, ha egész életét hálaáldozatul Istennek adja. Kálvin kifejezésével élve: szívemet égőáldozatul az Úrnak áldozom. A hálás ember az életében megtapasztalt jót Istennek tulajdonítja, ezért azt nem kiérdemelt jónak, hanem áldásnak tekinti.

Bevezető gondolatok:
Jézus gyógyítási történeteiben sokszor találkozunk azzal, hogy a gyógyulás és a hit összetartozik. Aki hisz, meggyógyul. Jézus ebben a történetben tíz halálos betegséggel küzdő

ember életét adja vissza. A történet végén kiemeli Lukács, hogy egyetlen egy volt közülük, aki visszatért. A hálaadás ugyanis azt fejezi ki, hogy közülük egyetlen egy volt, aki felismerte Istent Jézusban. Az az egy, aki egyébként az izraeliták szerint nem ismerheti helyesen Istent.

11. vers:
Lukács máshol is ír arról, hogy Jézus Jeruzsálem felé tart. Ez nem csupán egy fizikai útvonal leírást jelent, hanem azt is, hogy Jézus közeledik a küldetésének a beteljesítése felé.

12. vers:
A leprások Jézus korában a településektől távol, elkülönítve éltek. Így védték meg magukat a betegségtől az egészségesek. A tíz férfi azért állt meg, amikor meglátták Jézust, mert nem volt szabad egészségesekkel érintkezniük.

13. vers:
A tíz férfi azonban nem véletlenül jár éppen arra. Néven szólítják Jézust. Bizonyára hallottak arról, hogy Jézus betegeket gyógy ít. A görög szó, amivel Jézust a leprások mesternek nevezik, csak Lukács evangéliumában fordul elő. (Lk 5,5; 9,49) A leprások Jézustól azt kérik, hogy könyörüljön rajtuk. Ez két dolgot is jelent. Egyrészt jelenti azt, hogy könyöradományt kérnek, mivel a leprások maguk nem dolgozhattak, és csak mások irgalmára számíthattak. Másrészt jelentheti ez a gyógyítás iránti kérelmet.

14. vers:
Különös, hogy Jézus nem mond semmiféle gyógyító szót, nem parancsol a betegségnek, és nem is említi a bűnbocsánatot sem, ahogyan ezt szokta. Bár a lepra abban a korban gyógyíthatatlan betegségnek számított, azért előfordultak nagyon ritkán mégis gyógyulások, illetve olyan esetek, amikor félre diagnosztizáltak valamiféle bőrbetegséget, ami hasonló tünetekkel járt, mint a lepra. A pap nyilváníthatott valakit egészségesnek, gyógyultnak bizonyos feltételek mellett. (3Mózes 14) Ezért küldi Jézus a leprásokat a papokhoz. A gyógyulás nem akkor következett be, amikor Jézussal találkoztak, hanem az úton. A gyógyulásra a megtisztulás szót alkalmazza Lukács. A betegség tisztátalanságnak számított. Különösen is a lepra, ami nem csak a társadalomból, hanem az Istennel való kapcsolattartásból is kizárta a betegeket. Nem áldozhattak, tisztátalanok voltak.

15. vers:
A történet érdekessége, hogy mind a tíz ember meggyógyult függetlenül attól, hogy Isten dicsőítette-e fennhangon vagy nem. Egy leprás volt csak, aki ezt a gyógyulást nyilvánosan is Isten tetteként hirdette.

16. vers:
A gyógyult leprás az arcát a földre érintve borult le Jézus lábai elé. Ez a testbeszéd egyértelműen elárulja a Jézushoz való viszonyát. Hálát adott neki. Ez az egy pedig samáriai volt. A samáriaiak nem voltak jó viszonyban a júdeaiakkal. Jézus a samáriai szemében az ellenséges nép fia volt. És mégis el tudta Jézustól fogadni a gyógyulás lehetőségét, és mégis ki tudta fejezni a legyőzettetés szimbólumával a hálaját. Ez a tény, hogy samáriai volt az egyetlen, aki leborult Jézus elé, mert felismerte Benne az Urat, tanulság azok számára, akik később olvassák ezt a történetet, és van bennük előítélet a samáriaiakkal (vagy bárkivel) szemben.

17-18. vers:
Jézus három kérdéssel emeli ki a samáriai férfi tettének az értékét. A válasz mind a három

kérdésre az, hogy senki sincs más, aki hálával borulna le, pedig visszakapta az életét. Jézus kiemeli, hogy egy más nemzetből való férfiról van szó. Pedig Jézus azért jött, hogy az övéi között hirdesse Isten országát, és egy idegen az, aki megérti.

19. vers:
Görög nyelven a felkelni és a feltámadni ige ugyanaz. Amikor Jézus azt mondja a samáriai férfinak, hogy álljon fel, akkor bele lehet hallani azt is, hogy azt mondja, hogy azt mondja neki: Támadj fel! Támadjon fel új életre. Görögül a megtartani ige azt is jelenti, hogy kiszabadítani, kiemelni. A samáriai hite, a Krisztus és Isten iránti bizalma és hűsége szabadította ki őt. A Krisztus iránti bizalma és hűsége szabadította ki a bűnös életéből, és a Krisztus és az Isten iránti bizalom szabadította ki az előítéletéből. Ha az előítéletei szerint cselekedett volna, oda sem fordul Jézushoz, aki az ellenséges nép tagja, és nem jön vissza hozzá. De az a samáriai túllépett a gyűlölet és a múlt sérelmei által okozott előítéletein, és így vált szabaddá a betegségtől.

Záró gondolatok:
Jézus számtalanszor állítja a választott nép tagjai elé hitbeli példaképnek azokat, akik a társadalom szélére sodródtak, vagy pogány származásúak voltak. Így emeli ki a samáriai gyógyultat, aki példaadóan hálás. Szemben a kilenc gyógyulttal, akik a választott néphez tartoztak, és mégsem fejezték ki a gyógyulásért Jézusnak a hálájukat azzal, hogy Istent dicsőítették.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK
(***Felhasznált irodalom:***)

szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A test és lélek egészsége összetartozik. A hálás lelkű ember egészséges lelkületű. Te miért lehetsz hálás?

Kognitív: A tíz leprás történetén keresztül annak a bemutatása, hogy a test a lélek egészsége összetartozik. Az igazi lelki egészséget egyedül Isten tudja megadni. Az Isten iránti hála segít a lelki egészség megőrzésében.
Affektív: Annak az érzelmi háttérnek a feltárása, hogy mit jelent testileg egészségesnek lenni, és mit jelent, ha lelkileg nincs rendben valami bennünk.
Pragmatikus: Annak a segítése, hogy a tanuló a saját életében folyamatosan keresse, hogy mi mindenért lehet hálás.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	- Kezdhetjük a kérdéssel: Mi került a hála-dobozba az elmúlt óra óta? - Ha készített valaki szorgalmi feladatot (a Reményik-vershez illusztrációt), mutassuk meg a csoportnak az alkotást, s beszéljük meg, mire	

	emlékeztet. Ezzel felidézhetjük az előző órán tanultakat. 1. Beszélgetési lehetőség: TK- bevezető része, idézetek és fotó-montázs segítségével: Mit gondolsz az idézetekről? Hallottad-e valamelyiket? Mi kell ahhoz, hogy egészségesek legyünk? 2. Mi kell az egészséghez? Egy vászontáskában vigyünk az órára különböző tárgyakat, pl.: ping-pong ütő, alma, könyv, egy szelet kenyér vagy pogácsa, családi fotó, furulya, társasjáték. A vállalkozó tanulók húzzanak a táskából egy tárgyat, s mondják el, szerintük hogyan járul hozzá a húzott dolog az egészségünkhöz! A kihúzott tárgyakat gyűjtsük egy csoportba egy asztalon, hogy egész órán szem előtt legyenek.	TK Beszélgetés a testi-lelki egészségről
Feldolgozási javaslat	1. Betegség és gyógyulás egy bibliai történetben Megfigyelési szempont: Milyen meglepő dolgokat fedezel fel a történetben? Olvassuk fel a történetet! Beszéljük meg a felfedezett meglepő dolgokat: - a leprások meggyógyulnak - kilencen hálátlanok - egy samáriai tér vissza – idézzük fel a samáriaiak és a zsidók ellentétéről tanultakat (Jézust visszautasítják egy samáriai faluban történetnél) Képzeljük el a 10. leprás megváltozott életét! Mi mindent kapott vissza? Mit jelentett az egészsége? Rámutathatunk: az egészség számára testi egészséget, családjával és az emberekkel való kapcsolatot, Jézus iránti hálát és hitet jelentett MF-1: a történet feldolgozásához kapcsolódó feladat, az események sorrendjének rendezése 2. Aranymondás: *„Tudjátok meg, hogy az Úr az Isten! Ő alkotott minket, az övéi vagyunk. Adjatok hálát neki, áldjátok nevét!”*	TK MF-1. feladat A bibliai történet feldolgozása Az aranymondás értelmezése

	Zsoltárok könyve 100, 3-4 Mint a történet összefoglaló mondatát beszéljük meg, mit jelentenek az egyes kifejezések: Az aranymondásból kiemelve írjuk fel a táblára a kifejezéseket, s kérjük meg a tanulókat, mondják el, szerintük mit jelentenek: - Úr az Isten - ő alkotott - övéi vagyunk - adjatok hálát A válaszok megbeszélésénél emeljük ki: Ő alkotott - övé a testünk-lelkünk Úr – képes meggyógyítani, megőrizni Adjatok hálát – ezt köszönjük meg neki Az övéi vagyunk: Isten kezében jó helyen vagyunk, Kapcsolódó gondolat: Tudod-e?: A vidám szív a legjobb orvosság Olvassuk el a Tudod-e részt, s beszéljük meg, hogyan kapcsolódik az aranymondáshoz: A hálás, vidám szív segít, hogy életünk minden tekintetben rendben legyen <u>3. Hogyan biztatnál másokat?</u> MF-3 Az órán eddig az egészségről, a gyógyulásról, az Isten iránti háláról gondolkodtunk. E gondolatok alapján a tanulók most megpróbálnak az elkeseredés, kudarc, és a betegség helyzetében biztató mondatokat megfogalmazni. Az önálló megoldás után beszéljük meg a leírtakat. Rámutathatunk, hogy a keresztyén emberek több és más biztatást tudnak mondani egymásnak annál, mint amit a lecke első sorai idéznek: TK-57.o: Ne törődj vele.. Kifejeződhet a biztató mondatokban pl.: itt vagyok veled, megértelek, Isten tud segíteni, bízhatsz benne <u>4. Sérült emberek és lelki egészségük</u> MF-4 Szemelvény feldolgozása: Olvassa fel egy tanuló a szemelvényt, majd keressünk választ a következő kérdésekre közösen, s jelöljék a tanulók a szövegben: - Gyűjtsük össze, minek tudott örülni a vak	A mondanivaló megfogalmazása: Istené az életünk, aki vigyáz ránk, s ezért hálával tartozunk neki TK-Tudod-e? MF-3: Annak gyakorlása, hogyan fordulhatunk a bajban lévőkhöz MF-4. feladat Szemelvény elemzésének segítségével elgondolkodni arról, mit jelenthet

	ember! - Mire vágyott a legjobban? - Mi volt a munkájának a célja? Beszéljük meg: egészséges volt-e ez az ember? Rámutathatunk: vak volt, de: tudott mozogni, dolgozni, munkájában örömöt talált, másokat gyönyörködtetett, kapcsolatokra vágyott, szívesen beszélgetett. Ez mind az egészségének a jele. Felismerhetik a tanulók, hogy egy sérült ember élete is lehet örömteli, hálatelt, töredékes volta ellenére. Beszéljük meg: Mit jelent: „akadálymentes”? Milyen megoldásokat ismernek, amelyek segítik a mozgásukban, látásukban, hallásukban korlátozott emberek életét? Mi mit tehetünk értük? Ismernek-e ilyen embert? 5. Énekjavaslat: Áldd, lelkem, Istened…(TK-1. ének), Hála…(TK 5. ének), Isten nevét dicsérem…(TK-8. ének)	a sérült emberek életében a hála, a testi-lelki egészség
Munkáltatás	Kis, kör alakú kartonlap egyik oldalára mosolygó arcot rajzoljunk (utalva arra, hogy a vidám, hálás szív a legjobb orvosság), a másik oldalára felírhatjuk az aranymondást. Ezt is beletehetjük a tarisznyába. Használhatjuk a tarisznyát és az összegyűjtött aranymondásokat az óra eleji ismétlésekkor: Vegyük elő, s beszéljük meg: mit találunk benne? Milyen üzenetre, vagy történetre emlékeztet az elővett mondat, kép, szimbólum?	
Házi feladat	A zenét tanuló gyerekekkel beszéljük meg, ki melyik hittanos éneket tudná kísérni hangszerén a következő órán! Készüljünk előre néhány fénymásolt kottával, hogy ki tudjuk osztani közöttük.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 58-59. oldal

A képen látható:

- Montázs: fényképrészletek: paradicsom, könyvek, alma, kerékpározó, szendvics, stb.,
- Fénykép: leprások elkülönítő telepe Görögországban
- Gyermekrajz, mosolygó szívvel a mellén

A szöveg: A tíz leprás meggyógyítása

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Nézzétek meg a montázst! Mit fedeztek fel benne? Mi szolgál az egészségünkre?
- Te mit teszel, hogy egészséges legyél és az is maradj?
- Figyeld meg a fényképet! A leprásokat ide különítették el, hogy ne fertőzzék meg az egészségeseket! Keress az interneten információt a leprásokról!
- Nézd meg a rajzot! Mire következtetsz?

2. *Szövegelemzés*

- Hová ment Jézus? Miért?
- Kikkel találkozott? Mit kértek Tőle?
- Mit mondott nekik?
- Mit tapasztaltak a leprások?
- Hányan jöttek vissza, hogy hálát adjanak Istennek a gyógyulásukért? Miért?
- Mit mondott Jézus a gyógyult leprásnak?
- Mit jelent? „Kelj fel, menj el, a hited megtartott téged.”?

Ráhangolódáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Illusztrációs gyakorlat a leprához:

- gyűjtsünk össze közösen néhány hétköznapi mozdulatsort, amit a teremben, a rendelkezésre álló helyen és tárgyakkal végre lehet hajtani. (Pl. egy bizonyos könyv kivétele a táskából, egy név kikeresése az osztálynaplóból, a tábla letörlése, stb.) Legyen annyi, hogy jusson mindenkinek.
- Osszunk ki mindenkinek egy-egy mozdulatsort, majd sorsoljunk ki egy testrészt, amit nem használhat hozzá. (Lehet egy cetlit húzni, vagy megszámozni a testrészeket és dobókockával kisorsolni: 1 láb 2 jobb kar 3 jobb kéz 4 szem 5 bal kar 6 bal kéz, stb.)
- próbálja meg mindenki végrehajtani a mozdulatsort a kijelölt testrész használata nélkül
- mondjunk pár szót a lepráról

Feldolgozáshoz:

Beszéljünk a „Nem adom fel” együttesről, amelynek tagjai sérült emberekként adnak hálát Istennek életükért! Információk:

http://www.nemadomfel.hu/

Feldolgozáshoz:

Kérdezzük meg, járt-e már valaki Ability-parkban, vagy részt vett-e hasonló programon!

A budapesti Ability-park honlapjáról:

„A park érdekessége, hogy valamennyi fogyatékossági ággal kapcsolatban felvonultat izgalmas játékokat: a kerekesszékes akadálypályánál mozgássérült animátorok avatnak be a különböző nehézségek legyőzésére alkalmas trükkökbe; a siketek jelnyelvével és a vele összefüggő logikai- és memória játékokkal hallássérült kollégáink ismertetik meg a gyermekeket. Látássérült animátoraink vezetésével a látogatók tapintási és szaglási érzékeiket tehetik próbára; Csodaváros boltjában és postájában pedig értelmi fogyatékos munkatársaink segítenek abban, hogy megfejtsük a képzeletbeli város intézményeinek szabályait.
Az Ability Park a fogyatékos emberek élethelyzeteit szórakoztató és játékos formában bemutató interaktív élménypark. Célunk, hogy a látás-, hallás- és mozgássérült, autista és értelmi fogyatékos animátorok által bemutatott játékokkal segítsük a fogyatékos személyek beilleszkedését és elfogadását, mindenekelőtt pedig tartalmas és örömteli élményt nyújtsunk mindenkinek, aki játszani szeretne, vagy próbára akarja tenni képességeit! Várunk szeretettel Mindenkit a hét majdnem mindennapján!”

Információ:

http://www.csaladinet.hu/programajanlo/egyeb_programok_csaladi_programok_gyerekprogramok/1653_ability_park

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 142. dics.1. verse- Én az Úrhoz felkiálték (dall. RÉ.100. zsolt. E földön)
Református Énekeskönyv: 100. zsolt.2-3. verse- Tudjátok, hogy ez az Isten
Református Énekeskönyv: 151. dics. -Uram Isten siess (+BS)
Református Énekeskönyv: 450. dics.1-2. verse- Drága dolog az Úr Istent
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 53. Ti zárt ajtók, táruljatok!(dall RÉ. 296. dics. Szép tündöklő)

DICSÉRJÉTEK AZ URAT!

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(Zsolt 113-118)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Magyarázatos Biblia; J. Alberto Soggin: Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest, 1999; Dr. Rózsa Huba: Az Ószövetség keletkezése, Budapest, 1996; Keresztyén Biblia Lexikon, Budapest, 1995; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013)

Dicséret, dicsőítés:
Isten jótettét, jóságát elismerő hálás emberi szavakra vonatkozik a Bibliában a dicséret kifejezése. A dicsőítés gondolatát több bibliai szó is kifejezi. Így például a „hillél” ige, amely dicséretet jelent. A hallél-zsoltárok elnevezése ebből ered. De meg kell említeni a „bárak”–

áldani igét is. A „jádáh" ige a dicsőítés fogalmát a vallástétel jelentéssel gazdagítja. A „k-b-d" héber igegyök a dicsőítés fogalmát a tekintéllyel színezi. Az Újszövetségben a dokszazo és az az „eulogeo" szerepel, ami azt jelenti, hogy valakiről jót mondani. Az Isten iránti dicséretet Isten népe leginkább imádságokban és énekekben fejezte ki. De az egyes hívő is dicsérheti Istent (146,1-2).
Az Újszövetségben is sokszor szerepel a dicsőítés gondolata. Leggyakrabban János evangéliumában és Péter 1. levelében szerepel. A keresztyén ember számára fontos lehetőség és kötelesség Isten dicsérete. „*hogy egy szívvel, egy szájjal dicsőítsétek a mi Urunk Jézus Krisztus Istenét és Atyját."* (Róma 15,9)

Zsoltárok könyve, a hallél zsoltárok:
Költői, tanítói könyvek csoportjába tartozik a Zsoltárok könyve. A királyok korától kezdve áttekintést ad Izráel hitének a történetéről. Láthatjuk a Zsoltárok könyvéből, hogy mi az, amit Istenről az Isten népe hitt, mi volt számára a legfontosabb, és hogyan fejezte ki a hitét, hogyan szólította meg Istent. A hallél-zsoltárokat leginkább örömteli alkalommal énekelték. Leginkább Istentulajdonságait, tetteit mutatják be. A zsidó hagyomány szerint a nagy ünnepek liturgiájához hozzátartozott a hallél-zsoltárok eléneklése. A páskaünnepen a páskavacsora előtt a 113. és a 114. zsoltárt énekelték, majd a páskavacsora után pedig a 115-118 zsoltárt énekelték. A hallél-zsoltárok Isten dicséretére hívnak. Műfaját tekintve himnuszok. Olyan dicsőítő énekek ezek a zsoltárok, amelyek Isten hatalmát és fenségét dicsérik. A Teremtő és a Szabadító Istent magasztalják. Számos liturgikus cselekményre való utalásból látható, hogy ezeket a himnuszokat a istentiszteletek alkalmával énekelték. A bevezetésben a pap felhívása hangzik el, aki Isten dicséretére hív. Felszólítja a népet, a nemzeteket, a teremtett világot. Általában egyes szám második személyben szólít meg zsoltáros. De saját magát is felszólítja Isten magasztalására. A zsoltárok középső részében van szó Isten dicséretének az alapjáról, okáról. A magyarázatot általában Isten tulajdonságainak a felsorolása előzi meg. A himnuszok befejezése Isten dicséretére hív fel. Kétféle tulajdonságot neveznek meg ezek a zsoltárok Istennel kapcsolatban.
- Isten emberektől független tulajdonságai, tettei (magasban lakik, stb.)
- Isten emberekkel összefüggő tulajdonságai, tettei (szabadító, kegyelmes stb.)

A hallél zsoltárok tanítása:

A hallél-zsoltárok Istenről a következőket mondják el:
113. Zsoltár:
- minden nép fölötti, magasban lakik, gondot visel, felemel.
114. Zsoltár:
- szabadító.
115. Zsoltár:
- mennyben lakik, segítség, áld.
116. Zsoltár:
- meghallgat, megment, kegyelmes, igazságos, megőriz.
117. Zsoltár:
- szeretete nagy.
118. Zsoltár:
- szeretete örökké tart, meghallgat, segít, megfedd, szabadító, jó.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A zene és az éneklés is összeköthet Istennel.

Kognitív: Arra rámutatás, hogy a zeneiségnek mindig fontos része volt Isten és a hívő ember kapcsolatában.
Affektív: Az éneklés lelkesítő, bátorító, segítő és egyéb pozitív hatásainak a feltárása.
Pragmatikus: Arra bátorítani a tanulót, hogy ismerjen meg és énekeljen Istenről, hitről szóló énekeket gyakran!

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Miért szeretsz zenét hallgatni vagy énekelni? Szerinted milyen a jó ének? Van-e kedvenc keresztyén éneketek? 2. Kérjük meg azokat, akik az előző órai kérésünkre hangszeres kísérettel készültek, hogy kísérjék a megbeszélt énekeket! Szánjunk nyugodtan időt az éneklésre!	Beszélgetés zenéről, éneklésről Éneklés hangszeres kísérettel
Feldolgozási javaslat	1. Isten népének énekei A zsoltárok szerepe, a hallél-zsoltárok témái, üzenete: Ha van énekeskönyv a teremben, keressük meg benne a zsoltárokat! Hány zsoltárt találunk? Idézzük fel, mit tudnak Dávidról és a zsoltárokról! Utaljunk a 3. parancsolatnál tanultakra: Dávid életével, zenéjével, énekével, imájával is dicsérte Istent. A zsoltárok Isten népének énekei lettek. Segítettek abban, hogy érzéseiket, kéréseiket, köszönetüket megfogalmazzák imádságban. Ma is ebben segítenek a zsoltárok. Egy csoportjukat (113-118. zsoltár) Istent dicsérő, „hallél” zsoltároknak nevezzük. A héber szó a dicséretre, az Istennel megélhető örömre utal. A feldolgozást segítő feladatok: MF 1-2 A feladatok betekintést nyújtanak a hallél-zsoltárok	TK Református énekeskönyv MF-1-2. feladat A zsoltárok és a hallél-zsoltárok

	szövegébe. A 2 feladatnál kiemelhető témák: - Isten mindennél hatalmasabb - Isten segít rajtunk és megáld - Isten hűséges 2. Írjanak a tanulók dalt vagy versszakot kedvenc dalukhoz! Készíthetnek hozzá plakátot is. Mutassák is be az alkotásokat! Kapcsolódó feladat: MF-3 A bemutatott énekekre, plakátokra reflektálva kiemelhetjük, milyen üzenetek kerültek elő az alkotásban. Megdicsérhetünk egy-egy különleges nyelvi vagy grafikus megoldást. Ám talán jobb, ha ez nem verseny, ne állítsunk fel rangsort az értékelésnél. Érezzék meg, és hangsúlyozzuk, érzékeltessük is magatartásunkkal, hogy akár sikeresebb, akár kevésbé különleges az alkotás, dicsérheti Istent. A lényeg a dicséret őszinte öröme. 3. Énekjavaslat: Isten nevét dicsérem… (TK-8. ének)	szerepének magyarázata MF-3. feladat Istenről szóló ének alkotása
Munkáltatás		
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Órakezdéshez:

Állítsatok össze egy dalcsokrot kedvenc hittanos énekeitekből!
Az énekléshez használhattok ritmushangszereket vagy kitalálhattok egy ritmust a tapsoláshoz.

Feldolgozáshoz:

Énekverseny: rendezzünk énekversenyt csoportok vagy egyenként vállalkozók számára!
Feladatok lehetnek:

- melyik énekből való az idézett sor – csak szöveggel
- melyik énekből való az idézett sor – szöveggel és dallammal
- melyik ének dallamát dúdoltam, vagy játszottam valamilyen hangszeren
- folytasd a kezdősort egy versszakkal

Feldolgozáshoz:

Olvassuk el a 150. zsoltárt! Beszéljük meg: milyen hangszereket említ? Kipróbáltad-e már valamelyiket?

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Zsoltár

Próbáljunk meg átírni egy jótett felsoroló zsoltárt iskolai környezetre, konkrét hálaokokkal.

Nem kell költői szövegnek lennie, a lényeg az, hogy a hittanosokat körülvevő világra rímeljen. Valószínűleg lesz benne pár vicces dolog is.

Zenehallgatás:

Meghallgathatjuk az órán az egyik zsoltárt a Gryllus Dániel - Sumonyi Zoltán: Tizenöt zsoltár c. CD-jéről. E feldolgozáshoz kottát is találunk a következő web-helyen:
http://www.szepi.hu/nota/gryllus/

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 98. zsolt.1. 3. verse- Énekeljetek új éneket (dall. RÉ.66. zsolt. Örvendj egész föld)
Református Énekeskönyv: 117. zsolt. –Az Urat minden nemzetek
Református Énekeskönyv: 118. zsolt. 1.4. verse- Adjatok hálákat az Úrnak (dall. RÉ.66. zsolt. Örvendj egész föld

21. IMÁVAL ÉS ÉNEKKEL (PÁL ÉS SZILÁSZ A FILIPPI BÖRTÖNBEN)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 2.

(Apcsel 16,16-40)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Magyarázatos Biblia; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013; Leonhard Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest, 1992; Bolyki János: Az imádkozó Kálvin (in.: Evangéliumi kálvinizmus, Budapest, 2009); Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995)

Imádság, magasztaló, dicsérő ima:
Tartalmi szempontból a Zsoltárok könyve alapján a következő imádságfajtákat különböztethetjük meg: dicsőítő, hálaadó, panaszkodó, bűnbánó, áldáskérő.
Az imádság célja nem az, hogy Isten tájékoztassuk, hiszen Isten mindent tud, hanem az, hogy kifejezze őszinte kapcsolatunkat az Úrral. Az imádsággal nem Istent akarjuk befolyásolni, hanem bevonjuk Őt az életünkbe.
Kálvin szerint az imádság felelet Isten igéjére. Válasz Isten megszólítására. Az imádságot megelőzi Isten ismerete. Igazán az tud imádkozni, aki megismerte Isten kegyelmét. Az imádság a szívnek a legmélyebb törekvése arra, hogy önmagát feltárja Isten előtt, aki a szív ismerője. Isten oldaláról nézve az imádság a könyörület csodája. Szüntelen imádkozásra buzdít a Szentírás, ami azt jelenti, hogy mindig minden időben Isten elé kell vinni a kéréseinket, mindenkor, és minden körülmények között. Az imádság az engedelmes cselekedetek forrása. Az imádság révén ássuk ki azokat a kincseket, amelyekre az evangélium rámutatott.
Imádkozás módja: Távolítsunk el minden zavaró és figyelmet elterelő gondot a gondolatainkból, amelyek az imádságot az égtől elvonva a földhöz ragasztanák. (Kálvin)

Alázatossággal és a meghallgattatás reménységével kell imádkozni. A bűnös ember alázatával, mint aki tudja, hogy bűnbánat nélkül semmit sem tehet, és mint aki magát megalázza, és kész arra, hogy ne az történjen, mint ami az ő akarata, hanem az Isten akarata. Reménységgel kell imádkozni, hogy amit hitben, hittel, Isten vezetésével kérünk, azt megkapjuk. (Márk 11,24)
A Szentírás arra biztat, hogy szüntelenül imádkozzunk, a nap bármely napszakában. (1Thessz 5,17-18)
Az imádság a hálaadás nyelve. A Káté tanítása szerint (116. kérdés-felelet) az imádság azért szükséges, mert Isten Szentlelkét csak azoknak adja, akik ezt tőle őszinte szívvel kérik.

Magasztaló ima:
Magasztaló, dicsőítő imádságnak nevezzük azt az imát, amelyben Istent dicsérjük valamely tulajdonságáért. Az Isten dicsérete az ember legfontosabb, legfőbb feladata a földön. Isten az embert jónak, saját képére alkotta, és azért, hogy teremtő Istenét magasztalja. Isten szüntelen okot ad az embernek arra, hogy Őt magasztalja. A Teremtő, Megváltó és Újjáteremtő Isten méltó a dicséretre. A természet, és teremtett világ maga is dicséri Istent (Zsolt 69,35), és az angyalok is (Lukács 2,13). Isten dicsőítése abban különbözik a hálaadó imádságtól, hogy ennek az egyetlen tárgya Isten maga.

Ének:
Az Istennel való kapcsolatot, az Istennel kapcsolatos élményeket az ember kezdetektől fogva megénekelte. (Mirjam éneke: 2Mózes 15,21) Izráel népének tagjai az élet vidám és szomorú eseményeit is megénekelték, az énekeket hangszerrel is kísérték. Az áldozati helyeken rendszerint énekeltek (Ám 5,23). A keresztyén gyülekezetek éneklési gyakorlatáról az Efézusi és Kolossébeli levélben olvashatunk. Nem csak a páli levelek tanítanak arról, hogy az éneklés, a dicséretmondás által, miközben Istent magasztalja az ember, magát és testvérét is erősíti a hitben, hanem Pál apostol élete is tanít erről, ahogyan a filippibeli börtönben is látunk erre példát.
„m*ondjatok egymásnak zsoltárokat, dicséreteket és lelki énekeket; énekeljetek és mondjatok dicséretet szívetekben az Úrnak…"* Ef 5,19
„A Krisztus beszéde lakjék bennetek gazdagon úgy, hogy tanítsátok egymást teljes bölcsességgel, és intsétek egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel; hálaadással énekeljetek szívetekben az Istennek." Kol 3,16
Pál apostol arra buzdít, hogy a zsoltárok éneklése ne csupán szájjal történjen, hanem szívvel. És ez az éneklés a gyülekezet épülését szolgálja.

Apcsel 16,16-40:
Pál apostol és Szilász Filippi városában börtönbe kerültek. Lukács evangélista az események leírásában két dolgot emel ki.
- Az egyik, hogy a két misszionárius ártatlanul kerül börtönbe. Akik hirdetik az evangéliumot, sokszor kerülnek és kerültek olyan helyzetbe, hogy a Szabadító Krisztus nevében való cselekedetek miatt nehézségek érik őket.
- A másik dolog, hogy a legrosszabb körülmények közé kerülnek. A börtön legrosszabb helyére. Azért fontos ezt a két tényt kiemelni, hogy láthassuk a kontrasztot a helyzet és a keresztyének magatartása között. Azt látjuk, hogy Pál és Szilász nem más rabok által elvárt módon viselkedik, nem úgy, ahogyan mindenki más viselkedne. A történet pontosan arra mutat rá, hogy az, aki Krisztusba veti reménységét, bármely körülmény között, vagy bármely körülmény ellenére tudja Isten dicsőíteni és magasztalni.
Az Istent magasztaló imádság nem a külső szabadság megélésében gyökerezik. Azt mutatja meg Pál és Szilász esete, hogy a belső szabadság teszi lehetővé, hogy az ember magasztalni

tudja Istent, nem pedig a külső.
Ha megnézzük a történetet a kimenetelés illetően, akkor látjuk, hogy megkísérelték börtönbe zárni Jézus Krisztus követőit. Ez sikerült is. De pontosan ezzel a külső rabsággal sikerült az Isten igéjét eljuttatni a börtönbe. A börtönőr így ismerhette meg a Szabadító Krisztust. Ugyan az Úr követői börtönbe lehet zárni, meg lehet akadályozni, hogy szabadon járjanak, a kezüket és lábukat meg lehet kötni, de Istent nem lehet kalodába zárni.
Pál és Szilász magatartása, a külső körülményekre való reagálása meglepte, megdöbbentette a többi rabot. Ahelyett, hogy elhallgattatták volna őket, ehelyett azt olvassuk, hogy a többi fogoly hallgatta őket (25. vers).
A történetben a külső és belső szabadság közötti különbséggel is találkoznunk. Azok, akik látszólag szabadok, nem ismerik a Szabadítót, akik látszólag rabok, valójában szabadok. Egy különleges természeti csoda révén Isten megmutatja, hogy Ő valóban a szabadító. Kiszabadítja Pál és Szilászt a börtönből. De itt következik a másik szokatlan reakció: nem szöknek meg. Nem akarják, hogy a börtönőr az életével fizessen. Miután elmennek vendégségbe a börtönőrhöz, másnap visszamennek a börtönbe.
A börtönőr számára Isten két módon megmutatta a szabadító erejét: a földrengés csodája és a megtérés csodája révén. Abban a Szabadítóban kezdett el hinni, aki mindenféle falakat képes lebontani, a valóságos falakat, és a bűn falát is.
A magasztaló ének, amit énekeltek, tanítássá vált a többi rab számára, akik bizonyára nem ismerték Jézust, és nem hittek Istenben.
Jézus maga is zsoltárokat énekelt élete nehéz óráiban. Az élet nehéz időszakában vagy nehéz helyzetekben sokat segítenek a megtanult zsoltárok eléneklése.

Pál és Szilász Istent magatartásából megtanulhatjuk:
- A Krisztusban bízó ember minden helyzetben tudja dicsérni Istent.
- Nem a külső körülmények indokolják Isten magasztalását.
- Isten magasztalása a legnehezebb körülmények között is lehetséges.
- Ha a legnehezebb helyzetben magasztaljuk, dicsérjük Istent, a dicséret, áldást hoz az imádkozóra is.
- Isten magasztalása segít abban, hogy a nehéz körülményeket az ember elviselje.
- Isten magasztalása a másik ember számára is áldást jelent.
- Isten magasztalása a legnehezebb körülmények között bizonyságtételt jelent.
- Azért tudja a keresztyén ember a legnehezebb helyzetben is Istent magasztalni, mert nem a földiekre szegezi tekintetét, hanem Istenre.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Adj hálát Istennek énekszóval is!

Kognitív: A magasztaló, dicsérő imádság és éneklés fő jellemzőinek a megismertetése Pál és Szilász történetén keresztül.
Affektív: Az éneklés lelkesítő, bátorító, segítő és egyéb pozitív hatásainak a feltárása.

Pragmatikus: Arra bátorítani a tanulót, hogy ismerjen meg és énekeljen Istenről, hitről szóló énekeket gyakran!

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Miért jó zenélni? Tapasztaltad-e már, hogy az éneklés megnyugtatott, felfrissített, erőt adott?	Beszélgetés a zenéről és hatásáról
Feldolgozási javaslat	1. Imádság és ének szerepe Tudod-e? Az ima, az elcsendesedés segít a problémáink megoldásában, az éneklés kétszeres imádság 2. Bibliai történet Kérjünk meg egy tanulót, hogy a történet meghallgatása közben írja fel a szereplőket a táblára! A csoport tagjai egymást követve, mondatról mondatra haladva felolvashatják a történetet. Nézzük meg, minden szereplő felkerült-e a táblára! Beszéljük meg, kinek mi volt a szerepe a történetben! Milyen helyzetben énekelt és imádkozott Pál és Szilász? Emeljük ki: Nehéz helyzetben merítettek erőt az imából és az énekből, s adtak példát rabtársaiknak az Istenben való bizakodó magatartásra. MF 1-2: a történet feldolgozását segítik 3. Aranymondás: *„Erőm és énekem az Úr, megszabadított engem.” Zsoltárok könyve 118,14* Beszéljük meg, mit jelenthetett Pál és Szilász számára ez a mondat! Hogyan élték meg az éneklés lehetőségét, erejét, Isten szabadítását? MF-3 – a feladat megoldásával választ keresünk arra, mit jelent, hogy az ének erőt ad 4. Egyháztörténeti párhuzam – a gályarabok éneke	TK-Tudod-e? Rámutatás az ima és az ének szerepére TK Bibliai történet összekapcsolása az ima, ének kérdésével MF-1-2. feladat Az aranymondás értelmezése: mit jelenthet: „erőm és énekem” MF-3. feladat MF-4

	MF-4 Olvassa fel egy tanuló a szemelvényt! Beszéljük meg: Kik voltak a gályarabok? Mit jelentett számukra az éneklés? Miben hasonlít a történetük a tanult bibliai történetre? 5. Énekjavaslat: Isten nevét dicsérem… (TK-8. ének)	Rámutatás az Istent dicsérő ének szerepére egy egyháztörténeti példával
Munkáltatás	Kis, kör alakú kartonlap egyik oldalára kottafejet rajzolunk, a másik oldalára felírhatjuk az aranymondást. Ezt is beletehetjük a tarisznyába. Használhatjuk a tarisznyát és az összegyűjtött aranymondásokat az óra eleji ismétlésekkor: Vegyük elő, s beszéljük meg: mit találunk benne? Milyen üzenetre, vagy történetre emlékeztet az elővett mondat, kép, szimbólum?	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 61-62. oldal

A képen látható:

Grafika: éneklő alak, háttérben kotta

A szöveg: Pál és Szilász a filippi börtönben.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

   - Mit láttok a képen? Mit jelképez számotokra?
   - Olvassátok el a lecke címét! Mit jelent ez számotokra?

2. *Szövegelemzés*

   - Ki volt Pál? Ki volt Szilász? Miért mentek Filippibe? Hol van ez a hely? Hol jártak előtte?
   - Mit csináltak Filippiben?
   - Mi az, ami felbosszantotta Pált? Mit tett?
   - A szolgálólány gazdái miért haragudtak meg Pálékra?
   - Hogyan jutatták őket börtönbe? Milyen körülmények közé kerültek?
   - Mit csináltak a börtönben?

- Mi történt velük? Miért történt? Te ezt hogyan magyarázod meg?
- Miért ijedt meg a börtönőr? Mit akart tenni rémületében?
- Mit mondott neki Pál, amitől megnyugodott? Mit kérdezett Páltól a börtönőr?
- Mit jelent „üdvözülni" kifejezés? Magyarázd meg!
- Mi történt ezután?
- Mit tettek az elöljárók?
- Mit tettek Pálék?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„ Erőm és énekem az Úr, megszabadított engem."

- Szerintetek mit fejez ki ez az aranymondás? Magyarázzátok meg!

Elolvashatjuk a következő verset. A tanulók kiválaszthatják: melyik versszak tetszett a legjobban?

Füle Lajos: **Szeretnék énekelni néked…**

Szeretnék énekelni Néked.
URAM, TE nyisd meg ajkamat,
hogy szent legyen mindig az ének,
amely szívemből fölfakad.
Hadd zengjem el, hogy százszor áldott
keresztednél ki megpihen,
hadd zengjem el, hogy megtalált ott,
s békére lelt az én szívem.
Szeretnék énekelni másnak,
hogy Néked énekelni jó,
hogy életünk bús lázadás csak,
míg el nem ér az égi SZÓ.
Azt zengeni, a Szót, a Szódat,
mely életet adott nekem!
Szeretnék énekelni Rólad
halálig engedelmesen.
Szeretnék énekelni Néked
folyton, ameddig itt leszek.
Szeretnék hangot adni, szépet,
mikor lelkemhez ér kezed.

Énektanításhoz:

Drámapedagógiai ötlet:
Legjobb énekkel tanítani, legjobb közösen énekelve tanítani. A csoporttól és a hitoktató képességeitől is függ, de ha megoldható, keressen egy modern, Istent dicsérő, a fiatalok világához közel álló éneket vagy énekcsokrot, vagy szervezzen be valakiket zenélni, esetleg vetítsen le egy videoklipet és utána beszélgessenek egy kicsit róla. Ki lehet adni feladatnak azt is, hogy keressenek egy olyan dicsőítő éneket, ami illene Pálék történetéhez és akár egy klip ötletét is ki lehet dolgozni közösen. (Projektmunka.)

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 118. zsolt. 7-8.verse –Az Úr énnékem erősségem (dall. RÉ.66. zsolt. Örvendj egész)
Református Énekeskönyv: 254. dics. 1-5. verse-Mindenkoron áldom (+BS,HK)
Református Énekeskönyv: 255. dics. 1-3. verse- Mely igen jó(+BS)
Jézushoz Jöjjetek: 28. Áldott a férfi- kánon(+BS,DU)

ÖSSZEFOGLALÁS II.
A TÍZPARANCSOLAT MEGÉLÉSE A MINDENNAPOKBAN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Hogyan hallgathatunk Jézusra a mindennapokban?

Kognitív cél: A tanult történetek alapján rámutatás arra, hogyan élhetünk isten útmutatása szerint, Jézusra hallgatva a mindennapokban.
Affektív cél: Megerősíteni a tanulókban a vágyakozást, érdeklődést az iránt, hogy Isten útján járjanak.
Pragmatikus cél: A tanulók bátorítása arra, hogy megkeressék, hogyan lehetnek jelen életükben a Jézus követését bemutató példák, gondolatok.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Lapozzuk át a téma leckéit! Kinek melyik rész tetszett legjobban? Miért? Amelyik a legjobban tetszett, mire bátorít a mindennapokban?	Tankönyv
Feldolgozási javaslat	**1. változat:** 1. Vegyük elő az elkészített, összegyűjtött aranymondásokat! Beszéljük meg az aranymondások és a hozzájuk tartozó szimbólumok segítségével, hogy melyik mit tanított arról, hogyan élhetünk Isten útmutatása szerint, Jézusra hallgatva a mindennapokban!	Rámutatás a tanult üzenetek témához való illeszkedésére

	2. Oldjuk meg a MF feladatait! **2. változat:** Csapatversennyel Feladatok lehetnek: MF 1-2-3-5-6-7 **3. változat:** Társasjátékkal A Tízparancsolat összefoglalásához hasonlóan készíthetünk kérdéskártyákat a Bibliai kvízek segítségével. **4. változat:** Csoportmunkával Kérjük meg a csoportokat, hogy írjanak egy jelenetet a következő bibliai történetek, példázatok egyikéről! Osszuk el, hogy melyik csoport mit dolgoz fel. Osszák ki maguk között az egyes szerepeket, s adják is elő a társaiknak! A feldolgozandó történetek: - A tékozló fiú - Az adós szolga - A tíz leprás - Pál és Szilász szabadulása	

TEMATIKAI EGYSÉG:
HITÜNK MEGVALLÁSA

22. MIT VALLOK?

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(Zsid 11,1)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Fekete Károly: A Heidelbergi Káté, Budapest 2013; Barth: Kis dogmatika, Budapest, é.n.)

Hit:

A hit az Istenről való tanítás lehetőségének az alapja. Nincs értelme Istenről beszélni, ha nem hiszünk Benne. Mert igazat nem mondhatunk, ha nem hiszünk Istenben. Mert az Istenismeret része az Istennel való szeretetkapcsolat, melyben Isten személyesen jelenti ki magát az embernek. A Heidelbergi Káté több helyen beszél a hitről. Mindamellett, hogy nélkülözhetetlen, a hit legfőbb jellemzője a Káté szerint: igaz. Melanchton tanítja először, hogy az igaz hitnek két oldala van: egyrészt az ismeret, másrészt a bizalom. Vagyis az, aki hisz, az az ember igaznak hiszi Isten ígéreteit, azokat az ígéreteket, amelyek Krisztus áldozatára vonatkoznak. Azokat az ígéreteket, hogy Krisztus áldozatára tekintettel ajándékoz nekünk Isten ingyen megbékélést. A hit bizalom az Isten irgalmában. A hit kegyelmi ajándék. A Szentírásban a hitnek több formája jelenik meg. A Szentírásban a hit több formája jelenik meg. A történeti hit például igaznak tartja Isten szavát, valóságosnak, de az ember életére nézve nem tartja aktuálisnak. Találkozunk rövid ideig tartó hittel, amely ugyan keletkezésekor, tehát a történelem egy adott pontján valóságos volt, de az idő próbáját nem állta ki, mert a kísértések legyőzik. Ez csak ideiglenes hit. A Zsidókhoz írt levél felsorol olyan bibliai személyeket, akiknek a hite Isten ígéretéhez kapcsolódott, vagyis magukra nézve tekintették valóságnak Isten szavát.

Az igaz hit ismerettel kezdődik. Tudás van mögötte és nem csak sejtés, gyanítás, vagy érzelem. A hit alapvető része az ismeret. Ez az ismeret megalapozza a bizalmat. Barth szerint a hit döntés, mely által az ember felszabadul arra, hogy az Isten iránti bizalmát és a Krisztus ismeretét megvallja az emberek előtt. A bizalom tárgya a bűnbocsánat. Az Istentől megelőlegezett üdvösségben bízik a hívő ember. A hitnek, és a hitvallásoknak egyedül hiteles forrása a Szentírás.

Zsid 11, 1:

„A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés.”

Ezt a verset tartjuk a hit bibliai definíciójának. Az fogalmazódik meg ebben a levélben, hogy a hit elsődleges követelménye az, hogy elhiggyem, hogy Isten igazat mond, nem hazudik. A héber „hinni” (áman) szó jelentésében benne van az, hogy Istenhez hűségesnek lenni, benne megbízni. A bizonyosság fejeződik ki belőle. Az imádság végén lévő szó is ebből ered. A hit számára megnyílik egy olyan valóság, amit az ember a szemmel nem láthat, mégis valóságos. A Szentlélek világítja meg ezt a valóságot. A Zsidókhoz írt levél az üdvösség reménységére vonatkozik, az Isten ígéreteire, nem pedig emberi vágyakra.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A gyermeki hit és az Istenbe vetett biblikus hit közelítése

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy a hit „a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés".
Affektív: Annak a feltárása, hogy a hit fontos része a bizalom, ami befolyásolja az ember életét és viszonyulásait.
Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy meg tudja fogalmazni, hogy ő miben bízik és mely dolgok segítik, illetve akadályozzák az Istenbe vetett bizalmát.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Mit jelent számodra a hit? Mit jelent hinni? Mit jelentenek a TK hitről szóló idézetei? Használjuk a beszélgetéshez a TK bevezető részének idézeteit és képeit! MF-1: milyen érzés hinni? Milyen érzés a bizalom?	TK Beszélgetés arról, mit jelent hinni
Feldolgozási javaslat	1. Mit mond a Biblia a hitről? Aranymondás: *„A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés. (Zsidókhoz írt levél 11,1)"* Aranymondás feldolgozásához: MF-2 Gyűjtsünk olyan dolgokat, amelyeket nem látunk, mégis tudjuk róluk, hogy vannak! Mutassunk rá: Isten, és Istennel való kapcsolatunk is láthatatlan, mégis érzékelhető számunkra 2. A hitünk jellemzői: Rajzoljuk fel a 3 szimbólumot a táblára, s azokhoz kapcsolódva beszéljük meg, mi jellemzi a hitet a Biblia tanítása szerint! Ismeret: szimbólum: könyv MF-3: mit gondolsz a következő témákról? Mit tudhatunk Istenről?	MF-2. feladat Aranymondás feldolgozása, Rámutatás a láthatatlan Istenben való hitre MF-3. feladat Rámutatás arra, hogy a hit Istenről

	Játsszátok el párbeszédes formában, mit válaszolnátok a felvetett kérdésekre! Kérjünk meg két vállalkozó tanulót a szituációs játékra! Beszéljék meg, ki lesz a kérdező, érdeklődő és ki lesz a válaszadó, magyarázó. A kérdező felteheti a MF kérdéseit, a válaszadó saját gondolataival válaszol. Ne javítsuk ki, ha nem helytálló, amit mond, itt most hadd próbálkozzon saját gondolatainak megfogalmazásával. A válasz alapján ugyanarról a kérdésről is tovább kérdezhet a kérdező. Összegzésként mutassunk rá: fontos, hogy meg tudjuk fogalmazni, mit is hiszünk, de ez nem könnyű. Ebben segít a közös hitvallás. <u>Bizalom</u>: szimbólum: szív MF-4-5 Mi segít abban, hogy bízz Istenben? Mi akadályoz? <u>Engedelmesség</u>: szimbólum: kéz MF-6: Miből derülhet ki az, hogy valakinek fontos a hite? <u>3. A keresztyén emberek hitvallása: az Apostoli hitvallás</u> Olvassuk el a hitvallás szövegét! Ezen az órán csak úgy találkozunk az Apostoli hitvallással, mint a hit megvallásának a példájával. A további órákon magyarázzuk, beszéljük meg részletesebben a tartalmát. Beszéljük meg: Hallottátok-e? Milyen alkalmakkor? Miért fontos, hogy elmondjuk a hitvallást? <u>4. Énekjavaslat:</u> Valaki vallást tesz…(TK-18. ének), Hinni taníts…(RÉ 479)	való ismeret, meggyőződés MF-4-5. feladat Elgondolkodás azon, mi erősíti és akadályozza az Istenbe vetett bizalmat MF-6. feladat Példák gyűjtése a hit kifejeződésére Az Apostoli hitvallás megismerése
Munkáltatás		
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 63. oldal

A képen látható:

- Fényképek: Biblia, összekulcsolt kéz, templom
- Piktogramok: szív, könyv, száj, kéz

A szöveg: A hitről és a hitvallásról. Ismeretközlő szöveg.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Nézzétek meg a képeket! Mi jut eszetekbe a képekről?
- Mit jelentenek ezek a piktogramok?

2. *Szövegelemzés*

- Olvassátok el a lila alapra írt szöveget! Mi a hit? Mit jelent a hitvallás?
- Fogalmazd meg mi a te hited!
- Tettél-e már hitvallást? Mikor? Milyen körülmények között? Milyen érzéssel járt ez?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok lététől való meggyőződés."

- Mit jelent „a remélt dolgokban való bizalom"? Magyarázzátok meg!
- Sorolj fel nem látható dolgokat, aminek a létében mégis biztos vagy!
- Magyarázd meg az aranymondást a saját felfogásod szerint! Mire jutottál?

Motivációhoz:

Drámapedagógiai ötlet: Hithelyzetek a hétköznapokban:
Mutassunk rá, hogy az embernek a mindennapi élete is megbénulna bizonyos fajta hit nélkül. (Pl. buszos utazás: hiszünk abban, hogy a sofőrnek van jogosítványa és tényleg a cégnél dolgozik – az életünket is feltesszük erre a hitre, hiszünk abban, hogy a tanárnak, orvosnak van diplomája, hogy az étteremben nem mérgezett, fertőzött ételt adnak, stb.) Gyűjtsünk össze még ilyen „hithelyzeteket", majd osszuk ki pároknak, kisebb csoportoknak, akik gondolják végig, hogy nézne ki egy hétköznapi helyzet, ha nem lenne ott ez a hit. (Gyerek elkéri a sofőrtől a jogosítványát és a munkaszerződését, a tanártól a diplomáját mikor az feleltetni akarja, stb. Gondolják végig, mi lenne a másik fél reakciója erre.)

Drámapedagógiai ötlet: Hősök
Válogassunk össze aktuális vagy régebbi sztárok, akcióhősök, színészek képeit, a hittanosokat is megkérhetjük arra, hogy hozzanak párat. (Pl. Batman, Vasember, Rambo, énekesek, stb.) Ha van digitális szemléltető felületünk, egyszerűen kereshetünk és mutathatunk a csoportnak képeket (projektorral, például), ha nincs, nyomtassuk vagy vágjuk ki a képeket. Nézzük meg

őket, kérdezzünk róluk pár dolgot, mutassunk érdeklődést akkor is, ha az adott személy világa távol áll tőlünk. (Ki ő? Miért néz ki így? Ki kedveli/utálja? Stb.) Ha kicsit beszélgettünk róluk, akkor kérjük meg, hogy válasszanak ki kettőt, maximum hármat közülük és írjanak egy rövid „hitvallást" egy külön papírra, ami álljon egy vagy két mondatból:

Hiszek a... (valami eszköz vagy tulajdonság, ami az övé), ami… (egy vagy két jelző erről a dologról.)

A hittanosok ne árulják el, melyik személyről írják a „hitvallást". Gyűjtsük össze a papírokat, olvassuk fel a „hitvallásokat" és tippeljünk, hogy kinek a nevében írták.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 76.o. 2. feladat/ MFGY 60.o. 2. feladat

Példák lehetnek: levegő, gravitációs erő, szeretet, reménység, bizalom
Segítségként utalhatunk természetismereti, fizikai ismereteikre.

A témához felhasználható énekek:
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 49. 7-8. verse- Már éjjel-nappal nem kell
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 89. 1. 5. verse- Bocsásd meg Úr Isten (+RÉ)
Jézushoz Jöjjetek: 66. Nem erővel, erővel, hatalommal-kánon
Hittankönyv: 18. Valaki vallást tesz- kánon (+JJ)

23. HISZEM ÉS VALLOM: AZ APOSTOLI HITVALLÁS

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 0.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 2000; Barth Károly: Kis dogmatika, Budapest, 1947; Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013)

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek Teremtőjében.

És Jézus Krisztusban, az Ő egyszülött Fiában, a mi Urunkban, aki fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától, szenvedett Poncius Pilátus alatt; megfeszítették, meghalt és eltemették. Alászállt a poklokra, harmadnapon feltámadt a halottak közül, fölment a mennybe, ott ül a mindenható Atya Isten jobbján, onnan jön el ítélni élőket és holtakat.

Hiszek Szentlélekben. Hiszem az egyetemes anyaszentegyházat, a szentek közösségét, a bűnök bocsánatát, a test feltámadását és az örök életet. Ámen.

Elnevezés: Latin elnevezése: Symbolum Apostolorum, Symbolum Apostolicum, Credo. Az Apostoli Hitvallás a keresztyének közös hitvallása. Teljes formájában a 8. századtól kezdve

kezdték használni. Az apostoli jelző abból ered, hogy a XV. századig a nyugati egyház egy legenda alapján minden kétséget kizáróan apostoli eredetűnek tartotta. A legenda szerint a hitvallás az apostolok mondataiból tevődik össze. Az apostolok pünkösdkor, amikor megteltek Szentlélekkel, elkészítették ezt a hitvallást. Minden apostol megfogalmazott egy-egy mondatot. A megfogalmazás a következő sorrendben történt: Első mondat Péteré volt, aztán következett András, Jakab, János, Tamás, Jakab, Fülöp, Bertalan, Máté, Simon, Taddeus és végül Mátyás. A XV. században Rotterdami Erasmus kezdte kétségbe vonni, majd a modernkori kutatások is bebizonyították, hogy egy 3. századi római keresztelési hitvallásból (Symbolum Romanum) alakult ki. Ez a hitvallás azokból a válaszokból állt, amelyeket a keresztségi oktatásban tettek fel a katekhumeneknek. Az eredetileg görög nyelvű hitvallást gyorsan lefordították latin nyelvre.
Emellett a keresztelési hitvallás mellett az Apostoli Hitvallás másik előfutára egy második századi kopt keresztyének őshitvallása, amely öt hittitokról beszél:
- Hiszünk az Atyában, a mindenség Urában,
- és Jézus Krisztusban, a mi Megváltónkban,
- és a Szentlélekben, a mi Vigasztalónkban,
- és a szent Egyházban,
- és a bűnök bocsánatában.

A reformátorok is tudtak ezzel a hitvallással azonosulni.
Az Apostoli Hitvallás minden keresztyén közös hitvallását magába foglalja. Az Apostoli Hitvallás három részre tagolódik. A Heidelbergi Káté szerint a Credo a Szentháromság három személyének és a munkájának a megfogalmazása szerint épül fel: Atya és a teremtés, Jézus Krisztus és a megváltás, a Szentlélek és a megszentelődés.

Hitvallás:
A hit válasz Isten megszólítására. A hit nem lehet meg vallástétel nélkül. Hitvallások azért születnek, mert van élő hit. A Bibliában is találkozunk hitvallásokkal. Az első keresztyén hitvallás, amikor megkérdezi Jézus a tanítványokat, hogy Őt kinek vallják. És azt felelték, hogy „Te vagy a Krisztus az élő Isten Fia”.
Maga Jézus neve is hitvallás. Jézus a Krisztus annak a megvallása, hogy Jézus a várva várt Messiás. A gyülekezeti élethez mindig hozzátartozott a hit megvallása a sákramentumokhoz kapcsolódva. Bár a hitvallás egyes szám első személyben szólal, az egész közösség közös hitvallását fogalmazza meg. Ez emlékezteti az embert arra, hogy a hit nem magánügy, de személyes. Az egyháztörténet folyamán voltak olyan időszakok, amikor az üldöztetések idején érezte szükségét az egyház arra, hogy pontosan megfogalmazza a hitének a tartalmát. A Református Egyházban a sákramentumok alkalmával mondja el az Apostoli Hitvallást. A hitvallás soha nem veheti át a Szentírás autoritását. A Szentírása a norma normans, a hitvallás a norma normata.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Az Apostoli Hitvallás tartalmának rövid megismertetése (korosztályra hangoltan!)

Kognitív: Az Apostoli Hitvallás tartalmának megismertetésével, annak a rövid és áttekintő összegzése (korosztályszerűen), hogy egy református keresztyén ember a Szentírás alapján miben hisz.
Affektív: A hithez való egyéni viszonyulások feltárása, és az egyéni hitvallásra bátorítás.
Pragmatikus: A gyermekek bátorítása arra, hogy foglalkozzanak mélyebben az Apostoli Hitvallással.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Hogyan fogalmaznátok meg röviden, mit hisztek Istenről? Mi az, amiben mindannyian egyetértetek Istennel kapcsolatosan? 2. A hal szimbóluma- az első keresztyének hitvallása A közös hitük kifejezője- TK- Tudod-e?	Beszélgetés arról, hogyan lehet hitünket röviden összefoglalni TK- Tudod-e? A szimbólum, mint a közös hit kifejezésének példája
Feldolgozási javaslat	1. Az Apostoli Hitvallás – a közös hit kifejezése A hitvallásról általában – mit értesz belőle, mi a nehéz MF-1 A hitvallás 3 része – a Szentháromságról szóló tanításra utal A TK 64. oldalán található ábra segítségével beszéljük meg, mit jelent az Atya, a Fiú és a Szentlélek személye 2. A hitvallás tartalmi áttekintése A MF több feladatot tartalmaz, mint amit egy órán megoldhatunk. E vázlat egy lehetséges válogatást tartalmaz. A feladatmegoldások, a képekről való beszélgetés során mutassunk rá az adott rész jelentésére, üzenetére. Minden résznél használhatjuk a magyarázó, lila hátterű összefoglaló gondolatokat is. A feladatmegoldások során, a beszélgetésekben felmerülő gondolatok összegzéseként felolvashatjuk ezeket a szövegeket.	MF-1. feladat TK A Szentháromság fogalmának magyarázata Az apostoli hitvallás tartalmi áttekintése a TK és a MF segítségével

	<u>Isten teremtő</u> MF-2: Te mit csodálsz a teremtett világban? TK – Beszéljük meg: mit üzen neked a kép? (TK-66.o.) <u>Jézus Krisztus váltságműve</u> MF-3: Jézus életútja és a hitvallás MF-4: Kicsoda Jézus Krisztus? TK –67.o.- Beszéljük meg a kép alapján: Mit jelent a keresztre tűzött felirat? (A keresztre szegezett adóslevél, amely minden ember „adósságát" jelképezi.) <u>Jézus Krisztus visszajön</u> MF-9 és TK –68.o. képe: Beszéljük meg: Vajon kire és hogyan várakoznak a képen szereplők? Mi hogyan várjuk Jézust? <u>A Szentlélek</u> MF-6 és TK-69.o.: A Szentlélek jelképei <u>Az egyház</u> Az egyház: Isten népe, a Jézust Megváltónak vallók közössége MF-8: mi biztathat arra, hogy a gyülekezet, az egyház tagja legyél? (esetleg MF-7-tel kezdhetjük a következő órát, amelynek témája „Gyülekezetem története") TK – a hajó képe –a hajó az egyház jelképe, árbocán a felirattal: „Fluctuat, nec mergitur", vagyis „Hánykolódik, de nem merül el" Beszéljük meg: Vajon mire biztat ez a jelkép? <u>3. Énekjavaslat:</u> Az egyháznak a Jézus a fundámentoma (TK-2. ének), Valaki vallást tesz (TK-18. ének)	MF-2. feladat TK MF-3-4. feladat TK MF-9. feladat MF-6. feladat MF-8. feladat Záró üzenet a hajó szimbóluma alapján: Isten vigyáz az egyházra, hogy az megőrizhesse és megvallhassa hitét
Munkáltatás		
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 64-70. oldal

A képen látható:

- Illusztráció: Az első keresztyének jelképe: hal
- Infógrafika: a Szentháromság rajzos magyarázata
- Montázs: két tenyér árnya, és természeti háttér
- Illusztráció: Kereszt rajza
- Tematikus kép: Váróterem
- Szimbólumok rajza: láng, ajándék, fa, galamb
- Hajó rajza

A szöveg: Az Apostoli Hitvallás

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Milyen jellel fejezték ki a hitüket az üldözött keresztyének?
- Mit jelentett ez a jel?
- Hogyan lehet még a hitvallásunkat kifejezni?
- Figyeljétek meg a jelképeket! Mit szimbolizálnak?

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Kéziratkészítés:
Vigyünk be mindenféle újságot, lehetőleg olyanokat, amiben nagy főcímek vannak. Ha a csoport kisebb létszámú, jelöljük ki az apostoli hitvallás elejét, ha a csoport nagyobb, ez nem szükséges. A feladat: az újságból vágjanak ki betűket és egy üres lapra ragasszák fel őket úgy, hogy a hitvallás szövegét kapják. (El lehet osztani a feladatokat, a szükséges betűk kijelölését, megkeresését, a szöveg elrendezését, stb. Szét is lehet osztani, pl. párokban, minden pár egy szakaszt kap és a végén rakják össze az egészet, kisebb lapokat egy nagyobbra ragasztva.) Ilyen módon alaposan megismerkednek a szöveggel.

Élménypedagógiai játék: ÜZENET A PALACKBAN

Szükséges eszközök: Csomagolópapír, zsírkréta, palack/3 fő
Időigény: 15 perc
Teológiai kapcsolódás: Az Apostoli Hitvallás az, amit minden keresztyén egységesen hisz, amit a legfontosabbnak tart.

Kerettörténet:
Egy hajón utaztatok az óceánon, amikor is megtámadott benneteket egy kalózhajó. Mindeneteket elvette. Az életeteket meghagyta, valamint néhány dogot. Egy láda tejet. Egy nagy csomagolópapírt, egy kis ennivalót. Sajnos nincs remény arra, hogy megmeneküljetek. Egy dolgot tudtok csak tenni, az utókornak írtok egy búcsúüzenetet. Ebben az üzenetben foglaljátok össze azt, ami nektek a legfontosabb volt eddigi életetekben. Ezt belerakjátok a

palackba, bedobjátok a tengerbe. Sajnos kevés a palack, és kevés a papír, ezért csak négyen tudtok egy üzenetet megírni.
Olvassuk fel az üzeneteket. De mondjuk meg a gyerekeknek, hogy nem szabad véleményezni, kommentálni az üzeneteket.
Játékban rejlő lehetőségek:
Megtapasztalják a gyerekek, hogy mit jelent együtt megállapodni valami nagyon fontos üzenetben. Mit jelent konszenzust hozni.
Megbeszélés:
1. Hogyan döntöttétek el, hogy mi legyen a levélben? Volt-e hangadó? Mindenki elmondta-e a véleményét? Könnyű-e megfogalmazni azt, hogy mi a legfontosabb? Kiegészítenétek-e most még valamivel?
2. Milyen érzés volt lemondani a gondolatodról? Milyen érzés volt, amikor elfogadták a többiek a te ötletedet? Elégedett vagy-e? El tudtad-e mondani, amit akartál?
3. Mit tanultál ebből a játékból? Mit tanultál a többiek üzeneteiből?

A témához felhasználható énekek:
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 205. Hisszük: az Úr világ Ura (dall. RÉ. 100. zsolt. E földön + énekelh. 134. zsolt. Úrnak szolgái)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 241. Apostoli Hitvallás -dall. RÉ.74. zsolt. Miért vetsz minket (+RÉ)
Hittankönyv:11. Dicsőségnek napfénye-164. dics.3. v.(+RÉ)
Hittankönyv: 15. Ne ess kétségbe- 161. dics. 5. verse (+RÉ, BS)

ISTEN A VILÁG TEREMTŐJE ÉS GONDVISELŐJE- APOSTOLI HITVALLÁS 1.

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 2000; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013; Barth Károly: Kis dogmatika, Budapest, 1947; Martin Hubacher: Az Apostoli Hitvallás magyarázata, Budapest, 1998)

„Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek Teremtőjében…"

Hitvallás-hit:
A hitvallás alapja a hit, az Isten megszólítására való felelet. Az Apostoli Hitvallás megfogalmazza, hogy mit jelentett ki Isten az embernek önmagáról.
A hit válasz Isten megszólítására. A hit nem lehet meg vallástétel nélkül. Hitvallások azért születnek, mert van élő hit. A Bibliában is találkozunk hitvallásokkal. Az első keresztyén hitvallás, amikor megkérdezi Jézus a tanítványokat, hogy Őt kinek vallják. És azt felelték, hogy „Te vagy a Krisztus az élő Isten Fia".
Maga Jézus neve is hitvallás. Jézus a Krisztus annak a megvallása, hogy Jézus a várva várt Messiás. A gyülekezeti élethez mindig hozzátartozott a hit megvallása a sákramentumokhoz

kapcsolódva. Bár a hitvallás egyes szám első személyben szólal, az egész közösség közös hitvallását fogalmazza meg. Ez emlékezteti az embert arra, hogy a hit nem magánügy, de személyes. Az egyháztörténet folyamán voltak olyan időszakok, amikor az üldöztetések idején érezte szükségét az egyház arra, hogy pontosan megfogalmazza a hitének a tartalmát. A Református Egyházban a sákramentumok alkalmával mondja el az Apostoli Hitvallást. A hitvallás soha nem veheti át a Szentírás autoritását. A Szentírása a norma normans, a hitvallás a norma normata.
Barth Károly szerint a keresztyén hitben lényegét tekintve: találkozás, bizalom, szabadság. A hit a Valakivel való találkozásban megy végbe. E miatt a találkozás miatt az ember nincs egyedül. Ez a találkozás Isten és ember között titokban lejátszódó esemény. A hit végleges viszony, nem ideiglenes vélemény. A hit: bizalom. A bizalom az az esemény, amelyben az ember ráhagyja magát Isten hűségére, érvényesnek tartja az ígéretét. A hit szabadság, a hívő ember szabadon bízhatom Istenben. A hit megismerés is. A Logosz lett emberré. Az értelem lett testté. A Credo ismereten alapszik. Ezért a keresztyén hit racionális. Isten nem ismerhető meg az emberi értelem alapján. Ahol hit van, ott Isten gyülekezete is jelen van.

Egy Istenben:
Isten magát a Szentírásban három személyként mutatja meg. Az első artikulus a Szentháromság Isten első személyéről szól. Egy Istenről van szó, aki három személyben létező.
A Káté a 26. kérdés-feleletében rákérdez az első artikulus értelmezésére. A választ pedig krisztologikusan adja meg, azaz a választ Jézus Krisztussal kezdi. Jézus Krisztus Atyja teremtette semmiből a mennyet és a földet. Jézus tanította, hogy senki sem mehet az Atyához, csakis őáltala. (Jn 14,6)

Atya:
Istent Atyának nevezi először a hitvallás. Isten Atyaként és Teremtőként való megnevezésében az emberrel való viszony jelenik meg. Isten a teremtményeivel szeretetkapcsolatot ajánl, amikor Atyaként szólítja meg az embert. A földi apát Isten atyasága kell, hogy definiálja, és nem fordítva. A földi apának kell tükröznie a mennyei Atyát. (Ef 3,14)
A Káté 26. kérdés-felelete szerint Isten, mint hűséges Atya visel gondot a teremtményeiről. Ugyan az Apostoli Hitvallás nem említi külön Isten gondviselését, az atyai jelzőben benne van az ő gondviselő szeretete.

Mindenható:
Isten mindenható, tehát hatalma van. Tudása képessége van arra, hogy valóságot teremtsen. Isten megteheti azt, amit meg akar tenni. Isten felette áll minden hatalomnak. A Biblia Isten hatalmával kapcsolatban mindig megemlíti az igazságosságát. Isten hatalmához hozzátartozik a szeretet hatalma, ami nyilvánvalóvá lett Jézus Krisztusban. A hatalom Jézus Krisztusnak adatott.
Isten mindenhatósága Isten szabadságát jelenti. Ő korlátlan Úr, ura mindennek, ami csak létezik rajta kívül. Isten kész arra, hogy önmagát korlátozza az ember kedvéért. Megszólítja az embert, megismerteti magát az emberrel, kijelenti magát. Nevét ismerteti meg az emberrel. Mindenhatóságát korlátozza, amikor magát megalázva, leszállva a mennyei dicsőségből Krisztusban önként lemondott a maga teljes korlátlan hatalmáról. Ez volt a Mindenható Isten legteljesebb és legmélyebb önkorlátozása, melyet az emberért megtett.

Mennynek és földnek Teremtője:
A Biblia tanítása szerint minden létező eredete Istenben van. Nem a teremtésben, nem a

világban, hanem a Teremtőben hisz a keresztyén ember. A teremtéshit nélkül nincsen keresztyén hit. A hitvallás nem a természettudományos magyarázattal foglalkozik, hanem a Teremtő Atyában való hitet vallja meg. A teremtéshit lényege, hogy a keresztyén ember megvallja, hogy az ő Atyja is a Teremtő. A teremtő Isten a mennynek és a földnek teremtője. 1 Mózes 1,1 a mennyet és a földet két alapvető polaritásnak nevezi meg. A föld az ember számára az a kézzelfogható hely, amellyel kapcsolatban feladatot kapott. Az a feladat, hogy művelje és őrizze. Így az embernek a földre van közvetlen hatása. Az égre ezzel szemben az ember nem tud befolyást gyakorolni.
A teremtéshit megvallásával egyrészt megvallja az ember, hogy tudja létezésének okát és eredetét. Isten a dicsőségének a színteréül teremtette meg a világot (Kálvin). A világ létének Isten ad értelmet. A világnak az adja meg az értékét, hogy Isten a Teremtője és Ura. Isten a világot szava által alkottam meg.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Isten a világ teremtője és gondviselője

Kognitív: Rámutatás arra, hogy a hit szerves része az, hogy Isten teremtette a világot és azóta sem hagyta magára, fenntartja és megőrzi azt.
Affektív: Annak a biztonságérzetnek a felkeltése, hogy a Teremtő Isten kezében van az ember élete.
Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy a saját feladatát meg tudja fogalmazni abban, hogy ő mit tehet a teremtett világért.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Van-e titkos jeletek, amelynek testvéretekkel, barátaitokkal együtt tudjátok a jelentését? Tudjátok-e, mit jelent a hal jelképe? 2. TK -Tudod-e? a hal az első keresztyének közös hitének titkos jele volt, a jel jelentése összefoglalta hitvallásukat	 TK- Tudod-e?
Feldolgozási javaslat	1. A mi hitvallásunk, az Apostoli hitvallás tartalma: A Szentháromság Istenről és munkájáról szóló tanítás TK ábrája -64.o. – Beszéljük meg az ábra alapján, mit hiszünk a Szentháromságról! Ehhez a tanításhoz illeszkedik a hitvallás 3 nagy egysége	TK A Szentháromságról szóló tanítás magyarázata

	2. Az első egység: a teremtő és gondviselő Isten Isten alkotó, teremtő: MF-1 Szópiramis Lehet csapatverseny is: kinek sikerül 1,2,3 szópiramist alkotni TK képe (66.o.): Mit üzen neked ez a kép? Isten gondviselő MF-2: rokon értelmű szavak a „gondoskodik” kifejezéshez Mit jelent gondoskodni? Te kiről gondoskodsz? Mit jelent, hogy Isten gondviselő? Mi a te feladatod? MF-3: Hogyan őrizheted, óvhatod a teremtett világot? Válasz a teremtő és gondviselő Isten szeretetére: az imádság MF-4: Olyan mai helyzet keresése a tanulók életében, amelyben megtapasztalták Isten gondviselését 3. Aranymondás: *„Én alkottalak, én viszlek, én hordozlak, én mentelek meg.”* *Ézsaiás 46,4* A hitvallás első egységének összefoglalásaként olvassuk fel, vessük össze az összefoglaló gondolatokkal 4. Énekjavaslat: Ó, felséges Úr…(TK-13. ének, RÉ 8. zsoltár)	MF-1. feladat Rácsodálkozás a teremtett világra MF-2 A „gondviselő” szó magyarázata MF-3 Példák gyűjtése arra, hogyan védjük környezetünket MF-4 Példák gyűjtése Isten gondviselő szeretetére a tanulók életében TK Összefoglaló gondolatok
Munkáltatás	Harmonika-könyv hajtogatása papírból Egyik oldalára: Aranymondás felírása, mellé vagy alá készíts kis rajzot, ami arra emlékeztet, amit csodálsz a teremtett világban!	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Ráhangolódáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: A teremtő-teremtmény kapcsolata:
Kérjük meg, hogy készítsenek valami egyszerűbb figurát, bábut a rendelkezésre egyszerű dolgokból: papírból hajtogatni, kivágni, vagy vihetünk gyurmát vagy kenyérbelet. Nem kell semmi művészi alakokra gondolni, bármiféle egyszerű figura megteszi. Ha készen vannak, adjanak neki egy nevet vagy hozzák ki a figuráikat a tanári asztalhoz és üljenek vissza a helyükre. Ezután mindenkinek kössük be a szemét (vagy csukják be és ígérjék meg, hogy csukva is tartják) és kérjük meg őket, hogy így, a szemüket nem használva menjenek ki egyszerre a tanári asztalhoz, keressék meg a figurájukat és (lehetőleg épségben) vigyék vissza a helyükre.
A gyakorlat után beszélgessük egy kicsit arról, ki mit élt át, nehéz volt-e megtalálni a figuráját, miről ismerte meg, ha a figurának valami baja lett, mit éreznek ezzel kapcsolatban. Mutassunk rá arra, hogy a Biblia szerint is különleges viszony van a teremtő és a teremtménye között, a teremtő ismeri és fontosnak tartja a teremtményeit.

Feldolgozáshoz:
Keressünk választ a kérdésre:
Melyik parancsolatot tudod a hitvallásnak ehhez a részéhez kapcsolni a Tízparancsolatból?

Feldolgozáshoz:
Beszéljünk „A Teremtés hete”, „A teremtés ünnepe” programról! Mit jelent? Melyek a témái?
Információk:
http://www.teremtesunnepe.hu/
http://www.teremtesvedelem.hu/content/programajanlo/teremtes-hete-2013-nezd-itt-viz

Feldolgozáshoz:
Beszéljétek meg, ti mit tehetnétek a környezetetekért! Keressetek olyan teret, helyet, amelyet ti tudtok szépíteni, óvni!

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 77.o. 1. feladat

Adjunk a gyerekek, csoportok kezébe több piramis-sémát, a MF alapján!
Ezekben dolgozhatnak, ha egyéni vagy csoportos versenyben kérjük őket szópiramisok készítésére.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 19. zsolt.1.4. verse- Az egek beszélik
Református Énekeskönyv: 66. zsolt.2.4. verse- A te isteni felségedet (+BS)
Református Énekeskönyv: 100. zsolt.- E földön ti minden népek
Református Énekeskönyv: 251. dics.2-6. verse- Imád a nagy ég
Hittankönyv: Ó, felséges Úr-8. zsolt. (+RÉ)

JÉZUS KRISZTUS VÁLTSÁGMŰVE
APOSTOLI HITVALLÁS 2.

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 2000; Barth Károly: Kis dogmatika, Budapest, 1947; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985)

„…szenvedett Poncius Pilátus alatt, megfeszítették, meghalt és eltemették. Alászállt a poklokra, harmadnapon feltámadt a halottak közül.”

Jézus szenvedése:
Jézus egész élete szenvedés volt (37. káté kérdés-felelete). Már a testet öltés is. Jézus a mennyei dicsőségből szállt le, magát megüresítve (Filippi 2,6-11), az emberi természet felvételével mintegy elrejtette isteni természetét. Barth megfogalmazása szerint: Jézus élete nem diadal volt, nem siker, nem öröm, hanem megaláztatás, sikertelenség, szenvedés. Ebben lepleződik le Istennek az ember bűne miatti haragja. Bár sok más ember is szenvedett és szenvedni fog a világtörténelme során, az a fajta szenvedés, amiben Jézus Krisztusnak része volt, nem hasonlítható egyetlen ember szenvedéséhez sem. Ő a bűnök miatt halt meg, és vette magára a világ bűneit. Jézus Krisztus szenvedésében azonban nem a testi szenvedés volt a legrosszabb. Krisztusnak el kellett szenvednie annak a terhét, ami a lényétől a leginkább idegen volt: a bűn terhét. Bár az Atyával egy volt, mégis neki kellett elszenvedni, az Atyától való elszakítást.

Poncius Pilátus:
(Káté 38. kérdés-felelet)
Két személynév szerepel csupán az Apostoli Hitvallásban. Mária és Poncius Pilátus neve. Egy zsidó és egy pogány ember neve. Egy nő és egy férfi. Több okból fontos az, hogy Apostoli Hitvallás megemlíti Poncius Pilátus nevét.
1. Pilátus neve arra mutat rá, hogy Jézus Krisztus a történelemben született meg, valóságosan élt, egy konkrét történelemben is ismert személy nevéhez kapcsolható, kinyomozhatóan. Nem kitalált, igazi élő emberként volt jelen Isten a világban.
2. Pilátus nem pozitív szereplője Jézus történetének. Az ő megemlítésével Jézus elítélésében a pogányság is jelen van. Jézus elítélése úgy lehetett csak végrehajtani, hogy a zsidó ítélet mellett a pogány igazságszolgáltatás is elítélte. Így Jézus elítélésében mind a választott nép, mind a pogányok kivették a részüket.
Bár Pilátus ártatlannak találja Jézust, mégis halálra ítéli. Pogány kivégzés szerint végezték ki. Olyan módon, amelyet az Ószövetség átokhalálnak nevez. (5Móz 21,22-23) Az átokhalál az Istentől való eltaszítottságot jelenti.

Megfeszítették:
(Heidelbergi Káté 39. kérdés-felelete)
Jézusnak, mint zsidónak hagyományosan a megkövezés kárt volna. A keresztre feszítés pogány kivégzési mód volt, ami gyalázatot és átkot jelentett. A keresztre feszítést a rómaiak használták, de nem ők találták ki. A karthagóiaktól és perzsáktól vették át. A kereszthalál

elviselhetetlen szenvedésekkel járt, ezért végeztek ki így rabszolgákat, gonosztevőket és politikai foglyokat ezen a módon. A zsidó szemlélet szerint akasztófa volt a kereszt. A szöggel az elítéltet felfeszítették. 5Mózes 21,23 szerint: „Átkozott mind, aki fán függ."
Isten átkát viselte el Jézus a kereszten. Krisztus átokká lesz, hogy minket megváltson.

Meghalt és eltemették:
Jézus nem csak szenvedett az emberért, hanem meg is halt. Ezt hangsúlyozza a hitvallás azzal, hogy el is temették. Valóságosan meghalt Csak úgy tudta legyőzni Jézus Krisztus a bűn zsoldját, hogy valóban meg is halt. Jézus Krisztus pokolra szállása: Kálvin tanítása szerint az Istentől és emberektől való elhagyatottság helyére került Jézus. Mivel Krisztus került arra a helyre, amelyre az embernek kellet volna jutni, mi megszabadultunk az Istentől való elszakítottságtól.

Harmadnapon feltámadt a halottak közül:
Jézus Krisztus feltámadása a keresztyén hit alapja. Aki nem hisz abban, hogy Jézus feltámadt, nem keresztyén. Jézus feltámadásával a húsvét diadallá lett. Ez a feltámadás a jele a bűn és a halál feletti győzelemnek. Jézus feltámadása a biztosíték arra, hogy mi is feltámadunk. Krisztus nem maradt a halál foglya. De feltámadásának valósága a világ előtt még rejtve van. A feltámadás ereje már ebben a földi életben a hívő ember számára az új életet jelenti. A megtérés előtti élet Pál apostol tanítása szerint vegetálás, de amikor meghalt az óember, feltámad az új ember Krisztus bűnbocsátó kegyelme miatt.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Jézus Krisztus Megváltónk.

Kognitív: Jézus Krisztus váltságművének rövid összefoglalása.
Affektív: Jézus Krisztus tettére való válaszként a hála érzetének felkeltése és megerősítése a tanulóban.
Pragmatikus: A tanuló bátorítása arra, hogy a saját lehetőségein belül fogalmazza meg és fejezze ki az Isten felé való hálaját.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Ismétlés: mit jelent a hal jelképe? Mit mond el ez a mondat Jézus Krisztusról? Ti mit gondoltok, kicsoda Jézus Krisztus? 2. MF-1 Ki Jézus?	Vélemények megfogalmazása a kérdésről: kicsoda Jézus Krisztus? MF-1. feladat
Feldolgozási	1. Mit mond Jézusról a hitvallás?	

javaslat	Olvassuk el a hitvallás szövegének 2. részét! MF-2: A feladat kapcsán beszéljük meg Jézus életének kulcseseményeit	MF-2. feladat Jézus élete eseményeinek felelevenítése
	<u>„Váltságműve” – mit jelent a megváltás</u> TK képe (67.o.) – értelmezzük a keresztre tűzött feliratot: A keresztre szegezett adóslevél minden ember „adósságát” jelképezi	TK A megváltás értelmezése
	<u>Olvassuk el a két igét a TK-ben (67.o. aranysárga felület)!</u> Hogyan kapcsolódnak a hitvallási részhez? <u>Aranymondás:</u> *„Krisztus meghalt a mi bűneinkért az Írások szerint, eltemették, és feltámadt a harmadik napon.”* *1Korinthus 15,3-4*	TK Aranymondás értelmezése, a témához kapcsolása
	<u>Értelmező, összefoglaló rész</u> Olvassuk el az összefoglaló magyarázatot!	Összefoglaló gondolatok
	<u>2. Mi lehet a mi válaszunk Jézus szeretetére?</u> MF-3: Mit árul el a válaszunkról, Jézus iránti hálánkról Kálvin pecsétje? <u>3. Énekjavaslat:</u> Új világosság…(TK-20. ének), Jézus Krisztus, szép fényes hajnal (TK-9. ének)	MF-3. feladat Válasz megfogalmazása Jézus irántunk való szeretetére
Munkáltatás	Harmonika könyv következő oldalára: Aranymondás, kereszt jelképe	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Feldolgozáshoz:

Jézus életének eseményeit feleleveníthetjük úgy is, hogy a MF 2. feladatának kifejezéseit lapokra írva kiosztjuk a tanulóknak, s megkérjük őket, hogy csoportonként rakják sorba, csoportosítsák azokat, s kapcsolják a hitvallás megfelelő szavaihoz.

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Helyettes áldozat illusztrálása:

Gyűjtsünk be minden hittanostól egy zálogot (tolltartó, telefon, karkötő, stb., de csak olyat, amit önként odaad, nem az érték a fontos.) Utána tartsunk ötletbörzét: közösen találjunk ki olyan dolgokat, amiket a zálog eredeti tulajdonosának meg kell csinálnia ahhoz, hogy visszakapja a tárgyat. A „büntetések" mind kapcsolódjanak a tantárgyhoz, pl. megtanulni egy igeszakaszt, kézzel kimásolni egy zsoltárt, nyilvánosan elénekelni egyedül egy dicséretet, stb. Kérdezzük meg, szerintük melyik a legdurvább büntetés, ez húzzuk alá. Ezeket írjuk fel a táblára, majd valamilyen módon sorsoljuk össze a büntetéseket a zálogokkal. (Nem baj, ha nincs annyi büntetés, mint zálog, egy büntetést több záloghoz is ki lehet osztani.) Tudatosítsuk, hogy ez mostantól egyfajta házi feladat, tehát meg kell majd csinálni. (Nem baj, ha tiltakoznak vagy fogadkoznak, hogy ők nem fogják.) Amikor végeztünk, akkor hívjuk ki azt, aki a legdurvább büntetést kapta és vállaljuk át tőle, ő visszakapja a zálogot és mi fogjuk megcsinálni azt, amit húzott. Ugyanezzel a gesztussal együtt engedjük el a többiek büntetését is – de a mienket csináljuk meg mindenképp!

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 225. dics.1. 3. 5. 7-8. verse- Nagy hálát adjunk (+BS)
Református Énekeskönyv: 251. dics. 1.7-8. verse- Meghódol lelkem
Református Énekeskönyv: 282. dics.1-2. 5. 7. verse- Nékünk születék (+BS, DU)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 53. Ti zárt ajtók, táruljatok!(dall RÉ. 296. dics. Szép tündöklő)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 54. Szállj, szállj magasra (dall. RÉ.315.dics. Krisztus Urunknak)

JÉZUS KRISZTUS VISSZAJÖN
APOSTOLI HITVALLÁS 3.

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(Jel 21)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 2000; Barth Károly: Kis dogmatika, Budapest, 1947; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985; Gary Chapman és Jennifer Thomas: Ha nem elég a „sajnálom" A bocsánatkérés öt nyelve, Budapest, 2010)

„… felment a mennybe, ül a Mindenható Atya Istennek jobbján, onnan jön el ítélni élőket és holtakat…""hiszem a test feltámadását és az örök életet…"

Mennybemenetel:
Jézus Krisztus mennybemenetele földi életének dicsőséges befejezése. A történet leírása az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvben olvasható (Apcsel 1,9-11). Visszajövetele összefüggésben áll mennybemenetelével, ahogyan két fehér ruhás férfi is megmondta, amikor Jézus felemeltetett: „… *úgy jön el, ahogyan láttátok őt felmenni a mennybe*." (Apcsel 1,11) Ahogyan Jézus mennybemenetele idején, felhő takarta el Őt a tanítványok szeme elől, ugyanúgy a felhőkön fog visszajönni. A mennybemenetellel lezárult Jézus földi

megjelenéseinek a sora. Úgy távozott el, hogy mégis jelen maradt Lelke által. Jézus az Atya jobbján ül, ez azt jelenti, hogy Jézus van a főhelyen, az uralom helyén, együtt uralkodik az Atyával. A Messiási-Zsoltárok közül a 110. zsoltár 1 és 5. versében van szó az Atya jobb oldalán való ülésről. A 110. Zsoltár 1. verse az Újszövetségben leggyakrabban idézett ószövetségi vers. A mennybement Krisztus az egyház feje. Ő az uralkodója. Krisztus, mint Közbenjáró van jelen.

Az Atya jobbján:
Ez egy képes kifejezés. Jézus Isten jobbján ül, ez nem helyet jelent, hanem funkciót. Isten mindenhatóságát jelenti. Jézus a főhelyen ül, az uralom helyén. Mindenki alá van vetve Jézus uralmának, mindenki fölött való, aki a mennyben ül. Jézus nem abba a létállapotba ment vissza, amiben a testet öltés előtt, amikor az úgynevezett preegzisztens állapotában volt. Hanem magával vitte az emberi testét, ami feltámadás után más, mint az emberi test, de mégis valamilyen fokon vele azonos, és ebben a testben van a mennyben. Amikor az idők végén visszatér Jézus, akkor ebben a feltámadt testben fog visszatérni. Feltámadásunk zálogát vitte Jézus magával a mennybe. Jézus mennybemenetelével egy új korszak kezdődött az üdvtörténetben. A visszajöveteléig tart. Ebben az időszakban Szentlelke által van jelen Jézus Krisztus a földön. Jézus Krisztus mennybemenetele ígéret és biztosíték a mi számunkra, hogy életünk végén mi is a mennyei dicsőségbe kerülünk. Jézus azért jött a földre, és azért ment vissza a mennybe, hogy mi visszanyerhessük a mennyei polgárjogot, amit elveszítettünk a bűneset által. (Fil 3,20-21) Jézus által a mennyei polgárjogot visszakaphatjuk.

Ítélet:
Jézus Krisztus a végidőben (eszkaton) visszajön, és az idők végén minden ember bírája lesz, nem csak azoknak, akik hittek benne. A keresztyén ember úgy áll oda Isten ítélőszéke elé, hogy tudja, hogy ki a bírája. A kegyelmes és magát odaáldozó Krisztus. Ő olyan bíró, aki inkább hasonlítható a mi védőügyvédünkhöz, mint egy ügyészhez. Nem a vád a célja, és nem a büntetés, hanem a felmentő ítélet kimondása. Ezért a keresztyén ember számára Jézus Krisztus visszajövetele nem félelmet és rettegést jelent, hanem vigasztalást. Mert meg lehetünk győződve arról, hogy Jézus Krisztus a mi üdvösségünkért jön el. A mi javunkra érkezik. (Róm 5,6-11) A Heidelbergi Káté 52. kérdés-felelete szerint tudni azt, hogy Jézus visszajön a végítéletkor, vigaszt jelent a keresztyén ember számára, mert mindenféle nehéz élethelyzetben tudjuk, hogy rólunk minden kárhoztatást elvett Krisztus, és ezért dicsőségébe visz be. Jézus tanított az utolsó ítéletről. (Máté 25,31) Eljön az Emberfia, és minden embert megvizsgál, majd egyik részük örökli a számukra elkészített országot, másik felük pedig az örök büntetésre kerülnek.

Bűnbocsánat:
Az Ószövetségben Isten bűnbocsánatára leggyakrabban az a kifejezés szerepel, amelynek a jelentése: adósság elengedése (1Kir 8,30-51; Ám 7,2). (sz-l-h) Amikor Isten megbocsát, elengedi az ember adósságát. Isten és ember között a kapcsolat megromlott. Isten megbocsátása révén visszafogadja az embert abba a jó viszonyba, amelyből kiesett. Az ember adósságot halmoz fel Istennel szemben. A kapcsolat helyreállításának egyetlen módja, ha Isten elengedi ezt az adósságot. Az adósság elengedése a bűnvallás, a bűnbánat, bűnért való áldozat által történik meg. Isten elfogadja az ember szándékát a megromlott viszony helyreállítására, és kegyelméből megbocsát. Az ember szándéka, hogy az Istennel helyreálljon a kapcsolata megjelenik a bűnbánatban.
A bűnbánatnak több külső megnyilvánulása is van:

- bűnvallás: Az ember szavaival megvallja, hogy mit követett el Isten ellen. A bűnbánati zsoltárokban találkozunk bűnbánó imádságokkal. A törvényi előírás szerint a főpap minden évben egyszer tart egy bűnvallást a nép egészének a vétkei miatt (3Móz 16,21 kk.).
- a sírás. Dávid sír Betsabéval való házasságtörése miatt (2Sám12,13).
- gyász: Ninive lakosai a bűnbánatukat a gyász kifejezőeszközeivel mutatták meg: böjtöltek, hamuba ültek, ruháikat megszaggatták.

A próféták nagy hangsúlyt helyeztek arra, hogy a bűnbánat külső kifejezési formái mellett a belső egész embert átható bűnbánatra is felhívják a figyelmet.
Bűnért való áldozat: Kétféle bűnért való áldozatról beszél a Biblia:

- vétekáldozat: A nép vétkeiért való áldozat. (3Mózes 4,21)
- jóvátételi áldozat: Bűnadósság elengedéséért való áldozat. (3Móz 5,5)

Az Újszövetségben a bűnbocsánatra egyetlen megoldás a Jézus Krisztus áldozatának az elfogadása. Isten maga lépett Jézus Krisztusban az ember helyére. Isten Jézusért bocsát meg. Bár az ember oldaláról a bűn megvallása, megbánása az Isten számára elvárás, mégsem ez az előfeltétele a bűnbocsánatnak, hanem Jézus bűnökért való áldozata az előfeltétel:*„Nem is bakok és bikák vérével, hanem a tulajdon vérével ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, és örök váltságot szerzett.”* (Zsid 9,12)

A keresztyén ember útja a bűnbocsánattal kezdődik és vezet a feltámadáson át az örök életre.
Az Újszövetségben is gyakorolja Isten népe a bűnbánatot. És egyúttal átéli a bűnbocsánatot az úrvacsora sákramentuma által. A megbocsátás a keresztyén embernek az az útja, amelyet Isten készít el számára a kegyelem által. Isten a bűnbocsánat révén megajándékoz Krisztus igazságával.
A Heidelbergi Káté 56. kérdés-felelete a reformátorok bűnbocsánatról szóló tanítását tükrözi. A lényege, hogy az ember a bűnbocsánatot nem szerezheti meg sem jócselekedetek által. A bűnbocsánat egyedül Isten kegyelméből kapható meg, Krisztus áldozatáért a Szentlélek ajándéka.

A bűnbocsánat megtapasztalásának a következménye:
Az Istentől elnyert bűnbocsánat hálára indítja az embert. Ennek következtében nem történhet meg, hogy az ember hátradől, hanem törekednie kell arra, hogy a szeretetparancsolatot feltétlenül megtartsa. Isten bűnbocsánata hatással van az emberi élet minden területére. Így a másik emberrel való kapcsolatra is. Aki átéli Isten megbocsátását, az megbocsát embertársainak. A megbocsátás révén áll helyre a szeretetközösség az emberek között. A keresztyén megbocsátás megmutatkozásának elsődleges helye a gyülekezet.

Test feltámadása:
A földi élet végén a halál után a testi újjáéledést jelenti. A Heidelbergi Káté 45. kérdés-felelete foglalkozik a feltámadással, mégpedig Jézus Krisztus feltámadásából kiindulva. Jézus feltámadásának haszna a hívő ember számára az, hogy ő maga is feltámad. Mivel Jézus Krisztus testben támadt fel, így a Benne hívő is az ő feltámadásának analógiájára, testben fog feltámadni. Az Apostoli Hitvallás nem csak a lélek feltámadását, hanem a test feltámadását is vallja. Jézus a test feltámadásáról azt tanította, hogy Ő maga fogja feltámasztani a halottakat az utolsó napon. (János 6,39) Pál apostol tanít a feltámadásról a Korinthusiakhoz írt levélben. A test feltámadását hasonlítja az elvetett gabonához. A földi test és a feltámadott test között azonosság és különbözőség megértésében segít ez a hasonlat. A kikelt növény ugyanolyan, mint az elvetett mag, mégsem ugyanaz. Ahhoz, hogy új növény jöjjön létre, a magnak el kell bomlani.

Örök élet:
Isten az embernek örök életet ajándékoz ingyen kegyelemből Jézus Krisztus érdeméért.
Az Ószövetségben az örök életről Ézsaiás és Dániel próféta beszél. A feltámadás után az igazak örök életben részesülnek. *„Azok közül, akik alusznak a föld porában, sokan felébrednek majd: némelyek örök életre, némelyek gyalázatra és örök utálatra."* (Dán 12,2) *„Életre kelnek hallottaid, föltámadnak a holttestek! Ébredjetek, és ujjongjatok, kik a porban laktok! Mert harmatod a világosság harmata, és a föld visszaadja az árnyakat."*(Ézs 26,19)Az örök élet elnyerését a Törvény megtartásához kötik.
Az Újszövetségben egészen más jelentése van az örök életnek, hiszen Jézus Krisztus személyéhez kötött. Az örök élet feltétele a Jézus Krisztusban, mint Megváltóban való hit. (János 3,15; János 3,36) Az örök élet azonban nem az ember halála és feltámadása után kezdődik, hanem már a földi életben azoké, akik megismerték Istent és Jézus Krisztust. (János 17,3)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Jézus Krisztus ma is él és az idők végén visszajön

Kognitív: Annak a tisztázása, hogy Jézus hol van most és visszajön hozzánk.
Affektív: Öröm ébresztése azért, hogy Jézus most is velünk van, bár nem testi formájában.
Pragmatikus: A Krisztussal való életben megnyilvánuló öröm kifejeződésének a segítése.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Milyen érzés várni valakire, vagy egy különleges eseményre? 2. TK rajza (68. o.) Vajon mire várnak a képen szereplők? Hogyan várnak?	 TK A várakozással járó érzések felidézése
Feldolgozási javaslat	1. A hitvallás szövege Olvassuk el a TK-ből! 2. Mennyország, Isten országa MF-1: A Jelenések könyve mit mond róla?	TK MF-1 A Biblia tanításának megismertetése a mennyországról

	3. Jézus most is jelen van közöttünk MF-2: miből derül ki számodra, hogy Jézus veled van? – a kérdés előkészíti az aranymondást Aranymondás: *„Én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”* *Máté 28,20* 4. Hogyan várjuk Jézust? MF-3, a TK képére visszautalva: Mit jelent Jézust várni? Mi hogyan várhatjuk? Tartozhatunk a Jézust örömmel várók közé! Énekjavaslat: Jöjj, ó jöjj…(TK-10. ének)	MF-2 Példák átgondolása arra nézve, hogy hogyan érzékeljük Jézus jelenlétét MF-3 Rámutatás arra, hogy mi is örömmel várhatjuk Jézust
Munkáltatás	A harmonika-könyv következő lapjára kerülhet: Az aranymondás és egy óra rajza (a várakozásra utalva)	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Ráhangolódáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Fizikai és lelki jelenlét:
Osszuk a hittanosokat párokra, a pár egyik fele lesz a segítő, a másik a dolgozó. A hitoktató hívja félre a segítőket és mondja meg nekik a feladatot: a dolgozónak le kell írnia a füzetébe a saját nevét és a lakcímét, de az a nehezítés, hogy a segítő nem mondhat semmit, nem is írhat semmit, csak fizikai dolgokkal segíthet: mutogathat, elővehet dolgokat, a másik kezébe adhatja, elvehet tőle valamit (írni nem írhat úgy, hogy a másik kezét fogja!). Ezután eresszük össze a párokat és próbálják meg végrehajtani a feladatot.

Ha kész (vagy páran elkészültek), cseréljenek szerepet. Az új feladat: le kell írni a füzetbe a János 3,16-ot (vagy lehet másik igét is.) A megkötés most az, hogy a segítő csak a szavait használhatja, de mondhat akármit, illetve saját maga használhat Bibliát, tankönyvet, bármit, de nem mutathatja a szöveget.

Ha ez is kész, beszélgessünk kicsit arról, hogy melyik volt nehezebb, melyik könnyebb. Mutassunk rá arra, hogy ha Jézus a földön marad, a fizikai jelenléte erősen korlátozná abban, hogy az összes ember jöhessen hozzá, hogy kapcsolatban legyen vele.

Feldolgozáshoz:
Megnézhetjük a Good-O-Meter, „Jóságmérő” című rövidfilmet, a megváltás, Isten kegyelme jelentésének szemléltetésére.

https://www.youtube.com/watch?v=6TmDHDnLNG0

A témához felhasználható énekek:
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 49. 1.10. verse- A jöttöd miként várjam
Dicsérjétek az Urat: 98. Igaz Pásztor(+BS)
Hittankönyv: 10. Jöjj, ó jöjj- kánon (+DU)

A SZENTÍRÁS TANÍTÁSA A SZENTLÉLEKRŐL -APOSTOLI HITVALLÁS 4.

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam 1985; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 2000; Barth Károly: Kis dogmatika, Budapest, 1947)

Szentlélek elnevezései a Bibliában:
A Szentírásban találkozunk a következő kifejezésekkel:

Szentlélek: Ez az elnevezés csak az Újszövetségben szerepel. *„De bizonyságot tesz nekünk a Szentlélek is.”*(Zsid 10, 15)

Isten lelke: *„De Isten lelke szállt őrá is.”*(1Sám 19,23) Isten lelke száll az emberre, és szól az ember az Ő nevében.

Úr Lelke:
„Az ÚR lelke nyugszik rajta, a bölcsesség és értelem lelke, a tanács és erő lelke, az ÚR ismeretének és félelmének lelke.” (Ézs 11,2)

Lélek: *„Az ÚR megragadott engem; elvitt engem az ÚR lélek által.”* (Ez 37,1)

Isteni lélek: *„Találhatunk-e ehhez hasonló embert, akiben isteni lélek van?”*(1Mózes 41,38)
A Szentlélek a Szentháromság harmadik személye. A Szentírás szerint Isten maga. *„Az Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk.”* (János 4,24)A Szentírás elsősorban a Szentlélek munkájáról szól, és nem a személyéről. Ő az, aki a hatásából, a munkájából ismerhető fel. A Szentírás nem ad definíciót arra nézve, hogy kicsoda a Szentlélek. A Szentlélekről szóló tan megfogalmazása csak a Biblia kora utáni időben történt meg.

A Szentlélek az Ószövetségben:
A Szentlélek, Isten Lelke a teremtés előtt már jelen volt: *„A föld még kietlen és puszta volt, a mélység fölött sötétség volt, de Isten Lelke lebegett a vizek fölött.”* (1Mózes 1,2)
A teremtéskor is jelen volt. Ahhoz, hogy az ember élő lénnyé válhasson, megkülönböztetve a teremtett világ tárgyaitól, Isten lelket adott neki. *„Azután megformálta az ÚRisten az embert a föld porából, és élet leheletét lehelte orrába.”* (1Mózes 2,7)
Az Ószövetségben találkozunk a Szentlélekkel, mint aki megszállta a prófétákat. Akiket

megszállt Isten Szentlelke, megkapták Isten üzenetét.*„Mert amikor odaérkeztek a halomhoz, egy csapat próféta jött szembe velük. Akkor megszállta az Isten lelke, és prófétai révületbe került közöttük.”* (1Sám10,10)
Isten Lelke a népnek szánt üzenetet nem csak szavak által, hanem látomások által is közvetítette. „*Engem pedig fölemelt a lélek, és elvitt a káldeusok földjére a fogságban élő néphez, látomásban, Isten lelke által. Azután eltávozott tőlem a látomás, amelyet láttam.”* (Ezékiel 11,24)
Az Ószövetség ismeri azt az állapotot, amikor valaki isteni lélekben részesül. Azaz különleges adományokat kap Istentől. Így például a szent sátor elkészítéséhez Isten Becalélt ajándékozza meg: *„Betöltötte isteni lélekkel, bölcsességgel, értelemmel és képességgel mindenféle munkára…”*(2Mózes 35,31)
A Szentlélek munkájában a kitöltetése az első pünkösd alkalmával egyfajta választóvonalat jelent. A Szentlélek korábban is munkálkodott egy-egy kiválasztott emberben, de pünkösd után vált csak lehetővé, hogy bármely hívő ember részesülhessen a Szentlélek ajándékaiban.

A Szentlélek az Újszövetségben:
Az Újszövetségben szereplő görög kifejezés (pneuma) eredeti jelentése: szél, lélegzet.
János evangéliumában egyértelműen megfogalmazódik, hogy Isten Lélek. (Jn 4,24)
Isten Lelke jelent meg akkor, amikor Jézus megkeresztelkedett. Galamb formában, ami a szárnyalás, a szabadság jelképe is.
Jézus amikor megkezdte nyilvános működését, akkor azt az ézsaiási idézetet olvasta, amelyben arról van szó, hogy őt az Úr Lelke hitelesíti, és ruházza fel különleges küldetéssel és feladattal. És ennek a különleges küldetésnek a teljesítése mutatja, hogy ő az, akire régóta várnak.
„Az Úr Lelke van énrajtam, mivel felkent engem, hogy evangéliumot hirdessek a szegényeknek; azért küldött el, hogy a szabadulást hirdessem a foglyoknak, és a vakoknak szemük megnyílását; hogy szabadon bocsássam a megkínzottakat… (Lukács 4,18)
Ha a Krisztussal való kapcsolatát nézzük, akkor elmondható, hogy a Szentlélek az, aki a hívő ember életében élővé teszi Jézus Krisztus váltságművét. A Szentlélek által mondhatjuk Jézust Úrnak és Krisztusnak és általa kaphatjuk meg a „Fiúság Lelkét”. A Szentlélek által ismerjük fel Jézusban a Krisztust.
A Biblia tanítása szerint a Szentlélek egyik legfontosabb jellemzője, hogy szabad: *„Az Úr pedig a Lélek, és ahol az Úr Lelke, ott a szabadság.”* (2Kor 3,17) Jézus a Szentléleknek ez a tulajdonságát úgy magyarázza, hogy a szélhez hasonlítja. Arra fúj, amerre akar, akkor fúj, amikor akar. A hatása érzékelhető, mint ahogyan a szélnek a hangját lehet hallani, de nem lehet előre tudni, hogy honnan és mikor érkezik. *A szél arra fúj, amerre akar; hallod a zúgását, de nem tudod, honnan jön, és hova megy…”* (János 3,8) Szabad a Lélek, azaz nem irányítható az ember által, nem lehet megidézni, nem lehet befolyásolni. A Szentlelket lehet azonban hívni. A Szentlélek nem ismer korlátokat és határokat, bárkit és bármikor megszólíthat és újjászülhet. A Szentlélek a szabadság Lelke, aki a bűntől való szabadsággal ajándékoz meg. A Szentlélek felszabadít.
A Szentlélek Jézus tanítása szerint a Vigasztaló is.
A pünkösdi történetből látjuk, hogy a Szentlélek tűz is.
Az Újszövetség tanítása szerint minden egyes újjászületett ember életében a Szentlélek jelen van, munkálkodik. A Lélek gyümölcsöket terem minden hívő ember életében.
Vannak azonban úgynevezett kegyelmi ajándékok, karizmák, amelyek elsősorban az egyház közösségében kapnak szerepet. A Lélek ajándékai, a kegyelmi ajándékok, amelyeket a Lélek az egyházon belül.
Az első keresztyén gyülekezetek történetében látjuk, hogy a Szentléleknek döntő szerepe van

a Krisztusról való bizonyságtétel megfogalmazásában, megélésében és befogadásában. (1Kor 12,3)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A Szentlélek a Szentháromság fontos személye, aki segít megérteni az emberek számára Istent.

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy a Szentlélek a Szentháromság fontos személye, aki segít megérteni az emberek számára Istent.
Affektív: Pozitív kötődés kialakítása a Szentlélek Isten iránt.
Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy a személyes életében keresse a Szentlélek Isten megjelenésének (cselekvésének) jeleit.

Óra fő része	**Javaslatok**	**Taneszköz, célhoz kapcsolódás**
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Mit jelent a „lélek” szó? Mit tudtok a Szentlélekről? 2. MF-1	Beszélgetés a lélek, a Szentlélek szavak jelentéséről
Feldolgozási javaslat	1. Kicsoda a Szentlélek? Lapozzunk a Szentháromság ábrájához! (TK 64.o.) Mi a Szentlélek szerepe? Beszéljük meg a fenti ábra és az aranymondás alapján! Aranymondás: *„A Pártfogó pedig, a Szentlélek, akit az én nevemben küld az Atya, ő megtanít majd titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit én mondtam nektek.”* *János 14,26* 2. Hogyan van közöttünk, bennünk, és hogyan tanít a Szentlélek? Ezt segítenek megérteni a jelképek TK rajzai: 69.o. MF-2: A Szentlélek jelképei és jelentésük	TK A Szentháromság tanításának felidézése TK Rámutatás a Szentlélek szerepére TK MF-2. feladat A Szentlélek jelképeinek megismerése

	3. A Szentlélek megnevezései és munkája MF-3: az ének szövegében megkeressük a Szentlélek megnevezéseit, értelmezzük azokat Tanuljuk is meg az éneket! Hangsúlyozzuk, hogy a Szentlelket énekkel, imával hívhatjuk segítségül! 4. A Szentlélektől kapott reménység MF-4: Beszéljük meg: miért verhetetlen a reménység? 5. Énekjavaslat: Szentlélek Isten, jöjj szívünkbe…(TK-17. ének), Isten élő Lelke, jöjj… (TK-7. ének)	MF-3. feladat A Szentlélekkel való kapcsolat lehetőségére rámutatás, a kapcsolat megélése az éneklés által MF-4. feladat Szemelvény megbeszélésével rámutatás a reménység erejére
Munkáltatás	A készített harmonika-könyv egy lapjára kerülhet az aranymondás, és a Szentlélek jelképei közül az, amelyik a tanuló számára a legjobban kifejezi, kicsoda a Szentlélek.	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Jelképek
Az órára készülve gyűjtsük össze a Szentlélek jelképeit, kiábrázolásait! (Tűz, szél, galamb...). Ezeket írjuk fel külön cetlikre, majd a hittanosokat párokra osztva osszuk ki a cetliket. Feladat: próbálják meg szavak nélkül, mutogatással átadni, hogy melyik jelképet kapták. A többiek próbálják meg kitalálni. (Nem baj, ha előtte a csoport nem ismeri a jelképeket, sőt, talán még érdekesebb is.)

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 82.o. 1. feladat

Szavak a lélek szótővel:
Lelkes, lélektelen, lelketlen, lélekemelő, léleköl̈ő, lelki, lelkiismeret, lelkiség, lélektan, lelkigondozás, lélekvándorlás

Magyarázzuk is meg a felmerülő kifejezéseket!

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 174. dics.- Atya, Fiú, Szentlélek
Református Énekeskönyv: 178. dics.- Dicsőség az Atyának
Református Énekeskönyv: 282. dics. 7-8. verse- Adjunk nagy hálát (+BS, DU)

Református Énekeskönyv: 234. dics.1.-Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét
Református Énekeskönyv: 241. dics. –Szent vagy örökké
Református Énekeskönyv: 373. dics.1. 7-8. verse- Jövel, teremtő Szentlélek
Református Énekeskönyv: 377. dics.- Szentlélek, végy körül bennünket (dall. RÉ.65.zsolt. A Sionnak hegyén)
Jézushoz Jöjjetek: 66. Nem erővel, erővel, hatalommal-kánon

JÉZUS KRISZTUS EGYHÁZA
APOSTOLI HITVALLÁS 5.

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest, 2013; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 2000; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985; Martin Hubacher: Az Apostoli Hitvallás magyarázata, Budapest, 1998)

„hiszem az egyetemes anyaszentegyházat…”

Egyház:
Az a görög kifejezés (ekklészia), amit a Biblia az egyházra használ, azt jelenti: kihívottak, elhívottak. Az egyházhoz azok tartoznak, akiket elhívott Isten. Kihívta a világból. A bűn országából, uralmából az élet országába, uralmába. Elhangzott számukra egy Isten követésre hívó szó. A Heidelbergi Káté tanítása szerint (54. kérdés-felelet) az egyház öröktől fogva létező. Kezdete nem pünkösd, hanem a teremtés. Mert Isten a világ kezdete óta megszólít, hív, kiválaszt magának embereket arra, hogy kövesség őt, Vele kapcsolatban éljenek. Kiválaszt Isten a világ kezdete óta, elhív az üdvösségre. Isten Szentlelke által hív el. És ez az elhívás nem pünkösdkor kezdődött, hanem már az emberiség történelmének az elején, amikor csak két ember élt még a földön. Isten miután elhívja az embert, nem hagyja el, nem hagyja magára. Társakat ad hitbeli testvéreket, és ebben a közösségben, a szentek közösségében van lehetőség a keresztyén embernek megélni a Krisztussal való kapcsolatot. Az egyházban hangzik el a bűnbocsánatot hirdető szó. Kálvin tanítása szerint az egyháznak négy ismertető jegye van:
- az Igét tisztán hirdetik,
- sákramentumokat helyesen szolgáltatják ki,
- gyakorolják az egyházfegyelmet,
- gyakorolják a diakóniát.

Nem az egyházban hisz, hanem az egyházat hiszi a keresztyén ember.
Van látható és láthatatlan egyház is. A látható egyházhoz tartoznak azok, akik az intézményes egyháznak a tagjai. A láthatatlan egyház tagjai azok, akik Krisztushoz tartoznak.

Az egyház jelzői:

Egyetemes:
(katholikosz) Egész földre kiterjedő, határokon átívelő az egyház. Nem korlátozza sem a földrajzi, sem az időbeli határ. Az egyház lényegét tekintve nem konkrét helyhez vagy kultuszhoz kötött, hanem kizárólag az egyház Urához. Ez az egyetemesség nem vizuális, hanem spirituális.

Szent:
Az egyház szentsége abból ered, hogy Jézus Krisztushoz tartozik. Ez a kapcsolat teszi az egyházat szentté, és nem a cselekedetek vagy bármiféle erkölcsi magatartás. Az egyházban nem egy ügyről van szó, hanem Jézus Krisztusról. A hozzá tartozásról. Szent az egyház, mert Isten tulajdona. Szent az egyház, mert Isten igéje és Szentlelke által gyűjti össze Krisztus a tagjait. Szent, mert Isten céljára elkülönített az egyház. Beszélhetünk a látható egyház mellett láthatatlan egyházról is. A láthatatlan egyháznak azok is a tagjai, akik egykor éltek vagy ezután élnek Krisztusban megváltottakként, és akik ma élnek, de nem tagjai hivatalos egyháznak, de Jézushoz tartoznak. Nem az egyházon, hanem Krisztuson kívül nincsen üdvösség. Az egyház szentsége ajándék, amit Istentől kapott. Az egyház szentsége azt is jelenti, hogy az egyház a szentek közössége (communio sanctorum) Az Újszövetségben emberre csak többes számban mondja a Szentírás, hogy szentek.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Akarj Krisztus egyházához tartozni!

Kognitív: Az egyház bemutatása, mint a Jézus Krisztust megváltónak vallók közössége, akiknek közös hitvallásuk van.
Affektív: Pozitív kötődés kialakítása a református egyház iránt, bátorítás a saját református gyülekezetbe való bekapcsolódásra.
Pragmatikus: A tanuló bátorítása és támogatása abban, hogy keresse a lehetőségeket a saját református egyházközségbe való bekapcsolódáshoz.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Milyen közösségekhez tartozol? 2. MF-1 Közösségekhez tartozni – miért jó, miért fontos	Beszélgetés a közösségekhez tartozásról MF-1. feladat Érvek gyűjtése arra nézve, miért jó egy-egy közösséghez tartozni
Feldolgozási javaslat	1. Milyen közösség az egyház? - A hitvallás az egyházról	TK A hitvallás egyházról szóló

	Olvassuk el, mit mond a hitvallás szövege az egyházról! Magyarázzuk meg a fogalmakat: Egyetemes, anyaszentegyház, szentek közössége A fogalmak magyarázatában segít a lila mező szövege a TK-ben: Írjuk fel a táblára a három megmagyarázandó fogalmat: Egyetemes, anyaszentegyház, szentek közössége Olvassák el önállóan a tanulók a lila részt! Ezután kérjük meg őket, hogy a fogalmakat próbálják saját szavaikkal megmagyarázni! Segítsünk, formáljuk mi is a magyarázatokat! A 2. feladat a MF-ben kifejezetten a fogalmak magyarázatát szolgálja MF-2: fogalmak elhelyezéséhez, magyarázatához <u>2. Aranymondás:</u> *„Ti azonban választott nemzetség… vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdessétek nagy tetteit annak, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket.”* *1 Péter 2,9* Mit mond arról: Mi az egyház? Mi a feladata? Emeljük ki: Választott nemzetség Isten népe Hirdessétek Beszéljük meg, hogyan kapcsolódnak ezek a kifejezések ahhoz, amit a hitvallás az egyházról tanít! <u>3. Miért jó a református egyházhoz tartozni?</u> MF-3: Csoportokban gyűjtsenek érveket! <u>4. A hajó jelképe:</u> TK – a hajó képe –a hajó az egyház jelképe, árbocán a felirattal: „Fluctuat, nec mergitur”, vagyis „Hánykolódik, de nem merül el” Beszéljük meg: Vajon mire biztat ez a jelkép?	fogalmainak magyarázata MF-2. feladat TK Rámutatás arra, mit mond a Szentírás az egyház közösségéről, feladatáról MF-3. feladat Érvek gyűjtése arra, miért jó a református egyházhoz tartozni TK A hajó jelképével való megismerkedés: Rámutatás arra, hogy az egyház Isten védelme,

	5. Énekjavaslat: Az egyháznak a Jézus a fundámentoma…(TK-2. ének), Igéddel áldj meg…(TK-6. ének)	hatalma alatt marad meg
Munkáltatás	A harmonika-könyv következő oldalára kerülhet: Aranymondás és hajó egyszerű körvonala	
Házi feladat	Adjunk anyagot ahhoz, hogy a vállalkozó vagy felkért tanulók beszámoljanak a következő órán gyülekezetük történetéről!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Feldolgozáshoz:

Kis létszám esetén közösen, nagyobb létszám esetén csoportokban: Készítsünk egy nagyobb hajóformát papírból! A tanulók írjanak vagy rajzoljanak kis lapokra olyan dolgokat, amelyek az egyház létéhez tartoznak (pl. templom, Biblia, kottafej, kehely, gyerekcsoport…). Ezekkel a lapokkal díszítsék a hajót. Az árbocára felírhatják: „Fluctuat, nec mergitur", vagy magyarul: „Hánykolódik, de nem merül el".

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Isten tervében nincs magányos hívő
A hittanóra termének lehetőségeit figyelembe véve találjunk ki néhány olyan feladatot, cselekvéssort, amit nem lehet vagy legalábbis nagyon nehéz egyedül megcsinálni (valamit odébb tenni, elérni). Lehet korlátozó dolgokat is belekeverni, pl. bekötött szemmel tisztára törölni a táblát. Adjuk ki a feladatokat először egyéneknek, próbálják meg végrehajtani, majd ugyanezt a feladatot oldják meg páronként. Mi volt a különbség, miért ment másképp? Mutassunk rá arra, hogy a hívő élet is nagyon nehéz, szinte lehetetlen egyedül, hívő közösség nélkül.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 196.dics.1-2. 6-7.verse- Mondjatok dícséretet (+BS, DU)
Református Énekeskönyv: 392. dics.- Az egyháznak a Jézus (+HK)
Berkesi Sándor. Az Úrnak zengjen az ének: 196. Bár szétszakadva él –dall. RÉ. 274. dics. Ki Istenének (+DU)

24. GYÜLEKEZETEM TÖRTÉNETE

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:***
http://www.reformatus.hu/mutat/6957/;
http://www.majus22.org/cikk.php?ID_cikk=60)

Református egység:
Szervezetileg minden egyes magyarországi református egyházközség a Magyarországi Református Egyház tagja. A magyar reformátusság a reformáció óta mindig több ország területén élt. A Kárpát-medencei reformátusság Magyarországon kívül Szlovákiában, Ukrajnában, Romániában, Szerbiában, Horvátországban és Szlovéniában él. Nyugat-Európában, az Amerikai Egyesült Államok és Kanada területén részben önálló, részben az adott ország református egyházi szervezetébe tagoltan élnek magyar reformátusok. További több tucatnyi országban vagy önálló gyülekezetben vagy szorosabb-lazább egyházi szervezetben élnek, szolgálnak magyar reformátusok.
A Kárpát-medencei református egyházak az egységüket első renden a közös Alkotmánnyal fejezik ki. A módosított Alkotmányt 2009. május 22-én fogadta el a Magyar Református Egyház.
A Magyar Református Egyház Jézus Krisztus egy egyetemes keresztyén egyházának része.

A gyülekezet (egyházközség):
Az Magyar Református Egyház Alkotmányának 6. fejezete, a 13. § szerint:

„Az egyház szolgálata a gyülekezetben valósul meg, ahol annak tagjai Isten Szentlelkének segedelme által meghallgatják és befogadják az evangéliumot, és annak engedelmeskednek. Az egyházközség az egyház tagjainak egy meghatározott területen, az istentisztelet, a szeretetszolgálat, misszió és a keresztyén élet hitvallásainknak megfelelő folytatására alakult szervezete.”

A református egység szimbóluma:

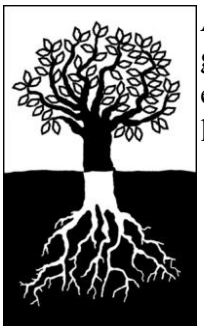

A 2009. május 22-i Alkotmányozó Zsinat jelképe a fa és annak gyökere. A fa gyökere 9 ágból áll. Ez a kilenc ág jelképezi a kilenc Kárpát-medencei egyházrészt, és a történelmi Magyarországot formázza. A lombon található 64 levél pedig a 64 Kárpát-medencei egyházmegyét szimbolizálja.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A gyülekezet és „én”

Kognitív: Az egyház bemutatása, mint a Jézus Krisztust megváltónak vallók közössége, akiknek közös hitvallásuk van, és aminek a tanuló maga is részese lehet.
Affektív: Pozitív kötődés kialakítása a református egyház iránt, bátorítás a saját református gyülekezetbe való bekapcsolódásra.
Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy megismerje saját gyülekezetének történetét és ezt a magáénak érezze.

1. változat – Iskolai, heti 2 órás feldolgozás esetén

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK képe alapján: A magyar református egység jelképe alapján Mi a szerepe a fa gyökereinek? Miben hasonlít a fához az egyház élete?	TK A magyar református egység jelképének megismerése
Feldolgozási javaslat	1. Az egyház múltja Hogyan kapcsolódnak a fotók az egyház múltjához és jelenéhez? (TK-71.o.) 2. A gyülekezettörténeti beszámolók meghallgatása- Az előző órán megbeszéltek alapján A beszámolók alapján: MF-1 3. Aranymondás: *„Mert ráépültetek az apostolok és a próféták alapjára, a sarokkő pedig maga Krisztus Jézus, akiben az egész épület egybeilleszkedik, és szent templommá növekszik az Úrban, és akiben ti is együtt épültök az Isten hajlékává a Lélek által.”* *Efézus 2, 20-22* Értelmezzük az aranymondást! Milyen képet használ? (az egyház mint épület, mint templom) Fogalmazzuk meg, hogyan kapcsolódik az egyház történetéhez!	TK Annak összegyűjtése, mit tudnak a tanulók az egyház múltjáról és jelenéről A saját gyülekezet történetének megismerése MF-1. feladat TK Rámutatás a Biblia tanítására az egyház épüléséről, formálódásáról

	4. Krónika frissebb eseményekről- MF-2 Készítsük elő a feladatot, segítsünk a megoldásában! (A feladatban említett táblázat jelenleg a 87. oldal alján található) 5. Énekjavaslat: Az egyháznak a Jézus a fundámentoma…(TK-2. ének), Tebenned bíztunk eleitől fogva…(TK-19. ének)	MF-2. feladat Betekintés a saját gyülekezet közelmúltjába, eseményeibe
Munkáltatás		
Házi feladat		

2. változat – Gyülekezeti, heti 1 órás feldolgozás esetén

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Milyen közösségekhez tartozol? MFGY 65.o. 3. feladata 2. Az egyház, mint közösség TK képe alapján: A magyar református egység jelképe alapján beszéljük meg: Mi a szerepe a fa gyökereinek? Miben hasonlít a fához az egyház élete?	Beszélgetés a közösséghez-tartozásról Érvek gyűjtése arra, miért jó egy közösséghez tartozni A magyar református egység jelképének megismerése
Feldolgozási javaslat	1. Az egyház múltja Hogyan kapcsolódnak a fotók az egyház múltjához és jelenéhez? (TK-71.o.) 2. A gyülekezettörténeti beszámolók meghallgatása- Az előző órán megbeszéltek alapján A beszámolók alapján: MF-1 3. Gyülekezeti alkalmak és szolgálat – én és a	TK Annak összegyűjtése, mit tudnak a tanulók az egyház múltjáról és jelenéről A saját gyülekezet történetének megismerése MF-1. feladat MF-3-4-5. feladat

	gyülekezet MF-3: milyen gyülekezeti alkalmakon vettél már részt? MF-4: milyen feladatot vállalhatsz a gyülekezetben? MF-5: kötelező és önként vállalt feladat, szolgálat 4. Énekjavaslat: Az egyháznak a Jézus a fundámentoma…(TK-2. ének), Tebenned bíztunk eleitől fogva…(TK-19. ének)	Rámutatás a gyülekezeti életbe való bekapcsolódás lehetőségeire, Személyes élmények megosztása
Munkáltatás		
Házi feladat	Krónika frissebb eseményekről- MF-2 Készítsük elő a feladatot, adjunk háttéranyagot a megoldáshoz!	Betekintés a saját gyülekezet közelmúltjába, eseményeibe

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 71-72. oldal

A képen látható:

- Fényképek: szószék, úrvacsorai edények, bor és kenyér, gyülekezet, templom, úrasztala
- Rajzos illusztráció: Fa - jelkép

A szöveg: Az egyház múltja – ismeretközlő szöveg

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeld meg a fényképkockákat! Mit ábrázol az első kép? Mire szolgál?
- Mit látsz a második képen? Láttál már hasonlót? Milyen alkalommal? ilyen volt?
- Mit tudsz felfedezni a harmadik képen? Mikor láttál ilyet a ti templomotokban?
- Mit ábrázol a negyedik fénykép? Milyen a ti templombelsősök? Hol szoktál ülni?
- Mit ábrázol az ötödik fénykép? Honnan tudod, melyik felekezet temploma ez? A ti templomotok milyen?
- Mit ábrázol a hatodik fénykép? Mire szolgál?
- Mit szimbolizál a fa?

2. *Szövegelemzés*

- Mit tudsz az első gyülekezetről?

- Mit tudsz a ti egyházközségetekről?
- Hogyan lehetsz része a gyülekezetnek?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Mert ráépültetek az apostolok és próféták alapjára, a sarokkő pedig maga Krisztus Jézus, akiben az egész épület egybeilleszkedik, és szent templommá növekszik az Úrban, és akiben ti is együtt épültök az Isten hajlékává a Lélek által."

- Kit jelképeznek a következő kifejezések: alap, sarokkő, zárókő?
- Milyen alapokat raktak le az apostolok és próféták?
- Mit jelent az, hogy Krisztus a sarokkő?
- Mi lehet az Isten hajléka?
- Ki az a Lélek, aki munkálkodik a gyülekezetben?
- Értelmezd az Igét és mondd el saját szavaiddal!

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 65. zsolt.1. 3.verse- A Sionnak hegyén Úr Isten
Református Énekeskönyv: 66. zsolt.1-2. verse- Örvendj egész föld (+BS)
Református Énekeskönyv: 100. zsolt.- E földön ti minden népek
Református Énekeskönyv: 163. dics.- Örvend mi szívünk
Református Énekeskönyv: 392. dics. 1-2. verse- Az egyháznak a Jézus a fundamentoma (+HK)
Jöjjetek Jézushoz: 11. Áldd meg a Földet-kánon (+DU)

ALKALMAINK ÉS SZOLGÁLATI TERÜLETEINK A GYÜLEKEZETBEN

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Iskolai óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; II. Helvét Hitvallás, Budapest, 2010; http://reformatus.hu/egyhazunk/mutat/6218/)

Szolgálat, szolgálni:

Isten és ember közötti kapcsolat kifejezése:
A szolgálat szót alkalmazzuk az egyházban végzett munka kifejezésére. A szolgálat szó használatának az az alapja, hogy Isten az Úr, és aki Hozzá tartozik, az neki szolgál. Ez a szó tehát az ember és az Isten kapcsolatát fejezi ki.
A szolgálat célja:
A 2. Helvét Hitvallás azt írja az egyház szolgáiról, hogy Isten mindig alkalmazott szolgákat az egyházának:
- egybegyűjtésére,

- alapítására,
- kormányzására,
- fenntartására.

Az egyházi szolgálat célja, hogy az emberek üdvösségét munkálja, bármilyen konkrét formát is ölt.

Isten bíz meg:

A szolgálat elvégzését úgy kell tekinteni, hogy Isten választott ki erre a feladatra. *„Fiaim, ne tétlenkedjetek! Hiszen titeket választott ki az Úr, hogy az ő szolgálatára álljatok, neki szolgáljatok és áldozzatok.”*(*2Krón* 29,11)

Hálából:

Istennek hálából szolgálunk, mert jó hozzánk, kegyes és kegyelmes. *„Szolgáljatok az Úrnak örömmel, vigadozva járuljatok színe elé!”* (Zsolt 100,2)

Amikor egyik ember a másiknak szolgál, akkor azt szeretetben teszi a keresztyén ember: „… *szeretetben szolgáljatok egymásnak.”* (Gal 5,13)

Szolgálati területek a gyülekezetben:

Gyülekezetben lehet valaki alkalmazott, tisztségviselő vagy önkéntes. A gyülekezetben bármilyen munkát lehet végezni, ami Isten ügyét és az egyházközség javát szolgálja. A szolgálat nincs életkorhoz kötve. Az egyház Krisztus teste, ahogy Pál apostol írja: „*Ti pedig Krisztus teste vagytok, és egyenként annak tagjai.”*(1Kor 12,27), és mivel Krisztus teste, ezért mindenkinek külön feladata van.

Bármilyen önkéntes munkát lehet végezni a gyülekezetben, a gyülekezet vezetőivel (presbitérium, lelkész) egyeztetés szerint. A mérce ebben is a Szentírás.

Gyerekek szolgálata a gyülekezetben:

Néhány gyakorlat a gyülekezetek életéből: (6. osztályosok)

- műsor (karácsony, Idősek Otthona)
- énekkar
- ajándékkészítés (idősek, gyerek számára)
- gyerekfelügyeletnél segítség (gyermekistentisztelet alatt, táborok idején)
- templom környezetének rendezése, takarítása,
- meghívás (barátok, családtagok meghívása gyülekezeti alkalmakra),
- liturgiás lap osztása, (istentiszteletek előtt)
- szeretetvendégség.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Feladatom lehet a gyülekezetben!

Kognitív: A saját gyülekezetben lévő alkalmak és szolgálati területek megismertetése.
Affektív: A felelősségvállalás és az önkéntesség érzelmi háttere.
Pragmatikus: A tanuló bátorítása és támogatása abban, hogy keresse a lehetőségeket a saját református egyházközségbe való bekapcsolódáshoz.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK fotói alapján: Milyen alkalmakon készültek? Te melyikre mennél el szívesen? Miért? A ti gyülekezetetekben milyen gyülekezeti alkalmakról tudsz?	TK Beszélgetés gyülekezeti alkalmakról, saját élmények felelevenítése
Feldolgozási javaslat	1. Tisztségviselők a gyülekezetben TK-táblázat Beszéljük meg: nálatok van-e ilyen? Ki tölti be ezeket a szerepeket?	TK A gyülekezeti tisztségek összegyűjtése
	2. Krisztus teste és tagjai Olvassuk el az igeszakaszt! Értelmezzük: mit jelent a gyülekezetre nézve? MF-1: a Krisztus-test képének értelmezését segíti	TK MF-1. feladat A Krisztus teste, bibliai kép értelmezése, összekapcsolása a témával
	3. Gyülekezeti alkalmak számbavétele MF-2	MF-2. feladat Élmények megosztása gyülekezeti alkalmakról
	4. Gyülekezeti feladatokba való bekapcsolódás MF-4: milyen feladatot vállalhatsz a gyülekezetben? MF-5: kötelező és önként vállalt feladat, szolgálat	MF-4-5. feladat Rámutatás a gyülekezeti szolgálatba való bekapcsolódás lehetőségeire
	5. Tervezzetek csoportokban gyülekezeti programot! A tanulók tervezzenek el egy gyülekezeti programot, egymás között osszák el a szervezés és a megvalósítás teendőit. Készíthetnek plakátot is hozzá. Ha van olyan aktuális gyülekezeti helyzet, amelyhez kapcsolódhatunk, címet is ajánlhatunk a csoportoknak.	A gyülekezeti alkalom szervezéséért érzett felelősség átélése
	6. Énekjavaslat: Igéddel áldj meg…(TK-6. ének), Valaki vallást tesz…(TK-18. ének), Úrnak szolgái	

	mindnyájan…(RÉ-134. ének)	
Munkáltatás	Készítsetek plakátot az általatok tervezett gyülekezeti programhoz!	
Házi feladat	Kérdezzétek meg, saját gyülekezetetekben mi lesz a legközelebbi alkalom, amely nektek szól, vagy amelynek előkészítésében ti is segíthettek!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 73-74. oldal

A képen látható:

- Fényképek: csoportos tevékenységek: adventi koszorú készítése, beszélgető kör, kenuzás, zenélés

A szöveg: Krisztus teste és tagjai összetartoznak

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Nézd meg a képeket! Milyen tevékenységeket végeznek a csoportok?
- Miért jó csoportban dolgozni?

2. *Szövegelemzés*

- Olvassátok el a történetet! Mit szimbolizál ez az írás? Miről beszél Pál apostol?
- Mihez hasonlítja a gyülekezetet?
- Mit jelent a „Krisztusban lenni” kifejezés?
- Mi alapozza meg a gyülekezet egységét és működését?

Órakezdéshez vagy feldolgozáshoz:

- Vetíthetünk képeket vagy videofelvételeket saját gyülekezetünk életéről.
- Ha a tanulók több különböző gyülekezetből valók, megkereshetjük a gyülekezetek honlapjait is. (Előre tájékozódjunk, hogy vannak-e honlapjai az érintett gyülekezeteknek.)
- Meghívhatunk olyan gyülekezeti tagot erre az órára, aki szívesen bemutatja gyülekezete életét és saját szolgálatát, s válaszol a gyerekek kérdéseire.

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Meghívott vendég a Forró székben

Hívjuk meg az órára a gyülekezet (vagy ha több gyülekezet kapcsolódik a csoporthoz, akkor valamelyik kapcsolódó gyülekezet) valamelyik szolgálóját, nem kell mindenképpen a lelkészt, hogy a témáról beszélgessünk. Ne előadást tervezzünk, hanem alakítsunk ki interaktív

foglalkozást. Ha a csoport aktívabb, alkalmazhatjuk a "Forró szék" munkaformát. JÓZSEF KÖPÖNYEGÉBEN! Vagy használhatjuk a "Tíz szavas beszélgetést". A vendég úgy érkezik az órára, hogy hoz magával tíz szót (vagy kifejezést), ami valamilyen módon kapcsolódik a szolgálatához, de ha kicsit titokzatos, nem egyértelmű vagy vicces, az még jobb. Ezeket a szavakat (nem listaszerűen, hanem térben szétszórva) felírjuk a táblára és ezekből kiindulva kezdünk beszélgetni: a hittanosok megpróbálhatják kitalálni, hogy mire utal egy-egy szó, vagy rákérdeznek egy érdekesebbnek tűnőre, és a szolgáló már erre tud válaszolni, ezt fejtheti ki.
Fontos! Sokszor egy nem-tanár felnőtt nem érzi, hogy egy gyerek mennyi ideig tud figyelni rá, nem tudja a korosztálynak megfelelő módon fókuszálni és koncentrálni a válaszait. Ezért érdemes egy időlimitet felállítani ("ez legyen egy két perces válasz...") és azt betartatni. (Egy hittanos is mérheti az időt és jelezheti, ha lejárt.)

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 100. zsolt.1-2. verse-E földön ti minden népek
Református Énekeskönyv: 255. dics. 1-2. verse- Mely igen jó (+BS)
Református Énekeskönyv: 256. dics.6. verse- Kész már az én szívem
Református Énekeskönyv: 296. dics.6. verse- Szóljon tehát az orgona
Dicsérjétek az Urat: 6. Szolgáljál vígadozva – kánon
Hittankönyv: Tebenned bíztunk-90. zsolt. 1.9. verse (+RÉ, BS) 6. Igéddel áldj meg (+BS, DU)

AZ ÉN HITVALLÁSOM

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Életkorhoz, élethelyzethez illeszkedő egyéni hitvallásra bátorítás

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy van közösségi és egyéni hitvallás is, ahol az egyéni hitvallás a saját életkorából és élethelyzetéből adódik.
Affektív: A hívő lelkület erősítése.
Pragmatikus: A tanuló bátorítása arra, hogy gyűjtse össze őszintén azt, amiben ő az adott életkorban hinni tud.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek	1. Beszélgetési lehetőség: Hogyan lehet észrevenni valakinek az életén, hogy hisz Istenben?	Beszélgetés a hit megéléséről

aktiválása		
Feldolgozási javaslat	1. Személyes üzenet az Apostoli hitvallásból MF-1: Melyik sora tetszett a legjobban? Mit értettél meg róla?	MF-1. feladat Személyes üzenet megfogalmazása a hitvallásból
	2. A Szentírás, a hitvallás és az én hitem TK: Mit mond a Biblia? Mit mond a hitvallás? Mit hiszek én? A képek alapján beszéljük meg a fenti kérdések összefüggését. Segít a lila mezős rész is.	TK Rámutatás a Biblia, a közös hitvallás és a személyes hit összefüggésére
	3. Híres emberek a hitükről MF-2: Idézetek megbeszélése	MF-2. feladat Híres emberek személyes hitvallásának megismerése
	4. Saját hitvallás: MF-3: Te mit hiszel a felvetett kérdésekről, hitünk alapigazságairól?	MF-3. feladat Annak megfogalmazása, hogy a tanuló személyesen mit hisz
	5. Konfirmáció- a hit megerősítése Tudod-e? Olvassuk el, beszéljük meg, ők mit tudnak róla, készülnek-e rá!	TK- Tudod-e? A konfirmáció lehetőségének felmutatása
	6. Hogyan mutathatod meg a hitedet: MF-4	MF-4. feladat Példák gyűjtése a személyes hit megélésére, megvallására
	7. Énekjavaslat: Isten élő Lelke, jöjj… (TK-7. ének)	
Munkáltatás	Készíts harmonika-hajtogatással egy kis könyvecskét, ami a hitvallás-naplód lesz! A címoldalra felírhatod: „Az én egyéni hitvallásom”. Írj a napló első oldalára egy mondatot, amely így kezdődik: „Én hiszem, hogy…”! Őrizd meg a könyvecskét! Írj bele újabb mondatokat a hitedről, vagy olyan	

	aranymondásokat, amelyek fontossá váltak neked!	
Házi feladat	MF-2.b- Nézz utána, hogy a ma élő híres emberek közül ki és mivel mutatja meg azt, hogy hisz Istenben!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Feldolgozáshoz:
Rajzold körbe a kezedet! Írj az ujjaid körvonalába egy-egy mondatot, ami arról szól, amit te hiszel Istenről!

Feldolgozáshoz:
Kérjünk meg olyan fiatalt, aki konfirmált és valamelyik református gyülekezet aktív tagja, hogy beszéljen a konfirmációjáról a gyerekeknek!

Feldolgozáshoz:

Élménypedagógiai játék: LUFIÁGY

Szükséges eszközök: Fejenként egy lufi és néhány pótlufi.
Előkészület: 6-7 fős kiscsoportot kell alkotni. (Ha kisebb létszámú a csoport, akkor két lufit is lehet adni. A lényeg, hogy minden gyerek legalább 6 lufira feküdjön rá.
Teológiai kapcsolódás:
A hithez bátorság kell. A megmenekülés lehetősége az, ha az ember bevállal kockázatos dolgokat a hit területén is.
Kerettörténet:
Egy földrengés következtében a kiránduló csoport egy hatalmas földüregbe esett. Az üregben nem lehet sokáig tartózkodni, mert veszélyes. Mérgező gázok szabadulhatnak fel. Úgy lehet kijutni ebből az üregből, ha a mentők által leengedett légágyra ráfekszetek egyesével. A daru 4 másodperc alatt ki tud emelni az üregből. Viszont, ha az egyensúly megbillen, és egy testrészed is kimozdul (azaz a talajhoz ér) visszaesel az üregbe, és újra kell kezdeni a mentést. Összesen… percetek van (*hitoktató határozza meg*), hogy a mérges gázok ne szabaduljanak fel.
Ha egy lufi kipukkan, adhatunk másik lufit. De választhatjuk azt a megoldást is, hogyha azt látjuk, hogy a csoport nagyon ügyes, hogy nem adunk új lufit.
Játékban rejlő lehetőségek:
Megtapasztalhatják a gyerekek, hogy mit jelent bátornak lenni, hogy mit jelent egymásnak segíteni.
Variációk:
Másik kerettörténettel úgy is lehet játszani, hogy megpróbálnak a gyerekek egyre kevesebb lufira úgy ráfeküdni, hogy nem ér egyik testrészük sem a talajra adott ideig.

Megbeszélés:
1. Mi volt a feladat? Hogyan oldottátok meg a feladatot? Milyen módszerrel tartottátok magatokat a lufin adott ideig? Melyik módszer volt a leghatékonyabb?
2. Milyen érzés volt először ráfeküdni a lufiágyra? Elégedett vagy-e az eredménnyel? Milyen érzés volt látni azt, amikor…
3. Mit tanultál ebből a játékból a bátorságról? Mit mond neked ez a játék arról, hogy a hithez bátorság kell?

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 294. dics.- Jézus, vígasságom (+BS)
Református Énekeskönyv: 255. dics. 1. 8. verse- Mely igen jó (+BS)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 86. Messziről száll dalunk- kánon(+DU,JJ)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 89. 5-7. verse- Bátorítsad, Uram (+RÉ)
Hittankönyv: 7. Isten élő lelke jöjj-463. dics. (+RÉ)
Hittankönyv: 11. Dicsőségnek napfénye-164. dics. 3. verse (+RÉ)
Hittankönyv: 18. Valaki vallást tesz- kánon (+JJ)

ÖSSZEFOGLALÁS III.
HITÜNK MEGVALLÁSA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A hitvallás jelentősége életünkben.

Kognitív cél: Az Apostoli hitvallásról tanultak összefoglalása.
Affektív cél: Annak az érzésnek a megerősítése, hogy fontos mások számára kifejezni, megvallani hitünket.
Pragmatikus cél: Próbálják kifejezni, megfogalmazni a tanulók, mit hisznek Istenről.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Feldolgozási javaslat	**Iskolai, heti 2 órás feldolgozáshoz:** **1. változat:** MF-1-2: frontális munka megbeszéléssel MF-3-4-5: csoportmunka, majd beszámoló **2. változat:** Csoportokban készítsetek tablót az Apostoli hitvallásról! Használjátok a TK leckéinek szimbólumait, pl.: Kereszt, tűz, ajándék, galamb, szél, hajó A csoportok mutassák be egymásnak a kész tablóikat, mondják el, mit hangsúlyoztak a hitvallásból a tablón!	

Gyülekezeti, heti 1 órás feldolgozáshoz:

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Feldolgozási javaslat	**<u>1. változat:</u>** MF-1-3-4: frontális munka megbeszéléssel MF-5-6-7: csoportmunka, majd beszámoló MF-2: személyes hitvallás készítése **<u>2. változat:</u>** Csoportokban készítsetek tablót az Apostoli hitvallásról! Használjátok a TK leckéinek szimbólumait, pl.: Kereszt, tűz, ajándék, galamb, szél, hajó A csoportok mutassák be egymásnak a kész tablóikat, mondják el, mit hangsúlyoztak a hitvallásból a tablón!	

TEMATIKAI EGYSÉG:
HITVALLÓK AZ EGYHÁZTÖRTÉNETBEN

ISTEN MEGVÁLTOZTATTA AZ ÉLETEMET
AUGUSTINUS ÉS AZ EGYHÁZATYÁK

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

<u>TEOLÓGIAI ALAPVETÉS</u>

(***Felhasznált irodalom:*** Jos Colijn: Egyháztörténelem, Előadások az egyetemes keresztyén egyház történelmének körképéhez, Sárospatak, 1996; Egyháztörténet 1. Budapest, 2010; Dr. Benke György: Hittan7. Tankönyv, Budapest, 2000)

Egyházatyák: Apostoli atyáknak nevezzük az apostolok közvetlen tanítványait. Az őket követő nemzedékből valók az egyházatyák. Olyan egyházi írók az egyházatyáknak, akik a korai középkorban (I-VIII.sz.) hozzájárultak írásaikkal a teológiai igazságok megfogalmazásához, a keresztyén tradíció folyamatosságát és apostoli tan tisztaságát védelmezték. Megbízható, szent életű tanítók voltak, akiknek a tanítását az egyház elismerte. Többnyire püspökök voltak. Legismertebbek: Papias, Római Kelemen, Polükarposz, Iréneusz, Origenes, Tertullianus, Nazianzi Gergely, Nüsszai Gergely. De voltak közöttük nem püspökök is például: Alexandriai Kelemen és Sienai Szent Katalin és Avilai Szent Teréz.

Augustinus élete (354-430): Észak-Afrikában, Tagesztében született, kispolgári családban. Édesanyja (Monica) keresztyén volt, édesapja idős korában, a halála előtt keresztelkedett meg. Keresztyén nevelésben részesült. Karthagoban tanult retorikát, majd ezt tanította is ugyanitt. Kicsapongó életet élt, édesanyja sokat imádkozott érte Augustinus könnyelmű életét

látva. Fiatalon született egy gyermeke. Cicerot olvasva fordult újra a Szentíráshoz (373-ban). Nála arról olvasott, hogy a boldogságot az ember nem a pénzben találhatja meg, hanem a bölcsességben. A manicheizmus híve lett 373-382 között. 384-ben Milánóban lett retorikatanár. A neoplatonizmus hatására újra a Bibliához fordult. Megismerkedett a szerzetes mozgalommal. Megtérésének története szerint Augustinus lelki válsága idején egy gyermekének indította arra, hogy kinyissa a Szentírást. A gyerekének szövege: „Tolle lege" (Vedd és olvasd!) A Bibliából a lelki életre vezető aszkézis parancsát hallotta meg a Római levél 13. r. 13-14. verseiből. *„Mint nappal illik, tisztességben járjunk: nem dorbézolásban és részegeskedésben, nem szeretkezésben és kicsapongásban, nem viszálykodásban és irigységben, hanem öltsétek magatokra az Úr Jézus Krisztust; a testet pedig ne úgy gondozzátok, hogy bűnös kívánságok ébredjenek benne."* Augustinust szíven ütötte Isten Igéje, megtért. Egy ideig a világtól visszavonultan, barátaival együtt kolostori közösségben élt. Később Hippo Regiusban presbiter lett és végül 395/96-ban püspök lett 42 éves korában. Összesen 34 évig volt püspök. Fontos volt számára a hitvédelem, lelkigondozás, igehirdetés, katechézis és püspöki feladatok ellátása. Augustinus a nyugati teológiai gondolkodás egyik legjelentősebb személye. A legfontosabb, amit a bűnről és a kegyelemről tanított. A nyugati és keleti egyház teológiai gondolkodásának önálló fejlődése Augustinustól számítható.

Augustinus írásai:
Hitvédelmi írásai mellett prédikációi, filozófiai és dogmatikai művei maradtak fenn. Fontos teológiai művei:
De Trinitate c. műve, azaz: A Szentháromságról.
Legismertebb műve a Vallomások c. (400-ban írta). A latin kifejezés jelenti egyúttal a bűnvallást és a dicsőítést is. Ez meg is jelenik az írásában. Augustinus vallomást tesz a bűneiről, ifjúkori életéről és tévelygéseiről, és Istent is dicsőíti. Az önéletrajzi ihletettségű műben a korábbi életét állítja szembe édesanyja hívő életével. Ahogyan az édesanyja várja haza fiát, úgy várja az egyház a mennyei vőlegényt. A könyvben elmondja, hogy Isten hogyan munkálkodott életében. Mint korábbi manicheus, a megszabadulásáról hitelesen számol be. A donatistákat is szerette volna bűnbánatra vezetni művével. Egyik legfontosabb célja az volt, hogy bizonyságot tegyen arról, hogy a megtérést, a hitet és reményt Isten munkálja az ember lelkében. Művének bevezetőjében szerepel egy olyan gondolat, amelyet azóta is sokan idéznek: „Te, Istenünk, úgy teremtettél minket, hogy szüntelenül csak hozzád vágyódjunk. És a szívünk nem is nyugszik meg addig, míg benned el nem pihen."

De civitate Dei-Isten városáról. Apologetikai írás arról, hogy a földi élet és az örök élet biztosítéka nem az úgy nevezett régi római istenekben való hit. Szemben áll egymással a földi város és az Isten városa. Jeruzsálemet és Babilont állítja szembe egymással. Isten városának lakója hálásan fogadja le Isten által adott földi javakat, Istenben gyönyörködik. Igazi békesség majd Istennél lesz. Isten városának története Krisztus visszajövetelével nyer majd örök diadalt.

Augustinus tanítása a bűnről: A lényeg: az ember akarata nem szabad. A bűneset óta mindenki bűnös. A Római levél tanulmányozása után rájött, hogy a bűnnel kapcsolatban nagyon fontos, hogy az ember mindig újabb bűnök után vágyakozik. Az ördögi körből csak Isten kegyelme képes az embert kimenteni. A kegyelem Istentől függ, az Ő kiválasztásától. A vágy a bűn gyökere. A bűneset után az emberi egzisztenciának alapvetően rossz beállítottsága

Augustinus tanítása a kegyelemről: A kegyelem ingyenes és szükséges, és az ember a jócselekedetei által nem képes megszerezni. Isten kegyelme nem az ember kérésére működik, hanem ellenkezőleg: Isten kegyelme az emberi akarat ellenére hat. A kegyelem

megváltoztatja az ember életét. A kegyelem Augustinus tanítása szerint abban mutatkozik meg az ember életében, hogy az ember megjavul, vagyis a kegyelem segít abban, hogy az ember Isten törvényét jobban meg tudja tartani. Az emberi akarat nem szabad, hanem Isten befolyásolja abba az irányba, hogy jól dönthessen. Isten kegyelmesen elfogadja az ember jócselekedeteit. Isten bizonyos embereket az üdvösségre választott ki, másokat bűnükben hagyott.
Augustinus a reformáció előfutára volt az eredendő bűnről, a páli megigazulásról való tanával. Mivel a Szentlélek és közös eredetét vallja (Atyától és Fiútól származik), ezért elindítójává lett a Nyugat és Kelet teológiai eltávolodásának.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Isten Igéje változást hozhat az ember életébe.

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy Isten Igéje képes megváltoztatni az ember életét.
Affektív: A változás érzelmi összetevőinek feltárása.
Pragmatikus: Arra bátorítani a tanulókat, hogy fedezzék fel, hogy rájuk hogyan hat Isten Igéje.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Ismertek-e olyan embereket, akiknek nagyon megváltozott az életük? Miben változtak meg? Mi segített nekik a változásban? 2. TK – bevezető rész- Szemelvény a Vallomások című műből Olvassuk el, beszéljük meg: Történt-e már veletek hasonló? Tudtok-e hasonló magyar irodalmi példát? A szemelvény szerzője: Augustinus Akinek Isten nagyon megváltoztatta az életét	Beszélgetés a változásról TK Augustinus szemelvény alapján beszélgetés – hasonló példa keresése
Feldolgozási javaslat	1.Ki volt Augustinus? TK – az Augustinus életéről szóló rész elolvasása Kapcsolódó feladatok: MF-1: idővonal MF-2: kvíz-kérdések MF-3: névjegykártya-készítése	TK MF-1-2-3. feladat Augustinus életének megismerése

	2. Augustinus-idézet TK MF-4 Értelmezzük az idézetet! Mit jelenthetett Augustinus számára? Hogyan nyugodott meg? Mi volt a nyugtalanság oka? Vessük össze a körtelopásról szóló szemelvénnyel! Mit jelenthet nekünk? 3. Gondoljuk végig Augustinus életútját a megváltozása szempontjából! Mi lett volna, ha nem tér meg? Mi a különbség a két út között? MF-5 4. Egy mai fiatal lehetséges útja MF-6: „Ha Augustinus ma élne” 5. Énekjavaslat: Isten él Lelke, jöjj… (TK-7. ének), Ott a messze földön…(TK-14. ének)	TK MF-4. feladat Idézet alapján közös gondolkodás azon, mit jelent: nyugalmat találni Istennél, hogyan függ ez össze a változással MF-5. feladat Lehetséges életutak elképzelése: változással, változás nélkül MF-6 Mai élethelyzetek és változás elképzelése, példák gyűjtése erre nézve
Munkáltatás	Készítsünk névjegykártyát Augustinus számára! Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 76-77. oldal

A képen látható:

- Illusztráció: Augustinus megtérése

A szöveg: Részlet a Vallomásokból

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Kit ábrázol a kép? Mivel foglalkozik? Miért fejez ki az arca csodálkozást?
- Mit hallott? Hogyan hatott rá?

2. *Szövegelemzés*

- Miről ír Augustinus a Vallomások című írásában? Milyen volt gyermekkorában?
- Ki volt ő? Hol született? Mit tudsz a családjáról? Miért imádkozott az édesanyja?
- Hogyan írja le megtérésének történetét?
- Milyen elhatározásra jutott? Miért?
- Mi lett belőle Hippo városában?
- Milyen könyveket írt? Nézz utána az interneten!
- Ha őt választanád példaképednek, miért tennéd?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Mint nappal illik, tisztességben éljünk (…) Öltsétek magatokra az Úr Jézus Krisztust!"

- Keresd ki az alábbi fogalmak közül azokat a kifejezéseket, amelyek a **tisztesség** szó tartalmát kifejezik!

Nemes, jóságos, jóindulatú, korrekt, jellemes, erkölcsös, kedves, lelkiismeretes, szép, feddhetetlen, rendes, jóravaló, megbízható, gerinces, őszinte, csinos, kötelességtudó, szavahihető, szavatartó, becsületes, ügyes, igazmondó, egyenes, felelősségteljes, hiteles, odaadó

- Mit jelenthet éjjel-nappal tisztességben élni?
- Mit jelent:"Öltsétek magatokra az Úr Jézus Krisztust!"? Magyarázd meg!

Feldolgozáshoz:
Térképen keressétek meg: Algírt, Karthagót, Milánót!

Feldolgozáshoz:

Augustinus Vallomások című műve elérhető:
http://mek.oszk.hu/04100/04187/

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Tolle-lege
Analógia: illusztrációs gyakorlat Augustinus megtéréséhez (Tolle-Lege). Augustinus olvasott valamit (Isten igéjét), ami egy változást indított el az életében (megtért). Mi is készítsünk néhány papírlapot, amin egy olyan információ van, ami egy cselekvést indíthat el abban, aki olvassa – és természetesen a termet is készítsük fel előtte a papírra írtakkal összhangban. (Pl. a papíron ez áll: „A virágcserép mögött vár rád egy csoki." - legyen is ott a csoki a cserép mögött.) Ha van elég energiánk és ötletünk, készíthetünk annyi papírlapot, ahányan a csoportban vannak, de két-három is elég, ebben az esetben valahogy sorsoljuk ki, kinek adjuk oda. (Nem kell mindegyik lapnak valami ajándékot tartalmazni, az is lehet például, hogy ha

érdekel, akkor megnézheted a jegyeid a naplóban, de talán a legegyszerűbb apró jutalmakat, rejtett „kincseket” használni.) Aki kapja a papírt, ne olvassa fel hangosan, ne is mondja el, mi van a papírján, csak ha úgy érzi, hogy őt ez valamire indítja, akkor tegye meg. A többiekkel figyeljünk, és a cselekvésből fejtsük vissza, mit olvashatott.

Ezt a gyakorlatot köthetjük majd Augustinus megtérésének történetéhez.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 151. dics. –Uram Isten siess (+BS)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 95. Ha utam borítja felhőnek árnya (+DU)
Jézushoz Jöjjetek: 66. Nem erővel, erővel, hatalommal-kánon

25. A KERESZTYÉNSÉGET VÁLASZTOM: ISTVÁN KIRÁLY ÉS A MAGYAR KERESZTYÉN EGYHÁZ KEZDETEI

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Egyháztörténet 1. Budapest, 2010; Dr. Benke György: Hittan 7. tankönyv, Budapest, 2000)

A magyarok keresztyénné válása folyamata hosszú volt. Első királyunk, István nevéhez fűződik. A magyarok ősvallása természetimádó pogány vallás volt. Hittek egy főistenben, akinek papjai a sámánok voltak. A keresztyénség missziója elsősorban hittérítők munkája révén történt meg. Három hittérítőt érdemes megemlíteni:

1. A X. század közepén Hierotheosz nevű görög hittérítő püspök érkezett a magyarsághoz. Délvidéke és Erdélyben eredményes munkát végzett.

2. Azonban szervezett módon a Sankt Gallen-i Bruno térítő püspök vezetésével kezdődött meg az áttérítés. Szláv papokkal kezdte munkáját. Eredményes volt a munkájuk. Azonban a missziói munkát gyakran nem evangéliumi eszközökkel végezték, hanem erőszakkal.

3. Adalbert, prágai püspök lett István nevelője. Az ő tanácsára Esztergomban elkezdték kiépíteni az első püspökség központját.

Géza fejedelem rakta le az alapokat a magyar keresztyén egyház megszületéséhez. De igazából Istvánra várt a feladat, hogy a munka nagy részét elvégezze. Ebben segítője volt a bajor származású, mélyen vallásos keresztyén felesége: Gizella.
Istvánt 1000-ben királlyá koronázták. Ezzel együtt jutott István ahhoz a joghoz, hogy ő alakíthatta ki az egyházi szervezetet, és ő nevezhette ki az egyház főpapjait, sőt ő maga is főpapi jogokat kapott. Így alapította meg a salzburgi érsektől, passaui püspöktől független magyar egyházat. Az egyházszervezés terén, a kánonjog alapján járt el István. Ami azt jelentette, hogy 10-12 püspökséget kellett létrehozni, amelyek élén az érsek állt. Így 10

egyházmegyét szervezett István, amelynek a határait ő maga állapította meg. Ezek a következők voltak:
- Esztergom, Veszprém, Kalocsa, Eger, Győr, Pécs, Gyulafehérvár, Bihar, Csanád, Vác.
Minden 10 falunak egy templomot kellett építenie. A templomokat a hívek közösen alapították. A király adott oltártakarót, ruhát a templomoknak, a papról és a könyvekről pedig a püspök gondoskodott. Sok olyan templom és monostor is épült, amelyet egy-egy személy alapított. A monostoroknak egyébként nagy volt a jelentősége, mivel ott éltek azok a szerzetesek, akik a hittérítés munkájának a javarészét elvégezték. Ezek a szerzetesek bencések voltak. Az első monostort még Géza fejedelem alapította Pannonhalmán. A monostorok jelentősége továbbá abban volt, hogy a külföldi hittérítők után itt nevelődött ki a hazai papság. Ebben az időszakban nem vált el egymástól a keleti és nyugati keresztyénség nálunk. Az uralkodó hatalmas birtokokat adományozott a püspökségeknek, érsekségeknek és monostoroknak. István elrendelte a tized szedését. Ennek a háromnegyed része a püspöknek járt, a fennmaradó egynegyed része pedig a plébánosnak járt. Amíg nem volt megfelelő számú magyar papság, addig ezt a feladatot külföldiek látták el. Legismertebb és legjelentősebb Szent Gellért volt, aki velencei szerzetes volt. Ő nevelte Imre herceget is. Gellért írta az első magyar nyelvű teológiai írást.
Az egyházi élet szokásait törvényben írták elő. Így a vasárnapi misén való részvételt, és az ott tanúsítandó magatartást is törvényekbe foglalták. Az egyházi vétségek világiaknak minősültek. Tilos volt vasárnap dolgozni, de előírták a gyónás és a böjt tartását. István zarándokházakat építtetett Jeruzsálemben, Konstantinápolyban, Rómában és Ravennában. István király maga komoly hívő ember volt. Ezt láthatjuk Imre hercegnek írt leveléből is. A neki adott tanácsok sorában az első a keresztyén hit megtartására való buzdítása. Fiát figyelmeztette a keresztyén erények megtartására. Magyarországot Máriának ajánlotta fel, aki ebben a korban a világ királynőjének számított.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Az Isten melletti döntés a régi szokások megváltoztatását jelentheti.

Kognitív: István király döntésének és a magyar keresztyén egyház kezdeteinek a bemutatása.
Affektív: Régi és új szokások (lehetőségek) a döntés következményeiben.
Pragmatikus: A tanulók Isten melletti döntésének segítése. Bíztatásuk abban, hogy észrevegyék, nekik milyen változást hozhat az Isten melletti elköteleződés az életükbe.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Mit jelent: a keresztyénséget választani: Egy ember, egy család, egy nép számára? 2. Törvények, intelmek	Beszélgetés arról, mit jelent a keresztyénséget választani TK

	TK-bevezető része alapján beszéljük meg: Milyen királyt képzelsz el az olvasott törvények alapján? Mely tulajdonságokra mutat István az intelmekben?	Mit sugallnak István törvényei és intelmei?
Feldolgozási javaslat	<u>1. Géza és István munkássága</u> Beszéljük meg, mit tudnak a tanulók Géza fejedelemről és István királyról! Címszavakban gyűjtsük össze a táblán. TK szövege MF-1: idővonal MF-2: emlékmű <u>2. Intelmek és Ige</u> <u>Aranymondás:</u> *„Adj azért a te szolgádnak engedelmes szívet, hogy tudja kormányozni népedet, különbséget téve a jó és a rossz között!”* *2 Királyok 3,9* MF-3: István Intelme, imája és az aranymondás, Salamon király imádsága közötti párhuzam Kiemelhetjük: István király a keresztyénséget választotta, ezért Istent hívta segítségül a kormányzáshoz <u>3. Intelmek és mai intelmek</u> MF-4: Te milyen intelmeket írnál mai emberek számára? <u>4. István öröksége - magyar népünk hitvallása</u> MF-5 <u>5. Énekjavaslat:</u> Tebenned bíztunk… (TK-19. ének)	TK MF-1-2. feladat Géza és István munkásságának felelevenítése, megismerése TK MF-3. feladat Rá rámutatás arra, hogy a keresztyén király Istent hívta segítségül MF-4. feladat A király keresztyén lelkületéből következő intelmek értelmezése és mai kihívásokra, különböző emberek élethelyzetére való átültetése MF-5. feladat István mai örökségének, jelentőségének felmutatása
Munkáltatás	Készítsünk névjegykártyát Géza fejedelem és István király számára! Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk	

	névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.	
Házi feladat	Nézz utána, milyen a magyar korona díszítése!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 78-80. oldal

A képen látható:

- Rajz: Paragrafus jelek
- Fénykép: A karcsai református templom
- Rajz- térkép: honfoglalás kori Magyarország
- Fényképek: I. István király szobrai

A szöveg: Szent István Király Dekrétumainak Második Könyve (részletek) István király intelmei fiához, Imre herceghez (részletek). A keresztyénség megjelenése Magyarországon I. Géza fejedelem. István király.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Mit jelentenek a jelek?
- Milyen épületet látsz? Mit tudsz róla?
- Figyeld meg a térképet! A honfoglalás-kori Magyarországot milyen országok határolták?
- Milyen útvonalon jöttek a honfoglalók? Mit tudsz ezekről a helyekről?
- Voltál-e már a Vereckei szorosnál? Milyennek láttad most?

2. *Szövegelemzés*

- Mit jelent a dekrétum kifejezés? Nézz utána az interneten!
- Milyen törvényeket hozott István király? Mi a véleményed ezekről? Gondolj az akkori történelmi korra!
- Mire nevelte fiát, Imre herceget István király? Mi a véleményed az intéseiről? Ma ezeknek az intéseknek van-e üzenetük?
- Ki volt I. Géza fejedelem? Mit tanultatok róla és erről a történelmi korról?
- Mire törekedett Géza fejedelem? Miért? Hogyan valósította meg a törekvéseit?
- Hogyan nevelte a fiát?
- Mit kérdezett István a fejedelmi tanácstól? Milyen tanácsot kapott? Mit tett ezután? Miért?
- Hogyan uralkodott? Milyen szigorú intézkedéseket hozott?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

„ Adj azért a te szolgádnak engedelmes szívet, hogy tudja kormányozni népedet, különbséget téve a jó és a rossz között!”

- Keresd meg a Bibliában ezt az Igét! Ki imádkozik így?
- Mit jelent a bölcs kormányzás egy király életében?
- Hogy tudunk különbséget tenni jó és rossz döntés között? Te hogyan szoktál dönteni, mikor magadat „kormányzod”?

Feldolgozáshoz:

Gondolkozzunk el azon, mit fejez ki a magyar himnusz! Kitől várjuk a segítséget népünk életére nézve?

Feldolgozáshoz:

Elolvashatjuk a következő versrészletet, s annak alapján beszélhetünk István király személyéről, jelentőségéről.

István király verses históriája
Officium S. Stephani Regis Hungariae
/Weöres Sándor fordítása/

Megváltóját szívből hitte,
jelzi sok cselekedet:
a kötelesség vezette
mindünkért s minden felett.

Király volt s hit apostola:
így rótt kétszeres adót;
mindig teste-lelke ura
s nem kényeztetője volt.

Mindig Uráért buzogva
fakadtak jótettei,
gyönyörű volt szál-alakja,
még szebbek erényei.

Míg Attila állt fölötte,
a magyar nép egyedül
a zsarnok igáját nyögte
ész nélkül s hitetlenül.

De István uralkodása
dicső fordulót hozott,
jelzi egy szó megtoldása:
gaz igazra változott.

Feldolgozáshoz:

Használhatunk idézeteket az István a király rockoperából. Megbeszélésre alkalmas idézet pl:: „Nincs más út, csak az Isten útja, bármit hoz reánk.
E földön nála nincs nagyobb erő.”

Az István a király rockopera szövegkönyve elérhető:
(rockopera Boldizsár Miklós „Ezredforduló” c. drámájának felhasználásával. Szörényi Levente – Bródy János)
http://fortresscomm.hu/olvasoterem/egyeb/szovegkonyvek/istvan_a_kiraly.HTM

Zenehallgatásként is jó alap a beszélgetésre a rockopera, elérhető pl.:

http://www.youtube.com/watch?v=pbWnylplsdo

Feldolgozáshoz:

A korszakról szóló tanítási dráma leírása olvasható Szabó József: József köpönyegében c. könyvében (A tizedik falu). Ez minimum két (lehetőleg összevont) tanórát igényel, tehát nem egy bevezető gyakorlat hosszúságú.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 98.o. 5. feladat/ MFGY 75.o. 5. feladat

A „szent” jelzőt illetően elmondhatjuk a diákoknak református álláspontunkat: tiszteljük István emlékét, de nem tartjuk szentnek. Csak Istenhez imádkozunk, csak őt hívjuk segítségül.

A témához felhasználható énekek:

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 99. Mit használ a keresztyénségem (dall. RÉ. 42. zsolt. Mint a szép)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 101. 1-5. verse- Ó, én lelkem, dicsérjed Istenedet (dall. RÉ.8. zsolt. Ó, felséges Úr)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 124. Áldj meg minket Úr Isten (+DU)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 267. Ének Hunyadi Jánosról
Hittankönyv: 12. 2-3. verse- Hatalmukba vet -47. zsolt.(+RÉ, BS, DU)

GAZDAG SZEGÉNYEK
(ASSISI FERENC ÉS A SZERZETESRENDEK)

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Jos Colijn: Egyháztörténelem, Előadások az egyetemes keresztyén egyház történelmének körképéhez, Sárospatak, 1996; Egyháztörténet 1. Budapest, 2010; Dr. Benke György: Hittan7, Budapest, 2000)

Több oka is volt, hogy valaki keresztyénként a világ elől elvonulva élt. Voltak, akik a korai keresztyénüldözések elől menekültek el erdőkbe, pusztákba, és ott éltek imádkozva magányosan. Amikor a keresztyénség államvallás lett, sokan úgy igyekeztek tisztán maradni, és az elvilágiasodott egyházról kritikát gyakorolni, hogy kivonultak a társadalomból. A keresztyénség korai szakaszában sokan voltak, akik életüket egészen Istennek akarták szentelni, ezért a világi kísértésektől és kényelemtől elvonultan éltek. Később közösségekbe tömörültek, együtt imádkoztak és böjtöltek. Így alakultak ki a szerzetesrendek.
A 13. században több úgy nevezett koldulórend jött létre, többek között ferencesek és domonkosok.

Assisi Ferenc (1181-1226): Gazdag család gyermeke. Azonban a gazdagságból elege lett, és családja ellenkezése ellenére a szegénységet választotta. 1208. február 24-én tért meg. Eleinte magányosan folytatott aszkézist. Koldult és a könyöradományokból betegeken segített, templomot újított fel. Vándor életre szánta el magát, mely során bűnbánatot és békét hirdetett. Reformmozgalmat indított el az egyházban. Életmódja és igehirdetése sokakat vonzott. Sokan csatlakoztak hozzá. 1210-ben Ince pápától engedélyt kértek az életvitelükre, ekkor vált a mozgalom az egyház által is elismert Ordo Fratrum Minorum néven. A női ág 1212-ben alakult meg klarisszák rendje néven. Véglegesen Honorius pápa hagyta jóvá a ferences rendet 1223-ban. Teológiai szempontból Augustinus örökségét akarták megőrizni. A tanítások középpontjában az üdvösség állt. Életüket Krisztus követése jellemezte. Nagy hangsúlyt helyeztek az önmegtagadásra, a vágyak és az akarat háttérbe szorítására. Elsősorban Krisztus szenvedésére koncentráltak, a szenvedő Krisztusra, és a feltámadt, győztes, mennybe ment Krisztusra nem jutott annyi figyelem. Ferenc alapvető célja az volt, hogy alázatot gyakoroljon. Az aszkézist úgy értelmezte, hogy nem leértékelte a testet, hanem azt vallotta, hogy a testet erősen kézben kell tartani. Az egész világ Isten teremtménye, tehát jó. A növényeket és az állatokat is testvéreinek tekintette.

Szerzetesrendek: A szerzetesi intézmény a 4. század közepén kezdett Nyugaton elterjedni. A szervezetlen remeteélet helyett alakulnak meg a regulák szerinti szerzetesi közösségek. A monostori közös élet alapja lett az egyéni aszkézis helyett az engedelmesség. Nursiai Benedek regulákat fogalmazott meg. Ennek alapgondolata az „Ora et labora” vagyis az imádság és a munka egyensúlya volt. A benedeki szerzetesrend középpontjában Krisztus állt. A 11. sz. során sorra alakulnak különféle szerzetesi közösségek a benedeki rendszabályok szerint. Ezekből a közösségekből jelentős rendek alakultak ki: pl. kamalduliak, olivetanusok, szilvesztrinusok, velumbroziak. Később megalakult a karthauziak rendje, mely inkább a remeteéletet helyezi a közösségi életforma elé. Csend, magány, elvonulás, hallgatás jellemezte az életüket. 12. században létrejött a ciszterci szerzetesrend. Ez volt az első központosított nyugat-európai szerzetesrend. Fontos volt számukra az egyszerűség és a

kétkezi munka. A szegénység és az egyszerűség jellemezte a szerzeteseket. A dominikánusok rendje (OrdoPraedicatorum-prédikáló testvérek) a 13. sz. kapta meg a pápa jóváhagyását. Mind a ferencesek, mind a dominikánusok Krisztus életének a követésére kötelezték el magukat, életvitelük központjában Krisztus tanítása állt. Mindkét rend számára a szegénység alapelv volt. A szerzetesi élet színtere számukra a város volt. Megjelentek az egyetemeken. A ferenceseknél Bonaventura, a domonkosoknál pedig Aquinoi Tamás munkássága kiemelkedő. A 13. sz. közepétől újabb kolduló rendek is kialakultak. Kármeliták rendje például. A kolduló rendek világi ágát is megszervezték, így kivitték a kolostorok falain kívülre a ferencesek tanait, és igyekeztek a Krisztus követésére buzdítani az embereket.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Az Istenhez tartozás az egész életet áthatja: ez lehet a tetteink kiindulópontja.

Kognitív: Assisi Ferenc és a szerzetesrend fogalmának megismertetése.
Affektív: A kötődések érzelmi háttere és tettekben megnyilvánuló kifejeződésük feltérképezése.
Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy felismerje miben befolyásolta Assisi Ferenc és a szerzetesek életét az Istenhez tartozásuk. Bátorítás arra, hogy keresse meg a saját életében annak a reális lehetőségeit, hogy ő hogyan tudja kifejezni azt, hogy Istenhez tartozik.

Óra fő része	**Javaslatok**	**Taneszköz, célhoz kapcsolódás**
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Mit tudsz a szerzetesekről? 2. TK: Assisi imája, ferencesek köszöntése Mit árul el szerzőjéről az ima, a ferencesekről a köszöntésük? Hogyan kapcsolódik ezekhez a mellettük lévő fotó?	Beszélgetés a szerzetesség-ről TK Assisi imájának és ferencesek köszöntésének üzenete
Feldolgozási javaslat	1. Remeték-kolostorok-szerzetesek TK szövege Kolostor képe – mit üzen? Milyen helyen található? Emeljük ki: a világtól való elvonulás – a másokért cselekvő élet gondolatait 2. Assisi Ferenc élete	TK A szerzetesrendek kialakulásának megismerése

	TK Olvassuk el! MF-1: idővonalon helyezzük el Assisi korát! MF-2: életrajz írása <u>3. A ferencesek örömteli szolgálata</u> Elvük: egyszerűség, Istennel megélt öröm a szegénységben Erről szól az aranymondás is: <u>Aranymondás:</u> *„Szolgáljatok az Úrnak örömmel!”* *Zsoltárok 100,2* MF 3: Mit jelent: gazdag szegények, szegény gazdagok MF-4: Assisi imája <u>4. Hallgassuk meg a Napfivér-holdnővér című film címadó dalát</u> Elérhető: http://www.youtube.com/watch?v=QQ80Zj3Oqkc <u>5. Énekjavaslat:</u> Áldd, lelkem, Istened…(Tk-1. ének), Róla beszél fű, virág, (Elérhető: http://www.refsvabhegy.hu/documents/fuzet_SRG_2011_web.pdf) Fivérem nap, és nővérem hold (Elérhető:	TK MF-1-2. feladat Assisi életének megismerése TK Az aranymondás és a ferencesek lelkülete közötti kapcsolatra való rámutatás MF-3-4. feladat Assisi imájából példák és mai példák gyűjtése arra, mit jelenthet a „gazdag szegények” kifejezés Az Assisi által hirdetett életöröm átélésének segítése

	http://refbekasmegyer.hu/mediatar/kottatar/file/13-fiverem-nap)	
Munkáltatás	Készítsünk névjegykártyát Assisi Ferenc számára! Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 81-82. oldal

A képen látható:

- Fénykép: Meteorák, Szentháromság kolostor
- Fénykép: Assisi Ferenc szobra Mexikóban

A szöveg: Assisi Ferenc imája. Assisi Ferenc, a középkori egyház megújítója

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Jártál már Görögországban? Megnéztétek a Meteorákat? Milyennek láttad? Mire gondoltál?
- A képen nézd meg a Szentháromság kolostor épületét! Hogyan élhettek ott a szerzetesek? Hogyan tudták felépíteni?
- Nézd meg Assisi Ferenc szobrát! Keresd meg az interneten, ki készítette a művet! Hol található? Milyen épületek veszik körül?
- Mit tudsz Assisi Ferencről?

2. *Szövegelemzés*

- Mit tudsz a középkorról?
- Ki volt Assisi Ferenc? Mikor élt?
- Olvassátok el, hogyan imádkozott! Mit kér Istentől? Miért?
- Kérhetnéd-e Te is ugyanezt Istentől? Miért?
- Hogyan talált Krisztusra Assisi Ferenc? Mit tett ezután? Hogyan élt?
- Mi az a szerzetesrend? Kik éltek a kolostorokban? Hogyan éltek?
- Mi volt az alapelvük a ferenceseknek? Miért?
- Miért mondják azt, hogy Assisi Ferenc volt a középkori egyház megújítója?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„ Szolgáljatok az Úrnak örömmel!”

- Mit jelent a szolgálat? Te szoktál-e szolgálatot végezni?
- Keresd ki az Igét a Bibliából és olvasd el a hozzá tartozó részeket is!

Feldolgozáshoz:

Megismerhetjük Assisi Ferenc Naphimnusz című versét:

Assisi Ferenc: Naphimnusz

Mindenható, fölséges és jóságos Úr,
Tiéd a dicséret, dicsőség és imádás,
És minden áldás.
Minden egyedül téged illet, Fölség,
És nem méltó az ember, hogy nevedet kimondja.
Áldott légy, Uram, s minden alkotásod,
Legfőképpen urunk-bátyánk, a Nap,
Aki a nappalt adja,
és aki reánk deríti a te világosságod.
És szép ő és sugárzó, nagy ragyogással ékes:
A te képed, Fölséges.
Áldjon, Uram téged Hold nénénk
és minden csillaga az égnek;
Őket az égen alkotta kezed fényesnek, drágaszépnek!
Áldjon, Uram, tégedet Szél öcsénk,
Levegő, felhő, jó és rút idő,
kik által élteted minden te alkotásodat.
Áldjon, Uram, tégedet Víz húgunk,
oly nagyon hasznos ő,
oly drága, tiszta és alázatos.
Áldjon, Uram, Tűz bátyánk;
Vele gyújtasz világot éjszakán.
És szép ő és erős, hatalmas és vidám.
Áldjon, Uram, téged Földanya nénénk,
Ki minket hord és enni ad.
És mindennemű gyümölcsöt terem,
füveket és színes virágokat.
Áldjon, Uram téged minden ember,
ki szerelmedért másnak megbocsát.
És aki tűr gyötrelmet, nyavalyát.
Boldogok, kik tűrnek békességgel,
Mert tőled nyernek majd, Fölséges, koronát.
Áldjon, Uram, nővérünk, a testi halál,
Aki elől élő ember el nem futhat.
Akik halálos bűnben halnak meg, jaj azoknak,
És boldogok, akik magukat megadták
te szent akaratodnak,
Második halál nem fog fájni azoknak.
Dicsérjétek Uramat és áldjátok,

És mondjatok hálát neki,
és nagy alázatosan szolgáljátok.

Sík Sándor fordítása

Feldolgozáshoz:

Megismerhetjük egy külön órán vagy más alkalommal az Assisi Ferenc életét feldolgozó, Napfivér, Holdnővér című filmet.

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 100.zsolt.1-2.verse-E földön ti minden népek
Református Énekeskönyv: 192. dics. –Adj békességet Úr Isten
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 134. Kérlek, téged, Istenemet
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 135. Ó, Jézus, amikor sokan
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 258. Add békédet Urunk- Da Pacem Domine (+DU)
Jézushoz Jöjjetek: 11. Áldd meg a Földet -kánon(+DU)

26. MAGYAR REFORMÁTOROK A KÖRNYEZETÜNKBEN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Dr. Benke György: Hittan 7. RPI, 2000; Bottyán János: Hitünk hősei, Budapest, 1995; Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Budapest, 1985)

A legismertebb magyarországi reformátor élete:

Dévai Bíró Mátyás (kb. 1500-1545):
Ferences-rendi szerzetes volt eredetileg. A wittenbergi egyetem tanult egyik első magyar diákként. Ott lett a reformáció híve 1529-ben. Luther és Melanchton baráti köréhez tartozott. Luther tanait lelkesen képviselte. Magyar Luthernek is nevezték. Elsősorban a Dunántúl nyugati részén és Magyarország északkeleti részén hirdette a reformáció tanait. A protestantizmus felől érdeklődő főnemesekkel is kapcsolatba került (Nádasdy, Perényi). Hite miatt börtönbe került, és sok esetben menekülnie is kellett azért, mert a reformátori tanokat hirdette. Írt több vitairatot és teológiai művet. A első magyar helyesírási szabályzat megírása is az ő nevéhez fűződik. Népszerű igehirdető volt, több helyen volt lelkipásztor. Ahol csak tudta hirdette az igét. Amikor Szapolyai János börtönébe került, életét az mentette meg, hogy a vele együtt raboskodó kovács megtért a vele való beszélgetések során. Amikor a fejedelem megkegyelmezett a kovácsának, azt mondta, hogy csak akkor hagyja el a börtön falait, a reformátor is vele együtt kiszabadul. És ez valóban be is következett. Bázelben a reformáció svájci ágával is megismerkedett. Élete utolsó éveiben debreceni lelkipásztor volt.

Sztárai Mihály (?-1575):
Ferences-rendi szerzetes volt. Padovában tanult. Dél-Baranya és Szlavónia reformátora lett. A

reformáció tanainak a terjesztésében sajátos eszközöket vetet be: zsoltárokat fordított, melyeket hegedű kíséretével elő is adott, jeleneteket írt, amelyeket vásárokon bemutatott, és amelyek a régi egyház papjait illették kritikával, és ezzel nevetésre késztették a hallgatóságot. Ezt nem mindig viselte jó szívvel az, akit illetett. Egy legenda szerint Sztárai tudatában volt, hogy sokakat megbántott, és elővigyázatosságból, amikor sötétedés után kilépett a kapun, maga előtt egy karóra tűzött tököt dugott ki, nehogy őt üsse meg valaki. Mivel alapvetően a lutheri irányt képviselte, nem csak a régi tan híveivel, hanem a reformáció kálvini híveivel is vitázott. Tiszántúlon nem is fogadták el őt. Pápán vagy környékén hunyt el.

Huszár Gál (1512-1575):
A Felvidék reformátoraként jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a reformáció tanítása Magyarországon elterjedjen. Mint sok más reformátor, eredetileg római pap volt. Miután a Biblia tanításait összehasonlította egyháza gyakorlatával, a reformáció tanait kezdte hirdetni. Bécsben tanult könyvnyomtatást, legelőször egy úrvacsoráról szóló hitvalló igehirdetést adott ki. Nagyszombati lelkészként vitázott papokkal, püspökökkel. Kassára meghívták a reformáció követői lelkipásztornak. Az egri érsek ekkor elfogatta, börtönbe záratta. Nem véletlenül kapott nagy figyelmet, mert saját nyomdával rendelkezett, ami a reformáció korában a tanok terjesztésének nagyon hatékony eszköze volt. A hívek Bornemissza Péter vezetésével kimentették a börtönből. Huszár Gál Debrecenbe (1561) menekült nyomdájával együtt. Gyorsan meg is kezdte a munkát. Érkezése után egy héttel nyomtatni kezdte Méliusz Juhász Péternek, aki akkor debreceni püspök volt, a Kolossébeliekhez írt levél magyarázatát. Kiadta saját igehirdetéseit is, vitairatokat, énekeskönyvet (1560), és gyerekek számára kátét. A reformáció svájci ágával tartott kapcsolatot. Ő fordította le először magyar nyelvre a Heidelbergi Kátét. Élete végén Pápára került. Nyomdáját Debrecennek adományozta, pestisben hunyt el.

Kálmáncsehi Sánta Márton (?-1557):
Eredetileg katolikus pap volt, aki a krakkói egyetem tanult, és ott ismerkedett meg a reformáció tanaival, egy hitvita alkalmával. A kálvini irányú reformáció követője és képviselője lett, azon belül is a Zwingli tanait követő irányhoz tartozott. A templomokból kidobatta az oltárokat, a képeket és a szobrokat. Igyekezett a lehető legszigorúbban követni ebben is a Szentírást. Lelkipásztori szolgálatának helyszínei: Mezőtúr, Sátoraljaújhely, Debrecen, Munkács. Lelkésztársaival hitvitákat tartott. Tiszántúl szuperintendense lett.

Szegedi Kis István (1505-1572):
Tanulmányait a bécsi, krakkói, wittenbergi egyetemeken folytatta. Tanár és lelkész is volt Tiszántúlon és Dunántúlon. Török fogságba került két évre. Ráckevén volt lelkipásztor élete végén. Hatására indult meg a református egyház szervezeti önállósodása. Svájban megjelent latin nyelvű teológiai munkája.

Károli Gáspár (kb. 1530-1591):
Wittenbergben tanult és ott ismerkedett meg a reformáció tanításával. Élete nagy részében Göncön volt lelkész. Teológus és bibliafordító volt. A kassavölgyi egyházmegyének volt esperese. Az ő nevéhez fűződik az első teljes magyar nyelvű bibliafordítás. Azonban ezt a hatalmas munkát bizonyára nem egyedül végezte, hanem egy kisebb munkatársi csapattal, akiknek azonban vált ismertté a neve. Az 1570-es évektől kezdődhetett ez a munka, és 1590-ben Vizsolyban került kiadásra először ez a fordítás. Azóta is mérce a mai magyar nyelvű bibliafordításoknál Károli fordítása. A magyar nyelvre nagy hatással volt ez a fordítás.

A reformátorok életének tanulságai:

- Szentírás igazságának a felismerése vezette őket,
- felvállalták a hitüket, és hirdették Krisztust,
- Krisztus hirdetésére a saját tálentumaikat használták
- Krisztus hirdetésére vállaltak mindenféle áldozatot (anyagiakat is)
- hűségesek maradtak az üldöztetések ellenére.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A saját környezetben élt magyar reformátorok (örökségünk) felfedezése.

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy a reformáció nem egy távoli, történelmi esemény, hanem a saját környezetünkre is hatással volt.
Affektív: Pozitív érzelmi kötődés felébresztése a reformáció, reformátorok és a reformátusság iránt.
Pragmatikus: Helytörténeti ismeretbővítés és annak a segítése, hogy a tanuló jobban a magáénak érezze a reformátori gondolkodásmódot.

Óra fő része	**Javaslatok**	**Taneszköz, célhoz kapcsolódás**
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Mi jelenthet megoldást egy nagyon nehéz helyzetben? Egy ember, család, nép számára? Te mit gondolsz? 2. Történelmi ismeretek felidézése: mit tudnak erről az időszakról a tanulók, milyen lehetett az élet a 3 részre szakadt Magyarországon	Beszélgetés a megoldás lehetőségéről nehéz helyzetekben A XVI. Századi Magyarország történelmének felelevenítése
Feldolgozási javaslat	1. A korszak és a megoldás TK-lila hátterű része, s a térkép segítségéve emeljük ki: Mohácsi vész 3 részre szakadt ország Sok-sok nyomorúság, szenvedés Reformáció: Isten Igéje az alap, ő ad bűnbocsánatot és megoldást MF-4: Sztárai éneke és a kor jellemzése	TK Annak tisztázása, milyen körülmények között érkezett a reformáció tanítása hazánkba MF-4. feladat A kor problémái és a reformáció üzenetének összekapcsolása a

		magyar reformátor énekével
	2. Híres magyar reformátorok: A TK-ben említett négy név és a négy hozzájuk tartozó jelző mentén tekintsük át, csoportmunkában négy híres reformátor munkáját, jelenőségét! Osszuk el négy csoport számára a négy reformátor személyét! A négy csoport a következő feladatokat kaphatja: Olvassák el a TK megfelelő részét! Oldják meg a MF-1. feladatát! (idővonal) Beszéljék meg, miért illik a jelző a személyre! Készítsenek az adott személyhez névjegykártyát és jelképet! (MF-3) Az eredményt mutassák be a többieknek!	TK MF-1. feladat MF-3. feladat Híres magyar reformátorok megismerése
	3. Aranymondás: *„Krisztus beszéde lakjék bennetek gazdagon úgy, hogy tanítsátok egymást teljes bölcsességgel, és intsétek egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel; … Amit pedig szóltok vagy tesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek.”* *Kolossé 3,16-17* MF-2: hogyan kapcsolódik az ige a reformátorok életéhez?	TK MF-2. feladat Rámutatás az ige és a magyar reformátorok életének kapcsolatára
	4. Saját környezetben élt reformátor: Az előzetes megbeszélés alapján hallgassuk meg a tanulói beszámolót! MF-6: a beszámoló feldolgozását segíti	Tanulói beszámoló MF-6. feladat Helytörténeti vonatkozások feltárása
	5. Te is lehetsz reformátor! MF-5: te voltál-e már újító, reformátor, milyen helyzetben lehet erre szükség?	MF-5 Annak keresése, mit jelenthet a reformátorok lelkülete, az újító szerep a tanulók számára
	6. Énekjavaslat: Siess, keresztyén… (TK-15. ének), Valaki vallást tesz…(TK-18. ének), Mindenkoron áldom az én Uramat (RÉ 254)	
Munkáltatás	Készítsünk névjegykártyát Dévai Bíró Mátyás, Huszár Gál, Sztárai Mihály, Károli Gáspár vagy	

	más, a környezetünkben élt magyar reformátor számára! Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.	
Házi feladat	Nézz utána, hogyan alakult a története a debreceni református Nagytemplom Rákóczi harangjának!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 83-85. oldal

A képen látható:

- Térkép: A három részre szakadt Magyarország
- Fénykép: Biblia
- Fénykép: Huszár Gál szobra

A szöveg:

Ismeretközlő szöveg: Dévai Bíró Mátyás, Sztárai Mihály, Károli Gáspár, Huszár Gál

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeld meg a térképet! Mit tudsz leolvasni róla? Mit tudsz erről a történelmi korról?
- Beszéljétek meg, milyen események következménye lett, hogy három részre szakadt Magyarország!
- Kik voltak ebben a korszakban a magyar reformátorok?
- Nézd meg Huszár Gál szobrának a fényképét! Milyennek látod őt? Tudsz-e valamit róla?

2. *Szövegelemzés*

- Miért hívták Dévai Bíró Mátyást „magyar Luther”-nak?
- Miért hívták Sztárai Mihályt énekes reformátornak?
- Mit jelent a reformáció szó?
- Ki volt Károli Gáspár?
- Miért fontos tudni ezekről az emberekről? Te kit választanál példaképednek?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Krisztus beszéde lakjék bennetek gazdagon úgy, hogy tanítsátok egymást teljes bölcsességgel, és intsétek egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel… Amit pedig szóltok vagy tesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek."

- Mire figyelmeztet Pál apostol minden embert?
- Mit jelent az, hogy „Krisztus beszéde lakjon bennetek"?
- Mit jelent a bölcsesség szerinted?
- Mit jelent az, hogy amit szólunk vagy teszünk, azt az Úr Jézus nevében tegyük?

Feldolgozás:
Ha bőséges a közvetlen helytörténeti kapcsolódás lehetősége, akkor a tanulói beszámolókra is felépíthetjük az órát. Másik lehetőség, hogy a javasolt csoportmunkához hasonlóan a saját környezetben élt reformátorok életéről előkészített saját anyagok alapján, az ő életüket dolgozzák fel a tanulók csoportmunkában.

Feldolgozás:

Drámapedagógiai ötlet:„Reformátorok tweetje/sms-e"
Válasszunk ki az adott egyháztörténeti személy életéből néhány epizódot, rövidebb, de erőteljesebb, érdekesebb fordulatot, pillanatot. Ezt mondjuk el (vagy a könyvből vegyük át), jelöljük ki a szakaszt. Adjunk mindenkinek néhány kis cetlit és adjunk egy karakterszámot: egy sms vagy internetes tweet karakterszámát. (Ha nem tudjuk, mi az, nézzünk utána!)

Feladat: próbáljuk meg elképzelni, hogy az adott reformátor abban a helyzetben milyen sms-t. Tweetet írt volna a barátjának, társának, feleségének, gyerekének, stb. Lehet, hogy lesznek vicces megoldások is, ez nem baj. Ugyanez a munkaforma alkalmazható más történeti személyekkel vagy bibliai karakterekkel, eseményekkel is, segít jobban megismerni, saját maguk számára értelmezni a tanultakat. (Egy irodalomtörténeti minta: szabadságharcos Petőfi twitter!)

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 151. dics. –Uram Isten siess (+BS)
Református Énekeskönyv: 254. dics.- Mindenkoron áldom (+BS, HK)
Református Énekeskönyv: 255. dics. -Mely igen jó (+BS)
Református Énekeskönyv: 256. dics.5-6. 8. verse- Azért téged, Uram
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 91. Győzhetetlen én kőszálam (+RÉ)

HA ISTEN VELÜNK, KICSODA ELLENÜNK?
PROTESTÁNS FEJEDELMEK

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Egyháztörténet, RPI; Bottyán János: Hitünk hősei, Budapest, 1995; Dr. Benke György: Hittan 7. tankönyv, Budapest, 2000)

Bocskai István (1557-1606):
Az első fejedelmi pártfogó, aki Magyarországon a protestánsok vallásszabadságáért harcolt és azt karddal ki is vívta. Szabadságharcért vívott küzdelmében a hajdúk álltak mellette. Olyan szarvasmarha hajtókról van szó, akik a Hajdúságban éltek. A reformáció tanai gyorsan elterjedtek, de ezt minden eszközzel igyekeztek meghiúsítani a jezsuiták és a Habsburgok, akiknek a tanácsadói a jezsuiták voltak. Országgyűlési határozat szerint száműzték a protestáns lelkészeket. Ekkor lépett fel Bocskai az elkeseredett hajdúk, az üldözött protestánsok oldalán. Mivel ő maga a Habsburg udvarban nevelkedett fel, pontosan tudta, hogy a királyi udvarban mennyire nem törődnek a magyar nép dolgaival. Birtokain látta, hogy mennyire elnyomott és kisemmizett a magyar nép. Ezért határozott úgy, hogy vagyonát és tehetségét a magyar nép szolgálatába állítja. Néhány év alatt visszaszorította Bocskai a hajdúkkal a Habsburg csapatokat. 1605-ben Szerencsen kimondták a protestánsok katolikusokkal való egyenlőségét. 1606-ban pedig a bécsi békében Rudolf király biztosította a protestáns vallásszabadságot. A hajdúknak a Debrecen környéki birtokaira letelepítette, és nemességet adott nekik. A közös nemzeti érdekért a nemzetet összefogásra buzdította. A magyarok Mózesének is nevezik Zászlóira ezt íratta: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?" (Róma 8, 31)

Bethlen Gábor (1580-1629):
Erdélyben nevelkedett, az erdélyi fejedelem udvarában apród volt. 33 évesen választották Erdély fejedelmévé. Az ország más részén élő protestánsok a Habsburg és a római elnyomás miatt Erdélytől kértek segítséget. Bethlen Gábor hadba indult a protestánsok védelme érdekében. 1620-ban lett Magyarország királya. A Habsburg udvar békét kötött vele, amelyben a bécsi béke előírásait megerősítette. (1621 Nikolsburg) Az egyházi életet sokféle adománnyal támogatta. A lelkipásztoroknak nemességet adományozott. Egyházi iskolákat támogatott. Diákoknak adott támogatást a tanulmányaikhoz. Vállalta Bibliák, énekeskönyvek kiadásának a költségeit. Támogatta Szenci Molnár Albert tudományos munkásságát. Javarészt az ő költségein került kiadásra Kálvin Institutiójának fordítása 1624-ben. Bibliáját a háborúkba is magával vitte, órákig olvasta. Református hittudósai segítségével kidolgozta a fejedelmi felségjog elvét. Ezek szerint a fejedelem Isten kegyelméből uralkodik, ezért nem kell félnie a csatákban sem, mert a fejedelem életét Isten őrzi. Halálakor beszélni nem tudott már, de a Biblia szavait vetette papírra: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?" (Róma 8, 31)

I. Rákóczi György (1593-1648):
Erdélyi fejedelem volt, akit Bibliás fejedelemnek is neveztek. Két hatalmasság szorításában a protestáns vallásszabadság védelmezője lett. A Habsburgok szemében a protestáns vallás a magyar vallás volt. A törökök segítették a fejedelemség elnyerésében és megerősítésében. II. Ferdinánd seregét Rakamaznál legyőzte. Az itt zsákmányolt ágyúkból harangot öntetett. Ezeket hívják a Rákóczi-harangoknak. Debrecenben, Sárospatakon szólnak. 1645-ös linzi

békében elérte, hogy a vallásszabadságot a jobbágyokra is kiterjesszék, visszaszerezte az elvett protestáns templomokat. Nagyon puritán életvitelt folytatott, de az egyházakat bőkezűen támogatta. Iskolákat, templomokat építtetett, lelkészek és tanítók fizetését adta, úrvacsorai edényeket adományozott. Énekeskönyveket nyomtattatott. Kálvin Institutioját magyarul megjelentette. Hatalmas mennyiségű könyvet gyűjtött össze, melyet később családja a sárospataki kollégiumnak ajándékozott. Rendszeresen olvasta a Bibliát, a hagyomány szerint 32-szer. Jelmondata volt: „*Nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.”*(Róma 9,26)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Vállald fel, hogy Istenhez tartozol!

Kognitív: A protestáns fejedelmek (Bocskai I; Bethlen G; I. R.Gy.) harcain keresztül annak a bemutatása, hogy akinek Isten Igéje fontos, az harcolni is képes érte.
Affektív: A jó ügyért való cselekvés attitűdje és érzelmi háttere.
Pragmatikus: A tanulókkal való közös gondolkodás abban, hogy napjainkban milyen élethelyzetekben kell és lehet Isten Igéje mellett kiállni.

Óra fő része	**Javaslatok**	**Taneszköz, célhoz kapcsolódás**
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK bevezető része alapján: Református címer értelmezése Mit jelentett a rajta szereplő ige a fejedelmek számára? 2. Mit jelenthet ez az ige mai helyzetekben? MF-5 – csoportmunkában helyzetek átgondolása	TK Beszélgetés arról, mit üzen a református címer és a rajta szereplő igevers MF-5. feladat Olyan helyzetek átélésének segítése, amikor a tanuló Istenre hagyatkozhat
Feldolgozási javaslat	1. A 3 protestáns fejedelem MF-1: idővonalon Tetteik, művük: TK szövege MF-2: idézetek értelmezése Bocskai és Bethlen tollából MF-3: a 3 békekötés összefüggése és jelentősége	TK MF-1-2-3. feladat Rámutatás Bocskai István, Bethlen Gábor és I. Rákóczi György fejedelmek jelentőségére

	2. Ha te lennél… MF-4: Mondj beszédet egy fejedelem nevében! Beszéljük meg: Vajon rád milyen ügyet bízott Isten? Hogyan tudsz-kitartani amellett, amit fontosnak látsz? 3. Énekjavaslat: Siess, keresztyén… (TK-15. ének), Semmit ne bánkódjál? (RÉ 380)	MF-4. feladat Annak segítése, hogy a tanuló átérezze az Istentő kapott küldetés, feladat felelősségét és az ahhoz szükséges bátorságot
Munkáltatás	Készítsünk névjegykártyát Bocskai István és Bethlen Gábor számára! Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 86-87. oldal

A képen látható:

- Fénykép: a református egyház címere
- Fénykép: Bocskai viseletbe öltözött ifjú
- Fénykép: Bocskai István szobrának fényképe
- Fénykép: A kolozsvári kollégium épületének részlete

A szöveg: Ismeretközlő szöveg: Bocskai István, Bethlen Gábor életük, munkásságuk.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg a református egyház címerét! Mi látható rajta? Mit jelképeznek?
- Hogyan néz ki a Bocskai öltözék? Figyeld meg!
- Nézd meg Bocskai István szobrát! Mit tudsz Bocskai Istvánról?
- Nézd meg a kolozsvári kollégium épületének részletét, amit 1622-ben adott át Bethlen Gábor a reformátusoknak a Farkas utcai templommal együtt. Nézz utána az interneten! Mit tudtál meg az épületről és a benne folyó munkáról?

2. *Szövegelemzés*

- Mikor élt Bocskai István? Milyen jellemzői voltak annak a kornak?
- Mikor választották fejedelemmé? Kik voltak a hajdúk? Hogy kapcsolódtak a fejedelemhez?
- Milyen szerepe volt Bocskainak a bécsi béke megkötésében? Mit biztosított ez a béke?
- Ki volt Bethlen Gábor? Mikor választották királlyá? Milyen békekötés kötődik a nevéhez?
- Mit tartott fontosnak Bethlen Gábor? Miket tett?
- Miért nevezték el őt „nagy fejedelemnek és a református fejedelemnek”?

Feldolgozáshoz:

Bocskai Debrecen környéki birtokain telepítette le a hajdúkat, s nemességet adományozott nekik. E vidék neve ma is „Hajdúság”. Több településnév is emlékeztet erre. Ismersz-e ilyen településneveket?

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 171. dics. –Megáll az Istennek Igéje
Református Énekeskönyv: 197. dics.3-5. verse- Gerjeszd fel igédnek (dall. RÉ.380. dics. Semmit ne bánkódjál)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 233. 1. 3-4. 6-7. verse- Semmit ne bánkódjál (dall. RÉ. 380. dics.)
Hittankönyv: 12. 4-5.verse- Őneki minden jól énekeljen-47. zsolt.(+RÉ, BS, DU)
Hittankönyv: 15. 1. 3-5.Siess keresztyén-161. dics. (+RÉ, BS)

27. A BIBLIÁS FEJEDELEM, I. RÁKÓCZI GYÖRGY

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Egyháztörténet, RPI; Bottyán János: Hitünk hősei, Budapest, 1995; Monok István, Hapák József: A Bibliás Rákócziak, Budapest, Dienes Dénes: I. Rákóczi György és Lórántffy Zsuzsanna kegyessége

Hitünk alapja a Szentírás. Azonban a Szentírás tanulmányozása, olvasása nem volt mindig elérhető a hívők számára. A humanizmus a reformáció előkészítőjévé vált abban a tekintetben, hogy a Biblia nemzeti nyelvekre való fordítását szükségesnek tartotta. Rotterdami Erasmus szerint a sötétséget úgy lehet eloszlatni, ha világosságit gyújtunk az emberi fejekben. Ehhez viszont a legalkalmasabb a Szentírás tanulmányozása. Fontosnak tartotta, hogy mindenki a saját anyanyelvén ismerje meg akár az evangéliumokat, akár Pál apostol tanításait, és azokat a mindennapokban ismételje. A reformáció idején a Szentírás újra az egyházi élet középpontjába került. Sőt a reformáció tanítása szerint minden keresztyén ember kötelessége, hogy hogy minél alaposabban megismerje és megélje a Szentírása tanításait. Károli Gáspár a Vizsolyi Biblia előszavában kiemeli, hogy fejedelem nagyobb jót nem tud tenni népéért, mint

azt, hogy gondoskodik arról, hogy a Bibliából prédikáljanak és Isten könyve a köznép nyelvén elolvasható legyen.

I. Rákóczi György (1593-1648) erdélyi fejedelem volt. Az ifjú Rákóczi Györgyre komoly hatást gyakorolt apja, Rákóczi Zsigmond vallásossága, aki a Vizsolyi Biblia kiadásának támogatója volt. Támogatta Bethlen Gábor fejedelmet, a Habsburg ellenes hadjáratban részt vett. Támogatta a református iskolákat, a gyulafehérvári és sárospataki kollégiumot. Igyekezett Erdély hatalmát növelni, bekapcsolódott a 30 éves háborúba. Uralkodását Erdély aranykorának nevezik a történetírók. A linzi békével (1645) elérte a protestánsok vallásszabadságát a jobbágyok számára is, a jogtalanul elfoglalt protestáns templomokat visszaszolgáltatták.
A Bibliát rendszeresen és áhítattal olvasta, hogy minél jobban megérthesse. A vizsolyi Bibliát többször, a Szenczi Molnár Albert által Hanauban kiadott Bibliát négyszer olvasta végig. Egyetlen napon sem akarta elmulasztani a Biblia olvasását. Ha végigolvasott ez könyvet, akkor azt mindig hálaadással fejezte be. Kegyessége révén hozzájárult ahhoz, hogy a Szentírás tanítása elterjedjen Magyarországon. Gyulafehérváron, Bethlen Gábor nyomdájában adta ki saját költségén az Újszövetség és a Heidelbergi Káté fordítását a román ajkú reformátusok számára.
Ebben a korszakban a magyar református egyház már szervezetileg kiépült, megerősödött, kialakultak hagyományok. A tanításában a reformátori tanok elmélyítésére törekedett, hangsúlyossá vált a tanbeli tisztaság. A puritanizmus és az ortodoxia jelentette ekkor a teológiai paletta két színét. A két irányzat között kialakultak viták. Az igehirdetés ebben a korszakban elsősorban tudományos fejtegetés volt. A puritánok hangsúlyozták a személyes kegyességi élet fontosságát.
Felesége Lorántffy Zsuzsanna volt. Számára ugyanolyan központi jelentőségű volt a Szentírás a mindennapokban is. Ő a puritanizmus képviselője volt.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Isten Igéje adásra (adakozásra) ébreszt.

Kognitív: I. R.Gy. életpéldáján keresztül arra való rámutatás, hogy Isten Igéje adakozásra bátorít.
Affektív: Az adakozó lelkület érzelmi hátterének feltérképezése és az adakozó beállítódás segítése.
Pragmatikus: A tanuló segítése abban, hogy felfedezhesse ő miben és milyen módon tud részt venni a gyülekezeti adakozásban.

Óra fő része	**Javaslatok**	**Taneszköz, célhoz kapcsolódás**
Motiváció, ráhangolódás,	1. Beszélgetési lehetőség: Rákóczi-harang	Beszélgetés a fejedelem

előzetes ismeretek aktiválása	Milyen ember lehet, aki ágyúkból harangot öntet? Melyik mit juttat eszedbe: harang – ágyú? 2. MF-2 Milyen a jó vezető? - játék	adományáráról, az ágyúkból öntetett harangokról MF-2. feladat A vezető helyzetének átélése
Feldolgozási javaslat	1. I. Rákóczi György TK szövege alapján: Kora Politikája Lelkülete MF-1: idővonal MF-3 Milyen vezető volt? 2. Aranymondás: *„Nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené”.* *Róma 9,16* Miért választotta a fejedelem jelmondatának? Mit jelentett számára? Miért választotta egy református gimnázium jelmondatává? Mit jelenthet a diákok számára? (TK – fotó, 87.o.) 3. Mit üzen a Rákóczi-család címere? MF-4. feladat A címer értelmezéséhez „A család címere: vörös mezőben hármas zöld halomból növő, arany keréken álló, arannyal áttört, kiterjesztett szárnyú fekete sas, mely fölemelt jobbjában arany markolatú egyenes kardot tart. Jelmondata: *Si Deus pro nobis, quis contra nos* („Ha Isten velünk, ki ellenünk?”).” http://hu.wikipedia.org/wiki/R%C3%A1k%C3%B3czi-csal%C3%A1d 4. A fejedelem adományai: TK képei MF-5 Tudod-e? – miért nevezhetjük „bibliás fejedelemnek”? Hogyan függ ez össze az adományaival?	TK MF-1. feladat MF-3. feladat Rákóczi György munkájának megismerése TK A fejedelem jelmondatának értelmezése MF-4. feladat A Rákóczi-család címerének értelmezése TK MF-5. feladat A fejedelem adakozó lelkületére való rámutatás

	5. Te mit adhatsz magadból és a magadéból? MF-6 6. Énekjavaslat: Siess, keresztyén… (TK-15. ének)	MF-6. feladat Példák gyűjtése arra, mit jelenthet az adakozó lelkület a tanuló számára?
Munkáltatás	Készítsünk névjegykártyát I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna számára! Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.	
Házi feladat	Nézz utána, hol vannak az országban olyan harangok, amelyeket I. Rákóczi György adományozott!	

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 88-86. oldal

A képen látható:

- Fénykép: A Debreceni Dóczi Gedeon Református Gimnázium – a fejedelem vezérigéjével.
- Kép: I. Rákóczy György (festmény)
- Fénykép: Lorántffy Zsuzsanna úrasztali terítője

A szöveg: Ismeretközlő szöveg: I. Rákóczi György élete, tettei.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg I. Rákóczi György képét! Mit tudtok róla? Milyen történelmi korban élt? Ki festette róla ezt a képet?
- Olvassátok el a fejedelem vezérigéjét! Hol található ez a felirat? Jártál-e már ott?
- Mit jelent a felirat? „ Nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené”?

2. *Szövegelemzés*

- Milyen történelmi körülmények és események jellemezték azt a kort, amikor I. Rákóczi György élt?
- Miért mondták a fejedelemre, hogy bőkezű és ugyanakkor takarékos volt?
- Ki volt a felesége?
- Mit jelent ma a „Rákóczi harang” kifejezés?
- Mi volt a vezérigéje a fejedelemnek? Mit jelent?

- Miért hívják „Bibliás fejedelemnek”?

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 255. dics.1.3.7-8. verse- Mely igen jó
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 143. 1.8. verse- Végtelen irgalmú (dall. RÉ.256. dics. Irgalmazz, Úr Isten)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 221. Nem nekünk, Uram, nem nekünk engedd (dall. RÉ. 115. zsolt.)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 316. Magyar ének
Hittankönyv: 12. No, minden népek-47. zsolt. (+RÉ, BS, DU)

ÖSSZEFOGLALÁS IV.
HITVALLÓK A TÖRTÉNELEM SORÁN
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Feldolgozási javaslat	**1. változat** 1. Csapatversenyben: Feladatok lehetnek: - MF-3-4-5 - Az elkészített névjegykártyák „Kérdezz-felelek” típusú játékként – a kártyákon lévő egy vagy több meghatározásból kell kitalálni a személyt 2. Egyéni feladat: MF-2: Mi a véleményed a szerzetesek életéről? MF-6- Kit választanál példaképednek? Miért? 3. Közös megbeszéléssel: MF-7- Hogyan kapcsolódik az ige a témakörhöz? **2. változat** Készíthetünk társasjátékhoz használható kérdéseket, s kipróbálhatjuk együtt egyháztörténeti játékunkat. Kérdések, feladatok lehetnek a játékban: - KVÍZ-KÉRDÉS: Egyháztörténeti kvízek kérdései - SZEMÉLY-KÁRTYA: Mondj 3 szót, amely illik a személyhez – a témakörben szereplő személyek neveivel - TÁRGY-KÁRTYA: Ki jut eszedbe a	

		tárgyról? – tárgyak lehetnek: roskadozó templom, korona, templomajtó, nyomda, énekeskönyv, Biblia, nyomda, harang, terítő, zászló	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Kinek a zsákja? (játék ismétléshez, kiscsoportos számonkéréshez)

Feladat:
Létszámtól függően bontjuk a nagycsoportot kisebbekre. Egy csoportban ne legyen több 3-4 gyereknél. Minden csoport kap egy vagy két zsákot. Ki kell találniuk, hogy kinek a zsákja lehetett. A nevet egy kártyára fel kell írni.
Előkészület:
Textil zsákokba (vagy papír zacskókba) tárgyakat teszünk. Minden zsák egy adott személyre utal. (Lehet rejtvényes utalás is.). Bármilyen tárgy alkalmas: játékok, rajzok, szavak kártyára írva.
Például:

- Augustinus:
  - körte (villanykörte utal a körtelopásra)
  - gyerekénekkönyv (utal a Tolle lege! énekre)
  - makaróni (utal Milánóra) vagy lehet egy milánói alappor kiürült csomagolása
  - Colosseumról egy kép (Római levélre utal)
  - nyugtalan szív-megnyugvó szív (idézetre utalva)
- István
  - templom
  - térkép
  - paragrafus jel
- Assisi Ferenc
  - játékfegyver (katona volt egy ideig)
  - egy darab tégla
  - állatfigura
- Károli
  - héber v görög Biblia
  - kép a vizsolyi templomról
  - kártya, amin szerepelnek régies szavak: vala, légyen, vajjon stb.
- Huszár Gál
  - kép Debrecenről
  - pecsétpárna
  - egy huszár figura
  - énekeskönyv
- Bocskai
  - szarvasmarha (kép vagy játékfigura)
  - fekete zsinór (vagy zsinórminta rajzolva)
  - kép, ami a szabadságra utal
  - Bécsről kép (vagy egy szelet bécsiről)
- Bethlen
  - pozsonyi kifli vagy kép róla
  - kis csengő
  - kép kollégiumokról

- I. Rákóczi György
  - játék ágyút összekötünk egy csengővel (ágyúkból öntetett harangot)
  - hímzett terítő (feleségére utalva)
  - kép egy futóról (vezérigéjére utalva)
  - 32-es szám

Minden csoport bemutatja a tárgyait, majd elmagyarázza, hogy hogyan kapcsolódik az adott tárgy a személyhez.

Variáció: A csoportból egy személy egyes szám első személyben bemutatkozik, megmutatja a tárgyakat, majd elmondja, hogy miért ezek a tárgyak vannak a zsákjában.

28. ÉLETEM ISTEN VILÁGOSSÁGÁBAN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Az év fő üzenetének összegzése: az életünket folyamatosan átjárhatja Isten világossága.

Kognitív: Az év során tanult történetek, témák felidézésével annak a felismertetése, hogy Isten jelen van a mindennapi életünkben és üzenete van arra.
Affektív: A Szentháromság Istenhez való pozitív kötődés megerősítése.
Pragmatikus: A tanulók ösztönzése arra, hogy saját módjukon (kreatív módon) fogalmazzák meg, hogy számukra mit jelent az, hogy Isten jelen van az életükben.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Az év során tanultak alapján hogyan értelmezed a címet: „Életem Isten világosságában”	Beszélgetés arról, mit jelent Isten világosságában élni
Feldolgozási javaslat	1. Alkossunk 3-4 fős csoportokat, a hittancsoport létszámának megfelelően! Kérjük meg a csoportokat, hogy válasszanak a MF 1. és 2. feladata közül: MF-1: útjelző táblák készítése a Tízparancsolathoz MF-2: a csoport hitvallásának elkészítése plakát	MF-1-2. feladat Reflexió a Tízparancsolatról és hitünk megvallásáról tanultakra alkotó

	formájában Az eredményt mutassák be a tanulók a többieknek! 2. A tanulók válasszanak egy-egy igét, aranymondást, amit nem szeretnének elfelejteni! Készítsünk elő egy-egy könyvjelzőt, egy mécses rajzával, s arra írják rá a választott igét! (Vagy a MF-3. feladatához írják be.) Adjunk lehetőséget arra, hogy mindenki felolvassa a választott igeverset! 3. Énekeljük el azt az éneket, amelyet a csoport leginkább megkedvelt a tanév folyamán!	munkával MF-3. feladat Személyes üzenet keresése a tanév során tanultakból
Munkáltatás		
Házi feladat		

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 119. zsolt.2-3. 5. 8. verse- Boldogok azok is
Református Énekeskönyv: 167. dics.1-2. verse- Jöjj, mondjunk hálaszót (+BS)
Református Énekeskönyv: 200. dics. 3. verse- Ó, maradj világosság
Református Énekeskönyv: 225. dics. 5.-7. verse- Adjad, hogy lássuk a világosságot (+BS)
Református Énekeskönyv: 294. dics.1. verse- Jézus, vígasságom (+BS)
Református Énekeskönyv: 434. dics.- Vezess Jézusunk
Dicsérjétek az Urat: 151. Velem vándorol utamon Jézus (+BS)
Hittankönyv: 11. Elménket, értelmünket-164. dics.2. verse (+RÉ)

TEMATIKAI EGYSÉG:
ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT! Bevezetés: A református egyházi év ünnepei (olvasmány)

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 90. oldal

A képen látható:

- Fénykép: terített húsvéti asztal
- Fénykép: karácsonyfa
- Infógrafika: az egyházi év ünnepei

A szöveg: Bevezetés: a református egyházi év ünnepei

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeljétek meg a fényképeket! Melyiket milyen ünnepre küldenéd el az ismerőseidnek? Miért?
- Olvasd le az infógrafikáról az egyházi év ünnepeit! Mit tudsz ezekről az ünnepekről?

2. *Szövegelemzés:*

    - Milyen személyes ünnepeid vannak? Hogyan szoktátok ezeket megünnepelni?
    - Milyen egyházi ünnepeink vannak? Milyen szokásaitok vannak?
    - Miért jó ünnepelni?
    - Milyen szimbólumokat ismersz, amelyek a karácsonyi, húsvéti és pünkösdi ünnepkörhöz tartoznak?

1. REFORMÁCIÓ ÜNNEPE:
AZ EGYHÁZ MEGÚJULÁSA, LUTHER ÉS KÁLVIN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Egyháztörténet, RPI; Bottyán János: Hitünk hősei, Budapest, 1995; Dr. Benke György: Hittan7, Budapest, 2000)

Luther Márton (1483-1546):
Eislebenben, bányász család gyermekeként született (1483. november 10-én). Jogot tanult az erfurti egyetemen. Egy viharban megélt megmenekülési élmény hatására tett fogadalma szerint belépett az ágostonrendi szerzetesek közé Erfurtban. A belső békességet keresve jutott el pappá szentelése után Rómába, és végigzarándokolta a búcsújáró helyeket. Wittenbergben kapott tanári állást, bibliamagyarázatot tanított. Az üdvösség kérdése mindig is foglalkoztatta. Szerzetesrendjének vezetője ugyan Krisztusra mutatva tanított erről, de szükségesnek tartotta az érdemszerző jócselekedeteket is. A reformáció szükségességére akkor döbbent rá, amikor a Zsoltárok könyvét, a Római és Galata levelet magyarázta. Rájött, hogy az ember nem lehet kedves Isten előtt, és legfőbb kérdése az volt, hogy hogyan találhat rá a kegyelmes Istenre. Majd a Római levél tanulmányozása révén rájött, hogy Isten az Ő igazságát ingyen kegyelemből ajándékozza az embernek Krisztus érdeméért, egyedül ezért. Isten megigazít kegyelemből, hit által. Krisztus bűnhődött a mi bűneinkért. A korabeli egyházi valóság és a Szentírás tanítása között feszülő ellentét indította el benne a reformáció szükségességének a gondolatát. Johann Tetzel, domonkosrendi szerzetes a római Szent Péter templom építésére bűnbocsátó cédulákat árusított. Az emberekkel azt hitetve el, hogy a bűnbocsánat megvásárolható. Németországban nagyon sok embert ezzel megtévesztett. Luther szerette volna tisztázni a visszaélések mögötti teológiai tévedéseket, valamint a visszaélésekre felhívni a figyelmet. 95 tételben fogalmazta meg azokat a bibliai tanításokat, amelyek Isten kegyelméről és az Ő bűnbocsátó hatalmáról szólnak. Ezek a tanítások ellentétben álltak azzal a gyakorlattal, amit a korabeli egyház gyakorolt. Ezért hatalmas feltűnést keltett és hitvitákat is indított el. Két hét alatt egész Németországban elterjedtek a tételek. A 95 tétel közzététele után (1517. október 31.) a folyamatos disputák közben Lutherből, az ágostonrendi szerzetesből a Szentírás felfedezett igazságainak harcosa lett. Sok követőre tett szert. A pápa követelte a tanai visszavonását, amit Luther megtagadott. 1521-ben a wormsi birodalmi gyűlésen a pápa kívánsága szerint V. Károly német-római császár megkérte, hogy vonja vissza tanait. Mert ezt nem tette meg, kiátkozták, őt és védelmezőit bárki bárhol megölhette. Ekkor Wartburgba menekült és lefordította az Újszövetséget németre. 1522-ben jelent meg. Wittenbergbe ment, és prédikációival tanította a híveket. Megújítása nem valami újnak a behozatalát jelentette, hanem a Szentíráshoz, az eredeti forráshoz való visszatérést.

Kálvin János (1509-1564):
Noyonban született, Párizs közelében. Apja ügyész volt. Kálvin is jogot tanult. A Biblia és az egyházi atyák írásainak a tanulmányozása során megtért 1533-ban. Saját bevallása szerint nagyon bele volt merülve a pápaság babonáiba, de Isten kiragadta onnan, lángra gyújtotta. Ezután kizárólag a Szentírás tanítványa akart lenni. Első megújulásra mutató gondolatai Nicolas Cop székfoglaló beszédében jelennek meg, amit Kálvin írt meg. A hit által való megigazulás gondolatát vetette fel benne. E beszéd botrányt okozott, ami miatt menekülnie kellett. 1533-36 között menekülnie kellett. 1536-ban megírta főművét: A keresztyén vallás rendszere (Institutio Religionis Christianae) című könyvét. Ez az első változata volt a

művének. A reformáció hívei között ezzel az írásával egyszerre ismert lett Kálvin. Genfben 1536-38-ig tartózkodott. Ez alatt az idő alatt írt, prédikált, egyházfegyelmi szabályokat dolgozott ki. A reformáció tanait elfogadták Genf lakói, de Kálvin rájött, hogy elsősorban politikai okok miatt. Azonban ő azt szerette volna, ha hitbeli meggyőződés miatt követik a megújulás tanításait. Kálvin szerette volna a megújulást a közösségi élet minden területén megvalósítani. Reformátori tervet készített Genf városa számára. Ebben az szerepelt, hogy nem elég az Igét tisztán hirdetni, a sákramentumokat helyesen kiszolgáltatni, hanem az egyháznak élő gyülekezetté kell válnia, hogy az lehessen, amit az evangéliumok is tanítanak: Krisztus országa a földön. Itt a város valamennyi lakója egyúttal az egyházközség tagja is volt. Ugyan a városi tanács elfogadta az elvi megújulás szükségességét, a gyakorlati megvalósítás azonban akadályokba ütközött. Mivel nem volt hajlandó engedni abból, hogy ne evangéliumi módon történjen az úrvacsora, elmenekül Genfből. Három évig Strassburgban él. Itt ír magyarázatot a Zsoltárok könyvéhez és a Római levélhez. Itt írta meg azt a levelet, amely válasz volt Sadoletus bíboros genfi polgároknak írt levelére, melyben vissza akarta őket a római egyházhoz téríteni. A genfiek visszahívták Kálvint. Így 1541-64-ig ismét Gentben tartózkodott egészen haláláig. A Biblia tanítása szerint az őskeresztyén közösség mintájára alakítja ki a zsinat-presbiteri elven működő egyház-irányítási alapelvet. Főművét bővíti, majd négy könyvvé bővül. Kiadásai: 1536, 1539, 1543, 1559) Kálvinnak folyamatos küzdelmet kellett vívni a különféle ellenfelekkel, akik nem fogadták el a Biblia tanításából következő szigorú rendszabályokat. Genfet sikerült a reformáció egyik központjává tenni. Egész életében kutatta a Szentírás tanítását, magyarázta azt. A teológia lényegét Isten korlátlan teljhatalmának és dicsőségének a hirdetésében látta.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: A reformáció ünnepe emlékeztetés arra, hogy mindig Isten Igéjéhez kell mérnünk magunkat.

Kognitív: Annak a megismertetése, hogy mire emlékezünk a reformáció ünnepén.
Affektív: A megújulás, fejlődés igényének és annak érzelmi hátterének feltárása.
Pragmatikus: Bátorítani a tanulókat arra, hogy saját életükben is keressék folyamatosan azokat a lehetőségeket, hogyan és miben tudnak Isten Igéje alapján fejlődni.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK-90. o. Ti mit ünnepeltek meg? Miért fontos az ünnep? Milyen egyházi ünnepeink vannak? 2. Agyagozás, gyurmázás és tapasztalatai Készítsünk agyagból vagy gyurmából tárgyakat, közben olvassuk fel a TK bevezető részéből Jeremiás	TK Beszélgetés az ünnepekről, ünneplésről TK MF-1. feladat Rámutatni a

	18, 3-6-ot! TK-fotó, ige - Jeremiás a fazekasnál MF-.1 Beszéljük meg: Ki tudtad-e javítani, ha rosszul sikerült a forma? Mit jelent, hogy olyanok vagyunk Isten kezében, mint az agyag a fazekas kezében? Mi hogyan változhatunk meg?	formálás, formálódás és változás lehetőségére
Feldolgozási javaslat	<u>1. A reformáció szó jelentése:</u> Az agyagozás tapasztalatai, a fazekasról szóló igéhez kapcsolódva magyarázzuk meg a fogalmat: REFORMÁCIÓ= visszaalakítás, visszatérés az alapokhoz, megújítás, megváltoztatás <u>2. Reformáció az egyház életében</u> TK szövege: Luther munkája Kálvin munkája MF-2-3: Luther és Kálvin munkásságát feldolgozó feladatok <u>3. Aranymondás:</u> *„Okos istentiszteletként szánjátok oda magatokat élő, szent, Istennek tetsző áldozatul, és ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.” Róma 12, 1-2* MF-4: az aranymondás feldolgozása Beszéljük meg: Mit jelent az Istennek odaszánt élet? Milyen változásra biztat ez az ige? <u>4. Hogyan lehet rossz szokásokat megváltoztatni ma?</u> MF-5: szokások megváltoztatása <u>5. Szimbólumok a reformációval kapcsolatosan</u> MF-6-7: Luther pecsétje, Kálvin címere Mit jelképeznek?	TK A reformáció szó magyarázata TK MF-2-3. feladat Luther és Kálvin munkásságának megismerése MF-4. feladat Az aranymondás és a reformáció, a változás gondolatának összekapcsolása <u>MF-5. feladat</u> Példák megbeszélése a változással kapcsolatosan MF-6-7. feladat A reformációval kapcsolatos

	6. Énekjavaslat: Az egyháznak a Jézus a fundámentoma…(TK-2. ének)	szimbólumok megismerése

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 91-94. oldal

A képen látható:

- Fénykép: Agyagedény formálás
- Fénykép: Luthernek öltözött professzor
- Fénykép: A wittenbergi vártemplom kapuja ma
- Fénykép: Szlávics László: emlékérem két oldala
- Fénykép: A reformáció emlékműve Genfben

A szöveg:

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Mit jelképez számodra az agyagot formáló kéz?
- Miért fontos tudni a wittenbergi vártemplomról? Mi történt ezen a helyen?
- Nézd meg Szlávics László éremművész Kálvinról készített emlékérmének mindkét oldalát! Milyennek ítéled? Miért készítette a művész ezt az érmet?
- Figyeld meg a reformáció emlékművét! Mit ábrázol? Mit fejez ki az alkotó ezzel a művel?

2. *Szövegelemzés*

- Miért merült fel az egyház megreformálásának kérdése?
- Mit jelent a reformáció?
- Kik voltak nagy reformátorok a 16. században?
- Ki volt Luther Márton? Mit ír le a 95. tétel?
- Ki volt Kálvin János? Mi volt a jelmondata? Mit jelent ez számodra?
- Mi történt Genfben Kálvinnal?
- Mikor van a reformáció ünnepe? Voltál e már ezen az ünnepségen? Mit tapasztaltál?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Okos istentiszteletként szánjátok oda magatokat élő, szent, Istennek tetsző áldozatul, és ne igazodjatok a világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes”.

- Mire int bennünket Pál apostol?
- Mit jelent az, hogy szánjuk oda magunkat Istennek élő és szent áldozatul?
- Mit jelent az, hogy értelmünket meg kell újítani? Mi lesz ennek a következménye?
- Honnan tudjuk, hogy mi Isten akarata? Mi az, ami jó és neki tetsző élet?
- Vonatkoztasd magadra az Igét, és fogalmazd meg magadban, neked mire van szükséged, hogy az Ige szerint élj?

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: 95 tétel

Válasszunk ki Luther 95 tételéből néhány egyszerűbbet, a hittanosok számára is könnyen érthetőt (vagy kicsit fogalmazzuk át). Ezeket nyomtassuk ki vagy vetítsük ki az órán és röviden, de hatékonyan beszélgessünk kicsit róluk, értik-e, miről szólnak, mit akarnak, egyetértenek-e velük? Nem a tételek részletes megismerése és értelmezése a fő feladat, de ez is szükséges hozzá.

Osszunk ki lapokat, amikre egyenként vagy maximum párokban másoljanak le nagy, jól olvasható betűkkel egy-egy tételt. (Nagyjából azonos mennyiségű, rövid szöveg legyen mindenkinek.) A lapot előtte vagy utána lehet egy kicsit antikolni, régiesíteni: gyűrni, meríteni, körbeégetni, stb. Ha készen vannak, akkor utána (még az óra idejében!) küldjük ki őket. Keressenek forgalmas, frekventált helyeket az iskola épületében és az udvarán, és ragasszák, sőt, ahol lehetséges, szögeljék ki a tételeiket. Ha sikerül jól időzíteni az órát, az október végig iskolai megemlékezésnek is adhatunk így egy dramatikus keretet.

FIGYELEM! Több felekezetű környezetben (ahol katolikus diákok, tanárok, dolgozók is vannak) jól végig kell gondolni ezt a feladatot, érdemes egyeztetni előtte a plébánossal, katolikus hittanoktató kollégával, hogy tudjanak róla, érdemes a tételeket is úgy kiválasztani, hogy ne legyen direkt támadó élük.

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 46. zsolt.1. verse– Az Isten a mi reménységünk (+BS)
Református Énekeskönyv: 91. zsolt.1. verse-, Aki a felséges Úrnak
Református Énekeskönyv: 117. zsolt. –Az Urat minden nemzetek
Református Énekeskönyv: 119. zsolt. 1. 45-47. verse- Az oly emberek
Református Énekeskönyv: 122. zsolt.- Örülök az én szívemben
Református Énekeskönyv: 171.dics. - Megáll az Istennek Igéje
Jézushoz Jöjjetek: 66. Nem erővel, erővel, hatalommal-kánon

2. AZ IGE TESTTÉ LETT
A KARÁCSONYI ÜNNEPKÖR

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(Jn 1,1-18)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Ulrich Wilkens: Das Evangelium nach Johannes, Göttingen, 1998; Ravasz László: Kis dogmatika, Budapest 1990; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985; Leonart Goppelt: Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992; Alister Mcgrath: A keresztyén hit, Budapest, 2006)

A református egyházi év, a karácsonyi ünnepkör advent első vasárnapjával kezdődik. Az ünnepkörhöz tartozó ünnepek:
- Advent négy vasárnapja,
- Szenteste,
- Karácsony első napja,
- Karácsony második napja,
- Óév,
- Újév,
- Jézus megkeresztelkedésének ünnepe.

Karácsony-Jézus testet öltésének ünnepe:
Karácsonykor azt ünnepeljük, hogy Isten az emberi világot úgy menti meg, hogy Ő maga emberként jelenik meg, felveszi magára ezt az emberi alakot, és beleöltözik az ember életébe és sorsába.
János evangéliuma Jézusnak egy másik arcát mutatja be, mint a szinoptikus evangéliumok. Ha különbséget szeretnénk tenni a két Krisztusábrázolás között, akkor azt lehetne mondani, hogy a szinoptikus evangéliumok elsősorban a történeti Jézus mutatják be, addig János evangéliuma elsősorban a mennyei Isten Fiáról beszél.

1-8. versek: Prológus.
A hagyomány szerint a János evangéliumának első nyolc verse őskeresztyén gyülekezeti ének. Jézus Krisztust, aki a történelem egy adott idejében jelent meg, a végtelen időbe helyezi. A himnusz első felében (6-8. versek) Isten Fiának az önmaga megaláztatásáról szól, az eredeti Istennel egyenlőségből az emberiséggel való teljes közösségből, az inkarnációtól a kereszthalálig.

1-3. versek: János evangéliuma, és Jézus története is ugyanazzal a kifejezéssel kezdődik, mint a teremtés története a Szentírás elején: „*kezdetben”* Ez a kezdet azonban nem a teremtésre vonatkozik, hanem az idők előtti időre. Ez a három vers az Atya és a Fiú kapcsolatáról beszél. Az egységről. A görög ’logosz’ szó héber megfelelője a ’dábár’, ami szót és tettet egyaránt jelent. A Logosz, ami a bölcsesség és tudás és a történés egyszerre. A harmadik vers szól a teremtésről, de lényegében csak a Teremtőről vall.

4-5. versek: A harmadik vers után kimarad a bűnbeesés tényére való utalás. Ez a két vers már Jézus testet öltése utáni reakciókat mutatja be. Kontrasztosan beszél János Istenről és a teremtett világról. A sötétség és a világosság a bűn és a bűntelenségnek a szimbóluma is. A bűnbeesett világ reakciója Isten testet öltésére az elutasítás. A sötétségben élő világ nem ragadta a testet öltött Krisztus által kapott lehetőséget.

6-8. vers: Ennek a testté lett Logosznak a történetét azonnal Keresztelő Jánossal köti össze János evangélista. Ugyanazzal a szóval fejezi ki az evangélista János megjelenését, mint a 3. versben a teremtett világ életre hívását. Ő is Isten akaratából és küldetése révén jelent meg a világban. Keresztelő János személye körül felvetődött a kérdés, hogy ő-e a Messiás. A prológus szerint ő csak tanú. Isten küldötte. Tanúsága azonban nem azt jelenti, hogy ő egyszerűen szóban tesz bizonyságot. Hanem 7. vers szerint mártír, azaz olyan tanú, aki megpecsételi tettekkel a szavait. Kétszer hangzik el a versben a mártír kifejezés. Sőt a 8. versben még egyszer. Előre vetíti ezzel Keresztelő János sorsát.

9-13. vers: Ezek a versek valójában a korábbi verseket ismétlik el annyival kiegészítve, hogy megjelennek azok, akik mégis befogadták Krisztust. Minden ember lehetőséget kapott arra, hogy felismerje a Megváltót. A prológus Jézusnak az Atyával való egységéről beszélt, itt pedig szó esik arról, hogy Jézus egy volt az emberekkel. (11. v.) Három szó is kifejezi, hogy ez a világ a Jézus saját világa volt. És itt nem kellett.

14-18. vers: Jézus valóságát a fizikai test megnevezésével hangsúlyozza az evangélista. Nem csak eljött, hanem sátrat vert a földön, ahogy ezt a görög ige jelentése elmondja. Kegyelem és igazság jellemezte Jézus dicsőségét. Jézus kettős természetének kifejezése az, hogy testben jelent meg és az ő dicsőségét látták az emberek. Az Ószövetségben olvassuk, hogy Istent senki sem láthatja szemtől-szembe az ő dicsősége miatt. Jézus testetöltésével kiderül, hogy Isten felvállalta azt, hogy saját magát az emberi test kerete közé helyezze, hogy mégis láthassa az ember az Ő dicsőségét. Annak a hangsúlyozása, hogy Isten lett testté, az ellen a tévtanítás ellen szól, amely szerint Jézusnak nem volt valóságos teste, hanem csak látszat teste. Másrészt az ellen a tévtanítás ellen, amely a testet elveti. A 17. versben szereplő kegyelem és igazság fogalmak az Ószövetségben gyakran fordulnak elő együtt. 2Mózes 34,5-6 szerint e két tulajdonság Isten nevéhez tartozik. *„Ekkor leszállt felhőben az ÚR, odaállt mellé, és kimondta az ÚR nevet. [6]Elvonult előtte az ÚR, és így mondta azt ki: Az ÚR, az ÚR irgalmas és kegyelmes Isten! Türelme hosszú, szeretete és hűsége nagy!”* Az az Isten lett testté Jézus Krisztusban, aki magát a népének kijelentette.

Logosz-Jézus: János evangéliumának az elején használt görög filozófiai kifejezés, a gnózis fontos kifejezése. János evangélista azonban Jézus praeegzisztenciájáról, (testet öltés előtti) létezéséről szól. Krisztus már létezett a földi Jézus megszületése előtt. Ahogy János evangélista leírja a teremtésnél már ott volt Krisztus.

Keresztség gyakorlata Jézus korában:
Jézus tanítványainak keresztségi gyakorlata formailag a Jézust követők közösségéhez és hitvallásukhoz való csatlakozást jelentette. Értelmét tekintve a bemerítés maga szimbolikus cselekmény volt. Az alámerülés az addigi tévelygéssel való szakítást jelentette, a korábbi életmód megbánását, az ítélet felvállalását, az óember halálra adatását. A vízből való kiemelkedés pedig a bűnbocsánatot, az új életre kelést, a fiúvá fogadást jelentette (Róma 6), a Krisztushoz tartozók közösségéhez való tartozást.
„Bár maga Jézus nem keresztelt, hanem a tanítványai.” János 4,2

Jézus megkeresztelkedése:
Jézus megkeresztelkedése áldozati halálára előre mutató jel volt, amit megerősített Isten Szentlelkének a kijelentése is, amikor az égből szólalt meg: *„Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm.”*Máté 3, 16. Ez a mondat teszi mindenki számára érthetővé, hogy Jézust, és cselekedeteit, szavait és tetteit milyen dimenzióban kell értelmezni. Ő Istennek az az egyetlen

Fia, akiben maga Isten cselekszik, akiben maga Isten jött el a földre. Isten hosszú hallgatási idő után ismét megszólal a mennyből.
A mennyből megszólaló mondat olyan, mint egy prófétai elhívás, mint a végidők Úr Szolgájának az elhívása. *„Ez az én szolgám, akit támogatok, az én választottam, akiben gyönyörködöm. Lelkemmel ajándékoztam meg, törvényt hirdet a népeknek.* (Ézs 42, 1)
Jézusnak nem volt szüksége arra, hogy megkeresztelkedjen, mivel ő bűntelen volt. Az Ő megkeresztelkedésének ezért más a jelentése és jelentősége, mint bárki másénak.
- Egyrészt Jézus a megkeresztelkedésével kifejezte, hogy Keresztelő János személye, tanítása mellé áll. Keresztelő János vonakodott Jézust is megkeresztelni: *„János azonban megpróbálta visszatartani őt, és ezt mondta: "Nekem volna szükségem arra, hogy megkeresztelj, és te jössz hozzám?"* Máté 3,14
- Másrészt (ez a lényeges) Jézus ezzel a tettével kifejezi, hogy beállt a megtérésre hívottak közé, kifejezi, hogy ő is azt az életet fogja isteni mivoltában a földön élni, amit minden más. Ahogyan magára vette az emberi természetet, úgy veszi magára mindazt, ami ezzel a sorssal együtt jár. Bűntelenként a bűn következményét is felvállalja. A megváltást úgy viszi véghez, hogy az emberek élete lesz az élete, és az emberiség sorsa lesz az ő sorsa is.

Keresztség:
Jézus előtt már gyakorolták a keresztséget, de értelmet Jézusban nyert. Az üdvtörténet során Isten az Ő igéjét folyamatosan jelekkel és cselekményekkel szemléltette, erősítette meg és pecsételte meg. A keresztség az Újszövetség első sákramentuma. Ószövetségi előképe a körülmetélkedés. A keresztség egyszeri, megismételhetetlen. A keresztség a kegyelmi szövetségbe való felvételt jelenti és ezt a felvételt pecsételi meg. A bűnbocsánatot és az újjászületést nem a keresztség adja. A keresztelés előfeltétele a hitvallástétel.
A keresztség mai gyakorlata szerint csak vízzel való meghintés történik, nem pedig teljes alámerülés a felemelkedés a vízből. A keresztség egyszeri esemény.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)
szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Az élet szerves részei ünnepek.

Kognitív: Annak a bemutatása, hogy a karácsonyi ünnepkörben milyen ünnepek vannak és ezek milyen üzenetet hordoznak a számunkra.
Affektív: Az ünnep megélésének háttere és érzelmi vonatkozásai.
Pragmatikus: Arra bátorítás, hogy az ünnepek megértett üzenetét saját életére nézve keresse és ezt a lehetőségeinek megfelelően mások számára is adja tovább.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kezdjük az órát gyertyagyújtással – gyújtsunk meg egy gyertyát, vagy adventi koszorún az időszaknak megfelelő számú gyertyát Énekeljünk néhány adventi, karácsonyi éneket!	Az adventi öröm átélése

	1. Beszélgetési lehetőség: TK-ünnepkörök Milyen ünnepek tartoznak a karácsonyi ünnepkörhöz? Melyiket szoktátok megünnepelni? 2. MF-1-2: Milyen érzésekkel várakoztok a karácsonyra? Hogyan ünnepeltek?	TK Ünnepi érzések felidézése MF 1-2. feladat
Feldolgozási javaslat	1. Az advent jelentése A karácsony jelentősége Beszéljük meg: mit tudnak róla Mutassunk rá: Advent: az Úr eljövetele Karácsony: Jézus Krisztus testté létele MF-1: mit jelent az advent kifejezés 2. Jézus születésének örömhíre János evangéliumában TK Olvassuk el az Igét, s beszéljük meg: Miben különbözik az eddig megismert karácsonyi történetektől? A jánosi igeszakasz sajátossága: az üzenetre mutat, Jézus, mint világosság 3. Aranymondás: *„Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal.”* *János 1,14* Értelmezzük a mondatot! Miért jó hír ez? Mutassunk rá: Isten jelen lehet az életünkben és az ünnepünkben (Immánuel= velünk az Isten!) MF-4: imádság Szentestére, ajándékba a családnak Mutassunk rá: az ünnep ajándéka, hogy Isten velünk lehet Jézus Krisztus által, ennek megélése az imádság is 4. Énekjavaslat: Jöjj, ó jöjj…(TK-10. ének), Új	TK MF-1 Rámutatás az advent jelentésére, a karácsony jelentőségére TK A karácsonyi eseményre vonatkozó ige megismerése János evangéliumából TK Az aranymondás értelmezése MF-4. feladat Rámutatás a karácsony igazi ajándékára, s a továbbadás lehetőségére

	világosság…(TK-20. ének)	
Munkáltatás		
Házi feladat	MF-6: Gyűjts karácsonyi képeket, képeslapokat! Készíts belőlük montázst a következő üres helyre!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 95-96. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: Karácsonyi ünnepkör
- Fénykép: adventi koszorú

A szöveg: Advent. Az Ige testté lett

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Milyen ünnepek tartoznak a karácsonyi ünnepkörhöz? Mit tudsz ezekről az ünnepekről?
- Figyeld meg az adventi koszorút! Mit jelképez ez a koszorú? Honnan származik ez a szokás? Keresd meg az interneten!

2. *Szövegelemzés*

- Mi az advent szó jelentése? Kire vonatkozik? Mi történik az adventi időszakban?
- Mit jelent János evangéliumából vett idézet: „Az Ige testté lett!”?
- Gondold végig a karácsonyi történetet! Milyen képek jelennek meg előtted?
- Ti hogyan ünnepeltek karácsonykor?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal.”

- Keressétek ki a Bibliából az Igét! Olvassátok el! Értelmezzétek!
- Mit jelent „az Ige testté lett”? Kiről beszél Keresztelő János?
- Ki az Atya egyszülöttje?

Ráhangolódáshoz: Ünnepek

Írjuk fel kisebb lapokra állami, egyházi és családi ünnepek, ünnepségek neveit, lehetőleg jusson mindenkinek egy a csoportban. (Karácsony, húsvét, március 15, keresztelő, születésnap, ballagás, stb.) A csoport elé kiállva pantomimmal vagy másféle mutogatással,

némajátékkal próbálják meg elmutogatni, rávezetni a csoport többi tagját arra, hogy melyik ünnepet húzták. (Pl. március 15 – kokárdát tűz, születésnap – tortát kap, húsvét – locsolkodik, stb.) Utána kicsit beszélgethetünk arról, hogy mik voltak azok a tipikus elemek, amikből rá lehetett ismerni az ünnepre, kicsit részletesebben belemehetünk a karácsony tipikus jegyeibe és megvizsgálhatjuk, hogy ezek mennyire felelnek meg a bibliai karácsonyi üzenetnek.

Ráhangolódáshoz:
Beszéljétek meg a következő ének alapján, mit jelenthet számunkra az advent!
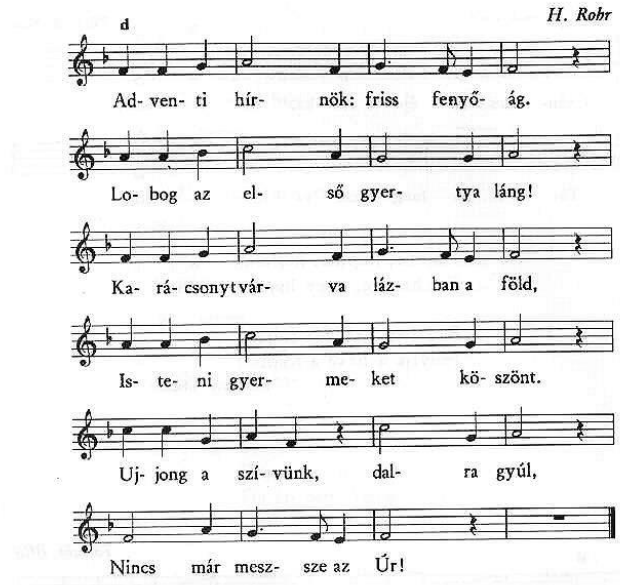
2. Adventi hírnök: friss fenyőág,
Lobog már két kis gyertyaláng!
Ha zörget Jézus, jól figyelj ám,
Betér a szívünk ajtaján!
Ujjong a szívünk, dalra gyúl,
Nincs már messze az Úr!

3. Adventi hírnök: friss fenyőág,
Lobog már három gyertyaláng!
Múlnak az évek, életünk száll,
De utunk végén Jézus vár!
Ujjong a szívünk, dalra gyúl,
Nincs már messze az Úr!

4. Adventi hírnök: friss fenyőág,
Lobog már négy kis gyertyaláng!
Azt mondta Jézus; visszajön még,
Újjá lesz akkor föld és ég!
Ujjong a szívünk, dalra gyúl,
Nincs már messze az Úr!

M. Fresch nyomán Hamar István

Készítsetek „Kérdezz-felelek” játékot a karácsonyi történetben szereplő tárgyakhoz! A kérdéskártyákra írjatok 6-6- állítást az egyes tárgyakhoz. Próbáljátok is ki a játékot!

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 115.o. 5. feladat/ MFGY 87.o. 5. feladat

Az értelmezendő ige nem az itt szereplő, hanem a János 1,14 – a lecke aranymondása

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 328. dics.1.3. verse- Jöjjetek Krisztust

Református Énekeskönyv: 280. dics. 2-3. verse-Boldog, ki csendes (dall. RÉ. 84. zsolt. Ó seregeknek)
Református Énekeskönyv: 282. dics.1.7-8.verse-Nékünk születék (+BS, DU)
Református Énekeskönyv: 329. dics.1-2. verse-Itt állok jászolod felett (+BS)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 82. Új esztendő, vígság szerző- újévi ének
Jézushoz Jöjjetek: 111. Várni jó – kánon (+DU)
Hittankönyv: 20. 1-2. 5-6.verse- Új világosság jelenék (+RÉ)

3. A PÁSKAVACSORA, AZ UTOLSÓ VACSORA, ÚRVACSORA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(Mk 14,3-25)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** L. Goppelt: Az Újszövetség theológiája, Budapest, 1992; Eduard Schweizer: Das Evangelium nachMarkus, Göttingen, 1986; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Alister McGrath: A keresztyén hit, Budapest, Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985,2006; Heidelbergi Káté: 75-82. kérdés-felelet)

Páskavacsora: (2Mózes 12)
Az Ószövetségben az egyik legfontosabb ünnep a páska ünnepe. A páska vacsora alkalmával az egyiptomi szabadulásra emlékezetek. Az egyiptomi tízedik csapást, az elsőszülöttek halálát azok a házak kerülhették el, amelyek ajtajának félfáját a szemöldökfáját bekenték az áldozati bárány vérével. Ezeket a házakat elkerülte az öldöklő angyal. Az ünnep elnevezése is erre utal (a héber pszh ige jelentése: megkímél, érintetlenül hagy). A kivonulás emlékére nisszan hónap 14. napján levágták a páskabárányt és minden kovászosat eltávolítottak a házból. A bárányt úgy kellett roston megsütni, hogy csontját nem volt szabad eltörni. A bárányt keserű füvekkel ették, hogy visszaemlékezzenek arra a keserű sorsra, ami a szabadulás előtt az övék volt Egyiptomban. Valamint kovásztalan kenyeret is ettek a húshoz, mert nem volt idő a menekületskor, hogy a kenyér megkeljen. Ettől kezdve minden évben megemlékeztek erre a csodára a zsidók, nemzedékről, nemzedékre.

Utolsó vacsora: Márk evangéliuma 14, 22-25 (Mt 26, 17-29; Lk 22, 7-23)
Jézus halála előtti estén, az utolsó vacsorán páskavacsorát tartott a tanítványaival. A páskavacsorát csak Jeruzsálemben lehetett megtartani. Így az ottani lakosoknak kellett lehetőséget biztosítani, hogy a vidékiek is ünnepelhessenek. Jézus, mint a családatya adja az áldást. A kenyér megtörése és a bor közös fogyasztása a korabeli zsidó étkezési szokások két alapvető eleme volt. Az utolsó vacsora úgy kezdődött, ahogyan a hagyomány szerint kellett, a kenyér megtörésével és a pohár körbeadásával. Azonban Jézus saját áldozati halála jelképeként beszélt a kenyérről és a borról. Jézus a bor kiöntését összefüggésbe hozza a bűnök bocsánatával. (Mt 26,28) Ahogyan a bárány vére megmentette a tízedik csapásnál a ház lakóit a haláltól, úgy menti meg sokaknak az életét a bárány-Jézus kiontatott vére. Jézus a szövetség vérének nevezi a vérét. Istenről azt jelenti ki Jézus, hogy a múltbeli fizikai fogságból Szabadító Isten a bűnből Szabadító Isten is. Jézus ezen az ünnepen megprófétálja saját halálát is. (Mk 14, 25) Halálát helyettes halálként hirdette meg. Elrendelte, hogy ezentúl az ő emlékezetére tartsák meg ezt az ünnepet.

Úrvacsora:
Az Újszövetségben négy helyen szerepel az úrvacsora szereztetése: Mt 26,26-29; Mk 14,22-25; Lk 22,15-20; 1Kor 11,23-26)
Az úrvacsorával való élés Krisztus parancsára alapul. Jézus a tanítványainak megparancsolja, hogy ezt a vacsorát újra és újra tartsák meg. Ez a parancs addig van hatályban, amíg Jézus Krisztus vissza nem jön. A tanítványok a Krisztus feltámadása után az úrvacsorát mindig ujjongó örömmel ünnepelték. Ugyanis ezeken az alkalmakon visszaemlékeztek vissza azokra az étkezésekre, amelyeken Jézus feltámadása és mennybemenetele között vettek részt. És akkor a feltámadott Úr is ott volt köztük láthatatlan módon, miközben ők ettek. (Cullmann)
Az úrvacsora eredetileg a Krisztussal való együtt evés ünnepe volt, nem pedig Krisztus evése. Az első keresztyének úrvacsorájában Jézus nem az elemekben van jelen, hanem sokkal reálisabban, Lelke által. Az úrvacsorában nem csak Krisztusról van szó, az Őrá való emlékezésről, hanem a vele való találkozásról. Kálvin szerint minél inkább erőtlen az ember, annál inkább szüksége van arra, hogy éljen az úrvacsorával, hiszen hitben erősít meg. Az úrvacsora körül kialakult viták alapja a szereztetési ige értelmezése miatt alakult ki, milyen értelemben van jelen Jézus az úrvacsorában. Az úrvacsora nem csak egy múltbeli emlékünnep. Ennél több. Szentlelke által a hívő ember élő közösségbe kerül a feltámadott Krisztussal, miközben a gyülekezet tagjai egymással is közösséget gyakorolnak. A szakrális evés és ivás eszköz arra, hogy az élő Jézus Krisztussal közösségre vigyen. (Bolyki János) Az úrvacsora egyúttal az Istennel kötött szövetség megújítása is. Ennek a megerősítésére szolgálnak az úrvacsora előtti kérdések. Az úrvacsora előképe a mennyei vacsorának is. Jézus az utolsó vacsora alkalmával az új szövetség lehetőségét adja meg. A reformátori tanítás szerint a sákramentumban Isten alkalmazkodik az emberhez. Az úrvacsora nem csak emlékeztet Krisztus feltámadása által elnyert adományokra, hanem bizonyossá is tesz arról, hogy mi részesülünk a javaiban.
Az úrvacsora a jelen közösségéről szól. A múltban bekövetkezett Krisztusi áldozat személyre szabott aktualizálása az úrvacsora. Kálvin tanítása szerint a Szentlélek az úrvacsorában csatornaként közvetíti számunkra Krisztus ajándékait. Amilyen biztosan táplálja a kenyér a testemet, olyan biztosan táplálja a lelkemet a Krisztus. Az úrvacsora nem csak a múlttal és a jelennel köt össze, hanem a jövővel is, hiszen a mennyei vacsora előképe, a messiási közösség előképe. (Mt 26,29) „újra eljön…” (1Kor 11,26)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag feltöltése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Az úrvacsora és ennek előzményei is Isten szabadításáról szólnak.

Kognitív: Arra való rámutatás, hogy az úrvacsora során Jézus váltságművére emlékezünk, illetve az úrvacsora menetének megismertetése.
Affektív: Vágyakozás ébresztése az úrvacsorai közösség iránt.
Pragmatikus: Az úrvacsorai rítus gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás

Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: TK- bevezető része: a kenyér fontossága Gyűjtsünk olyan szavakat, amelyek a kenyérről eszünkbe jutnak! Gyűjtsünk, vagy osszunk ki lapokon kenyérrel kapcsolatos közmondásokat, s értelmezzük azokat! A kenyérrel kapcsolatos közmondások, szófordulatok: Kenyeret keresni Keserű kenyér Megette a kenyere javát Ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyérrel Ki mint vet, úgy arat Más kenyerét eszi Olyan, mint egy falat kenyér Olyan kenyérből még nem ettem Tudja, hol szokták megszelni a kenyeret Kijutott neki a pirítós kenyérből Hangsúlyozzuk: a kenyér életfeltétel, az élet, a jólét és az asztalközösség gyakorlásának szimbóluma is.	TK Beszélgetés a kenyér jelentőségéről
Feldolgozási javaslat	1. Három asztalközösség Kenyér – étkezés – asztal – asztalközösség – ünnep összefüggése 3 asztalközösség Páskavacsora Utolsó vacsora Úrvacsora A MF 1-2. feladatának szövege segítségével tekintsünk bele a három asztalközösségbe! Töltsük ki a táblázatot, s értelmezzük az asztalközösségek jelentését! 2. Mutassunk rá a három asztalközösség közötti összefüggésre: TK – áttekintő ábrája (TK 97.o.): Emeljük ki: mindhárom a szabadító Istenre, s számunkra a szabadulás lehetőségére mutat Aranymondás: *„Vegyétek, ez az én testem.”* *„Ez az én vérem, a szövetség vére, amely sokakért kiontatik.”* *Márk 14, 22. 24* A fenti összefüggések keretében magyarázzuk meg. 3. Úrvacsorával kapcsolatos érzések:	MF-1-2. feladat A páskavacsora, az utolsó vacsora és az úrvacsora összehasonlítása TK Rámutatás az összefüggésre. A szabadító Isten a középpontban MF-5-6. feladat

	MF-5: személyes tapasztalatok, milyen imádságot mondanál MF-6: Milyen hívás az úrvacsora? Két helyzet összehasonlítása A feladattal hangsúlyt tehetünk a következőkre: Mindkét hívás esetében: remélünk valamit a találkozástól, a találkozásra szükségünk van Különbségek: A Jézussal való találkozás valódi esély a változásra, ő biztosan tudja, mikor mire van szükségünk, a rendelőben a számmal történő hívás személytelen, az úrvacsorában Jézus hívása személyes, az orvoshoz egyedül kell mennünk, az úrvacsorai közösségben úgy vagyunk mindannyian fontosak, hogy közösséget is alkotunk Jézussal és egymással. 4. Az úrvacsora gyakorlása – elsősorban ünnepeken Szereztetése alkalma – a húsvéti ünnepkörben A húsvéti ünnepkörben helyezzük el a Nagycsütörtököt – TK-ábra: 96.o. 5. Énekjavaslat: Áldd, lelkem, Istened…(TK-1. ének), Az Úr énnékem (TK-3. ének)	Közös gondolkodás és érzések kifejezése imádságban az úrvacsora gyakorlásával kapcsolatosan TK A húsvéti ünnepkör áttekintése, a Nagycsütörtök és az úrvacsora helye ünnepeink között
Munkáltatás		
Házi feladat	MF-3: Sorold fel, mit jelképez a kenyér, mit jelképez a bor? Használhattok szimbólumlexikont vagy az internetet	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 97-99. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: A húsvéti ünnepkör
- Fénykép: Asztalon kenyerek
- Infógrafika: Páskavacsora –Utolsó vacsora – Úrvacsora
- Fénykép: Szlavics László: Egyiptomi kivonulás festmény
- Fénykép: úrvacsorára terített asztal: Biblia, kenyér, bor kehelyben

A szöveg: Ismeretközlő szöveg: Húsvéti ünnepkör. Páskavacsora. Az utolsó vacsora. Úrvacsora

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Vizsgáljátok meg az infógrafikát! Milyen ünnepek és események tartoznak a húsvéti ünnepkörhöz? Mit tudtok róluk elmondani?
- Mit láttok az asztalon, és az asztal körül? Mit üzen a kép? Mit jelképez a kenyér?
- Elemezzétek az infógrafikát! Mit jelentett a páskavacsora? Mit jelentett az utolsó vacsora? Mit jelent az úrvacsora?
- Nézzétek meg a Szlávics László alkotását! Mi az, ami kifejezi az egyiptomi kivonulást?
- Figyeljétek meg az asztalon lévő tárgyakat! Mit jelképeznek számotokra?

2. *Szövegelemzés*

- Mi az a páska? Milyen a kovásztalan kenyér? Mi az a kovász?
- Mire emlékeznek a zsidó emberek a páska ünnepén? Hogyan zajlott ez az ünnep?
- Mit jelképeznek a páskavacsora ételei?
- Mikor ünnepelték a páska ünnepét az akkori emberek? Hogy nevezzük másképp ezt az ünnepet?
- Jézus és a tanítványai hol fogyasztották el az utolsó vacsorát? Mondjátok el az előzményeket!
- Milyen ételeket készítettek az utolsó vacsorára a tanítványok?
- Mit mondott Jézus az asztalnál? Kire célzott Jézus a tanítványok közül?
- Mit jelképezett a kenyér? Mit jelképezett a bor?
- Mit jelent: „Ez az én vérem, a szövetség vére, amely sokakért kiontatik”?
- Jézust miért ábrázolják áldozati bárányként?
- Voltál-e már úrvacsoraosztáson? Mit láttál? Mire gondoltál?

Miért halt meg Jézus? (bemutató)

A Jézus haláláról tanít ez a bemutató. Szükséges eszközök:

- egy lapos tányér
- két db kicsi fémpénz
- egy üvegpohár
- egy gyertyamécses
- kávé vagy más színes folyadék

A 6. lépésből álló bemutató közben a következőket mondhatjuk el.

Mondandó:	Cselekmény:	Történés:
1. Isten megteremtette az embert. Nagyon szerette, értékes volt a számára.	Lerakjuk a két érmét a tányérra.	
2. A bűneset után az emberi természet egészen megromlott.	Ráöntjük a folyadékot a két pénzérmére. (Nem kell, hogy befedje az egész tányért.)	A folyadék ellepi a két pénzérmét.

3. Ezért Isten elküldte a világba a világ világosságát: Jézust. Az emberek hallgatták a tanításait.	Meggyújtjuk a teamécsest.	Ég a mécses.
4. De végül mégis elhallgattatták.	Ráborítjuk a mécsesre a poharat.	Egy kis ideig még ég a mécses.
5. Kioltották az életét.	Semmit se teszünk.	Elalszik a mécses. Elkezdi bugyborékolva felszívni a folyadékot.
6. Jézus a halálával magára vette a világ bűneit.	Semmit sem teszünk.	A pohárban keletkező vákuum miatt a pohár felszívja a folyadékot.

<u>Órakezdéshez vagy feldolgozáshoz:</u>

<u>„Kenyér-igék”:</u>
A kenyér szimbólum jelentését megbeszélhetjük bibliai igék segítségével is. Felírhatunk és kioszthatunk a gyerekeknek egyenként vagy csoportokban a kenyérrel kapcsolatos igeverseket, vagy megkérhetjük őket, hogy a Bibliából keressék ki és értelmezzék azokat. Választhatunk a következő igék közül:

Zsoltárok 42,4
Könnyem lett a kenyerem éjjel és nappal, mert egész nap ezt mondogatják nekem: Hol van a te Istened?

Zsoltárok 80,6
Kenyér helyett könnyel etetted őket, bőségesen adtál inni könnyeket.

Prédikátor 9,7
Azért edd csak örömmel kenyeredet, és idd jókedvvel borodat, mert mindig az volt Isten jóakarat, hogy ezt tedd.

Példabeszédek 4,17
Bűnnel szerzett kenyeret esznek, és erőszakkal szerzett bort isznak.

Példabeszédek 31,27
Ügyel háza népe dolgaira, nem kenyere a semmittevés.

1Mózes 18,5
Én meg hozok egy falat kenyeret, hogy felüdüljetek, és úgy menjetek tovább, ha szolgátok mellett mentek el.

Példabeszédek 22,9
A jóságos tekintetű ember áldott lesz, mert ad a kenyeréből a nincstelennek.

Ézsaiás 58,7
Oszd meg kenyeredet az éhezővel, vidd be házadba a szegény bujdosókat, ha mezítelent látsz, ruházd fel, és ne zárkózz el testvéred elől!

2Korinthus 9,10
Aki pedig magot ad a magvetőnek, és eledelül kenyeret, megadja és megsokasítja vetőmagotokat, és megszaporítja „igazságotok gyümölcsét”.

Apostolok Cselekedetei 2,42
Ezek pedig kitartóan részt vettek az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban.

1Korinthus 10,17
Mert egy a kenyér, egy test vagyunk mindannyian, akik az egy kenyérből részesedünk.

1Mózes 3,19
Arcod verejtékével eszed a kenyeret, míg visszatérsz a földbe, mert abból vétettél. Bizony por vagy, és vissza fogsz térni a porba!

Zsoltárok 132,15
Gazdagon megáldom eledelét, szegényeit jól tartom kenyérrel.

Jeremiás 5,17
Megemészti aratásodat és kenyeredet, megemészti fiaidat és leányaidat, megemészti juhaidat és marháidat, megemészti szőlődet és fügefádat. Erős városaidat pedig, amelyekben bízol, fegyverrel rombolja le.

Ezékiel 4,16-17

Azután ezt mondta nekem: Emberfia, én összetöröm a kenyér botját Jeruzsálemben. Kenyeret mértékkel és aggódva esznek, vizet is kimérve és borzadva isznak, mivel szűkösen lesz kenyerük és vizük, borzadva néznek egymásra, és elsorvadnak bűnük miatt.

Jeremiás Siralmai 1,11
Az egész nép sóhajtozik, kenyeret keresgélnek, odaadják értékeiket ennivalóért, hogy föléledjenek.

Máté 14,17
Ők pedig így válaszoltak: Nincs itt egyebünk, csak öt kenyerünk és két halunk.

Máté 6,11
Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma,…

János 6,11
Jézus pedig vette a kenyereket, hálát adott, és kiosztotta az ott ülőknek, ugyanúgy osztott a halakból is, amennyit kívántak.

Ézsaiás 30,23
Ő pedig esőt ad a magra, amellyel beveted a földet, és kenyeret ad a föld terméséből, amely bőséges és tápláló lesz. Nyájad tágas legelőn legel azon a napon.

Lukács 22,19
És vette a kenyeret, hálát adott, megtörte és e szavakkal adta nekik: „Ez az én testem, amely tiérettetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”.

Ámósz 8,11
Jön majd olyan idő, amikor éhséget bocsátok a földre. Nem kenyérre fognak éhezni, és nem vízre fognak szomjazni, hanem az Úr igéjének hallgatására.

5Mózes 8,3
Sanyargatott és éheztetett, de azután mannával táplált, amelyet nem ismertél, és atyáid sem ismertek. Így adta tudtodra, hogy nemcsak kenyérrel él az ember, hanem mindazzal él az ember, ami az Úr szájából származik.

Máté 4,3-4
Ekkor odament hozzá a kísértő, és ezt mondta: „Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy ezek a kövek változzanak kenyérré”. Ő így válaszolt: „Meg van írva: Nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden Igével, amely Isten szájából származik.

János 6,35
Jézus azt mondta nekik: „Én vagyok az élet kenyere: aki énhozzám jön, nem éhezik meg, és aki énbennem hisz, nem szomjazik meg soha.

János 6,51
Én vagyok az az élő kenyér, amely a mennyből szállt le: ha valaki eszik ebből a kenyérből, élni fog örökké, mert az a kenyér, amelyet én adok oda a világ életéért, az az én testem.

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Élőkép készítése
Ha elegendő létszámú a csoport, alkothatunk egy élőképet vagy reprodukálhatjuk Leonardo da Vinci híres festményét is. Osszuk ki, hogy ki melyik szereplő (Jézus, apostol) lesz, szerezzünk ruhának függönyöket, terítőket, pár kelléket és álljunk be úgy, ahogy az utolsó vacsora történhetett (lehet saját verzió és/vagy a festmény replikája). Természetesen le is fényképezhetjük, fényképezőgép, telefon akad minden hittanos csoportban.

Dramatizált felolvasás: ha már beültünk a megfelelő helyre, akkor fel is olvashatjuk az úrvacsora történetét valamelyik evangéliumból vagy Pál leírása alapján és a megfelelő részeknél körbeadunk egy darab kenyeret/pászkát és egy (vagy ha higiénikusabbnak tartjuk, több) pohárban szőlőlevet (nem bort!). Tisztázzuk (magunkkal is), hogy ez nem egy liturgikus úrvacsora, hanem a történet átélését segítő gyakorlat. Utána beszélhetünk arról is, hogy az ókorban mit jelentett az asztalközösség és arról is beszéljünk, hogy ki hogy élte meg ezt a „közösséget".

Házi feladatként:

Érdeklődjetek a saját gyülekezetetekben: milyen úrvacsorai edényeket és terítőket használnak, s milyen felirat van azokon!

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 435. dics.- Lelkem siet hozzád menni (dall. RÉ. 210. dics. Ó áldandó)
Református Énekeskönyv: 436. dics. 1. 3. 5. verse- Örülj szívem
Református Énekeskönyv: 440. dics.9-11. verse- Ez egyszerű vendégségben (dall. RÉ.42. zsolt. Mint a szép)
Református Énekeskönyv: 448. dics.2-3. verse- Ma is ételt készítettel (dall. RÉ. 316. dics. Az Istennek szent)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 294. Székely asztali áldás (+DU)

JÉZUS MEGSZÓLÍTJA A GONOSZTEVŐT A KERESZTEN

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
(Lk 23,32-43)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Eduard Schweizer: Das Evangelium nach Lukas, Göttingen, 1986; L. Goppelt: Az Újszövetség theológiája, Budapest, 1992; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985)

Jézus halálának a körülményeiben az a különleges, hogy Ő a figyelmét nem saját magára fordítja. Nem a saját sorsával, fájdalmával foglalkozik. Jézus a halálakor is mások felé fordul. Először Jézus közbenjár azokért, akik ellene fordultak, az ellenségeiért. Még az utolsó

perceket is arra használja, hogy az egyik gonosztevő számára felkínálja Isten kegyelmét. Jézus halálának kegyetlen módjában látható Isten emberek iránti abszolút, teljes odaadó szeretete. Jézus keresztre feszítésének a történetét három jelenetben írja le Lukács evangélista.

32-34. vers: Lukács evangélista hármas egységekben írja le Jézus keresztre feszítésének a történetét. Ez a szerkesztés azzal kezdődik, hogy három kereszt áll a „Koponya-helyen". Hiányzik a Golgota elnevezés. Ézsaiás próféciája teljesedik be ezzel:
„Ezért a nagyok között adok neki részt, a hatalmasokkal együtt részesül zsákmányban, hiszen önként ment a halálba, hagyta, hogy a bűnösök közé sorolják, pedig sokak vétkét vállalta magára, és közbenjárt a bűnösökért." (Ézs 53,12)
Jézust úgy végezték ki, mint egy bűnözőt. Már Ő maga ártatlan volt, beállt a bűnösök közé. Ugyanez jelenik meg Jézus megkeresztelkedésekor is. A bűntelen a bűnösök között felvállalja a bűnösök sorsát. A kifejezés, amit Lukács evangélista a gonosztevőkre használ, betörőt jelent. A két gonosztevő Jézus két oldalán áll. Az egyik gonosztevő később a paradicsom ígéretét kapja. Ahogyan majd a végítéletkor is egyik oldalon lesznek azok, akik a paradicsomba, Isten országába kerülnek: *„A juhokat jobb keze felől, a kecskéket pedig bal keze felől állítja."* (Mt 25,33)Jézus az ellenség szeretetét tanította (Lukács 6,27), és itt mutatja meg, a kereszten, éles helyzetben, hogy ez mit is jelent a gyakorlatban. Jézus ellenség iránti szeretete abban nyilvánul meg, hogy amikor rosszat kap, akkor is a másik javára törekszik. A „nem tudás" a Jézusban megjelent Krisztusra vonatkozik, nem pedig az ártatlanul vádolt emberre. Nem tudják, hogy az Isten Fiát ítélik el. És azt sem tudják, hogy ez az ítélet a hívő ember számára az örök élet lehetőségét jelenti. István is így imádkozik, amikor megkövezik:

„Amikor megkövezték Istvánt, az így imádkozott: „Úr Jézus, vedd magadhoz lelkemet!"[60]Azután térdre esett, és hangosan felkiáltott: „Uram, ne ródd fel nekik ezt a bűnt!" És amikor ezt mondta, meghalt." (ApCsel 7, 59-60*)*

35-38. vers: Három csoport van Jézus mellett, akik ebben a helyzetben az igazságosztó szerepében tetszelegnek, de mégsem az Igazságot képviselik: nép, főemberek és katonák. Bár a nép csak szemlélte a keresztre feszítés eseményét, a némaságukkal, a szemlélődésükkel, bámészkodásukkal, a hallgatásukkal az egyetértésüket fejezték ki. A görög szövegben az van, hogy a főemberek is gúnyolódtak. Ami azt jelenti, hogy bár Lukács nem írja le, de elképzelhető, hogy a nép között is voltak olyanok, akik csúfolódtak. A főemberek csúfolódásában az az ige szerepel, ami Jézus üzenetében nagyon fontos volt (szódzó). Ez a „megment" ige a kárhozattól való megmentésre is vonatkozik, a lélek megmentésére is, nem csak a test megmentésére. A filippibeli börtönőr azt kérdezi Páléktól, hogy hogyan menekülhetne meg, és ekkor a testi menekülésre gondol. Erre Pál a lelki menekülés útját mutatja meg neki. És ennek a lelki megmenekülésnek lesz a testi megmenekülés is a következménye. (ApCsel 16,30)

39-43. versek: A keresztre feszítés harmadik jelenetében már csak a Jézus körül haldokló két emberre irányítja Lukács a figyelmet. Ahogyan az egész evangéliumban is, itt is két lehetőséget látunk, két utat. Az egyik a hit, a másik a hitetlenség útja. Egyik az élet, a másik a halál útja. Aki felismeri Jézusban a Krisztust, a Paradicsom ígértét kapja. A bűnbánó gonosztevő egyrészt elismerte a saját maga bűnösségét, másrészt megvallotta Jézus bűntelenségét.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK
(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Soha nem késő Jézushoz fordulni!

Kognitív: A jobb oldali gonosztevő szemszögén keresztül annak a felismertetése, hogy Jézust a bűnösök közé sorolták, pedig ezt ő értünk vállalta fel.
Affektív: Az ártatlanul szenvedés érzelmi háttere.
Pragmatikus: Arra bátorítás, hogy a tanulók saját élethelyzete alapján gyűjtsék össze azt, hogy ma milyen lehetőségeink vannak Jézushoz fordulni.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Előfordult-e már veled, hogy ártatlanul büntettek meg valamiért? Milyen érzés volt? 2. Tudod-e? A kereszt, mint jelkép A keresztre feszítés Jézus ártatlan halála	Beszélgetés az ártatlan megbüntetéséről, tapasztalatok alapján TK- Tudod-e? Rámutatás Jézus ártatlan halálára
Feldolgozási javaslat	1. Bibliai történet: Jézus megszólítja a gonosztevőt a kereszten MF-2: Az események sorrendje MF-3: értelmező feladat: Szerinted igaz-e az állítás? 2. „Még nem volt késő” Mit jelentett a gonosztevő számára: sohasem késő Jézushoz fordulni Mi mit tudunk kezdeni a hibáinkkal, bűneinkkel? MF-1: Mit jelent a lelkiismeretfurdalás szó? Miben segíthet? MF-4: Mi állna a te adóssági leveleden? 3. Jézus hívása Aranymondás: *Jézus mondja:*	TK MF-2-3. feladat A bibliai történet értelmezése MF-1. és 4. feladat Közös és egyéni gondolkodás arról, hogyan nézhetünk szembe a bennünk lévő rosszal, a bún valóságával TK Aranymondás értelmezése,

	„Aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el.” *János 6,37* Templom, szószék fotó igével (TK 100.o): Mit jelent, miért van odaírva? 3. Énekjavaslat*:* Elmúlt az éj…(TK-4. ének), Ott a messze földön…(TK-14. ének)	Rámutatás arra, hogy Jézus megoldása, hívása nekünk is szól
Munkáltatás	Készítsetek egy keresztet papírból! Írjátok fel kis lapokra, miért szeretnétek Jézustól bocsánatot kérni! Hajtsátok össze a lapokat, s külsejükkel kifelé tűzzétek a keresztre! Köszönjétek meg Jézusnak imádságban, hogy szenvedett és meghalt a bűneinkért!	Annak segítése, hogy a tanulók átéljék a Jézushoz fordulás lehetőségét
Házi feladat	MF-5: Gyűjtsetek húsvéti képeslapokat, üdvözleteket, s ragasszátok be erre az oldalra!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 100-101. oldal

A képen látható:

- Montázs: fényképekből – keresztek
- Fénykép: Templombelső – szószék, felirattal: Jöjjetek Énhozzám mindnyájan.

A szöveg: Jézus megszólítja a gonosztevőt a kereszten

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyelmesen nézd meg a montázst! Mit látsz rajta? Sorold fel egyenként! Mit üzen neked a montázs? Mire emlékeztet?
- Mit látsz a templombelső részletén? Mire szolgál? Milyen feliratot látsz a képen? Hogyan értelmezed?

2. *Szövegelemzés*

- Jézust keresztre feszítették, két gonosztevővel együtt. Hol történt mindez? Miért történt?
- A szenvedő Jézust kik gúnyolták és hogyan? Miért tették vele ezt?
- Mit mondott az egyik bűnös? Mit mondott a másik?
- Jézus hogyan fogadta a gonosztevő kérését? Mit ígért neki?
- Mi lett a következménye Jézus halálának? Mit jelent ez számodra?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Jézus mondja: „Aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el."

- Mit mondott Jézus? Mit jelent ez a mondat számodra?
- Hogyan tudsz Jézushoz közel kerülni? Mit tudsz tenni ezért?

Órakezdéshez:

Indíthatjuk az órát a MF 1. feladatával is, a lelkiismeretfurdalás kérdésével.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 337. dics. 5. verse- Lőn második szód (+BS)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 49. 3-4. verse- Ó, mit tettél ma értem
Dicsérjétek az Urat: 137. Uram, közel voltam hozzád (+BS)

4. JÉZUS KRISZTUS FELTÁMADÁSA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

(Mt 28,1; Jn 20,26)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata. Budapest, 2013;L. Goppelt: Az Újszövetség theológiája, Budapest, 1992; Eduard Schweizer: Das Evangelium nach Markus, Göttingen, 1986; Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995; Alister McGrath: A keresztyén hit, Budapest, 2006; Hirdesd az Igét, Budapest, 1980; Dr. Török István: Dogamtika, 1985)

Húsvét az egyházi év legfontosabb ünnepe. A keresztyénség legelőször Jézus feltámadását ünnepelte rendszeresen. Amikor Krisztus feltámadását ünnepeljük, akkor újra és újra megerősödünk abban egyrészt, hogy Jézus Krisztus legyőzte a feltámadásával a bűn és a halál hatalmát, másrészt, hogy mi magunk is az Ő feltámadása által feltámadunk majd örök életre. Helyettes áldozatát Isten elfogadta, és így utunk van Istenhez. Az Istentől elszakadt embernek a Jézus Krisztus feltámadásába vetett hite által állhat helyre a kapcsolata Istennel.
A Heidelbergi Káté a 45. kérdés-feleletben foglalkozik a Krisztus feltámadásának a kérdésével. A témát azonban nem úgy közelíti meg, hogy hogyan történt a feltámadás, hanem, hogy miért történt, azaz mi volt a feltámadás célja, azaz mi az ember haszna abból, hogy Jézus feltámadt. A válasz a múlt-jelen-jövő hármasságában született meg. A múltat tekintve, Jézus a feltámadásával állította helyre az ember és Isten között megromlott kapcsolatot. Jézus felmentett minket a bűn miatti tartozás alól. A jelent tekintve a keresztyén embernek már e földi életben elkezdődik a feltámadás, ez az új életet jelenti. A jövőt tekintve pedig az az ember haszna, hogy bízhat abban, hogy a test halála után feltámadás lesz majd az osztályrésze.

„Harmadnapon feltámadt a halottak közül…”: A keresztyén hit: húsvéti hit. Jézus Krisztus feltámadása a keresztyén hit alapja. Aki nem hisz abban, hogy Jézus feltámadt, nem keresztyén. Jézus feltámadásával húsvét diadallá lett. Ez a feltámadás a jele a bűn és a halál feletti győzelemnek. Jézus feltámadása a biztosíték arra, hogy mi is feltámadunk. Krisztus nem maradt a halál foglya. De feltámadásának valósága a világ előtt még rejtve van. A feltámadás ereje már ebben a földi életben a hívő ember számára az új életet jelenti. A megtérés előtti élet Pál apostol tanítása szerint vegetálás, de amikor meghalt az óember, feltámad az új ember Krisztus bűnbocsátó kegyelme miatt.

Máté 28,1-8:

1. vers: Máté evangéliuma szerint Jézus feltámadásának az első tanúi asszonyok voltak. Azért mentek oda, hogy megnézzék a sírt. Mintha valamin szerettek volna elgondolkozni. Az asszonyok nem magának a feltámadásnak, hanem a feltámadás körülvevő különleges jelenségeknek lettek a tanúi. Nem véletlen, hogy asszonyok voltak Jézus feltámadásának a tanúi. Hiszen az evangélium üzenetéből, az örömhírből nincsen senki sem kizárva. Azok sem, akik a világ szemében nem a legelőkelőbbek, legelismertebbek. Magdalai Mária Lukács evangéliuma szerint a tanítványokkal együtt kísérte Jézust és támogatta a galileiai működése idején. Jézushoz való hűségének és ragaszkodásának az volt az oka, hogy hálát érzett iránta a gyógyulása miatt. *„és néhány asszony, akiket gonosz lelkektől szabadított meg, és betegségekből gyógyított meg: Mária, akit Magdalainak neveztek, akiből hét ördög ment ki…”*(Lukács 8,2) Jézus keresztre feszítésekor ott volt (Mt 27,55k), segédkezett Jézus temetésénél (Mk 15,47), így nem csoda, hogy ott van Jézus sírjánál is.

2. vers: Jézus feltámadását különleges események kísérik, ilyen volt egy nagy földrengés és az angyal megjelenése, kő elhengerítése. A földrengés kísérte az Ószövetségben Isten megjelenését is. *„A Sínai-hegy egészen füstbe borult, mert leszállt rá tűzben az ÚR. Füstje úgy szállt föl, mint a kemence füstje, és az egész hegy nagyon rengett.”* 2Móz 19,18A földrengés oka a mennyei angyal megjelenése. A hellenista korban terjedt el az, hogy Palesztinában a temetőkben a sírok bejáratát hatalmas kővel zárták el. Ezeket a köveket egy nem egy nyitott sírt találnak, hanem a szemük előtt hengerítette el az angyal a követ. Az az érdekes, hogy Jézus nincsen már ekkor a sírban. És az asszonyok nem is látják a feltámadt Jézust a sírban.

3. vers: Az angyal leírása félelmetes külsőre utal. (v.ö. Dán 7,9: itt az öregkorú a fehér, mint a hó) Dániel 10,6-ban olvassuk:*”Föltekintettem, és láttam egy gyolcsruhába öltözött férfit, akinek színarany öv volt a derekán. Teste olyan volt, mint a drágakő, arca fénylett, mint a villám…”*

4. vers: Csak most derül ki, hogy ennek a csodának vannak hitetlen tanúi is. Mégpedig a megbízott őrök, akiknek az volt a feladata, hogy Jézus fel nem támadásának legyenek a tanúi. E szándék ellenére is a feltámadás körüli különleges eseményeknek lettek a tanúi.

János 20, 26
„Nyolc nap múlva ismét benn voltak a tanítványai, és Tamás is velük. Bár az ajtók zárva voltak, bement Jézus, megállt középen, és ezt mondta: „Békesség néktek!”
Jézus feltámadása után megjelent a tanítványoknak. János evangélista a szóhasználatával is jellemzi Jézus feltámadt testét. Egyrészt olyan kifejezést használ Jézus megjelenésre (élthen: János 20,24), ami a hétköznapi kifejezés arra, hogy Jézus eljött, tehát az emberi földi jellegre utal. Jézus megszólalt a Tőle ismert emberi hangon. Ha nem úgy lett volna, akkor ezt

megemlítette volna az evangélista. Vagyis egyrészt maradtak azok a jellemzői, amelyek korábban is. Másrésztazt emeli ki János evangéliumának 20. részében a 26. vers, hogy a feltámadt Krisztustesten többé nem voltak érvényesek a fizikai törvények. Egyfajta kettősség jellemzi Jézust, Jézus testét a feltámadása és a mennybemenetele közti időben. A külseje is, a sebek helye is megmaradt. Másrészt a halála előttihez képest változások történtek. A bezárt ajtókon keresztül ment be Jézus abba a helyiségbe, ahol a tanítványok voltak. Vagyis már nem ugyanazok a törvényszerűségek voltak rá érvényesek, mint a többi emberre.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Jézus feltámadásának hatása van az életünkre!

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy Jézus feltámadásának hatásai az életünkre: Jézus helyreállította az Isten-ember közötti megromlott kapcsolatot (békét hozott); felmentett bennünket a bűn miatti tartozás alól; már ebben az életben új lehetőségeket kapunk.
Affektív: Annak az öröme, hogy egy elromlott kapcsolat helyrejöhet.
Pragmatikus: Arra való bátorítás, hogy a mindennapokban akarják a tanulók megélni az Istennel való – Jézusban helyreállított – kapcsolatot.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Előzetes ismeretek felidézése a húsvéti ünnepkörről MF-2 2.. Beszélgetési lehetőség: Miért fontos a húsvét ünnepe? TK ábrája Mivel értetek egyet?	MF-2 TK Beszélgetés a húsvét megünnepléséről
Feldolgozási javaslat	1. Jézus feltámadása Bibliai történet – TK-ből vagy a Bibliából olvassuk el 2. Aranymondás: *„Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él; és aki él, és hisz énbennem, az nem hal meg soha.”* *János 11, 25-26* Értelmezzük, emeljük ki:	

	Kapcsolódása a húsvéthoz: azt ünnepeljük, hogy Jézus az élet A feltámadás jelentősége, „haszna”, hatása az életünkre: 3 kifejezés mentén, amelyeket a táblára is felírhatunk: <u>Bűnbocsánat – örök élet – új élet</u> TK – 101.o., kereszt alakú fotómontázsáról megbeszélhetjük: mit üzen együtt a kereszt forma és a virágzás képe: TK – 102.o.. Lila felület: magyarázó gondolatok <u>3. Jézus Krisztus, szép fényes hajnal – a feltámadásról s hatásáról szóló ének elemzése</u> MF-3 Osszuk ki az ének szövegét, azzal dolgozzunk Mit jelentenek az énekben szereplő megszólítások és kérések? <u>4. A mi húsvéti örömünk</u> MF-4: Írjanak a gyerekek csoportokban további versszakot, amely kifejezi a húsvéti örömöt, az ő örömüket! Próbáljuk meg elénekelni az alkotott verszakokat! <u>5. Énekjavaslat:</u> Jézus Krisztus, szép fényes hajnal…(TK-9. ének)	
Munkáltatás		
Házi feladat	MF-1: A húsvét legnagyobb üzenete: „Jézus él.” b) Készíts egy kifejező rajzot - vagy képekből beragasztott montázst – erről az üzenetről!	

<u>TOVÁBBI ÖTLETEK</u>

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

<u>Tankönyv: 102-103. oldal</u>

<u>A képen látható</u>:

- Rajz: piros tojás feliratokkal
- Montázs: Keresztformában kép és felirat
- Fénykép: Üres barlangsír

<u>A szöveg:</u> Jézus feltámadása.

<u>Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez</u>

1. *<u>Képolvasási javaslat:</u>*

- Milyen ünnep jut eszetekbe a piros tojásról? Mit jelképez a piros szín? Mit jelképez a tojás?
- Olvassátok el a rajta lévő szöveget! Értelmezzétek és beszéljétek meg!
- Mit jelképez a kereszt? Mit jelent a benne lévő természeti kép? Mit jelentenek a kifejezések a kereszten?
- Nézzétek meg a barlangsírt! Ilyen lehetett Jézus sírja is!

2. *Szövegelemzés*

- Jézus milyen napon halt meg? Mária és a másik Mária melyik napon mentek Jézus sírjához? Miért?
- Mi történt a sírnál?
- Mit mondott nekik az Úr angyala?
- Mit tett a két asszony? Kivel találkoztak útközben? Mit tettek, amikor meglátták Jézust?
- Jézus mit mondott nekik?
- Mi történt ezután?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„ Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is él: és aki él, és hisz énbennem az nem hal meg soha”

- Mit mond Jézus magáról?
- Mit mond azokról, akik hisznek Őbenne?
- Gondold végig Jézus ígéretét! Mit gondolsz erről?

Ráhangolódáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Állítások következményekkel

A feltámadásban való hit hatása: dolgok, amiknek látható következményei kell, hogy legyenek.
Írjunk össze néhány olyan állítást, amit nem elég kimondani, az állítás következményeinek is látszania kell. (Pl. „Ma reggel iskolába jövet elütött egy busz.” „Tegnap kopaszra nyírattam a hajamat.” „A szünetben megittam egy fél liter pálinkát.” „Anyanyelvi szinten beszélek oroszul.” „Tegnap nyertem kétmilliárd forintot a lottón.”) A feladat a következő: egy hittanosnak ki kell állnia a csoport elé, fel kell olvasnia az állítást, majd ezt a lehető legőszintébben és leghitelesebben, legmeggyőzőbben képviselnie kell a csoport számára. A csoportnak nyilvánvalóan kételkednie és vitatkoznia kell vele, rámutatni arra, hogy miért látják azt, hogy ez nem lehet így. Ha elakad a dolog, mert a hittanos már nem tudja, hogy kimagyarázni, köszönjük meg, jöjjön a helyére valaki más egy új állítással és kezdjük elölről.
A végén kicsit beszélgessünk arról, hogy miért volt nehéz védeni ezeket az állításokat, mi segített volna abban, hogy hihetőbbek legyenek, milyen következményeknek, hatásoknak kellett volna látszódnia. Vezessük át a témát arra, hogy a feltámadásba vetett hit is komoly következményekkel jár az ember életében (és mit jelent az, ha valaki szájjal vallja, de amúgy nem látszik rajta semmi...) (A gyakorlat ötlete Paul Washer prédikációja alapján.)

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 356. dics. 1-2. 5. verse- Felvirradt áldott szép napunk (+DU)
Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 53. Ti zárt ajtók, táruljatok!(dall RÉ. 296. dics. Szép tündöklő)
Dicsérjétek az Urat: 129. Dicsőség néked, Istenünk (+BS)

5. AZ ELSŐ GYÜLEKEZET

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(ApCsel 11,19-26; 2,42-47)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(***Felhasznált irodalom:*** L. Goppelt: Az Újszövetség theológiája, Budapest, 1992; Heidelbergi Káté; Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd." Budapest, 1995; Magyarázatos Biblia; Dr. Benke György: Hittan7, Budapest, 2000)

Megalakulásának körülményei: Az első keresztyén gyülekezet Jeruzsálemben jött létre pünkösd alkalmával. A megalakulásának körülményei mutatják, hogy mi szükséges ahhoz, hogy keresztyén gyülekezet jöjjön létre.

- Apostoli bizonyságtétel: Jézus Krisztus áldozati haláláról és feltámadásáról: Pünkösd ünnepe alkalmával Jeruzsálembe gyülekezett sokféle nép és nemzet tagjai a Jézusról szóló bizonyságtétel nyomán lettek hívőkké, tértek meg. Erre alapul a megtérés.

- Szentlélek belső bizonyságtétele: Isten Lelke az, aki Péter apostol bizonyságtételében elhangzó isteni igazságokat a hallgatóság szívében belsővé tette, és bebizonyította, hogy róluk van szó. A Szentlélek munkája és ereje pünkösd alkalmával különösen is látványos módon volt jelen.

Az első gyülekezet jellemzői: Tagjai sokféle nemzetből és társadalmi rétegből tevődtek össze. Ennek ellenére az egység és az elfogadás jellemezte a megalakult közösséget. Az egységet a kezdeti időkben az egy hit táplálta. Később persze jelentkeztek nehézségek és gondok a különbözőségből fakadóan, melyekről Pál apostol ír, és amelyekre az apostol gyakorlati tanácsokat ad. Ilyen gond volt az agapé gyakorlata.
Közösség: Ez a közösség vonatkozott a hit-, élet-, vagyonközösségre. A külvilág számára a legszembetűnőbb változást a megtértek életében az jelentette, hogy a tulajdonukat megosztották egymással. Így élték meg azt, amit Jézus tanított, hogy szeresség a felebarátot. Akik egyek Krisztusban, nem nézhetik, hogy egyesek közöttük nélkülöznek. A hitközösség jelentette a kegyességi élet területén a közös istentiszteleteket, imádságot. A megtértek szakítottak korábbi életformájukkal. Az idejük nagy részét a hit megélésére és a hitben való fejlődésre áldozták. Ennek a közösségnek az apostolok voltak a vezetői. Nem beszélhetünk semmiféle közösségi hierarchiáról. Nem voltak még megosztva a szolgálati területek. A megalakulást követő időszakban a hit lelkesedése ilyen önzetlen magatartásra késztette a keresztyéneket. Az első keresztyén gyülekezet életében nagy szerepet játszott a kezdetekben a tanítás, tanulás. Nem csak a vasárnapi istentiszteleten, hanem naponta igyekeztek megtanulni minél többet Jézusról. Amit megtanultak, azt meg is élték, gyakorolták is, az úrvacsorai

közösségben és a közös imádságok, dicsőítő énekek révén. Naponta eljártak a templomba imádkozni. Háromezer emberrel és a tanítványokkal kezdődött meg az első keresztyén gyülekezet élete.

Csodák: A megtérések csodái mellett pünkösd után az apostolok sok csodát is tettek. Ezek a csodák igazolták a feltámadott Jézus Krisztust. Lukács egy ilyen csodát jegyez le részletesebben: a templom Ékes nevű kapujában meggyógyít Péter és János egy születése óta sánta férfit. (Apcsel 3.) A csodák révén egyre több emberrel kerültek kapcsolatba z apostolok. (Apcsel 5,15-16) Jeruzsálemen kívülről is keresték Pétert. Mindenki meggyógyult, bármilyen betegségben is szenvedett.

Megtérések: Az apostolok folytatták pünkösd után a Jézus Krisztusról való bizonyságtételt. Ezt igazolta és támasztotta a lá a megtértek hiteles élete. Ennek hatására folyamatosan növekedett a gyülekezet létszáma ötezerre. (Apcsel 5,4) Belső és külső nehézségek egyaránt jelentkeztek az első gyülekezet életében.

Belső nehézségek: Az egységet próbálta megbontani Anániás és Szafíra. (Apcsel 5.) Konfliktus alakult ki a szolgálatok területén. (Apcsel 6.) Bár mind a két estet sikerült elrendezni, mégis előre jelezték, hogy minden lelkesedés ellenére a jövőben is kell konfliktus helyzetekkel számolni.

Külső nehézségek: A gyülekezet megalakulása után nagyon gyorsan megkezdődött a keresztyének üldözése. Ennek az első jele az apostolok letartóztatása volt. Ekkora tömeget és egységet már nem néztek jó szemmel a nép vezetői. Már az első napokban megtiltották, hogy tovább tevékenykedjenek. (Apcsel 4,18) A nehézségek mértékét mutatja meg István vértanúhalála. (Apcsel 7,54-60) Ettől kezdve nem számíthattak az első jeruzsálemi keresztyének, hogy a hitükért az életükkel kell fizetniük. Miután az apostolok Jézusról tettek bizonyságot, arról is beszéltek, hogy Jézus halálát kik okozták. Akik őt halálra ítélték azonnal a keresztyének ellen fordultak. Letartóztatásokkal próbálták megfélemlíteni a tanítványok, és arra kényszeríteni, hogy hallgassanak. Azonban a hitnek nem lehetett megállj parancsolni. Egyre növekedett a gyülekezethez tartozó, megtértek száma. Az első erőszakos cselekedet, ami a keresztyének ellen irányult: István diakónus megkövezése. Őt kifejezetten a hite miatt gyilkolták meg. A kezdődő keresztyénüldözések miatt sokan elmenekültek Jeruzsálemből. A hozzá legközelebb eső, vallási sokszínűséget toleráló nagyváros Antiókhia volt. Ezért nagyon sok üldözött ide menekült. Antiókhia volt a Római Birodalom harmadik legnagyobb városa Róma és Alexandria után.

Antiókhiai gyülekezet: A város lakossága abban az időben körülbelül 300.000 volt. A keresztyén gyülekezet igen korán, Kr. u. 40-ben alakult meg. A gyülekezet tagjai egyrészt menekültek voltak, akik a jeruzsálemi keresztényén üldözések elől menekültek, másrészt pogány megtértek a város lakói közül. Az antiókhiai gyülekezet lett a hellén keresztyénség anyagyülekezete. A gyülekezet tagjainak a teológiai gondolkodását a hellén gondolkodás befolyásolta. Ez a háttér később több problémát is felvetett. Így például az Ószövetség, az ószövetségi törvények átvétele szükségességének a kérdést. Hogy a hellén gondolkodás ne vigye el a tanítást a tévtanítás irányába, szükség volt arra, hogy az igaz tant hirdessék közöttük. A jeruzsálemi atyák (apostolok) tudomást szereztek a megtérők nagy számáról, ezért küldték el Barnabást, hogy irányítsa a hívek lelki életét. Barnabás számára azonban a munka bizonyára túl sok volt, ezért magával vitte Pál apostolt is, aki a megtérése után kénytelen volt elhagyni Jeruzsálemet, és az apostolok tanácsára Tarzuszban, szülővárosában tartózkodni. Mint diaszpóra zsidó, Jézus korábbi üldözője, a legmegfelelőbbnek tűnt a feladat

ellátására. Barnabás azonban kezdetektől fogva Pál mellé állt (Apcsel 9, 26-28), és ebben a helyzetben őt hívta segítségül a keresztyén gyülekezetben rá háruló feladatok megosztásához. Ez a közös munka egy évig tartott. Pál apostolra a tanítás feladata hárult. Ebben a városban kapták Krisztus követői a „krisztianus" elnevezést. Valószínűleg maga Lukács is Antiókhiából származott, ez alatt az időszak alatt lesz Krisztus követője.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(***Felhasznált irodalom:***)

Szakmai háttéranyag elkészítése folyamatban

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Hangsúly: Az első gyülekezet jellemvonásai ma is jellemzőek lehetnek ránk.

Kognitív cél: Az első gyülekezet fő jellemvonásainak a bemutatása: Isten Igéjével való foglalkozás, egymásra való odafigyelés, jó példaadás mások számára.
Affektív cél: A jó közösség vonzóerejének feltárása.
Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanulók ma is törekedjenek ezeknek a jellemvonásoknak a saját életükben és saját közösségeikben való megvalósítására.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Pünkösdi ünnepkör áttekintése: mely ünnepeket ismered? Melyeken vettél már részt? Melyik miért fontos? Emeljük ki: ünnepeink, ünneplésünk és egyházunk élete a Szentlélek munkájának köszönhető	TK Beszélgetés a pünkösdi ünnepkörről
Feldolgozási javaslat	1. Mihez hasonlít a Szentlélek munkája? Szél ereje, hatása – a Lélek munkája TK – vitorlás fotó, magyarázat Milyen más jelképekre emlékszel? Lapozzunk a TK 69. oldalára, idézzük fel az Apostoli hitvallásnál a Szentlélekről tanultakat! 2. A Lélek munkája az első gyülekezetekben Bibliai történet – TK Értelmező feladatok: MF-1: miért lehetett vonzó az első gyülekezet élete MF-2: ma mit jelenthetnek az első gyülekezet jellemzői, tevékenységei	TK A Szentlélek jelképeiről tanultak felelevenítése TK MF-1-2. feladat Rámutatás a Lélek hatására az első gyülekezetekben Mai párhuzamok keresése

	3. Gyülekezeti élet a gyakorlatban MF-3: csoportmunka, helyzetek elképzelése és eljátszása az első gyülekezetben MF-4: a Szentlélek hatása ma: a tanuló saját életében és a gyülekezetben 4. Aranymondás: *„Mert nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.”* *2 Timóteus 1,7* Az aranymondás összefoglaló jellegű gondolat Az előző helyzetekhez kapcsolódva értelmezzük: Mely helyzetekben volt szükség erőre, szeretetre, józan bölcsességre? 5. Énekjavaslat*:* Isten élő Lelke, jöjj…(TK-7. ének), Sűrű sötét van…(TK-16. ének), Szentlélek Isten, (TK 17. ének)	MF-3. feladat A gyülekezeti kapcsolatok átélésének segítése MF-4. feladat Példák gyűjtése a Szentlélek hatására a tanuló és gyülekezete életében TK Összegző gondolatok megfogalmazása
Munkáltatás		
Házi feladat	MF-5: Nézz utána könyvtárban vagy interneten, milyen népszokások kapcsolódnak a pünkösdhöz! Készíts róla rövid beszámolót!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 104-105. oldal

A képen látható

- Infógrafika: a pünkösdi ünnepkör
- Fénykép: áramtermelő fényképe, amit a szél hajt

A szöveg: Az első keresztyének Antiókhiában (Szíria). Az első gyülekezet.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. *Képolvasási javaslat:*

- Figyeld meg az infógrafikát, és sorold fel a pünkösdi ünnepkör eseményeit! Mit tudsz ezekről az ünnepekről?
- Mit szimbolizál számodra a szélerőmű?

2. *Szövegelemzés*

- Hol van Antiókhia?
- Miért tudták a tanítványok hirdetni Isten Igéjét?
- Milyenek voltak az első keresztyének? Hogyan éltek? Honnan tudták mások, hogy ők Jézus követői?
- Hogyan alakult meg az első gyülekezet?

Élménypedagógiai játék: VÁLLALKOZÁS

Szükséges eszközök: papírlapok, íróeszközök
Időigény: 35 perc
Típus: együttműködési
Játék lényege:
Ez a játék segít abban, hogy a közös dolgokra irányítsa a figyelmet, arra, ami összeköti a gyerekeket, ami közös bennük. A játék során a felismert közös képességekből és tulajdonságokból kell valamit létrehozni.
Játék menete:
Háromfős csoportokat alkotunk, ne a barátok legyenek együtt.
Kerettörténet:
Az iskola egy különleges pályázaton nyert egy nagy összeget. A pályázat lényege, hogy három fős diákcsapatok indíthatnak vállalkozást. Az a pályázat közzétevőinek a feltétele, hogy a csapatokban nem dolgozhatnak együtt barátok. Egy vállalkozást kell elindítanotok. A lényeg, hogy csak olyan tudást és képességet használhattok fel, ami nektek megvan. Kaptok 20 percet, hogy megtaláljátok azokat a tulajdonságokat, amik közösek bennetek. Ez lehet külső, belső tulajdonság, lehet képesség. Azután ki kell találnotok egy vállalkozást, amit pályázati pénzből el tudnátok indítani. Írjátok le, hogy mit fogtok csinálni, kinek mi lesz a feladata. Ez egy 2 hónapig tartó vállalkozás lehet a nyári szünetben.
Amikor készen vannak a tervek, akkor egyesével felolvassák a gyerekek, majd következik a megbeszélés.

Megbeszélés:
Könnyű volt-e megtalálni a közös alapot?
Hogyan találtátok meg a közös tulajdonságot, képességet?
Könnyű volt-e valami közös feladatot kitalálni?
Könnyű-e valami közös dolgot találni azzal, aki nem a barátunk?
Nehéz-e közös célt kitűzni, ha annyira különbözőek vagyunk?
Mi segít abban, hogy a különbözőség ellenére mégis megtaláljuk azt, ami közös?

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: Kerettávolságok-munkaforma.

Olvassuk el, ismerjük meg a pünkösdi történetet (az első gyülekezet történetét), majd próbáljuk meg valamelyik szereplő bőrébe bújva átadni, mi történt (kioszthatja a hitoktató is a szerepeket, vagy választhatnak is, egyet lehet többeknek is választani, meg ki is maradhat belőle, újakat is kitalálhatunk.)

Rendőr – egy olyan jeruzsálemi rendfenntartó rövid jelentése, aki a pünkösdi esemény helyszíne közelében járőrözött
Turista – ugyanez, csak egy turista képeslapja a dologról haza
Szomszéd – Péterék háza mellett lakó szomszéd
Péter – sms/képeslap arról, amit átélt
Bulvárhírek tudósítója – írhatunk egy bulvárcikket (vagy lehet másik újságé is, vigyünk be hasonló újságokat, amiből lehet ihletet meríteni. Rövid cikk, riport legyen csak! stb.

Lehet írásos formát választani, de ha a csoport alkalmas rá, akár miniinterjúkat is készíthetünk ott helyben. Ha írott formába öntjük, olvassuk vagy olvastassuk fel az elkészült műveket!

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 122.o. 2. feladat/ MFGY 92.o. 2. feladat

A párhuzamok keresésénél utaljunk vissza a gyülekezeti alkalmakról, szolgálatokról tanultakra.
Pl.: Apostoli tanítás: istentisztelet, bibliaóra, hittanóra
Közösség: szeretetvendégség, családi nap
Kenyér megtörése: úrvacsora
Imádkozás: egyéni és közös imádkozás alkalmai

A témához felhasználható énekek:
Református Énekeskönyv: 178. dics.- Dicsőség az Atyának
Református Énekeskönyv: 373. dics.1. 3-4. verse-Jövel, teremtő Szentlélek
Dicsérjétek az Urat: 138. Jó Atyánk, örök Úr Isten- kánon (+BS)
Dicsérjétek az Urat: 140. 1-2. verse- Jövel, Szentlélek Isten
Hittan Könyv: 17. Szentlélek Isten jöjj szívünkbe

A képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlethez felhasznált irodalom:

Adorno, Theodor, W. (1998): A művészet és a művészetek. Irodalmi és zenei tanulmányok. Helikon Kiadó, Budapest

Antik Sándor (2010): Vizuális megismerés és kommunikáció. Egyetemes Műhely Kiadó és Bolyai Társaság, Kolozsvár

Arnheim, Rudolf (1979 [1974]): A vizuális élmény – Az alkotó látás pszichológiája. Gondolat Kiadó, Budapest

Bacsó Béla (szerk.): Kép, fenomén, valóság. Kijárat Kiadó, Budapest

Baudrillard, Jean (1987): A tárgyak rendszere. Gondolat, Budapest

Bálványos Huba–Sánta László (1997): Vizuális megismerés, vizuális kommunikáció. Balassi Kiadó, Budapest

Bán András (szerk., 1999): Körülírt képek. Fényképezés és kultúrakutatás. Miskolci Galéria–Magyar Művelődési Intézet, Miskolc–Budapest

Belting, Hans (2003): Kép-antropológia. Képtudományi vázlatok. Kijárat Kiadó, Budapest

Béres István–Horányi Özséb (szerk., 2001): Társadalmi kommunikáció. Osiris Kiadó, Budapest

Boehm, Gottfried (1997 [1980]): A képi érzelem és az érzékszervek. Fordította Poprády Judit. In Bacsó Béla (szerk.): Kép, fenomén, valóság. Kijárat Kiadó, Budapest, 242–253. old.

Bourdieu, P. (1978 [1968]): A művészeti észlelés szociológiai elméletének elemei. In Józsa Péter. (szerk.): Művészetszociológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 175–200. old.

Buda Béla–Sárközy Erika (szerk., 2001): Közéleti kommunikáció. Akadémiai Kiadó, Budapest

Calvin, William H. (1997):A gondolkodó agy. Az intelligencia fejlődéstörténete. Kulturtrade Kiadó, Budapest

Darvas György (1999): A szimmetria a tudományban és a művészetben. Magyar Tudomány. (3) 257–265. o

Eysenck, Michael W.–Keane, Mark T. (1997 [1990]):Kognitív pszichológia. Fordította: Bocz András. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Farkas András–Gyebnár Viktória (szerk., 1995): Vizuális művészetek pszichológiája I. Szöveggyűjtemény. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Farkas András (szerk., 1997): Vizuális művészetek pszichológiája II. Szöveggyűjtemény. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Gombrich, Ernst H. (1999 [1991]):Miről szólnak a képek? Beszélgetések művészetről és tudományról. Fordította: Klimó Ágnes. Budapest, Balassi Kiadó, Tartóshullám

Hall, T. Edward (1995 [1966]): Rejtett dimenziók. Fordította Falvai Mihály. Katalizátor Iroda, Budapest

Hoppál Mihály−Jankovics Marcell−Nagy András−Szemadám György (1997): Jelképtár. Helikon Kiadó, Budapest

Horányi Attila (2001): A képekről. In Béres István–Horányi Özséb (szerk., 2001): Társadalmi kommunikáció. Osiris Kiadó, Budapest, 178–188. old.

Horányi Özséb (2001): A kommunikációról. In Béres István–Horányi Özséb (szerk.): Társadalmi kommunikáció. Osiris Kiadó, Budapest, 22–34. old.

Horányi Özséb (szerk., 2003a): A sokarcú kép. Válogatott tanulmányok a képek logikájáról. Typotex, Budapest

Horányi Özséb (szerk., 2003b): Kommunikáció I. A kommunikatív jelenség. Kommunikáció II. A kommunikáció világa. General Press Kiadó, Budapest

Horányi Özséb (2006 [1975, 1991]. Jel, jelentés, információ, kép. General Press Kiadó, Budapest

Kárpáti Andrea (1985): Képolvasás. Tankönyvkiadó, Budapest.

Kárpáti Andrea (1991): Látni tanulunk. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Kárpáti Andrea (2005): A kamaszok vizuális nyelve. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Kárpáti Andrea–Gaul Emil (2011): A vizuális képességrendszer: tartalom, fejlődés, értékelés. In Csapó Benő–Zsolnai Anikó (szerk., 2011): Kognitív és affektív fejlődési folyamatok diagnosztikus értékelésének lehetőségei az iskola kezdő szakaszában. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 41–82. old.

Kárpáti Andrea (2013, közlésre elfogadva): Vizuális tanulás. Benedek András–Golnhofer Erzsébet (szerk.,2013, előkészületben): Változó tanulási környezetek. Tanulmányok a neveléstudomány köréből sorozat.

Kepes György (1979 1944]): A látás nyelve. Gondolat Kiadó, Budapest

Kovács Ilona–Szamarasz Vera Zoé (szerk., 2006): Látás, nyelv, emlékezet. Typotex Kiadó, Budapest

Kovács Gyula (2001): A vizuális tudat. Magyar Tudomány, 2001/10.

Kubinyi Enikő–Miklósi Ádám (szerk., 2006): Megismerésünk korlátai. Gondolat Kiadó, Budapest

Lehmann Miklós (é. n.): A digitális kép.
http://www.tofk.elte.hu/tarstud/lehmann/digitkep.pdf

Miklós Pál (1976): Vizuális kultúra. Elméleti és kritikai tanulmányok a képzőművészetek köréből. Magvető Könyvkiadó, Budapest

Miklós Pál (1980): Kép és kommunikáció. MUOSZ Oktatási Igazgatósága, Budapest

Moholy-Nagy László (1976): A festéktől a fényig. Corvina Kiadó, Budapest

Nyíri Kristóf (é.n.): Képiség a filozófia történetében. A kettős kódolás elmélete Platóntól Wittgensteinig. http://www.nytud.hu/program/Nyiri.ppt

Nyíri Kristóf (2001b): Mentális képek, mint teoretikus konstrukciók. Magyar Tudomány, 2001/10. http://www.matud.iif.hu/01okt/nyiri.html

Nyíri Kristóf (2007): Szavak és képek. Világosság, 9. sz. 3–12. old.

Panofsky, Ervin (1984 [1955]): A jelentés a vizuális művészetekben. Gondolat Kiadó, Budapest

Sándor Zsuzsa (2003): A vizuális nyelv képi világa. Miskolci Egyetemi Kiadó, Sárospatak

Schuster, Martin (2005): Művészetlélektan. Képi kommunikáció – Kreativitás – Esztétika. Panem Kiadó, Budapest

Searle, John R. (2003): A képi reprezentáció. In Horányi Özséb (szerk.): A sokarcú kép. Válogatott tanulmányok a képek logikájáról. Typotex, Budapest, 205-225. old.

Séra László–Kárpáti Andrea–Gulyás János (2002): A térszemlélet. A vizuális-téri képességek pszichológiája, fejlesztése és mérése. Comenius Kiadó, Pécs

Székácsné Vida Mária (1982): A művészeti nevelés hatásrendszere. Akadémiai Kiadó, Budapest.